DECAMERON 1 / Giovanni Boccaccio

DECAMERON 1
Giovanni Boccaccio

de ca- meron

Decameron

EDEBİYAT HİKÂYE

Decameron
I. Cilt
Giovanni Boccaccio

İtalyanca aslından çeviri,
önsöz ve dipnotlar:
Rekin Teksoy

O Ğ L A K / EDEBİYAT /HİKÂYE

Decameron, I. cilt / Giovanni Boccaccio
İtalyanca aslından çeviren: Rekin Teksoy

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1996
Bu çevirinin bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kitap ve genel tasarım: Serdar Benli
Kapak ve kutu tasarımı: Işıl Şeker
Dizgi düzeni: Fenice Light 10.5 / 16 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09. Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Üçüncü baskı: Ocak 1999
ISBN 975 - 329 - 101 - 9

BOCCACCIO VE DECAMERON

Giovanni Boccaccio (1313-1375) İtalyan dilinde düzyazının temelini atan yazardır. Yazı dili olarak Latincenin kullanıldığı on dördüncü yüzyıl İtalya'sında, Boccaccio başyapıtı "Decameron"u halk ağzıyla (İtalyanca) yazmış, bu kitabında hem bir çağın günlük yaşama biçiminden gerçekçi gözlemler aktarmış, hem de İtalyan dilinin daha sonraki gelişme aşamalarına kaynak oluşturacak bir düzyazı düzeni kurmuştur.

1313'te doğan Boccaccio, Certaldo ya da (daha büyük bir olasılıkla) Floransa'da dünyaya geldi. Certaldo'lu küçük toprak sahibi Boccaccio di Chellino'nun (Boccaccino diye de anılır) evlilik dışı çocuğudur. Anasının kimliği konusunda bilgi yoktur. Certaldo'dan Floransa'ya göç eden, burada bankacı Bardi ailesinin yanında çalışan Boccaccino, 1319 dolaylarında Margherita de' Mardoli ile evlenmeden önce oğlunu tanımıştır. Baba evinde büyüyen, özel dersler alan Boccaccio 1325 yılında, babasıyla birlikte Napoli'ye gitti (kimi araştırmacılara göre de ticaret ve bankacılık öğrenmesi için Napoli'ye gönderildi). O yıllarda İtalya'nın en önemli merkezlerinden olan Napoli'de geçirdiği yıllar boyunca, hem Akdeniz'in değişik yörelerinden bu kente gelen denizcilerle, tacirlerle, korsanlarla, hem de kentin soylu çevreleriyle ilişkiler kurdu. Ailesinin kentsoylu olmasına karşın, oldukça köklü bir kültür birikimine sahip soyluların gününü gün etme anlayışına dayalı yaşama biçimine ayak uydurmaya çalıştı. İçine girdiği yeni ortam, şiire ilgi duymasına yol açtı. Kendi deyişiyle "büyük bir aç-

lıkla şiir kitapları bulup okumaya" başladı. Bir yandan yaşama sevincinin bilincine varırken bir yandan da toplumsal değerlere, toplu yaşayış biçiminin çeşitli yönlerine büyük ilgi duydu. Bu yıllar boyunca gelişen yazı yazma tutkusu, oğlunun da ticaretle uğraşmasını tasarlayan baba Boccaccio'nun bu isteğini, çok geçmeden geçersiz kıldı. Boccaccio, saray çevresinde tanıştığı kişilerden astronomi, hukuk, edebiyat bilgileri edindi. Grekçe öğrendi. Petrarca'nın yapıtlarını tanıdı.

Boccaccio'nun ilk yapıtlarının esin kaynağı, Fiammetta* adını yakıştırdığı sevgilisidir. Boccaccio, Fiammetta'yı 1336 yılında Napoli'nin San Lorenzo kilisesinde tanır. Soylu ve evli bir kadın olan Fiammetta'yı sever. "Caccia di Diana", "Filostrato", "Teseida" gibi şiirleri, kimliğini arayan bir yazarın, güçlü bir sevginin yönlendirdiği denemeleridir. Fiammetta'nın isteği üzerine yazdığı ve bugün eleştirmenlerin küçük bir başyapıt olarak değerlendirdikleri "Filocolo" eski bir Fransız romanı olan "Floire et Blanchefleur"den yola çıkar. Klasik dünya ile hümanizmayı birleştiren çeşitli motifler içeren bu anlatı, yazarın özyaşamından da esintiler taşıyan gerçekçi ve duygusal bir gelişme gösterir. Boccaccio'nun yine Napoli'de yazdığı dokuz bölümlük "Filostrato" ise Troya savaşı sırasında geçen bir sevda şiiridir.

Fiammetta aralarındaki ilişkiye son verince duyduğu üzüntüyü Decameron'un önsözünde vurgulayan Boccaccio, dostlarının desteğiyle kendini toparlar. Duygusal sarsıntıya, çok geçmeden geçim sıkıntısı da eklenir. İşleri bozulduğu için daha önce Floransa'ya dönmüş olan Boccaccino, oğlunu da Floransa'ya çağırınca, Boccaccio 1340 dolaylarında Floransa'ya döner. Burada, karısı ve öbür çocukları ölmüş olan, ama bir süre sonra yeniden evlenecek babasıyla birlikte yaşar. Siyasal çalkantıların yaşandığı,

---

* Fiammetta= küçük alev.

ticaretin büyük önem taşıdığı Floransa'ya ayak uydurmada zorlanır. Dante şiirinin egemen olduğu, siyasal akımların edebiyatı da etkilediği bir kültür ortamında, Boccaccio'nun politikaya ve ahlâka sırt çeviren yazılarının ilgi görmesi kolay olmaz. Dante'nin ve Petrarca'nın şiiriyle yarış edemeyeceğini anlayınca şiiri bırakır. Napoli'de başladığı birçok yapıtını burada bitirir. Bu arada, sevgilisiyle arasının açılmasını anlatan ve ilk ruhbilimsel roman örneği sayılan "Elegia di madonna Fiammetta"yı tamamlar. Geçim sıkıntısı Boccaccio'yu devlet kapısında görev almak zorunda bırakır (1345). Görevli olarak Avignon'a, Roma'ya gider. Daha iyi bir iş bulabilmek amacıyla iki kez Napoli'ye döner.

1348'de Avrupa'da büyük bir veba salgını olur. Salgın boyunca tanık olduğu olaylardan etkilenen Boccaccio, 1348'de başlayıp 1351'de bitirdiği "Decameron"da salgın günlerinin Floransa'sını ele alır. "Decameron" biçimsel yönleriyle "ortaçağ" temalarına bağlı kalsa da, hümanizmanın tohumlarını taşıyan bir kültürün habercisidir. Bu özelliğiyle Petrarca'ya yaklaşır. Boccaccio'nun 1350'de tanıştığı Petrarca ile dostluğu Petrarca'nın ölümüne dek (1374) sürer. Dönemin bu iki büyük yazarı görüş alış verişi, kitap değiş tokuşu yaparlar sürekli olarak. Boccaccio'nun, yaşlılığın eşiğine ulaştığında bir din adamının artık öbür dünyaya hazırlanması, halk ağzıyla yazmaktan vazgeçmesi gerektiğini söylediğinde girdiği bunalımı atlatmasında da, Petrarca yardımcı olur. Petrarca, halk ağzıyla yazdığı yapıtlarını yok etmeye kalkışan Boccaccio'yu engeller, edebiyatın da Tanrı'ya hizmet anlamına geldiğine inandırır onu. Boccaccio bu olaydan sonra hep Latince yapıtlar verir.

Decameron'un ardından Boccaccio'nun yaratıcılığı bir iniş eğrisi çizer. Yaşamı olduğu gibi kabullenen iç dünyası da kırgınlıkların, sıkıntıların ağır bastığı bir kötümserliğe yönelir. Yaklaşan yaşlılığın eşiğinde kendini Latin klasiklerini incelemeye, filoloji çalışmalarına, ahlâksal dinsel spekülasyonlara verir. Bir yandan da

Dante'nin yapıtını değerlendirir. "İlahi Komedya"yı yorumladığı (yarım kalmış) "Commento alla Commedia"da (1373-74) ise, İtalyan dilinin temel taşı saydığı Dante şiirine sevgisinin son örneğini verir. 21 Aralık 1375'de Certaldo'daki evinde ölür.

Boccaccio'nun 1348-1351 yılları arasında yazdığı başyapıtı "Decameron" on gün boyunca anlatılan yüz öyküden oluşur. Günde on öykü anlatılır. Her günü bir kral ya da kraliçe yönetir. Yazar "Decameron"un önsözünde kitabın özelliklerini açıklar, sevenlerin, özellikle de seven kadınların acılarını hafifletmeyi amaçladığını belirtir. "Decameron" gelişmekte olan Floransa burjuvazisinin, işleri nedeniyle sık sık uzak ülkelere giden kocalarının dönüşünü beklemekle ömür tüketen kadınları için yazılmıştır.

Veba salgınından kaçmak için bir araya gelen yedi genç kadınla (Pampinea, Filomena, Lauretta, Emilia, Elissa, Fiammetta ve Neifile) üç genç erkek (Panfilo, Filostrato ve Dioneo) "gönüllerince yaşayarak gülüp eğlenmek, aklın sınırları dışına taşmayan zevkler tadabilmek" amacıyla, önce Fiesole dolaylarında bir evde, sonra da bir şatoda konaklarlar. Her gün (cumartesi ile pazar dışında) öğleden sonra, her biri bir öykü anlatır. Öykünün konusunu günün yöneticisi (kral ya da kraliçe) belirler. Birinci ve dokuzuncu günde ise, herkes istediği öyküyü anlatır. Böylece yüz öykü anlatılmış olur. Mutluluklar, gönül yaraları, kadın erkek ilişkileri, yerinde verilen yanıtlar, çıkar peşinde koşan din adamları, öykülerin başlıca konularını oluşturur. Her günün bitiminde yemek yenir, şarkı söylenir, dans edilir.

"Decameron"da anlatılan öykülerin çoğu, ortaçağın bilinen öyküleridir. Yenilik, Boccaccio'nun ortaçağın edebiyat ve kültür geleneklerine sırt çevirip, düzyazıya saygınlık kazandırarak yaptı-

ğı devrimdedir. Bireyi doğaüstünden özerk olarak ele alan, bireyin erdemlerini, aklını, yeteneğini önemseyen "laik" anlayıştadır. Decameron dünyasının ekseni ne Tanrı'dır ne bilimdir; insanın olanca gücüyle mistisizme karşı çıkma içgüdüsüdür. "Decameron" ortaçağa karşı çıkmakla yetinmez, daha önce benzeri olmayan ince bir alaycılıkla yerden yere vurur bu dönemi.

Erdal Öz "Decameron"u Türkçeye çevirmemi önerdiğinde duraksamıştım. Daha önce, Pasolini'nin "Decameron"u sinemaya uyarladığı unutulmaz filmin senaryosunu çevirirken öykülerle karşılaştırmış, (Berlin Film Şenliği Seçiciler Kurulunun Gümüş Ayı ödülü gerekçesinde belirttiği gibi) "Boccaccio'nun kuraltanımaz dünyasının" tadını bir kez daha tatmıştım.* Ama "Decameron" Türkçeye çevrilmişti. Gereksiz bir çabaya girişmemek için "Decameron" çevirilerini okumak istedim.

Çevirilerin ilki eski başbakanlardan Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak'ın.** Öyküleri Almancadan çevirdiği anlaşılan çevirmen önsözünde "eserin tamamını sunuyoruz" derken, "tamamını" sözcüğüne, anlaşılan bir başka anlam yüklüyor. Çünkü, Boccaccio'nun kitabı niçin yazdığını açıkladığı "önsöz" çevrilmediği gibi, Floransa'yı etkileyen veba salgınının anlatıldığı birinci günün "giriş" bölümü özetlenerek dört sayfaya indirilmiş. Günlerin başlangıcı, gün sonları ve her öykünün başlangıç bölümü ile kimi öykülerde yer alan son bölümler de atlanmış. Böylece okur, ne o gün anlatılan öykülerin genel çizgisini biliyor, ne de öyküyü kimin anlattığını. Öykülerin başlangıç bölümleri atlandığı için, bir önceki öykü

---

* Bkz. Pier Paolo Pasolini, Dekameron, Türkçesi Rekin Teksoy, Nisan Yayınları, İstanbul 1992.

** Bkz. Boccaccio, Dekameron (On gün onar hikâye), Türkçeye çeviren Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak, Tek-Tur Kitap Servisi, İstanbul, 1968.

ile ilgili yorumları da öğrenemiyor. Çeviri Almancadan yapıldığı için, İtalyanca kişi adlarının da çoğu kez Almancaları veriliyor (Giuseppe yerine Jozef, Currado yerine Konrad, Gianni yerine Yohan gibi). Özetlenerek 375 sayfaya indirgenen "Decameron"a yazdığı önsözde çevirmen "tercümede güttüğü amaca" şu ilginç açıklamayı getiriyor: "Bu devir (ortaçağın sonunu vurguluyor çevirmen) anlaşılmalıdır ki, büyük Fatih'in İstanbul'u alarak dünyaya açtığı yeni ve aydın ufukların manası daha iyi anlaşılsın. Onun içindir ki, İstanbul'un fethi bir Feth-i mübin, kutsal fetihtir."

Daha kapsamlı olduğu izlenimini uyandıran "Decameron Hikâyeleri" Dr. Feridun Timur'un çevirisi.* Bu çevirideki öykülerin bir bölümü daha önce Varlık Cep Kitapları dizisinde yayınlanmış. Dizinin "Boccaccio" başlıklı kitabında on iki, "Decameron Hikâyeleri" başlıklı kitabında da on üç öykü yer alıyor. Çevirmenin, bu yirmi beş öyküyü "Decameron Hikâyeleri"ne alırken gözden geçirdiği görülüyor.

"Decameron Hikâyeleri"nin kapağında ya da önsözünde "tam metin" açıklaması olmasa da, "eksik metin" olduğuna ilişkin bir uyarı da yok. Ne yazık ki, bu çeviri de Irmak çevirisinin atlama yöntemini benimsiyor. Birinci günün giriş bölümü yine özetleniyor, günlerin başlangıçları, gün sonları, her öykünün başlangıç bölümü ve kimi öykülerin son bölümü yine atlanıyor. Ancak öyküler Irmak ölçüsünde özetlenmediği için, iki cildin sayfa tutarı (önsöz ve resimler dışında) 723'ü buluyor. İtalyanca baskılarla karşılaştırılınca, "Decameron Hikâyeleri"nin özgün metnin yaklaşık olarak üçte birini atlamış olduğu görülüyor. Atlama ve özetlemenin Irmak çevirisinde yol açtığı sakıncalar, elbette bu çeviri için de geçerli.

---

* Bkz. Boccaccio, Decameron Hikâyeleri, Çeviren Dr. Feridun Timur, Sosyal Yayınlar (Birinci basım Ağustos 1984, ikinci basım Temmuz 1992, İstanbul).

"Giovanni Boccaccio'nun Yaşamı" başlıklı bölümünde Boccaccio'nun doğum yeri, anası ve sevgilisi Fiammetta'nın kimliği konusunda yanlış bilgilerin yer aldığı Timur çevirisinin özelliği, toplu atlamaların dışında cümle atlamalarının, yanlış anlamaların, eklemelerin (evet eklemelerin) yanı sıra, sanki Muzır Kurulun süzgecinden geçirilmiş, cinsellikle ilgili masum satırların, öykünün anlamını bozmak pahasına çıkartılmış olması. Bu konuda birinci günün dördüncü gününden örnek vermekle yetineceğim. Boccaccio şöyle yazıyor: "... genç keşişin daracık yatağına yattıklarında, hem saygınlığına yediremediği, hem de belki gencecik kızın ağırlığı altında ezilmesinden çekindiği için, başkeşiş kızın üstüne çıkmadı. Kız başkeşişin üstüne uzandı boylu boyuna, böyle seviştiler uzun uzadıya." Timur çevirisinde bu bölüm şöyle geçiştiriliyor: "Bu işler bittikten sonra papazın küçük yatağına girdi. Gönlünce eğlendi." (Irmak çevirisinde ise bu bölüm şöyle: "Kızı öperek papazın yatağına yatırdı. Vücudunun ağırlığını düşünerek üst yeri kıza verdi".) Aynı öykünün sonuna doğru, yukarıdaki sahneyi kapının deliğinden izlemiş olan genç keşiş, başkeşişe şöyle der: "... Tuttukları orucun, ettikleri duaların yanı sıra, keşişlerin kadın kısmının ağırlığı altında ezilme çilesini de çekmeleri gerektiğini öğretmemiştiniz..." Timur çevirisinde bu cümle şöyle: "Ama bugüne değin papazların kadınların önünde secdeye varmaları gerektiği konusunda bana hiçbir bilgi vermediniz." (Aynı cümle Irmak çevirisinde şöyle: "... bana oruç tutmayı ve dua etmeyi öğrettiniz ama, kızlara nasıl davranacağımı henüz öğretmediniz.")

Bu arada Sabiha Zekeriya Sertel'in "Tan Evi"nin yayınladığı Cep Kitapları Serisinin "İtalyan Hikâyeleri"* başlıklı kitabının da

* İtalyan Hikâyeleri, Yazanlar: Boccaccio, D'Annunzio ve saire. Türkçeye çeviren: Halikarnas Balıkçısı. Neşreden Sabiha Zekeriya Sertel, İstanbul 1939.

"Decameron"dan iki öykü (yedinci gün dördüncü öykü, sekizinci gün altıncı öykü) içerdiğini belirtmek isterim. "Kuyudaki Taş" ve "Kalandrinonun Domuzu" başlıklarını koyduğu bu öyküleri Halikarnas Balıkçısı sanki yeniden yazmış. Büyük bir keyifle okunuyor, Balıkçı keşke öykülerin tümünü aktarsaymış dedirtiyor okura.

Öykülerin tümünü içeren çevirilerde Boccaccio'ya, "Decameron"u Türkçesinden okuyacaklara uygun görülen haksızlığa tepki göstermemek elde değildi. Erdal Öz'ün önerisinin gerekçesini anlamıştım. İki yıla yakın sürecek bir çalışmayı göze alıp, Decameron'u Türkçeleştirmeye başladım.

Bu çeviride kaynak olarak, Francesco Ragghianti'nin yayına hazırladığı Istituto Geografico de Agostini'nin 1982 yılı baskısını, Mario Marti'nin yayına hazırladığı Rizzoli yayınevinin 1992 yılı baskısını, Garnier yayınevinin yayınladığı Jean Bourciez'nin Fransızca çevirisini (1988), Pocket Books Inc.'ın yayınladığı Herbert Alexander'ın İngilizce çevirisini (1948) kullandım. Boccaccio'nun her sözcüğünü değil, ama her dediğini titizlikle aktarmaya, Boccaccio'ya demediği şeyler dedirtmemeye özen gösterdim. Öykülere ad koymaya kalkışmadım. Özgün metinde küçük harfle ya da büyük harfle başlatılan sözcükleri Türkçede de küçük ya da büyük harfle başlattım. Yukarıda belirttiğim kaynaklardan aldığım dipnotlarına, gerektiğinde yenilerini ekledim. Yine de Boccaccio'nun dilindeki ünlü deyişin* bu çeviri için de geçerli olmayacağını öne sürmenin, "Decameron"un birinci gününün ilk öyküsündeki deyişle "böbürlenme günahı işlemek" anlamına ge-

* Traduttore traditore= çevirmen hain(dir).

leceğini biliyorum. Buna karşılık alçakgönüllülüğü bir yana bırakıp, Türkçe "Decameron"un "ihanetinin" büyük Boccaccio'nun satırlarından fışkıran hoşgörünün sınırlarının çok gerisinde kaldığını söyleyebilirim.

Bu çevirinin gerçekleşip yayınlanmasındaki desteği nedeniyle İstanbul İtalyan Kültür Merkezi'ne teşekkür ederim.

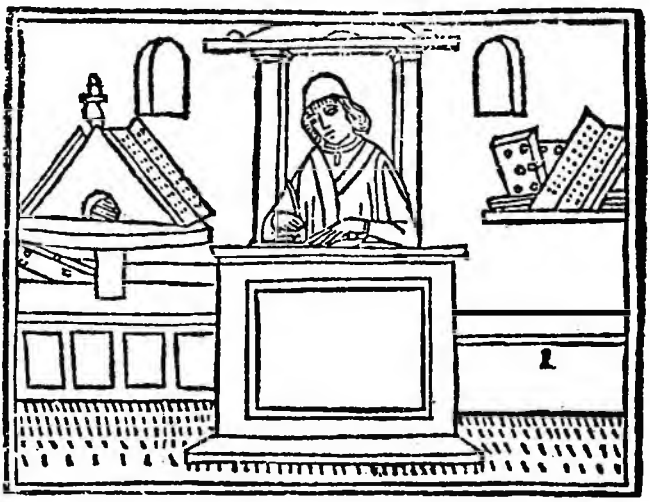
Rekin Teksoy

Kitapta yer alan 112 çizim, 1492 tarihli Venedik baskısı için ağaç oyma (ksilografi) tekniğiyle gerçekleştirilen çizimlerin tıpkıbasımıdır. *-Oğlak*

Yedi kadınla üç genç erkeğin
on gün boyunca anlattıkları
yüz öyküyü içeren
(Prens Galeotto alt başlıklı)*
DECAMERON**
kitabı başlıyor.

* Ortaçağ Fransız romanı *Lancelot* ya da *Galehaut*'ya dayanan bu adı, Boccaccio Dante'nin *İlahi Komedya*'sının Francesco da Rimini bölümünden (*Cehennem*, V, 137) alır. Galeotto sözcüğü "arabulucu" anlamına da kullanılır.

** "Decameron" sözcüğü Grekçeden (*deka emerai*) türetilmiştir, on günün kitabı anlamına gelir.

Acıları paylaşmak insana özgü bir davranıştır; herkese yaraşır, özellikle de başkalarının desteğine gereksinme duymuş ve bu desteği görmüş olanlara. Böyle bir desteğe gereksinme duyup da kavuşma mutluluğuna erişenler arasında ben de varım. İlk gençliğimden bu yana karşı koyulmaz, yüce ve soylu bir sevdayla tutuştum. Anlatacak olsam kulaklarınıza inanmaz, duyduklarınızı benim zor koşullarımla bağdaştırmazsınız. Sevdamı bilen sağduyulu kişiler beni yüreklendirseler, bana daha fazla değer verseler de, büyük acılara güçlüklere göğüs germek zorunda kaldım. Sevdiğim kadının bir suçu yoktu, hak ettiğim sevinçlere izin vermeyen, içimdeki ateşi besleyen tutkunun alevleriydi. Bu tutkuydu, yüreğimin gücünün ötesinde acılara boğulmasına yol açan. Dostların içimi ferahlatan avutucu sözleri, övülesi oyalamaları olmasaydı, hiç kuşkusuz dayanamaz, ölüp giderdim. Bereket kendisi sonsuz olan O, kesin bir yasa koyup yeryüzündeki her şeyi sonlu kıldığı için, sevdaların en ateşlisi sevdam, aklın, mantığın, utancın ya da korkunun hızını keşemediği, belini bü-

kemediği sevdam, geçen zamanın etkisiyle öyle duruldu ki, artık içim teknesini fırtınalı tutkuların denizinde batmaktan kurtarmış olanların erincine kavuştu. Artık acılar sona erdi, bir zamanlar dayanılması onca zor sevdam, şimdi tatlı bir anı oldu.

Çektiklerim sona erse de, gördüğüm iyilikler, dertlerimi paylaşan dostluklar belleğimden silinmedi. Sanırım ölünceye dek de silinmeyecek. Bana göre iyilikbilirlik erdemlerin en yücesi, iyilikbilmezlik ise kusurların en büyüğü. İyilikbilmez olmadım hiç. Artık özgür olduğumu söyleyebileceğim için, sınırlı olanaklarımın elverdiği ölçüde, aldıklarımın karşılığını ödemeye çalışacağım. Bilge oldukları, mutlu oldukları için böyle bir desteğe gereksinme duymayan beni destekleyenlere değil, üzüntülerinin giderilmesini bekleyenlere el uzatacağım. Desteğim, daha doğrusu oyalamam acı çekenler için yetersiz bile olsa, yine de hızla en çok gereksinme duyulan yere ulaştırılması gerektiğine inanıyorum. Çünkü burada daha yararlı olur, değeri daha iyi anlaşılır. Ne denli yetersiz olursa olsun, bu desteğin erkeklerden çok sevdalı kadınlara verilmesi gerektiğine kim karşı çıkabilir? Sevecen yüreklerinin derinliğinde utana sıkıla gizledikleri sevda ateşi, çok daha yakıcı olur kadınlarda. Sevdanın gelmiş geçmiş kurbanları bilirler bunu. Üstelik babalarının, analarının, erkek kardeşlerinin, kocalarının isteklerine, keyiflerine, buyruklarına boyun eğerler kadınlar. Zamanlarının büyük bir bölümünü, hiçbir şey yapmadan odalarının dört duvarı arasında oturarak geçirirler. İsteseler de istemeseler de, aynı saat içinde bir düşünceden bir düşünceye atlarlar; elbette tümü de iç açıcı olmaz bunların. Bu çalkantılar boyunca içlerine çöreklenebilecek bir hüzün, yerini yeni bir duyguya bırakıncaya dek çıkmak bilmez yüreklerinden. Üstelik kadınlar direnme konusunda erkeklerden çok daha güçsüzdürler.

Hepimizin açıkça görebileceği gibi, sevdalı erkekler böyle bir durumla karşılaşmazlar. Sıkıldıklarında, üzüldüklerinde sıkıntılarından üzüntülerinden sıyrılmak, oyalanmak için çeşitli yollara başvurabilirler. Çıkıp dolaşabilir, bir sürü şey işitip görebilir, şahin yetiştirebilir, ava gidebilir, at binebilir, balık tutabilir, oyun oynayabilir, alışveriş yapabilirler. İlgilerinin tümü ya da bir bölümü bu etkinliklere yönelince, en azından bir süre için dertler unutulur. Ardından, şu ya da bu biçimde bir avuntu gelir, acı azalır.

Kadınlar örneğinde gördüğümüz gibi, yazgının gücü az olanlara destek vermede cimri davranışının haksızlığını bir ölçüde gidermeye çalışacağım. Seven kadınlara -bunların dışındakilere iğne, iğ, çıkrık yeter- destek olmak, kucak açmak amacıyla artık geçmişte kalan ölümcül veba salgınından kaçmak için bir araya gelen, yedi kadınla üç genç erkekten oluşan dürüst bir toplulukta on gün boyunca anlatılan yüz öykü, masal ya da meseli ve söz konusu kadınların sevdikleri için söyledikleri şarkıları aktaracağım. Bu öyküler günümüzde ya da geçmişte geçen, kimisi neşeli kimisi hüzünlü gönül ilişkilerini ve başka türden olayları içerecek. Sözünü ettiğim kadınlar öykülerimi okurlarsa, hem öykülerin eğlenceli içeriğinden keyif alacak, hem de kaçınılması ya da benimsenmesi gereken davranışlar konusunda hiçbir çaba harcamadan yararlı bilgiler edinmiş olacaklar. Tanrı'nın izniyle amacıma ulaşırsam, beni zincirlerimden çözüp onları eğlendirmeme olanak sağladığı için Sevda'ya gönül borcu duysunlar.

Decameron'un birinci günü başlıyor.
Yazar birazdan ortaya çıkacak kişilerin hangi
nedenle bir araya geldiklerini açıklıyor.
Sonra da, Pampinea'nın başkanlığında,
bu kişilerden her biri
en sevdiği öyküyü anlatıyor.

İç dünyanızın nasıl duyarlı olduğunu düşündükçe, bu kitabın başlangıcının sizleri üzüntüye boğmasından korkuyorum, sevgideğer kadınlar. Çünkü kitabımın giriş bölümünün konusu, bugün sona ermiş olsa da, yol açtığı yıkımı görenlerin, duyanların, acısını anılarında taşıdıkları ölüm saçan veba salgını. Sakın, ürküp de okumaktan vazgeçmeye kalkmayın. Kitabın gözyaşları, ahlar vahlar içinde sürüp gideceğini sanmayın. Başlangıcın ürkütücülüğü mü, diyorsunuz? Yanıbaşında bir ovanın uzandığı, dik, sarp bir tepeye tırmandığınızı düşünün. Çıkış ne denli çetin olursa, ova o denli güzel görünür gözlere. Sevincin bittiği yerde hüzün başlar, ama sevinç geri geldiğinde de dertler sona erer. Bu kısa (kısa diyorum, çünkü birkaç sayfa sürecek) sıkıntıyı, size söz verdiğim gibi keyifli, neşeli bölümler izleyecek. Bu açıklamayı yapmasaydım, giriş bölümü böyle bir beklentiye yol açamazdı sizde. Sizi, istediğim yere, önerdiğim sarp yol yerine başka bir yoldan götürmeyi doğrusu ben de isterdim. Ama, daha sonra okuyacaklarınızın kaynağını açıklamak için bu anımsatmayı yapmak zorundaydım. Kaçınılmaz bir zorunluk yazdırdı bu girişi bana.

Tanrının oğlunun insan kılığına girişinin bin üç yüz kırk

sekizinci yılında* İtalya'nın ünlü kentlerinin en soylusu Floransa'da, ölüm saçan bir veba salgını baş gösterdi. İster yıldızların etkisiyle ortaya çıkmış olsun, ister insanların işledikleri suçlar nedeniyle Tanrı tarafından gönderilmiş olsun, veba birkaç yıl önce doğu ülkelerinde görülmüş, çok sayıda can kaybına yol açmıştı. Daha sonra durmadan yayılarak Batı'ya ulaştı. Koruyucu önlemler etkisiz kaldı. Özel görevliler kentin çöplerini temizlediler. Hastaların kentten içeri girmeleri yasaklandı. Sağlık önlemleri arttırıldı. Ayinlerde bir kez değil, belki bin kez aman dilendi. Sofular Tanrı'ya yakardılar. Hiçbiri işe yaramadı. Sözünü ettiğim yılın baharının ilk günlerinde, amansız hastalık birden korkunç etkisini göstermeye başladı.

Doğuda, hastanın burnundan kan gelmesi, ölümün kaçınılmazlığının belirtisi sayılıyordu. Bizde ise, salgının başlangıcında erkeklerde de, kadınlarda da, kasıkta, koltuk altlarında yumrular ortaya çıkıyordu; kimisi elma, kimisi yumurta büyüklüğüne ulaşıyor, kimisi daha iri, kimisi daha ufak oluyordu. Halk dilinde hıyarcık deniyordu bunlara. Önce ortaya çıktıkları yerden sonra ölüm tohumları ekmek için vücudun her yerine yayılıyorlardı. Daha sonra, hastalığın belirtisi kara ya da mor lekelere dönüşüyor, lekeler kollarda, bacaklarda, vücudun başka yerlerinde görülüyor, kimi kez iri, aralıklı, kimi kez küçük, yanyana oluyorlardı. Hıyarcığın kaçınılmaz bir ölüm belirtisi olması gibi, leke de taşıyıcı için aynı anlama geliyordu. İyileşme bir yana, biraz düzelme sağlayan hiçbir ilaç, hiçbir çare yoktu. Belki hastalığın yapısı engeldi buna. Belki de hekimler bilgisizdi (diplomalıların yanısıra, hiçbir

* Yeni yıl her yerde 1 Ocak'ta (Isa'nın sünneti) başlamıyor, kimi yerlerde 25 Aralık'ta (İsa'nın doğumu). Floransa gibi kimi yerlerde ise 25 Mart'ta (Meryem'in gebe kalması) başlıyordu.

tıp bilgisi edinmeden hekimlik yapan kadınların, erkeklerin sayısında büyük artış olmuştu). Bilgileri hastalığın kökenine inmeye, gerekli ilaçları bulmaya yetmiyordu. İyileşebilen hasta yok gibiydi, sözünü ettiğim belirtilerin ortaya çıkmasını izleyen üç gün içinde hasta ölüyordu. Hastaya göre, ölüm daha erken ya da daha geç olabiliyordu; genellikle ateş görülmüyor, başka belirti ortaya çıkmıyordu.

Hastalar gün boyunca hastalığı sağlıklı insanlara bulaştırdıklarından, salgın hızla yayılıyordu; tıpkı yanı başındaki kuru, yağlı nesnelerle beslenen bir ateş gibi. Hastalık yalnızca hastaların sağlıklı kişilerle konuşmaları, birarada olmaları sonucunda onlara da bulaşıp ölmelerine yol açarak yayılmıyordu; hastaların giysilerine, elledikleri, kullandıkları nesnelere dokunmanın da hastalığı yaydığı anlaşılıyordu. Şimdi söyleyeceklerime şaşacaksınız. Eğer birçokları gibi gözlerimle görmüş, sözüne güvenilir kişilerden duymuş olmasam, ben de zor inanır, hele yazmaya hiç kalkışmazdım. Sözünü ettiğim bulaşıcı hastalık, öyle doğal bir biçimde yayılıyordu ki, bulaşma yalnız insandan insana olmuyor, sık sık şaşırtıcı bir olayla karşılaşılıyordu. Bir vebalının, ya da vebadan ölen birinin eşyalarına insan türünün dışında bir canlı değecek olsa, hastalığı kapmakla kalmıyor, kısa süre içinde ölüp gidiyordu. Daha önce dediğim gibi, bakın bir gün gözlerimle neye tanık oldum. Bulaşıcı hastalıktan ölen bir garibin yırtık pırtık giysilerini sokağa atmışlardı. Giysilerin yanına gelen iki domuz, alışkanlıkları uyarınca, önce tırmaladılar giysileri, sonra dişleyip burunlarını sürttüler. Hemen ardından da zehirlenmiş gibi sendelediler, ölü olarak yığıldılar uğursuz giysilerin üstüne.

Bu olay olsun, aynı türden benzer ya da daha beter olaylar olsun, sağ kalanlarda değişik korkulara, kaygılara yol açıyordu. Herkes aynı çirkin davranışı benimsiyor, hastalardan,

eşyalardan uzak duruluyordu. Böyle davranınca, yaşamın güvence altına alındığına inanılıyordu.

Böylesine büyük bir tehlikeye karşı koyabilmek için, düzenli yaşamak, her türlü aşırılıktan kaçınmak gerektiğini öne sürenler oluyordu. Bunlar biraraya gelip, başkalarıyla ilişkilerini kesiyorlardı. İçinde hiç hasta bulunmayan, daha rahat yaşanabilecek evlere kapanıyor, lezzetli yemekler yiyor, iyi şaraplar içiyor, eğlencenin her türlüsünden kaçınıyorlardı; kimsenin kendileriyle konuşmasına izin vermiyor, ölüm ve hastalık konusunda dışarıdan gelebilecek haberlere kulaklarını tıkıyor, müzik dinlemekle, ellerinin altında ne varsa onunla yetiniyorlardı.

Kimileri ise tam tersini yapıyordu bunların. Kendini içkiye, eğlenceye vermenin, şarkı söyleyip sokaklarda avarelik etmenin, canlarının istediği her şeyi yapmanın, olup bitenleri alaya almanın böyle bir yıkıma karşı en iyi çare olduğuna inanıyorlardı. Dediklerini uygulamak için de, gece demeden, gündüz demeden meyhane meyhane dolaşıyor, içip içip sızarak kendilerini avutuyorlardı. İnsanlar yaşamak umudunu yitiriyordu, canından da, malından mülkünden de bezmeyen kalmamıştı. Evlerin çoğu sahipsizdi; buralara yerleşen yabancılar eve sahip çıkıyor, onlar da ellerinden geldiğince hastalıktan kaçıyorlardı. Kenti saran bunca acı, bunca sıkıntı karşısında Tanrı'nın yasalarının da, insanların koydukları yasaların da geçerliği kalmamıştı. Yasaları koyanlar, uygulayanlar, tıpkı öteki insanlar gibi ölmüşler, hastalığın pençesine düşmüşler ya da yardımcısız kaldıkları için çalışamaz duruma gelmişlerdi. Bu nedenle herkes her aklına geleni yapabiliyordu.

Değindiğim iki yaşama biçiminin yanısıra, birçok kişi de ortalama bir yol tutturmuştu. Bunlar, ilk yöntemi seçenler gibi boğazlarına düşkün olmuyor, ikinci yöntemi seçenler gibi

aşırı içki içmiyorlardı. Gerektiği kadar yiyip içiyor, evlerine kapanacak yerde çıkıp dolaşıyorlardı. Ellerinde çiçekler, kokulu otlar, çeşitli baharat oluyordu. Bu bitkileri sık sık burunlarına götürüp kokluyorlardı. Cesetler, hastalar, ilaçlar pis kokularıyla havayı kirlettikleri için, koku solumanın beyni korumanın en iyi yolu olduğuna inanıyorlardı. Kimileri de daha kesin kararlar alıyor, vebadan kaçınmanın en iyi ilacının kaçıp gitmek olduğunu söylüyorlardı. Bu görüşü benimseyenler kendi canlarından başka bir şeyi umursamıyorlardı; bir sürü kadın erkek, kenti, akrabalarını, mallarını mülklerini terk edip başka yerlere, en azından Floransa dolaylarına gidiyordu. Günah işleyen insanları veba ile cezalandıran Tanrı'nın öfkesinin gittikleri yere ulaşamayacağına, yalnızca kentin surları içinde kalanları etkileyeceğine inanıyorlardı. Kentte kalmanın ölümü göze almak anlamına geldiği konusunda başkalarını uyarmaktan kaçınıyorlardı.

Bu yollardan birini seçmek ölümden kurtulmak anlamına gelmiyordu. Hangi yolu seçerlerse seçsinler, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, daha önce sağlıklı olanların çoğu hastalığa yakalanıyor, yazgısıyla başbaşa kalarak eriyip gidiyordu. Herkes birbirinden kaçıyor, komşu komşuya sırt çeviriyordu. Akrabalar görüşmüyor, birbirlerinden uzak duruyorlardı. Salgın, erkeklerin, kadınların yüreklerine öyle bir korku salmıştı ki, erkek kardeş erkek kardeşten, amca yeğenden, kız kardeş erkek kardeşten, dahası koca karısından kaçar olmuştu. En önemlisi, belki inanmayacaksınız, analar babalar çocukları sanki kendilerinin değilmiş gibi davranıyor, onları görmeye gitmiyor, yardım ellerini uzatmıyorlardı. Bu nedenle erkekli kadınlı birçok hasta, yalnızca dostlarının (eğer dostları kalmışsa) sevecenliğinden, hizmetçilerinin açgözlülüğünden başka bir dayanağa sahip olamıyordu. Hizmetçi ücretleri çok yüksekti ama, yine de adam bulmak zordu. Bulunabilenler

kaba saba, çoğu kez elinden iş gelmeyen, işini bilmeyen kadınlar erkeklerdi. Bütün yaptıkları hastaya istediği şeyleri vermek, bir de son nefesinde yanıbaşında bulunmaktı. Aldıkları ücret yüksekti ama, karşılaştıkları tehlike de yüksekti. Komşular, akrabalar, dostlar hastalardan kaçtığı, hizmetçi bulmak zorlaştığı için, daha önce olmayan yeni bir uygulama çıkmıştı ortaya. Hastalanan bir kadın güzel de, soylu da olsa, yanında hizmet eden erkek yaşlı da olsa, genç de olsa, hastalığı gerektirdiğinde sanki karşısında bir kadın varmış gibi, hiç çekinmeden vücudunun her yerini gösterebiliyordu ona. Ama bu davranış, iyileşen hastaların namus anlayışında gevşemeye yol açabiliyordu. Öte yandan, yardım edilse iyileşebilecek birçok kişi, kendi başına bırakıldığı için ölüp gidiyordu. Hastalar gerekli bakımdan yoksun kaldıkları, salgın da yayılmayı sürdürdüğü için, gece olsun gündüz olsun, insanlar durmadan ölüyor, ölü sayısının yüksekliğini duymak, hele ölümlere tanık olmak geride kalanları şaşırtıyordu. Zorunluklar, sağ kalanları daha önce kentte geçerli geleneklerle çelişen davranışlar benimsemeye yöneltiyordu.

Gelenektir, ölenin kadın akrabaları, kadın komşuları ölü evinde toplanıp, ölenin akrabalarıyla birlikte ağlaşırlar. Evin önünde de ölenin yakınları, komşuları, mahalleli toplanır. Ölenin toplumsal konumuna göre din adamları da katılır onlara. Ölenle aynı toplumsal konumdaki insanlar tabutu omuzlarına alırlar, cenaze alayı mumlar, ilahiler eşliğinde, ölenin ölmeden önce seçtiği kiliseye doğru yola çıkar. Salgının yoğunluğu artınca, bu gelenek büyük ölçüde bir yana bırakıldı. Yeni bir uygulama aldı yerini. Birçok kişinin, ölürken yanında çok sayıda kadın olmuyordu. Çoğu insan, tek başına bu dünyadan göçüyordu. Yakınlarının yürek parçalayan çığlıklarından, acılı gözyaşlarından yoksun kalmayanların sayısı çok azdı. Bunların yerini kahkaha, şaka, eğlence almıştı. Can

derdine düşen kadınlar, özveriyi bir kenara bırakıp kolayca ayak uydurmuşlardı bu yeni geleneğe. Cenazenin kiliseye götürülmesine eşlik eden komşu sayısının onu, on ikiyi bulması az rastlanan bir olaydı. Üstelik saygın, kentsoylu kişiler de değildi cenazeyi taşıyanlar; kendilerine cenazeci adını yakıştıran, parayla tutulmuş, toplumun en alt kesiminden, ne idiği belirsiz mezar kazıcılarıydı. Tabutu omuzlayıp, ölenin ölmeden önce belirlediği kilise yerine, çoğu kez en yakın kiliseye götürüyorlardı koşar adımlarla. Önden üç, dört papaz çömezi gidiyor, bunların elinde kimi kez ufacık mumlar oluyor, kimi kez ise hiç mum olmuyordu. Papaz çömezleri uzun uzadıya ayin yapmak zahmetine girmiyor, mezar kazıcıların yardımıyla, tabutu buldukları ilk boş mezara yerleştiriyorlardı.

Ayak takımı olsun, orta sınıfın büyük bir bölümü olsun, acınacak yoksunluklar içindeydi. Yoksulluk ya da umut, bu insanların çoğunu eve kapatmıştı. Yanıbaşlarında her gün binlerce kişi hastalığa yakalanıyordu. Yardım eden, bakan olmadığı için de göz göre göre ölüyordu hepsi. Kimisi, gündüz ya da gece vakti sokakta veriyordu son soluğunu. Çoğunluk ise evinde ölüyordu. Kokuşan bedenlerin iğrenç kokusu, önce komşulara ulaştırıyordu ölüm haberini. Ölenlerin cesetleri taşıyordu her yandan.

Ölene besledikleri sevgiden çok, cesetlerin kokmasının yol açtığı büyük tehlikeyi önlemek için, komşular hemen harekete geçiyorlardı. Bulabilirlerse taşıyıcıların da yardımıyla, ölüyü evden çıkartıp kapının önüne koyuyorlardı. Özellikle sabahları sokağa çıkanlar, bir yığın ölüyle karşılaşıyorlardı. Daha sonra tabut getiriliyordu. Tabut bulunamayacak olursa, ceset bir tahtanın üstüne yerleştiriliyordu. Çoğu kez, aynı tabuta iki üç ceset koyuluyordu. Karı kocanın, iki üç kardeşin, baba oğulun, iki akrabanın aynı tabuta koyulduğu çok oluyordu. Ellerinde haçlarıyla yürüyen iki papazın ardından, ta-

şıyıcılar kim bilir kaç kez üç, dört tabut birden götürmüşlerdi. Bir cenaze gömeceklerini sanan papazlar, altı, sekiz, kimi kez de daha fazla cenaze gömmek zorunda kalıyorlardı. Üstelik ölüler gözyaşı, mum, cenaze alayı gibi saygı gösterilerinden de yoksun bırakılıyordu. Tersine, ölüm öyle sıradan bir olay olmuştu ki, ölenlere bugün keçi leşlerine gösterilen saygı bile gösterilmiyordu. Yaşamın olağan akışı içinde karşılaşılan ufak tefek mutsuzluklar ölümün kaçınılmazlığını bilge kişilere bile benimsetemezken, karşılaşılan yıkımın büyüklüğü, herkesin acımasız ölüme boyun eğmesini sağlamıştı.

Yukarıda sözünü ettiğim cesetler, günün hemen her saatinde kiliselere taşınıyor, geleneklere uyup her ölüye ayrı bir yer verilecek olursa, mezar sıkıntısı çıkıyordu ortaya. Mezarlar dolduğu için, kiliselerin yanındaki mezarlıklarda derin çukurlar kazılıyor, yüzlerce ölü birarada gömülüyordu. Ölüler, gemi ambarlarındaki mallar gibi kat kat istif ediliyor, sonra biraz toprak atılarak çukurun üstü örtülüyordu.

Kentin başına gelenlerin daha fazla ayrıntısına girmeyip, o korkunç dönemin çevredeki köyleri de bağışlamadığını eklemekle yetineceğim. Surlarla çevrili kasabalar, küçük bir kent görünümündeydi. Ovalara dağılmış köylerde ne ilaç vardı, ne bakıcı. Yoksul köylülerle aileleri, gece gündüz demeden evde, sokakta, tarlada düşüp ölüyorlardı; ama insan gibi değil, hayvan gibi. Köylüler de kentliler gibi tam bir umursamazlığa gömülmüşlerdi; mallarını, işlerini önemsemiyor, sanki her yeni günün ölümü getirmesini bekliyorlardı. Toprağın, hayvanların, o güne dek harcadıkları emeğin daha iyi ürün vermesini amaçlayacak yerde, ellerinin altında ne varsa tüketiyorlardı. Öte yandan sığırlar, eşekler, koyunlar, keçiler, tavuklar, dahası insanın en sadık dostu köpekler ortada kalmış, buğdayları biçilmemiş, kaldırılmamış tarlalarda başıboş dolaşıyorlardı. Hayvanların çoğu sanki aklı varmış gi-

bi davranıyordu. Gün boyunca otluyor, akşam da başlarında çoban olmadan ahıra dönüyorlardı.

Köyleri bırakıp yine kente dönelim biz. Tanrı'nın, belki de bir ölçüde insanların öfkesi öyle güçlü esmiş, mart ile temmuz arasında salgın öyle güçlü bastırmış, bir sürü hasta öyle yetersiz bakım görmüş ya da hasta olmayanları ürküttükleri için, kendi başlarına bırakılmıştı ki, Floransa kentinin surları içinde ölenlerin sayısı en azından yüz bini bulmuştu. Salgından önce, kentte bu kadar insan yaşadığı kimin aklına gelirdi? Kadınlı erkekli ailelerin yaşadığı kim bilir kaç koca saray, kaç güzel konak, kaç soylu ev boşalmış, tek bir uşaktan bile yoksun kalmıştı. Kim bilir ne ünlü aileler, ne büyük topraklar, ne değerli servetler yasal mirasçısız kalmıştı. Galenos, Hipokrates ya da Eskulapius'un* bile sapasağlam diyecekleri kim bilir kaç kişi sabah kahvaltısını ailesi, eşi dostu ile ettikten sonra, akşam bastırdığında, öteki dünyada atalarıyla birlikte sofraya oturmuştu.

Hep üzücü olaylar anlattığım için, ben de üzülüyorum. Bundan böyle, üzerinde durulması gerekmeyen konulara değinmeyeceğim. Kentin artık neredeyse bomboş kaldığı o günlerde, bir salı sabahı kutsal Santa Maria Novella kilisesinde bakın neler oldu (sözüne güvenilir birinden duydum bunları). Kilisede yalnızca yedi kadın vardı. Yas giysilerine bürünmüş kadınlar, kutsal ayini dinledikten sonra biraraya geldiler. Biri öbürünün arkadaşı, komşusu ya da akrabasıydı. Hiçbirinin yaşı yirmi sekizi geçmiyordu, en gençleri ise on sekizin altında değildi. Akıllı, soylu, güzel, dürüst kadınlardı. Elimden gelse gerçek adlarını verirdim size, ne var ki, adlarını saklı

---

* Galenos ile Hipokrates II. ve V. yüzyıllarda yaşayan ünlü hekimler; Eskulapius, Yunan mitolojisinde tıp tanrısı.

tutmamı gerektiren bir neden var. Ne mi? İçlerinden hiçbirinin günün birinde, benim anlatacağım, sizin de dinleyeceğiniz öyküler nedeniyle utanç duymasını istemiyorum. Eğlence kuralları günümüzde oldukça katı. Oysa o dönemde, yukarıda değindiğim nedenler yüzünden, kurallar yalnızca bu yaştakiler için değil, çok daha olgun kadınlar için bile daha gevşekti. Ayrıca övülmesi gereken bir yaşam biçimini aşağılamak, saygın bir kadının namusuna çamur atmak için dedikodu fırsatı kollayan kötü niyetlilerin eline de konu vermek istemiyorum. Anlatacaklarımın kolay anlaşılması için, her birine niteliklerine uygun bir ad vereceğim. En büyüklerine Pampinea diyeceğim, ikinciye Fiammetta, üçüncüye Filomena, dördüncüye Emilia, beşinciye Lauretta, altıncıya Neifile, sonuncuya da Elissa. Adların hepsi uyuyor sahiplerine. Kadınlar önceden sözleşmemişler, rastlantı sonucu kilisenin bir köşesinde biraraya gelmişlerdi. İskemleleri bir halka oluşturuyordu. Pater noster'leri* dinlemiyor, derin derin iç geçirip, olaylarla ilgili görüşlerini açıklıyorlardı birbirlerine. Bir süre sonra herkes susunca, Pampinea konuştu:

"Sevgili kadınlarım benim, bir hakkı dürüst bir biçimde kullanmanın başkalarına zarar vermediğini, benim gibi siz de bilirsiniz. Dünyaya gelen bir insanın varlığını korumaya, savunmaya çalışması hakların en doğalı sayılır. Öyle benimsenir ki bu gerçek, insanın kendi varlığını sürdürmek için bir başkasını öldürmesi bile, kimi kez suç olmaz. Her ölümlünün iyi yaşamasını amaçlayan yasalar bu olanağı bile tanıdığına göre, bizim de sağlığımızı korumak için, başkalarına zarar vermeyecek her önlemi almamız doğal olmaz mı? Bu sabah yaptıklarımızı, her gün yaptıklarımızı değerlendirdiğimde, konuştuklarımızın anlamını, niteliğini tartmaya kalktığımda,

* *Pater noster* (babamız), Hıristiyanlıkta bir dua.

her birimizin kendi canının derdine düştüğünü görüyorum; sizler de varıyorsunuzdur bu sonuca. Şaşırmıyorum hiç; beni şaşırtan, her birimizi haklı olarak ürküten tehlikeye karşı hiçbir önlem almayışımız, kadın olarak tepki göstermeyişimiz.

Yalnızca, kaç kişinin ölüp mezarlığa götürüldüğünün, sayıları neredeyse sıfıra inen papazların ayinleri zamanında yapıp yapmadıklarının hesabını tutmakla, ya da uğradığımız yıkımın büyüklüğünü belli etmek için yas giysilerine bürünmekle yetiniyoruz burada. Kiliseden çıktığımızda da, sedye sedye ceset, hasta taşındığını görüyoruz sokaklarda; kent dışına sürülmüş, ama adalet görevlilerinin hastalanmasından, ölmesinden yararlanarak geri dönüp, yeni suçlar işlemeye hazırlanan suçluları görüyoruz; 'şunlar öldü, şunlar can çekişiyor' çığlıklarını duyuyoruz her yerde; ölülerin ardından gözyaşı dökecek kimse kalmış olsa, hıçkırıktan geçilmezdi kentte. Eve döndüğümde, bir tek uşaktan başka kimseyle karşılaşmayınca korkuya kapılıyorum, tüylerim diken diken oluyor. Bilmiyorum siz de aynı duyguya kapılıyor musunuz? Evin neresine gidersem gideyim, neresinde olursam olayım, ölenlerin hayallerini görüyorum. Yüzleri eskisine benzemiyor, nereden edindiklerini bilemediğim korkunç bir yüzleri oluyor; ürperiyorum.

Demek istediğim kiliseye, eve kapanmakla hata ediyoruz. Gidebilecek başka yeri olan, bizim gibi hali vakti yerinde herkes gitti, bir biz kaldık. Olanakları elverenlerin, tek başlarına ya da toplu olarak, gece gündüz, iyi kötü ayırımı yapmadan, canlarının istediği gibi yaşadıklarını görüyor, duyuyoruz. Üstelik yalnızca gününü gün edenler değil, manastırlara kapanmış olanlar bile benimsiyorlar bu yolu. Dertlerden kaçmak için, kuralları bir yana bırakıp, tensel zevklere veriyorlar kendilerini.

Bu çarpıcı örnekler varken, ne bekliyoruz? Ne işimiz var

burada? Sağlığımıza özen göstermede, niye onlardan daha ağır davranıyor, tembellik ediyoruz? Yoksa vücudumuzu yaşama bağlayan zincirlerin başkalarının zincirlerinden daha güçlü olduğuna inanıyor, hiçbir gücün bize saldıramayacağını mı sanıyoruz? Yanlış yapıyor, kendimizi kandırıyoruz. Böyle düşünmek çılgınlık. Kaç genç kadının, kaç genç erkeğin amansız hastalığa kurban gittiğini anımsarsak, demek istediklerim daha iyi anlaşılır. Gururumuz yüzünden ölümün pençesine düşecek olursak, ne yaparsak yapalım kurtaramayız kendimizi.

Bilmem paylaşıyor musunuz dediklerimi? Yapayalnız kadınlar olduğumuza göre, biz de, daha önce gidenler, her gün gitmekte olanlar gibi buralardan gidelim, diyorum. Hem ölümden, hem de ahlak dışı davranışlardan kaçmış oluruz. Hepimizin birer köy evi var. Bu evlere gidip, onurlu bir yaşam sürdürelim. Gönlümüzce yaşayıp, gülüp eğlenelim, aklın sınırları dışına taşmayan zevkler tadalım. Oralarda kuşlar cıvıldaşır, ovalar, tepeler yeşillere bürünür. Başaklar denizler gibi dalgalanır. Ağaçlar bin bir çeşit olur. Gökyüzü öfkelendiğinde bile, kentin artık içi bomboş kalan surlarından daha etkileyici güzellikler sunmaktan geri kalmaz. Hava daha temizdir oralarda. Şu ara gereksinme duyduğumuz her şey daha bol olduğu gibi, dert de azdır. Gerçi köylüler de tarlalarda düşüp ölüyorlar, tıpkı kentliler gibi. Ama evler, insanlar daha az olduğu için, aynı sıkıntı basmaz yaşayanları. Üstelik aklımız arkada da kalmayacak. Yakınlarımız ölerek, ya da ölümden kaçarak, sanki kendileriyle hiçbir bağımız kalmamış gibi, bizi sıkıntılarla başbaşa bırakmadılar mı? Bir başımıza kalmadık mı? Bu nedenle alacağımız karar yüzünden kimse eleştiremez bizi. Bu karara varmazsak, acı, sıkıntı, belki de ölüm olur sonumuz.

Dediklerimi onaylıyorsanız hizmetçilerimizi, üstümüzü başımızı alalım, bir gün bir yerde, bir gün başka bir yerde gü-

nümüzü gün etmeye çalışalım. En doğru yolun bu olduğuna inanıyorum. Daha önce ecel şerbetini içmezsek Tanrı'nın bu yıkımın sonunu nasıl getireceğini de görmüş oluruz, böylece. Birçokları gibi, onurumuzdan vererek burada kalmaktansa, onurumuzla çıkıp gitmenin bize daha yaraşacağını da eklemek istiyorum."

Pampinea'yı dinleyen öbür kadınlar öneriyi onaylamakla yetinmeyip, sanki yerlerinden kalkar kalkmaz yola çıkacaklarmış gibi, yolculuğun en ince ayrıntılarını tartışmaya koyuldular. Ölçüyü elden bırakmayan Filomena:

"Kadınlar" dedi, "Pampinea'nın dedikleri çok doğru, ama ben sizin gibi hemen yola çıkılmasından yana değilim. Unutmayın ki, hepimiz kadınız. Kadınların akıllarının her işe ermediğini, erkeklerin desteği olmaksızın kendilerini çekip çeviremediklerini bilmeyecek toylukta değiliz hiç birimiz. Oynak, huysuz, kuşkucu, ürkek, ödlek olur kadın. Bizi yönlendirecek birisi olmazsa, korkarım kısa sürede dağılırız. İşe girişmeden önce, bunun çaresini düşünmemiz iyi olur."

Elissa söze girdi:

"Haklısın, erkekler kadınlara yol gösteriyorlar, erkeklerin getirdiği düzen olmadıkça, girişiğimiz işlerin çok azı başarıya ulaşabiliyor. İyi de, nereden erkek bulacağız? Biliyorsunuz, ailelerimizdeki erkeklerin çoğu öldü. Sağ kalanlar da oraya buraya gittiler, bizi kaçmaya zorlayan nedenler yüzünden. Kim bilir hangi arkadaşlarıyla biraraya geldiler. Tanımadığımız erkeklerden yardım istemek de yakışık almaz. Sağlığımızı düşünüyorsak, dinlenmeye eğlenmeye gittiğimiz yere üzüntü, sıkıntı götürmemek için her önlemi almak zorundayız."

Kadınlar böyle konuşurken, kiliseye en gençleri yirmi beş yaşın üstünde görünen üç genç erkek girdi. Ne yaşanılan günlerin çetinliği, ne dostların akrabaların ölümü, ne de teh-

like korkusu içlerindeki sevda ateşini söndürmüştü. Birinin adı Panfilo, ikincinin Filostrato, sonuncunun da Dioneo idi. Hepsi cana yakındı, görgülüydü. Her şeyin alt üst olduğu bugünlerde, kendilerini oyalayabilmek için sevgililerini aramaya çıkmışlardı. Bereket, üçünün de sevgilisi yedi kadının arasındaydı, geri kalan kadınların bir bölümü ise akrabalarıydı. İki taraf da birbirini aynı anda gördü. Pampinea gülümseyerek:

"Talihimiz varmış" dedi. "Değerli, akıllı üç genç çıktı karşımıza. Kendilerine bu görevi verecek olursak, seve seve yardımcı olur, korurlar bizi."

Gençlerden birinin sevgilisi olduğu için yüzü utançtan pespembe kesen Neifile:

"Olacak şey mi, Pampinea! Ben de biliyorum, bu çocukların her biri için ancak iyi şeyler söylenebilir. Bizim isteyeceğimizden daha önemli işlerin de üstesinden gelebilirler. Yalnız bize değil, değerlerinin, güzelliklerinin yanına varamayacağımız kişilere bile eşlik edebilir, yardımcı olabilirler. Ama içimizden bazılarına tutkun olduklarını bilmeyen yok. Bizimle gelirlerse, istesek de istemesek de dedikodu, eleştiri konusu oluruz."

Bunun üzerine Filomena dedi ki:

"Olalım. Ben dürüst yaşadıktan, içim rahat olduktan sonra, isteyen istediğini desin benim için. Tanrı da, gerçekler de benden yana olurlar. Eğer bizimle gelmeyi kabul ederlerse, Pampinea'nın dediğini yineleyip, talihimiz varmış diyelim."

Bu sözlere karşı çıkan olmayınca, erkekleri çağırıp konuyu açmaya, çıkacakları yolculukta kendilerine eşlik etmelerini istemeye karar verdiler. Erkeklerden biriyle kan hısımı olan Pampinea yerinden kalkıp, onlara doğru yürüdü. Erkekler durmuş, ona bakıyorlardı. Pampinea gülümseyerek selam verdi, vardıkları kararı açıkladı, kendilerine birer kardeş gibi

eşlik etmeyi kabul etmelerini istedi, arkadaşları adına. Erkekler önce şaka ettiğini sandılar. Ama önerinin ciddi olduğunu görünce seve seve kabul ettiler. Bir an önce yola çıkmak için ne gibi hazırlıklar yapılması gerektiği kararlaştırıldı. Siparişler verildi, gidilecek yere haber salındı. Ertesi gün çarşambaya rastlıyordu. Yedi kadınla hizmetçilerinden dördü, üç erkekle uşakları şafakla birlikte kentten çıkıp, yola koyuldular. Surlardan iki mil uzağa varır varmaz da, ilk konak yerine ulaşmış oldular.

Yolların oldukça uzağında alçak bir tepeydi burası. Çeşitli ağaçlar, yemyeşil bitkiler insanın gözünü okşuyordu. Tepenin doruğunda, kocaman, güzel avlulu bir bina vardı. Revaklar, salonlar, odalar göz alıcı duvar resimleriyle donatılmıştı. Çevrede çayırlar, büyüleyici bahçeler uzanıyordu. Kuyuların suları buz gibiydi. Mahzenlerde ise ölçülü, uslu kadınlardan çok, ağzının tadına düşkün akşamcıların ilgisini çekecek değerli şaraplar dinleniyordu. Her taraf pırıl pırıldı, odalarda yataklar yapılmış, dört bir yana mevsim çiçekleri, kokulu otlar yerleştirilmişti. İşte böyle bir ortamla karşılaşan yolcular yerleşir yerleşmez, erkeklerin en genci, en sevimlisi, en şakacısı Dioneo söz aldı:

"Kadınlar" dedi, "biz buraya kendi isteğimizle değil, sizin öneriniz üzerine geldik. Sıkıntılarınızı ne yaptınız, bilemiyorum. Benimkileri sorarsanız, az önce sizinle birlikte çıkarken, kentin kapılarında bıraktım hepsini. Eğer -saygınlığınızın elverdiği ölçüler içinde- gülüp eğlenmeye, şarkılar söylemeye hazır değilseniz, izin verin ben gideyim. Kente dönüp, kara düşüncelere dalayım yeniden."

Pampinea, güleç bir yüzle, sıkıntılarından arındığını söyledi.

"Haklısın Dioneo. Gönlümüzce yaşayabilmek için kentin acılarından kaçtık. Ama kurala bağlanmayan hiçbir şey

uzun ömürlü olmaz. Bu güzel topluluğu oluşturmak düşüncesi benden çıktı. Neşemizi sürekli kılabilmek için, dediklerini yerine getireceğimiz, sayacağımız bir başkan seçmemiz doğru olur. Onun da tek düşüncesi, günlerimizi mutlu kılmak olmalı. Herkesin görev sorumluluğu duyabilmesi, yöneticiliğin keyfini çıkartabilmesi, kimsenin kimseyi kıskanmaması için, derim ki, hepimiz bir günlüğüne bu sorumluluğu yüklenelim, bu onuru taşıyalım. İlk yöneticiyi oylama ile seçelim. Daha sonrakileri de, o gün kim yöneticilik yapmışsa, akşam bastırdığında o seçsin. Her yönetici, yetkili olduğu süre boyunca nerede ne yapacağımızı istediği gibi belirlesin."

Bu sözleri herkes onaylayınca, ilk günün kraliçeliğine Pampinea seçildi. Filomena bir defne ağacına doğru seyirtti. Bu ağacın yapraklarına çok değer verildiğini, başına defne yaprakları takılan kişinin saygınlık kazandığını oldum olası duyardı. Bir iki dal kopartıp, güzel bir taç yaptı. Tacı Pampinea'nın başına taktı. Taç, krallık gücünün simgesi olacaktı.

Pampinea kraliçe olunca herkesin susmasını istedi. Daha önce üç genç erkeğin uşaklarıyla, sayıları dörde varan kadın hizmetçileri çağırtmıştı. Sessizliği Pampinea'nın sesi bozdu:

"Önce size topluluğumuzun her gününün bir önceki günden daha iyi olacağını, onurumuzdan bir şey yitirmeden istediğimiz sürece düzenli, eğlenceli günler geçireceğimizi söylemek istiyorum. Dioneo'nun uşağı Parmeno'yu kâhya yapıyorum, evin bakımından, mutfaktan o sorumlu olacak. Panfilo'nun uşağı Sirisco harcamaları yapacak, hesapları tutacak ve Parmeno'ya bağlı olacak. Tindaro hem kendi efendisi Filostrato'ya hizmet edecek, hem de uşakları başka iş yaparken Panfilo ile Dioneo'ya. Benim hizmetçim Missia ile Filomena'nın hizmetçisi Licisca, mutfağa kapanıp Parmeno'nun önerdiği yemekleri pişirecekler. Lauretta'nın hizmet-

çisi Chimera ile Fiammetta'nın hizmetçisi Stratilia ise kadınların odalarını toplamak, evin temizliğini yapmakla görevli olacaklar. Her birinin uymasını istediğim bir ilke var: Bizi hoşnut etmek istiyorlarsa, nereye giderlerse gitsin, nereden gelirlerse gelsinler, ne görürlerse görsün, ne işitirlerse işitsinler, bize yalnızca iç açıcı haberler getirsinler."

Bu kısa açıklamayı herkes onayladı. Pampinea yerinden doğrulup gülümseyerek:

"Etrafta bahçeler, çayırlar, gönlünüzce oyalanabileceğiniz bir sürü yer var. Ama yemek saatinde herkes dönmüş olsun, soğumadan yiyelim yemeğimizi."

Yeni kraliçeden izin çıkınca genç erkekler, güzel kadınlar bir bahçeye doğru yürüdüler ağır adımlarla. Güzel güzel konuştular, değişik yapraklardan güzel taçlar ördüler, sevda türküleri söylediler. Kraliçenin tanıdığı süreyi geçirmeden eve döndüklerinde, Parmeno'nun görevini özenle yerine getirmiş olduğunu gördüler. Giriş katındaki yemek odasına girince donatılmış masalarla, kar gibi örtülerle, gümüş gibi ışıyan bardaklarla, her yana serpiştirilmiş katırtırnaklarıyla karşılaştılar. Getirilen suyla ellerini yıkadıktan sonra, kraliçe izin verince, Parmeno'nun gösterdiği yerlere oturdular. Tadına doyulmaz yemekler, içimi güzel şaraplar getirildi sofraya. Yemekleri üç uşak götürüp getiriyordu, hiç gürültü etmeden. Bu güzel düzen herkesi keyiflendirdi, güle oynaya yenildi yemek. Sofra toplanınca, kraliçe çalgıların getirilmesini istedi. Kadınlar da erkekler de çok iyi oynamasını biliyor, içlerinden kimisi çalgı çalabiliyor, şarkı söyleyebiliyordu. Kraliçenin isteği üzerine Dioneo bir lavta, Fiammetta da bir viyola alıp, kulakları okşayan bir hava çalmaya başladılar. Kraliçe uşakları karınlarını doyurmaya gönderdikten sonra, kadınlarla iki erkek halka olup, adımlarını müziğe uydurdular. Ardından kimisi hüzünlü, kimisi neşeli şarkılar söylediler. Kraliçenin

artık dinlenme zamanı geldiğine karar vermesine dek, böyle eğlenmeyi sürdürdüler. Kraliçe eğlenceyi sona erdirince, üç erkek, kadınlarınkinden ayrı olan odalarına gittiler. Yatakları düzgündü, her taraf çiçek içindeydi, tıpkı öbür odalar gibi. Dinlenmek için soyunup dökünmeye başlayan kadınların odası da böyleydi.

Saat ikindiyi çalmıştı ki, kraliçe kalktı; gündüz fazla uyumanın sağlığa zararlı olduğunu söyleyerek, kadınları da erkekleri de uyandırdı. Daha sonra çimenlerin yüksek olduğu, güneşin vurmadığı bir çayıra gittiler. Hafif bir rüzgâr esiyordu. Kraliçenin isteğine uyup, bir halka oluşturacak biçimde yeşil çimenlerin üstüne oturdular. Kraliçe dedi ki:

"Bakın güneş tepede, hava çok sıcak. Zeytinlerdeki ağustosböceklerinin sesi dışında çıt çıkmıyor. Başka bir yere gitmemiz akılsızlık olur. Burası ferah, serin. Canı isteyen oynasın diye satranç tahtalarını, taşlarını da getirttim. Bana sorarsanız oynamayın derim. Oyun, oyunculardan birinin üzülmesine yol açar, ne öbür oyuncu, ne de oyunu izleyenler

hoşlanır bundan. Oysa her birimiz bir öykü anlatacak olursak, herkes hoşnut kalır; günün bu sıcak saatlerini böyle geçirelim. Siz son öyküye gelmeden, güneş batmış, hava serinlemiş olur, istediğimiz yere gideriz o zaman. Dediklerimi onaylarsanız öykü anlatmaya başlayabiliriz. Yok, bu görüşü paylaşmıyoruz derseniz, isteyen istediğini yapabilir akşama dek."

Kadınlar da erkekler de, öykü anlatılmasından yana çıktılar.

"Öyleyse" dedi kraliçe, "bu ilk günümüzde herkes en sevdiği konuyu anlatsın, istediği gibi."

Sonra sağında oturan Panfilo'ya dönüp gülümseyerek, dağarındaki öykülerden birini anlatarak ilk örneği vermesini istedi. Panfilo bu isteği hemen yerine getirdi, kendisini dikkatle dinleyenlere aşağıdaki öyküyü anlattı.

I

*Ser Cepparello, ölüm döşeğinde günah çıkartırken bir papazı kandırır. Yaşamı boyunca çok kötü bir insan olan Ser Cepparello'yu öldükten sonra ermişliğe yükseltir, Ciappelletto adını verirler.**

Çok sevgili kadınlar, her işe, evreni Yaratan'ın saygın, kutsal adını anarak başlamak doğru olur, derim. İlk öyküyü anlatmak bana düştüğüne göre, Tanrı'nın mucizelerinden biriyle gireceğim söze. Öyküyü dinleyince, ona bağladığınız umutlar pekişecek, adını kutsayacaksınız bir kez daha.

Yeryüzünde her ne varsa geçicidir, ölümlüdür; bu nedenle kendi içinde olsun, kendi dışında olsun sıkıntı, üzüntü içerir, bin bir tehlikeyle karşı karşıya kalır. Bu düzenin ayrılmaz bir parçası olan bizler, Tanrı'nın bağışladığı akıl, güç olmasa, esenliğe ulaşamayız. Sakın unutmayalım, Tanrı bu bağışı bizi ödüllendirmek için yapmaz. Bunları bize, bir yandan Tanrı'nın iyiliği, bir yandan da bizler gibi ölümlü iken, Yaratan'ın isteğine uyarak sonsuz mutluluğa kavuşmuş olanların duaları sağlar. Tanrı katına ulaştırmaya çekindiğimiz konularda, bizim geçtiğimiz deneyden geçtikleri için zayıf yanlarımızı bilen ölülerimizi aracı kılar, onlara yöneltiriz dualarımızı. Tanrı'nın bağışlayıcılığının açık bir örneğini mi istiyorsunuz? Ölümlü gözlerimizin keskinliği, kutsal düşüncenin gizlerini okumaya

* Papazların en safının üçkâğıtçıların en azılısına oynadığı oyunu konu edinen bir öykü.

yetmediği için, kimi kez yanlış bilgilere kanarak, sonsuza dek lanetlenmiş birini aracı kıldığımız olur Tanrı katında. Her şeyi bilir Tanrı. Yakaranın bilgisizliğine, aracılık edenin çarptırıldığı cezaya değil, içtenliğe bakar. Böyle bir aracıya edilen duaları da kabul eder. Anlatacağım öykü bunun apaçık (hiç kuşkusuz Tanrı için değil, insanlar için) bir örneği olacak.

Çok varlıklı, büyük bir tacir olan Musciatto Franzesi* Fransa'da şövalyelik sanına erişmişti. Günlerden bir gün, papa Bonifazio'nun çağırısı üzerine Toscana'ya gidecek olan Fransa kralının kardeşi Topraksız Charles ile birlikte yola çıkması gerekti. Ne ki, işleri karmakarışıktı. Bir tacir için yadırganacak yanı yoktu karışıklığın, ama kısa sürede her şeyi yo-

luna koymak kolay değildi. Çareyi başkalarını görevlendirmekte buldu. Her şey yoluna girmiş, bir tek sorun kalmıştı ge-

* Floransalı tacir Musciatto Franzesi, Fransa kralı Güzel Philippe'in sarayında şövalye olmuştu. Ciappelletto (Prato'lu Cepparello Dietaiuti) de gerçek bir kişidir.

riye. Bourgogne'daki alacaklarını kopartıp alabilecek birini bulmakta zorlanıyordu. Niye mi? Çünkü Bourgogne halkının mızıkçı, kalleş, düzenbaz olduğunu bilmeyen yoktu. Bu alçaklarla baş edebilecek hiç kimseyi tanımıyordu. Uzun uzadıya düşündükten sonra, Paris'teki evine sık sık uğrayan Prato'lu Ser Cepparello geldi aklına. Ufak tefek, giyimine kuşamına özen gösteren biriydi Ser Cepparello. Fransızlar adının anlamını bilmedikleri için, kendi dillerinde olduğu gibi "cappello" yani "taç" anlamına geldiğini sanıyorlar, dediğim gibi, adam ufak tefek olduğu için Ciappello yerine Ciappelletto diyorlardı. Herkes onu bu adla tanıyordu. Asıl adının Cepparello* olduğunu bilen azdı.

Ciappelleto o sıralar daha bu dünyada yaşamakta, noterlik yapmaktaydı. Yasalara uygun belge düzenlemekten büyük utanç duyardı. Hiçbir karşılık beklemeden, isteyene istediği kadar sahte belge düzenler, hem de büyük paralar karşılığında yaptığı gerçek düzenlemelerde aldığından daha fazla keyif alırdı. Yalancı tanıklığa bayılırdı, çağırılsın çağırılmasın koşa koşa giderdi yalancı tanıklık etmeye. O yıllarda Fransa'da ant içmeye büyük değer verildiğinden, Ser Ciappelletto yalan yere ant içmekten çekinmez, namusu üzerine doğruyu söylemek için çağırıldığı bir davanın, haksızdan yana sonuçlanmasını sağlardı. Eşini, dostunu, yakınlarını, tanımadıklarını birbirlerine düşman etmekten, aralarını açmaktan büyük zevk alırdı. Yol açtığı sonuçlar ne denli kötü olursa, aldığı zevk o denli büyük olurdu. Birisi mi öldürülecek, birine kötülük mü yapılacak, seve seve üstlenir, çoğu kez kendi elleriyle öldürür ya da yaralardı adamı. Durup dururken büyük bir öfkeye kapılır,

---

* Eski İtalyanca'da *cappello*, Fransızca'da *chapeau* (şapka) sözcükleri taç anlamına da geliyordu. Cepparello ise, Jacopo'nun bozulmuş biçimi olan Ciapo'nun küçültme ekli halidir.

Tanrı'ya, ermişlere söverdi. Kiliseye adım atmaz, kutsal değerlere demediğini bırakmazdı. Meyhanelerden, benzeri kötü yerlerden çıkmazdı. Kadınlardan, köpeklerin sopadan uzak durdukları gibi uzak dururdu. Ama bir kötülük söz konusu olduğunda, ilk gönüllü o olurdu. İyi yürekli birinin sadaka verirken duyduğu erinci, çalıp çırparken duyardı. Yemesi içmesi ölçüsüz olduğu için, zaman zaman utanç verici sonuçlarına katlanırdı oburluğunun. Oyun oynarken, zar tutmada üstüne yoktu. Uzun uzadıya niye anlatıyorum bilmem? Yeryüzüne gelmiş insanların en kötüsüydü Ciappelletto. Kötülüklerini, uzun süre Musciatto'nun gücüne, saygınlığına dayanarak yapmıştı. Kötülük ettiği kişilerin elinden, hiçe saydığı yasaların pençesinden, kim bilir kaç kez Musciatto'nun aracılığıyla paçasını kurtarmıştı. İşte Musciatto'nun aklına gelen Ser Cepparello, kimliğini çok iyi bildiği böyle biriydi. Bourgogne'luların hakkından olsa olsa o gelebilirdi. Cepparello'yu çağırtıp, şunları dedi:

"Ser Ciappelletto, sen de biliyorsun ki, buralardan ayrılıyorum artık. Bana borcu olanlar arasında Bourgogne'lu üçkâğıtçılar da var. Alacaklarımı alabilecek senden uygun biri gelmiyor aklıma. Şu ara işin gücün yok. Bana yardımcı olursan, hem seni saraya kabul ettirir, hem de geri alacağın paranın uygun bir bölümünü sana veririm."

Ser Ciappelleto o aralar boşta geziyordu, dünya nimetlerinden bir şey düşmüyordu payına. Kaç zamandır kendisine destek olmuş, arka çıkmış insanın gideceğini öğrenince, karar vermesi uzun sürmedi, öneriyi kabul etmek zorunda kaldı; istenileni seve seve yapacağını söyledi. Bir sözleşme yaptılar. Ser Ciappelletto bir yetki belgesi ile kralın tanıtma mektuplarını aldı. Messer Musciatto yola çıkar çıkmaz da, kimsenin kendisini tanımadığı Bourgogne'a gitti. Her zamanki davranışlarını bir yana bırakıp, yüklendiği işi tatlı dille, iyilikle ye-

rine getirmeye koyuldu. Sanki benzersiz öfkesini daha sonraya saklıyordu. İşini yürütürken, tefecilikle geçinen Floransalı iki kardeşin evinde yatıp kalkıyordu. Tefeci kardeşler messer* Musciatto'nun hatırını saydıkları için, saygıda kusur etmiyorlardı. Ama bir gece Ser Ciappelletto hastalandı. Tefeci kardeşler hemen hekim çağırttılar, hizmet edecek uşaklar buldular, konuğun yeniden sağlığına kavuşması için ellerinden geleni yaptılar. Ne var ki, bütün bunlar bir işe yaramıyordu. Hasta hem yaşlıydı, hem de düzensiz bir yaşam sürmüştü. Hekimlere bakılırsa sağlığı günden güne kötüye gidiyordu; belli ki ölümcül bir hastalığa yakalanmıştı. İki kardeş çok üzülüyordu bu duruma. Bir gün, Ser Ciappelletto'nun yatmakta olduğu odanın hemen yanıbaşında konuşmaya koyuldular:

"Ne yapacağız bu adamı?" dedi, kardeşlerden biri öbürüne. "Zor duruma düştük. Hasta hasta kapı dışarı etmeye kalksak, konu komşu ne der? Önce kapımızı açıp konuk ettiğimiz, bakımı için elimizden geleni yaptığımız birini, ölüm döşeğinde nasıl sokağa atarız. Öyle de namussuzun teki ki, ne günah çıkartmak isteyecek, ne de kutsanmak. Günah çıkartmadan ölecek olursa hiçbir kilise ölüsünü kabul etmez, bir çukura atarlar köpek leşi gibi. Zaten günah çıkartsa da bir işe yaramaz, o kadar çok günahı var ki. Hiçbir papaz bağışlamaz bunca günahı. Günahları bağışlanmayınca da, atılacağı yer yine bir çukur olur. Kazancımızı haksız bulup bütün gün bize atıp tutanlara, varımıza yoğumuza göz dikenlere de, gün doğmuş olur. Kiliseden içeri sokulmayan bu Lombardia'lı köpekleri sürüp atalım buradan, diye ayaklanıp kapımıza dayanırlar. Malımızı yağmalamakla yetinmeyip, canımıza bile kıyarlar belki. Bu adam ölürse, işimiz bitik demektir."

---

* Messere (messer) = Toplum içinde saygın bir yere sahip olan erkeklerin adlarının önünde kullanılan san.

Ciappelletto, dediğim gibi, tefeci kardeşlerin konuştukları yerin yakınında yatıyordu. Hemen her hasta gibi, çıt çıksa duyuyordu. Kendisiyle ilgili konuşmayı da duymuştu. Tefeci kardeşleri yanına çağırıp şunları dedi:

"Benim yüzümden başınızın derde girmesini istemem; merak etmeyin başınıza bir iş gelmeyecek. Benimle ilgili konuşmanızı duydum. Olaylar sizin sandığınız gibi gelişirse telaşa kapılmakta haklısınız. Ama öyle olmayacak. Yaşamım boyunca öyle çok günah işledim ki, şimdi ölüm döşeğinde bir günah daha işlesem ne çıkar? Bilmem papazın böylesi kaldı mı, ama yine de bana hemen, bilgili, bilge bir papaz bulup getirin, ötesini bana bırakın. Sizin durumunuzu da, kendi durumumu da öyle bir sağlama alacağım ki, siz de şaşacaksınız."

Bu sözlere fazla umut bağlamamakla birlikte, tefeci kardeşler kalkıp bir manastıra gittiler. Evlerinde yatan Lombardia'lı bir hastanın günahlarını çıkartacak bilgili, bilge bir papaz istediler. Halkın bambaşka bir saygı duyduğu, Kutsal Kitabı ezbere bilen, dürüst, düzgün bir yaşam süren bir papazla birlikte eve döndüler.

Papaz, Ser Ciappelleto'nun yattığı odaya girince hastanın başucuna oturdu. Önce yüreklendirici sözler söyledi, sonra da son kez ne zaman günah çıkarttığını sordu. Yaşamı boyunca bir kez bile günah çıkartmamış olan Ser Ciappelletto:

"Haftada en az iki kez günah çıkartırım, saygıdeğer peder, dedi. Daha fazla çıkarttığım da olur. Ama yatağa düşüp, acılar içinde kıvrandığım için, sekiz gündür günah çıkartamadım."

Bunun üzerine papaz:

"Çok iyi etmişsin evlat" dedi. "Bundan böyle de bu yoldan şaşma. Sık sık günah çıkarttığına göre, anlatacakların beni fazla yormayacak demektir."

"Böyle demeyin saygıdeğer peder. Sık sık günah çıkartsam da, dünyaya gözlerimi açtığım günden bu yana anımsaya-

bildiğim günahları teker teker sayarım hep. Bu nedenle, sanki ilk kez günah çıkartıyormuşum gibi, her şeyi inceden inceye sorun bana. Hastayım diye çekinmeyin. İsa Mesih'in değerli kanı pahasına kurtardığı ruhumun Tanrı yolundan uzaklaşmasındansa, varsın değersiz bedenim acılar içinde kıvransın."

Papaz bu sözlerden çok hoşlandı, iyi niyet belirtisi olarak yorumladı. Ser Ciappelletto'ya bu tutumunu değiştirmemesini salık verdikten sonra da, kadınlarla oynaşmak günahını işleyip işlemediğini sordu. Ser Ciappelletto, derin bir iç geçirerek yanıt verdi:

"Saygıdeğer peder, bu konuda doğruyu söylemeye çekiniyorum. Doğruyu söylersem, böbürlenme günahı işlemiş olurum."

"Çekinme söyle. Günah çıkartırken de, başka zaman da, doğruyu söylemek günah olmaz."

"Madem güvence veriyorsunuz, söyleyeyim. Anamın karnından çıktığımda nasıl tertemiz idiysem, yine öyleyim."

"Tanrı senden razı olsun" diye haykırdı papaz. "Ne iyi etmişsin! Papazların, dünyadan elini ayağını çekenlerin tersine, elinin altında günah işleme olanağı olduğu halde kaçınmış olman, sevabını daha da büyük kılıyor."

Papaz daha sonra hastaya pisboğazlık günahı işleyerek Tanrı'ya karşı gelip gelmediğini sordu. Ser Ciappelletto derin bir iç çekerek olumlu yanıt verdi: "Hem de kaç kez." Dini bütün kişilerin yıl içinde tuttukları orucun dışında, haftada en az üç gün ekmekle suyla yetinse de, özellikle kutsal ziyaretlerin, uzun duaların yol açtığı yorgunluk anlarında, ayyaşların şarap içerken aldıkları büyük zevke benzer bir zevkle su içtiği olmuştu. Kaç kez, kadınların kırlardan topladıkları salatalık otlara imrenmişti. Bir de oruç tutarken, yemekler zaman zaman aklını çelmişti. Papaz şöyle dedi:

"Bunlar ufak tefek, önemsiz günahlar evlat. Gereğinden fazla büyütme gözünde. Kendini Tanrı'ya adamış da olsa, insan uzun bir orucun sonunda yemek yemekten, yorulduğunda su içmekten hoşlanabilir."

"Sakın bunları içimi rahat ettirmek için söylemeyin, saygıdeğer peder" dedi Ser Ciappelletto. "Tanrı hizmetinin içtenlikle, vicdanlara en ufak bir gölge bile düşmeden yerine getirilmesi gerektiğini ben de biliyorum. Böyle yapmayan günaha girer."

Papaz sevinç içindeydi:

"Böyle düşünmene çok sevindim. Vicdanının bu konuda tertemiz, lekesiz olması çok güzel. Söyle bakayım, gereğinden çok şey isteyip, senin olmayan bir şeye sahip çıkarak açgözlülük günahı işledin mi hiç?

"Saygıdeğer peder, bu tefecilerin evinde kalmam sizi etkilemesin. Hiçbir alışverişim yok onlarla. Buraya gelmekten amacım onları uyarmak, kınamak, bu çirkin kazanç yolundan vazgeçmelerini sağlamaktı. Tanrı bu hastalığı vermeseydi, hiç kuşkum yok amacıma ulaşacaktım da. Şunu da bilin ki, babamdan yüklü bir servet kaldı bana. Babam ölür ölmez, büyük bölümünü yoksullara dağıttım. Sonra da geçimimi sağlamak, Tanrı'nın yoksul kullarına yine yardım edebilmek için, kendi çapımda ticaret yapmaya koyuldum. Para kazandım, ama kazancımı hep Tanrı'nın yoksul kullarıyla bölüştüm. Kazandığımın yarısını kendime harcadım, yarısını dağıttım. Yüce Yaratan öyle bir destek oldu ki bana, işim her geçen gün daha iyiye gitti."

"Çok iyi yapmışsın" dedi papaz. "Peki olur olmaz öfkelenir misin?"

"Doğrusunu isterseniz sık sık öfkelenirim. Gün boyunca, insanların aşağılık işlerle uğraştıklarını, Tanrı'nın buyruklarına uymadıklarını, Tanrı korkusu nedir bilmediklerini görüp

de, öfkelenmemek elde mi? Gençlerin geçici hevesler peşinde koştuklarını, yalan yere ant içtiklerini, meyhanelerden çıkmadıklarını, kiliseye adım atmadıklarını, Tanrı'nın yolunda gidecek yerde günlerini gün ettiklerini gördükçe, kim bilir kaç kez, ölmeyi yaşamaya yeğledim."

Bunun üzerine papaz:

"Öfkenin böylesi sevaptır evlat, bu yüzden ceza veremem sana. Ama öfken adam öldürmeye, küfür etmeye ya da başka bir kötülük yapmaya yöneltmedi mi seni hiç?"

"Siz Tanrı adamısınız, saygıdeğer peder, nasıl söylersiniz bu sözleri? Dediklerinizin teki aklımın ucundan geçseydi, Tanrı böyle elimden tutar mıydı benim? Dedikleriniz alçakların, adi insanların yapacakları işler. Böyle birine rastladım mı 'Tanrı yola getirsin seni' demeden geçmem hiç."

Bunun üzerine papaz:

"Tanrı senden razı olsun evlat. Söyle bakayım, hiç yalancı tanıklık ettin mi? Kimseyi kötüledin mi? Sahibinin izni olmadan birinin malını aldın mı?"

"Evet efendim, bir gün birinden şikâyetçi oldum. Bir komşum vardı, ikide bir karısını döverdi. Dayanamayıp, kadının ailesine şikâyet ettim... İçkiyi kaçırınca, eşek sudan gelinceye dek döverdi karısını."

"İyi etmişsin. Ticaret yaptım dedin. Satıcılar müşterilerini aldatırlar. Senin de aldattığın oldu mu?"

"Doğrusunu isterseniz oldu. Kimi derseniz, bilemiyorum. Kumaş sattığım biri, kumaşın parasını getirdi bir gün. Parayı saymadan kasaya koydum. Bir ay sonra sayınca dört metelik fazla olduğunu gördüm. Müşteri gelip gitmiyordu artık. Geri verebilmek için, tam bir yıl el sürmedim fazla paraya. Sonra da, bir yoksula verdim, sevap olsun diye."

Papaz, daha sonra sorduğu sorulara da benzer yanıtlar aldı. Tam günahlarını bağışlayacaktı ki, Ser Ciappelletto:

"Saygıdeğer peder, dedi, size söylemediğim başka günahlarım var daha."

Papaz, bu günahların neler olduğunu sorunca, açıkladı:

"Bir cumartesi akşamı, uşağa evi süpürterek kutsal pazar gününe saygıda kusur ettiğimi anımsıyorum."*

"Bunun o kadar önemi yok, evlat."

"Olmaz olur mu? Pazar günü kutsal değil mi? Peygamber efendimiz, öldükten sonra pazar günü dirilmedi mi?"

Papaz araya girdi:

"Başka günahın var mı?"

"Var efendim. Bir gün Tanrı'nın evinde olduğumu unutup, yere tükürdüm."

Papaz gülümsedi:

"Dert etme bunu evlat, din adamları bütün gün tükürüyorlar kilisenin içine."

"Hiç de iyi etmiyorsunuz" dedi Ser Ciappelletto, "insanların kendilerini Tanrı'ya verdikleri kutsal tapınakları temiz tutmak gerekir."

Ser Ciappelletto bu türden bir sürü günah daha saydı papaza. Sonra da derin bir soluk alıp, hüngür hüngür ağlamaya koyuldu, tıpkı rolünü abartarak oynayan oyuncular gibi. Papaz sordu:

"Neyin var evlat?"

"Utandığım için daha önce hiç kimseye açmadığım, son bir günah daha var efendim. Ne zaman aklıma gelse, hep böyle ağlarım. Biliyorum, Tanrı bu günahımı hiç bağışlamayacak."

"Neymiş bu günah, söyleyiver evlat. İnsanların bugüne dek işledikleri, dünya durdukça bundan sonra işleyecekleri

---

* Pazar tatili, cumartesi ikindide başlıyordu.

günahları bir tek kişi işlemiş olsa, bu kişi senin gibi pişman olur, tövbe ederse, yüce Tanrı o kulunu bile bağışlar, çünkü Tanrı'nın bağışlayıcılığı, hoşgörüsü sonsuzdur. Çekinmeden söyle günahını."

Hıçkıra hıçkıra ağlamayı sürdüren Ser Ciappelletto:

"Bu günahım çok büyük, saygıdeğer peder. Dualarınızla destek vermezseniz, Tanrı'nın bağışlayacağını hiç sanmıyorum."

"Çekinme söyle günahını. Söz veriyorum, senin için Tanrı'ya dua edeceğim."

Ser Ciappelletto ağlamayı sürdürüyor, ama günahın ne olduğunu söylememekte direniyor, papaz ise onu yüreklendirmeye çalışıyordu. Papazı uzun süre merak içinde bıraktıktan sonra, sonunda Ser Ciappelletto derin derin içini çekti:

"Benim için Tanrı'ya dua etmeye söz verdiğinize göre, ben de söylüyorum saygıdeğer peder. Çocukluğumda anama sövdüm."

Bunları der demez de, yeniden iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı. Papaz:

"Büyütülecek ne var bunda? Bütün gün kendisine sövdükten sonra pişmanlık duyanları bile bağışlıyor Tanrı. Seni mi bağışlamayacak? Ağlama toparlan artık. Onu çarmıha gerenlerden biri bile olsaydın, bu pişmanlığını görünce bağışlardı seni."

"Hiç bağışlar mı saygıdeğer peder? Sevgili anam tam dokuz ay, geceli gündüzlü karnında, kim bilir kaç kez de kucağında taşıdı beni. Ona sövmem çok kötü oldu, çok büyük günah işledim. Benim için dua etmezseniz, Tanrı dünyada bağışlamaz bu günahımı."

Ser Ciappelletto'nun artık diyecek bir şeyi kalmadığını gören papaz, onu kutsayıp, günahlarını bağışladı. Ser Ciappelletto'nun dediklerine inanmış, onun melek gibi bir insan

olduğu sonucuna varmıştı. Ölüm yatağında söylenen bu sözlere, kim inanmamazlık edebilirdi ki? Papaz işini bitirdikten sonra şöyle dedi:

"Tanrı'nın izniyle iyileşeceksiniz, Ser Ciappelletto.* Ama olur da, yüce Tanrı kutsal ruhunuzu kendi katına çağırırsa, bizim kiliseye gömülmeyi kabul eder misiniz?"

"Elbette. Madem benim için dua etmeye söz verdiniz, başka yere gömülmek istemem. Hem sizin tarikatınızı oldum olası yakın bilirim kendime. Ne olur, manastıra döner dönmez, her sabah mihrabın önünde kutsadığınız İsa heykelciğini gönderin bana. Hak etmesem de, kabul edin bu isteğimi. Son bir kez kutsal yağ sürünüp, günahkâr olarak yaşadığım bu dünyadan bir Hıristiyan gibi göçmekten başka bir şeyi görmüyor artık gözüm."

Papaz, isteği seve seve kabul ettiğini, çok yerinde bulduğunu, heykeli hemen göndereceğini söyledi; sözünde de durdu.

Kendilerine bir oyun oynanmasından çekinen tefeci kardeşler, Ser Ciappelletto'nun yattığı odayı bitişik odadan ayıran bölmenin ardına gizlenmişlerdi. Sessizce kulak verip, Ser Ciappelletto'nun papaza dediklerini dinlemişlerdi. Adamın, işlediğini söylediği günahları duydukça, gülmemek için kendilerini zor tutmuşlardı. Zaman zaman da "Ne biçim adam bu?" demişlerdi. "Yaşlılık da, hastalık da, ölümün ayak sesleri de, az sonra Tanrı huzurunda vereceği hesabın korkusu da huyundan vazgeçirtmiyor, nasıl yaşadıysa öyle ölmesini engellemiyor." Ser Ciappelletto'nun kiliseye gömüleceğini öğrenince içleri rahat etmişti. Çok geçmeden Ser Ciappelletto kutsanmış şaraplı ekmeğini yedi, gittikçe ağırlaştığı için, son kutsal yağını süründü. Günah çıkarttığı günün akşamı da

---

* Papaz artık Ciappelletto'ya "siz" der; kutsama süreci başlamıştır.

ruhunu teslim etti. Tefeci kardeşler, güzel bir cenaze töreni yapılması için hemen hazırlığa başladılar. Manastıra haber saldılar, geleneklere göre gece duası etmeye gelmelerini, ertesi sabah da cenazenin kaldırılmasını istediler. Cenaze giderleri Ser Ciappelleto'nun parasıyla karşılanacaktı.

Ölüm haberi üzerine, Ser Ciappelletto'nun günah çıkarttığı papaz, manastırın başpapazı ile konuştu. Çan çaldırarak, papazlar kurulunu toplantıya çağırdı. Kurulda, Ser Ciappelletto'nun nasıl dinibütün bir insan olduğunu anlattı. Tanrı, onun aracılığıyla mucizeler gösterebileceğinden, ölüsünün, gereken saygı, özen gösterilerek kiliseye gömülmesini önerdi. Bu sözlere kanan başpapazla öbür papazlar öneriyi kabul ettiler. O akşam hep birlikte Ser Ciappelletto'nun ölüsünün yattığı eve gittiler, dualar ettiler gece boyunca. Ertesi sabah, sırtlarında beyaz entarileri, ayin cübbeleri, ellerinde kutsal kitapları, ilahiler okuyarak ölüyü almaya gittiler. En önde de haç taşıyıcılar yürüyordu. Cenaze, görülmemiş bir törenle kiliseye getirildi. Tabutun ardından kentin bütün kadınları, erkekleri yürüdü. Kiliseye varılınca, Ser Ciappelletto'nun günahlarını çıkartan papaz kürsüye çıktı, ölenin yaşamını anlattı, tuttuğu oruçları, kadınlardan uzak duruşunu, temiz yürekliliğini, içtenliğini övdü. Ser Ciappelletto'nun gözyaşları içinde itiraf ettiği büyük günahı açıkladı, onu, Tanrı'nın bu günahı bağışlayacağına inandırmak için ne çok zorlandığını anlattı. Daha sonra, kendisini dinlemekte olanlara döndü:

"Ama siz" diye kükredi, "siz lanetlenmişler, ayağınıza bir diken batacak olsa, İsa'ya, Meryem'e, cennetteki ermişlere etmediğiniz küfrü bırakmıyorsunuz." Sonra uzun uzadıya Ser Ciappeletto'nun dürüstlüğünden, içinin temizliğinden söz etti yine. Dinleyenlerin gözünde öyle yücelmişti ki Ser Ciappelletto, ayinin bitiminde büyük bir kargaşa yaşandı. Herkes

itişe kakışa ölünün ellerini, ayaklarını öpmeye başladı. Ölünün üstündeki giysiler parçalandı, eline küçük bir giysi parçası geçirebilen, sevinçlere boğuluyordu. Herkesin gelip ziyaret edebilmesi için, ölünün bütün gün orada bırakılması kararlaştırıldı. Akşam olunca, mermer bir sandukaya yerleştirilip, törenle kilisenin mihrabına gömüldü. Ertesi gün, halk akın akın mezarı ziyarete başladı. Gelenler mum dikiyor, dualar edip, adaklar adıyor, adaklarının balmumundan heykelciklerini asıyorlardı mezarın çevresine. Zamanla, Ser Ciappelletto'nun ünü de, kendisine umut bağlayanların sayısı da arttı. Gün geldi, başı darda kalanlar, ondan başka hiçbir ermişe adak adamaz oldular. Ciappelletto, artık "ermiş" sanını almıştı. Bugün de böyle bilinir. Tanrı'nın, onun aracılığıyla edilen içten duaları kabul edip, hemen her gün mucizeler gösterdiğine inanılır.

İşte Prato'lu Cepparello böyle yaşayıp öldü, ermişlik katına böyle erişti. Belki de Tanrı katında gerçekten ermişliğe ulaşmıştır, tersini ileri süremem. Yaşamı boyunca suçlar işlese de, kötülükler etse de, öyle bir pişmanlık duymuştur ki, belki de Tanrı gerçekten bağışlayıp, cennetine almıştır onu da. Böyle olup olmadığını bilemeyiz elbette. Bana sorarsanız, cennete gitmeyip, cehennemi boylamış, şeytanın ocağına düşmüş olması akla daha yakın. Eğer böyleyse, Tanrı'nın hoşgörüsü daha da engin demektir. Hatalarımızı değil, içimizin temizliğini dikkate alır Tanrı. Dostu bilip, bir düşmanını aracı kıldığımızda bile, dileğimizi yerine getirir. Gerçek bir ermişi aracı kılmışız gibi. Yaşadığımız bu kara günlerde, bizimki gibi keyifli bir topluluğa sağlık, esenlik, neşe bağışlaması için, adına biraraya geldiğimiz Tanrı'yı yüceltelim. Bütün isteklerimizi ona iletip, ona sığınalım, sesimize kulak vereceğini aklımızdan çıkartmayalım.

Bunları dedi ve sustu.

II

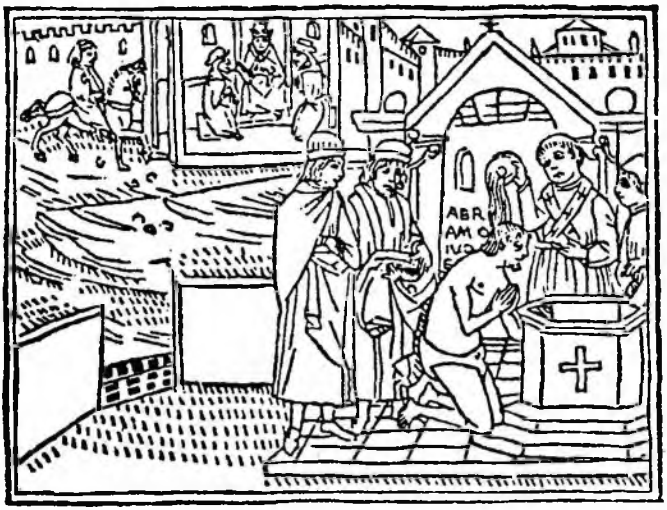
*Musa ümmetinden Abraham, Jeannot de Civigne'in önerisi üzerine Roma sarayına gider. Din adamlarının yoz yaşamını görünce, Paris'e dönüp Hıristiyan olur.**

Kadınlar, Panfilo'nun anlattığı öyküyü kulak kesilerek dinlemişler, yer yer kıkır kıkır gülerek hoşlandıklarını belli etmişlerdi. Öykü sona erince, kraliçe sözü Panfilo'nun yanında oturan Neifile'ye verip, onun da eğlenceli bir öykü anlatmasını istedi. Güzelliğinin yanı sıra, çok da saygılı olan genç kadın, seve seve kabullendi bunu. Şöyle başladı söze:

Panfilo öyküsünde, Tanrı'nın bilmeden yaptığımız hataları dikkate almadığını belirtti. Ben de, Tanrı'nın örnek kulları olmaları gerekirken, dedikleriyle, yaptıklarıyla günah işleyenlere karşı Tanrı'nın gösterdiği engin hoşgörünün, onun varlığını kavramamıza, ona inancımızı pekiştirmeye yardımcı olduğunu anlatmaya çalışacağım.

Parisli Jeannot de Civigne, toptan kumaş alım satımı yapan, dürüst mü dürüst bir tacirdi. Ben de birinden dinledim öyküsünü. En iyi dostu Abraham adında çok varlıklı bir Museviydi. Ticaretle uğraşan Abraham da dürüst, doğru insandı. Böyle erdemli, bilge, dürüst birinin ruhunun, Hıristiyan olmadığı için cennete gidemeyecek olmasına, çok üzülüyordu Jeannot. Bu nedenle dostça onu uyararak, Musa dininin yan-

* Dolaylı bir biçimde Hıristiyanlığın övgüsünü yapan bir öykü.

lış yolundan ayrılıp Hıristiyan inancına katılmasını önerdi. Hıristiyanlığın gelişip yayılması, kutsallığını, üstünlüğünü gösteriyordu, oysa onun dini geriliyor, ortadan kalkmaya doğru gidiyordu. Abraham ise, Musa dininden daha kutsal, daha iyi din olmadığı, dünyaya bu inançla geldiği, böyle yaşayıp, böyle öleceği, hiçbir şeyin kendisini kararından döndüremeyeceği yanıtını verdi. Ama Jeannot yılmadı. Birkaç gün geçince, aynı öneriyi yineledi. Bizim dinimizin Musevilerin dininden niye üstün olduğunu açıklamaya çalıştı tam bir satıcı ağzıyla. Abraham dinine bağlı olmasına bağlıydı ama, belki Jeannot'ya duyduğu dostluğun, belki de yüce Tanrı'nın bu budalaya söylettiği sözlerin etkisiyle, söylenenlere ilgi duymaya başlamıştı. Ama yine de, dinine toz kondurtmuyor, denilenlere kanmıyordu. Abraham inatla direndikçe, Jeannot'nun da ısrarı sürüyordu. Sonunda Abraham pes etti:

"Bak Jeannot" dedi, "madem Hıristiyan olmamı istiyorsun, peki olacağım. Ancak, daha önce Roma'ya gidip, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi dediğiniz Papa'yı göreceğim.

Kardinal kardeşleriyle birlikte nasıl yaşadığına, neler yaptığına bakacağım. Gözlemlerim dediklerini doğrular da, dediğin gibi, sizin dininizin benim dinime üstün olduğu sonucuna varırsam, sözümü yerine getiririm. Yoksa dinimi değiştirmez, Musevi kalırım."

Bu sözleri duyan Jeannot büyük bir umutsuzluğa düştü. Kendi kendine:

"Emeklerim boşa gitti" dedi. "Oysa, tam Hıristiyan olmayı kabul edecek sanmıştım. Roma'ya gidip, din adamlarının rezilliklerini, alçaklıklarını görünce, Musevilikten Hıristiyanlığa geçmek bir yana, Hıristiyanlığı kabul etmiş olsa yeniden Museviliğe döner."

Abraham'a döndü:

"Onca yorgunluğu, masrafı göze alıp Roma'ya gitmenin alemi mi var? Hem senin gibi varlıklı biri için deniz yolculuğunun da, kara yolculuğunun da tehlikeli olduğunu unutma. Burada seni vaftiz edecek birini bulamayacağını mı sanıyorsun? Diyelim ki, sana önerdiğim dinle ilgili kimi kuşkuların var. Soracağın soruları aydınlığa kavuşturacak en büyük ustaları, en bilge kişileri burada değil de nerede bulacaksın?* Bence boşuna çıkıyorsun bu yolculuğa. Oradaki din adamları da buradakiler gibi. Olsa olsa, Papa'ya yakın oldukları için, biraz daha iyidirler. Gel beni dinle, vazgeç bu yolculuktan. Daha sonra, hacı olmak için gidersin, bakarsın ben de gelirim seninle."

Abraham yanıt verdi:

"Haklısın Jeannot. Ama uzun lafın kısası, onca nefes tükettiğin şeyi yerine getirmemi istiyorsan, bırak Roma'ya gideyim; kararım kesin, Roma'ya gitmezsem hiçbir şey yapmam."

---

* Paris Üniversitesinin (Sorbonne) dinbilim bölümü çok ünlüydü.

Arkadaşının kararlı olduğunu gören Jeannot:

"Öyleyse yolun açık olsun" dedi.

Roma sarayını gördükten sonra, nasıl olsa Hıristiyan olmaz sonucuna vardı kendi kendine. İşin içinde bir çıkarı olmadığı için, üstelemedi artık.

Abraham atına atlayıp dört nala Roma'nın yolunu tuttu. Kente vardığında Musevi dindaşlarınca törenle karşılandı. Gezisinin amacından kimseye söz etmedi. Papanın, kardinallerin, öteki din adamlarının, saray halkının nasıl yaşadıklarını gözlemeye başladı, belli etmeden. Keskin gözlemciliğini, başkalarından edindiği bilgilerle birleştirince, en büyüğünden en küçüğüne herkesin, utanmayı, arlanmayı bir yana bırakıp şehvet günahı işlemekte olduğunu anladı. Üstelik, oğlancılık da almış yürümüştü. Fahişelerin, oğlanların aracılığı, her kapıyı açıyordu. Herkes yemeye içmeye vermişti kendini, insanlar şehvetin yanı sıra, hayvanlar gibi midelerinin tutsağı olmuşlardı. Üstelik, öyle bir para hırsı bürümüştü ki gözlerini, öyle bağlanmışlardı ki paraya, insan kanı, daha doğrusu Hıristiyan kanı, bağışlanmış ya da kilisenin parasıyla alınmış kutsal eşyalar, her şey, ama her şey parayla alınıp satılıyor, dönen para, ödenen simsarlık hakkı, Paris'teki kumaş piyasasının rakamlarını aşıyordu. Sanki yüce Tanrı sözcüklerin anlamını, yüreklerin içinden geçenleri bilmezmiş de, tıpkı insanlar gibi nesnelerin adına kanarmış gibi, dinsel konularda çıkar sağlamanın adı "aracılık" olmuştu; pisboğazlığa da "nefsini köreltmek" diyorlardı.

Bu gözlemlerle, aktarmaya dilimin varmadığı benzerleri, öylesine etkilemişti ki, aşırılıklardan kaçan, ölçülü bir insan olan Abraham'ı, göreceklerini görmüş olduğu sonucuna varıp, Paris'e dönmeye karar verdi; öyle de yaptı. Abraham'ın döndüğünü duyan Jeannot, din değiştirmesinden umudunu kesmiş olsa da, görmeye gitti onu. Birlikte yiyip, içtiler. Ara-

dan birkaç gün geçti. Abraham yol yorgunluğunu atmıştı artık. Papa, kardinaller, saraydaki başka kişiler konusunda ne düşündüğünü, sordu Jeannot. Abraham duraksamadan yanıt verdi:

"Ne düşüneceğim? Tanrı topunun belasını versin. Din adamlarının hiçbirinde kutsallığın da, inancın da, saygınlığın da, iyilikseverliğin de, başka erdemlerin de izini göremedim. Şehvet, para hırsı, pisboğazlık, yalancılık, kıskançlık, kibir gibi kusurlar ve bunlardan beter ne varsa, öyle yaygındı ki, kendimi Tanrı'nın evi yerine şeytanın ocağına düşmüş sandım. Bana sorarsan, Papa da, yanındakiler de Hıristiyan dinini koruyacak, gözetecek yerde, etkisiz kılmak, yeryüzünden sürmek için ellerinden geleni yapıyorlar, hem de büyük bir ustalıkla. Ama bu amaç gerçekleşmediği gibi, gün geçtikçe yayılmasından, saçtığı ışığın daha parlamasından, dininizin güvencesinin, koruyucusunun Kutsal Ruh olduğunu anlıyorum. Eskiden önerine kulak tıkıyor, ilgi duymuyor, Hıristiyan olmak istemiyordum. Ama artık hiçbir şey engelleyemez Hıristiyan olmamı. Yürü kiliseye gidelim, kutsal inancınızın kurallarına göre vaftiz ettir beni."

Bu sözlerin tam tersini bekleyen Jeannot'nun, sevinçten ağzı kulaklarına vardı. Arkadaşını Paris'in Notre-Dame kilisesine götürdü, papazlardan Abraham'ı vaftiz etmelerini istedi. Papazlar bu isteği hemen yerine getirdiler. Jeannot, Abraham'ın vaftiz babası oldu ve ona Jean adını verdi. Bilge kişilerden din dersleri aldırdı ona. Kısa sürede gerekli bilgileri edinen Jean, dürüst, saygın bir yaşam sürdü.

III

*Musa ümmetinden Melkisedek, Salahaddin'in kurduğu tuzaktan üç yüzük öyküsüyle kurtulur**

Anlattığı öykü herkesin hoşuna giden Neifile susmuştu. Kraliçe istediğinde, Filomena söze başladı:

Neifile'nin öyküsü, vaktiyle bir Musevinin düştüğü zor durumu getirdi aklıma. Tanrıdan da, dinimizden de yeterince söz edildi benden önce. Sıra artık insanların yaptıklarına, etiklerine geldi. Anlatacağım öyküyü dinledikten sonra, bir soruya yanıt verirken sanırım daha dikkatli olacaksınız. Hepiniz bilirsiniz sevdalı dostlarım, budalalık insanın mutluluğunu yitirip zor duruma düşmesine yol açar, uyanıklık ise zor durumdan kurtarıp, esenliğe ulaştırır. Budalalığın insanı mutluluktan mutsuzluğa sürüklediği gerçeğinin bir sürü örneğini görürüz. Amacım bunlara değinmek değil; her gün bin bir tanesiyle karşılaşıyoruz. Anlatacağım kısa öykü, dediğim gibi, uyanıklığın insanları esenliğe kavuşturduğunu doğrulayacak.

Salahaddin bir halk çocuğuydu.** Ama öyle yetenekliydi ki, hem Babil sultanı olmuş, hem de Sarazen*** ve Hıris-

---

* Üç yüzük öyküsü bir kuşkuyu ya da dinsel hoşgörüyü vurgulayan geleneksel bir öyküdür. Hıristiyan kaynaklarınca da adil bir hükümdar olarak değerlendirilen Salahaddin Eyyubi (1137-1193) (bkz. Dante, Cehennem, IV, 129; Boccaccio, Decameron, X, 9) Babil Sultanı değil, Eyyubi devletinin kurucusudur.

** Boccaccio yanılır, Salahaddin Eyyubi halk çocuğu değildir.

*** Ortaçağda Hıristiyanların İspanya ve Kuzey Afrika Müslümanlarına verdikleri ad.

tiyan hükümdarlara karşı zaferler kazanmıştı. Ama savaş giderlerine, gösterişli yaşamı da eklenince hazinesi tamtakır kalmıştı. Bir ara beklenmedik bir olay, oldukça yüklü bir para gerektirince, bu parayı tez elden nasıl bulabileceğini düşünmeye koyuldu. Aklına, İskenderiye'de tefecilik yapan Melkisedek geldi. Varlıklı bir Musevi olan bu adam işine yarayabilirdi. Ama öyle cimriydi ki, dünyada gönül rızasıyla borç vermezdi. Zor kullanmak ise hükümdarın âdeti değildi. Adamı tatlılıkla yola getirmekten başka çare yoktu. Haber salıp Melkisedek'i çağırttı. Dostça karşılayıp yanına oturttu. Sonra da:

"Melkisedek" dedi, "duydum ki, bilgili bir kişiymişsin, hele din konusunda bilgin çok derinmiş. Öyleyse söyle baka-

lım, Hak dinlerinden hangisi en doğru din, Musevilik mi, Sarazenlik mi, Hıristiyanlık mı?"

Melkisedek akıllı adamdı. Vereceği yanıta göre sultanın kendisini oyuna getirmek istediğini anlamıştı. Dinlerden hiçbirine ayrıcalık tanımazsa, bu oyuna gelmezdi. İşin içinden nasıl sıyrılabileceğini hemen bulup, yanıt verdi:

"Sultanım, sorduğunuz soru çok güzel. Bu konuda ne düşündüğümü açıklamak için kısa bir öykü anlatacağım. Belleğim beni yanıltmıyorsa, kudretli, varlıklı bir adamın, paha biçilmez mücevherleri arasında, bir de çok değerli, çok güzel bir yüzük varmış. Adam, yüzüğün değerini, güzelliğini daha da arttırmak, sonsuza dek mirasçılarının elinde kalmasını sağlamak amacıyla, ölümünden sonra yüzük hangi erkek evladının parmağında ise, yerine onun geçmesini, herkesin ona saygı gösterip, sözünden dışarı çıkmamasını istemiş. Yüzüğü bıraktığı oğul da babasının yolundan giderek, çocuklarına aynı isteği aktarmış. Böylece yüzük, kuşaklar boyunca elden ele geçerek, yakışıklı, erdemli, babalarına saygılı üç erkek evlat sahibi birinin parmağına ulaşmış. Çocukların üçünü de, ayrım gözetmeden severmiş babaları. Yüzüğün özelliği bilindiğinden, her çocuk, ölürken yüzüğü kendisine bırakması için babasına yalvarırmış.

Çocuklarının üçüne de aynı sevgiyi besleyen, yüzüğü hangisine bırakacağını bilemeyen yaşlı baba, üç oğlunu da mutlu kılmanın yolunu, üçüne de yüzüğü bırakmaya söz vermekte bulmuş. El altından usta bir kuyumcuya iki yüzük daha yaptırmış. Yeni yüzükler öylesine benzeri olmuşlar ki ilk yüzüğün, siparişi veren bile zor ayırt edebiliyormuş gerçek yüzüğü. Ecel kapısına dayandığında, baba çocuklardan herbirine, gizlice, bir yüzük vermiş.

Babalarının ölümünden sonra her çocuk mirasın, aile reisliğinin kendisine düştüğünü öne sürmüş. Kardeşleri kabul etmeyince de, hakkını kanıtlamak için yüzüğünü çıkartıp göstermiş. Üç yüzük de öyle benziyormuş ki birbirine, hangisinin sahici olduğu belirlenememiş, kimin mirasçı olacağı sorusu da ortada kalmış; bugüne dek de çözüme bağlanamamış.

Yüce Tanrı'nın üç ümmetine indirdiği üç dine ilişkin sorunuza yanıtım, işte böyle sultanım. Her biri gerçek din oldu-

ğunu, Tanrı'yı temsil ettiğini, onun buyruklarını aktardığını öne sürüyor. Haklı olan hangisi? Yüzük öyküsünde olduğu gibi soru askıda."

Salahaddin, Melkisedek'in ayaklarının dibine kurulu tuzaktan ustaca sıyrıldığını kabullendi. Ne istediğini açıkça söyleyip, yerine getirip getiremeyeceğini sordu; böyle ustalıklı bir yanıt vermeseydi başına gelecekleri söyledi. Melkisedek istenilen parayı verdi. Salahaddin de aldığı borcu kuruşu kuruşuna ödemekle kalmayıp, Melkisedek'e değerli armağanlar verdi, dostluğuyla onurlandırıp, sofrasından eksik etmedi.

IV

*Çok ağır ceza gerektiren bir günah işleyen bir keşiş, başkeşişi de aynı günahı işlemekle suçlayarak cezadan kurtulur**

Öyküsü sona eren Filomena susmuştu. Yanında oturmakta olan Dioneo, kraliçenin bir şey demesini beklemeden söze başladı; sıra nasıl olsa ona gelmişti.

Sevdalı kadınlar, biliyorsunuz, burada bulunuşumuzun nedeni öyküler anlatarak güzel vakit geçirmek. Bu ilkeye bağlı kalmak koşuluyla, (az önce kraliçemizin de dediği gibi)

---

* Öykü erkekler manastırında geçer; bu öyküyle benzerlik gösteren dokuzuncu günün ikinci öyküsü ise kadınlar manastırında geçecektir. İki öyküde de üstlerin ikiyüzlülüğü vurgulanır. Öykünün teması, doğal güdülerin, kendilerini din yolunda çile çekmeye adayanların uymaları gereken kurallara baskın çıkmasıdır. Yazar ağırlığını genç keşişten yana koymakla birlikte, başkeşişi de fazla küçümsemez. Başkeşişin aklından geçenler, Boccaccio'nun ahlâk anlayışı ile çelişmez.

her birimizin kendince en eğlenceli bulduğu öyküyü anlatmaya hakkı olduğunu sanıyorum. Abraham'ın, Jeannot de Civigne'in önerisiyle doğru yolu nasıl bulduğunu, uyanık Melkisedek'in Salahaddin'in tuzağından nasıl kurtulduğunu dinledikten sonra, keşişin birinin kendini ağır bir cezadan nasıl kurtardığını anlatmama, umarım karşı çıkmazsınız.

Bulunduğumuz yerin az ötesindeki Lunigiana'da bir manastır vardır. Bir zamanlar şimdikinden daha saygındı bu manastır, keşişleri dine daha bağlıydılar. Keşişler arasında, tuttuğu

oruçların, ettiği dualaların gücünden kuvvetinden de, istekle-rinden de bir şey eksiltmediği genç bir keşiş vardı. Bir öğle üzeri, öbür keşişler uyurken, genç keşiş tek başına kilisenin çevresinde dolaşmaya çıktı. Kilise kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerdeydi. Keşiş bir ara güzel bir genç kız gördü. Tarlalarda çalışan köylülerden birinin kızı olmalıydı. Bir yandan yürüyor, bir yandan da kokulu otlar topluyordu. Kızı görür görmez keşişin içini dayanılmaz bir tensel istek kapladı. Yanına gidip, ışmaya başladı onunla. Ağzından girip burnundan çıka-

rak gönlünü etti. Kimse görmeden, kızı manastırdaki odasına götürdü.

Kendini kaptırdığı tutkuların etkisiyle, keşiş kızla oynaşırken etrafı umursamaz olmuştu. Öğle uykusundan kalkan başkeşiş, sessizce keşişin hücresinin önünden geçerken, içeriden gelen iniltiler çalındı kulağına. Sesleri daha iyi duyabilmek için, hücrenin kapısına dayanıp içeriye kulak verdi. Kuşkusu kalmamıştı artık. İçeride bir kadın vardı. Kapıyı açmak geçti içinden. Ama düşününce vazgeçti. Odasına dönüp, keşişin hücreden çıkmasını beklemeye koyuldu.

Genç keşiş kızla sevişmekten büyük bir zevk, bir keyif alıyordu ama, içine bir kuşku düşmüştü. Yatakhanede ayak sesleri duyar gibi olmuştu. Gözünü küçük bir deliğe dayayınca, içeriyi dinlemekte olan başkeşişi seçmişti. Başkeşiş büyük bir olasılıkla hücresindeki kızı görmüştü. İçini sıkıntı basmıştı genç keşişin, çarpılacağı cezanın çok ağır olduğunu biliyordu. Kıza bir şey belli etmeden işin içinden sıyrılmanın yollarını geçirmeye koyuldu aklından. Buldu da. Başkeşişe bir oyun oynayacaktı. Kıza da yeterince birlikte oldukları izlenimini uyandırıp, şunları dedi:

"Gidip, kimse görmeden seni buradan çıkartmanın yolunu bulayım. Ses etmeden otur, beni bekle."

Hücreden çıktı, kapıyı kilitledi. Doğru başkeşişin odasına gidip, manastırdan dışarı çıkan her keşiş gibi, anahtarı başkeşişe uzattı. Güleç bir yüzle:

"Bu sabah kesilen odunun tümünü ambara atamadım başkeşişim. İzin verirseniz ormana varıp, kalan odunu getireyim" dedi.

İşlenen günahın ayrıntılarını öğrenmek isteyen, üstelik genç keşişin gözetlendiğinden habersiz olduğunu sanan başkeşiş, bu isteğe sevindi. Hemen anahtarı alıp, istenilen izni verdi. Keşiş gider gitmez de, ne yapması gerektiğini düşünme-

ye başladı. Keşişleri toplayıp, onların önünde hücreyi açarak işlenen günahı gözler önüne sererse, vereceği cezaya kimsenin söyleyecek sözü olmazdı. Ama, olup bitenleri bir de kızın ağzından dinlemek doğru olmaz mıydı? Eğer bilinen birinin kızı, karısıysa, keşişlerin önünde rezil etmek yakışık almazdı. Önce kızın kimliğini öğrenmeliydi. Sessizce hücreye gitti, içeri girip kapıyı kapattı.

Başkeşişin geldiğini gören kız, neye uğradığını şaşırdı, utancından hüngür hüngür ağlamaya başladı. Başkeşiş kızı tepeden tırnağa süzdü; güzel mi güzel, körpe mi körpeydi. Başkeşiş yaşlanmıştı ama, yaşı genç keşişin duymuş olduğu tensel dürtülerin birden kanını tutuşturmasına engel olamadı. İçin için konuşmaya koyuldu: "Ayağıma gelen bu fırsat kaçar mı? Günlerim sıkıntılar içinde geçiyor, bir günümü gün edemem mi? Bir içim su bu kız, üstelik burada olduğunu bilen de yok. Karşı çıkmaz da, gönlümü hoş ederse, ayağıma gelen kısmeti niye tepeyim? Kimin haberi olur ki? Kimsenin ruhu duymaz. Gizlice işlenen günahın da, yarısı bağışlanmış demektir. böyle bir fırsat kim bilir bir daha ne zaman elime geçer. Yüce Tanrı'nın kullarına sunduğu nimetlerden yararlanmamak doğru olmaz, derim."

Hücreye gelmesine yol açan amacı bir kenara itip, kıza yaklaştı. Tatlı dille onu avutmaya, gözyaşlarını dindirmeye çalıştı. Sonra da punduna getirip, ne istediğini söyledi.

Genç kızın yüreği ne demirdendi, ne elmastan. Fazla nazlanmadan başkeşişin isteğine boyun eğdi. Başkeşiş kıza sarılıp öptü, öptü. Genç keşişin daracık yatağına yattıklarında, hem saygınlığına yediremediği, hem de belki gencecik kızın ağırlığı altında ezilmesinden çekindiği için, başkeşiş kızın üstüne çıkmadı. Kız başkeşişin üstüne uzandı boylu boyuna, böyle sevişiler uzun uzadıya.

Genç keşiş ormana gider gibi yapıp, yatakhanede gizlen-

mişti. Başkeşişin hücreye girdiğini görünce rahat bir soluk aldı. İşler istediği gibi gelişiyordu. Hele kapının örtüldüğünü duyunca, daha da rahatladı. Saklandığı yerden çıkıp, ayaklarının ucuna basa basa kapının yanına gitti. Delikten bakıp, başkeşiş ne yaptıysa gördü, ne dediyse duydu.

Başkeşiş kızla yeterince birlikte olduktan sonra, onu hücreye kapatıp odasına döndü. Çok geçmeden genç keşişin ayak seslerini duydu. Ormandan dönüyor olmalıydı. Keşişi bir güzel azarladıktan sonra hapse atmaya hazırlandı. Böylece, ağa düşen kız ona kalacaktı. Genç keşişi çağırttı. Asık bir suratla hapis cezasını bildirdi. Genç keşiş hemen yanıt verdi:

"Ermiş Benedetto tarikatına gireli çok az olduğu için, bütün kuralları öğrenemedim daha, başkeşişim. Tuttukları orucun, ettikleri dualaların yanı sıra, keşişlerin kadın kısmının ağırlığı altında ezilme çilesini de çekmeleri gerektiğini öğretmemiştiniz daha önce. Şimdi bu bilgisizliğimi de giderdiğinize göre, bu sefer kusurumu bağışlayacak olursanız, söz veriyorum bir daha bu günahı işlemeyeceğim, sizden ne gördümse aynını yapacağım."

Başkeşiş uyanık adamdı. Genç keşişin kendisini faka bastırdığını, yaptıklarını gördüğünü anladı. Biraz pişmanlık duyup, genç keşişi kendisinin de hak ettiği bir cezaya çarptırmaktan vazgeçti. Bağışlayıp, gördüklerinden kimseye söz etmemesini istedi. Kızı ikisi birlikte manastırdan dışarı çıkarttılar. Kim bilir, belki de zaman zaman elbirliğiyle, yine getirmişlerdir manastıra.

V

*Monferrato markizi, bir tavuk ziyafeti sırasında söylediği tatlı sözlerle Fransa kralını olmayacak bir sevdadan vazgeçirtir.**

Dioneo'nun öyküsünü dinlerken, kadınlar önce biraz utanmışlar, yüzlerini saf bir pembelik kaplamıştı. Sonra birbirlerine bakarak kıkırdamışlar, keyifle dinlemeye koyulmuşlardı. Öykü sona erince, kraliçe tatlı sert sözlerle çıkıştı biraz; kadınların önünde bu tür öyküler anlatmak, pek yakışık almazdı. Daha sonra, yanıbaşında çimenlerin üstünde oturmakta olan Fiammetta'dan öyküsünü anlatmasını istedi. Fiammetta, gözlerinin içi gülerek söze başladı:

Anlatılan öykülerin, yerinde verilen yanıtların önemini belirtmesi, çok mutlu etti beni. Erkeklerin gönüllerini kendilerinden daha soylu kadınlara kaptırmalarına karşılık, kadınlar kendilerinden soylu erkeklere tutulmaktan kaçınırlar hep. Anlatma sırası bana geldiğine göre, güzel dostlarım, soylu bir kadının ustalıklı bir davranışla, incelikli sözlerle, tehlikeli bir durumdan nasıl sıyrıldığının öyküsünü anlatacağım.

Papa'nın sancaktarı Monferrato markisi, denizler ötesi bir haçlı seferine çıkmış, değerli bir komutandı.** Ünü, aynı sefere Fransa adına katılmaya hazırlanan Kör Philippe'in***

---

* Bir kadının ustalıklı bir yanıtla bir kralın uygunsuz bir isteğini geri çevirmesini ele alan bir öykü.

** Boccaccio üçüncü haçlı seferine gönderme yapıyor (1165-1192). Bu sefere Monferrato markisi Bonifazio I de katılmıştı.

*** Philippe le Borgne (1165-1223).

sarayına bile ulaşmıştı. Şövalyenin biri, gökkubbe altında marki ile karısının oluşturduğu çiftin bir benzerinin olmadığını söylemişti; marki üstün yetenekleriyle öbür şövalyelerin önüne geçiyor, markiz de güzelliğiyle, değerleriyle yeryüzündeki bütün kadınları geride bırakıyordu.

Bu sözler kralın iç dünyasını öyle etkilemişti ki, markizi hiç görmemiş de olsa, coşkun bir sevgi duymaya başlamıştı ona karşı. Karar vermişti, haçlı seferin deniz yolculuğuna Cenova'dan başlayacaktı. Cenova'ya dek karadan gitmesi, markizi ziyaret için geçerli bir neden olurdu. Kocasının yokluğunda, kadın isteğine boyun eğerdi belki.

Kral, düşündüklerini uygulamak için, gerekli önlemleri aldı. Önce asker yola çıktı. Arkadan giden krala, korumalarla soylular eşlik ediyordu. Markinin topraklarına yaklaştıklarında kral bir gün önceden haber saldı, ertesi gün markize öğle yemeğine gideceğini bildirdi. Akıllı, uyanık bir kadın olan markiz, büyük mutluluk duyacağı, kralın evine onur getireceği yanıtını verdi. Sonra da bu ziyaretin ne anlama geldiğini

düşünmeye koyuldu. Koskoca kral, kocası yokken ne demeye görmeye geliyordu onu? Çok geçmeden buldu yanıtı. Kralı ayağına getiren, dillere destan güzelliğiydi. Böyle de olsa, ev sahipliğinde kusur etmemeliydi. Savaşa gitmemiş, bu işlerden anlar adamları çağırttı; ne önerdilerse yaptırttı. Ama masanın düzenlenmesini, yemeklerin belirlenmesini kendisi üstlendi. Ülkede ne kadar tavuk varsa getirtip, aşçılardan ne kadar tavuk yemeği biliyorlarsa yapmalarını istedi.

Ertesi gün, dediği saatte gelen kralı, markiz içtenlikle, saygıyla karşıladı. Kral kadının güzelliğinin, inceliğinin, davranışlarının, şövalyeden duyduklarının kendisinde uyandırdığı izlenimin daha da ötesinde olduğunu gördü. Hayranlığını gizlemeyip, kadını övgülere boğdu. Gördükleri, düşlediklerini aşınca, isteği büsbütün artmıştı. Böyle büyük bir hükümdarı ağırlamak için hazırlanmış süslü bir odada bir süre dinlendi. Yemek saati gelince, kralla markiz bir masaya oturdular; öbür konuklar da, önemlerine göre kendilerine ayrılan yerlere geçtiler.

Tabakların biri geliyor biri gidiyor, lezzetli, değerli şaraplar sunuluyordu krala. Gözleri arada güzel markize de kayan kralın keyfi yerindeydi. Ama peşpeşe getirilen yemeklerin, değişik biçimlerde hazırlanmış da olsa, hep tavuk etinden yapılmış olması kralın dikkatini çekmeye başlamıştı. Bu yörede bol av hayvanı bulunduğunu biliyordu. Geleceğini haber verdiğine göre, markiz adamlarını ava çıkartamaz mıydı? Markize takılmaya karar verdi. Gülümseyerek sordu:

"Saygıdeğer markiz, bu yörede hep tavuk mu çıkar yumurtalardan, hiç horoz çıkmaz mı?"

Bu sorunun ne anlama geldiğini hemen anlayan markiz, içinden geçenleri açıklamak için, Tanrı'nın fırsatı ayağına getirdiğini düşündü. Krala dönerek, taşı gediğine koydu:

"Çıkar efendimiz. Ama giysileri, konumları değişik de olsa, buradaki dişiler de başka yerlerdeki dişiler gibidir."

Bu sözlerin ardındaki erdemi sezen kral, tavuk yemeklerinin anlamını kavradı. Böyle bir kadına söz geçirilemezdi, zora başvurmak ise yakışık almazdı. Nereye varacağını düşünmeden içinde tutuşturduğu yersiz ateşi söndürme olgunluğunu göstermek daha doğru olacaktı. Markizin vereceği yanıtlardan çekinip, bir daha takılmadı ona. Yemek sona erdiğinde umutları da sona ermişti. Uygunsuz niyetini örtbas edebilmek için, yemeğin hemen ardından yola çıkması gerektiğini söyledi. Gösterdiği konukseverlik için markize teşekkür etti. Onu Tanrı'ya emanet edip, Cenova'ya doğru yola koyuldu.

VI

*Akıllı adamın biri, din adamlarının ikiyüzlülüğünü yüzlerine vurur.**

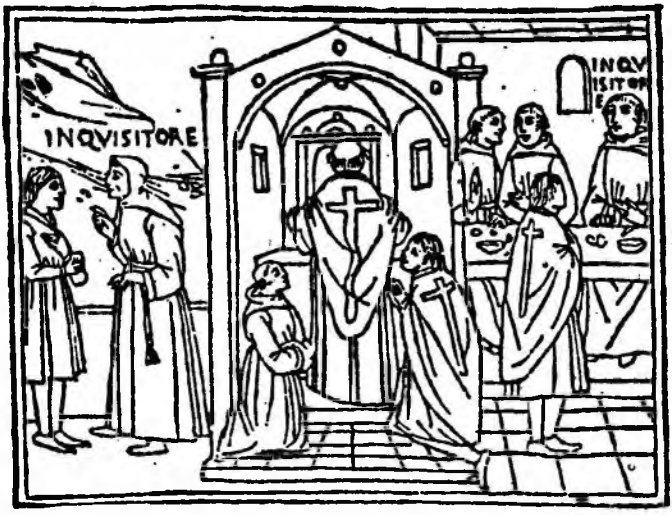
Markizin Fransa kralına verdiği incelikli dersi herkes onaylamıştı. Fiammetta'nın yanında oturmakta olan Emilia, kraliçenin işareti üzerine söze girdi:

Dinle fazla alışverişi olmayan birinin, açgözlü bir papazı nasıl iğnelediğini anlatmadan edemeyeceğim ben de. Hem eğlenecek, hem de aferin diyeceksiniz adama.

Bundan bir süre önce kentimizde, din yolundan sapanları kovuşturmakla görevli bir papaz vardı, sevgili dostlarım. Melek gibi görünmek, kendisini Hıristiyanlığın hizmetine

---

* Boccaccio ikiyüzlülüğü hiç sevmez. Dördüncü öyküde olduğu gibi, doğal bir gereksemenin karşılanması için başvurulduğunda belirli bir hoşgörüyle baktığı ikiyüzlülüğü, para hırsıyla kullanıldığında acımasız biçimde eleştirir. Bu öyküde adını vermeden ele aldığı papaz Piero dell'Aquila'dır.

adadığı izlenimini uyandırmak istese de, o da her papaz gibi, din duyguları gevşek olanlardan çok, kesesi şişkin olanların peşine düşerdi. Bir soruşturma sırasında, parası aklına ağır basan biri çıktı karşısına. Adam bir gün, bir dost meclisinde (dinibütün olmadığından değil) içinin saflığından, içtiği şarabın, kapıldığı neşenin de etkisiyle, İsa'nın bile içeceği güzellikte bir şarabı olduğunu söylemişti. Bu sözleri hemen soruşturmacı papaza yetiştirdiler. Adamın büyük toprak sahibi olduğunu öğrenen papaz cum gladiis et fustibus* hemen ağır bir iddianame hazırlamaya başladı. Adamın inancını pekiştirmeyi aklının ucundan bile geçirmedi. Tek amacı kesesini florinle doldurmaktı. Sanığı çağırttı, söylenenlerin doğru olup olmadığını sordu. Sanık ağzından çıkan sözleri kabullendi, hangi koşullarda söylediğini açıkladı. Bunun üzerine Altınsever mezhebinden bu kutsal papaz kükredi:

---

* Latince, kılıcını sopasını (kuşanıp).

"Demek Isa'yı da Cingiglione'ye* benzetmeye kalkıp, içkici, akşamcı yaptın, meyhanelerden çıkmayan siz akşamcılar gibi. Şimdi aşağıdan alıp, bunun önemsenecek bir şey olmadığına inandırmaya çalışıyorsun beni. Hiç de öyle değil. Görevimizi gerektiği gibi yerine getirmeye kalkacak olursak, ateşte yakılma cezasına çarptırılırsın."

Sanki karşısında ruhun ölümsüzlüğüne inanmayan Epiküros varmış gibi, uzun uzadıya kustu öfkesini. Öyle ki, büyük korkuya kapılan sanık, aracılar bulup, bağışlanması için Altınsever yağı ile ovdurttu papazın ellerini (paranın kirini ellerine bulaştırmayan papazların, özellikle de çömezlerinin tutuldukları gözü doymazlık hastalığına çok iyi geliyordu bu yağ.)

Gerçi Galenos** tıp kitaplarının hiç birinde bu ilaçtan söz etmiyordu ama, yağ öyle iyi geldi ki, ölüm ateşi haça dönüştü. Sanığın giysisine, sarılı karalı bir haç işlendi ceza olarak. Üstelik, sanki haçlı sefere çıkacakmış da göze iyice çarpsın diye, taban kara, haç sarıydı. Papaz parayı aldıktan sonra, hemen salıvermedi sanığı, birkaç gün daha yanında tuttu. Her sabah Santa Croce*** kilisesinde ayine katılıp yemek saatinde gelip tekmil vermek cezasına çarptırdı; bunun dışında, sanık gününü istediği gibi değerlendirebilecekti.

Sanık istenilenleri titizlikle yerine getirirken, bir sabah ayinde okunan İncil'in bir cümlesi aklına takıldı: "Bir verin ki, yüz versinler size, hem de ölümsüzlüğe kavuşun." Bu sözleri iyice yerleştirdi kafasına. Yemek saatinde, her zamanki gibi gidip papazı buldu. Papaz, o sabah ayine gidip gitmediğini sordu.

---

* Floransalı ünlü sarhoş.
** Yunan-Roma hekimliğinin en önemli temsilcisi. (I.S.II.yy.)
*** Floransa'nın ünlü kilisesi.

"Gittim efendim."

"Anlamadığın, açıklanmasını istediğin bir şey oldu mu?

"Olmadı. Söylenenlerin hepsine inandım, iman ettim. Ama ne yalan söyleyeyim, sizin, papaz arkadaşlarınızın öbür dünyada düşeceğiniz zor durumu öğrenince, büyük üzüntü duydum sizin adınıza."

Papaz sordu:

"Bizim için üzülmene yol açan sözler de ne?

"İncil'den bir cümle efendim. Bir verin ki, yüz versinler size, diyor İncil."

"Doğru. Sen bir verirsen, sana da yüz verirler. Ne var bunda üzülecek?

"Şu var: Burada kaldığımdan beri, yoksullara kimi gün bir, kimi gün iki kazan dolusu çorba dağıtıldığını gördüm. Öbür papazların, sizin çorbalarınızın artıklarını dolduruyorlar kazanlara. Her kazan için öbür dünyada size yüz kazan verirlerse, çorba selinde boğulup gidersiniz topunuz."

Papazın masasında yemek yiyen konuklar katıla katıla güldüler. Din adamlarının iğrenç ikiyüzlülüğüne yönelik bu sözler papazı sarstı. Hem kendisini, hem öbür papazları iğneleyen bu sözler nedeniyle harekete geçmesini, bir önceki soruşturmanın ezikliği engelledi. Adama çıkıp gitmesini, bir daha da gözüne görünmemesini söylemekle yetindi.

VII

Primas ile Cluny başpapazı arasında geçen
bir olayı aktaran Bergamino,
*birden cimriliği tutan messer Cane della Scala'yı iğneler.**

Emilia'nın öyküsünün eğlenceli sonu kraliçeyi de, herkesi de güldürmüş, haça yüklenen yeni işlev de yorumlara konu olmuştu. Kahkahalar kesilip de herkes susunca, öykü anlatma sırası gelen Filostrato konuşmaya başladı:

Değerli kadınlar, duran bir hedefi vurmak, kuşkusuz önemli bir başarıdır, ama atıcı birden karşısına çıkan bir hedefi vuracak olursa, olağanüstü bir başarı göstermiş olur. Papazların dürüstlükten, ahlâktan yoksun davranışları, isteyenin sözlerini, eleştirilerini kolayca yöneltebileceği durağan kötülük hedefleridir. Çöpe atılacak, domuzlara verilecek artıkları yoksullara yediren papazların ikiyüzlülüğünü eleştiren deminki öykünün kahramanı elbette yerden göğe haklı. Ama Emilia'nın öyküsünün bende esinlendirdiği öykünün kahramanı, sanırım daha övgüye değer. Neden mi? Birden cimriliği tutan Cane della Scala** gibi koca bir senyörü, kendilerinin yerine başkalarını koyarak aktardığı incelikli bir öyküyle iğnelemeyi başardığı için.

---

* Bu öykü üçüncü günün birinci öyküsüyle benzerlik gösterir. İki öyküde de, doğu masallarından esinlenilerek, öykü içinde öykü anlatılır.

** Cane ya da Cangrande (1291-1329) Verona senyörü ve imparator naibi. Bergamo doğumlu Bergamino'nun ise, *Dialogus creaturarum* başlıklı Latince kitabın yazarı olduğu sanılmaktadır.

Tanrı'nın yürü ya kulum dediği kullarından messer Cane della Scala, imparator ikinci Federigo döneminden bu yana İtalya'nın gördüğü senyörlerin en soylusu, en önemlisiydi.

Messer Cane della Scala, günün birinde Verona'da görülmemiş bir şenlik düzenlemeye karar verdi. Şenliğe değişik

yörelerden birçok konukla, çok sayıda saraylı çağırdı. Ne var ki, birden karar değiştirdi (nedenini bilen yoktu). Konuklar geri gönderildi, her konuğa yolluk da verildi. Bir tek, Bergamino adında birine kimse bir şey demeyip, bir şey vermedi. Kendisini tanıyanların tatlı dilini, hazırcevaplığını bildikleri Bergamino, umudunu kesmeyip sıranın kendisine gelmesini bekledi. Oysa messer Cane, Bergamino'ya verilecek parayı sokağa atılmış sayıyor, ona ne bir şey diyor, ne de bir haber gönderiyordu.

Günler geçip de, kimsenin kendisiyle ilgilenmediğini gören, üstelik uşakları atları ile birlikte kaldığı hana avuç dolusu para ödemesi gereken Bergamino, kötümserliğe kapıldı. Ama yine de, çekip gitmenin doğru olmayacağı sonucuna va-

rarak beklemeyi sürdürdü. Şenliğe şanına yaraşır biçimde katılabilmek için yanında getirdiği, başka senyörlerin armağanı üç güzel giysiden birini, hesabı kapatmak için hancıya verdi. Birkaç gün sonra ikinci giysi de gitti hancıya. Bunun üzerine, üçüncü giysinin karşılayacağı günlerin sonunu bekleyip, sonra da gitmeye karar verdi.

İşte, üçüncü giysinin parasıyla kaldığı günlerde birinde, hana yemek yemeye gelen messer Cane ile karşılaştı. Bergamino'nun suratının asık olduğunu gören messer Cane, nükteli bir karşılık almaktan çok, takılmak amacıyla sordu:

"Bu ne hal Bergamino? Yüzünden düşen bin parça. Derdin neyse söyle."

Bergamino da, sanki önceden tasarlamış gibi, hiç duraksamadan, içinde bulunduğu durumu yansıtmak amacıyla şu öyküyü anlattı:

"Siz de bilirsiniz efendim, Primas* öyle değerli bir dilbilimci, öyle büyük bir şairdi ki, görülmemiş bir saygınlık, bir ün kazanmıştı. Kendisini görüp tanımamış olanlar vardı ama, adını, ününü duymayan, Primas'ın kim olduğunu bilmeyen yoktu.

Primas bir gün Paris'te, kim bilir kaçıncı kez parasız kalır; hali vakti yerinde olanların umurunda bile değildir değeri. Kilisenin, papadan sonra en varlıklı din adamı sayılan Cluny başpapazının adından söz edildiğini duyar bir yerde. Başpapazı öve öve bitiremezler, sofrasının herkese açık olduğunu, yemek saatinde gelip de karnını doyurmak isteyenleri yedirip içirdiğini söylerler. Böyle insanları tanımaktan hoşlanan Primas, başpapazın eliaçıklığını gidip yerinde görmeye karar verir. Paris'e ne uzaklıkta olduğunu sorar. Altı mil öte-

* XIII. yüzyılda yaşayan, şairliğiyle de ünlü Köln piskoposu.

de bir şatoda oturduğunu söylerler. Sabah erkenden yola çıkarsa, yemek saatine yetişebileceğini hesaplar Primas.

Başpapazın oturduğu yeri öğrenmiştir ama, birlikte gidebileceği biri yoktur. Yolu şaşırıp, yenecek yemek olmayan bir yere düşmesi olasılığı gelir aklına. Aç kalmamak için üç somun alır yanına. Suyu, her yerde bulabileceğini düşünür (kaldı ki, suyla pek arası yoktur). Somunları mintanının içine sokup, yola koyulur, yemek saati gelmeden önce de başpapazın oturduğu yere varmayı başarır. İçeri girip, etrafa bir göz atıp da hazırlanmış masaları, tencere tencere yemekleri görünce, kendi kendine: "Gerçekten de cins adammış başpapaz" der. Çevresini gözden geçirmeyi sürdürürken, bir görevli su kaplarını getirir (yemek saatidir artık). Eller yıkanır, sofraya oturulur. Rastlantı bu ya, Primas'ı, başpapazın yemek salonuna gelmek için çıkacağı odanın kapısının tam karşısındaki yere oturturlar.

Başpapaz gelip de sofraya oturmadığı için, masalarda ne ekmek, ne şarap, ne de başka yiyecek içecek vardır daha. Görevli herkesi yerine yerleştirdikten sonra, gidip başpapaza, istediğinde yemeğe başlanabileceğini söyler.

Başpapaz yemek salonuna geçmek için odasının kapısını açtırtır. Kapıya geldiğinde gözlerinin takıldığı ilk kişi Primas olur. Üstü başı dökülen bu adamı tanımaz. İlk kez, yakışıksız bir düşünce gelir aklına. "Karnını doyurduğum adamlara bak!" der, kendi kendine. Geri döner, odasının kapısını kapatır. Yanındakilere, kapının tam karşısında oturan uygunsuz adamı tanıyıp tanımadıklarını sorar. Tanıyan çıkmaz.

Yol yorgunu Primas'ın karnı öyle acıkmıştır ki, dayanamaz artık. Biraz daha bekleyip, başpapazın gelmediğini görünce, koynundaki somunlardan birini çıkartıp yemeğe koyulur. Bu arada başpapaz, adamlarından birine Primas'ın gidip gitmediğine bakmasını söyler. Adam:

"Gitmemiş, yanında getirdiği ekmeği yiyor" yanıtını verir. Başpapaz:

"Ekmeği varsa yesin, nasıl olsa bizim ekmeğimizi tadamayacak."

Başpapaz, Primas'ın kendi isteğiyle kalkıp gitmesini bekler, adamı kapı dışarı etmenin yakışık almayacağını düşünür. İlk somunu bitiren Primas, başpapaz gelmeyince ikinci somunu yemeye koyulur. Gözetleyici, bunun da haberini verir başpapaza.

Başpapaz hâlâ gelmediği için, ikinci somunu bitiren Primas, üçüncü somunu yemeye başlar. Bunun da haberi ulaştırılınca, başpapaz kendisiyle hesaplaşmaya koyulur: "Bugün olmayacak şeyler geliyor aklıma. Bu cimrilik, bu küçümseme nereden çıktı? Üstelik kime karşı? Yıllardır soylu soysuz, varlıklı varlıksız, namuslu namussuz ayrımı gözetmeden, her geleni soframa buyur ettim, ahlâksızların paramı yemelerine ses çıkartmadım, ama hiç böyle bir duyguya kapılmadım. Cimrilik ettiğim adam, belli ki rastgele biri değil. Ağırlamaktan kaçındığıma göre, mutlaka önemli biri olmalı."

Bunun üzerine adamın kimliğini öğrenmek ister. Primas olduğunu, eliaçıklığını yerinde görmek için kalkıp geldiğini söylerler. Primas'ın ününü, önemini yıllardır bilen başpapaz çok utanır, konuğu onurlandırmak için elinden ne geliyorsa yapar. Yemekten sonra Primas'a konumuna uygun giysiler giydirtir, parayla bir at verir, isterse gidebileceğini, isterse orada kalabileceğini söyler. Gösterilen konukseverlikten hoşnut kalan Primas, çok teşekkür eder, yaya yola çıkmış olduğu Paris'e at üstünde döner."

Anlayışlı bir insan olan messer Cane, Bergamino'nun ne demek istediğini anlamıştı. Gülümseyerek şöyle dedi:

"Uğradığın zararı, benim cimriliğimi, benden beklediklerini açıkça ortaya dökmek erdemini gösterdin Bergamino.

Doğrusunu istersen cimriliğin oyununa ilk kez geliyorum. Ama merak etme, bir oyun da ben oynayıp, kapı dışarı edeceğim onu."

Bergamino'nun hancıya borcunu ödedi, güzel giysilerinden birini giydirdi sırtına, parayla bir at verdi ve isterse gidebileceğini, isterse orada kalabileceğini söyledi ona.

VIII

*Guiglielmo Borsiere incelikli sözlerle messer Ermino Grimaldi'nin cimriliğini eleştirir**

Bergamino'nun ustalığının övülmesi sona erince, Filostrato'nun yanında oturan Lauretta sıranın kendisine geldiğini anladı. Uyarılmayı beklemeden, gülümseyerek söze girdi:

Sevgili dostlar, dinlediğim öykü, akıllı bir saraylının gözü doymaz bir para babasını nasıl eleştirerek, istediği sonucu aldığını anlatmak isteğini uyandırdı bende. Benim öykümün sonu da, aşağı yukarı dinlediğimiz öykünün sonu gibi. Mutlu sonuca ulaştığı için yine de hoşlanacağınızı sanıyorum.

Vaktiyle Cenova'da messer Ermino de' Grimaldi** adında bir soylu yaşardı. Uçsuz bucaksız toprakları, kasalar dolusu parası, o yıllarda İtalya'da yaşayan zenginlerin en zengini kılıyordu onu (bilmeyen yoktu bunu). Servetinin İtal-

---

* Öykünün konusu bir önceki öykünün konusuna benzer, ancak eski yaşama biçimine özlem ağır basar.

** Grimaldi'ler Cenova'nın soylu ailelerindendir. Guiglielmo Borsiere'yi ise Dante de (*Cehennem* XVI. 67), bu öyküde Floransa'dan çıkıp gittiği belirtilen erdemlerin en iyi temsilcisi olarak anar.

ya'nın en önde gelen serveti olması gibi, cimrilikte, pintilikte de yeryüzünün en cimri, en pintilerinin fersah fersah önündeydi. Bir başkası için elini cebine attığı görülmemişti. Dahası da var. Cenovalıların giyinip kuşanmaya, yiyip içmeye

düşkün olmalarını umursamaz, üstünden başından, boğazından keserdi. Bu nedenle halk Grimaldi'yi atıp, Pinti Ermino'ya çıkarmıştı adını, haklı olarak.

Pinti Ermino parasına para katmayı sürdürürken, günün birinde Cenova'ya Guiglielmo Borsieri adında, oturup kalkmasını bilen, sözü sohbeti yerinde bir saraylı geldi. Bugünkü saraylılara benzer yanı yoktu Guiglielmo'nun. Bugünküler iğrenç, yoz yaşamlarından utanacak yerde, kendilerini soylu yerine koymaya kalkıyorlar. Oysa hödüklerden edindikleri, saray gelenekleriyle bağdaşmayan görgüleri, bilgileriyle çayırlarda otlayan eşeklerin yerine koymaları daha doğru olur. Bir anlaşmazlık, bir düşmanlık mı çıktı, eski saraylılar tarafları uzlaştırmaya çalışırlardı. Evliliği destekler, aile bağlarını, dostluğu pekiştirirlerdi. Nükteli sözleri yorgunlukları giderir,

sarayları neşeye boğardı. Acımasız, ama iyi niyetli oklarını kötülerin kusurlarına yöneltir, hiçbir çıkar beklemezlerdi. Ama bugünküler laf getirip götürmek, insanların arasını açmak, küfür etmek, kara çalmakla, kusurları, ayıpları suçları, üstelik de herkesin gözü önünde sayıp dökmekle, dürüst insanları kandırıp kötü yola itmekle öldürüyorlar vakitlerini. Dedikleriyle, yaptıklarıyla bu iğrenç davranışta ne kadar ileri giderlerse, geleneklerden habersiz zavallı senyörlerden o kadar çok övgü alıyorlar. İçinde yaşadığımız günlerin bu büyük ayıbı, kaç zaman önce bu dünyadan çıkıp giden erdemlerin ardından, insanların kötülük batağında yaşamak zorunda kaldıklarının açık kanıtı.

Neyse, öykümüze dönelim yine; haklı bir öfke, sandığımdan daha öteye sürükleyip götürdü lafı. Evet, Guiglielmo'yu Cenovalı seçkinler çok sevdiler, büyük saygı gösterdiler. Guiglielmo, kentte kaldığı birkaç gün boyunca messer Ermino'nun cimriliği, pintiliği konusunda öyle şeyler duydu ki, merak etti, görmek istedi onu.

Messer Ermino da, Guiglielmo Borsiere'nin değerli biri olduğunu öğrenmişti. Pintiliği görgüsünü bütün bütüne yok etmediği için, konuğu güleryüzle, dostça karşıladı. Dereden tepeden konuştular. Bir ara Ermino, konuğuyla ona eşlik eden bir iki Cenovalıyı yeni yaptırdığı güzel bir eve götürdü. Evi gezdirdi. Sonra da:

"Messer Guiglielmo" dedi, "bu evin büyük salonuna hiç görülmemiş bir resim yaptırmak istiyorum, sizin engin bilginiz, görgünüz var, ne önerirsiniz bana?"

Bu çiğ sözleri dinleyen Guiglielmo, yanıt verdi:

"Messere, hiç görülmemiş bir resim istiyorsanız, ne bileyim aksırığın resmini yaptırın derim. Ama çok istiyorsanız, hiç gördüğünüzü sanmadığım bir şey söyleyeyim, onun resmini yaptırın."

Böyle bir yanıt beklemeyen Ermino:

"Neyin resmini? Söyleyin ne olur" dedi.

Guiglielmo hemen yanıt verdi:

"Eliaçıklığın resmini yaptırın."

Bu sözleri duyunca Ermino öyle büyük bir utanca kapıldı ki, o güne dek benimsediği davranış biçiminin tam tersini benimsedi.

"Dediğiniz resmi yaptıracağım messer Guiglielmo, böylece siz de, başkaları da, eliaçıklığın ne demek olduğunu bilmediğimi, görmediğimi söyleyemeyeceksiniz artık."

Guiglielmo'nun dediklerinden öyle etkilenmişti ki, o günden sonra Ermino Cenova'nın en eliaçık, en iyi yürekli insanı oldu, yabancıları da hemşerilerini de en iyi biçimde ağırladı.

IX

Gaskonyalı bir kadının sözleri
*Kıbrıs kralını vurdumduymazlıktan kurtarır**

Kraliçenin "sıra sende" diyebileceği, bir tek Elissa kalmıştı. Kraliçenin bir şey demesini beklemeden, güleç bir yüzle anlatmaya başladı:

Değerli gençler, rastgele söylenen, art niyet taşımayan bir söz, düşünüp taşınarak yapılan en ağır eleştirilerin sağlayamayacağı sonuçları sağlar, çoğu kez. Lauretta'nın anlattığı

* Boccaccio bu öyküyü *Novellino*'dan alır. İkinci yüzyılın sonlarına doğru yazıldığı sanılan, yazarı bilinmeyen bu kitap yüz öykü içerir.

öykü bunu doğruladı; ben de kısa bir öyküyle bir kez daha doğrulayacağım.

Kıbrıs'ın ilk kralının egemenliği sırasında, Godefroy de Bouillon* Kudüs'ü ele geçirdikten sonra İsa peygamberin mezarını ziyaret eden Gaskonyalı soylu bir kadın, Kıbrıs üzerinden geri dönmeye karar vermişti. Kıbrıs'a ayak basar bakmaz, üç beş kendini bilmezin hakaretine uğradı. Öyle onulmaz bir üzüntüye kapıldı ki, gidip krala başvurmaya karar verdi. Ama herkes, bunun zaman kaybından başka bir işe yaramayacağını söyledi. Kral öyle vurdumduymaz, öyle umursamazdı ki, bir başkasının karşılaştığı haksızlığı gidermek şöyle dursun, her

gün kendisine yapılan ağız dolusu sövgü karşısında bile kılı kıpırdamazdı. Canı isteyen saraya varıp, kem küm etmeden öfkesini kralın yüzüne kusabilirdi.

---

* Godefroy de Bouillon (1061-1100) birinci haçlı seferine katılan Fransız baron.

Bunları duyan kadın, kraldan bir hayır gelmeyeceğini anlamıştı. Ama üzüntüsünü hafifletmenin başka yolu kalmadığından, hiç olmazsa kralın kusurunu yüzüne vurmak amacıyla saraya gitti. Ağlamaklı bir sesle:

"Efendimiz" dedi, "uğradığım haksızlığı cezalandırman için gelmedim önüne. Sana sövüp sayanlara nasıl dayanabiliyorsun, bunu öğretmeni istiyorum senden. Öğret ki, ben de dayanma gücü bulayım. Tanrı tanıktır, elimden gelse üzüntümü seve seve sana aktaracağım, nasıl olsa kolayca dayanabiliyorsun sen."

Bu sözleri dinleyen, uyuşukluk batağına gömülü kral sanki derin bir uykudan uyandı. Kadına sövenlerin cezasını verdi. O günden sonra da, tahtın saygınlığına yönelik her saldırıyı gerektiği gibi cezalandırdı.

X

Bolognalı hekim Alberto
kendisini tefe koymaya kalkan bir kadını
*zor duruma düşürür**

Elissa susunca, son öyküyü anlatma sırası kraliçeye geldi. Kraliçe olanca dişiliğiyle konuşmaya başladı:

Değerli gençler, bulutsuz gecelerde yıldızların gökyüzünü süslemeleri, çiçeklerin kırları bezemeleri gibi, yerinde verilen

---

* Öyküde sözü edilen Alberto'nun, 1326'dan sonra Bologna Üniversitesinde tıp dersleri veren Alberto Zancari olduğu sanılmaktadır. Tensel sevgiye karşı duygusal sevgiyi savunan Alberto, Rönesans'ın platonik sevgi anlayışının öncülüğünü yapar.

karşılıklar da neşeli toplantıların, eğlenceli söyleşilerin süsleridir. Biz kadınlara da, yeri geldiğinde, sözü uzatmadan, erkekler gibi taşı gediğine koymak yaraşır. Ama nerede artık böyle kadın, kendisine yöneltilen iğneli bir lafın altında yatanı anlayıp da hemen karşılığını verebilecek bir kadın göstersene, diyebilirsiniz. Haklısınız. Utanılacak durumdayız bugün. Analarımızın bu erdemi, yerini giyinip kuşanmaya bıraktı günümüzde. En süslü, en cicili, en alacalı giysiyi sırtına geçiren, herkesten daha çok saygınlık kazandığını sanıyor. Bilmiyor ki, bu giysiler pekâlâ bir eşeğe de yaraşır, ama saygınlık kazandırmaz eşeğe.

Bu dediklerimden utanç duyuyorum, ama başkalarına çuvaldız batırırken, kendimize de iğne batırmamız gerektiğini belirtmek istiyorum. İşte bu allı pullu, süslü püslü, mermer yontular gibi duyarsız kadınlar ağızlarını açınca, keşke açmaz olsaydı dedirtirler insana. Kadınlı erkekli bir toplantıda nasıl davranılması gerektiğini bilmeyişlerini, ahlâk kurallarına sığınarak örtbas etmeye çalışırlar. Sanki hizmetçiden, çamaşırcıdan, fırıncıdan başkasıyla konuşmayanların dışında namuslu kadın olamazmış gibi, budalalıklarına namus adını yakıştırırlar. Oysa, ileri sürdükleri gibi, doğa dillerine gem vurmak isteseydi, kuşkusuz başka bir yol bulurdu bunun için.

Her konuda olduğu gibi, konuşurken de konuşulan yeri, zamanı, dinleyenleri dikkate almak gerekir. Karşınızdakinin gücünü iyi hesap etmezseniz, onun yüzünü kızartmak için söylediğiniz bir söz geri tepip sizin yüzünüzü kızartabilir. Sakın bu açmaza düşmeyin. Kadınlar her şeyin kötü yanını görürler, denir; bu sözü haklı kılacak davranışlardan da kaçının. Anlatacağım öykü, bu yolda yardımcı olabilir size. Soylu ruhlarınız nasıl ayrıcalıklı kılıyorsa sizi, istiyorum ki, davranışlarınızın kusursuzluğu da herkesten ayırsın sizi.

Birkaç yıl öncesine dek Bologna'da, ünü dünyanın dört

bucağına yayılmış Alberto adında bir hekim yaşıyordu; belki hâlâ yaşıyordur. Alberto yetmişine merdiven dayamıştı, vücudu doğal sıcaklığını neredeyse yitirmişti ama, gönlündeki sevda ateşi sönmemişti. Bir yortu günü, adının Margherita

de' Ghisolieri olduğu söylenen güzel mi güzel bir dul görmüş, kadına tutulmuştu. Yaşlı gönlünü öyle güçlü bir sevda ateşi tutuşturmuştu ki, güzel kadının alımlı, anlamlı yüzünü görmediği günlerin gecesinde, gözüne uyku girmez olmuş, toy delikanlılara dönmüştü.

Her gün, kimi kez yaya, kimi kez de atlı, kadının evinin önünden geçip duruyordu. Margherita'nın da, arkadaşlarının da dikkatini çekmeye başlamıştı bu geliş gidişler. Sanki sevda ateşi gençlerin yüreklerinden başka yüreklere düşüp yerleşemezmiş gibi, yaşlı adamın duygularıyla dalga geçmeye başlamışlardı kadınlar.

Bir yortu günü Margherita başka kadınlarla birlikte kapısının önünde otururken, Alberto göründü yine, uzaktan. O yöne geliyordu. Kadınlar Alberto'yu eve çağırıp ağırlamayı

kararlaştırdılar. Sonra da sevdasını alaya alacaklardı. Dedikleri gibi yaptılar. Hep birlikte ayağa kalkıp içeri buyur ettiler onu. Serin avluda güzel şaraplar, çörekler sundular. En sonunda da lafı getirip, bir sürü yakışıklı, gösterişli, soylu delikanlının peşinde koştuğu böyle güzel bir kadına nasıl olup da tutulduğunu sordular.

Alberto, kendisiyle inceden inceye alay edilmek istendiğini anlamıştı. Gülümseyerek yanıt verdi:

"Madonna* benim birini sevmem aklı başında hiç kimseyi, en başta da gönlümü kaptırdığım sizi şaşırtmamalı. Yaşlıların, sevişmek için gerekli güçten, kuvvetten yoksun olabilmeleri, sevgi dürtüsünden, kimi seveceklerini seçmek yeteneğinden yoksun oldukları anlamına gelmez. Üstelik gençlerden deneyimli olurlar. Peşinizde onca genç koşarken, yaşıma başıma bakmadan beni size yönelten umuda gelince. Kimbilir kaç kez, kadınların ikindi kahvaltısında bakla, pırasa yediklerini gördüm. Pırasa pek lezzetli değildir ama, başı o kadar kötü olmaz, ağızda az çok tat bırakır. Ama siz kadınlar iştahınızı yanlış yere yöneltir, pırasanın başını elinize alıp, pis kokulu saplarını yersiniz. Sevgili seçiminde de böyle bir yanılgıya düşmüş olmayasınız? Yanılgıya düşmeseniz beni seçer, ötekilere sırt çevirirdiniz."

Margherita ile öteki kadınlar oldukça utanmışlardı. Margherita şöyle dedi:

"Yakışıksız davranışımıza ölçülü, saygılı bir karşılık verdiniz. Sizin gibi olgun, değerli bir kişinin sevgisi beni ancak onurlandırır. Saygınlığımdan bir şey yitirmedikçe her isteğinizi yerine getirmeye hazırım."

Yaşlı adam kadına teşekkür etti, izin isteyip güle oynaya

* Eskiden, soylu kadınlar için kullanılan san.

çıkıp gitti. Kadın karşısındakinin kimliğini dikkate almamış, onun sırtını yere getireyim derken, kendi sırtı yere gelmişti. Aklınızı kullanırsanız, siz de bu duruma düşmezsiniz.

Alçalan güneş akşamın yaklaştığını haber veriyordu. Genç kadınlarla üç erkek arkadaşları öykü anlatmayı bitirdiklerinde, sıcaklık azalmıştı. Kraliçe neşeli bir sesle:

"Sevgili dostlar, bir günlük kraliçeliğim sona eriyor, size yeni bir kraliçe belirlemekten başka bir işim kalmadı. Kendisine de bize de, dürüst, keyifli bir yaşantı sağlamanın yolunu, o belirleyecek. Gerçi daha gece bastırmadı ama, düşünüp taşınmaya zaman tanınmazsa, geleceğe ilişkin sağlıklı kararlar alınamaz. Kraliçenin bir gün sonrası için uygun kararlar alabilmesi amacıyla, içinde bulunduğumuz saatin, ertesi günün başlangıcı olmasını öneriyorum. Ve, canlılara can bağışlayan Yaratan'ın onuruna, ikinci günün kraliçeliğini çok akıllı bir kadın olan Filomena üstlenecek, topluluğumuzu o yönetip, bize mutluluklar sağlayacak."

Bunları dedikten sonra Pampinea yerinden kalktı, defne yapraklarından tacı başından çıkartıp, saygıyla Filomena'ya giydirdi. Yeni kraliçenin önünde önce o eğildi, öbür kadınlarla üç erkek de aynı şeyi yaparak, kraliçenin buyruğuna girdiklerini belli ettiler.

Pampinea'nın sözlerinin ardından taç giyen Filomena'nın yüzünü hafif bir pembelik kaplamıştı. Ama hemen kendini toparlayıp önce Pampinea'nın yapmış olduğu işbölümünün geçerli olduğunu söyledi, ertesi sabah neler yapılacağını, yemekte neler yeneceğini belirledi, sonra da bulundukları yerde kalmaya karar verip şunları dedi:

"Çok sevgili dostlar, Pampinea, benim erdemlerimden çok, kendi inceliğinin etkisiyle, aranızdan beni kraliçe seçti; ben de ortak yaşamımızı kendi görüşüme göre değil, sizin ve

benim ortak kararlarımıza göre düzenleyeceğim. Neler tasarladığımı bilmeniz, tasarladıklarımı onaylamanız ya da değişiklik önerileri getirebilmeniz için, düşündüklerimi kısaca aktarmak istiyorum size. Pampinea'nın bugün uyguladığı ilkeler, eğer yanlış değerlendirmiyorsam, iyi vakit geçirten, övgüye değer ilkelerdi. Aşırı tekdüzelik ya da başka bir neden bıkkınlığa yol açmadıkça, değiştirilmemeleri gerektiğine inanıyorum. Kurulan düzenin sürmesi için gereken önlemleri aldırdım. Şimdi gidip biraz oyalanacağız, gün batımından az önce de açık havada yemek yenilecek. Yemekte şarkılar söylenecek, başka eğlenceler de olacak, sonra da yatma saati gelecek. Yarın sabah erkenden kalkacağız. Yine isteyen istediği yere gidip, istediği gibi vakit geçirecek. Yemek yiyip öğle uykusuna yattıktan sonra, bugün yaptığımız gibi buraya dönüp, yine hem yararlı, hem keyifli öyküler anlatacağız. Geç saatte kraliçe seçildiği için Filomena'nın başlatamadığı bir uygulamayı başlatmak istiyorum. Öykülerimizi belirli bir konunun sınırları içine oturtacağız, herkesin bu konuya uygun güzel bir öykü hazırlayabilmesi için, önceden gerekli açıklamaları yapacağız. Şimdi bir konuyu onayınıza sunmak istiyorum. Dünya kurulalı beri insanların yazgının elinde oyuncak olduğunu, dünya durdukça da olmayı sürdüreceğini, hepiniz kabul edersiniz. Her birimizin, böyle umutsuz bir duruma düştükten sonra, mutlu bir sona ulaşabilmeyi başaranlarla ilgili bir öykü anlatmasını öneriyorum."

Kadınlar da, erkekler de paylaştılar bu öneriyi, böyle öyküler anlatmayı kabul ettiler. Bir tek, Dioneo söz aldı, herkes susunca.

"Madonna, herkes gibi ben de önerinizi benimsiyor, uygulanmasını destekliyorum. Ama sizden bir ayrıcalık diliyor, bu ayrıcalığın birliğimiz süresince geçerli olmasını istiyorum. İstediğim şu: benim, seçilen konuya uygun öykü anlatmak

yükümlülüğüm olmasın, istediğim öyküyü anlatayım. Bu isteğimin kimseyi, elimde anlatacak öykü olmadığı sonucuna vardırmaması için de, hep son öykücü olmaya hazırım."

Dioneo'nun neşe saçan, şakaya doymayan yapısını bilen kraliçe, bu isteğin tek amacının, aynı konunun bıkkınlık yaratması durumunda, gülünç bir öyküyle ortalığı kırıp geçirmek olduğunu anlamıştı. Ötekilerin de onayı ile, istenilen ayrıcalığı tanıdı.

Sonra herkes yerinden kalktı, ağır adımlarla, küçük bir tepeden inen, suları pırıl pırıl bir dereye doğru yürüdü. Ağaçlıklı bir vadiye ulaşan dere, beyaz taşlarla yeşil çayırlar arasından süzülüyordu. Genç kadınlar kolları, ayakları çıplak olarak suya girip, birbirleriyle şakalaştılar. Yemek saati yaklaşınca eve dönüp güzel bir yemek yediler. Yemekten sonra çalgılar geldi. Kraliçe Lauretta'nın dans etmesini, Emilia'nın şarkı söylemesini, Dioneo'nun da lavta ile şarkıya eşlik etmesini istedi. Bunun üzerine Lauretta dans etmeye başlarken Emilia da bir sevda türküsü söylemeye koyuldu:

Öyle seviyorum ki güzelliğimi
hiçbir sevgi, hiçbir istek tutamaz
onun yerini.

Baktıkça aynada kendime
görüyorum ruhumu doyuran değeri,
ne yeni olaylar, ne eski tasalar
elimden alabilir bu sevgiliyi;
hangi başka nesne
yüreğimde yeni
bir tutku tutuşturabilir ki?

Böyle bir değer kaçıp gitmez

avundur beni dediğimde,
Öyle yumuşak karşılık verir ki sevincime,
anlatmaya sözler yetmez,
aynı tutkuyla tutuşmadıkça
anlamını bilemez
kimse.

Ona diktikçe gözlerimi,
içimdeki ateş daha da artıyor.
kendimi ona veriyor, ona bırakıyor,
sunduklarının tadına varıyorum:
daha da yaklaşıp,
yeryüzünde tadılmamış
sevinçler bekliyorum.

Kimi sözcükleri, üzerinde düşünmeye değer nitelikte olan şarkının nakaratını hep birlikte söylediler. Bu kısa gecenin birkaç saati geçtiği için, kraliçe ilk günü sona erdirmek kararına vardı. Meşaleleri yaktırıp, herkesin odasına çekilip yatmasını istedi. Kraliçenin isteği yerine getirildi.

Decameron'un birinci günü
sona eriyor,
Filomena'nın başkanlığında başlayan
ikinci günde,
zor bir duruma düştükten sonra
mutlu bir sona ulaşabilmeyi başaranlardan
söz ediliyor.

Güneş ışığı yeni bir gün başlatıyordu. Yemyeşil dallarda şakıyan kuşlar, kulaklara ağaran günün haberini ulaştırıyorlardı. Genç kadınlarla üç erkek kalktılar, bahçeye çıkıp çiyin nemlendirdiği çimenlerin üstünde yürüdüler ağır adımlarla. Dört bir yana dağılıp, güzel taçlar ördüler, yapraklardan, dallardan. Bir gün önce yaptıklarını yinelediler. Açık havada yenen yemekten sonra, kısa bir dansı uyku saati izledi. Öğle uykusundan, kraliçenin istediği saatte kalktılar; dışarı çıkıp, Filomena'nın çevresinde bir halka oluşturarak, çimenlere oturdular. Başına defne yapraklarından tacını takan, uzun boylu, güzel yüzlü Filomena, gözlerini teker teker arkadaşlarının üzerinde dolaştırdıktan sonra, yeni öyküleri Neifile'nin başlatmasını istedi. Neifile hiç nazlanmadı, seve seve anlatmaya başladı:

I

*Kötürüm taklidi yapan Martellino, ermiş Arrigo'nun cesedi üstünde iyileşir. Yalanı ortaya çıkınca, dayak yer, tutuklanır. Asılmak tehlikesinden son anda kurtulmayı başarır**

Çok sevgili kadınlar, saygı gösterilmesi gereken bir konuda, başkalarıyla alay etmeye kalkışacak olursak, çoğu kez zor duruma düşer, başımıza gelene katlanmak zorunda kalırız. Kraliçemizin isteğini yerine getirmek, belirlediğimiz konuya uygun bir öyküyü hepinizden önce anlatmak amacıyla, Floransalı birinin önce nasıl bir tersliğe kurban olduğunu, sonra da işin içinden nasıl sıyrıldığını anlatacağım size.

Kısa bir süre önceye dek, Trivigi'de yaşayan Arrigo** adında bir Alman vardı. İsteyen oldukça hamallık yapan, yoksul biriydi. Dürüst bir yaşam sürdüğü için herkes sever, sayardı. Öyle ki, Trivigi halkının dediğine göre, ben onların yalancısıyım, ruhunu teslim eder etmez, Trivigi'nin en büyük kilisesinin bütün çanları, kimse iplerine asılmadan çalmaya başlamıştı. Bu olay mucize olarak değerlendirilmiş, Arrigo'nun ermiş olduğuna inanmıştı herkes. Bütün kent halkı, ölünün yattığı eve akın etmişti. Cenaze bir ermişin cenazesi gibi büyük kiliseye götürülmüş, topallar, kötürümler, körler, sakatlığı hastalığı olanlar, ölüye dokununca iyileşirler umuduyla, kiliseye getirilmişlerdi.

---

* Cepparello öyküsü gibi, bu öykü de körinançları kınar.

** Hamallık yapan ermiş Arrigo, 1315'te Treviso'da ölmüştür.

Bu kalabalıkta, kargaşada Trivigi'ye üç de hemşerimiz gelmişti. Birinin adı Stecchi, öbürünün Martellino, üçüncünün de Marchese idi. İşleri, senyörlerin saraylarında şaklabanlık yaparak, ellerini ayaklarını büküp, kıvırarak seyircileri eğlendirmekti. İlk kez geldikleri Trivigi'de insanların telaşını görüp, nedenini öğrenince, gidip ölüyü görmek istediler. Eşyalarını bir hana bıraktılar. Marchese:

"Gidip bu ermişi görmek istiyoruz ama, nasıl gideceğiz? Benim bildiğim, buranın senyörü, düzeni sağlamak için alanı Almanlarla*, başka silahlı adamlarla doldurmuş. Üstelik kilise de tıkabasa doluymuş, kimse giremiyormuş artık içeriye."

Martellino gidilmesinden yanaydı:

"Bu yüzden vazgeçecek değiliz ya. Ermişin yanına varmanın bir yolunu bulurum ben" dedi.

"Nasıl bulursun?" diye sordu, Marchese.

---

* Paralı askerler.

"Dinle" dedi Martellino. "Ben kötürüm kılığına girerim. Yürüyemediğim için bir kolumdan sen omuzlarsın, bir kolumdan da Stecchi. Ermişin beni iyileştirmesi için kiliseye götürüyormuş gibi yaparsınız. Halimizi gören herkes, açılıp yol verir."

Marchese ile Stecchi'nin akılları yattı bu işe. Hiç oyalanmadan handan çıktılar, tenha bir yere geldiklerinde Martellino ellerini, parmaklarını, kollarını, bacaklarını burktu, sonra da ağzını, gözlerini, bütün yüzünü çarpıtıp ürkünç bir görünüşe büründü; onu görüp de, artık iyileşemez bir kötürüm saymamak elde değildi. Marchese ile Stecchi, Martellino'yu kollarından kavradılar, acıyan bakışların arasından geçip kiliseye yöneldiler. Öndekilerden "Tanrı rızası" için yol istiyorlar, bu istek hemen yerine getiriliyordu. Kısa süre içinde, herkesin ilgisini üzerlerinde toplayarak "Yol verin! Yol verin!" sesleri arasında, ermiş Arrigo'nun ölüsünün bulunduğu yere vardılar. Burada bulunan kimi iyi yürekli insanlar, hemen Martellino'yu kaldırıp, sağlığına kavuşsun diye, ölünün üstüne oturttular. Herkes merakla ne olacağını beklemeye koyuldu. İşinin ustası Martellino, önce parmaklarından birini oynattı, ardından bir elini açtı, sonra kolunu oynattı, vücudunu doğrulttu. Bunu görenler ermiş Arrigo'yu öyle övgülere boğmaya başladılar ki, oluşan gürültüde, gök gürlese duyulmazdı.

Ne var ki, az ötede Martellino'yu çok iyi tanıyan bir Floransalı duruyordu. Sürüklenerek getirildiğinde tanıyamadığı Martellino'yu, doğrulunca tanımış, kahkahalarla gülmeye başlamıştı:

"Vay namussuz!" diye bağırdı, "nasıl da yutturdu kötürüm olduğunu!"

Bu sözleri duyan Trivigililer sordular:

"Nasıl, kötürüm değil miydi?"

"Ne kötürümü, sizin, benim gibi sapasağlam. Ama gördüğünüz gibi, istediği kılığa sokar kendini. Ustüne yoktur bu konuda."

Bu sözler yetti. Kalabalık ileriye doğru dalgalandı. Herkes bağırıyordu:

"Tanrıyla, ermişlerle dalga geçen bu haini yakalayın. Kötürüm değilmiş. Ermişle dalga geçmek için kötürüm kılığına girmiş!"

Bu sözler üzerine Martellino'yu bulunduğu yerden alaşağı ettiler, saçlarından yakalayıp sırtındaki giysileri parçaladılar; sille tokat dövmeye başladılar. Dayağa katılmamayı, kimse kendine yediremiyordu. Martellino Tanrı adına aman diliyor, elinden geldiğince kendisini korumaya çalışıyor, ama bir sonuç elde edemiyordu. Üstüne gelenlerin sayısı durmadan artıyordu.

Bu durumu gören Stecchi ile Marchese işlerin sarpa sardığını anlamışlardı. Başlarına bir şey gelmesinden çekindikleri için arkadaşlarının yardımına koşamıyorlardı. Yardım etmek bir yana, herkesle birlikte "öldürün" diye bağırıyorlardı; ama bir yandan da arkadaşlarını halkın elinden kurtarmanın yolunu arıyorlardı. Eğer Marchese'nin aklına birden bir çare gelmeseydi, Martellino hiç kuşkusuz orada can verirdi. Marchese dışarıda askerlerin olduğunu biliyordu. Olanca hızıyla yanlarına gidip, komutanı buldu.

"Ne olursunuz yardımcı olun bana, dedi. İçeride bir yankesici var, kesemi çarptı. Yüz altın florin vardı içinde. Adamı yakalayıp parama kavuşturun beni."

Bu sözler üzerine bir düzine çavuş içeri dalıp, dayaktan canı çıkmış Martellino'nun yanına vardılar. Binbir güçlükle halkın elinden kurtarıp hükûmet konağına götürdüler. Adamın kendileriyle alay etmesine bozulan birçok kişi de peşlerinden gitti. Yankesicilik nedeniyle tutuklandığını öğrenin-

ce, bu durumu fırsat bilip, Martellino'nun kendilerini de çarptığını söylediler.

Sert bir adam olan yargıç, bu şikâyetleri duyunca, Martellino'yu bir kenara alıp sorguya çekti. Martellino sorulara şakayla karışık karşılıklar veriyor, işin önemini kavramışa benzemiyordu. Öfkelenen yargıç, suçunu itiraf etmesi için sanığın falakaya yatırılmasına karar verdi. Suçunu itiraf edince de, ipe çekilecekti. Sanık yere yatırılınca, yargıç şikâyetçilerin dediklerinin doğru olup olmadığını sordu. Martellino inkâr etmenin işe yaramayacağını anlamıştı.

"Efendim" dedi, "size doğruyu söylemeye hazırım, ama daha önce, beni suçlayanlar keselerini nerede, ne zaman çaldığımı söylesinler. Söylesinler ki, ben de size neyi yapıp, neyi yapmadığımı söyleyeyim."

"Beğendim bu yanıtı" dedi yargıç.

Bir iki şikâyetçiyi çağırttı. Kimisi kesesinin sekiz gün önce, kimisi altı, kimisi dört gün önce çalındığını söyledi; kesesinin o gün çalındığını söyleyen bile oldu. Bunları duyan Martellino:

"Efendim, bunların hepsi de yalan söylüyor. Ben ilk kez geliyorum bu yöreye, üstelik az önce geldim. Gelir gelmez de ermişin ölüsünü görmeye gitmek hatasına düşüp, bir güzel dayak yedim. Halimi görüyorsunuz. Dediklerimin doğruluğunu, kente gelen yabancıların adlarının yazıldığı kütüğe bakarak anlayabilirsiniz. Hancıya da sorabilirsiniz. Sözlerimin doğruluğuna inanacak olursanız, bu haydutların beni parçalayıp öldürmelerine izin vermeyin."

Bu sırada, yargıcın arkadaşlarını sorguya çekip falakaya yatırdığını öğrenen Marchese ile Stecchi telaşa kapılmışlardı:

"Bu iş kötü oldu, yağmurdan kaçıralım derken, doluya tutulmasına yol açtık zavallının" diyorlardı.

Ne yapacaklarını bilememenin telaşı içinde hancıya gittiler. Olup biteni anlattılar. Hancı kıkır kıkır güldü, onları

Trivigi'de oturan, senyörün çok saydığı Sandro Agolanti adında birine götürdü. Üçü birden olayı ayrıntılarıyla anlatıp, Martellino'yu kurtarmasını istediler. Sandro da önce kahkahalarla güldü, sonra senyöre gidip Martellino'nun serbest bırakılmasını istedi; isteği kabul edildi. Martellino'yu almaya gidenler, adamı yargıcın önünde, don gömlek, korkudan tir tir titrer buldular. Yargıç gösterdiği kanıtları yeterli bulmamıştı. Belki de Floransalıları sevmediği için, sanığı ipe çekmeye hazırlanıyordu. Senyörün buyruğunu bile hemen yerine getirmedi. Ama sonunda istemeye istemeye de olsa adamı salıvermek zorunda kaldı.

Senyörün huzuruna çıkartılan Martellino olup biteni anlattı. Trivigi'den çıkıp gitmesine izin verilmesini istedi. Floransa'ya dönmedikçe, darağacının ilmeğini boynunda duyumsayacaktı. Senyör, üç arkadaşın başından geçenlere bol bol güldükten sonra, her birine birer giysi verdi. Büyük bir tehlikeden hiç ummadıkları biçimde sıyrılmayı başaran üç arkadaş, sağ sağlam evlerine döndüler.

II

*Soyulduktan sonra Castel Guiglielmo'ya varabilen Rinaldo d'Asti dul bir kadının konuğu olur; zararı giderilir, sapasağlam evine döner**

Neifile'den dinledikleri Martellino'nun serüveni ka-

* Bedeni yardıma gereksinme duyan yakışıklı bir erkekle, gönlü yardıma gereksinme duyan varlıklı bir dulun karşılaşmasını, erkek -Boccaccio'nun alaycı bir dille belirttiği gibi- ettiği dualara bağlar. La Fontaine de bu konuyu bir masalında işleyecektir.

dınları, erkeklerden de en çok Filostrato'yu uzun uzadıya güldürdü. Filostrata, Neifile'nin yanında oturuyordu. Kraliçe öykü anlatmayı onun sürdürmesini istedi; Filostrato hemen anlatmaya başladı:

Güzel kadınlar, dinsel öğelerin, aksiliklerin ve sevdanın iç içe girdiği bir öykü anlatacağım. Bu öykü hem, sevdanın dikenli yollarında yürüyenler için yararlı olacak, hem de ermiş Giuliano'ya* dua etmeden yola çıkmanın konaklama zorluğu doğurduğunu gösterecek.

Ferrrara markisi Azzo** döneminde, Rinaldo d'Asti adında bir tacir alışveriş için Bologna'ya gelmişti. Alacakları-

nı aldıktan sonra Ferrara'dan çıkıp Verona'ya doğru atını sürerken, yolda başka atlılarla karşılaştı. Adamlar tacir olduklarını izlenimini uyandırıyorlardı ama, işleri yol kesmek, soygun

* Yolcuları koruduğuna inanılan ermiş.
** Büyük olasılıkla, 1308'de ölen VIII. Azzo.

yapmaktı. Rinaldo boş bulunup, onlarla ahbaplık etmeye, birlikte yol almaya koyuldu. Rinaldo'nun tacir olduğunu öğrenen haydutlar, üstünde para olduğunu düşünüp, ilk fırsatta onu soymaya karar verdiler. Kuşku uyandırmamak için, dürüst, alçakgönüllü insanlar gibi davranmaya, akıllı, edepli sözler etmeye özen gösteriyor, yol arkadaşlarına saygıda kusur etmemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Yanında atlı uşağından başka kimse bulunmayan Rinaldo, bu rastlaşmadan çok hoşnuttu. Yol boyunca konudan konuya atlayarak sohbet ederken, söz bir ara, insanların Tanrı'ya ettikleri dualara geldi. Haydutlardan biri -üç kişiydiler- Rinaldo'ya döndü:

"Peki siz, hangi duayı edersiniz yolculuğa çıkarken?" diye sordu.

Rinaldo karşılık verdi:

"Doğrusunu isterseniz, bu işlerden pek anlamam, fazla dua bilmem. Eski kafalı adamım ben, işi oluruna bırakırım. Ama yine de yolculukta her sabah handan çıkarken, ermiş Giuliano'nun anasının, babasının ruhlarına birer Pater noster ile Ave Maria okurum. Sonra da o gece konaklayacak bir han bulmama yardımcı olsunlar diye, Tanrı'ya, ermişe dua ederim. Yolculuk ederken kaç kez büyük tehlikelerle karşılaştım, ama hep işin içinden sıyrılıp, gece iyi bir hana kapağı atmayı başardım. Artık inanıyorum, ermiş Giuliano, Tanrı'nın yardımcı olmasını sağlıyor bana. Sabah dua etmeden yola çıkacak olursam, gün boyunca yolculuk rahat geçmez, gece de yatacak yer bulamam."

Soruyu sormuş olan haydut üsteledi:

"Bu sabah da dua etmiş miydiniz?"

"Elbette."

İşin nereye varacağını bilen haydut, içinden:

"İyi ki etmişsin" dedi. "Bir aksilik olmazsa, bu gece zor yatacak yer bulursun." Sonra sesini yükseltti:

"Ben de çok yolculuk yaparım. Sizin ettiğiniz duayı başkaları da övdüler ama, yine de etmedim hiç. Buna karşılık gece ortada kaldığım olmadı. Bakalım bu gece kim daha iyi bir yer bulacak, duasını etmiş olan siz mi, yoksa etmemiş olan ben mi? Doğrusunu isterseniz, ben *Dirupisti*, *Intemerata* ya da *De profundis** dualarını ederim. Ninem derdi hep, çok etkiliymiş bu dualar."

Böyle dereden tepeden konuşarak yol alırken, haydutlar kafalarındaki alçaklığı gerçekleştirmek için uygun zamanı, yeri kolluyorlardı. Hava artık kararmıştı. Castel Guiglielmo'nun ötesindeki bir dereden geçerken, üç soyguncu havanın kararmış, yerin de ıssız, kuytu olmasından yararlanarak Rinaldo'ya saldırıp, soydular onu. Don gömlek bırakıp, atını aldılar.

"Bak bakalım, ermiş Giuliano bu gece yatacak yer ayırmış mı sana. Bizim yerlerimiz nasıl olsa hazır" diyerek, atlarını derenin karşı kıyısına doğru sürdüler. Rinaldo'nun uşağına gelince, efendisinin saldırıya uğradığını görünce, yardımına koşacak yerde korkudan hayvanını geri çevirip, dört nala Castel Guiglielmo'ya doğru sürmüştü. Gece buraya varmış, efendisinin başına geleni unutup, bir hana inmişti.

Rinaldo don gömlek kaldığı gibi, ayakları da çıplaktı. Hava buz gibiydi, lapa lapa kar yağıyordu. Ne yapacağını bilemeyen Rinaldo, gecenin karanlığında tirtir titreyerek, dişleri birbirine vurarak, soğuktan ölmemek için geceyi geçirebileceği bir sığınak arıyordu çevrede. Ne var ki o yörede kısa bir süre önce savaş olduğu için, her yer yakılıp yıkılmıştı. Soğuğun kamçıladığı Rinaldo koşar adım Castel Guiglielmo'ya doğru gitmeye başladı. Uşağının oraya mı, yoksa başka bir ye-

---

* Bu dualardan Meryem'e yöneltilen ikincisi çok uzun olduğu için "kafa ütüleme" anlamına gelirdi. Haydutlar bu üç duaya sırayla "kötek, sözlü gözdağı, öldürme" anlamını yüklüyorlar.

re mi gittiğini bilmiyordu. Ama oraya varabilirse, Tanrı'nın kendisine yardımcı olacağına inanıyordu. Castel Guiglielmo'ya daha bir mil varken gece iyice bastırınca, yavaşlamak zorunda kaldı. Öyle ki, surların önüne vardığında kapıları kapalı, asma köprüleri havaya kalkmış buldu. İçeri giremedi. Acılar, gözyaşları içinde hiç olmazsa kardan korunabileceği bir saçak aramaya koyuldu çevresinde. Sonunda surların dışına doğru çıkıntı yapan bir ev ilişti gözüne. Gidip, günün doğmasını orada beklemeye karar verdi. Evin altına varınca kapalı bir kapı gördü. Kapının önünde de saman vardı. Samanın üstüne büzüldü, onca bağlılığına karşılık kendisini yüzüstü bırakan ermiş Giuliano'ya veriştirmeye koyuldu. Oysa ermiş Giuliano, Rinaldo'yu unutmamıştı, çok geçmeden güzel bir barınak sağlayacaktı ona.

Castel Guiglielmo'da dul bir kadın oturuyordu. Vücudunun güzelliği dillere destandı. Azzo markisi kadını çılgın gibi seviyor, gözünün önünden ayırmıyordu. Rinaldo'nun dibine sığındığı evde işte bu kadın oturuyordu. Marki, bir gün önce, geceyi sevgilisiyle birlikte geçirmek için kasabaya gelmişti. Hamamın yakılması, güzel bir sofra donatılması için haber göndermişti kadına. Dedikleri yerine getirilmişti. Ama kadın markiyi beklerken, kapıyı bir uşak çalmış, efendisinin atına atlayıp yola çıkmak zorunda kaldığı, bu nedenle gelemeyeceği haberini getirmişti. Bu haberi verdikten sonra da çıkıp gitmişti. Habere bozulan kadın, ne yapacağını bilememiş, marki için hazırlanan hamama girip yıkandıktan sonra, yemeğini yiyip yatmaya karar vermişti. Hamam, talihsiz Rinaldo'nun sığındığı kapının yanındaydı. Hamama giren kadın, iniltiler, leylek sesine benzer çene tıkırtıları* duydu. Hizmetçisini çağırdı.

---

* Dante'nin ünlü dizesinden: *dişleri leyleklerin gagaları gibi tıkırdıyordu.* (Cehennem, XXXII, 36)

"Yukarı çıkıp bak bakalım, duvarın dibindeki kapıda kim var; ne istiyor, ne yapıyor öğreniver" dedi.

Hizmetçi gidip baktı. Karanlık çok yoğun olmadığı için, dediğim gibi don gömlek, yalın ayak bir adamın tirtir titremekte olduğunu gördü. Kim olduğunu sordu. Rinaldo öyle titriyordu ki, sözcükler ağzından bin güçlükle çıkıyordu. Kısaca kim olduğunu, başına geleni anlattı. Sonra da yalvaran bir sesle, gecenin soğuğunda ölümle başbaşa bırakılmamasını istedi. Hizmetçi kız adama acımıştı. Koşup her şeyi hanımına anlattı. Kadında da aynı duygu uyandı. Kapının anahtarının kendisinde olduğu aklına geldi. Marki kimi kez, kimseye görünmemek için bu kapıdan girerdi eve.

"Haydi git kapıyı aç, dedi, nasıl olsa yedirecek yemeğimiz, yatıracak yerimiz var."

Bu insanca davranışa çok sevinen hizmetçi kız, gidip kapıyı açtı, adamı içeri aldı. Rinaldo'nun donmak üzere olduğunu gören kadın:

"Haydi durma, teknenin içine giriver, su sıcacık daha" dedi.

Rinaldo nazlanmadan söyleneni yaptı. Sıcak suda kendine geldi, sanki ölmüş de, yeniden dirilmiş gibiydi. Kadın Rinaldo'ya, kısa bir süre önce ölen kocasının giysilerinden verdi. Giysiler ısmarlama gibi oturdu Rinaldo'nun üstüne. Kadının göndereceği haberi beklerken, Rinaldo bir yandan da kendisini kötü geçecek bir geceden kurtarıp, böyle güzel bir yer sağlayan Tanrı'ya, ermiş Giuliano'ya dualar ediyordu.

Bu arada kadın dinlenmiş, salondaki ocağı yaktırmıştı. Salona gidince, konuğun ne yaptığını öğrenmek istedi. Hizmetçi kız:

"Giyinip kuşandı" dedi "Yakışıklı biri, üstelik görgülü, terbiyeli izlenimi uyandırıyor."

"Git çağır öyleyse, gelip ısınsın. Akşam yemeği de yer, karnı açtır nasıl olsa."

Rinaldo salona girince, seçkin bir kadın karşısında olduğunu anladı. Saygıyla selam verip, yaptığı iyiliğe elinden geldiğince teşekkür etti. Adamın görünüşüne bakıp, söylediklerini dinleyen kadın, hizmetçisine hak verdi. Güleryüz gösterip, Rinaldo'yu yanıbaşına, ateşin karşısına oturttu. Sonra da başından geçenleri anlatmasını istedi. Rinaldo her şeyi bir bir anlattı. Daha önce Castel Guiglielmo'ya gelen uşağın söyledikleri, kadının da kulağına ulaşmış olduğundan, Rinaldo'nun sözlerinin doğruluğuna inandı. Uşağı konusunda bildiklerini Rinaldo'ya aktardı, ertesi sabah onu kolayca bulabileceğini söyledi.

Yemek hazırdı. Kadın isteyince kalktılar, ellerini yıkayıp, masaya oturdular. Rinaldo uzun boylu, yakışıklı, orta yaşlı ama genç görünüşlüydü. Oturup kalkmasını bilir, sözü sohbeti dinlenirdi. Kadın alıcı gözüyle bakıp, hoşlanmıştı ondan. Markiyle birlikte geçireceği gecenin uyandırdığı istek dipdiriydi daha içinde. Yemek bitip de sofra toplanınca, bir de hizmetçisine danışmak istedi. Marki kendisine oyun oynadığına göre, talihin karşısına çıkarttığı bu fırsattan yararlanması doğru olmaz mıydı? Hizmetçi kız hanımının içinden geçenleri bildiği için, destekledi onu. Kadın, Rinaldo'yu tek başına bıraktığı ocağın başına döndü. Baygın gözlerle bakarak:

"Rinaldo" dedi, "niye böyle düşünüp duruyorsunuz? Çaldırdığınız atla giysilerin yerine yenilerini koyamayacağınızı mı sanıyorsunuz? Kendinizi toplayın, sıkmayın canınızı. Kendi evinizdeymiş gibi davranın. Bir şey söyleyeyim mi? Sırtınızda kocamın giysilerini görünce, sizi kocam sandım, belki yüz kez içimden size sarılmak, sizi öpmek geçti. Kızmayacağınızı bilsem mutlaka sarılır, öperdim."

Rinaldo aptal değildi. Bu sözleri duyup, kadının gözlerinde ışıyan kıvılcımları görünce, kollarını açarak ona doğru gitti:

"Madonna" dedi, "şu anda yaşıyor olmamı size borçlu olduğumu söylemek zorundayım. En ufak bir isteğinizi yerine getirmekten kaçınmam alçaklık olur. Bana sarılıp, beni öpmek isteğinizi yerine getirebilirsiniz; size sarılıp sizi öpmekten, ben de büyük bir zevk alacağım."

Başka söze gerek kalmadı. İçi kaynayan kadın, kendini erkeğin kolları arasına attı. Birbirlerine sarılıp, büyük bir istekle belki bin kez öpüştükten sonra, kalkıp yatak odasına gittiler. Hemen yatağa yatıp, gün ışıyıncaya dek, birçok kez doyurdular isteklerini.

Gün ağarınca, kadın artık kalkmaları gerektiğini söyledi. Kimse bir şey sezsin istemiyordu; Rinaldo'ya eski bir giysi verdi, ama kesesine para doldurdu. Kimseye bir şey söylememesi için uyardı, uşağını bulmak için kasabaya nereden gideceğini anlattıktan sonra, geldiği kapıdan çıkartıp uğurladı onu.

Ortalık iyice aydınlanınca, Rinaldo yoldan geliyormuş gibi, açılan kapılardan girip uşağını buldu. Bavuldaki giysileri çıkartıp giydi. Tam uşağın atına binecekti ki, sanki bir mucize oldu. Bir gece önce kendisini soyan üç haydutun getirildiğini gördü. Bir başka soygun sırasında yakalanmış olan haydutlar, suçlarını itiraf ettiler. Rinaldo atını, giysilerini, parasını geri aldı. Bir tek kemeri yoktu ortada, haydutlar kemerin ne olduğunu bilemiyorlardı.

Rinaldo Tanrı'ya, ermiş Giuliano'ya bir daha dua edip, atına atladı, sapasağlam evine döndü. Üç soyguncu ise, ertesi gün darağacını boyladı.

III

*Üç genç adam servetlerini har vurup harman savurur, yoksul düşerler. Yeğenleri üzüntüler içinde onların yanına dönerken bir papazla karşılaşır. Papaz İngiltere kralının kızı çıkar ve onunla evlenip, amcalarının borçlarını öder, durumlarının düzelmesini sağlar.**

Rinaldo d'Asti'nin başına gelenleri kadınlar da, erkekler de ilgiyle dinlemişler, inancını övgüyle karşılamış, onu zor durumdan kurtaran Tanrı'ya, ermiş Giuliano'ya teşekkür etmişlerdi. Dul kadını da unutmamışlardı; üstü kapalı olarak eleştirseler de, Tanrı'nın ayağına gönderdiği kısmeti tepmesinin aptallık olacağını kabul etmişlerdi. Geçirdiği güzel geceyi de değerlendirirlerken, Pampinea'nın yanında oturmakta olan Filostrato sıranın kendisine geldiğini anlamış, anlatacağı öyküyü hazırlamaya koyulmuştu. Kraliçe işaret edince, büyük bir istekle öyküsünü anlatmaya başladı:

Değerli kadınlar, rastlantılar konusu, bitip tükenmek bilmez. Kendi çabamızla ulaştığımızı sandığımız birçok sonucu, dikkat edince, rastlantılara borçlu olduğumuzu görürüz. Bizi aşan gizemli kararlar sonucunda, birinin elindekiler bir başkasının eline geçip, sonra yine geri gelebilir; bu oyunu yönlendiren ilkeyi bilemeyiz biz. Öykülerimizin bir çoğunun da doğruladığı bu ilkenin, hemen her gün yeni bir örneğiyle

* Bir papazın, beklenmedik bir sırada kadın olduğunun anlaşılması üzerine akışı değişen bir öykü.

karşılaşırız. Kraliçemiz bu konu üzerinde durulmasını istediğine göre, ben de, dinleyenlerin yararlı bulacaklarını, hoşlanacaklarını sandığım bir öykü ekleyeceğim, daha önce anlatılanlara.

Floransa'da, kimilerine göre Lamberti, kimilerine göre ise Agolanti ailesinden messer Tebaldo adında bir şövalye yaşardı. Agolanti ailesinden olduğunu söyleyenler, belki de çocuklarının, Agolanti'lerin o zamanlar olsun, şimdi olsun yapmakta oldukları işi* yapmalarına bakarak bu sonuca varmışlardı. Hangi aileden olduğu bir yana bırakılırsa, Tebaldo çok varlıklı bir şövalye idi. Üç oğlu vardı. İlkine Lamberto, ikinciye Tebaldo, üçüncüye de Agolante adını vermişti. Üçü de yakışıklı, gösterişli çocuklardı. Messer Tebaldo ölüp de, taşınır taşınmaz mallarını yasal mirasçıları olan çocuklarına bıraktı-

* Lamberti'ler de, Agolanti'ler de Floransa'nın ünlü aileleriydi. Yaptıkları "iş" ise tefecilikti.

ğında, çocukların en büyüğü daha on sekizini doldurmamıştı. Paradan, maldan, mülkten oluşan bu büyük servete kavuşan çocuklar, eğlenmekten başka bir şey düşünmez olmuş, har vurup harman savurmaya başlamışlardı. Bir sürü uşak tutmuş, bir sürü at, köpek, kuş beslemeye koyulmuşlardı. Sofraları herkese açıktı, herkese armağanlar dağıtıyorlardı. Soylu kişilere özgü davranışlarla yetinmeyip, gençlik heyecanının akıllarına estirdiği her şeyi yapıyorlardı. Ne var ki, uzun bir süre böyle yaşadıktan sonra babalarından kalan miras tükenmeye başladı. Gelirleri giderlerini karşılamaz olunca, mallarını satmaya rehin etmeye başladılar. Bir gün birini, bir gün bir başkasını sata sata, elde avuçta ne varsa tükettiler. Böylece yoksulluk, varlığın kör ettiği gözlerini açmış oldu. Bu duruma düşünce, Lamberto kardeşlerini çağırdı. Onlara babalarının saygın yaşamından, geçirdikleri güzel günlerden söz etti, içine düştükleri yoksulluğu, aşırı harcamalara bağladı. Daha da zor duruma düşmeden, ellerinde kalan bir iki şeyi satıp, kentten çıkıp gitmenin doğru olacağını anlattı, dilinin döndüğünce. Öyle de yaptılar. Kimseye haber vermeden, sessizce Floransa'dan ayrılıp İngiltere'ye gittiler. Londra'da küçük bir ev tuttular. Çok az para harcamaya özen göstererek tefeciliğe başladılar. İşleri öyle iyi gitti ki, bir iki yıl içinde büyük para sahibi oldular. Bu arada, sırayla Floransa'ya gidip geldiler, mülklerinin büyük bölümünü yeniden satın aldıkları gibi, yeni mülkler edindiler. Evlendiler de. İngiltere'de sürdürdükleri tefecilik işinin başına, genç yeğenleri Alessandro'yu getirip, kendileri Floransa'ya yerleştiler. Vaktiyle savurganlık yüzünden düştükleri durumu unutup, artık aile reisi olduklarına da aldırmayarak, eskisinden bile savurgan bir yaşam sürmeye koyuldular. Satıcılardan veresiye malın yanı sıra, istedikleri kadar borç da alabiliyorlardı. Alessandro'nun yolladığı paralar, birkaç yıl bu giderleri karşılamaya yetti. Alessandro baronla-

ra, şatolarına ipotek, gelirlerine haciz koyarak ödünç para veriyor, bu işlerden iyi kazanç sağlıyordu. Böylece üç kardeş avuç avuç para harcıyor, parasız kaldıklarında da, İngiltere'den gelecek paraya güvenerek borca giriyorlardı.

Ama bir gün beklenmedik bir olay oldu İngiltere'de. Kralla oğlu arasında savaş çıktı.* Ada ikiye bölünmüştü. Halkın bir bölümü kralı, bir bölümü ise oğlunu tutuyordu. Bu durum baron şatolarının Alessandro'nun elinden alınmasına yol açmış, öbür gelir kaynakları da kurumuştu. Alessandro, baba ile oğulun arasının bugün yarın düzeleceği, yeniden servetine, hem de faiziyle birlikte kavuşacağı umuduyla adadan ayrılmıyordu. Floransa'daki üç kardeş ise, harcamalarını sınırlamak bir yana, durmadan borca batıyorlardı. Böylece aradan yıllar geçti, bütün umutlar suya düştü. Artık kimsenin borç vermediği üç kardeş, eski borçlarını ödeyemedikleri için tutuklandılar. Malları borçlarını karşılamayınca, tutukluluk durumunun uzatılmasına karar verildi. Yoksul duruma düşen karıları, küçük çocukları, beklemenin bir yararı olmadığını görüp, çevre köylere dağıldılar. İngiltere'de yıllarca barışın gelmesini bekleyen Alassandro ise, orada kalmanın artık yararsız, üstelik tehlikeli olduğu sonucuna varıp, İtalya'ya dönmeye karar verdi. Tek başına yola çıktı. Bruges kentinin kapısında, beyazlar giymiş bir papazın da yola çıkmakta olduğunu gördü. Papaza bir sürü papaz eşlik ediyordu. Önden, uşaklarla yükler gidiyordu. Papazın arkasındaki yaşlıca iki atlı ise, kralın akrabasıydı. Alessandro tanıyordu onları. Birlikte yolculuk etmek isteğini seve seve kabul ettiler. Yol alırken, Alessandro, bunca uşakla yolculuk eden papazların kim olduklarını, nereye gittiklerini sordu. Atlılardan biri yanıtladı:

---

* Büyük olasılıkla Henry II (1154-1189) ile oğlu arasındaki savaş. Dante de söz eder bu savaştan (*Cehennem* XXVIII, 133-142).

"En önde giden delikanlı, akrabamız olur. İngiltere'nin en büyük manastırlarından birinin başpapazlığına atandı. Yaşı, böyle önemli bir görev için yasaların öngördüğü yaşı tutmadığı için, Roma'ya gidiyoruz. Papa'dan ayrıcalık tanıyıp, atamayı onaylamasını isteyeceğiz. Sakın kimseye söz etme bunlardan."

Yeni başpapaz, senyörlerin yolculuk geleneklerine uygun olarak, kimi kez kendisine eşlik edenlerin önünde yol alıyor, kimi kez de en arkaya geçiyordu. Bir ara gözü Alessandro'ya ilişti. Alessandro yakışıklı, uzun boylu, görgülü, cana yakın bir gençti. Başpapaz görür görmez anlatılmaz bir yakınlık duymuştu ona karşı. Alessandro'yu yanına çağırıp, tatlı tatlı konuşmaya başladı onunla. Kim olduğunu, nereden gelip, nereye gittiğini sordu. Alessandro soruları yanıtladı, sunabileceği hizmet sınırlı da olsa, kendisine hizmet etmeye hazır olduğunu söyledi. Bu düzgün, güzel sözleri dinleyen, Alessandro'nun davranışlarını inceleyen başpapaz, mesleği hizmet etmek de olsa, karşısındakinin soylu bir kişi olduğunu anladı, daha da yakınlık duydu ona. Başına gelenlere üzüldüğünü, umudunu kesmemesini söyleyerek avutmaya çalıştı onu. Tanrı iyi kullarını yüzüstü bırakmaz, başına gelenleri giderir, eskisinden daha iyi konuma bile getirebilirdi. Sonra da, ikisi de Toscana'ya gittiklerine göre birlikte yolculuk edebileceklerini söyledi. Alessandro gösterdiği ilgi için başpapaza teşekkür edip, isteklerini yerine getirmeye hazır olduğunu söyledi.

Başpapaz artık, Alessandro'yu gördükten sonra yüreğinde filizlenen yeni duygularla yüklü olarak yol alıyordu. Birkaç gün sonra, yeterince hanı olmayan bir kente vardılar. Başpapaz burada mola vermek isteyince, Alessandro başpapazı tanıdığı birinin yerine götürdü, binanın en az kötü yerinde bir odaya yerleştirdi. İşini iyi bilen bir kâhya gibi, herkese de yatacak yer sağladı. Başpapaz yemeğini bitirdiğinde gece ilerle-

miş, herkes gidip yatmıştı. Alessandro hancıya kendisinin nerede yatabileceğini sordu. Hancı:

"Doğrusunu istersen bilemiyorum" dedi. "Her yer dolu. Ailemle ben bile yerde yatıyoruz. Ama başpapazın odasında tahıl çuvalları var. İstersen bunların üstüne bir şilte atarım, orada yatarsın."

"Başpapazın odası küçücük. Papazlardan hiçbirini alamadı odasına. Ben nasıl kalırım? Yatak perdelerini germeden bu durumu bilseydim, papazları çuvalların üstünde yatırır, kendim onların yattığı yerde yatardım."

"Yapabileceğim başka bir şey yok" dedi hancı. "İstiyorsan burada yatabilirsin. Başpapaz uyuyor, yatağının perdesi de örtülü. Bir şilte getireyim sana, yat uyu üstünde."

Alessandro, bu işin başpapaza bir zararı dokunmayacağı sonucuna varınca, öneriyi kabul etti. Sessizce şilteye uzandı.

İçinde kabaran isteklerle boğuşan başpapaz uyumamıştı. Alessandro ile hancının konuşmasını duymuş, Alessandro'nun şilteye yattığını anlamıştı. İçinden:

"Tanrı kısmetimi ayağıma gönderdi. Yararlanmayacak olursam kim bilir bir daha ne zaman karşılaşırım böyle bir fırsatla" dedi.

Handa çıt çıkmıyordu. Alçak sesle Alessandro'ya seslenip, gelip yanında yatmasını söyledi. Alessandro bir süre direndikten sonra, soyunup başpapazın yanına uzandı. Başpapaz, eliyle onun göğsünü okşamaya başladı. Tıpkı, sevgilisinin göğsünü okşayan sevdalı bir kadın gibi okşuyordu. Alessandro çok şaşırmış, başpapazın ahlak dışı bir sevgiye kapıldığı kuşkusuna düşmüştü. Başpapaz bu kuşkuyu sezdi, belki de Alessandro'nun bir davranışı anlamasını sağladı. Gülümseyerek, geceliğini çıkarttı. Alessandro'nun elini tutup, göğsüne götürdü.

"Aklından geçenleri unut Alessandro" dedi; "yokla göğsümü, neler gizlediğimi gör."

Elini başpapazın göğsüne götüren Alessandro fildişinden yapılmış gibi pürüzsüz, dipdiri, yumuşacık iki küçük yuvarla karşılaştı. Karşısında bir kadın bulunduğunu anlayınca, hemen kollarının arasına alıp öpmek istedi. Ama kadın:

"Daha ileri gitmeden önce, sana söyleyeceklerim var. Gördüğün gibi, erkek değil, kadının. Üstelik kız oğlan kızım. Papa'ya, bana koca bulmasını istemeye gidiyordum. Ama geçen gün seni görür görmez, vuruldum sana, hiçbir kadının hiçbir erkeğe duyamayacağı bir sevgiyle hem de. Benim alnımın kara yazısına mı bağlamalı bunu, yoksa senin bahtının açıklığına mı, bilemiyorum. Hiç kimseyle değil, seninle evlenmek istiyorum. Eğer benimle evlenmek istemiyorsan, hemen git buradan, evine dön."

Alessandro kızın kim olduğunu bilmiyordu. Ama kendisine eşlik edenlere bakılırsa, belli ki soylu, varlıklı biriydi. Üstelik güzel mi güzeldi. Uzun uzadıya düşünmedi. Öneriyi seve seve kabul ettiğini söyledi. Bunun üzerine kız doğrulup, yatağın üstüne oturdu. Küçük bir masanın üstündeki İsa resminin önünde, Alessandro'nun parmağına bir yüzük geçirerek evlendi onunla. Sonra birbirlerinin kollarına atılıp, gecenin kalan bölümünde karşılıklı zevkler tattılar. Gün ağarınca, bundan böyle ne yapacaklarını kararlaştırdılar. Alessandro kalkıp, yine kimseye görünmeden odadan çıkınca, geceyi nerede geçirdiğini bilen olmadı. Sevinçten içi içine sığmayan Alessandro, başpapaz ve adamlarıyla birlikte yolculuğu sürdürdü. Birkaç gün sonra Roma'ya vardılar.

Roma'da bir iki gün geçirdikten sonra, başpapaz yanına iki şövalye ile Alessandro'yu alıp, Papa'ya gitti. Saygılarını sunduktan sonra şunları dedi:

"Kutsal Peder, siz herkesten daha iyi bilirsiniz ki, dürüst, namuslu bir yaşam sürmek isteyenlerin, kendilerini bu yolun dışına itebilecek her şeyden kaçınmaları gerekir. Ben de dü-

rüst bir yaşam sürmek istediğimden, İngiltere kralı babamın hazinesinin büyük bir bölümünü yanıma alıp, bu kılığa girerek gizlice kaçtım; beni evlendirmenizi istemek için yollara düştüm. Bu genç yaşımda, babam yaşlı başlı İskoçya kralına vermeye kalktı beni. Kaçışımın nedeni, İskoçya kralının yaşlılığından çok, onunla evlenirsem, gençliğimin dürtüsüyle, dinimizin kurallarını, babamın soylu kanının onurunu incitecek davranışlarda bulunmaktan korkmam. Her birimizin içinden geçenleri okuyan yüce Tanrı, yardım elini uzatarak, bana eş olarak uygun bulduğu, yanımda duran bu genci karşıma çıkarttı."

Eliyle Alessandro'yu göstererek konuşmasını sürdürdü.

"Taşıdığı kan kral kanı olmasa da, soylu bir kadına eş olmasını sağlayan davranışlara, değerlere sahip. Babam da, başkaları da ne derlerse desinler, onu kendime eş seçtim, onunla evlenmek istiyorum. Yolculuğumun amacı ortadan kalkmıştı ama, yine de bu kentteki kutsal yerleri görmek, sizi ziyaret etmek, Alessandro ile yalnızca Tanrı'nın önünde kıydığımız nikâhı, bir de sizin aracılığınızla herkesin önünde tazelemek için buraya geldim. Tanrı'nın da, benim de uygun gördüğümüz bu nikâhı kutsamanızı istiyorum. Evliliğimi kutsamanız, vekili olduğunuz Yaratan'ın onayının güvencesi olacak. Biz de böylece, birlikte, Tanrı'nın ve sizin adlarınızı yüceltmek için yaşayacağız, kalan günlerimiz boyunca."

Karısının İngiltere kralının kızı olduğunu öğrenen Alessandro, hem şaşırmış hem sevinmişti. Ama asıl şaşıran iki şövalye olmuştu. Öyle öfkelenmişlerdi ki, Papa'nın önünde olmasalar, Alessandro'yu, dahası kadını döveceklerdi. Öte yandan Papa da, hem kadının büründüğü kılığa, hem de yaptığı seçime şaşmıştı. Ama artık geriye dönülemeyeceğine göre, kadının isteğini yerine getirmeyi kabul etti. İlkin, öfkeye kapılmış olduklarını gördüğü şövalyeleri yatıştırdı, kadınla

aralarını buldu. Sonra da gerekli hazırlıkları yaptırttı. Kararlaştırdığı gün geldiğinde, düzenlenen büyük şölene çağırılı kardinallerle, önemli kişilerin önüne, kral ailelerine özgü giysiler giymiş genç kadını çağırttı. Kadın öyle güzel, öyle alımlıydı ki, herkesce beğenildi. Alessandro da çok güzel giysiler giymişti; genç bir tefeciden çok, bir prens izlenimi uyandırıyordu. Kendisine iki şövalye eşlik ediyordu, saygılı bir biçimde. Papa önce nikâhı kıydı, güzel bir düğün töreninin ardından, gençleri kutsayarak yolcu etti.

Alessandro ile karısı Roma'dan ayrılıp, nikâh haberinin ulaştığı Floransa'ya gittiler. Floransa'da büyük bir konukseverlik gördüler. Genç kadın, borçlarını ödeyerek üç kardeşin salıverilmesini sağladı. Onları da eşlerini de, mallarına mülklerine kavuşturdu. Bu davranışı övgülerle karşılandı.

Alessandro ile karısı, Agolante'yi de yanlarına alarak Floransa'dan Paris'e gittiler. Kral törenle karşıladı kendilerini. İki şövalye buradan İngiltere'ye gidip, kralın gönlünü aldılar. Kral kızına, damadına büyük bir karşılama töreni düzenledi. Kısa bir süre sonra, damadını şövalye yapıp, Cornovaglia* kontluğunu bağışladı ona. Alessandro çok başarılı oldu, baba ile oğulun barışmalarını sağladı. Böylece adaya barış geldi, bütün köylülerin sevgisini kazandı Alessandro. Agolante ise, alacaklarını alıp yeniden zengin oldu. Floransa'ya dönmeden önce de, kont Alessandro şövalye yaptı onu.

Kont Alessandro karısı ile birlikte güzel bir yaşam sürdü. Kimilerine göre, aklının, yeteneğinin ve kayın babasının desteği ile İskoçya'yı da ele geçirip, oranın kralı oldu.

* Cornwall

IV

Yoksul düşen Landolfo Rufolo korsanlık yapmaya başlar, Cenovalıların eline tutsak düşer. Gemi batınca mücevher dolu küçük bir sandığa tutunarak karaya ulaşır. Gurfo'da bir kadının evinde kalır ve zengin olarak ülkesine döner.***

Pampinea'nın öyküsü mutlu sonuca ulaşınca, yanında oturmakta olan Lauretta, sıranın kendisine geldiğini anladı. Hiç beklemeden söze girdi:

Sevgideğer kadınlar, Pampinea'nın öyküsü, rastlantıların Alessandro'yu nasıl yoksulluktan kurtarıp, tac taht sahibi yaptığını gösterdi. Bize verilen konuya bağlı olarak, ben de, daha büyük sıkıntılara yer veren, ama sonucu aynı oranda başarılı olmayan bir öykü anlatacağım. Dinlediğiniz öykünün, anlatacaklarıma aynı ilgiyi göstermenizi engelleyeceğini bilmiyor değilim. Ama elimden başka bir şey gelmiyor, hoş görmenizi diliyorum.

Reggio ile Gaeta arasındaki kıyılar, İtalya'nın en güzel bölgelerinden biri sayılır. Bu bölgede, Salerno'nun oldukça yakınında, oturanların Costa d'Amalfi adını verdikleri, denize bakan kasabalar, bahçeler, çeşmeler içeren bir kesim yer alır. Halkı varlıklıdır. Alışveriş almış yürümüştür. Bu kasabalardan, bugün de zenginleriyle ünlü Ravello'da, bir zamanlar Landolfo Rufolo adında çok varlıklı biri yaşıyordu. Ne var ki,

---

* Korfu adası.

** Denizde geçen bu serüvenin kahramanı, ters giden talihini yenilgiye uğratmak için elinden geleni yapar.

adamın gözü doymak bilmiyor, servetini katlamak istiyordu hep. Bu yüzden az kalsın hem varından yoğundan, hem de canından olacaktı.

Landolfo her tacir gibi hesabını kitabını yapmış, büyük bir gemi satın almış, olanca parasını yatırdığı çeşitli malları yükleyerek Kıbrıs'a doğru yola çıkmıştı. Ama Kıbrıs'a varınca, aynı mallarla yüklü birçok geminin daha önce gelip demir attığını görmüştü. Bu durum karşısında fiyat kırmak zorunda kalmış, malını yok pahasına elinden çıkartarak, neredeyse iflasın eşiğine gelmişti.

Bu sonuç Landolfo'yu üzüntüye boğmuş, ne yapacağını bilemez olmuştu. Varsıllıktan düştüğü yoksulluktan kurtulmanın iki yolu vardı. Ya ölecekti, ya da soygun yaparak zararını çıkartacak, varlıklı ayrıldığı ülkesine beş parasız dönmekten kurtulacaktı. Alıcı bulunca, gemisini sattı. Eline geçen paraya, malların satışından gelen parayı da ekleyerek, korsanlık yapmaya elverişli, hızla yol alan bir tekne satın alıp, bu iş için gerekli her şeyle donattı. Sonra da önüne çıkan her ge-

miyi soymaya koyuldu. En çok da Türkleri soyuyordu. İşleri, ticaret yaptığı döneme oranla çok daha iyi gidiyordu. Bir yıl bile geçmeden, o kadar çok Türk gemisi soymuştu ki, uğradığı zararı kapatmakla kalmamış, sermayesini iki kata çıkartmıştı. Bunun üzerine elindekilerle yetinmeye karar verdi. İkinci bir kez zor duruma düşmemek için ticaret yapmaya kalkışmayıp, servetini sağlayan gemisinin burnunu ülkesine çevirdi.

Takımadalar* bölgesine vardığında, akşam güçlü bir rüzgâr esmeye başladı. Rüzgâr hem ters yönden esiyor, hem de denizi kabarttıkça kabartıyordu. Küçük teknenin fırtınayı atlatamayacağı belliydi. Fırtınanın dinmesini beklemek için, küçük bir adanın rüzgâr almayan bir koyuna sığındılar. Çok geçmeden, Landolfo gibi fırtınadan kaçan Cenovalı iki büyük gemi koya girip demirledi. Bizans'tan geliyorlardı. Yeni gelen gemiler, küçük tekneyi görmüş, yolunu kapatmışlardı. Küçük teknenin sahibinin çok varlıklı olduğunu öğrenen, aç gözlü, para canlısı yeni gelenler, onu soymaya karar verdiler. Tepeden tırnağa silahlı, kundaklı yayları ellerinde tayfalar karaya çıkıp mevzilendiler. Kimse, ok yağmuruna tutulmayı göze almadan karaya çıkamazdı artık. Geri kalan tayfalar da, kürekli filikalara atlayıp, akıntının da yardımıyla Landolfo'nun teknesine rampa ettiler. Kısa sürede, içlerinden tekinin bile burnu kanamadan, kolayca gemiyi ele geçirdiler. Yükü ve Landolfo'yu gemilerinden birine götürdükten sonra da, batırdılar tekneyi. Üstünde başında bile bir şey kalmayan Landolfo, tutsak düştü böylece.

Ertesi sabah rüzgâr dönünce, gemiler batıya doğru yelken açtılar. O gün rahat geçti. Ama akşama doğru büyük bir

---

* Ege denizi takımadaları.

fırtına patladı. Dağlar gibi kabaran dalgalar, iki gemiyi birbirinden ayrı düşürdü. İçinde zavallı Landolfo'nun da bulunduğu gemiyi, rüzgâr Kefalonya adasının kuzeyinde kayalara bindirdi. Duvara çarpıp da parçalanan bir cam gibi, paramparça oldu gemi. İnsanlar denize döküldü. Yükler, sandıklar, kalaslar yüzüyordu suyun üstünde. Gece zifiri karanlık, dalgalar dev gibi olsa da, yüzme bilenler, ellerine geçirdikleri tahtalara, sandıklara tutunmaya çalışıyorlardı.

Zavallı Landolfo da denize düşenler arasındaydı. Bir gün önce, evine parasız pulsuz dönmektense ölmek istemişti, ama ölümle burun burna gelince ödü patlamıştı. Herkes gibi o da bir kalasa tutunmuş, Tanrı'nın, boğulmaktan kurtarmasını, yardım etmesini beklemeye koyulmuştu. Kalasın üstüne ata biner gibi binmiş, dalgaların rüzgârın elinde oyuncak olup, günün ağarmasını beklemişti.

Gün ağarınca gözleriyle dört bir yanı taradı. Denizden, buluttan, bir de küçük bir sandıktan başka bir şey göremedi. Sandığın zaman zaman yaklaşması Landolfo'yu ürkütüyordu, sandığa çarpıp, denizin dibini boylamaktan korkuyordu. Gücü kalmamış da olsa, sandığa yaklaşınca eliyle itip uzaklaştırıyordu. Ama bir ara esmeye başlayan rüzgâr, suyun üstüne de inince, bir dalga sandığı Landolfo'nun tutunduğu kalasın üstüne attı. Kalas ters dönünce Landolfo sulara gömüldü. Bileklerinin gücünden çok korkunun etkisiyle, yeniden suyun üstüne çıkıp kalasa baktı. Çok uzaktaydı. Erişemeyeceğini anlayıp, az ötesindeki sandığa doğru yüzdü. Göğsünü sandığa dayayıp, elleriyle denge sağlamaya çalıştı. Aşı olmayanlar gibi hiçbir şey yemeden, buna karşılık bol bol su yutarak, nerede olduğunu bilmeksizin, denizden başka bir şey görmeksizin, o günü, ertesi geceyi bu durumda geçirdi.

Ertesi gün, belki Tanrı'nın yardımı, belki de rüzgârın etkisiyle, boğulmamak için ellerine geçirdikleri rastgele bir şe-

ye sıkı sıkıya sarılan insanlar gibi iki eliyle sandığın kenarlarına tutunmuş olarak, sünger gibi su emmiş bir durumda, kendini Gurfo adası kıyılarında buldu. Kıyıda, kabını kacağını kumla ovup, deniz suyunda yıkayan bir kadın vardı. Kıyıya vuranın ne olduğunu anlayamayan kadın korkuya kapılıp, çığlıklar atarak geriye kaçtı. Landolfo'nun konuşacak gücü kalmamıştı, görüşü de bulanıktı. Akıntı Landolfo'yu kıyıya yaklaştırınca kadın önce sandığı seçti, biraz daha dikkat edince sandığı kavramış iki kol, sonra da bir insan yüzü gördü. Karaya vuranın ne olduğunu anladı. Büyük bir heyecana kapıldı. Artık durulmuş olan denizde bir iki adım atıp, adamı saçlarından kavradığı gibi, sandıkla birlikte kumsala çekti. Adamın ellerinden güçlükle sıyırdığı sandığı yanındaki kızının başına yerleştirdikten sonra, Landolfo'yu çocukmuş gibi sırtlayıp eve götürdü, sıcak su dolu bir tekneye soktu. Uzun uzadıya ovulup yıkanınca, Landolfo'nun vücudu yeniden ısınmaya, gücü geri dönmeye başladı. Bunun üzerine kadın Landolfo'yu tekneden çıkardı, güzel bir şarapla kurabiye verdi. Birkaç gün süreyle Landolfo'yu konuk etti, en iyi biçimde ağırladı. Sonunda Landolfo eski gücüne kavuştu, nerede bulunduğunu öğrendi.

Kadın, artık sandığı da verip, konuğu uğurlamak zamanı geldiğini anlamıştı. Landolfo sandığı çoktan unutmuştu. Ama kadın uzatınca yine de aldı; hiç olmazsa bir iki günlük nafakasını karşılamaya yeteceğini düşündü. Sandık çok hafif olduğu için, fazla umut bağlamadı. Yine de, kadın yokken, içinde ne olduğunu anlamak için kapağını söktü. İçi, bir bölümü işlenmiş, bir bölümü işlenmemiş değerli taş doluydu. Landolfo taştan anlardı. Taşlara bakıp da, bir hesap yapınca, kendisini yine unutmayan Tanrı'ya şükürler etti. Keyfi yerine gelmişti artık. Feleğin iki kez sillesini yemiş olduğu için, üçüncü bir kez aynı duruma düşmeden bu serveti evine götü-

rürken, çok dikkatli davranması gerektiğini düşündü. Taşları büyük bir özenle bezlere sardı. Kadına sandığın artık işine yaramadığını, sandığı alıp yerine bir torba vermesini söyledi. Kadın seve seve yerine getirdi bu isteği. Landolfo, yaptığı iyilikler için kadına teşekkür ettikten sonra, torbayı boynuna geçirip, yola çıktı. Bir gemiye binip Brandizio'ya* geçti. Oradan da kıyıyı izleyerek Trani'ye vardı. Trani'de, kumaş alıp satan hemşerilerini buldu. Onlara başına gelenleri bir bir anlattı, ama sandıktan söz etmedi hiç. Adamlar sevaptır diye bir kat giysi verdiler, at sağladılar. Yanına başkalarını katıp, gitmek istediği Ravello'ya yolcu ettiler. Buraya varınca, artık kendisini güvencede sayan Randolfo, geri dönmesini sağlayan Tanrı'ya şükürler ettikten sonra boynundaki torbayı çıkartıp açtı. Taşları daha büyük bir dikkatle incelemeye koyuldu. Taşlar öyle değerliydi ki, ederinden daha düşük bir fiyata bile satacak olsa, yola çıkışından önceye göre iki kat zengin olacaktı. Taşları paraya çevirdikten sonra, Gurfo'da kendisini denizden kurtaran kadına, gösterdiği iyiliğe karşılık yüklü bir para gönderdi. Trani'de giysi veren arkadaşlarını da unutmadı. Ticareti bırakıp, elinde kalan parayla, ömrünün sonuna dek saygın bir biçimde yaşadı.

* Brindisi.

V

*At satın almak için Napoli'ye giden Perugialı Andreuccio başına gelen üç belayı da atlatıp, evine bir yakutla döner.**

Landolfo'nun bulduğu taşlar -diye söze başlamıştı, öykü anlatma sırası gelen Fiammetta- bir öykü getirdi aklıma. Bu öykünün kahramanı da az tehlike atlatmaz. İki öykü arasındaki tek ayrılık, Lauretta'nın öyküsünün birkaç yıl sürmesi, benimkininse bir gecede bitmesi. Ben de birinden dinlemiştim bu öyküyü.

Perugia'da at simsarlığı yapan Andreuccio di Pietro, Napoli'de ucuz at satıldığını duyunca, kesesine beş yüz altın florin koyup, başka tacirlerle birlikte Napoli'ye gitmişti. Daha önce memleketinden dışarı adım atmamış olan delikanlı, bir pazar akşamı Napoli'ye vardı. Ertesi sabah, yerini hancıdan öğrendiği at pazarına gitti. Bir sürü at görüp beğendi, pazarlık etti, ama bir türlü karar veremedi. Toy, deneyimsiz olduğu için, gerçek alıcı olduğunu belli etmek amacıyla, ikide bir içi florin dolu kesesini herkesin gözü önünde çıkartıp gösteriyordu. İşte yine kesesini gösterdiği bir sırada, yanından güzel mi güzel Sicilyalı genç bir kadın geçti. Uç beş kuruş karşılığında her erkeğe güzelliğini tattıran kadın, keseyi görünce:

"Bu para benim olsa, daha ne isterim?" dedi ve geçip gitti.

---

* İkinci günün başyapıtı bu öyküde, Boccaccio'nun alaycılığı doruğa ulaşır. Taşralı saf Andreuccio ile kedinin fare ile oynaması gibi oynayan fettan kadın, Ciappelletto (Bkz. birinci gün, birinci öykü) gibi, usta bir tiyatrocudur sanki.

Genç kadının yanında yine Sicilyalı, bir de yaşlı kadın vardı. Andreuccio'yu görünce, öbür kadını bırakıp, Andreuccio'nun yanına koştu, coşkuyla sarıldı ona. Uzaklaşan genç kadın, hiçbir şey demeden durdu, yaşlı kadının gelmesini bekledi. Karşısında duran yaşlı kadını tanıyan Andreuccio sevinç belirtileri gösterdi. Yaşlı kadın lafı uzatmadı, hana gelip onu göreceğini söyledikten sonra gitti. Andreuccio pazara döndü yine, ama o sabah bir şey satın almadı.

Önce Andreuccio'nun kesesini, sonra da yaşlı kadınla ahbaplık ettiğini gören genç kadın, paranın hiç olmazsa bir bölümünü ele geçirmenin yolunu aramaya koyulmuştu. Yaşlı

kadına, rastladığı adamın kim olduğunu, nereden geldiğini, ne iş yaptığını, onu nereden tanıdığını sordu. Yaşlı kadın, ilkin Sicilya'da, ardından Perugia'da Andreuccio'nun babası ile uzun süre birlikte bulunduklarını söyledikten sonra, onun niçin Napoli'ye geldiğini, nerede kaldığını açıkladı; Andreuccio'nun kendisi olsa daha fazla bilgi veremezdi. Genç kadın adamın ailesi konusunda bilgi edinip, aile bireylerinin

adlarını bile öğrenince, para hırsını doyurmak için bir oyun tasarladı kafasında. Eve dönünce, yaşlı kadın Andreuccio'yu görmeye gitmesin diye, bütün gün sürecek işler verdi ona. Akşama doğru da, bu işler için yetiştirilmiş küçük bir hizmetçi kızı Andreuccio'nun kaldığı hana gönderdi. Kız hana vardığında Andreuccio da tek başına içeri giriyordu. Kapıda karşılaştılar. Kız ona kimi aradığını söyleyince, Andreuccio kimliğini açıkladı. Bunun üzerine kız Andreuccio'yu bir kenara çekti:

"Buralı soylu bir kadın sizinle görüşmek istiyor" dedi.

Bu sözleri duyan Andreuccio'nun koltukları kabardı. Kadının kendisine abayı yaktığını düşündü. Ne de olsa yakışıklıydı, Napoli'de ondan daha yakışıklı delikanlı yoktu. Hemen olumlu karşılık verdi, kadının nerede, ne zaman görüşmek istediğini sordu. Hizmetçi kız:

"Siz ne zaman isterseniz" dedi, "evinde sizi bekliyor."

"Yürü gidelim öyleyse, sen önden git, yol göster" dedi Andreuccio ve hancıya bir şey demeden kızın peşinden yürüdü.

Kız dosdoğru, kadının Malpertugio mahallesindeki evine gitti. Mahallenin nasıl bir yer olduğu, daha adından belli oluyordu.* Ama Andreuccio bunu bilmiyor, namuslu bir mahallede, iyi bir kadınla buluşmaya gittiğini sanıyordu. Önde kız, arkada o, eve girdiler. Kız fırlayıp "Andreuccio geldi!" dediği için, merdivenleri çıktığında kadını eşikte bekler buldu. Oldukça genç, uzun boylu, güzel yüzlü bir kadındı. Güzel bir giysi giymiş, takılar takmıştı. Andreuccio sahanlığa yaklaşırken, kollarını iki yana açarak, iki üç basamak indi. Kollarını Andreuccio'nun boynuna dolayıp, heyecandan konuşamı-

* Mal= kötü; pertugio= duvar kovuğu.

yormuş gibi, bir süre öyle sarılı kaldı. Sonra alnından öptü onu ve hıçkırıkların kestiği boğuk bir sesle:

"Hoş geldin sevgili Andreuccio" dedi.

Bu içten karşılamaya şaşıran Andreuccio:

"Hoş bulduk Madonna" diyebildi.

Kadın Andreuccio'yu elinden tutup oturma odasına götürdü, sonra da tek söz etmeden, yatak odasına. Gül, portakal çiçeği ve başka kokular içindeki odada etrafı perdeli güzel bir yatak, yörenin geleneklerine uygun olarak askılara asılı sıra sıra giysiler, güzel, gösterişli eşyalar vardı. Bunları gören Andreuccio kadının seçkin bir kadın olduğuna inanmıştı artık. Yatağın ayak ucundaki bir sandığın üstüne oturdular yanyana. Kadın:

"Andreuccio" dedi, "sana sarılıp öpmeme, ağlamama şaşırdığını biliyorum. Beni tanımıyorsun, belki adımı bile duymamışsındır. Ama şimdi söyleyeceğime daha da şaşıracaksın: biz kardeşiz, kardeşinim ben. Tek isteğim, ölmeden önce kardeşlerime kavuşabilmekti, Tanrı'ya şükürler olsun, içlerinden birine kavuştum, gözüm arkada kalmadan ölebilirim artık. Sana bilmediğin bir olayı anlatacağım. Sen de bilirsin, babamız Pietro uzun süre Palermo'da yaşadı. İyi yürekli, hoş bir insan olduğu için seveni çoktu. Sevenlerinden biri de annemdi. Soylu bir kadın olan annem o sıralarda duldu. O kadar seviyordu ki onu, baba, kardeş korkusunu bir yana bırakıp, onurunun lekelenmesine aldırmayıp onunla birlikte oldu. Bu ilişkiden, gördüğün gibi, ben dünyaya geldim. Ben daha çocukken, babamız işi gereği Palermo'dan ayrılıp Perugia'ya gitti. Benim bildiğim bir daha da arayıp sormadı bizi. Eğer babam olmasaydı, anneme gösterdiği değerbilmezlik nedeniyle tiksinirdim ondan. Kaldı ki, ben de bir hizmetçi parçasından, bir sokak kadınından dünyaya gelmemiştim. Onu yeterince tanımadan, sevgisinin dürtüsüyle hem kendisini, hem varlığını ona

vermiş bir kadından doğmuştum. Bunları anlatmamın bir yararı yok, olan olmuş. Babamın beni küçük bir çocuk olarak bıraktığı Palermo'da büyüdüm. Annem varlıklı bir kadındı. Beni Gergentili* soylu bir gençle evlendirdi. Kocam, annemi, beni kırmayıp Palermo'ya yerleşti. Papalık yanlısı olduğu için, kral Carlo ile gizli bir anlaşma yaptı. Ama daha uygulamaya geçmeden, kral Federigo olayı öğrenince, Sicilya'dan kaçmak zorunda kaldık. Oysa tam adanın en saygın kadını oluyordum. Servetimizin küçük bir bölümünü (çok büyük bir servetimiz vardı) yanımıza alarak topraklarımızı, saraylarımızı bırakıp buraya sığındık. Bereket kral Carlo, onun yüzünden uğradığımız zararın bir bölümünü giderdi. Bize ev, toprak verdi. Kocama, enişteme karşı eli açık davranmayı sürdürdüğünü sen de görüyorsun. Senin çabandan çok, Tanrı'nın desteğiyle sana kavuşmamın öyküsü işte böyle sevgili kardeşim."

Bunları dedikten sonra yeniden Andreuccio'ya sarılıp, gözyaşları içinde alnından öptü. Kadının bir kez olsun dili sürçmeden, duraksamadan, düzenli, akıcı bir biçimde anlattığı öyküye Andreuccio inanmıştı. Babası gerçekten de Palermo'da bulunmuştu. Gençliğin ne demek olduğunu, genç gönüllerin ne çabuk tutuştuğunu da çok iyi biliyordu. Kadının heyecanlanarak döktüğü gözyaşları, içtenlikle sarılıp öpmesi, dediklerinin doğru olduğunu gösteriyordu. Kadın susunca Andreuccio:

"Madonna" dedi, "anlattıklarınızın beni şaşırtmış olmasını doğal karşılayın. Sizin varlığınızdan hiç haberim yoktu. Nedeni ne olursa olsun, babam ne sizden, ne de annenizden söz etti bize; belki etmiştir ama, benim kulağıma ulaşmadı. Hiç beklemediğim, yapayalnız olduğum bir sırada kızkardeşi-

---

* Agrigento

min karşıma çıkması beni çok mutlu etti. Varlığınız, bırakın benim gibi sıradan bir taciri, tacirlerin en büyüğüne bile büyük değer katar. Yalnız bir konuyu aydınlatmanızı istiyorum. Burada olduğumu nasıl öğrendiniz?"

Kadın hemen yanıtladı:

"Sık sık bana gelen yoksul bir kadından öğrendim, bu sabah. Uzun süre babamızla birlikte Palermo'da, Perugia'da bulunmuş. Benim hana gitmemdense, senin buraya, kendi evine gelmen daha doğru olur diye düşündüm. Yoksa çoktan hana gelip seni bulmuştum."

Bunları dedikten sonra, her birinin adını söyleyerek, akrabalarının nasıl olduklarını sordu. Andreuccio gereken yanıtları verirken, inanmaması gerekenlere büsbütün inandı. Konuşma uzamıştı, hava da çok sıcaktı. Kadın şarap, kurabiye getirtti Andreuccio için. Şarabı içip kurabiyeleri yiyen Andreuccio artık gitmek istedi, yemek saati oluyordu. Kadın alındı, karşı çıktı. Andreuccio'ya sarılıp:

"Bana değer vermediğin nasıl da belli oluyor" dedi. "Kardeşini ilk kez görüyorsun, kente geldiğinde inmen gereken eve geliyor, sonra da akşam yemeği için hana gitmeye kalkıyorsun. Olacak şey mi? Yemeği birlikte yiyeceğiz. Ne yazık ki, kocam evde değil. Olmasın. Evin kadını olarak ağırlarım ben de seni."

Andreuccio ne diyeceğini bilemedi:

"İnsan kızkardeşine değer vermez mi? Ama hana gitmezsem ayıp olur, yemeğe bekliyorlar."

"Tanrı'ya şükürler olsun, seni beklememeleri için haber gönderecek adamım var. Hem arkadaşlarını da buraya çağırabilirsin, yemeğe. Yemekten sonra gitmek istersen, onlarla birlikte gidersin."

Andreuccio o akşam arkadaşlarıyla birlikte olmak istemediğini, kadın ne uygun görüyorsa ayak uyduracağını söyle-

di. Bunun üzerine kadın, onu akşam yemeğine beklememeleri için, hana haber gönderir gibi yaptı. Bir süre daha konuştuktan sonra, birbirinden güzel yemeklerle dolu masaya oturdular. Kadın ağırdan alarak, yemeğin zifiri karanlık çökünceye dek uzamasını sağladı. Yemekten kalktıklarında Andreuccio gitmek isteyince, kadın karşı çıktı. Napoli özellikle yabancıların gece dolaşabilecekleri bir yer değildi. Kaldı ki, hana haber gönderdiğinde, gece dönmeyeceğini de söyletmişti. Andreuccio bu sözlere de inandı, keyifli keyifli oturmayı sürdürdü. Yemekten sonra değişik konular konuştular. Art niyetli kadın yine uzatıyordu lafı. Gece iyice ilerleyince, odasını Andreuccio'ya bırakıp, hizmetçisiyle başka bir odaya çekildi. Bir isteği olursa yerine getirsin diye de, Andreuccio'nun yanına bir oğlan çocuk verdi. Hava çok sıcaktı. Andreuccio yalnız kalınca soyundu. Üstünden çıkanları katlayıp yatağın başucuna koydu. Karnındaki gereksiz yükü boşaltmak için uygun yerin nerede olduğunu sordu çocuğa. Çocuk odanın bir köşesindeki kapıyı gösterip:

"Oraya gidin" dedi.

Andreuccio içeri girdi. Rastlantı bu ya, ayağını atar atmaz, üstüne bastığı kalasın karşı ucu, kendisine destek sağlayan kirişten kurtulup, Andreuccio ile birlikte aşağı düştü. Andreuccio Tanrı'nın sevgili kullarından olmalıydı ki, yüksekten de düşse, bir yerine bir şey olmadı. Ama düştüğü yeri dolduran pisliğe bulandı. Buranın nasıl bir yer olduğunun bilinmesi, bundan sonra anlatacaklarımın daha iyi anlaşılması için bir açıklama yapmak istiyorum. Iki evi birbirinden ayıran daracık bir aralıktı söz konusu yer. İki evin arasına kalaslar atılmış, üstüne de bir oturak yerleştirilmişti. Düşen kalas bunlardan biriydi.

Kendini bu aralıkta bulan Andreuccio, çocuğa seslenmeye başladı öfkeyle. Ama çocuk, o düşer düşmez fırlayıp kadına haber vermeye gitmişti. Kadın koşarak odaya geldi, giy-

silerin orada olup olmadığına baktı. Giysiler de, salak herifin ne olur ne olmaz diye hep üstünde taşıdığı parası da oradaydı. Perugialının kızkardeşi kılığına bürünerek kurduğu tuzağın başarıya ulaştığını gören Palermolu için, artık Andreuccio'nun önemi kalmamıştı. Gidip, Andreuccio'nun düşmeden önce açtığı kapıyı kapattı.

Andreuccio çocuğun karşılık vermediğini görünce daha yüksek sesle bağırdı. Yine yanıt gelmedi. Geç de olsa, tuzağa düştüğünü anlamaya başlamıştı. Aralığı sokaktan ayıran küçük duvardan atlayıp evin kapısına gitti, kapıyı tanımıştı. Uzun süre seslendi, kapıya vurdu, ama sonuç elde edemedi. Başına gelenleri anlamıştı artık. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Kendi kendine:

"Başıma gelenlere bakın" diyordu, "bir çırpıda hem kızkardeşimden, hem de beş yüz florinden oldum."

Uzun süre söylenip, bağıra çağıra kapıya vurdu. Gürültüye uyanan komşular kalktılar. Kadının hizmetçilerinden biri, uyku sersemi, pencereye çıktı, alaycı bir sesle:

"Kim o?" diye sordu.

Andreuccio karşılık verdi:

"Tanımadın mı? Benim, Andreuccio. Madonna Fiordaliso'nun kardeşi."

"Bak aslanım" dedi hizmetçi, "belli ki içkiyi kaçırmışsın, git şimdi bir yerde sızıver, yarın sabah gelirsin. Andreuccio adını hiç duymadım, dediklerinden de bir şey anlamadım. Rahat bırak da, uyuyalım."

"Nasıl tanımazsın beni? Bal gibi tanıyorsun. Sicilya'da akrabalık bu kadar kısa mı sürer? Giysilerim yukarıda. Bari onları ver de, çekip gideyim."

Kızın gülmesi tutmuştu:

"Anlaşılan, sen düş görüyorsun aslanım" deyip içeri girdi, pencereyi kapattı.

Başına gelenleri artık iyice anlayan Andreuccio'nun kızgınlığı öfkeye dönüşmüştü. Güzellikle elde edemediklerini, zorbalıkla elde etmeyi denedi. Yerden yine bir taş alıp, daha güçlü bir biçimde kapıya vurmaya başladı.

Komşuların çoğu uyanıp, kalkmıştı. Kopuğun birinin, kadını rahatsız etmek için yalanlar uydurduğunu sanmışlardı. Gürültüden şişmiş kafalarını pencerelerden uzatarak, yabancı bir köpeğe hep birlikte havlayan mahalle köpekleri gibi, bir ağızdan haykırdılar:

"Gecenin bu saatinde aile kadınlarını rahatsız etmeye utanmıyor musun? Defol git de, uyuyalım. Bir işin varsa, yarın gelirsin. Gece yarısı kafamızı şişirme."

Belki de bu sözlerden yüreklenen bir adam, evin penceresine çıktı. Andreuccio'nun daha önce görmediği bu adam, kadının pezevengiydi. Kaba, sert, ürküten bir sesle bağırdı:

"Kim var orada?"

Bu sese başını kaldıran Andreuccio, yüzü gür, kara bir sakalla çevrili, uygunsuz birini gördü. Uykudan uyanmış gibi esniyor, gözlerini ovuşturuyordu. Andreuccio çekine çekine:

"Ev sahibinin kardeşiyim ben" dedi.

Adam Andreuccio'nun sözünü bitirmesine izin vermeden, daha da sert bir sesle bağırdı:

"Aşağıya inersem, eşek sudan gelinceye dek sopa çekerim sana, sarhoş herif. Uyutmayacak mısın bu gece bizi?"

Bunları dedikten sonra pencereyi kapatıp, içeri girdi. Adamın ne mal olduğunu iyi bilen komşular Andreuccio'ya acıdılar.

"Canını kurtarmak istersen, Tanrı aşkına git buradan" dediler.

Adamın görünüşünden, sesinden ürken Andreuccio, komşuların da kendisine acıdıklarını görünce, öneriye uydu.

İçinde uçup giden parasının üzüntüsü, kolu kanadı kırık, nereye gittiğini pek de bilmeden, kızın peşinde yürüdüğü yolu tersinden izleyerek hanın yolunu tuttu. Üstü başı pislik kokuyordu. Deniz kıyısına gidip temizlenmek istedi. Sola sapıp, Catalana yokuşunu çıkmaya başladı. Yukarı mahalleye doğru tırmanırken, karşıdan ellerinde fener iki kişinin gelmekte olduğunu gördü. Bekçi de olabilirlerdi, hırsız da. Hemen oradaki yıkık bir eve girip, gizlendi. Ama adamlar da, sanki çağırılı gibi aynı yere gidiyorlardı. İçeri girdiler. Biri, boynuna asılı avadanlığı çıkartıp yere bıraktı. Aletleri gözden geçirirken, bir yandan da konuşuyorlardı. Biri:

"Ne kokuyor böyle? Böyle pis koku duymamıştım hiç" dedi. Feneri biraz kaldırınca Andreuccio'yu gördüler. Şaşırmışlardı:

"Kimsin sen?" diye sordular.

Andreuccio karşılık vermedi. Bunun üzerine feneri tutup yanına gittiler. Üstü başı pislik içinde, orada ne yaptığını sordular. Andreuccio başına gelenleri bir bir anlattı. Adamlar bu olayın nerede geçmiş olabileceğini düşündüler.

"Buttafuoco namussuzunun evi olmalı" dediler.

Biri Andreuccio'ya döndü:

"Parânı çaldırdığına üzüleceğine, lağıma düşüp de eve dönemediğine sevin, Tanrı'ya dua et. Düşmeseydin, uykuya dalar dalmaz kellen giderdi, paradan başka canından da olurdun. Şimdi oturup ağlamanın bir yararı yok. Nasıl gökyüzündeki yıldızlar eline gelmezse, o para da gelmez artık eline. Olup biteni başkalarına anlattığın kulaklarına giderse, yaşatmazlar seni."

Aralarında birşeyler konuştuktan sonra:

"Sana acıdık" dediler. "Bu gece bizimle işe çıkarsan, uğradığın zararı kat kat çıkartırsın."

Andreuccio çaresizdi; öneriyi kabul etti. O gün Napoli

piskoposu Filippo Minutolo'nun* cenazesi kaldırılmıştı. Piskopos zengin giysileriyle, parmağındaki yakut yüzüğüyle gömülmüştü. Yüzük en azından beş yüz altın florin değerindeydi. Adamlar piskoposu soymaya karar vermişlerdi. Kararlarını Andreuccio'ya açtılar. Andreuccio aklının sesinden çok, para hırsının dürtüsüyle onlarla birlikte yola koyuldu. Büyük kiliseye doğru giderlerken, Andreuccio'nun kokusuna dayanamayan adamlardan biri:

"Bir yerde yıkayamaz mıyız şunu, bakarsın daha az kokar" dedi.

Öbür adam karşılık verdi:

"Bu yakınlarda bir kuyu olacak. Çıkrığı ile büyük bir kovası da var. Oraya gidip yıkayalım."

Kuyunun başına vardıklarında ipin durduğunu, ama kovanın olmadığını gördüler. Andreuccio'yu ipe bağlayıp kuyuya indirmek geldi akıllarına. Kuyunun dibinde temizlenirdi. İpi sallayınca da yukarı çekerlerdi onu. Dedikleri gibi yaptılar. Tam o sırada, bu sıcak havada birini kovaladıkları için susayan bekçiler çıka geldiler, kuyudan su içmek için. Bekçileri gören iki adam toz oldu. Su içmeye gelen bekçiler kaçanları görmediler. Kuyunun dibinde yıkanması sona eren Andreuccio ise ipi sallıyordu. Bekçiler kalkanlarını, silahlarını, üstlüklerini yere bırakmış, ucunda su kovası olduğunu sandıkları ipi çekmeye başlamışlardı. Andreuccio kuyunun ağzına yaklaştığını görünce ipi bıraktı, elleriyle tutunarak dışarı attı kendisini. Neye uğradıklarını şaşıran bekçiler, kurtuluşu ipi bırakıp, hiçbir şey demeden kaçmakta buldular. Andreuccio da şaşırmıştı. Elleriyle tutunmamış olsa, kuyunun dibine dü-

---

* 24 Ekim 1301'de ölen piskopos Filippo Minutolo Napoli katedralinde gömülüdür.

şüp yaralanması, belki de ölmesi işten bile değildi. Kuyudan çıkıp da silahları görünce şaşkınlığı büsbütün arttı. Arkadaşlarının üstünde silah yoktu. Nedenini bilmediği bir korku kapladı içini, hiçbir şeye dokunmadan gitmeye karar verdi oradan. Nereye gittiğini bilmeden yürürken, kendisini kuyudan çekmek için geri dönen iki arkadaşıyla karşı karşıya geldi. Adamlar onu görünce şaşırdılar, kuyudan kimin çıkarttığını sordular. Andreuccio bilmediğini söyledi, olanları anlattı, kuyunun başında neler bulduğunu da ekledi. Adamlar olup biteni anlamışlardı. Kahkahalar atarak niçin kaçtıklarını, onu kuyudan kimlerin çıkarttığını açıkladılar. Vakit gece yarısı olmuştu. Konuşmayı kesip hep birlikte büyük kilisenin yolunu tuttular. Kolayca içeri girip, mezarın yanına gittiler. Mezar mermerdendi ve çok büyüktü. Demir bir çubukla ağır kapağı zorlayıp kaldırdılar; demiri destek gibi yerleştirerek, bir insanın geçebileceği bir aralık elde ettiler. Bu iş bittikten sonra adamlardan biri:

"Kim girecek içine?" diye sordu.

Öteki:

"Ben giremem" diye karşılık verdi.

Arkadaşı:

"Ben de giremem. Andreuccio girsin" dedi.

Andreuccio:

"Ben de giremem" deyince, adamlar üsteldiler:

"Ne demek ben de giremem? Eğer şuraya girmeyecek olursan, Tanrı adına öyle bir kötek çekeriz ki sana, kuyruğu titretiverirsin burada."

Korkuya kapılan Andreuccio mezarın içine girmek zorunda kaldı. "Bu herifler, oyun oynayacaklar bana. Ben her şeyi verince dışarı çıkmamı beklemeden savuşup gidecekler, hava alacağım ben de" diye düşünüyordu, bir yandan da. Bu nedenle önce kendi payını güvenceye almaya karar verdi.

Aklına, çok değerli olduğunu söyledikleri yüzük geldi. Mezara iner inmez, yüzüğü piskoposun parmağından çıkartıp kendi parmağına taktı. Sonra da piskoposun haçını, takkesini, eldivenlerini arkadaşlarına aktardı. Son olarak, ölünün üstündeki gömleği çıkartıp verdi, başka bir şey kalmadığını söyledi. Dışardakiler bir de yüzük olduğunu, iyice aramasını söylediler. Andreuccio bir süre arar gibi yaptı, ama yine bir şey bulamadığını söyledi. Andreuccio açıkgözlük yapmaya kalkmıştı ama, adamlar ondan daha az açıkgöz değildiler. Yüzüğü iyi aramasını söyleyip biraz beklediler. Sonra mezarın kapağını tutan desteği çekerek Andreuccio'yu mezara kapatıp, kaçtılar.

Kapanan mezar taşının gürültüsünü duyan Andreuccio'nun ne hale geldiğini kolayca tasarlayabilirsiniz. Birkaç kez, başıyla omuzlarıyla kapağı kaldırmayı denedi. Ama çabası boşa gitti. Umutsuzluk içinde kendinden geçerek, piskoposun ölüsünün üstüne yığılıp kaldı. Birisi görse, piskoposun mu, onun mu gerçek ölü olduğunu anlayamazdı.

Andreuccio kendine gelince hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. İki sondan biri kaçınılmazdı. Ya kimse gelip mezarın kapağını açmayacak, kurtların delik deşik ettiği bir cesedin yanında açlıktan, havasızlıktan ölüp gidecekti; ya da gelip oradan kurtaracaklardı ama bu kez de hırsızlıktan darağacını boylayacaktı.

Andreuccio böyle kara kara düşünürken, kilisenin içinde ayak sesleri, konuşmalar duydu. Bunların da, arkadaşlarıyla kendisinin yaptıkları işi yapmaya geldiklerini anlayınca, korkusu daha da arttı. Adamlar mezarın kapağını aralayıp desteği yerleştirdikten sonra, kimin içeri gireceğini tartışmaya koyuldular. Kimse girmek istemiyordu. Tartışma uzayınca, bir papaz:

"Ne var korkacak?" dedi. "Sizi yer diye mi korkuyorsunuz? Ölü insan yemez ki. Ben gireyim de görün."

Bunları dedikten sonra, mezarın üstüne uzandı, başını dışarıda bırakarak bacaklarını içeri sarkıttı. Andreuccio bunu görünce, yerinden doğruldu. Papazın bir bacağına sarılıp aşağıya çeker gibi yaptı. Papaz korkunç bir çığlık atarak, mezarın dışına fırladı. Herkes büyük bir korkuya kapılmıştı. Mezarın kapağını açık bırakıp, peşlerine yüz bin şeytan düşmüş gibi kaçıp gittiler. Hiç ummadığı bu olayın sevinci içindeki Andreuccio da mezardan çıktı. Kiliseden de çıkıp, gelirken geçtiği yola girdi. Neredeyse gün ağarıyordu artık. Parmağında yüzük, deniz kıyısına vardı, hana gitti. Arkadaşları da, hancı da bütün gece onu merak etmişlerdi. Başından geçenleri anlattı onlara. Hancı, hemen Napoli'den ayrılmasını önerdi. Andreuccio bu öneriye uyup, at almak için gittiği Napoli'den, parmağında bir yüzükle Perugia'ya döndü.

VI

*İki oğlu kaçırılan madama Beritola'yı, bir adada iki oğlakla bulup, Lunigiana'ya götürürler. Çocuklarından biri buranın senyörünün yanında çalışırken, senyörün kızının gönlünü çelince zindana atılır. Bu arada Sicilya halkı kral Carlo'ya karşı ayaklanır. Ana oğul birbirlerine kavuşurlar. Senyörün kızıyla evlenen delikanlı kardeşini de bulur, yeniden eski günlerine dönerler.**

Kadınlar da erkekler de, Fiammetta'nın ağzından din-

* Yer yer şiirsel bir anlatıma yer veren, insancıl yanı ağır basan bir öykü. (Madama= soylu kadınlar için kullanılan san.)

ledikleri Andreuccio'nun serüvenine bol bol gülmüşlerdi. Öykü sona erince, Emilia kraliçenin isteği üzerine söze başladı:

Rastlantılar insanın başına beklenmedik dertler açabilir. Bu türden olayların dile getirilmesi, dinleyenler için yararlı olur. İşleri rast gitmiş olanlar dinlediklerinden ders alırken, feleğin sillesini yemiş olanlar da avunma olanağı bulurlar. Bu konuda anlatılanlara, ben de hem gerçek, hem de duygulu bir öykü anlatarak katkıda bulunmak istiyorum. Öykü mutlu sona ulaşıyor ama, içerdiği acılar öyle yoğun ki, mutlu son bu acıları dindirmeye yetmiş midir, bilemem.

Çok sevgili kadınlar, imparator ikinci Federigo'nun ölümünden sonra, Manfredi'nin Sicilya kralı olduğunu biliyorsunuz. Kralın önemli görevlere getirdiği kişiler arasında Napoli soylularından Arrighetto Capece de vardı. Sicilya valiliği yapan Arrighetto'nun, güzel, soylu karısı madama Beritola Caracciola da Napoli doğumluydu. Kral birinci Carlo'nun Benevento'da Manfredi'yi bozguna uğratıp öldürdüğünü, ülkeyi ele geçirdiğini duyan Arrighetto, Sicilyalılara güvenilemeyeceğini anlamış, efendisinin düşmanının buyruğu altına girmemek için kaçmaya karar vermişti. Ama Sicilyalılar amacını öğrenince tutuklanmış, Manfredi'nin birçok dostu ve yandaşı ile birlikte kral Carlo'ya teslim edilmişti. Ada da Carlo'nun eline geçmişti.

İşte bu durumda, kocasından haber alamayan, kocasının başına bir şey gelmiş olmasından kuşkulanan Beritola, zor duruma düşmemek için, her şeyini bırakıp, sekiz yaşlarındaki oğlu Giuffredi'yi yanına alarak, küçük bir tekneyle Lipari'ye kaçtı. İkinci bir çocuk beklemekte olan, beş parasız Beritola, bir oğlan daha doğurdu burada. Scacciato* adını koyduğu ço-

* Kovulmuş.

cuğa bir dadı tuttu. Napoli'ye, ailesinin yanına gitmek için hep birlikte bindikleri gemi fırtınaya tutuldu. Rüzgâr, Napoli'ye gitmekte olan gemiyi Ponzo* adasına sürükledi. Küçük bir koya girip, havanın durulmasını beklemeye başladılar. Bu arada, herkes gibi Beritola da adaya çıkıp, Arrighetto'nun başına gelenleri düşünebileceği ıssız bir köşe buldu. Her gün buraya gitmeye başladı. Yine köşesine çekilip acılarıyla başbaşa kaldığı bir gün, koya kimseye görünmeden bir korsan kalyonu girdi. Gemicileri, yolcuları yakalayıp tekneye bindirdikten sonra yelken açıp uzaklaştı.

İç hesaplaşması sona eren Beritola, her gün yaptığı gibi kıyıya çocuklarının yanına döndüğünde, ortada kimsenin olmadığını gördü. Önce şaşırdı, sonra gerçeği kavradı. Gözleriyle denizi tarayınca, bir kalyonun, yedeğe aldığı gemileriyle birlikte uzaklaştığını gördü. Kocasından sonra, şimdi de çocuklarından olmuş, tek başına, yapayalnız kalmıştı. Kim bilir

* Ponza adası.

bir daha kavuşabilecek miydi onlara. Bitkin, ölü gibi yere yığıldı. Soğuk su verecek, kendine gelmesini sağlayacak tek bir kul yoktu görünürde. Uzun süre öyle baygın kaldı. Kendine gelince hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Mağara mağara dolaşıp çocuklarını aradı. Ama bir sonuç elde edemediğini, gecenin de bastırmakta olduğunu görünce, başının çaresine bakmak zorunda kaldı. Kıyıdan uzaklaşıp, iç dünyasıyla başbaşa kalmak için her gün gittiği mağaraya sığındı. Geceyi korkular, anlatılmaz üzüntüler içinde geçirdi. Sabah olup da gün ilerleyince, acıktığını duyumsadı. Akşam bir şey yememişti. Ot yiyerek açlığını bastırdı. Yine gözyaşlarını tutamayarak, günlerin ne getireceğini düşünmeye koyuldu.

Kafası düşüncelerle yüklü olduğu bir sırada, bitişik mağaralardan birine bir keçinin girdiğini, az sonra da çıkıp ormana yöneldiğini gördü. Yerinden kalkıp keçinin girdiği mağaraya gitti. Mağarada, büyük bir olasılıkla o gün doğmuş, sevimli mi sevimli iki oğlak gördü. İkinci çocuğunu emzirmekte olduğundan sütü kesilmemişti daha. Oğlakları yavaşça alıp, göğsüne tuttu. Oğlaklar bu ikramı geri çevirmediler. Analarının memesini emer gibi, memelerini emdiler; o günden sonra da anaları gibi görmeye başladılar onu. Artık Beritola bu ıssız yerde kendisine arkadaş bulmuştu. Ot yiyor, su içiyor, çocukları, kocası, geçmiş günler aklına geldikçe gözyaşlarını tutamıyor, çocukları gibi benimsediği oğlaklarla birlikte yaşayıp ölmekten başka bir şey düşünmüyordu.

Böylece birkaç ay geçti. Genç kadın, mağara yaşamına ayak uydurmuştu artık, Bir gün, fırtınadan kaçan Pisa bandıralı küçük bir gemi, Beritola'nın gemisinin sığınmış olduğu koya sığınıp birkaç gün kaldı. Gemide Malaspina markisi Currado* ile karısı da vardı. Puglia krallığının kutsal yerleri-

* 1294'te öldüğü sanılan Lunigiana senyörü Currado Malaspina'yı Dante de över (*Araf* VIII, 118).

ni ziyaret ettikten sonra ülkelerine dönüyorlardı. Bir gün marki, karısı, adamları ve köpekleriyle birlikte, oyalanmak için karaya çıktı. Köpekler, Beritola'nın mağarasının yakınlarında otlamakta olan, iyice büyümüş oğlakları görünce kovalamaya başladılar. Oğlaklar kurtuluşu, içinde Beritola'nun bulunduğu mağaraya kaçmakta buldular. Beritola bir sopa alıp köpekleri kovaladı. Köpeklerin peşinden gitmekte olan marki ile karısı, kemikleri fırlamış, kir pis içinde kapkara bir kadın görünce şaşırdılar. Ama asıl şaşıran Beritola oldu.

Currado köpekleri uzaklaştırdıktan sonra kadının kim olduğunu, burada ne aradığını öğrenmek istedi. Beritola başına gelenleri bir bir anlattı. Arrighetto Capece'yi tanıyan, çok seven Currado, duydukları karşısında gözyaşlarını tutamadı. Beritola'yı orada kalmak kararından caydırmak için diller döktü. Onu memleketine götürmeyi, ya da Tanrı'nın bahtını güldüreceği günlere dek, bir kardeş gibi evinde konuk etmeyi önerdi. Kadın yanaşmadı bunlara. Bunun üzerine Currado karısını mağarada bıraktı; yiyecek getirtmesini, üstü başı dökülen kadına giysilerinden birini vermesini, kendileriyle birlikte gelmesi için kandırmaya çalışmasını söyledi.

Beritola'nın yanında kalan markiz, onun acılarını paylaştı, birlikte gözyaşı döktü. Giyecek, yiyecek getirtti. Beritola'nın üstünü değiştirmesi, karnını doyurması için elinden geleni yaptı. Beritola, tanınmaktan çekindiği için bir yere gitmemekte direniyordu. Ama sonunda Lunigiana'ya gitmeyi kabul etti, keçiyle oğlakları da birlikte götüreceklerdi. Bu arada keçi de yanlarına gelmiş, markizin şaşkın bakışları arasında Beritola'ya sevgi gösterileri yapmaya başlamıştı.

Hava düzelince Currado ile karısı, Beritola'yı, keçiyi, oğlakları alıp gemiye bindiler. Beritola'nın adını kimse bilmiyordu; keçilere bakarak Cavriuola* adını yakıştırdılar ona.

---

* Dişi keçi.

Uygun bir rüzgâr gemiyi Magra ırmağının ağzına ulaştırdı. Burada karaya çıkıp, şatoya gittiler. Dul giysileri giyen Beritola, Currado'nun karısının nedimeleri arasına katıldı. Saygılı, dürüst, uysal davranışlarıyla dikkati çekerken, keçilerini sevmeyi, beslemeyi de sürdürdü.

Beritola'yı Ponzo'ya götüren tekneyi, Beritola'nın dışındaki yolcularla birlikte ele geçiren korsanlar da, bu arada Cenova'ya gitmişlerdi. Burada ganimeti aralarında paylaştılar. Beritola'nın çocukları ile dadı da, Guasparrino d'Oria'nın* payına düştü. Adam, ev işlerinde çalıştırmak amacıyla, dadıyı çocuklarla birlikte kendi evine gönderdi. Dadı, hem hanımından olduğu, hem de iki çocukla birlikte zor bir duruma düştüğü için gözyaşı döküyordu. Ama çok geçmeden, gözyaşlarının bir yararı olmadığını anladı; çocuklar da, kendisi de tutsaktılar artık. Yoksul olsa da, kafası çalışan bir kadındı. Bir durum değerlendirmesi yapınca, çocukların kimliklerinin ortaya çıkmasının başlarını derde sokacağını anladı. Üstelik günün birinde yazgılarının değişebileceğini, sağ kalmaları durumunda çocukların yeniden eski konumlarına kavuşabileceklerini düşündü. Kimseye kimliklerini açıklamamaya karar verdi. Soranlara, çocukların kendisinin olduğunu söylüyordu. Büyüğün adını değiştirmiş, Giuffredi yerine Giannotto di Procida demeye başlamıştı. Küçüğün adını değiştirmemişti. Giuffredi'ye, adını neden değiştirdiğini, kimliği ortaya çıkacak olursa karşılaşacağı tehlikeyi, dilinin döndüğünce anlatmış, sık sık da yinelemişti bu açıklamayı. Akıllı bir çocuk olan Giuffredi de, denilenleri anlayışla karşılamıştı.

Dadıyla çocuklar yıllarca yarı aç, yarı tok, messer Guasparrino'nun evinde en pis işleri gördüler. Uşaklığı içine sindi-

---

* D'Oria ailesi Cenova'nın ünlü ailelerindendir.

remeyen Giannotto on altısına basınca, evden kaçtı, İskenderiye'ye giden gemilerden birine binerek diyar diyar dolaştı, ama kendisine bir düzen kuramadı. Messer Guasparrino'nun evinden kaçışının üstünden üç dört yıl geçip de, yakışıklı, fidan boylu bir delikanlı olduğunda, öldü sandığı babasının yaşadığını, ama kral Carlo'nun zindanlarında yattığını öğrendi. Kör talihine söylenerek yine diyar diyar dolaşmayı sürdürürken yolu Lunigiana'ya düştü. Rastlantı sonucu, Malaspina markisi Currado'nun hizmetine girdi; içtenlikle, büyük bir bağlılıkla çalıştı. Currado'nun karısıyla birlikte yaşayan annesiyle birkaç kez karşılaştı, ama ne o anasını tanıdı, ne de anası onu. Birbirlerini son kez gördüklerinden bu yana geçen süre, ikisini de değiştirmişti.

İşte Giannotto, Currado'nun yanında çalışırken, Currado'nun kızlarından Spina, kocası Niccolò da Grignano'nun ölümü üzerine dul kalarak, baba evine döndü. Güzel, alımlı bir kız olan Spina, on altısına yeni basmıştı. Bir gün Giannotto ile göz göze gelince, çılgınca birbirlerine vuruldular. Çok geçmeden duygularını açığa vurdular, ama aylarca kimsenin haberi olmadı sevdalarından. Gözleri hiçbir şey görmediği için, böyle bir durumun gerektirdiği sakınımı bir yana bıraktılar zamanla. Bir gün, bir koru gezisi sırasında genç kız arkadaşlarından ayrılarak, Giannotto ile birlikte önden yürüdü. Ötekilerin çok gerilerde kaldığını sanarak, ağaçların çevrelediği çiçek açmış çimenlerin üstüne uzandılar; birbirlerinde, sevişmenin tadını tatmaya başladılar. Uzun süre bir arada oldular, ama sevişmeye doyamadılar. Bu arada önce kızın anası, sonra da Currado çıkageldi. Gördüklerinden büyük bir öfkeye kapılan Currado, hiçbir açıklama yapmadan, üç uşağa kızla oğlanı zincire vurup şatoya götürmelerini buyurdu. Öyle kızgın, öyle öfkeliydi ki, ölüm cezalarının en reziline çarptıracaktı onları.

Kızın anası da çok sarsılmıştı, kızının işlediği suçun ağır bir ceza gerektirdiğini düşünüyordu o da. Ama Currado'nun kimi sözlerinden, kocasının kafasından geçenleri sezince, yüreği dayanamadı, kocasının öfkesini dindirmek için yalvarmaya koyuldu. Bu yaşta öz kızının katili olacak, elini uşağının kanına mı bulayacaktı? Öfkesini dindirmenin başka yolu olamaz mıydı? Suçlular zindana atılarak cezalandırılamaz mıydı? İyi yürekli kadın o kadar çok dil döktü ki, sonunda kocası ölüm cezasından vazgeçti. Bu konuda kesin bir karara varıncaya dek, sanıkların ayrı ayrı hücrelere kapatılmalarını, titizlikle gözetlenmelerini, ekmekle sudan başka bir şey verilmemesini buyurdu; dedikleri hemen yerine getirildi. İki gencin dinmeyen gözyaşları içinde, yarı aç yarı tok olarak geçirdikleri hapisane günlerini, kolayca tasarlayabilirsiniz.

Giannotto ile Spina bu çetin koşullarda yaşamaya başlayalı bir yıl olmuştu. Currado çoktan unutmuştu onları. İşte bu sırada Gian di Procida'nın kışkırtmasıyla Araona kralı Pietro, Sicilya'da kral Carlo'ya karşı bir ayaklanma başlatarak adayı egemenliği altına aldı. Papalığa karşı olan Currado da, büyük bir şenlik düzenleyerek kutladı bu olayı. Olup bitenleri bir gardiyandan öğrenen Giannotto, derin bir iç çekti:

"Yazıklar olsun" dedi, "on dört yıldır diyar diyar dolaşıp bu olayın gerçekleşmesini bekledim. Beklediğim oldu, ama hiçbir umut yok benim için. Bu zindandan ancak ölüm çıkar artık."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu gardiyan. "Kralların itişip kakışmasından sana ne? Sicilya ile niye ilgileniyorsun ki?"

"Babamın görevini düşünmek bile, yüreğimin parçalanmasına yetiyor. Adadan kaçtığımda küçücüktüm ama, kral Manfredi'nin sağlığında babamın vali olduğunu biliyorum."

"Kimdi baban?"

"Babamın adını söyleyebilirim, nasıl olsa kimliğinin açıklanmasının doğuracağı bir tehlike söz konusu değil artık. Adı Arrighetto Capece idi, yaşıyorsa yine öyledir. Benim adım da Giannotto değil, Giuffredi. Buradan çıkıp da Sicilya'ya gidebilecek olsam, hiç kuşkum yok el üstünde tutarlar beni."

Gardiyan başka bir şey sormadı, öğrendiklerini ilk fırsatta Currado'ya aktardı. Currado duyduklarına önem vermemiş gibi davrandı. Ama hemen Beritola'ya gidip, saygılı bir biçimde, Arrighetto'dan Giuffredi adında bir oğlu olup olmadığını sordu. Kadın gözyaşları içinde, eğer hâlâ yaşıyorsa büyük oğlunun adının böyle, yaşının da yirmi iki olduğu karşılığını verdi. Bunları duyan Currado zindandaki delikanlının Beritola'nın oğlu olduğu sonucuna vardı. İki genci bağışlayıp da evlendirecek olursa, kızının da, kendisinin de alınlarına sürülen leke temizlenmiş olurdu. Gizlice, Giannotto'yu yanına getirtti, geçmişiyle ilgili sorular sordu. Onun gerçekten de Arrighetto Capece'nin oğlu Giuffredi olduğu kanısına vardı.

"Giannotto" dedi, "kızımı baştan çıkartarak beni nasıl aşağıladığını biliyorsun. Oysa benden gördüğün iyiliğe, yakınlığa, onurumu koruyarak, çıkarlarımı gözeterek karşılık vermen gerekirdi. Bana yaptığını bir başkasına yapmış olsaydın, ölümlerden ölüm beğendirirdi sana. Ama benim yüreğim elvermedi canına kıymaya. Eğer dediğin gibi soylu bir erkekle soylu bir kadının oğluysan, sen de kabul edersen, seni zindandan kurtarmak, alınlarımıza sürülen lekeyi temizlemek istiyorum. Spina'yı seviyorsun ama, bu ilişkinin dürüst olmadığını sen de kabul edersin. Kızım dul, üstelik okkalı, iyi bir drahoması var. Huyunu suyunu, soyunu sopunu biliyorsun. Onursuzca arkadaşlık ettiğin kızımın, karın olma onuruna kavuşmasını istediğinde, evlendirmeye hazırım sizi. Beni baban bilip, karınla birlikte dilediğin kadar kalabilirsin burada."

Mahpusluk Giannotto'nun bedenini kemirmişti ama, yüreğinin doğuştan gelen soyluluğundan, sevdiği kadına beslediği duygulardan hiçbir şey eksiltmemişti. Currado'nun önerisini kabul etmek için büyük bir istek duysa da gönlü yüce kişiliğinin gerektirdiği karşılığı vermemezlik edemedi:

"Currado" dedi, "ne gücünde, ne paranda pulunda, ne de bir başka şeyinde gözüm var; sana, malına mülküne zarar vermek amacı da taşımıyorum. Kızını sevmemin, hep sevecek olmamın nedeni, sevilmeye değer olması. Sıradan insanların saygısızlık olarak nitelendirdikleri davranışım, gençliğimden kaynaklanan bir hata. Bu davranıştan vazgeçmek, gençlikten vazgeçmek anlamına gelir. Yaşlılar gençliklerini anımsayıp, başkalarının yanlışlarını kendi yanlışlarıyla karşılaştıracak olsalar, benim yanlışımın senin ve yaşıtlarının yanlışlarından daha büyük olmadığı anlaşılır. Üstelik bu yanlışa bir düşman gibi değil, bir dost gibi düştüm. Önerine gelince, oldum olası istediğim şey. Kabul göreceğini bilseydim, çoktan iletirdim bu isteği sana. Umudum çok az olduğu için, sevincim çok fazla şimdi. Eğer sözlerin düşüncelerinle uyumlu değilse, sakın boş yere umutlandırma beni. Zindana gönder yine, istediğin kadar da işkence ettir. Spina'yı sevdikçe, ne yaparsan yap seni de sevmeyi, sana saygıda kusur etmemeyi sürdüreceğim."

Dinledikleri Currado'yu heyecanlandırdı, genç adamın değerini arttırdı gözünde. Sevgisinin içtenliğine inandı, yakınlık duydu ona. Yerinden kalktı, sarılarak öptü onu. Sonra da, artık vakit geçirmedi, Spina'yı oraya getirmelerini istedi.

Zindanda Spina zayıflamış, solup sararmış, güçten düşmüş, tıpkı Giannotto gibi, o da bambaşka bir görünüşe bürünmüştü. İki sevgili, Currado'nun önünde, törelerimize uygun bir biçimde kendi istekleriyle nikâhlandılar. Birkaç gün süreyle nikâh gizli tutuldu. Bu arada Currado gençlerin her türlü gereksinimini en iyi biçimde sağladı. Artık sıra anaların

mutluluğuna gelmişti. Currado, karısı ile Cavriuola'yı çağırttı. Cavriuola'ya:

"Büyük oğlunuzu kızımla evlendirip size kavuşturacağım dersem, ne dersiniz madonna?" dedi.

"Size olan gönül borcum bir kat daha artar, canımdan değerli bildiğim bir cana beni kavuşturduğunuz ölçüde artar, derim yalnızca. Dediğiniz koşullarda, beni oğluma kavuşturacak olursanız, sönmüş umutlarımı yeniden canlandırırsınız." Gözlerinden yaşlar boşanarak sustu. Bunun üzerine Currado karısına döndü:

"Peki, böyle bir damada sen ne dersin?" diye sordu. Kadın:

"Böyle soylu bir kişiye değil de, bir serseriye bile verseydiniz, bir şey demezdim, sizin kararınız benim kararım demektir" karşılığını verdi.

Bunun üzerine Currado:

"Birkaç gün içinde, sevineceğiniz bir haberim olacak size" dedi.

Gençler kendilerine yaraşır giysiler giyip, eski görünüşlerine büründüklerinde, Currado, Giuffredi'ye şu soruyu yöneltti:

"Sevincine, bir de anana kavuşmanın sevincini eklemek istemez miydin?"

"Başına gelen uğursuz olaylardan sonra, sağ kalmış olabileceğini sanmıyorum. Eğer yaşıyorsa dünyalar benim olur, üstelik Sicilya'daki servetimin büyük bir bölümünü kurtarmama da yardımcı olur öğütleriyle."

Bunun üzerine Currado, iki kadını çağırttı. Kadınlar yeni gelini kutladılar, ama Currado'nun nasıl olup da Giannotto'yu damat seçtiğine akıl erdiremediler. Ne var ki, Currado konuşurken Giannotto'nun yüzünü dikkatle inceleyen Beritola, gizemli bir içgüdüyle bu yüzde çocukluğunu yansıtan iz-

leri anımsamakta gecikmedi; hiçbir açıklama beklemeden, kollarını açıp oğlunun boynuna sarıldı. Analık duygusu, sevinci ağzını kilitlemişti sanki, tek söz söyleyemeden oğlunun kollarında kendinden geçti. Giuffredi şaşırmış kalmıştı; onu kaç kez şatoda görmüş, tanıyamamıştı. Ama şimdi anasının kokusunu tanımıştı. Bir yandan geçmişteki dikkatsizliği nedeniyle kendisini kınarken, bir yandan da, gözlerinden yaşlar boşanarak, kollarının arasındaki kadını sevecenlikle öpüyordu. Serpilen soğuk suyun ve Currado'nun karısı ile Spina'nın çabalarının etkisiyle Beritola çok geçmeden kendisine geldi. Gözyaşları içinde, tatlı sözler söyleyerek oğlunu bir kez daha bağrına bastı, analık sevgisiyle belki bin kez öptü. Oğlu da sevgiyle, saygıyla karşılık verdi anasına. Bu mutlu olay, hazır bulunanların gözleri önünde üç dört kez yinelendikten sonra, ana oğul başlarından geçenleri anlattılar birbirlerine. Daha sonra Currado, herkesin sevinç gösterileri arasında, az önce kıymış olduğu nikâhı açıkladı, güzel bir düğün yapılacağını ekledi. Bunun üzerine Giuffredi:

"Currado" dedi, "bana büyük sevinçler bağışladınız, uzun süre anama yardımcı oldunuz. Bize son bir iyilik yapmanızı isteyeceğim. Bu mutlu günde, daha önce size anlattığım gibi bizi tutsak alan Guasparrino d'Oria'nın yanında uşaklık eden kardeşime kavuşma mutluluğuna da eriştirin bizi. Bir de Sicilya'ya bir adam gönderin, adanın ne durumda olduğunu, babam Arrighetto'nun yaşayıp yaşamadığını, yaşıyorsa nerede olduğunu öğrenip, bize haber getirsin."

Currado bu isteği olumlu karşıladı. Cenova'ya da, Sicilya'ya da hemen güvenilir adamlarını yolladı. Cenova'ya giden ulak, messer Guasparrino'yu buldu. Currado'nun Giuffredi ile anasına yaptıklarını anlattıktan sonra Scacciato ile dadıyı geri vermesini istedi. Messer Guasparrino anlatılanlara şaşırmıştı:

"Currado'nun isteklerini seve seve yerine getiririm" dedi. "İstediğin çocukla anası on dört yıldır yanımda. Geri göndermeye hazırım onları. Ama efendine söyle, şimdi kendisine Giuffredi adını yakıştırdığını söylediğin Giannotto'nun her anlattığına inanmasın. Onun ne hin oğlu hin olduğunu bilmez efendin."

Bunları dedikten sonra, adamı gerektiği gibi ağırladı. Gizlice dadıyı çağırtıp, olayı bir de ondan dinledi ayrıntılarıyla. Sicilya'daki ayaklanmayı, Arrighetto'nun yaşamakta olduğunu öğrenen dadı eski korkularından arınmış olduğu için, her şeyi olduğu gibi anlattı. Dadının anlattıklarının Currado'nun adamının anlattıklarına uyduğunu gören messer Guasparrino anlatılanlara inanmaya başlamıştı. Ama kuşkucu olduğu için, yine de başka araştırmalar yaptırttı. Bu araştırmalar da inancını pekiştirince, çocuğa karşı kaba davranmış olmanın utancını duydu. Hatasını gidermek için de, on bir yaşlarındaki güzel kızını, yüklü bir drahoma ile Scacciato'ya verdi. Büyük bir düğün yapıldı. Düğünden sonra messer Guasparrino, çocukları, dadıyı alıp, tepeden tırnağa silahlandırılmış bir kalyonla Lerici'ye gitti. Lerici'de kendisini Currado karşıladı. Konuklar doğru, büyük bir şölenin hazırlandığı bir şatoya götürüldüler.

Oğluna kavuşan ananın sevincini, iki kardeşin duygularını, her üçünün sadık dadıya sevgilerini, hepsinin messer Guasparrino ile kızına gösterdikleri saygıyı, Guasparrino'nun herkese teşekkür edişini, Currado'nun, karısının, çocuklarının, dostlarının katıldıkları toplu coşkuyu aktarmaya sözcükler yetmiyor; bunları tasarlamayı size bırakıyorum.

Bağışlamasının sonu olmayan Tanrı, mutlu bir haber daha ulaştırdı; Arrighetto Capece sağdı ve iyi durumdaydı. Şölen başlayıp da, kadınlı erkekli konuklar masaya oturup ilk yemeği yerlerken, Sicilya'ya giden ulak geri geldi, Arrighetto

ile ilgili bilgiler getirdi. Kral Carlo Arrighetto'yu hapse attırmıştı. Ama krala karşı ayaklanan halk, hapisaneyi basmış, nöbetçileri öldürerek Arrighetto'yu dışarı çıkartmıştı. Kral Carlo'nun baş düşmanı olduğu için de, başlarına geçirip, Fransızları kovalamaya, öldürmeye başlamışlardı. Kral Pietro da bu nedenle Arrighetto'yu destekleyip, malını mülkünü geri vermiş, saygınlığına kavuşturmuştu. Arrighetto ulağı çok iyi ağırlamış, hapse girdikten sonra hiçbir haber alamadığı karısı ile oğluna ilişkin bilgilere çok sevinmişti. Ailesini yanına aldırmak için adamlarını göndermişti bir gemiyle.

Ulağın anlattıkları sevinç, coşku yaratmıştı. Beritola ile Giuffredi'yi almaya gelen soyluları, Currado arkadaşlarıyla birlikte karşıladı. Daha yemeğin yarısına ulaşılmamış olan sofraya buyur etti. Beritola olsun, Giuffredi olsun, konuklar olsun, yeni gelenleri görülmemiş bir coşkuyla karşıladılar. Yeni gelenler sofraya oturmadan önce, Arrighetto adına, karısına ve oğluna gösterdikleri ilgi nedeniyle Currado ile karısına içtenlikle teşekkür ettiler, Arrighetto'nun her isteklerini yerine getirmeye hazır olduğunu söylediler. Davranışıyla kendilerini şaşırtan messer Guasparrino'ya dönüp, Scacciato'ya yaptığı iyiliği öğrenince, Arrighetto'nun da benzer biçimde karşılık vereceğini eklediler. Sonra da, büyük bir sevinçle, iki gelinle iki güvey için düzenlenmiş olan şölene katıldılar. Currado'nun damadı, akrabaları, dostları için düzenlediği o günkü şöleni başka şölenler izledi. Şölenler sona erince, Beritola, Giuffredi ve ötekiler yol hazırlığına başladılar. Currado, karısı ve messer Guasparrino'dan gözyaşları içinde ayrıldılar. Spina ile birlikte gemiye binip yola çıktılar. Rüzgârı arkalarına alıp kısa sürede Sicilya'ya vardılar. Palermo'da, Arrighetto karısını, çocuklarını, kadınları görülmemiş bir biçimde karşıladı. Tanrı'ya olan gönül borçlarını hiç akıllarından çıkartmadan, burada uzun, mutlu bir ömür sürdüler.

VII

*Babil sultanı kızlarından birini Garbo kralına verir. Kocasının yanına gitmekte olan kız dört yıl boyunca değişik yerlerde çeşitli nedenlerle dokuz erkeğin elinden geçer. Sonunda, kız oğlan kız diye babasına gönderilince, yine Garbo kralına varır.**

Emilia'nın öyküsünü oldukça uzatmasına, biraz da Beritola'nın başına gelenleri dinleyen genç kadınların tutamadıkları gözyaşları yol açmıştı. Öykü sona ermişti artık. Kraliçe söz sırasının Panfilo'ya geldiğini söyleyince, Panfilo hemen anlatmaya başladı:

Sevimli kadınlar, günlerin ne getireceğini kestirmek kolay değil. Sık sık örnekleriyle karşılaşırız bunun. İnsanlar paraya pula kavuşunca sıkıntılardan, dertlerden de kurtulacaklarını sanırlar. Tanrı'ya yakarıp kendilerini varlıklı kılmasını isterler, amaçlarına ulaşmak için hiçbir çabadan kaçınmaz, tehlikelerden korkmazlar. Ama istekleri gerçekleştiğinde varlıkları başkalarının gözüne batar, eskiden dost bildikleri kişilerin oyunlarına kurban olurlar. Kimileri ise sıfırdan başlayıp, birbirinden tehlikeli savaşların, akıtılan kardeş, dost kanlarının ardından ülkeyi ele geçirince sonsuz mutluluğa eriştiklerini sanırlar. Oysa eriştikleri bitip tükenmez kaygılar, korku-

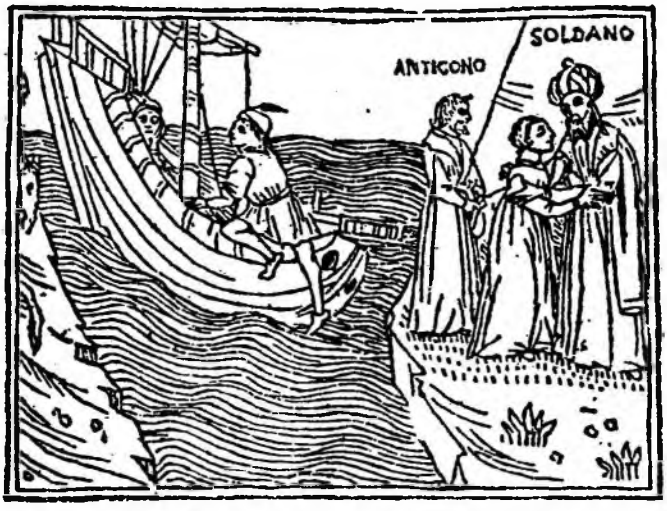
* Güzelliğinin kurbanı olan bir prensesin serüvenlerini, yer yer alaycı bir dille anlattığı bu öyküyü, Boccaccio "dudak öpülmekle eskimez" özdeyişiyle noktalar. Daha sonra La Fontaine, bu özdeyişi masallarından birinde işleyecektir.

lardır. Kral sofralarında altın kupalarla zehir içildiğini öğrenmek için canlarından olurlar. Kim bilir kaç kişi büyük bir coşkuyla, güçlü kuvvetli, alımlı olmayı ya da bir başka şeyi dilemiş, ama bu isteğin başına dertler açabileceğini, dahası kendisini ölüme sürükleyebileceğini aklının ucundan bile geçirmemiştir. İnsanların iştahlarını kabartan istekleri birer birer sıralamaktansa, yaşam boyunca talihin ters dönmesini önleyecek hiçbir güvencenin bulunmadığını belirtmekle yetinmek istiyorum. Bilgeliğin yolu, neye gereksinme duyduğumuzu bilen ve bunları karşılayan Yaratan'ın verdiklerini alıp, korumaktan geçer. İnsan yanlış yapmaya eğilimli olduğu için, siz de sevgideğer kadınlar, güzelliğinizi daha da arttırmak yanlışına düşmekten alıkoyamazsınız kendinizi. Doğanın bağışladığı güzellikle yetinmez, daha da güzel olmak için olanca hünerinizi kullanırsınız. Oysa güzellik, dört yıl boyunca dokuz kez evlenmek zorunda kalan bir Müslüman kadın örneğinde olduğu gibi, başa dert de olabilir.

Çok eskiden Babil'de* Beminedab adında bir sultan vardı; ömrü boyunca ne istemişse elde etmişti. Kızlı oğlanlı bir sürü çocuğundan Alatiel'i her gören, dünyanın en güzel kızı olduğunu söylerdi. Arap kabileleri saldırdığında Garbo** kralı da Beminedab'a yardımcı olmuş, saldırganların yenilgisine katkıda bulunmuştu. İşte bu kral kızını isteyince, Beminedab isteği kabul etti, kızını kadınlı erkekli saygın bir topluluk eşliğinde, pahalı seçme eşyalar yüklü, silahlandırılmış bir gemiye bindirerek, kralın ülkesine doğru yola çıkartıp, gemiyi Tanrı'ya emanet etti.

Havanın elverişli olduğunu gören gemiciler yelkenleri

* Mısır.
** Fas'ta Oran dolayları.

fora ettiler. İskenderiye limanından yola çıktıktan sonra, birkaç gün rahat yol aldılar. Sardinya adasını geçip de yolculuğun sonuna yaklaştıklarında, dört bir yandan, birbirinden şiddetli rüzgârlar esmeye başladı. Kızla gemicilerin bulunduğu tekne öyle sallanıyordu ki, kaç kez ölümle burun burna geldiler. Gemiciler ellerinden gelen ustalığı, çabayı göstererek iki gün süreyle denizin saldırılarına karşı koymayı başardılar. Ama fırtına, dinmek bir yana, üçüncü gece bastırdığında büsbütün azdı. Nerede olduklarını bilemiyorlardı artık. Kapkara bulutlarla kaplı gökyüzü zifiri karanlığa büründüğünden, bulundukları yeri denizcilik yöntemleriyle belirleyemiyorlardı. Mayorka'nın az kuzeyinde tekneden çatırdama sesleri geldi. Geminin parçalanmak üzere olduğunu gören herkes kendi canının derdine düştü. Denize bir filika indirildi. Filikada, batmakta olan gemiden daha güvencede olacaklarını düşünen gemi sahipleri filikaya doluştular. Onları gemide kim varsa izlemeye kalkıştı. Filikadakiler bıçaklarını çekerek sonradan gelenleri engellemeye çalıştılarsa da başaramadılar. Fi-

lika battı. Ölümden kaçmak isteyenler ölümden kaçamadılar. Fırtınalı havada bunca ağırlığı taşıyamayan filika denize gömülünce hepsi boğuldu. Dört bir yanından su alan, neredeyse batmak üzere olan gemi ise rüzgârın, azgın dalgaların etkisiyle Mayorka adası kıyılarına sürükleniyordu. İçinde Beminedab'ın kızıyla öbür kadınlardan başka kimse kalmamıştı. Onlar da kapıldıkları korkunun etkisiyle, ölü gibi güvertede yatıyorlardı. Rüzgâr gemiyi kıyıdan bir taş atımı uzakta kumsala oturttu. Gece boyunca dalgalar tekneyi dövdüler, ama rüzgâr daha öteye sürükleyemedi.

Gün ağardığında fırtına biraz dindi. Sultanın yarı ölü kızı başını doğrultup, cılız sesiyle bir bir adamlarına seslendi. Çabası boşunaydı, çünkü seslendikleri çok uzaktaydı. Yanıt alamayıp, ortada kimsenin olmadığını görünce şaşırdı, büyük bir korkuya kapıldı. Bin bir zorlukla yerinden doğruldu. Hizmetçileri olsun, kendisine eşlik eden kadınlar olsun, uzanmış yatıyorlardı. Yine seslendikten, birer birer hepsini yokladıktan sonra, içlerinden ancak birkaçının yaşamakta olduğunu anladı. Geri kalanlar, dayanılmaz mide bulantılarının, kapıldıkları korkunun sonucunda ölmüşlerdi. İçini büyük bir korku kapladı. Tek başına kalmıştı. Nerede olduğunu bilmiyordu. Birşeyler yapmak gereksinmesiyle, yaşamakta olan kadınları sarsarak kendilerine getirdi. Erkeklerin nereye gittiklerini onlar da bilmiyordu. Gemi ise karaya oturmuş, içi su dolmuştu. Hep birlikte hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladılar. İkindiyi buldular böylece. Ne kıyıda, ne de başka yerde, yardım isteyebilecekleri birini gördüler.

İkindi vakti, atlı adamlarıyla birlikte topraklarını denetlemekten dönen Pericon da Visalgo adında bir soylu kişi geçti oradan. Gemiyi görünce olup biteni anladı. Adamlarından birini bilgi getirmesi için gemiye gönderdi. Adam güç bela gemiye tırmandı. Başaltına gizlenmiş, korkudan tir tir titre-

yen prensesle yanındaki kadınları buldu. Kadınlar onu görünce, hıçkırıklar içinde yardım istediler. Ne var ki, ne adam kadınların dilini, ne de kadınlar adamın dilini biliyorlardı. Bu nedenle kadınlar başlarına geleni işaretlerle anlattılar. Adam her şeyi ayrıntısıyla belleyip Pericone'ye aktardı. Pericone hemen kadınlarla gemideki değerli eşyaları getirtip şatosuna götürdü. Kadınların karnını doyurttu, dinlenmelerini sağladı. Giydiği süslü giysiler, genç kadının soylu olduğunu gösteriyordu. Öbür kadınların saygılı davranışı da bunu doğruluyordu. Deniz yolculuğunun yorgunluğu yüzünü soldurmuş, üstünü başını dağıtmış da olsa güzelliği Pericone'yi etkilemişti. Kocası yoksa, onunla evlenmeye karar verdi Pericone; evlenemezse dostu olacaktı.

Pericone mert, yakışıklı bir erkekti. Birkaç gün süreyle kadına çok iyi bakılmasını sağladı. Alatiel kendisini toparlayıp göz kamaştırıcı güzelliğine kavuştu. Pericone kadının dilini konuşamıyor, kimliğini bilmiyordu ama, dizginlenemez duygular gelişiyordu içinde ona karşı. Kadını, duygularını belli eden davranışlarla elde etmeyi denedi, ama bir sonuca ulaşamadı. Kadın her türlü yakınlıktan kaçınıyordu, bu davranış da Pericone'nin isteğini büsbütün kamçılıyordu.

Alatiel birkaç gün içinde durumu kavramış, Hıristiyanların eline düştüğünü, kimliğini açıklamanın hiçbir işe yaramayacağını anlamıştı. İstese de istemese de bir süre sonra Pericone'ye boyun eğmek zorunda kalacaktı. Bunun üzerine alnının kara yazısına karşı çıkmaya karar verdi. Sayıları üçe inmiş olan hizmetçilerinden, kendilerini özgürlüğe kavuşturacak bir olanak söz konusu olmadıkça, kimseye kimliklerini açıklamamalarını istedi. Ayrıca kızlıklarını korumalarını söyledi, kendisine de kocasından önce kimsenin eli değmeyecekti. Kadınlar bu sözleri onayladılar, ellerinden geldiğince denilenlere uyacaklarını söylediler.

Pericone'nin içindeki ateşin alevi gün geçtikçe büyüyordu. Ama o yakınlaşmaya çalıştıkça, isteklerinin hedefi uzaklara kaçıyordu. Kadını tatlılıkla yola getiremeyeceğini anlayan Pericone, zora baş vurmadan önce, bir de kurnazlığı denemeye karar verdi. Şaraba alışık olmasa da, dini şarap içmeyi yasaklasa da, kadının şaraptan hoşlandığını görmüştü. Bu nedenle şarabı Venüs'ün* aracısı olarak kullanmaya karar verdi. Kadının sert tutumundan şikâyetçi görünmemeye özen gösterdi. Bir akşam yemeği düzenleyerek genç kadını da çağırdı. Değişik yemeklerin sunulduğu sofrada Alatiel'e hizmet eden adamına, çeşitli şarapları karıştırarak kadına vermesini söyledi. Adam denileni yaptı. Olup bitenden habersiz kadın, kendini içkinin tadına kaptırıp, gereğinden fazla içti. Geçmişin üzüntülerini unutarak çılgın bir neşeye kapıldı, kadınlar Mayorka dansları yapınca, o da İskenderiye dansları yapmaya başladı. Kadının oynadığını gören Pericone, artık isteğinin gerçekleşmek üzere olduğunu anladı. Yeniden yiyecek içecek getirterek, yemeği gecenin geç saatlerine dek uzattı. Sonunda konuklar gidince, kadınla birlikte odasına çekildi. Şarabın etkisiyle kanı kızışan Alatiel'i, erdemi koruyamaz olmuştu artık. Sanki Pericone'nin karılarından biriymiş gibi, hiçbir sıkıntı duymadan giysilerini çıkartıp yatağa girdi. Pericone de zaman yitirmeden aynı şeyi yaptı. Işığı söndürüp, kadının yanına uzandı. Hiçbir direnmeyle karşılaşmadan kollarını dolayıp, sevişmenin tadını çıkartmaya başladı.

Daha önce, erkeklerin sevişme sırasında nasıl boynuz vurduklarını bilmeyen Alatiel boynuzun tadını alınca, Pericone'nin isteğini daha önce kabul etmemiş olmanın pişmanlığını duydu. Artık böyle ateşli geceler yaşamak için çağırı

* Aşk tanrıçası.

beklemiyordu. Çağırıyı kendisi yapıyor, sözcüklerle anlaşamadıkları için, davranışlarıyla açığa vuruyordu isteğini.

Pericone ile Alatiel böyle yoğun zevkler içinde yüzerlerken, talih kuşu bir kral karısının bir derebeyinin sevgilisi olmasını yeterli bulmamış olmalıydı ki, kanlı bir sevdaya bulaştırdı kadını. Pericone'nin yirmi beş yaşlarında, yakışıklı, fidan boylu bir erkek kardeşi vardı. Adı Marato olan bu delikanlı genç kadını görmüş, ondan çok hoşlanmıştı. Kadının davranışlarından, kendisine karşı ilgisiz olmadığını sezmişti. Pericone'nin kadını sıkı bir göz hapsinde tutmasının dışında isteğini durduracak hiçbir engel olmadığını görünce, kanlı bir oyun geldi aklına ve hemen uygulamaya geçti.

Limanda, Romania'nın* Chiarenza limanına mal götürecek bir gemi vardı. Geminin sahipleri Cenovalı iki gençti. Yelkenleri fora etmiş elverişli rüzgâr bekliyorlardı. Marato onlarla anlaştı; ertesi gece bir kadınla birlikte gemiye binecekti. Hava kararınca, hiçbir şeyden kuşkulanmayan Pericone'nin evinin yolunu tuttu. Güvenilir bir iki adamını da birlikte götürerek çevreye yerleştirdi. Sonra gizlice eve girip, bir yere saklandı. Gece ilerleyince kapıyı açtı, adamlarını içeri aldı. Hep birlikte Pericone'nin, sevgilisiyle uyumakta olduğu odaya gittiler. Pericone'yi uykusunda öldürdüler. Hüngür hüngür ağlamaya başlayan kadını "susmazsan seni de öldürürüz" diye korkuttular. Kadını, Pericone'nin değerli eşyalarının çoğunu alarak, kimseye görünmeden limana gittiler.

Marato kadınla birlikte gemiye binince, arkadaşları geri döndüler. Güçlü, serin bir rüzgâr esmeye başladığı için gemi demir alıp yola çıktı. Kadın başına gelen aksilikler yüzünden gözyaşı döküyordu. Ama Marato Tanrı'nın biz kullarına ver-

---

* Ortaçağ'da Mora'nın doğusuna bu ad veriliyordu.

diği, elledikçe büyüyen kutsal Maslahat'la kadının acısını dindirmeye çalıştı. Öyle başarılı oldu ki, kadın ona alışıp, Pericone'yi unuttu. Alatiel yeniden mutluluğa kavuşmuştu. Ama çilesi dolmamış olmalıydı ki, yeni dertler açıldı başına.

Daha önce kaç kez belirttiğimiz gibi, kadın çok güzel, çok alımlıydı. Geminin genç sahipleri de ona tutulmuşlardı. Kadına hizmet etmek, onun gözüne girmekten başka bir şey düşünmez olmuşlardı. Bir yandan da Marato'nun niyetlerini sezmemesine özen gösteriyorlardı. Birbirlerinin duygularını öğrenince, malı birlikte ele geçirmeye karar vermişlerdi. Ama Sevda, bir mal gibi, para gibi paylaşılabilir miydi? Üstelik Marato kadına göz açtırmayarak, isteklerinin gerçekleşmesine engel oluyordu.

Bir gün gemi pupa yelken yol alırken Marato kıç tarafta, hiçbir şeyden habersiz, ayakta denize bakıyordu. Iki kardeş arkadan yaklaşıp, bir çırpıda denize attılar onu. Marato'nun denize düştüğü ancak bir mil yol aldıktan sonra anlaşıldı. Olayı öğrenen kadın, artık Marato'nun geri gelmeyeceğini anladı ve yeniden gözyaşlarına boğuldu. Sevdalı kardeşler, çoğunu anlamadığı tatlı sözlerle, büyük vaatlerle onu avutmaya çalışıyorlardı. Oysa kadın, yitirdiği erkeğine değil, başına gelen aksiliklere ağlıyordu. Kardeşler uzun uzadıya dil döktükten sonra kadının acısının dindiği sonucuna varıp, onunla önce kimin yatacağını tartışmaya başladılar. İkisi de kadınla ilk yatanın kendisi olmasını istiyordu. Aralarında uzlaşamayınca, önce küfürler ettiler. Sonra öfkelerine yenik düşüp bıçaklarını çekerek birbirlerine saldırdılar. Tayfaların kavgayı ayırma girişimi sonuç vermeyince bıçaklar kalkıp inmeye başladı. Kardeşlerden biri orada öldü. Öbürü ise, vücudundaki birçok bıçak yarasına karşın ölmedi. Alatiel bu olaya çok üzüldü. Artık yardım isteyeceği, danışacağı hiç kimse kalmamıştı. Üstelik gemi sahiplerinin yakınları, arkadaşları

öfkelerini kendisine yöneltebilirlerdi. Ama yaralının yalvarması, çok geçmeden de geminin Chiarenza'ya varması ölüm tehlikesini geçersiz kıldı. Kadın, yaralı ile birlikte karaya çıkıp bir hana yerleşti. Kısa süre sonra, güzelliği bütün kentte konuşulur oldu. O sırada Chiarenza'da bulunan Mora prensi de söylenenleri duyup, onu görmek istedi. Görünce, söylenenden de güzel buldu. Kadına vuruldu, ondan başka bir şey düşünemez oldu. kadının başına gelenleri duyduğu için, onu elde edebileceğini düşündü, isteğini gerçekleştirmenin bir yolunu aramaya koyuldu. Yaralı gencin ailesi prensin amacını öğrenince, hemen kadını ona gönderdiler. Prens çok sevindi buna. Kadın da sevindi, çünkü büyük bir tehlikeden sıyrılmış oluyordu. Prens, kadının güzelliğinin yanı sıra kraliçeler gibi davrandığını da görünce, kimliğini bilmese de onun soylu biri olduğuna karar verdi, sevgisi bir kat daha arttı. Ona her türlü saygıyı gösterdi, kapatması gibi değil, karısıymış gibi davrandı.

Başına gelenleri unutan Alatiel artık rahata kavuşmuş, yeniden eski canlılığını, neşesini bulmuştu. Bu arada güzelliği dillere destan olmuş, Romania'da herkes onun güzelliğinden söz etmeye başlamıştı. Prensin akrabası, yakışıklı, genç Atina dükü de kadını tanımak isteğine kapılmıştı. Bu amaçla, sık sık yaptığı gibi, o dönemin geleneklerine uyarak, kalabalık bir soylular topluluğu ile birlikte Chiarenza'ya gitti. Burada gösterişli bir biçimde karşılandı, onuruna şölenler düzenlendi. Aradan birkaç gün geçti. Bir ara dükle prens konuşurlarken, söz kadının güzelliğine geldi. Dük, kadının gerçekten de söylendiği gibi güzel olup olmadığını sordu.

"Daha bile güzel" karşılığını verdi prens. "Sözler yetersiz kalır güzelliğini anlatmaya, kendi gözlerinle görmen gerekir."

Dük de bu öneriye katılınca, prensle birlikte kadının bulunduğu yere gittiler. Geleceklerini haber almış olan Alatiel,

giyinip kuşanmıştı. Onları güleryüzle karşıladı. Erkekler kadını aralarına oturttular, ama kadın dillerini neredeyse hiç bilmediği için, onunla sohbet edebilmenin keyfini çıkartamadılar. Kadına olağanüstü bir varlık gözüyle bakıyorlardı, hele dük bu kadının ölümlü olabileceğine bir türlü inanmak istemiyordu. Ona baktıkça doyumsuz bir zevk alıyordu, ama bir yandan da, gözleriyle sevda zehiri içerek tuzağa düşüyor, kadına çılgınca tutuluyordu.

Prensle birlikte kadının yanından ayrılıp da tek başına kaldığında, dük, böyle güzel bir zevk aracına sahip olduğu için prensin çok mutlu olması gerektiğini düşündü. Aklına gelen bir sürü düşünce içinde gönlünün çılgın sesi, aklının sesini bastırdı. Her ne pahasına olursa olsun prensi mutluluğundan edip, kendisini mutlu kılacaktı. Aklın dürüstlüğün yolundan ayrılıp, bir tuzak tasarlamaya verdi kendini.

Vardığı çirkin kararı uygulamak için, prensin oda hizmetini gören uşağı Ciuriaci ile anlaştı. Gizlice eşyalarını hazırlatıp atlara yükletti. O gece, kendisi gibi tepeden tırnağa silahlı bir arkadaşıyla birlikte, Ciuriaci'nin yardımıyla gizlice prensin odasına girdi. Hava çok sıcak olduğu için prens çırılçıplaktı; pencerenin önüne gitmiş, denizden gelen esintiyle serinliyordu. Alatiel ise yatakta uyuyordu. Dük adamına ne yapacağını iyice belletmişti. Adam sessizce pencereye yaklaştı ve bıçağını prensin sırtına öyle bir sapladı ki, bıçağın ucu gövdenin öbür yanından çıktı. Sonra da prensi kaldırıp pencereden dışarı attı.

Saray, denize bakan çok yüksek bir yere yapılmıştı. Prensin bakmakta olduğu pencereden, dalgaların yıktığı birkaç ev görünüyordu. Kimsenin gidip geldiği olmazdı buraya. Bu nedenle, prensin ölüsünün düşüşünü duyan olmadı, çünkü duyacak kimse yoktu.

Dükün adamı, işini bitirdikten sonra Ciuriaci'ye dostça

yaklaşıp, yanında getirdiği bir ipi onun boynuna doladı. Olanca gücüyle çekince Ciuriaci en ufak bir ses bile çıkartamadı. Dük de yardıma gelince, Ciuriaci'yi boğazlayıp, pencereden prensin ölüsünün yanına attılar. Bu iş de bittikten sonra, kadının da, başkalarının da hiçbir şey duymadıklarını gören dük, bir şamdan alıp yatağın üstüne tuttu. Derin bir uykuya dalmış olan kadının üstündeki örtüyü açtı yavaşça. Kadının çıplak bedenine gözlerini dikti. Giyinikken beğendiği kadının çıplak hali, anlatılamaz biçimde hoşuna gitti. İçinde tutuşan tutkunun dürtüsüyle, az önce işlediği günahı umursamayıp, elinin kanıyla kadının koynuna girdi. Uykulu kadın, koynuna girenin prens olduğu sandı. Dük, kadınla büyük zevklere ulaştıktan sonra yataktan kalktı. Adamlarını çağırdı. Kadını, gürültü patırdı etmesine meydan vermeden yataktan almalarını söyledi. Kendisinin geldiği gizli kapıdan dışarı çıktılar. Alatiel'i de bir ata bindirip, gürültü etmemeye özen göstererek Atina'ya doğru yola koyuldular.

Dük evli barklı olduğu için, kadını Atina'ya götürmedi, kentin az ötesinde, deniz kıyısında güzel bir eve yerleştirdi. Kendisine saygılı davranılsa da, hiçbir eksiği olmasa da, Alatiel hoşnut kalmadı bu durumdan.

Ertesi sabah, prensin adamları ikindiye dek efendilerinin kalkmasını beklediler. Kalkmadığını görünce odanın kilitlenmemiş kapısını açtılar. İçeride kimseyi bulamayınca, prensin güzel sevgilisiyle birlikte birkaç gün geçirmek için bir yere gitmiş olabileceğini düşündüler. Akıllarına başka bir şey gelmedi. Ama ertesi gün, prensle Ciuriaci'nin cesetlerinin atıldığı yıkıntıya bir delinin gireceği tuttu. Deli, Ciuriaci'nin boynundaki ipi çekerek, cesedi peşinde sürüklemeye başladı. Birçok kişi Ciuriaci'yi tanıyıp büyük bir şaşkınlığa düştü. Delinin gönlünü edip, cesedi bulduğu yeri öğrendiler. Prensin cesedini alıp, kent halkının gözyaşları arasında toprağa verdi-

ler. Bu cinayeti hangi alçak işlemişti? Atina dükünün ortada olmadığını, gizlice gitmiş olduğunu görünce, haklı olarak prensi onun öldürdüğü ve kadını da kaçırdığı sonucuna vardılar. Vakit geçirmeden prensin erkek kardeşlerinden birini yeni prens yapıp, kardeşinin öcünü alması için kışkırtmaya başladılar. Kanıtlar olayın tasarladıkları gibi gerçekleştiğini doğrulayınca, yeni prens dostlarının, akrabalarının, adamlarının da katılımıyla büyük ve güçlü bir ordu oluşturdu. Ordusunun başına geçip Atina düküyle savaşmak için yola çıktı.

Bu hazırlığın haberini alan dük de, savunmak için gereken önlemleri aldı. Birçok senyör dükün yardımına koştu. Bizans imparatoru da oğlu Costanzo ile yeğeni Manovello'yu adamlarıyla birlikte gönderdi. Dük bunları büyük bir törenle karşıladı. Dükün karısı da vardı törende, çünkü gelenlerden biri kardeşiydi. Savaş artık kapıya dayanmıştı. Düşes bir yolunu bulup akrabalarını odasına çağırdı. Gözyaşları içinde olayın iç yüzünü, savaşın nedenini anlattı. Dükün, varlığından kimsenin haberi olmadığını sandığı kadının, kendisi için nasıl aşağılayıcı olduğunu belirtti, kocasının onuru, kendisinin esenliği için ellerinden geleni yapmalarını istedi. Her şeyi zaten bilmekte olan genç adamlar, düşese hiçbir şey sormadılar, yüreklendirici sözler söyleyip yüreğini umutla doldurdular. Kadının nerede olduğunu öğrendikten sonra da, ayrılıp gittiler.

Kadının olağanüstü güzelliği, onların da kulaklarına ulaşmıştı. Onu görmek istiyorlardı. Dükten kadını göstermesini istediler. Prensin kadını kendisine göstermenin bedelini nasıl ödediğini aklına getirmeyen dük, bu isteği kabul etti. Kadının oturduğu evin göz alıcı bahçesinde, zengin bir sofra hazırlattı ve ertesi sabah konuklarını, birkaç kişiyle birlikte oraya yemeğe götürdü. Sofrada Alatiel'in yanına düşen Costanzo, hayranlık dolu bakışlarını kadından alamıyordu. Öm-

ründe böyle bir güzellik görmemişti. Bunca güzel bir kadını elde etmek için, dükün, ya da başka birinin ihanet etmesi, namussuzluk etmesi anlaşılır bir şeydi. Kadına her baktığında coşkusu artıyordu. Sonunda dükün başına gelen onun da başına geldi. Dönüşte, kadına tutkundu artık. Savaşı çoktan unutmuştu. Tek düşüncesi kadını dükün elinden alabilmekti. Hiç kimseye duygularını belli etmemeye karar verdi.

Costanzo'nun yüreğindeki kor büyürken, savaş da gelip çatmıştı. Prensin ordusu dükün topraklarına ulaşmak üzereydi. Hazırlanan plan uyarınca dük, Costanzo ve ötekiler Atina'dan çıkıp, prensin saldırısını karşılamak için sınıra yerleştiler. Birkaç gün beklediler burada. O kadından başka hiçbir şey düşünemez olan Costanzo, dükün kadının uzağında olmasının isteğini gerçekleştirebileceğini düşündü. Atina'ya dönebilmek için, hastalanmış gibi yaptı. Dükten izin alarak komutayı Manovello'ya bıraktı. Atina'ya kızkardeşinin yanına döndü. Bir iki gün sonra kızkardeşine, kocasının bir kadınla ilişki kurarak onu aşağılaması konusunu açtı. Eğer isterse, kadını bulunduğu yerden kaçırıp uzağa götürerek ona yardımcı olabileceğini söyledi. Düşes, Costanzo'nun bu davranışını, kadına duyduğu sevgi yerine kendisine olan sevgisine bağladı. Öneriyi desteklediğini, ancak bu işe karıştığını kocasının bilmemesi gerektiğini söyledi. Costanzo bir şey söylememeye söz verdi.

Düşes ne gerekiyorsa yapmasına izin verince, Costanzo gizlice küçük bir tekne hazırlattı. İçine bindirdiği adamlarına ne yapacaklarını öğreterek, tekneyi kadının oturduğu evin bahçesinin karşısına gönderdi. Kendisi de yanına başka adamlar alarak, kadının oturduğu saray yavrusuna gitti. Kadınla hizmetçileri büyük bir sevinçle karşıladılar gelenleri. Costanzo'nun isteği üzerine, Alatiel hizmetçileri ve Costanzo'nun adamlarıyla birlikte bahçeye çıktı. Costanzo dükten

haber getirdiğini söyleyerek, kadınla birlikte, daha önce adamlarının birinin açmış olduğu, deniz tarafındaki bir kapıya doğru ilerledi. Verdiği işaret üzerine tekne kapıya yanaşınca, Costanzo kadını kavradığı gibi tekneye attı. Sonra hizmetçilere döndü:

"Canınızdan olmak istemiyorsanız yerinizden kıpırdamayın, ağzınızı açmayın" dedi. "Amacım dükün sevgilisini kaçırmak değil, kızkardeşimin alnına sürülen lekeyi temizliyorum."

Bu sözlere kimse karşılık veremedi. Costanzo tekneye atladı. Hüngür hüngür ağlamakta olan kadının yanına oturup, adamlarına küreklere asılmalarını söyledi. Tekne sanki kanatlanmış gibi yol alınca, ertesi sabah şafak vakti Egina'ya vardılar. Denizciler dinlenmek için burada karaya çıktılar. Costanzo da, güzelliğinin kurbanı kadının kollarında dinlendi. Sonra yeniden tekneye bindiler, birkaç gün içinde Chios'a* ulaştılar. Babasının öfkesinden ve kaçırdığı kadının elinden alınmasından çekinen Costanzo, güvenilir bulduğu bu adada kalmaya karar verdi. Güzel kadın başına gelenlere gözyaşı dökmeyi sürdürdü günlerce. Ama daha öncekilerin yaptığı gibi Costanzo da, gözyaşlarını dindirmeyi bildi. Öyle ki, kadın alın yazısının kendisine hazırladığı beklenmedik olaylardan hoşlanmaya bile başladı.

Bu sırada, o dönemde Türklerin hükümdarı olan ve sürekli olarak imparatorla savaşan Osbech, bir rastlantı sonucu Smirre'ye** geldi. Costanzo'nun kaçırdığı bir kadınla Chios'ta gönlünü eğlendirdiğini, hiçbir önlem de almamış olduğunu duydu. Bir gece, birkaç hafif savaş gemisiyle adaya gi-

---

* Istanköy.
** İzmir.

dip, adamlarını sessizce karaya çıkarttı. Düşman baskınından habersiz halkın büyük bölümünü uyurken tutsak etti. Uyanıp da silaha sarılmak isteyenleri ise öldürdü. Her tarafı ateşe verdikten sonra, ganimeti, tutsakları gemilere yükleyip Smirre'ye döndü. Buraya varınca tutsakları gözden geçirdi. Kadını görüp de, Costanzo ile yatakta uyurken ele geçirildiğini öğrenince, genç bir adam olan Osbech çok sevindi. Hemen nikâhlı karısı yaptı onu, aylarca koynundan çıkarmadı.

Bu olaylardan önce, imparator, Kapadokya kralı Basano ile Osbech'e karşı bir anlaşma yapmıştı. Imparatorun ordusu bir yönden Osbech'e saldırdığında, kralın ordusu da karşıt yönden saldırıya geçecekti. Ancak Basano kabul edilemez kimi koşullar öne sürdüğü için, anlaşma uygulamaya koyulamamıştı. Ama oğlunun başına gelenleri öğrenen imparator sınırsız bir üzüntüye kapılarak Kapadokya kralının isteklerini kabul etti. Kraldan, vakit geçirmeden Osbech'e saldırmasını istedi; kendisi de saldırı hazırlığına başladı. Bunları öğrenen Osbech, iki güçlü hükümdarın kendisini kıskaca almalarını beklemeden, ordusuyla Kapadokya kralının üstüne yürüdü. Güzel karısını ise Smirre'de bıraktı; güvenilir bir dostunu kadını korumakla görevlendirdi. Bir süre sonra Kapadokya kralı ile karşı karşıya gelip, savaşa tutuştu. Ordusu bozguna uğrayıp dağıldı, kendisi de savaşırken öldü. Savaşı kazanan Basano hiçbir engelle karşılaşmadan Smirre'ye doğru ilerledi. Yol boyunca karşılaştığı halk hemen buyruğuna giriyordu.

Osbech'in, güzel karısını korumakla görevlendirdiği Antioco adındaki arkadaşı, gençliğini geride bırakmış da olsa, kadının güzelliği karşısında dostuna ve efendisine verdiği sözü unutmuş, kadına tutulmuştu. Kadının dilini de biliyordu. Söylenenleri anlamadığı, söylediklerini anlatamadığı için yıllardır sağır dilsizler gibi yaşayan Alatiel çok sevinmişti buna. Duygularının dürtüsüyle, Antioco birkaç gün içinde kadınla

öyle bir yakınlık kurdu ki, çok geçmeden, efendilerinin savaşta dövüşmekte olduğunu umursamayıp dostluk ilişkisini gönül ilişkisine dönüştürdüler. Çarşafların altında, birbirlerinden doyumsuz tatlar almaya başladılar.

Çok geçmeden Osbech'in yenilgiye uğrayıp öldüğü, Basano'nun da her yeri yağmalayarak gelmekte olduğu haberi ulaştı. Bunun üzerine, Basano oraya varmadan uzaklaşmaya karar verdiler. Osbech'in değerli eşyalarının büyük bir bölümünü alarak gizlice Rodos'a gittiler. Kısa bir süre sonra da Antioco ölümcül bir hastalığa yakalandı. Antioco Rodos'a giderken Kıbrıslı bir tacirle tanışıp dost olmuştu. Günlerinin sayılı olduğunu anlayınca mallarıyla sevdiği kadını ona bırakmayı düşündü. Ölümün eşiğinde ikisini de başucuna çağırıp:

"Artık ölümün eşiğindeyim" dedi; "dünyadan ayrılacağıma üzülüyorum, yaşamak her zamankinden daha güzel görünüyor gözüme. Bir şeye seviniyorum, son nefesimi dünyada en çok sevdiğim iki kişinin, sevgili bir dostumla, görür görmez canımdan çok sevmeye başladığım bir kadının kolları arasında vermeme. Sevdiğim kadının, burada hiç kimsesi olmadığı için, ölümümden sonra tek başına, yardımcısız kalacak olmasına da üzülüyorum. Sen olmasaydın üzüntüm daha da büyük olacaktı. Dostluğumuz adına, bana gösterdiğin yakınlığı ona da göstermeni bekliyorum. Ben ölünce malım mülküm de, bu kadın da senin olsun. İkisini de, ruhumu hoşnut edecek biçimde kullanırsın. Sen de sevgilim, ne olur beni unutma, öldüm diye. Öyle davran ki, öbür dünyada, yeryüzünün en güzel kadınını sevmiş olduğumu söyleyerek övünebileyim. Bu iki isteğimi yerine getirmeye söz verirseniz, gözüm arkada kalmayacak."

Bu sözleri dinleyen tacirle kadın gözyaşlarını tutamadılar. Antioco susunca, gönül alıcı sözler söylediler, ölecek olursa isteğini yerine getirmeye ant içtiler. Çok geçmeden de

Antioco bu dünyadan göçtü ve kendisine yaraşır bir biçimde toprağa verildi.

Birkaç gün sonra, Kıbrıslı tacir Rodos'taki işlerini bitirdi ve bir Katalanya yelkenlisiyle Kıbrıs'a dönmeye karar verdi. Kadına da kendisiyle birlikte gidip gitmeyeceğini sordu. Antioco'nun dostu tacirin, kendisine bir kardeş gibi davranacağını uman kadın, seve seve kabul etti bu öneriyi. Tacir, kadına her isteğini yerine getireceğini, onur kırıcı bir durumla karşılaşmaması için de, Kıbrıs yolculuğu sırasında onu karısıymış gibi göstereceğini söyledi. Gemiye bindiler, kıç taraftaki bir kamaraya yerleştiler. Davranışları sözleriyle çelişmesin diye, daracık yatakta birlikte yattılar. Böylece, Rodos'tan yola çıkarken ikisinin de aklının ucundan bile geçmemiş olan bir şey gerçekleşti. Karanlığın, yumuşacık, sımsıcak yatağın da etkisiyle Antioco'ya olan sevgilerini, bağlarını unutup, ortak bir istekle kavrulmaya başladılar. Tacirin oturduğu Baffa'ya varmadan önce, birbirleriyle oynaşmaya koyuldular.

Baffa'ya varınca kadın tacirle oturmaya başladı. Bu sırada Antigono adında bir soylu kişi alışveriş yapmak için Baffa'ya geldi. Yaşı ilerlemiş, aklı bol ama parası kıt biriydi. Parasını Kıbrıs kralı uğruna harcayıp tüketmişti. Bir gün, güzel kadının oturduğu evin önünden geçerken pencerede kadını gördü. Erkeği alışveriş için Ermenistan'a gitmişti. Kadın çok güzel olduğu için, uzun süre ayıramadı gözlerini ondan. Bu yüzü sanki gözü ısırıyordu, ama nerede tanıdığını çıkartamıyordu bir türlü.

Alın yazısının elinde oyuncak olan güzel Alatiel, çektiklerinin sona ermek üzere olduğunu kestiremese de, Antigono'yu görür görmez tanıdı. İskenderiye'de, babasının yanında önemli bir görev yaptığını anımsadı. Tacirin evde olmayışından yararlanarak, eski konumuna kavuşmak için bu yaşlı adama danışmaya karar verdi. Antigono'yu çağırttı. Gelince,

utana sıkıla, ona Magosalı Antigono olup olmadığını sordu. Antigono evet yanıtını verdikten sonra şunları ekledi:

"Ben de sizi tanıyorum ama, kim olduğunuzu çıkartamıyorum. Eğer bir sakıncası yoksa, kimliğinizi bağışlar mısınız?"

Karşısındakinin kim olduğunu öğrenen kadın, gözyaşları içinde boynuna sarıldı onun. Sonra da, şaşkınlık içindeki adama, İskenderiye'de kendisini görüp görmediğini sordu. Bu soru üzerine Antigono onun, sultanın, herkesin deniz kazasında öldüğünü sandığı kızı Alatiel olduğunu anladı. Kadının önünde saygı duruşuna geçti. Ama Alatiel karşı çıktı buna, yanına oturttu onu. Antigono, Alatiel'e buraya nasıl, ne zaman geldiğini sordu, saygılı bir biçimde. Mısır'da herkesin onu yıllarca önce denizde boğulduğunu sandığını söyledi. Bunun üzerine kadın:

"Keşke ölseydim de, yaşadıklarımı yaşamasaydım" dedi. "Başıma gelenleri öğrenince, babam da böyle düşünecek."

Bunları dedikten sonra yeniden hıçkırıklara boğuldu. Antigono:

"Madonna, gereksiz yere üzülüyorsunuz" dedi. "Başınıza gelenleri, yaşadıklarınızı anlatın bana. Bakarsınız, Tanrı'nın izniyle bir çare buluruz derdinize."

"Antigono" dedi güzel kadın, "seni görünce babamı görmüş gibi oldum. Ona beslediğim sevgiyi saygıyı sana da duyunca, kimliğimi açığa vurmaktan çekinmedim. Seni görüp, tanıyınca içimi kaplayan sevinci, çok az kişiyle karşılaştığımda duydum. Bu nedenle, karşımda sanki babam varmış gibi, bugüne dek herkesten gizlediğim başımdan geçenleri bir bir anlatacağım sana. Anlatacaklarımı dinledikten sonra, eski konumuma dönmemi sağlayacak bir yol bulursan söyle; çıkar yol yoksa, senden isteğim, kimseye beni gördüğünden, benden haber aldığından söz etmemen."

Bunları dedikten sonra, yine gözlerinden boşanan yaşlar

arasında, Mayorka adasından başlayarak, başından geçenleri anlattı. Antigono da gözyaşlarını tutamadı. Bir süre düşündükten sonra:

"Madonna" dedi, "başınıza gelen aksilikler boyunca, gerçek kimliğiniz ortaya çıkmadığına göre, önce sizi babanızın yanına gönderip onu mutlu edeceğim, sonra da Garbo kralının karısı olacaksınız."

Alatiel'in bu işlerin nasıl olacağını sorması üzerine, gereken açıklamaları yaptı. Sonra da, gecikmenin yol açabileceği tersliklere meydan vermemek için hemen Magosa'ya gidip kralı gördü. Krala:

"Efendimiz" dedi, "hem size onur kazandıracak, hem de varını yoğunu uğrunuzda tüketmiş olan ben kulunuza büyük yararı dokunacak bir isteğim var."

Kral, isteğinin ne olduğunu sorunca Antigono devam etti:

"Sultanın, denizde boğulduğu sanılan güzeller güzeli kızı Baffa'ya geldi. Namusunu koruyabilmek için birçok sıkıntıya katlanmak zorunda kalmış. Babasının yanına dönmek istiyor, ama şu ara beş parasız. Benim korumam altında babasının yanına gönderecek olursanız, hem siz onur kazanmış olursunuz, hem de ben kârlı çıkarım bu işten. Sultan, bu iyiliği hiç unutmaz."

Yüreği soylu duygularla dolan kral bu isteği kabul etti. Adamlarını göndererek Alatiel'i Magosa'ya getirtti. Kraliçeyle birlikte görülmemiş bir törenle karşıladı onu. Başından geçenler sorulduğunda, Alatiel, Antigono'nun öğrettiği yanıtları verdi. Birkaç gün geçtikten sonra Alatiel'in isteği üzerine, kral onu başında Antigono'nun bulunduğu kadınlı erkekli bir alay eşliğinde sultana gönderdi. Alatiel ile yanındakileri sultanın nasıl bir coşkuyla karşıladığını söylemeye gerek yok. Kızı bir süre dinlendikten sonra, sultan ona nasıl

olup da sağ kalabildiğini, bunca zaman nerede olduğunu, niçin hiç haber göndermediğini sordu. Antigono'nun öğrettiklerini aklına kazımış olan Alatiel, babasına şunları dedi:

"Sevgili babacığım, sizden ayrıldığımın sanırım yirminci günü korkunç bir fırtına patladı. Bir gece, gemimiz batıda Aguamorta* yakınlarında karaya oturup parçalandı. Gemidekilerin ne olduklarını bugüne dek öğrenemedim. Bütün anımsadığım, gün doğduğunda sanki yeniden dünyaya geldiğim. Geminin parçalandığını gören köylüler, dört bir yandan gelip her şeyi yağmaladılar. İki hizmetçimle beni karaya çıkarttılar. Kadınlarımdan birini bir adam, birini bir başka adam alıp götürdü. Ne olduklarını bir daha öğrenemedim. İki adam da, beni saçlarımdan sürüklemeye başlamıştı. Hüngür hüngür ağlıyordum. Bir yoldan geçip büyük bir ormana gireceğimiz sırada, dört atlı geçti oradan. Atlıların benim sürüklendiğimi görmeleri üzerine, adamlar beni bırakıp kaçtılar. Önemli kişiler oldukları izlenimini veren atlılar yanıma geldiler, bir sürü soru sordular, ben de bir sürü şey dedim. Ama ne ben onların dediklerinden bir şey anladım, ne de onlar benim dediklerimden. Aralarında uzun süre konuştuktan sonra, beni de bir ata bindirip, bir kadınlar manastırına götürdüler; kadınlar burada kendi dinlerinin kurallarına göre yaşıyorlardı. Ne dediklerini anlamadım ama, çok iyi karşılandım, büyük saygı gördüm. O bölge kadınlarının çok önem verdikleri ermiş Cresci-in-Valcava'ya** ben de onlarla birlikte hizmet ettim. Aralarında bir süre yaşayıp da, dillerini biraz öğrenin-

---

* Fransa'da Nîmes yakınlarında Aiguesmortes.

** Toscano'da bu adı taşıyan bir manastırın bulunduğu söylenir. Ne var ki Boccaccio burada çağırışımlara yol açan sözcükler (*in valcava*= taş ocağı vadisinde / *cresci*= büyüyen) kullanmayı amaçlıyor. Bugün Italyan argosunda *valcava* kadın cinsellik organı anlamına gelir.

ce, kim olduğumu, nereden geldiğimi sordular. Doğruyu söyleyecek olursam, beni dinlerine düşman sayıp kapı dışarı edebileceklerini düşünerek, kendimi Kıbrıslı bir soylunun kızı olarak tanıttım. Babamın beni Giritli birine verdiğini, yolda gemimizin fırtınaya tutularak battığını söyledim. Başıma daha başka aksilikler gelmemesi için, ben de birçok konuda onların davranışlarını benimsedim. Kadınların 'başrahibe' dedikleri başkanları Kıbrıs'a dönmek isteyip istemediğimi sorduğunda, çok istediğimi söyledim. Ama başrahibe, namusumu düşündüğü için Kıbrıs'a giden hiç kimseye emanet etmek istemedi beni. Sonunda, bundan yaklaşık iki ay önce, Fransa'dan saygın birileri geldi. İçlerinden biri başrahibenin akrabasıydı. Karılarıyla birlikte Kudüs'e, Tanrı bildikleri, ama Yahudilerce öldürülen kişinin mezarını ziyarete gidiyorlardı. Başrahibe beni onlara emanet ederek, Kıbrıs'ta babama teslim etmelerini istedi. Bu soylu kişilerle karılarının bana nasıl saygı, sevgi gösterdiklerini anlatamam. Hep birlikte bir gemiye binip birkaç günde Baffa'ya vardık. Ne var ki, burada kimseleri tanımıyordum, başrahibeye verdikleri sözü yerine getirmek için beni babama teslim etmek isteyen bu insanlara ne diyeceğimi bilemiyordum. Bereket Tanrı imdadıma yetişti. Karaya adım atar atmaz Antigono'yu çıkarttı karşıma. Hemen tanıdım onu ve soylularla karıları dediklerimi anlamasınlar diye, kendi dilimizde ona seslenip, bana kızıymışım gibi davranmasını söyledim. Ne demek istediğimi hemen anladı Antigono. Beni sevinç gösterileriyle karşıladı, sınırlı olanaklarının elverdiği ölçüde, soylularla eşlerini ağırladı. Sonra beni Kıbrıs kralına götürdü. Kralın beni nasıl karşıladığını, sonra da size gönderdiğini anlatamam. Eksik söylediğim bir şey varsa Antigono tamamlasın, başımdan geçenleri kim bilir kaç kez dinledi benden."

Bunun üzerine Antigono sultana döndü:

"Efendimiz" dedi, "kızınız daha önce birçok kez bana anlattığı ve birlikte geldiği soylu kişilerin de doğruladıkları olayları size de anlattı. Yalnız bir konuya değinmedi; çünkü değinmesi yakışık almazdı. Onun yerine ben, kızınızı getiren soylu kişilerle karılarının, Alatiel'in rahibelerin yanında sürdüğü erdemli yaşamı, davranışlarının dürüstlüğünü gözleri yaşararak anlattıklarını söylemeden edemeyeceğim. Anlattıklarını size aktarmaya kalkacak olsam, ne bugün yeter, ne de önümüzdeki gece. Size yalnızca, dünyanın en güzel, en erdemli, en değerli kızına sahip hükümdarın siz olduğunuzu söylemekle yetineceğim."

Bu sözleri duyan sultan büyük bir coşkuya kapıldı. Başta, Alatiel'i şanına yaraşır bir biçimde kendisine gönderen Kıbrıs kralı, kızına yardım eden, onu ağırlayan herkese borcunu ödeyebilmek olanağını kendisine bağışlaması için Tanrı'ya yakardı. Çok değerli armağanlar verdiği Antioco'yu birkaç gün sonra Kıbrıs'a uğurladı. Kıbrıs kralına özel elçiler göndererek teşekkür etti. Bunlar bittikten sonra, yarıda kalan olayı ele aldı. Garbo kralına mektup yazarak olanları anlattı, eğer hâlâ kızıyla evlenmek istiyorsa, onu aldırmasını ekledi. Garbo kralı çok sevindi bu habere. Kalabalık bir alay göndererek Alatiel'i aldırdı ve onunla evlendi. Sekiz* erkekle belki sekiz bin kez yatan Alatiel, böylece kız oğlan kız gibi gerdeğe girdi ve kendini krala kız oğlan kız diye kabul ettirip, yıllarca mutlu bir yaşam sürdü. İşte bu nedenle "Dudak öpülmekle eskimez, Ay gibi yeniden doğar" denir.

---

* Öykünün başlığında dokuz erkekten söz edilirken burada sekiz erkekten söz ediliyor. Ancak, başlıkta "dokuz erkeğin elinden geçer" burada ise "sekiz erkekle... yatan" denmiş olması, aradaki çelişkiyi açıklayabilir. Gerçekten de Alatiel'in üçüncü erkekle (ağır yaralar alan gemi sahibi) ilişkisi oldukça belirsizdir.

VIII

*Haksız yere suçlanan Anguersa kontu ülkesinden kaçar. Küçük yaştaki iki çocuğunu İngiltere'de iki ayrı yerde bırakır. Kimse tarafından tanınmadan İskoçya'dan döndüğünde, çocuklarını iyi durumda bulur. Seyis olarak Fransa kralının ordusuna katılır. Suçsuz olduğu anlaşılınca yeniden eski saygınlığına kavuşur.**

Güzel Alatiel'in başına gelenleri dinleyen kadınlar çok duygulanmışlar, sık sık iç çekmişlerdi. Niye bu kadar duygulanmışlardı? Kadının acılarını paylaşmaktan çok, peşpeşe erkek değiştirmesine mi imrenmişlerdi yoksa? Bu konuyu şimdilik bir tarafa bırakalım. Panfilo'nun son sözleri herkesin gülmesine yol açmıştı. Öykünün sona erdiğini gören kraliçe, Elissa'ya dönerek öyküsünü anlatmasını istedi. Elissa neşeli bir sesle söze başladı:

Kendimize konu olarak seçtiğimiz alan öyle uçsuz bucaksız, yazgının yol açtığı beklenmedik olaylarla sonuçlar o kadar çok ki, istersek bir değil, on öykü anlatabiliriz her birimiz. Ama ben yine de, bu sayısız öykülerden birini anlatmakla yetineceğim:

Roma İmparatorluğu Fransızlardan Almanlara geçince**, bu iki ulus arasında büyük bir düşmanlık ve bitip tü-

* Haksız yere suçlanan bir insanın, suçsuzluğunu kanıtlamak için katlanmak zorunda kaldığı zorlukları konu edinen bir öykü.

** Öyküdeki tarihsel veriler oldukça belirsiz olmakla birlikte, büyük bir olasılıkla 962 yılında imparator I. Otton'un tahta çıkışına gönderme yapılıyor.

kenmek bilmeyen korkunç bir savaş baş gösterdi. Ülkelerini savunmak ve düşmanın üstüne yürümek amacıyla Fransa kralı ile oğlu seferberlik ilan ettiler, dostlarının, akrabalarının da katkısıyla büyük bir ordu kurdular. Düşmanın üstüne yürümeden önce de, ülkenin yöneticisiz kalmaması için, kralın yerine bir vekil bırakmak istediler. Akıllarına Anguersa* kontu Gualtieri geldi. Saygı uyandıran akıllı, bilgili bir insan olan kont, kralın dostu, yakınıydı. Askerlik konusunda çok yetenekli olsa da, savaşın yorgunluğundan çok barışın dinginliğine yatkın olduğu gerekçesiyle, kontu Fransa kralının vekilliğine getirdiler, sonra da sefere çıktılar.

Gualtieri kendisine verilen görevi titiz, düzgün bir biçimde yerine getirmeye başlamıştı. Sık sık kraliçeyle gelinine de danışıyordu. Gözetimi, yetkesi altındaki bu kadınlara büyük saygı gösteriyor, öz ailesinin kadınlarına davrandığı gibi davranıyordu. Kırkına varmış olan Gualtieri çok yakışıklı, çok seçkin bir soyluydu, üstelik giyim kuşamına da büyük özen gösteriyordu.

İşte Fransa kralı ile oğlu, sözünü ettiğimiz savaşta iken, Gualtieri'nin karısı öldü. Biri kız, biri oğlan iki küçük çocuk bıraktı geride. Gualtieri yine sık sık kraliçe ile gelinine gidiyor, onlara devlet işleri konusunda bilgi veriyordu. Bu gidiş gelişler sırasında, kontun kişiliği, davranışları kralın gelininin dikkatini çekmeye başladı. Çok geçmeden de gelin konta karşı gizliden gizliye büyük bir sevgi duymaya başladı. Kendisini genç, taze buluyor, kont da artık karısız kaldığına göre isteğinin gerçekleşebileceğini düşünüyordu. Tek engel, duygularını konta açmanın utancıydı. Ama her şeyi göze alıp utancını yenmeye karar verdi.

---

* Anvers. Anvers kontlarının Fransa sarayı ile akrabalık bağları vardı.

Tek başına olduğu bir gün, artık elverişli zamanın geldiğine karar vererek Gualtieri'yi çağırttı. Kadının düşüncelerini aklının ucundan bile geçirmeyen kont, hiçbir şeyden kuşkulanmadan kadının evine gitti. Tek başına bir divanın üstünde oturmakta olan kadının yanına oturdu, onun isteğine uyarak. İki kez niçin çağırıldığını sordu, ama kadın sustu hep. Çünkü tir tir titriyordu, utançtan yüzü pespembe kesmişti. İçindeki sevginin dürtüsüyle, ağlamaklı bir sesle kesik kesik konuşmaya başladı:

"Sevgili ve değerli dostum ve efendim benim, siz gün görmüş bir kişisiniz, kadınların da, erkeklerin de kimi olaylar karşısında nasıl çaresiz kaldıklarını bilirsiniz. Dürüst bir yargıç, aynı suçu işleyen herkese aynı cezayı vermez. Ekmek parası kazanmak için alın teri döken yoksul bir erkekle bir kadın, gönüllerinin sesini dinleyerek, bu sesin gereğini yerine getirecek olurlarsa, her istediğini elde etmiş, işsiz güçsüz bir kadından daha suçlu oldukları öne sürülebilir mi? Bana kalırsa sürülemez. Ama sahip oldukları kolaylıklar, kendilerini gö-

nüllerinin sesine kaptıran varlıklı kadınlar için hafifletici neden sayılabilir. Hele kadın gönlünü erdemli, değerli birine kaptırmışsa, haklı olduğu bile söylenebilir. Benim durumum bu iki koşula da uyuyor. Üstelik gencim ve kocam da uzaklarda. İçimdeki tutkuyu geçerli kılmaya yetmez mi bu gerekçeler? Bana hak verecek olursanız, ki aklı başında bir kişinin hak vermeyeceğini düşünemiyorum, soracağım soruları da yanıtlayın, yol gösterin bana. Kocamın yokluğu tensel dürtüleri de, gönlümün sesini de bastırmamı engelliyor. Sevda ateşine güçlü kuvvetli erkekler bile dayanamaz, yenik düşerken, biz kadınlar nasıl karşı koyalım? İşte varlık içinde yüzen, yapacak hiçbir işi olmayan ben de, tutkularımın dürtüsüne, gönlümün sesine yenik düştüm. Duyulacak olursa ahlaksız damgası yiyecek bu sevda, gizli kalırsa böyle bir suçlamayla karşılaşmayacak. Gönlümün sesi bir sevgili seçmeme engel olmadı, tersine destek verdi, benim gibi bir kadının ancak sizin gibi birini sevebileceğini öğretti. Bilmiyorum sizi Fransa krallığının en yakışıklı, en gösterişli, en alımlı, en akıllı şövalyesi saymakla yanılıyor muyum? Üstelik, kendimi kocasız saydığım şu sıra, sizin de karınız yok. Size duyduğum sevgi adına yalvarıyorum, sevginizi esirgemeyin benden, sizi görünce ateşin karşısındaki bız gibi erimeye başlayan gençliğimi küçümsemeyin."

Bu sözlerle birlikte gözlerinden yaşlar boşanınca, genç kadın artık konuşmayı sürdürme gücünü bulamadı kendisinde. Yenik düşmüştü. Yüzünü öne eğdi, ağlayarak başını kontun göğsüne dayadı.

Kont, dürüst mü dürüst bir şövalye idi. Böyle çılgın bir sevdaya sert bir biçimde karşı çıktı, boynuna sarılmaya hazır kadını kendinden uzaklaştırdı. Efendisinin namusunu ne kendisinin, ne de bir başkasının lekelemesine izin veremeyeceğini söyledi ve ant içti. Bunları duyan kadın, birden

duygularını unutarak büyük bir öfkeye kapıldı ve şunları dedi:

"Demek isteğime karşı çıkıyorsun, öyle mi hain şövalye? Sen, benim ölmemi istediğine göre, Tanrı'nın hoşuna gitse de gitmese de, ben de senin ölmen, ya da bu ülkeden sürülmen için elimden geleni yapacağım."

Bunları dedikten sonra eliyle saçlarını çözüp, dağıttı, giysisinin göğsünü çekip parçaladı ve bağırmaya başladı:

"Yetişin! Anguersa kontu bana saldırıyor!"

Bu durumu gören kont, kendi vicdanından çok, saray halkının kıskançlığından çekindi. Suçsuzluğuna karşın kadının yalanına inanacaklarını düşünerek yerinden kalktı, odadan, saraydan çıkarak evine koştu. Hiç düşünmeden çocuklarını bir ata bindirdi, kendisi de atına atlayıp dört nala Calais'nin yolunu tuttu.

Kadının bağırması üzerine birçok saraylı koşup gelmişti. Kadını o durumda görüp, niçin bağırdığını öğrenince, yalnızca anlattıklarına inanmakla yetinmeyip, Gualtieri'nin davranışlarının, giyimine kuşamına gösterdiği özenin de, kaç zamandır niyetini açığa vurduğunu belirttiler. Kontu tutuklamak için evine koştular. Kimseyi bulamayınca önce her şeyi yağmaladılar, sonra da evi temellerine dek yerle bir ettiler.

Olayın dedikodusu kralla oğlunun kulağına da ulaştı. Ikisi de büyük bir öfkeye kapılarak, kontu da çocuklarını da sürekli sürgün cezasına çarptırdılar, kontun ölüsünü ya da dirisini getirecek olana büyük bir ödül vereceklerini söylediler.

Kaçmakla suçlu duruma düşmenin üzüntüsü içindeki kont, kimseye görünmeden, gizlice Calais'ye vardı. Hemen İngiltere'ye geçip Londra'nın yolunu tuttu. Üstleri başları dökülüyordu artık. Kente girmeden önce, iki çocuğa nasıl davranmaları gerektiğini öğretti, özellikle iki şeyin önemini belirtti. İlkin, hiçbir kusurları yokken içine düştükleri yoksulluğa

katlanma sabrını göstereceklerdi. Sonra da, canlarından olmak istemiyorlarsa, kimliklerini, nereden geldiklerini hiç kimseye söylemeyeceklerdi. Kontun oğlu Luigi dokuz, kızı Violante ise yedi yaşlarındaydı. Yaşları küçüktü ama babalarının dediğini çok iyi kavradılar, davranışlarıyla da bunu kanıtladılar. Kont çocukların adlarını değiştirmenin de doğru olacağını düşündü. Oğlana Perotto, kıza da Giannetta adını verdi. Londra'ya, sırtlarında eski püskü giysilerle varınca, Fransız dilencileri gibi dilenmeye başladılar. Bir sabah bir kilisenin önünde dilenirlerken, kiliseden çıkmakta olan soylu bir kadın kontla çocukları gördü. İngiltere kralının mareşallerinden birinin karısı olan bu kadın, konta nereden geldiğini, çocukların kendisinin olup olmadığını sordu. Kont, Picardie'li olduğunu, büyük oğlunun hatalı bir davranışı nedeniyle, iki küçük çocuğuyla birlikte kaçmak zorunda kaldığını söyledi. Yufka bir yüreği olan kadın küçük kıza baktı, güzel, sevimli, saygılı görünüşünü beğendi.

"Kızın iyi bir çocuğa benziyor" dedi. "Benim yanımda kalmasını istersen, seve seve alıp bakarım. Evlenme çağına geldiğinde de, kocaya verir, ev bark sahibi olmasını sağlarım."

Kont bu öneriye çok sevindi, hemen kadının dediğini kabul etti, gözyaşları içinde kızını teslim ederek, ona iyi bakmasını söyledi. Kızını iyi bir yere yerleştiren kont, artık Londra'da kalmak istemedi. Yine Perotto ile dilene dilene adayı aşıp, Galler ülkesine vardı. Yürümeye alışık olmadığı için, yolculuk boyunca çok yorulmuştu. Burada da kralın mareşallerinden biri oturuyor, bir sürü adamıyla birlikte gösterişli bir yaşam sürüyordu. Kontla oğlu karınlarını doyurmak için sık sık mareşalin konağına gidiyorlardı. Mareşalin oğlu ile başka soylu çocukları koşmaca, uzun eşek gibi, o yaşlara özgü oyunlar oynuyorlardı bahçede. Perotto da onlara katılıyor, en

ızından onlar gibi, çoğu kez de daha başarılı oluyordu. Mareşal, zaman zaman gördüğü bu çocuğun davranışlarını, oturup kalkmasını beğenerek kim olduğunu öğrenmek istedi. Dilenmek için arada konağa gelen bir yoksulun oğlu olduğunu söylediler. Bunun üzerine mareşal çocuğu babasından istedi. Kontun Tanrı'dan başka dileği yoktu zaten. Ayrılık acısını kabullenip, mareşalin isteğine uydu.

Çocuklarının ikisini de güvenilir ellere bırakan kont, artık İngiltere'de kalmak istemedi. En iyisi İrlanda'ya gitmekti. Stanford'da bir kontun şövalyesinin yanına uşak olarak girdi, yıllar boyunca, bir uşağın yapması gereken her işi yaptı ve kimse de kendisini tanımadı.

Giannetta adını alan Violante Londra'da soylu kadının yanında büyüdü, her geçen yıl daha güzelleşti. Kadının, kocasının, evdekilerin, kendisini tanıyan herkesin sevgisini kazandı. Huyunu bilenler, davranışlarını görenler parlak, mutlu bir geleceği olacağını düşünüyorlardı. Kızı babasından teslim alan, kimliği konusunda babasının dediklerinden başka bir bilgiye sahip olmayan kadın, onu konumuna uygun biriyle evlendirmek istiyordu. Ama, erdemlerimizi değerlendirmesini bilen Tanrı, bu kızın başkalarının suçunun cezasını çekmekte olduğunu da bildiğinden, ona bir başka gelecek hazırladı. Genç kızın kötü bir adamın eline düşmesini engelleyen, Tanrı'nın iyiliği oldu.

Giannetta'yı büyüten soylu kadının, kocasından bir tek oğlu vardı. Anası da babası da çocuğu çok seviyorlardı. Hem çocukları olduğu, hem de erdemleriyle, yetenekleriyle yaşıtları arasında sivrilen yakışıklı, yürekli, dürüst bir insan olduğu için. Giannetta'dan altı yaş büyük olan bu delikanlı, güzel Giannetta'ya büyük bir sevgi duymaya başlamış, gözü başka bir şey görmez olmuştu. Ama kız soylu olmadığı için onunla evlenme isteğini anasına babasına açamıyor, üstelik duygula-

rını böyle birine yönelttiği için kınanmaktan çekinerek sevgisini gizlemek zorunda kalıyordu. Bu durum duygularının daha da yoğunlaşmasına yol açıyordu. İşte bu açmaz, delikanlının hastalanıp yatağa düşmesine yol açtı. Hastalığı ağırdı. Çağırılan hekimler hastayı muayene ettiler ama hastalığın adını koyamadılar, umutsuzluğa kapıldılar. Hastanın anasıyla babası anlatılamaz bir üzüntü içindeydiler. Derdinin ne olduğunu söylemesi için oğullarına yalvarıyorlardı. Delikanlı ise ya içini çekiyor ya da bütün varlığının tükenip gitmekte olduğunu söylüyordu.

Bir gün, oldukça genç ama çok bilgili bir hekim hastanın yanına oturmuş, kalp atışlarını sayıyordu. Bir ara, hastanın anasına yardımcı olmak için çırpınan Giannetta, herhangi bir nedenle odaya girdi. Hasta kızı görünce hiçbir şey demedi, hiçbir şey yapmadı, ama içindeki sevgi ateşinin daha da arttığını anladı ve kalbi daha hızlı çarpmaya başladı. Kalp atışlarının artması hekimin dikkatini çekti. Şaşıran hekim, hiçbir şey demeden hızlı atışın ne kadar süreceğini izlemeye koyuldu. Giannetta odadan çıkınca kalp atışları yavaşladı. Hekim, delikanlının hastalığının nedenini sezmişti. Hastanın bileğini bırakmadan bir süre bekledi, sonra bir bahane bulup Giannetta'yı çağırttı. Giannetta hemen geldi. Odaya girer girmez delikanlının kalbi yeniden hızlandı, kız odadan gidince hız düştü. Hekimin artık kuşkusu kalmamıştı. Yerinden kalkıp, hastanın anasıyla babasını bir köşeye çekti:

"Belirtiler, oğlunuzun şifasının Giannetta'nın elinde olduğunu gösteriyor" dedi. "Benim yapabileceğim bir şey yok. Oğlunuz deli gibi tutkun kıza. Ama kızın haberi olduğunu sanmıyorum. Oğlunuzu seviyorsanız, üzerinize düşeni yapın."

Hastalığın çaresinin olduğunu öğrenen soylu erkekle karısı, bu sözlere sevindiler. Ama çarenin oğullarını Giannetta

ile evlendirmeyi gerektirmesine üzüldüler. Hekim gittikten sonra, hastanın yanına geldiler. Kadın:

"Canım oğlum" dedi, "isteklerini benden gizleyebileceğini hiç ummazdım, hele uğrunda eriyip tükendiğin bir isteğini. Oysa senin gönlünü etmek için, her isteğini, yersiz bir isteğini bile yerine getirmeye hazır olduğumu bilmen gerekirdi. Sen bir şey demedin ama, bereket yüce Tanrı sana acıdı da, bu dertten ölmemen için hastalığının nedenini açıkladı bana. Bir kıza duyduğun sınırsız sevgi, bütün derdin. Bunda utanılacak bir şey yok ki, senin yaşın sevgi yaşı; birini sevmeseydin, inan ki değerin düşerdi gözümde. Duygularını gizleme benden, güzel oğlum. Hiçbir şeyden çekinmeden ne istediğini söyle. Yüreğini kemiren, seni yatağa düşüren üzüntüleri, düşünceleri bir kenara at. Sen, benim canımdan çok sevdiğim insansın, ne istiyorsan yerine getirmeye hazırım. Utanmayı, korkmayı kov yüreğinden, sevdiğin kız için yapabileceğim bir şey varsa söyle bana. Elimden geleni yapmazsam, isteğini yerine getirmezsem, dünyanın en zalim anası de, bana."

Anasının bu sözlerini dinleyen delikanlı önce kıpkırmızı oldu. Sonra, isteğini yerine getirebilecek en uygun kişinin o olduğunu düşünerek utanmayı bir yana bıraktı.

"Madonna" dedi, "yüreğimdeki sevgiyi gizli tutmamın nedeni, insanların yaşlanınca bir zamanlar genç olduklarını anımsamaz oluşları. Ama anlayışınız karşısında, sezdiklerinizin doğru olduğunu söylemekle yetinmeyip, kimi sevdiğimi de açıklayacağım, yeter ki sözünüzü tutup elinizden geleni yaparak, beni sağlığıma kavuşturun."

Kadın, kendisine güvendiği, başka bir çözüm yolu görmediği için, oğlundan içini dökmesini istedi, gönlünde yatanları yerine getirmek için elinden geleni yapmaya söz verdi. Bunun üzerine delikanlı:

"Madonna" dedi, "Giannetta'nın benzersiz güzelliğine, övülecek davranışlarına duyduğum sevgi, bu sevgiyi ona açamamam, başkalarıyla dertleşmekten çekinmem, işte beni gördüğünüz bu duruma soktu. Eğer verdiğiniz sözü şu ya da bu biçimde gerçekleştirmeyecek olursanız, hiç kuşkunuz olmasın, fazla yaşayamam."

Kadın, tartışmanın gereksiz olduğunu, oğlunu yüreklendirmesi gerektiğini düşündü. Gülümseyerek:

"Bu yüzden yatağa düşülür mü hiç?" dedi. "Sen iyileşmeye bak, gerisini bana bırak."

Umutları yeşeren delikanlı, kısa sürede kendini toparladı. Oğlunun iyileşmesine çok sevinen kadın, verdiği sözü yerine getirmenin yolunu aramaya başladı. Bir gün Giannetta'yı çağırdı. Sevdiği birinin olup olmadığını sordu, uygun bir biçimde. Yüzü kıpkırmızı olan Giannetta:

"Madonna" dedi, "benim gibi yurdundan kovulmuş, başkalarının yanında çalışan zavallı bir kızın sevmeye hakkı olabilir mi?"

Kadın şu karşılığı verdi:

"Madem ki kimseyi sevmiyorsunuz, sevebileceğiniz birini bulalım size. Günleriniz şenlenir, güzelliğiniz değerlendirilmiş olur. Sizin gibi güzel bir genç kızın sevdiği bir erkeği olmaması çok yazık."

"Madonna, siz beni yoksul babamdan alıp, öz kızınız gibi yetiştirdiniz. Her isteğinizi yerine getirmem gerekir. Ama bu isteğinizi yerine getirmemek hakkını görüyorum kendimde. Beni evlendirmek istiyorsanız, ancak sevebileceğim biriyle evlenebilirim. Anamdan babamdan tek bir miras kaldı bana, o da onurum. Ömrüm boyunca korumaya kararlıyım onurumu."

Bu sözler, oğluna verdiği sözü yerine getirmeye çalışan kadının hoşuna gitmedi. Ne var ki, görmüş geçirmiş bir kadın olduğu için, içinden kıza hak vermemezlik de edemedi.

"Peki Giannetta" dedi, "genç bir şövalye olan kralımız senin güzel bir kız olduğunu görüp de, senden bir şey isteyecek olsa, vermez misin?"

Kız hemen karşılık verdi:

"Kral isterse zor kullanabilir. Ama onurumu zedeleyecek hiçbir şeyi kendi isteğimle kabul etmem."

Kızın kararlılığını gören kadın üstelemedi, bir deneme yapmaya karar verdi. Oğluna gitti, iyileşir iyileşmez onu Giannetta ile bir odada başbaşa bırakacağını, kızdan ne isteği varsa, o odada elde etmesini söyledi. Oğlu adına kızdan isteklerde bulunmak çöpçatanlık oluyordu, bunu da kendine yakıştırmıyordu.

Ama delikanlı bu öneriyi kabul etmedi, sağlığı yeniden bozuldu. Bunun üzerine kadın düşündüklerini Giannetta'ya açtı. Kız oralı olmayınca durumu kocasına anlattı. Bunun üzerine, karı koca iyice düşünüp taşındıktan sonra, Giannetta'yı oğullarına almaya karar verdiler; oğullarını dengi olmayan bir kızla evermeyi, onu evermeden toprağa vermeye yeğlediler. Bu karara çok sevinen Giannetta, kendisini unutmamış olan yüce Tanrı'ya dualar etti. Bu arada, Piccardie'li birinin kızıymış gibi davranmayı sürdürdü. Kısa bir süre sonra genç adam sağlığına kavuştu; düğün yapıldı ve karısıyla mutlu günler yaşamaya başladı.

İngiltere kralının Galler ülkesindeki mareşalinin yanında kalmış olan Perotto da büyümüş, adanın en yakışıklı, en gözüpek şövalyesi olmuştu. At binmede, mızrak kullanmada, kılıç sallamada üstüne yoktu. Piccardie'li Perotto diye biliniyor, adı dillerde dolaşıyordu. Kızkardeşini unutmayan Tanrı, onu da unutmamıştı. O sıralar bölgede salgın bir hastalık çıkmış, halkın neredeyse yarısı ölmüştü. Sağ kalanların büyük bir bölümü de, korkuya kapılıp başka yerlere göç etmişti. Öyle ki, bölge terk edilmiş bir görünüme bürünmüştü. Mareşal,

karısı, oğlu, kardeşleri, torunları, akrabaları da ölmüşlerdi. Mareşalin evlenme çağına gelmiş bir kızı, Perotto ve bir iki uşaktan başka kimse sağ kalmamıştı. Salgın sona erince, genç kız hayatta kalmış birkaç kişinin de onayı ve önerisi üzerine Perotto ile evlendi, miras yoluyla kendisine gelen ne varsa Perotto'yu onların sahibi kıldı. Çok geçmeden, İngiltere kralı mareşalin öldüğünü öğrendi. Perotto'nun değerini bildiği için, onu ölen mareşalin yerine geçirip mareşalliğe atadı. Sözün kısası, Anguersa kontunun başkalarına bırakmak zorunda kaldığı suçsuz çocukları işte bu durumdaydılar.

Anguersa kontunun Paris'ten kaçışının üstünden on sekiz yıl geçmişti. Bu süre boyunca kont İrlanda'da çetin, çileli bir ömür sürmüştü. Artık yaşlandığı için çocuklarının ne durumda olduklarını merak etmeye başlamıştı. Dış görünüşü değişmişti ama, durup dinlenmeden çalıştığı için vücudu başıboş gençlik günlerinde olduğundan daha dinçti. Yıllarca yanında çalıştığı efendisinin yanından ayrılıp, parasız pulsuz yollara düştü, eski püskü giysileri içinde. İngiltere'ye, Perotto'yu bırakmış olduğu yere gitti. Oğlunun mareşal olduğunu öğrendi. Oğlunu sağlıklı, yakışıklı, varlıklı buldu. Çok sevindi buna. Giannetta'nın durumunu da öğrenmeden, kendini tanıtmak istemedi oğluna. Yeniden yola koyulup Londra'ya vardı.

Burada, dikkati çekmemeye çalışarak, kızını bıraktığı kadınla ilgili bilgiler edindi. Giannetta'nın kadının oğluyla evlenmiş olduğunu öğrendi. Buna da çok sevindi. Çocuklarının yaşamakta ve iyi durumda olmaları, çektiği bütün çileleri unutturdu konta. Kızını görebilmek için, o yoksul görünüşüyle evin etrafında dolaşmaya başladı. Günlerden bir gün, Giachetto Lamiens -Giannetta'nın kocasının adı böyleydi- bu yoksul yaşlıyı gördü ve acıdı ona. Uşaklarından birine adamı içeri almasını ve Tanrı adına karnını doyurmasını söyledi.

Uşak denileni yaptı. Giannetta'nın Giachetto'dan en büyüğü sekizinde, hepsi birbirinden sevimli birçok çocuğu olmuştu. Kontun yemek yediğini gören çocuklar hemen yanına gittiler, sanki gizemli bir içgüdü, dedelerinin kimliğini açığa vurmuş gibi, ona sevgi gösterileri yapmaya başladılar. Çocukların torunları olduğunu anlayan kont da, onları sevip okşamaya koyulmuştu. Çocuklar dadılarının seslenmesine aldırmayıp, kontun yanından ayrılmıyorlardı. Gürültüyü duyan Giannetta bir odadan çıkıp geldi, dadılarının sözünü dinlemezlerse dayak yiyeceklerini söyledi çocuklara. Çocuklar ağlaşmaya başlayıp yaşlı adamın yanında kalmak istediklerini, onun kendilerini dadılarından daha fazla sevdiğini söylediler. Giannetta ile kont bu sözlere güldüler. Kont ayağa kalktı, baba kimliğiyle değil, yoksul bir insan kimliğiyle evin hanımı kızına teşekkür etti. Kızını görür görmez içini büyük bir sevinç kaplamıştı. Ama Giannetta o sırada da, daha sonra da babasını tanıyamadı. Öyle değişmişti ki babası. Yaşlanmış, saçları ağarmış, sakal bırakmış, zayıflamış, bambaşka biri olmuştu. Çocuklar adamın yanından ayrılmak istemiyor, gitmeleri istendiğinde ağlıyorlardı. Bunun üzerine kadın dadıdan çocuklara biraz daha izin vermesini istedi. Bu sırada Giachetto'nun babası geldi. Dadıdan olan biteni öğrendi. Oldum olası Giannetta'ya kanı kaynamayan adam, dadıya:

"Bırak kalsınlar" dedi. "Tanrı'dan bulsunlar cezalarını. Analarına çekmişler. Anası dilenci olan çocuk, dilenciden hoşlanır elbette."

Bu sözleri kont da duymuş, çok üzülmüştü. Ama yine de aldırmadı, uğradığı bir sürü hakaret gibi bunu da sineye çekti. Giachetto çocuklarının yaşlı adama gösterdikleri sevgiyi görünce, çok sevdiği çocuklarının üzülmemesi için, istemeye istemeye de olsa bu yabancı adama, konakta kalması için bir iş önerdi. Adam seve seve kabul etti bu öneriyi ve ömrü boyun-

ca at bakıcılığı yaptığı için, elinden seyislikten başka bir şey gelmediğini söyledi. Bunun üzerine bir ata bakmakla görevlendirildi, boş zamanlarında da çocuklarla ilgilenecekti.

Anguersa kontu ile çocuklarının yazgısı böyle gelişirken, Fransa kralı Almanlarla birçok kez ateşkes anlaşması imzaladıktan sonra öldü. Yerine, karısı kontun sürgün edilmesine yol açmış olan oğlu tahta çıktı. Almanlarla imzalanan son ateşkes anlaşmasının süresi dolunca, yeni kral kanlı bir savaş başlattı. Yeni akraba oldukları İngiltere kralı da yardımına koştu. Mareşali Perotto ile, öteki mareşalin oğlu Giachetto Lamiens'in komutasında birlikler gönderdi. Kont da savaşa katıldı ve yine tanınmadan, uzun süre seyis olarak görev yaptı. Verdiği öğütlerle, yaptığı işlerle sivrildi, kendisinden beklenenin üstünde hizmeti geçti.

Savaş sırasında Fransa kraliçesi hastalandı. Durumu ağırlaşınca ölümünün yakın olduğunu sezerek işlediği günahlara pişman oldu. Herkesin çok sayıp sevdiği Ruem* piskoposuna günah çıkarttı. Günahlarını sayarken, Anguersa kontuna yaptığı büyük haksızlığı da söyledi. Piskoposa söylemekle kalmayıp, önemli birçok kişinin önünde her şeyi olduğu gibi anlattı, yaşıyorsa kontun, ölmüşse çocuklarının eski konumlarına kavuşturulmaları için kralı zorlamalarını istedi. Çok geçmeden de bu dünyadan göçtü ve kendisine yaraşır bir biçimde toprağa verildi.

Kraliçenin günah çıkartırken dediklerini öğrenen kral, konta yapılan haksızlığa çok üzüldü. Orduya, ayrıca çeşitli bölgelere haber salarak Anguersa kontu ya da çocukları konusunda bilgi verecekleri ödüllendireceğini duyurdu. Kraliçenin yaptığı açıklama kontun sürgün edilmesine yol açan

* Rouen.

suçu işlemediğini gösterdiğinden kont yeniden eski saygınlığını kazanacak, daha da iyi bir konuma yükseltilecekti.

Seyislik yapmakta olan kont, bu haberi duyup, doğru olduğunu da öğrenince, hemen Giachetto'ya koştu. Kralın aradığı adamı göstereceğini, birlikte Perotto'ya gitmelerini istedi. Üçü biraraya gelince, kont, kimliğini açıklamak için sabırsızlanan Perotto'ya:

"Perotto" dedi, "karşında duran Giachetto kızkardeşinin kocası. Evlenirken drahoma almadı. Kızkardeşinin drahoma vermeden evlenmiş olmaması için, kralın ortaya koyduğu büyük ödülü onun almasını istiyorum. Giachetto krala, senin Anguersa kontunun oğlu olduğunu, karısı yani kızkardeşin Violante'nin kontun kızı, benim de babanız Anguersa kontu olduğumu söyleyecek."

Bu sözler üzerine adamın yüzüne dikkatle bakan Perotto babasını tanıdı. Gözyaşları içinde ayaklarına kapanıp, sonra boynuna sarıldı babasının.

"Hoş geldiniz babacığım!" dedi.

Once kontun dediklerini duyan, sonra da Perotto'nun davranışını gören Giachetto hem şaşırmış, hem de büyük bir sevince kapılmıştı; ne yapacağını bilemiyordu. Söylenen sözlere inandığı için, seyis olarak çalıştırdığı kontu zaman zaman azarlamış olmanın utancını duyuyordu. O da gözyaşları içinde yaşlı adamın ayaklarına kapanıp, kaba davranışları için özür diledi. Kont sevecenlikle onu yerden kaldırıp, bağışladığını söyledi.

Üçü de başlarından geçenleri anlatıp sevinç gözyaşları döktükten sonra, Perotto ile Giachetto konta yeni giysiler vermeye kalktılar. Kont karşı çıktı, Giacheto'nun ödülü sağlama alabilmesi için, kendisini seyis kılığında kralın önüne çıkartıp, kralı utandırmasının daha doğru olacağını söyledi. Bunun üzerine Giachetto, yanına kontla Perotto'yu alıp kra-

lın karşısına çıktı, ödülün karşılığında kontla çocuklarını göstereceğini söyledi. Kral, Giachetto'nun görmesi için hemen büyük ödülü getirtti, kontla çocuklarını bulursa bu ödülü alabileceğini söyledi. Bunun üzerine Giachetto geriye dönüp, seyisle Perotto'yu öne çıkarttı:

"Efendimiz" dedi, "bunlar baba ile oğul; benim karım da kontun kızı oluyor, Tanrı izin verirse, birazdan o da gelecek buraya."

Bu sözler üzerine kral konta baktı, çok değişmiş de olsa, tanıdı onu. Önünde diz çöken kontu, nemli gözlerle ayağa kaldırdı, sarılıp öptü. Perotto'ya da dostça davrandı. Konta konumunun gerektirdiği giysiler, uşaklar, atlar ve başka şeyler verilmesini söyledi. İsteği hemen yerine getirildi. Kral Perotto'nun da gönlünü aldı, başına gelenleri anlatmasını istedi. Giachetto, kontla çocuklarını bulduğu için hak ettiği ödülü alınca kont şunları dedi:

"Efendimizin verdiği bu ödülü al ve babana, onun da, benim de torunlarımız olan çocuklarının ana tarafının dilenci olmadığını söylemeyi unutma."

Giachetto ödülü aldı ve karısıyla kaynanasını Paris'e getirtti. Perotto'nun karısı da geldi Paris'e. Malvarlığına kavuşan, konumu daha da yükselmiş olan kontla birlikte güzel günler geçirdiler. Daha sonra konttan izin alıp, herkes kendi evine döndü. Kont ise ölümüne dek Paris'te saygın bir ömür sürdü.

IX

*Ambruogiuolo tarafından kandırılıp, parasından olan Cenovalı Bernabò, hiçbir suçu olmayan karısını öldürtmek ister. Kadın kaçıp, erkek kılığına bürünerek sultanın hizmetine girer, suçluyu bulur ve Bernabò'yu İskenderiye'ye getirtir. Suçlunun cezaya çarptırılmasından sonra yeniden kadın giysileri giyer, kocasıyla birlikte zengin olarak Cenova'ya döner.**

Elissa anlattığı duyarlı öyküyle görevini yerine getirince, uzun boylu, güzel, cana yakın, güleç kraliçe Filomena bir an duraksadı, sonra şunları dedi:

"Dioneo'ya verdiğimiz sözü tutmamız gerek. Öykü anlatmayan bir o, bir ben kaldık. İlkin ben öykümü anlatacağım, Dioneo son öyküyü anlatmayı istemişti, son öyküyü de o anlatacak."

Bunları dedikten sonra, öyküsüne başladı:

Bilirsiniz, ayağına dolaşmak diye bir halk deyimi vardır; yaptığı kötülüğün, kötülük yapanın başına da geldiğini belirtir. Bu deyimin doğru olması için hiçbir gerekçe yoktur, ama yaşanan olaylar doğrular deyimi! Çok sevgili kadınlar, günümüzün konusuna bağlı kalarak, bu deyimin doğruluğunu göstereceğim sizlere. Öykümü seveceksiniz, üstelik mayası bozuk olanlara karşı daha dikkatli davranacaksınız.

Çok varlıklı birkaç İtalyan tacir, değişik nedenlerle Pa-

* Shakespeare bu öyküden esinlenerek *Cymbeline* adlı güldürüyü yazmıştır.

ris'e gelmiş, her zaman kaldıkları bir hana inmişlerdi. Bir akşam hep birlikte güle söyleye yemek yedikten sonra dereden tepeden konuşurlarken, söz evlerinde bıraktıkları eşlerine gelmişti. İçlerinden biri yarı şaka, yarı ciddi şöyle dedi:

"Karımın ne yaptığını bilemem; bildiğim, elime hoşlanacağım güzel bir taze düşecek olursa, karıma duyduğum sevgiyi bir yana bırakıp, tadını tadarım onun da."

"Ben de öyle yaparım" diye karşılık verdi bir başkası, "çünkü karım da belki aynı şeyi yapıyordur. Böylece altta kalmış olmam, dünya etme bulma dünyası."

Üçüncü biri de aynı doğrultuda konuştu. Kısaca, evde bıraktıkları karılarının vakitlerini boşa harcamadıkları konusunda hepsi görüş birliği içindeydi. Bir tek, Bernabò Lomellin adında bir Cenovalı tersini savundu. Tanrı ona, yalnızca kadınlarda değil, ancak şövalyelerde, soylu delikanlılarda bulunan erdemlere de sahip, belki de İtalya'da bir benzeri bulunmayan bir kadın bağışlamıştı. Karısı güzel mi güzeldi, genç, gösterişli, becerikliydi. İpek işlemek, dikiş dikmek gibi kadınlara özgü işlerde üstüne yoktu. Hiçbir uşak, hiçbir hizmetçi bir senyörün sofrasını ondan daha iyi hazırlayamazdı, öyle becerikli, özenli, titizdi. Üstelik iyi at biner, kuş beslerdi. Okuması yazması olduğu gibi, bir tacirden daha iyi anlardı hesap işlerinden. Karısını daha da övdükten sonra, adam sözü konuşulan konuya getirdi. Ant içerek, karısından daha dürüst, daha namuslu kadın olamayacağını belirtti. Kendisi on yıl, dahası ömür boyu eve dönmeyecek olsa, bir başka erkekle birlikte olmak, karısının aklının ucundan bile geçmezdi.

Böyle konuşmakta olan tacirler arasında Ambruogiuolo adında Piagenza'lı* genç bir tacir de vardı. Bernabò'nun ka-

* Piacenza.

rısını öven son sözleri üzerine kahkahalar atarak gülmeye başladı ve Bernabò'ya, imparatorun niye başkalarına değil de ona böyle bir ayrıcalık tanıdığını sordu. Oldukça bozulan Bernabò, imparatorun değil, imparatordan biraz daha güçlü olan Tanrı'nın, kendisine bu bağışı yapmış olduğunu söyledi. Bunun üzerine Ambruogiuolo:

"Bernabò" dedi, "dediklerine inandığından hiç kuşku duymuyorum. Ama bana kalırsa, olayların iç yüzünü göremiyorsun; görebilseydin, karında, bu konuda daha ılımlı konuşmana yol açacak belirtiler görürdün, çünkü hiç de aptal değilsin. Karılarımızdan söz ederken açıkyürekli davranışımıza bakıp da, onları senin karından farklı sandığımızı düşünme. Doğal bir kuşkuculuğun sonucu, dediklerimiz. Bu konuda seninle biraz konuşmak istiyorum. Hep söylerim, erkek, Tanrı'nın bu ölümlü dünyada yarattığı en soylu hayvandır, sonra da kadın gelir. Herkesin bildiği, olayların da doğruladığı gibi, erkek daha gelişmiştir. Daha gelişmiş olduğu için de, daha kararlıdır. Dünyanın her yerindeki kadınlar daha değişkendir-

ler. Bunun doğadan gelen bir sürü nedeni var, ama şimdilik bir kenara bırakıyorum bunları. Erkek daha kararlı, dayanıklıdır ama, yalnız kendisine kollarını açan kadınlara değil, hoşuna giden bir kadına duyduğu isteğe, onunla birlikte olabilmek için ne yapılması gerekiyorsa yapmak isteğine karşı koyamaz. Üstelik kırk yılda bir değil, günde belki bin kez bu istek içinden geçer. Doğası değişken bir kadın, kendisini seven usta bir erkeğin yalvarışları, tatlı sözleri, armağanları ve buna benzer davranışları karşısında ne yapabilir ki? Karşı koyabilir mi dersin? Sen istediğin kadar tersini söylesen de, dediklerine inandığını sanmıyorum. Karının da bir dişi olduğunu, her kadın gibi etten kemikten yapıldığını söyleyen sen değil misin? Karın böyleyse, onun da her kadının duyduğu istekleri duyması, doğal eğilimlerine karşı çıkacak özel bir güce sahip olmaması gerekir. Karın çok namuslu olabilir ama, pekâlâ öbür kadınlar gibi davranabilir. Buna karşı çıkmanın, tersini savunmada inat etmenin bir anlamı yok."

Bernabò şu karşılığı verdi:

"Ben tacirim, filozof değilim, vereceğim yanıt da tacir yanıtı olacak. Senin dediklerinin, utanma arlanma nedir bilmeyen kuş beyinli kadınların başına gelebileceğini ben de kabul ediyorum. Ama akıllı kadınlar onurlarına öyle düşkündürler ki, bu konuyu pek önemseyen erkeklerin bile önüne geçerler. İşte benim karım da böyle bir kadındır."

Ambruogiuolo şöyle dedi:

"Kaçamak yapan kadınların alınlarında bir boynuz çıkıp da, yaptıklarını belgeleseydi, sanırım kaçamak yapacak kadın sayısı azalırdı. Ama boynuz çıkmadığı gibi, bu işi yapanları dürüst kadınlardan ayıran bir iz, bir işaret de olmuyor. Onursuzluk, yüzkarası, ancak olay duyulursa söz konusu oluyor. Önlerine fırsat çıkınca, belli etmeden yararlanıyor hepsi, yararlanmamak için aptal olmaları gerek. Şunu aklından çı-

kartma, bir kadın namuslu kalmışsa ya karşısına bir erkek çıkmamıştır, ya da o erkekten hoşlanmamıştır. Bu davranışın doğal nedenlerini bilsem de, yaşadığım bir sürü kişisel deney olmasaydı, yine de böyle açık yüreklilikle konuşmaya kalkmazdım. Senin, namusuna toz kondurmadığın kadınla karşılaşacak olsam, kısa sürede onu da, tıpkı öteki kadınlar gibi yola getirmekte güçlük çekmeyeceğimi söyleyebilirim."

Öfkelenen Bernabò şu karşılığı verdi:

"Konuşmakla bir yere varamayız. Sen söyleyeceksin, ben söyleyeceğim, ama sonuç sıfır olacak hep. Madem her kadının gönlünün edilebileceğini, kadınların sana karşı koyamayacaklarını söylüyorsun, en iyisi karımın namusunu denemen. Karımın gönlünü etmeyi başarırsan kellemi vurun. Başaramazsan, bana bin altın florin ver, yeter.

Tartışmanın heyecanına kendini kaptıran Ambruoguolo yanıt verdi:

"Bahsi kazandıktan sonra, senin kanını dökmenin bir anlamı yok. Kendime güvendiğimin kanıtını görmek istiyorsan, benim bin altın florinime karşılık sen, -kellen daha fazla etse de- beş bin altın florin koy ortaya. Sen süreden söz etmedin ama, ben Cenova'ya gidip, yola çıktığım günü izleyen üç ay içinde isteğimi karına kabul ettireceğim. Kanıt olarak da onun çok sevdiği, çok özel eşyalar getireceğim, öyle ki, dediğimi yaptığıma sen de inanmak zorunda kalacaksın. Ancak bir namus sözü ver bana. Bu arada ne Cenova'ya gideceksin, ne de karına bu konuda bir şey yazacaksın."

Bernabò kabul ettiğini söyledi. Öbür tacirler, yol açabileceği kötü sonuçları düşünerek tarafları bu işten vazgeçirmeye çalıştılar. Ama iki adam da öyle coşmuştu ki, söylenenlere kulak asmak bir yana, tutuştukları bahsi yazıya döktüler. Bundan sonra da Bernabò Paris'te kaldı, Ambruogiuolo ise vakit geçirmeden Cenova'ya gitti.

Birkaç gün burada kaldı; kimseye belli etmeden kadının nerede oturduğu, nasıl davrandığı konusunda bilgi topladı. Öğrendikleri, Bernabò'dan duyduklarının bile ötesindeydi. Çılgınca bir işe giriştiğini anlamıştı. Yine de, sık sık Bernabò'nun karısının çok sevdiği, sık sık evine çağırdığı yoksul bir kadınla anlaştı. Biçimini kendisinin çizdiği bir sandık yaptırıp içine girdi. Para karşılığında satın aldığı kadın aracılığıyla, sandığı evin içine sokmakla kalmayıp, soylu kadının yatak odasına götürttü. Ambrucgiuolo'nun dediklerine uyan yoksul kadın, birkaç günlük bir yolculuğa çıkacağını söyleyip, sandığın bu sırada orada kalmasını istedi.

Böylece sandık odaya yerleştirildi. Gece olup da, kadının uyuduğunu anlayınca Ambruogiuolo, yanına aldığı bir aletle sandığın kapağını açtı. Sessizce dışarı çıktı. Odada bir mum yanıyordu. Odanın konumunu, resimleri, göze gelen her şeyi inceleyip iyice belleğine kazıdı. Yatağa yaklaşınca, kadının küçük bir kız çocuğuyla birlikte derin bir uykuya dalmış olduğunu gördü. Yavaşça yorganı kaldırınca kadının çıplak vücudunun, giyinik hali gibi güzel olduğunu anladı. Sol memesinin altındaki altın sarısı tüylerle çevrili bir ben dışında, hiçbir iz yoktu vücudunda. Kadının güzelliği karşısında, içinden kelleyi koltuğa alıp yatağa girmek geçti, ama yine de yavaşça yorganı kadının üstüne örttü. Kadının sertliğini, bu konuya ilgisizliğini bildiği için, tehlikeyi göze alamamıştı. Gecenin geri kalan bölümünü odayı inceleyerek geçirdi. Bir dolaptan bir kese, bir sabahlık, bir yüzük bir de kemer alıp bunlarla birlikte yine sandığa girdi. Sandığın kapağını kapattı. Kadına hiçbir şey sezdirmeden, iki gece üst üste aynı şeyi yaptı. Üçüncü gün, kararlaştırdıkları gibi, sahibi gelip sandığı aldı, getirdiği yere götürdü. Ambruogiuolo sandıktan çıkıp kadına parasını verdi. Ardından da, aldığı eşyalarla birlikte, daha süre dolmadan Paris'e döndü.

Paris'e varır varmaz, tartışmaya ve tutuştukları bahse tanık olan tacirlerle Bernabò'yu çağırdı. Bahsi kazandığını, dediklerini yerine getirdiğini söyledi. Bunu kanıtlamak için de odanın nasıl olduğunu, duvarlardaki resimleri anlattı. Sonra kadının kendisine verdiğini söylediği eşyaları gösterdi. Bernabò odanın dediği gibi olduğunu kabul etti, ama bu bilgilerle eşyalar bir hizmetçiden de alınmış olabilirdi. Bu nedenle, başka bir kanıt yoksa, bahis kazanılmış sayılmazdı. Bunun üzerine Ambruogiuolo şöyle dedi:

"Aslında bu kanıtlar yeterli, ama madem ki istiyorsun, başka kanıt da vereyim. Madonna Zinevra'nın, karının, sol memesinin altında, altın sarısı beş altı tüyün çevrelediği bir ben var."

Bernabò bu sözleri işitince, büyük bir acı duydu; sanki yüreğine bir hançer saplanmıştı. Yüzü değişti. Tek bir söz söylemese de, Ambruogiuolo'nun dediklerinin doğru olduğunu belli etti. Bir süre sonra:

" Ambruogiuolo'nun dedikleri doğru" dedi, "bahsi kazandı. İstediği zaman gelip parasını alabilir."

Ertesi sabah, Ambruogiuolo parasının tamamını aldı. Karısına karşı büyük bir öfke duyan Bernabò ise, Cenova'ya doğru yola koyuldu. Cenova'ya yaklaşınca kente girmek istemedi. Kentin yirmi mil dışında bir evi vardı, orada kaldı. Çok güvendiği bir uşağına bir mektup verip, iki atla Cenova'ya gönderdi. Mektup karısına yazılmıştı, döndüğünü bildiriyor, uşakla birlikte yanına gelmesini istiyordu. Ama uşağa gizli bir emir vermiş, uygun bir yerde, gözünün yaşına bakmadan Zinevra'yı öldürmesini, sonra da geri dönmesini istemişti.

Uşak Cenova'ya vardı. Mektubu verdi, efendisinin döndüğünü söyledi. Zinevra çok sevindi. Ertesi sabah, uşakla birlikte atlarına binip yola çıktılar. Yanyana gidip dereden tepe-

den konuşurlarken yüksek kayaların, ağaçların örttüğü, derin, ıssız bir vadiye geldiler. Burası uşağa, kendisini tehlikeye atmadan efendisinin isteğini yerine getirmeye elverişli göründü. Bıçağını çekip kadını kolundan kavradı:

"Madonna" dedi, "Tanrı'ya dua edecekseniz edin, çünkü birazdan öleceksiniz."

Bıçağı görüp bu sözleri duyan kadın korkuya kapıldı:

"Tanrı adına acı bana, canıma kıymadan önce, sana ne kötülük ettiğimi, niye beni öldürmek istediğini söyle."

"Madonna" dedi uşak, "bana bir şey yapmadınız. Kocanıza ne kötülük ettiğinizi ise bilmiyorum. Yolda, gözümü kırpmadan sizi öldürmemi isteyen kocanız; sizi öldürmeyecek olursam asar beni. Ona nasıl bağlı olduğumu, sözünden çıkamayacağımı bilirsiniz. Sizin için nasıl üzüldüğümü Tanrı biliyor, ama elimden gelen bir şey yok."

Kadın ağlıyordu:

"Tanrı adına acı bana. Başkalarının dediğine uyup, sana kötülüğü dokunmamış birinin kanına girme. Her şeyi bilen Tanrı, kocamın böyle davranmasını gerektiren bir şey yapmadığımı da biliyor. Tartışmayı bir yana bırakalım, eğer istersen hem Tanrı'nın, hem efendinin, hem de benim gönlümü edebilirsin. Sana giysilerimi vereyim, sen de bana hırkanla küllahını ver. Giysilerimi efendine götür, beni öldürdüğünü söyle. Bağışlayacağın canım üzerine and içerim ki, buralardan uzaklaşırım; o da, sen de, Cenovalı hiç kimse de bir daha haber almaz benden."

İstemeye istemeye kadını öldürecek olan uşağın acıyacağı tuttu. Kadının giysilerini alıp, eskimiş hırkasıyla küllahını verdi. Üstündeki birazcık parayı da verip, kadını vadinin orta yerinde yaya bıraktı, uzaklaşıp gitmesini söyledi. Sonra da efendisinin yanına varıp, isteğini yerine getirmekle kalmayıp, kadının ölüsünü kurtlara attığını söyledi. Bir süre sonra

Bernabò Cenova'ya döndü, ama olay duyulunca davranışı büyük eleştirilere yol açtı.

Tek başına kalan kadın umutsuzluğa düşmüştü. Gece bastırınca, elinden geldiğince görünüşünü değiştirip yakınlardaki bir köye gitti. Yaşlı bir köylü kadından, neye gereksinmesi varsa sağladı. Hırkayı kendi boyuna göre ayarlayıp, kısalttı; gömleğinden bir pantolon dikti, saçlarını kesti, gemiciye benzetti kendini. Sonra da deniz kıyısına gitti. Burada, bir rastlantı sonucu, En Cararh adında soylu bir Katalanyalı ile karşılaştı. Adam, biraz ilerideki Alba'da demir atan gemisinden karaya çıkmış, bir çeşmeden su içip serinlemeye gelmişti. Kadın adamla konuşup, uşaklık etmek için anlaştı. Adının Sicuran da Finale olduğunu söyledi. Gemiye binince, adam kendisine düzgün giysiler verdi. Canla başla hizmet etmeye başlayan Sicuran, hemen efendisinin gözüne girdi.

Katalanyalı bir süre sonra, Iskenderiye'ye mal götürdü. Sultana armağan etmek için de birkaç doğan almıştı. Doğanları sultana sununca, sultan kaptanı birkaç kez yemeğe alıkoydu. Bu arada Sicuran'ın efendisine gösterdiği özen sultanın ilgisini çekti. Katalanyalı'dan uşağını kendisine vermesini istedi. Katalanyalı istemeye istemeye de olsa uşağını sultana verdi. Kısa bir süre içinde, Sicuran hamaratlığıyla, Katalanyalı'nın olduğu gibi sultanın da sevgisini, güvenini kazanmayı başardı.

Aradan biraz zaman geçti. Her yıl olduğu gibi o yıl da, sultanın egemenliği altındaki Akkâ'da açılan panayır nedeniyle Hıristiyan ve Müslüman tacirler biraraya gelecekti. Tacirlerle malların güvenliğini sağlamak amacıyla, sultan panayıra yüksek görevlilerin yanı sıra kolluk güçlerine komuta edecek önemli birini gönderirdi. Acele etmek gerektiği için sultan bu görevi, artık düzgün Arapça da konuşan Sicuran'a

vermeyi kararlaştırdı. Tacirlerle mallarını korumakla görevli kolluk güçlerinin komutanı olarak Akkâ'ya gelen Sicuran, görevini büyük bir titizlikle yapmaya başladı. Denetlemek amacıyla dolaşırken Sicilyalı, Pisalı, Cenovalı, Venedikli ve başka yerlerden İtalyan tacirlerle karşılaşıyor, onlarla konuşuyor, yurt özlemini gideriyordu. Bir gün Venedikli bir tacirin sergisinde, bir sürü mücevher arasında bir keseyle bir kemer gördü. Bunlar kendisinindi, hemen tanımıştı. Şaşkınlığını belli etmemeye çalışarak, kemerle kesenin sahibini, satılık olup olmadıklarını sordu. Panayıra, bir Venedik gemisine yüklediği mallarla, Piagenzalı Ambruogiuolo da katılmıştı. Kolluk komutanının eşyaların sahibini sorduğunu duyunca ileriye çıktı ve gülümseyerek:

"Messere" dedi, "eşyalar benim, satılık da değil. Ama beğendinizse, seve seve armağan edebilirim size."

Adamın gülmekte olduğunu görünce, Sicuran bir davranışının kadın olduğunu ortaya koymuş olabileceği kuşkusuna kapıldı. Yine de bir şey belli etmedi.

"Benim gibi bir askerin bu kadın eşyalarına ilgi göstermesine gülüyorsun herhalde" dedi.

Ambruogiuolo karşılık verdi:

"Hayır messere, bunları nasıl ele geçirdiğime gülüyorum."

"Bir sakıncası yoksa, anlatsana nasıl ele geçirdiğini."

"Messere" dedi Ambruogiuolo, "Cenovalı soylu bir kadının armağanı bu eşyalar. Birlikte yattığımız bir gecenin ertesinde verip, sevgisinin anısı olarak saklamamı istedi. Adı Zinevra idi kadının, kocasının adı da Bernabò Lomellin. Gülmemin nedeni, Bernabò'nun salaklığının aklıma gelmesi. Karısını elde edemeyeceğimi iddia edip, bin altın florine karşı beş bin altın florin koydu. Karısını elde edip bahsi kazandım. Kendi salaklığını cezalandıracak yerde, duyduğuma göre

Paris'ten Cenova'ya dönünce karısını öldürtmüş, her kadının yaptığı şeyi yaptı diye."

Bunları duyan Sicuran, hemen Bernabò'nun kendisine duyduğu öfkenin nedenini anladı ve başına gelen kötülüklere yol açan kişiyi tanımış oldu, yaptıklarını yanına bırakmamaya karar verdi. Dinlediklerinden çok hoşlanmış gibi davranarak, satıcıyla sıkı fıkı dost oldu. Panayır sona erince, Ambruogiuolo, dostunun önerisine uyarak, mallarıyla birlikte İskenderiye'ye gitti. Sicuran ona bir dükkân açtı, biraz da sermaye verdi. İskenderiye'de kalmanın kendisine çıkar sağlayacağını anlayan Ambruogiuolo seve seve yerleşti buraya.

Sicuran'ın amacı ise, Bernabò'ya suçsuzluğunu kanıtlayabilmekti. İskenderiye'deki Cenovalı büyük tacirleri de araya katıp bir bahane uydurarak, Bernabò'yu İskenderiye'ye getirdi. Tasarısını uygulayıncaya dek, para durumu kötü olan Bernabò'nun bir arkadaşının yanında konuk olmasını sağladı. Bu arada Sicuran, Ambruogiuolo'nun öyküsünü sultana da anlatmasını sağlamış, sultan da öyküden hoşlanmıştı. Bernabò İskenderiye'ye geldiğine göre, Sicuran artık tasarısını uygulayabilirdi. Bir sırasına getirip, sultanın Ambruogiuolo ile Bernabò'yu yanına çağırmasını sağladı. Tatlı dille, tatlı dille olmazsa sertliğe başvurarak, Bernabò'nun önünde Ambruogiuolo'ya, ballandıra ballandıra anlattığı, Bernabò'nun karısıyla yaşadığı serüvenin iç yüzünü açıklatacaktı.

Ambruogiuolo ile Bernabò sultanın yanına varınca, yanında başkaları da olan sultan asık bir suratla Ambruogiuolo'ya beş bin altın florini nasıl kazandığını anlatmasını istedi. Ambruogiuolo'nun çok güvendiği Sicuran da oradaydı, ama daha da asık bir suratla, gerçeği söylemezse başına büyük bir dert açacağı tehdidini savuruyordu. İki ateş arasında kalan Ambruogiuolo, Bernabò ile daha bir sürü insanın önünde olayı olduğu gibi anlattı. Alt tarafı beş bin altın florinle eşya-

ları geri veririm diye düşünüyordu. Ambruogiuolo'nun sözleri sona erince, Sicuran sanki sultanın vekiliymiş gibi Bernabò'ya döndü:

"Peki, bu yalan üzerine, sen karına ne yaptın?" diye sordu.

"Para yitirmenin öfkesine, karımın namusuma sürdüğünü sandığım lekenin utancına karşı koyamadım, karımı bir uşağıma öldürttüm. Uşağın dediğine göre, ölüsünü hemen kurtlar parçalamış."

Sultan da, orada bulunanlar da söylenenleri dinlemişlerdi, ama Sicuran'ın nereye varmak istediğini bilmiyorlardı. Sicuran:

"Efendimiz" dedi sultana, "o iyi yürekli kadının, sevgiliden yana da kocadan yana da bahtsız olduğunu gördünüz. Sevgilisi yalan söyleyerek namusunu lekeliyor, üstelik kocasından ediyor. Kocasına gelince, yıllar boyunca bildiği gerçekleri bir yana bırakıp, başkalarının yalanlarına uyarak, karısını öldürtüyor, ölüsünü kurtlara yediriyor. Bunun da ötesinde, kocasıyla dostu ona karşı nasıl bir sevgi duyuyorlarsa, uzun süre birlikte oldukları halde ikisi de tanıyamıyor onu. Hiç kuşkusuz ikisinin de neyi hak ettiklerini siz bilirsiniz, ama aldatanı cezalandırmak, aldananı da bağışlamak ayrıcalığını benden esirgemezseniz, kadını onların gözleri önünde huzurunuza getirebilirim."

Sicuran'ın bu olayla ilgili isteklerini yerine getirmeye kararlı sultan, öneriyi kabul etti, kadının getirilmesini istedi.

Karısının öldüğü konusunda hiçbir kuşkusu olmayan Bernabò şaşırmıştı. Parayı geri verip işin içinden sıyrılacağını uman Ambruogiuolo ise, başına gelecekleri sezmeye başlamıştı. Kadının gelmesini iyiye mi, kötüye mi yorması gerektiğini bilemiyordu. Heyecan içinde kadının gelmesini bekliyordu.

Bu sırada, sultanın onayını alan Sicuran, gözyaşları içinde sultanın ayaklarına kapandı. Erkek sesini, erkek görünüşünü bir yana bırakarak:

"Sultanım" dedi, "Zinevra denilen bahtsız kadın benim. Altı yıldır erkek kılığına girip, diyar diyar dolaştım. Hain Ambruogiuolo'nun yalan söyleyerek, alçakça namusuna dil uzattığı kadın benim. Şu acımasız, hak hukuk bilmeyen adamın uşağına öldürterek, kurtlara yem etmek istediği karısı da benim."

Bunları dedikten sonra, giysisinin önünü yırtıp, kadın olduğunu kanıtlamak için sultana ve ötekilere memelerini gösterdi. Ardından Ambruogiuolo'ya dönerek, övüne övüne söylediği gibi, ne zaman kendisiyle yattığını sordu, sert bir biçimde. Ambruogiuolo kadını tanımış, utançtan sanki dili tutulmuştu; hiçbir şey diyemedi. Sicuran'ı hep erkek sanan sultan ise, gördükleri duydukları karşısında şaşkına dönmüştü. Gördükleri duydukları sanki gerçek değildi, sanki düş görüyordu. Şaşkınlığı geçip de gerçeği anlayınca, o zamana dek adını Sicuran sandığı Zinevra'nın yaşamını, kararlılığını, davranışını, erdemini övgülere boğdu. Süslü kadın giysileri getirtti, hizmetine kadınlar verdi ve Zinevra'nın isteğine uyarak Bernabò'nun canını bağışladı. Karısını tanımış olan Bernabò da, kadının ayaklarına kapanarak, gözyaşları içinde özür diledi. Böyle bir şeyi hak etmese de Zinevra onu bağışladı, elinden tutup ayağa kaldırdı, kucaklayıp, kocası bildi yine.

Bunun üzerine sultan, Ambruogiuolo'nun bala bulandıktan sonra kentin yüksek bir yerinde bir kazığa bağlanıp, etleri dökülünceye dek güneşte bırakılması buyruğunu verdi. Buyruğu hemen yerine getirildi. Daha sonra sultan, Ambruogiuolo'nun mallarının kadına verilmesini kararlaştırdı. Ambruogiuolo'nun malvarlığı on bin İspanyol altınını buluyordu. Sultan, erdemli kadın Zinevra ile kocası Bernabò onu-

runa bir şölen de düzenledi. Mücevherler, altın ve gümüş tabaklar armağan etti, para da verdi; bunların değeri on bin İspanyol altınından da fazlaydı. Şölen sona erince, bir gemi hazırlattı, istedikleri zaman Cenova'ya dönebileceklerini söyledi konuklarına. Zinevra ile Bernabò çok varlıklı ve mutlu olarak döndüler Cenova'ya. Büyük bir törenle karşılandılar. Özellikle, herkesin öldüğünü sandığı Zinevra'ya büyük sevgi gösterisi yapıldı. Erdemleri, değerleri, yaşamı boyunca dillerden düşmedi.

Ambruogiuolo'ya gelince, bala bulanıp da kazığa bağlanır bağlanmaz, o ülkede cirit atan sivrisinekler, arılar, atsinekleri üstüne üşüştüler; öldürmekle yetinmeyip, etlerini de kemirerek yalnızca kemiklerini bıraktılar. Gelip geçenlere işlediği suçu anımsatması için, iplerin tuttuğu iskelet uzun süre orada bırakıldı. Yaptığı kötülük, kötülük yapanın ayağına dolaşmıştı.

X

*Monacolu Paganino, messer Riccardo di Chinzica'nın karısını kaçırır. Karısının bulunduğu yeri öğrenen messer Riccardo oraya gider, Paganino ile ahbap olur, karısını geri vermesini ister. Paganino da kadın geri dönmek isterse vermeyi kabul eder. Ama kadın kocasına dönmek istemez, messer Riccardo ölünce de Paganino'nun karısı olur.**

Kraliçenin anlattığı öyküyü, başta o gün daha öykü an-

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

latmamış tek kişi olan Dioneo, saygın topluluğun her üyesi onaylamıştı. Dioneo, dinlediği öyküyü uzun uzadıya övdükten sonra söze girdi:

Güzel kadınlar, kraliçenin öyküsünün bir bölümü, tasarladığım öyküden vazgeçip, bir başka öykü anlatmama yol açıyor. İşin içinden ucuz kurtulan Bernabò'nun ve onun gibi düşünenlerin aptallığına değinmek istiyorum. Kendileri kadından kadına atlayıp gönül eğlendirirken, evde bıraktıkları karılarının ellerinin armut topladığını sanıyorlar. Kadınlardan dünyaya gelen, kadınların kucağında büyüyen bizler, onların ne istediklerini bilmezlikten gelebilir miyiz? Anlatacağım öykü bu gibilerin, özellikle de kendilerini doğadan daha güçlü sananların budalalığını ortaya koyacak. Bunlar güçsüzlüklerini laf ebeliğiyle örtmeye çalışır, herkesin kendileri gibi davranmasını sağlamaya çabalarlar, kandırmaya çalıştıkları kişinin yapısının dediklerini benimsemeye elverişli olmadığını düşünmezler.

Vaktiyle, Pisa'da güçsüz kuvvetsiz, ama aklı her işe eren,

Riccardo di Chinzica adında bir yargıç vardı. Hukuk kurallarını uygulayarak, bir kadının da gönlünü edebileceğini sanıyordu. Çok varlıklı olduğu için, hem genç hem güzel bir kadın aramaya başlamıştı. Oysa bir başkası kendisine danışacak olsa, hem genç hem güzel bir kadından uzak durmasını salık verirdi. Çok geçmeden yargıç muradına erdi. Messer Lotto Gualandi*, kızı Bartolomea'yı verdi ona. Bartolomea Pisa'nın sarı benizli kızlarından değildi, kentin en güzel, en alımlı kızıydı. Yargıç kızı güle oynaya evine getirdi, düğün dernek yapıldı. Gece olup da gerdeğe girdiklerinde, yargıç topu topu bir atış yapabildi, o da az kalsın karavana oluyordu. Kara kuru, kıt akıllı yargıç güç toplayabilmek için, ertesi sabah kuvvet iksirleri içti, kuvvet macunları, çörekleri yedi.

Ne var ki, yargıç gücünün neye yetip neye yetmeyeceğini anlamıştı artık. Tuttu, karısına okumayı öğrenen çocuklar için hazırlanmış bir takvimi öğretmeye başladı. Ravenna'da** basıldığı anlaşılan bu takvime göre her gün en azından bir yortu vardı. Yortuya saygılı olmak için, çeşitli gerekçelerle, kadınlarla erkeklerin birbirlerinden uzak durmaları gerekiyordu. Yortulara bir de oruçları, dört ayları, havarilerle binlerce ermişin arife günlerini, cumaları, cumartesileri, Tanrı'ya adanan pazarı, büyük perhizi, Ay'ın evrelerini ve daha bir sürü benzer durumu eklemek gerekti. Belli ki yargıç, duruşmaları erteleme alışkanlığını, koynuna aldığı kadına da uygulamayı tasarlıyordu.

Ayda en fazla bir kez binebildiği karısı bu işten hoşnut kalmasa da, yargıç uzun süre bu uygulamayı sürdürdü. Yargıç bir yandan da gözlerini dört açıyordu. Tatil günlerini öğretti-

---

* Pisalı soylu bir aile. Dante de bu aileden söz eder. (*Cennet*, XXXIII, 32)

** Ravenna'da bir yıldaki gün sayısına eşit sayıda kilise olduğu, bu nedenle her gün bir ermişin yortusunun kutlandığı söyleniyordu.

ği karısına, başka birinin de çalışma günlerini belletmeye kalkışmasından korkuyordu.

Sıcaklar çok artınca messer Riccardo biraz dinlenmek için, karısını alıp Montenero dolaylarındaki evine gitti. Birkaç gün burada kalıp, temiz havadan yararlanacaklardı. Bir gün, karısı eğlensin diye, balık avına çıktılar. İki kayık tuttular. Birine kendisiyle balıkçılar bindi, öbür kayığa da Bartolomea ile kadın arkadaşları. Kendilerini balık avına verip kıyıdan bir iki mil uzaklaştılar. Balıktan başka bir şey düşünmedikleri bir sırada, o dönemin ünlü korsanı Paganino de Mare'nin kadırgası çıkageldi. Kayıkları gören korsan doğru üstlerine gitti. Kayıklar kaçmayı denediler, ama Paganino kadınların bulunduğu kayığa yetişti. Güzel Bartolomea'yı görünce, çarpıldı. Kıyıya varmış olan messer Riccardo'nun gözleri önünde, kadını teknesine attığı gibi uzaklaştı oradan.

Kıskançlıktan çılgına dönen yargıcın dünyası kararmış, gölgesinden korkar olmuştu artık. Pisa'da, başka yerlerde başvurmadığı, korsanları şikâyet etmediği yer kalmadı. Ama bir sonuç elde edemedi. Karısını kimin kaçırdığını, nereye götürdüğünü bilmiyordu.

Paganino ise eline böyle güzel bir kadın düştüğü için çok seviniyordu. Evli olmadığı için, kadını sürekli yanında tutabilirdi. Hüngür hüngür ağlamakta olan Bartolomea'nın gönlünü aldı tatlı sözlerle. Gece bastırınca, takvimi bir yana bırakıp, yortuları tatilleri aklından çıkartıp, gündüz söylediği sözcükleri eylemleriyle desteklemeye başladı. İşini öyle iyi gördü ki, daha Monaco'ya* varmadan, kadın yargıcı da, kurallarını da unuttu, Paganino'nun yanında dünyanın en mutlu kadını oldu. Paganino kadını Monaco'ya çıkarttı, gece

* Monaco o yıllarda korsan yatağı idi.

gündüz övgülere boğduğu gibi, karısıymış gibi davranmaya başladı.

Bir süre sonra messer Riccardo karısının nerede olduğunu öğrendi. Yüreği karısına kavuşma isteğiyle yanan Riccardo, karısını kendisinden başka kimsenin kurtaramayacağı kararına vardı ve bu uğurda her türlü harcamayı göze aldı. Bir gemiye binip Monaco'ya gitti, karısının izini buldu. Kadın da yargıcı görmüştü. O akşam Paganino'ya konuyu açtı, yargıcın niyetini söyledi. Ertesi sabah Riccardo, Paganino'ya gitti. Kısa sürede kırk yıllık dost gibi oldular. Paganino karşısındakinin kimliğini bilmiyormuş gibi davranıyor, işin nereye varacağını bekliyordu. Artık sırasının geldiğine karar veren messer Riccardo, çok saygılı bir biçimde ziyaretinin nedenini açıkladı, karısının geri verilmesi karşılığında ne istenirse ödemeye hazır olduğunu söyledi. Paganino gülümseyerek karşılık verdi:

"Messer, başımın üstünde yeriniz var, sözü uzatmadan yanıt vereceğim. Evimde genç bir kadın olduğu doğru. Sizin karınız mı, yoksa bir başkasının karısı mı, bilmiyorum. Sizi tanımadığım gibi, kadının da kimin nesi olduğunu bilmiyorum. Bütün bildiğim bir süredir yanımda olduğu. Siz dürüst birine benziyorsunuz. Kocası olduğunuzu ileri sürdüğünüze göre, buyurun yanına götüreyim, tanısın sizi. O da dediklerinizi doğrular, sizinle gitmek isterse, kurtarmalık olarak gönlünüzden kopanı verirsiniz. Bunun dışında, kadını elimden almaya kalkışmanız doğru olmaz. Çünkü ben de gencim, ben de herkes gibi bir kadın kapatabilirim evime, hele tanıdığım kadınların en işvelisi böyle bir kadını."

"Benim karım olduğuna hiçbir kuşkum yok" karşılığını verdi messer Riccardo. "Beni yanına götürürsen sen de göreceksin, hemen boynuma atılacak. Dediklerini kabul etmemem için hiçbir neden yok."

"Gidelim öyleyse" dedi Paganino.

Paganino'nun evine gidip salonda Bartolomea'nın gelmesini beklemeye başladılar. Paganino'nun haber saldığı Bartolomea, bir odadan çıkıp yanlarına geldi. Güzel bir giysi giymiş, saçlarını taramıştı. Bartolomea messer Riccardo'ya, Paganino'nun evine ilk kez gelen bir yabancıya göstereceği ilginin ötesinde bir ilgi göstermedi. Kadının boynuna sarılmasını bekleyen yargıç çok şaşırmıştı. Kendi kendine "Onu yitirdikten sonra çektiğim üzüntüler, acılar, beni tanınmayacak hale getirmiş olmalı" dedi. Sonra sesini yükseltti:

"Sevgili karıcığım" dedi, "seni balık tutmaya götürmem çok pahalıya mal oldu bana. Seni yitirdikten sonra anlatılmaz acılar çektim. Soğuk davranmandan, beni tanıyamadığını anlıyorum. Senin Riccardo'n olduğumu görmüyor musun? Kalkıp peşinden buraya geldim. Evinde bulunduğumuz bu soylu kişi kaç para isterse ödeyip, seni geri alacağım. Seni bana vermesini istiyorsun değil mi?"

Kadın yüzünü yargıca doğru döndürüp hafifçe gülümsedi.

"Messer, bana mı söylüyorsunuz bunları? Birisiyle karıştırıyor olmalısınız. Sizi daha önce gördüğümü anımsamıyorum."

Messer Riccardo karşılık verdi:

"Lafa benziyor mu dediklerin? Iyice bak yüzüme. Belleğini yoklayacak olursan, kocan Riccardo di Chinzica olduğumu anlayacaksın."

"Bağışlayın beni messer, sizin dediğiniz gibi uzun uzadıya yüzünüze bakmam yakışık almaz. Yine de yeterince baktım yüzünüze, daha önce hiç görmedim sizi."

Messer Riccardo, kadının Paganino'nun varlığından çekindiği için, kendisini tanımazlıktan geldiğini düşündü. Bu nedenle Paganino'ya kadınla başbaşa konuşmak istediğini söyledi. Paganino bu isteği kabul etti, ancak bir koşul öne sürdü: kadını öpmeye kalkışmayacaktı. Bunun üzerine Paga-

nino kadına yargıçla birlikte yan odaya gitmesini, dediklerini dinleyip, istediği gibi yanıtlamasını söyledi.

Messer Riccardo ile Bartolomea yan odaya geçip karşılıklı oturunca, messer Riccardo söze girdi:

"Canımın içi, sevgilim, tek umudum, seni canından çok seven Riccardo'yu tanımadın mı? Nasıl tanımazsın? Bu kadar çok mu değişmiş yüzüm? Hadi gözümün nuru, iyice bak yüzüme."

Kadın gülmeye başlayarak, sözü uzatmasına izin vermedi:

"Sizin, kocam Riccardo di Chinzica olduğunuzu tanımayacak kadar bunamadım daha. Ama siz, yanınızdayken beni hiç tanımadınız. Göründüğünüz gibi olgun bir insan olsaydınız, benim genç, taze, kanı kaynayan bir kadın olduğumu görmeniz, genç kadınların giyinip kuşanmanın, yiyip içmenin yanı sıra, utandıkları için açığa vuramadıkları gereksinimleri de olduğunu bilmeniz gerekirdi. Elinizden neyin geldiğini, siz benden daha iyi biliyorsunuz. Yasaları incelemeyi karınıza yeğliyorsanız, ne diye evlendiniz? Bende yargıçtan çok, yortu, ayin çığırtkanı izlenimi uyandırdınız, arifeleri de, oruç günlerini de öyle iyi bellemiştiniz ki. Bakın ne diyeceğim, tarlalarınızı belleyen ırgatlara, benim minicik tarlamı bellemesi gerekene yaptırdığınız kadar tatil yaptırırsanız, bir buğday tanesi bile elde edemezsiniz. Tanrı gençliğime acıdı da, karşıma şimdi bu odayı paylaştığım kişiyi çıkarttı. Bu odada yortu nedir bilinmiyor; oysa siz kadınların gönlünü etmektense Tanrı'ya hizmet etmeyi yeğler, her yortuyu kutlardınız. Bu eşikten içeri ne cumartesi girdi, ne de arifeler, dört aylar, bitip tükenmek bilmeyen perhizler. Gece demeyip, gündüz demeyip çalışıyor, yün atıyoruz* hallaçlar gibi. Daha bu ge-

* Boccaccio, sevişmenin yol açtığı fiziksel yorgunluğu vurguluyor.

ce, sabah çanları çalmadan önce kaç kez gidip geldik. Bu nedenle onunla kalıp, gençliğim sürdükçe çalışmak istiyorum. Yortular, oruçlar, kazalar varsın yaşlılığımı beklesinler. Yolunuz açık olsun diyorum size. Hemen buradan gidin, yortularınızı istediğiniz gibi kutlayın, bensiz."

Bunları duyan messer Riccardo dayanılmaz acılara gömülmüştü. Kadının sustuğunu görünce:

"Canımın içi, neler diyorsun? Ananın babanın onurunu, kendi onurunu düşünmüyor musun? Pisa'ya gelip karım olacak yerde, bu adamın kapatması olarak burada kalıp, ölümlük bir günah mı işlemek istiyorsun? Senden bıkınca, kapı dışarı eder seni. Oysa ben, hep el üstünde tutacağım seni, senden gönlüm geçse bile, yine evin hanımı olacaksın. Ölçüsüz, yüz kızartıcı bir istek uğruna kendi onuruna, seni canından çok seven kocanın onuruna sırt mı çevireceksin? Hadi güzelim, vazgeç bu sevdadan, benimle gel. Ne istediğini öğrendim artık, bundan böyle elimden geleni yapacağım seni hoşnut etmek için. Hadi tatlım, kararını değiştir, benimle gel, sen gideli beri yüzü gülmeyen kocana dön."

Kadın şu karşılığı verdi:

"İş işten geçtikten sonra onurumdan söz ediyorsunuz. Onurumu annemle babamın düşünmeleri gerekirdi, beni size verirken. Onlar beni düşündüler mi ki, ben onları düşüneyim? Ölümlük bir günah işlediğimi söylüyorsunuz, belki de dirimlik bir günahtır. Şunu da söyleyeyim ki, burada kendimi Paganino'nun karısı sayıyorum, asıl Pisa'da sizin kapatmanız durumundaydım. Gezegenlerimizi birleştirebilmek için Ay'ın evrelerini hesaplamanız, geometri hesapları yapmanız gerekiyordu. Oysa Paganino bütün gece sarıyor beni, kollarının arasında mıncıklıyor, ısırıyor her yerimi. Bana neler yaptığını Tanrı biliyor. Ben de artık elimden geleni yapacağım diyorsunuz. Elinizden ne gelir ki? İte kaka bir atımlık barutunuzu

atıp, pes etmeyecek misiniz yine? Yoksa ben görmeyeli erkekliğiniz mi gelişti? Buradan gidip yaşamaya bakın. Bir deri bir kemik kalmış, iskelete dönmüş, kuş gibi olmuşsunuz. Paganino beni bırakacak olsa bile -ben istemedikçe böyle bir şey yapmaz ya- merak etmeyin yine size dönmem. Cendereye sokup sıksalar bir damla kanınız ya çıkar, ya çıkmaz. Bir kez sizinle birlikte oldum, neler çektiğimi ben bilirim, bir daha yaş tahtaya basar mıyım? Yine söylüyorum, ne yortu var burada ne arife, bir yere kıpırdamam buradan. Hemen çıkıp gidin, Tanrı da yolunuzu açık etsin. Gitmeyecek olursanız, bana saldırıyor diye bas bas bağırırım şimdi."

Messer Riccardo köşeye sıkışmış, genç bir kadınla evlenmekle çılgınlık ettiğini anlamıştı. Üzgün, bitkin, yıkılmış bir durumda odadan çıktı, Paganino'ya diller döktü, ama adam oralı olmadı. Karısını bırakıp Pisa'ya eli boş dönmek zorunda kaldı. Öyle sarsılmıştı ki, Pisa'da dolaşırken kim merhaba diyecek ya da bir şey soracak olsa hep şu karşılığı veriyordu: "Deliğin fendi, yortuyu yendi." Çok geçmeden de ölüp gitti.

Ölüm haberini alan Paganino, Bartolomea'nın kendisini nasıl sevdiğini bildiğinden, nikâhladı onu. Yortu, arife, oruç demeden güçleri yettiğince çalışarak gönüllerince yaşadılar. Bana kalırsa sevgili dostlarım, Bernabò da, Ambruogiuolo ile tartışmakla akıntıya kürek çekmeye kalkışmıştı.

Bu öykü öyle güldürmüştü ki dinleyenleri, herkesin çenesi sızlamaya başlamıştı. Kadınların hepsi Dioneo'yu onaylamış, Bernabò'nun budala olduğunda karar kılmıştı. Öykü bitip de kahkahalar da durulunca, saatin ilerlediğini, herkesin öyküsünü anlattığını böylece yetkilerinin sona erdiğini gören kraliçe, kurala uyarak başındaki tacı çıkartıp Neifile'nin başına taktı. Sonra da gülümseyerek:

"Sevgili dostum, bundan böyle bu küçük topluluğu yönetmek sana düşüyor" deyip, gitti bir köşeye oturdu.

Bu sözler üzerine Neifile hafifçe kızardı. Yüzü, gün ışırken nisan, mayıs güllerinin yansıttıkları renge büründü. Yarı kapattığı dalgın gözlerinde sabah yıldızları ışıyordu sanki. Arkadaşları kraliçeye sevgilerini dile getiren övgülere son verince, Neifile kendini toparladı. Her zamankinden daha yüksek bir yere oturup şunları dedi:

"Beni kraliçe yaptığınıza göre, benden önce sizin desteğinizle topluluğumuzu yöneten kraliçelerin gittikleri yoldan gideceğim. Kısaca görüşlerimi açıklamak istiyorum size; onaylarsanız yapacağım önerileri uygularız. Bildiğiniz gibi yarın cuma, öbürgün de cumartesi. Yemeyi içmeyi sınırladıkları için insanların çoğu hoşlanmaz bu günlerden. Ama bize sonsuz yaşam sağlamak için kendi yaşamını verenin adına, cuma gününe saygı göstermek zorunda olduğumuzu unutamayız. Bu nedenle bu günü, güzel öyküler anlatacak yerde Tanrı'ya dualar ederek geçirmemizin doğru olacağını düşünüyorum. Bir sonraki gün cumartesi ise, genellikle kadınların başlarını yıkadıkları, bir önceki haftanın biriktirdiği kiri tozu temizledikleri gündür. Ayrıca Tanrı'nın Oğlu'nun anası Meryem için oruç tutar, dinlenme günü pazarın hazırlığını yaparlar. Bu nedenle, belirlediğimiz yaşam biçimini cumartesileri uygulayamayız. Cumartesi de öykü anlatmaya ara vermemizi öneriyorum. Öte yandan burada kaldığımız süre dört günü bulacak. Başkalarının gelip bizi bulmaması için, buradan ayrılmanın doğru olacağını düşünüyorum. Nereye gideceğimizi düşünüp, kararlaştırdım şimdiden. Pazar günü öğle uykusundan sonra burada yapacağımız toplantıya gelince. Bugünkü öykülerin sınırı oldukça genişti. Düşünmek için daha fazla zamanınız olacağına göre, konu sınırını biraz daraltmak doğru olacak. Çok istediği bir şeyi elde etmek ya da yitirdiklerini bulmak

becerisini gösterenlerin öykülerini anlatalım. Herkes bu konuda yararlı, en azından eğlendirici bir öykü hazırlasın. Dioneo'nun ayrıcalığı ise yine sürecek."

Kraliçenin sözlerini, önerilerini herkes onayladı; böyle yapılması kararlaştırıldı. Daha sonra Neifile kâhyayı çağırdı, önce akşam yemeğinin nerede yenileceğini söyledi, ardından da egemenliği boyunca yapılmasını istediği işleri sıraladı. Sonra yerinden kalktı, herkesin artık istediğini yapabileceğini söyleyerek oradan ayrıldı.

Kadınlarla erkekler küçük bir bahçeye doğru gittiler. Burada yemek saatine kadar dinlendiler. Yemek çok keyifli geçti. Kraliçenin verdiği işaret üzerine masadan kalkıldı. Emilia dansın başını çekerken, Pampinea koronun da eşliğinde aşağıdaki şarkıyı söyledi:

İçimdeki yangın dorukta,
hangi kadın söyleyebilir bu şarkıyı, benden başka?

Gel ey Sevda, her şeyimin
her umudun, mutluluğun nedeni;
bu şarkıyı birlikte söyleyelim,
hasretlerden, sevginle yumuşayan
acılardan değil, içimi tutuşturan,
aydınlatan ateşten söz edelim,
düğünlerde, derneklerde yaşıyor,
Tanrı diye sana tapıyorum.

Ateşinle yandığım ilk gün
ey Sevda, gözlerimin önüne
genç bir adam çıkarttın, yiğitlikte,
coşkuda, dürüstlükte
değil daha iyisi,

bir benzeri bile olmayan;
öyle tutkunum ki ona, seve seve
şarkısını söylüyorum seninle.

Beni en çok sevindiren de,
onu sevdiğim gibi onun da beni sevmesini
sağlaman ey Sevda;
her isteğim gerçekleşti bu dünyada,
Tanrı benimle olacak öbür dünyada da,
öyle bağlıyım ki sevdiğime:
bunu gören Tanrı, cennetinin
kapılarını açacak bize.

İlk şarkıyı başkaları izledi. Başka havalar çalındı, danslar edildi. Kraliçe yatma zamanı geldiğini söyleyince, herkes eline bir meşale alıp yatak odasının yolunu tuttu. Daha sonraki iki gün, kraliçenin dediği gibi geçirilirken, sabırsızlıkla pazarın gelmesi beklendi.

Decameron'un ikinci günü
sona eriyor,
Neifile'nin başkanlığında başlayan
üçüncü günde,
çok istedikleri bir şeye ulaşmak
ya da yitirdiklerine kavuşmak becerisini gösterenlerden
söz ediliyor.

Güneş yükseldikçe tan yeri turuncudan sarıya dönüşmüştü. Günlerden pazardı. Kraliçe kalktı, herkesi kaldırdı. Kâhya, eşyaların büyük bölümünü yeni konak yerine göndermiş, uşaklardan birini gerekli hazırlığı yapmakla görevlendirmişti. Kraliçenin kalktığını görünce, son eşyaları da yükledi, geriye hemen hiçbir şey kalmamıştı. En son, kadınlarla erkeklere hizmet etmek için kalmış olan uşaklarla birlikte kâhya bindi yük arabasına.

Kraliçe, peşinde kadınlarla üç erkek, ağır adımlarla yola koyuldu. Yirmiye yakın bülbülle başka kuş, şakıyarak yol gösteriyorlardı sanki kraliçeye. Yeşil otların, çenekleri güneşin ilk ışıklarıyla açılmış çiçeklerin kapladığı, gelip geçenin olmadığı bir patikaya girmişlerdi. Kraliçe batıya doğru yol alıyor, gevezelik ediyor, herkesle şakalaşıyordu. İki bin adım yürümüşlerdi ki, ovanın biraz üstünde, dar bir vadide yer alan, büyük, güzel bir şatoya ulaştılar. Saat daha sekiz olmamıştı. Şatoya girip, dört bir yana dağıldılar. Büyük salonlardan, süslü, döşeli odalardan geçtiler. Şatoyu birbirlerine öve öve bitiremediler, sahibinin beğeni sahibi olduğunda görüş birliğine

vardılar. İnip, bakımlı büyük bahçeyi, seçme şaraplarla dolu mahzeni gezip, buz gibi su kaynaklarını görünce, övgülerini daha da arttırdılar.

Biraz dinlenmek için, yemyeşil yapraklarla çiçeklerin örttüğü, bahçeye bakan bir çardağın altına girdiler. Kadınlar oturunca, becerikli kâhya lezzetli çörekler, tadına doyulmaz şaraplar sunarak karınlarını doyurdu. Şato boyunca uzanan, yüksek duvarlarla çevrili bahçenin kapısı yanıbaşlarındaydı. Kapıdan geçince, karşılaştıkları güzelliğe hayran oldular, doya doya tadını çıkartmaya koyuldular çevrenin.

Bahçenin kenarlarında, üstü, o yıl üzümün bol olacağını gösteren asmalarla kaplı, ok gibi dümdüz yollar vardı. Çiçek açmış asmaların kokusu, bahçedeki öbür kokulara karışınca, insan bir Doğu pazarının bin bir kokulu baharatçı dükkânında sanıyordu kendini. Yol kenarları ise beyaz, pembe güllerle, yaseminlerle kaplıydı. Yalnız sabah erkenden değil, güneş yükseldikten sonra da, sıcaktan etkilenmeden bu mis kokulu, gölgeli yollarda gezinti yapılabilirdi.

Burada bulunan bitkilerin adlarını, nasıl düzenlenmiş olduklarını saymaya kalkmak uzun sürer, en iyisi ülkemizde yetişen değerli bitkilerin hepsinden bol bol bulunduğunu söylemek. Övgüye değer bir başka şey de, bahçenin ortasında yer alan, rengârenk bin bir çeşit çiçekle bezeli çimendi. Rengi öyle koyu idi ki, neredeyse karaya çalıyordu. Gölgeleriyle gözleri, mis kokularıyla koklamı okşayan, yemyeşil portakal ve sedir ağaçlarıyla çevriliydi etrafı; üzerlerinde eski, yeni meyveler olan dallar çiçek içindeydi. Çimenin orta yerinde, ustaca işlenmiş bembeyaz mermerden bir havuz, havuzun ortasında ise bir sütun üstünde küçük bir heykel vardı. Heykelden fışkıran su, doğal olarak mı, yapanın ustalığından mı bilinmez, dimdik havada yükseliyor, sonra kulakları okşayan bir sesle havuza düşüp, bembeyaz köpükler oluşturuyordu. Bu kö-

pükler bir değirmenin çarkını döndürmeye yeter de artardı bile. Suyun fazlası önce yeraltına giriyor, sonra yeniden gün ışığına çıkıp, çevreyi dolanan, özenilerek yapılmış su yollarına dağılıyordu. Su yolları bölüne bölüne bahçenin dört bir yanını dolaştıktan sonra bir noktada birleşiyor, su buradan dışarıya çıkıyordu. Pırıl pırıl akarak ovaya inmeden önce de, iki değirmenin çarkını döndürerek son bir hizmet daha veriyordu.

Bahçenin güzelliği, düzeni, bitkileri, havuzu, su yolları öyle etkilemişti ki kadınlarla üç genç erkeği, hepsi de, yeryüzünde kurulacak bir cennetin bu bahçe gibi olması gerektiği, bu güzelliklere eklenecek başka bir güzellik olamayacağı konusunda birleşmişlerdi. Bahçede dolaşıp, çeşitli ağaç dallarından taçlar örer, sanki birbirleriyle yarışan belki yirmi tür kuşun cıvıltısını dinlerken, daha önce gözlerinden kaçmış yepyeni bir ayrıntıyı keşfettiler. Bahçede belki yüz tür hayvan da vardı. Yuvalarından çıkan tavşanları, seyirten ada tavşanlarını, sincap yuvalarını, bir köşede otlayan karacaları gösterdiler birbirlerine parmaklarıyla. Ayrıca bir sürü zararsız, evcil denilebilecek hayvan, canı istediği gibi dolaşıyordu ortalıkta. Bu görüntü, bahçenin güzelliklerine yeni güzellikler katıyordu.

Her taraf iyice gezildikten sonra havuz başında sofra kuruldu. Önce altı şarkı söylendi, oyunlar oynandı. Ardından kraliçe sofraya oturulmasına karar verdi. Çok güzel düzenlenmiş sofrada, birbirinden lezzetli yemekler yenildi. Yemekten kalkıldığında herkesin yüzünden mutluluk akıyordu. Sıra yine şarkıya, müziğe, oyuna gelmişti. Ama sıcak iyice bastırdığından, kraliçe isteyenlerin gidip yatabileceklerini söyledi. İsteyen yatmaya gitti, bahçenin güzelliğine kendini kaptıranlar ise gitmeyip, arkadaşları uyurken, roman okumayı ya da satranç, dama oynamayı yeğlediler.

Ikindi olunca uykuya yatanlar kalkıp, yüzlerini yıkadılar. Kraliçenin isteği üzerine herkes havuz başında toplandı. Artık sıra, kraliçenin belirlediği konuda öykü anlatmaya gelmişti. Kraliçenin ilk sözü verdiği Filostrato, söze şöyle başladı:

I

*Lamporecchio'lu Masetto, kendini dilsiz gösterip, kadınlar manastırına bahçıvan olunca, kadınlar onunla yatmak için birbirleriyle yarışırlar.**

Çok güzel kadınlar, başına beyaz örtü bağlayıp, üstüne kara cübbe geçirip rahibe olan genç bir kadının, artık kadınlığını unuttuğunu, sanki taş kesilip isteklerinden sıyrıldığını sanan budala erkekler, kadınlar var. Bu görüşle çelişen bir olay duyacak olsalar, doğaya karşı işlenmiş bağışlanmaz bir suçla karşılaşmış gibi sarsılırlar, bunlar. Kendilerini dinlemekten kaçınır, her istediklerini yapabilmenin bile doyum sağlamadığını görmezlikten, yalnızlığın, aylaklığın kışkırtısını bilmezlikten gelirler. Kimileri de çapa, kazma sallamanın, üstünkörü beslenmenin tarlalarda çalışan köylülerde cinsel istek bırakmadığına, zekâlarını törpüleyip körelttiğine inanırlar. Kraliçenin bana söz vermesinden yararlanarak, yine onun çizmiş olduğu sınırları aşmadan anlatacağım kısa öykü, böyle düşünenlerin nasıl yanıldıklarını gösterecek.

Bizim orada, kutsallığıyla ünlü bir kadınlar manastırı vardı, hâlâ da var. Ününe gölge düşmesini istemediğim için,

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

adını söylemeyeceğim. Kısa bir süre önce topu topu sekiz rahibeyle bir de başrahibe yaşıyordu burada, hepsi de gençti. Manastırın güzel bahçesine bakan yaşlı bahçıvan, eline pek para da geçmediği için, kâhya ile konuşup hesabını kesmiş, memleketi Lamporecchio'ya dönmüştü. Kendisini coşkuyla karşılayanlar arasında Masetto adında bir rençper de vardı. Masetto güçlü kuvvetli, üstelik köylülerin tersine, yakışıklıydı. Masetto Nuto'ya, bahçıvanın adı Nuto idi, bunca uzun süre nerede kaldığını sorunca, bahçıvan manastırda kaldığını söyledi. Masetto, manastırda ne iş yaptığını sorunca Nuto şu yanıtı verdi:

"Büyük, güzel bir bahçe vardı, bahçede çalıştım. Arada sırada ormana gider odun keser, kuyudan su çekerdim, buna

benzer işler yapardım. Ama öyle az para veriyorlardı ki, ayağıma bir çift pabuç bile alamadım. Üstelik rahibelerin hepsi de gençti, sanki şeytan girmişti içlerine, yaptığım hiçbir işi beğenmezlerdi. Bahçede çalışırken biri gelir "Şunu şuraya koy" der, bir başkası "Oraya değil buraya koy" derdi. Bir üçüncüsü

kazmayı elimden kapar "Hiç de güzel olmamış" derdi. Öyle bıktırırlardı ki insanı, işi gücü bırakır bahçeden kaçardım. Sonunda dayanamaz oldum, buraya döndüm. Ayrılırken, kâhya tanıdığım uygun biri varsa göndermemi istedi, ben de gönderirim dedim. Ama kimseyi gönderip de, canını yakmaya niyetim yok."

Bu sözleri duyan Masetto'nun içini rahibelerle bir arada olma isteği kaplamıştı. Nuto'nun dediklerinden, istediğini gerçekleştirebileceğini anlamıştı. Ama Nuto'ya bir şey sezdirmemeye karar verdi:

"İyi etmişsin de gelmişsin" dedi. "Erkek adamın kadınların arasında işi ne? Şeytanla otur daha iyi. Diyelim ki, bir kadın yedi şey istedi, istediğinin altısının ne olduğunu kendisi bile bilmez."

Konuşmaları sona erince, Masetto, rahibelerin yanına kapağı nasıl atabileceğini düşünmeye başladı. Nuto'nun yaptığı işleri yapabilirdi, bu açıdan bir sorun çıkmazdı. Korkusu çok genç, üstelik yakışıklı olduğu için rahibelerin kendisini almamalarıydı. Uzun uzadıya kafa yorduktan sonra aklına bir çözüm geldi. Manastır buraya uzaktı. Oralarda kendini tanıyan yoktu. Dilsiz gibi davranırsa mutlaka işe alırlardı.

Baltasını omzuna vurup, yoksul bir insan kılığına bürünüp, nereye gittiğini kimseye söylemeden manastırın yolunu tuttu. Manastıra varınca avluya girdi. Rastlantı bu ya, kâhya da oradaydı. Dilsizler gibi el kol işareti yaparak, Tanrı adına yiyecek birşeyler istedi, karşılığında odun yarmaya hazır olduğunu anlattı. Kâhya hemen yiyecek verdi, sonra da Nuto'nun yaramamış olduğu kütükleri yarmasını istedi. Güçlü kuvvetli Masetto, kolayca yerine getirdi istenileni. Ormana gitmesi gereken kâhya Masetto'yu da birlikte götürdü, odun kestirdi. Sonra ona eşeği verip, hayvanı manastıra götürmesini istedi, el kol işaretleri yaparak. Masetto bu işi de başardı. Bunun

üzerine kâhya, kimi işleri bitirmek için, birkaç günlüğüne alıkoydu Masetto'yu. Bu günlerden birinde başrahibe Masetto'yu gördü ve kâhyaya kim olduğunu sordu. Kâhya da:

"Sağır dilsizin biri" diye karşılık verdi. "Geçenlerde geldi, karnını doyurmamı istedi. Yiyecek verdikten sonra birikmiş işleri yaptırdım. Bahçe işlerinden anlıyorsa, bizimle kalmayı kabul ederse çok işimize yarar. Gücü kuvveti yerinde, her işe koşabiliriz. Üstelik rahibelere laf atması tehlikesi de yok."

"Tanrı senden razı olsun, çok doğru söylüyorsun" diye karşılık verdi başrahibe. "Bahçe işlerinden anlıyor muymuş öğren ve ne yap yap, yanımızda kalmasını sağla. Ayağına pabuç, sırtına eski birşeyler ver. Gönlünü et, iyice karnını doyur."

Kâhya denilenleri yerine getireceğini söyledi. Çok uzakta olmayan Masetto bahçeyi süpürüyor gibi yapmış, konuşulanları duymuştu. Kendi kendine:

"Bahçenizi öyle bir bellerim ki, şaşar da kalırsınız. Yeter ki beni işe alın" dedi.

Masetto'nun elinden bahçıvanlık geldiğini gören kâhya, yine işaretlerle yanlarında kalmak isteyip istemediğini sordu. İşaretle olumlu yanıt alınca, bahçenin bakımını ona verdi, yapacağı işleri gösterdi. Sonra da manastırın başka işlerini görmek için oradan uzaklaştı.

Masetto her gün manastırda çalışmaya başlayınca, rahibeler de ona sataşmaya başladılar. Dilsizliğini alaya alıyor, duymadığını sanarak yanında dünyanın en açık saçık sözcüklerini söylüyorlardı. Başrahibe ise, Masetto'nun dilinin tutukluk yapmasına bakarak, başka bir yerinin de tutukluk yaptığını düşünüyor olmalıydı ki, bu şakalara pek aldırmıyordu.

Bir gün Masetto, çalışmaktan yorgun düşmüş, uzanıp uyuklar gibi dinlenirken, iki genç rahibe yanına yaklaştı. Du-

rup bakmaya koyuldular ona. Iki rahibeden daha gözüpek olanı ötekine:

"Sır saklayacağını bilsem, hiç aklımdan çıkmayan bir şeyi söyleyeceğim sana, üstelik senin de hoşuna gidebilir" dedi.

Öteki rahibe şu karşılığı verdi:

"Çekinme söyle, kimseye söylemem."

Bunun üzerine gözüpek rahibe:

"Burada nasıl baskı altında olduğumuzu görüyorsun" dedi. "Yaşlı kâhya ile şu dilsizin dışında, tek bir erkek adım atamıyor manastıra. Oysa, gelip giden kadınlardan kaç kez duydum, yeryüzünde ne kadar zevk varsa, bir kadının bir erkekten aldığı zevkin yanında solda sıfır kalırmış. Başka birini bulamayacağımıza göre, bu dilsizle deneyip, dediklerinin doğru olup olmadığını anlamak istiyorum. Bu iş için biçilmiş kaftan, istese de kimseye bir şey diyemez. Üstelik boyu posu yerinde ama, aklı kıt. Ne dersin?"

"Neler söylüyorsun böyle? Bekâretimizi yüce Tanrı'ya adadığımızı unutuyor musun?"

"Ona bakarsan Tanrı'ya her gün bir sürü söz veriliyor, ama hiçbiri yerine getirilmiyor. Sözümüzü tutmazsak ne çıkar, sözünü tutan bir başkasını bulur, Tanrı nasıl olsa."

"Peki gebe kalırsak ne olacak?"

"Felâket tellallığı yapmanın gereği yok. Gebe kalırsak bir çaresini buluruz. Biz ağzımızdan kaçırmadıkça kimsenin hiçbir şeyden haberi olmaz."

Bu sözleri duyan çekingen rahibe, erkeğin ne biçim bir yaratık olduğunu denemek konusunda, arkadaşından da büyük bir istek duymaya başlamıştı.

"Peki, ne yapacağız şimdi?" diye sordu.

"Saat neredeyse üç, bizim dışımızdaki rahibeler öğle uykusuna yattılar. Kimse var mı diye bahçeyi kolaçan edelim. Kimse yoksa, dilsizi elinden tutup, yağmur yağdığında sığın-

dığı kulübeye götürelim. Birimiz onunla içeri girer, birimiz de kapıda gözcülük eder. Adam salağın teki, ne istersek yapar."

Masetto konuşulanları duymuştu; istenileni yapmaya hazırdı. Rahibelerden birinin kendisini kulübeye götürmesini sabırsızlıkla bekliyordu. Rahibeler dört bir yana iyice bakıp, kendilerini kimsenin görmediği sonucuna varınca, ilk konuşanı Masetto'ya yaklaşıp uyandırdı. Masetto ayağa fırladı. Rahibe, kandırır gibi elinden tutup kulübeye götürürken, Masetto aptal aptal sırıttı. Kulübeye varınca da, fazla nazlanmadan rahibenin isteğini yerine getirdi. Rahibe istediğini elde ettikten sonra, dürüst bir arkadaş olarak, yerini öbür rahibeye bıraktı. Masetto salak gibi görünse de rahibelerin isteklerini yerine getirmişti. Rahibeler ayrılmadan önce, dilsizin biniciliğini birkaç kez daha denediler. Sonra aralarında uzun uzun konuşup, bu işin sandıklarından da zevkli olduğu sonucuna vardılar. Daha sonra da, elverişli zamanı kollayıp sık sık dilsizle güzel vakit geçirdiler.

Ne var ki, günlerden bir gün bir başka rahibe hücresinin penceresinden olup bitenleri gördü ve gördüklerini iki rahibeye daha gösterdi. Üç rahibe olayı başrahibeye söylemeye karar verdiler. Ama bu fikirden caydılar, iki rahibeyle anlaşıp, onlar da Masetto'nun çalışma alanına kattılar kendilerini. Çeşitli bahaneler, değişik zamanlarda da olsa, geri kalan üç rahibenin de çalışmaya katılmalarını sağladı.

Son olarak, hiçbir şeyden haberi olmayan başrahibe, çok sıcak bir günde tek başına bahçede dolaşırken Masetto'yu gördü. Gece durmadan binicilik yaptığı için, yorgun düşmüş, bir badem ağacının gölgesine uzanmış dinleniyordu. Rüzgâr, üstündekileri sıyırdığı için her tarafı ortadaydı. Gördüğü şey, yapayalnız olmasının da etkisiyle, başrahibede, rahibelerin duydukları isteği uyandırdı. Masetto'yu kaldırıp odasına götürdü, günlerce salmadı. Bu arada, bahçıvanın bahçe sulama-

ya gelmemesi rahibelerin söylenmelerine yol açtı. Başrahibe ise, başkaları yaptığında kınadığı zevk almak işlemini, denedi de denedi. Sonunda Masetto'nun kendi odasına dönmesine izin verdi. Ama sık sık yanına çağırıyor, üstelik elinden gelenden fazlasını istiyordu ondan.

Bunca kadına yetişemez olan Masetto, dilsiz görünmeyi sürdürürse, işin sonunun kötüye varacağını anlamıştı. Bir gece başrahibenin odasında, birden konuşmaya başladı:

"Bir horozun on tavuğa yettiğini, ama on erkeğin bir kadını doyurmaya yetmediğini, ya da zar zor doyurabildiğini demişlerdi bana. Benim dokuz kadının gönlünü etmem gerekiyor. Dünyada, sürdüremem bu işi. Gösterdiğim çaba tüketti beni. Ya izin verin gideyim buradan, ya da bu işe bir çare bulun."

Dilsiz sandığı Masetto'nun konuştuğunu gören kadın şaşırmıştı. Sordu:

"Ne biçim şey bu? Dilsiz değil misin sen?"

"Madonna, anadan doğma dilsiz değilim. Bir hastalıktan sonra dilim tutulmuştu. Tanrı'ya şükürler olsun, bu gece çözüldü" dedi Masetto.

Kadın bu sözlere inandı ve "dokuz kadının gönlünü etmenin" ne demek olduğunu sordu. Masetto her şeyi anlattı. Bunun üzerine başrahibe hiçbir rahibenin kendisinden geri kalmamış olduğunu anladı. Masetto'nun gitmesine karşı çıktı, rahibelerle birlikte manastırın saygınlığına gölge düşürmeyecek bir çözüm aramaya karar verdi. O günlerde manastırın kâhyası ölmüştü. Rahibeler bir araya geldiler. Önce herkes yaptıklarını anlattı. Sonra Masetto'yu çok sevindiren bir kararı açıklayarak onu kâhyalığa getirdiler. Yöre halkına da, manastırın koruyucusu ermişin de katkısıyla dualarının kabul edilerek, uzun süredir dili tutulmuş olan Masetto'nun dilinin çözüldüğünü duyurdular; halk da inandı buna. Masetto, yo-

rulmadan çalışabilmek olanağına kavuşmuş oldu böylece. Bu arada rahibeler bir sürü çocuk doğurdular. Ama, her şeyi öyle gizli tuttular ki, kimsenin haberi olmadı hiçbir şeyden. Ancak başrahibe öldükten sonra olup bitenin kokusu çıktı. Masetto ise yaşlanmıştı artık. Tek isteği parasını, pulunu alıp memleketine dönmekti. Kirli çamaşırlar ortaya dökülünce, rahibeler Masetto'nun gitmesine ses çıkartmadılar.

Yaşlanan, çocuk babası olan, ama çocuklarını yedirip içirmek, giydirip kuşandırmak için on para harcamayan Masetto, böylece omzunda baltayla ayrıldığı memleketine cepleri para dolu olarak döndü. Başına konan talih kuşunu ise, İsa'nın kendisini boynuzlayanlara sağladığı desteğe bağladı, hep.

II

*Seyisin biri kral Agilulf'un karısıyla yatar. Durumu anlayan kral ortalığı ayağa kaldırmadan seyisi belirleyip saçını keser. Saçı kesilen seyis öteki seyislerin de saçlarını keserek başına geleceklerden kurtulur.**

Filostrato'nun öyküsü sona ermişti. Öykünün kimi yerlerinde kadınların bir bölümünün yüzü kızarmış, bir bölümü ise bol bol gülmüştü. Kraliçe öykü anlatma sırasının Pampinea'ya geldiğini söyleyince, Pampinea güleç bir yüzle anlatmaya başladı:

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

Öyle düşüncesiz insanlar vardır ki, bilmezlikten gelmeleri kendi yararlarına olacak bir olayı bile bildiklerini göstermek için, başkalarının gizli kalmış kusurlarını ortaya çıkartırlar; böylece, namuslarına sürülmüş olan lekeyi temizleyecek yerde, daha da büyütmüş olurlar. Bu gerçeği, ters bir örnekle de olsa doğrulamak için, adamın birinin, belki Masetto'nunki kadar usta olmayan becerisini ve güçlü bir kralın bilgeliğini anlatacağım size.

Longobardo'ların kralı Agilulf, kendinden önceki kralları örnek alarak, Lombardia'nın Pavia kentini krallığın başkenti yapmış, bir önceki kral Auttari'nin dul kalan karısı Teudelinga* ile evlenmişti. Çok güzel, akıllı, dürüst bir kadın olan kraliçenin başından uygunsuz bir olay geçer.

Kral Agilulf'un akla, bilgiye dayalı yönetimi altında halk dirliğe, düzene kavuşmuştu. Işte o günlerde, kraliçenin çok yoksul koşullardan gelme, yaptığı aşağılık işe karşılık gözü yükseklerde bir seyisi vardı. Yakışıklı, krallar gibi boylu boslu seyis kraliçeye tutkundu. Yoksulluğu, böyle bir sevdanın yersizliğinin bilincinde olmasını engellemediği için, duygularını kimseye açmıyor, kraliçenin, içinden geçenleri gözlerinden okumasından bile çekiniyordu. Kraliçenin ona ilgi göstereceği konusunda küçücük bir umudu olmasa da, duygularını böyle bir kişiye yönelttiği için övünüyordu. İçini tutuşturan duyguların etkisiyle, kraliçenin hoşuna gidecek bir şeyi yapmakta, arkadaşlarından daha fazla çaba gösteriyordu. Bu nedenle kraliçe, genellikle onun baktığı ata biniyordu. Bu durumda dünyalar onun oluyor, atın üzengisini hiç elinden bırakmıyor, hele eli kraliçenin giysisinin eteğine değecek olursa, büyük bir mutluluk duyuyordu.

---

* Ülkesinde katolikliğin yayılmasını sağlayan kraliçe.

Hep görürüz, umut azaldıkça, sevda ateşi büsbütün artar. Zavallı seyisin de durumu böyleydi. İçindeki gizli tutkuya artık dayanamıyor, yardımına gelecek ufacık bir umut ışığı görmüyordu. Bu sevdadan kurtulamayacağını anlayınca, kaç kez öldürmek istemişti kendini. Nasıl bir ölüm istediğini de belirlemişti; ölümünün kraliçeye duyduğu sevda yüzünden olduğu anlaşılmalıydı. Ama yine de bahtını deneyip, isteğinin hiç olmazsa bir bölümünü gerçekleştirmeye çalışması doğru olacaktı. Duygularını doğrudan doğruya kraliçeye söyleyebilir, ya da mektupla iletebilirdi. Ama bu iki yoldan da bir sonuç alınamayacağını biliyordu. En iyisi, bir yolunu bulup kraliçenin koynuna girmeyi denemekti. Bunun da çaresi vardı. Kralın her gece kraliçenin yanında yatmadığını biliyordu. Kralın yerine odaya girip, kraliçenin yatağına ulaşabilirdi.

Kraliçenin yanına giderken kralın neler giydiğini, neler yaptığını görebilmek için, birkaç gece üstüste kralla kraliçenin odaları arasındaki büyük salonda saklandı. Bir gece kralın, üstünde bol bir harmaniye, bir elinde yanan bir meşale,

öbür elinde bir değnekle odasından çıkıp, kraliçenin odasına gittiğini, hiçbir şey demeden değneği kapıya bir iki kez vurduğunu gördü. Kapı hemen açılmış, kralın elindeki meşale alınmıştı.

Bunu gördükten, kralın odasına dönüşüne de tanık olduktan sonra, kendisinin de böyle yapması gerektiğine karar verdi. Kralın harmaniyesi gibi bir harmaniye, bir meşale bir de değnek edindi. Kraliçe ahır kokusu alıp da, oyuna geldiğini anlamasın diye, iyice yıkandı. Sonra edindiği eşyaları alıp, her zamanki yere saklandı. Herkes uyuyordu. Tam sırasıydı, ya muradına erecekti, ya da yüce bir dava uğruna ölecekti. Yanında getirdiği taşla çeliği birbirlerine sürterek çıkarttığı kıvılcımla meşaleyi tutuşturdu. Harmaniyeye bürünüp kraliçenin odasına doğru gitti. Değnekle kapıya iki kez vurunca, yarı uykulu bir hizmetçi kapıyı açıp meşaleyi aldı elinden. Seyis hiçbir şey demeden yatağın perdesinden içeri süzüldü. Harmaniyeyi çıkartıp, içinde kraliçenin uyumakta olduğu yatağa uzandı. Büyük bir istekle kadına sarılırken, bir yandan da bir şeye kızmış gibi davranmaya özen gösterdi; çünkü, bir şeye kızdığında, kralın kimsenin konuşmasına izin vermediğini biliyordu. Böylece, ne onun ne de kraliçenin ağzından tek sözcük çıkmadan, birçok kez kraliçeye sahip oldu. İçinden gitmek gelmese de, daha fazla kalırsa, tattığı zevkin başına dert açmasından korktuğu için kalktı. Harmaniyeyi, meşaleyi alıp hiçbir şey demeden odadan çıktı. Hızla kendi yatağına döndü.

Seyis yatağına yeni yatmıştı ki, kral kalkıp kraliçenin yanına gitti. Kraliçe çok şaşırdı bu işe. Kral yatağa yatıp tatlı sözler söyleyince, bu davranıştan yüreklenip şöyle dedi:

"Bu gece beni şaşırtıyorsunuz efendimiz. Az önce, tadımı tadıp ayrılmıştınız yanımdan, yine geri döndünüz. Bir daha mı istiyorsunuz, sağlığınıza dokunmaz mı?"

Bunları duyan kral hemen durumu kavradı. Görünüşü, kılığı ona benzeyen biri kraliçeyi aldatmıştı. Bereket kraliçe de, kimse de anlamamıştı bunu. Olayın üstüne gitmemeye karar verdi. Oysa birçok budala böyle davranmaz "Demin gelen ben değildim, kim geldi? Ne yaptı? Kimdi gelen?" diyerek ortalığı ayağa kaldırırdı. Bunun sonucunda, haksız yere suçlanan kadında belki de, yaşadığı olayı bir daha yaşamak isteği doğardı. Susmak namus lekesini gizlerdi, konuşmak ise herkese duyururdu. Üzüntüsünü içine gömüp, yüzüne, sesine yansıtmamayı başaran kral şu karşılığı verdi:

"Yanınızdan ayrıldıktan sonra, hemen geri gelecek güçte bulmuyor musunuz beni?"

Kadın da şunları dedi:

"Bulmaz olur muyum efendimiz; ama sağlığınıza özen göstermenizi de istiyorum".

Bunun üzerine kral:

"Haklısınız. Sizi daha fazla sıkıntıya sokmadan gidiyorum" dedi.

İçi, kendisine oynanan oyunun yol açtığı öfke ve kinle dolu olarak, harmaniyesini alıp odadan çıktı. Bu işi kimin yaptığını ortaya çıkartmaya karar verdi. Mutlaka saraydan biri yapmıştı ve daha dışarı çıkmamıştı. Küçük bir fener alıp, at ahırının üstündeki uzun bölmeye gitti. Herkes yatağında uyuyordu. Karısının dediği işi yapıp, onca çaba harcamış olan kim ise, kalbinin, nabzının atışı yavaşlamış olamazdı daha. Bölümün bir başından başlayıp, usulca elini uyuyan adamların göğsüne koyarak, kalbin hızlı çarpıp çarpmadığını belirlemeye başladı. Herkes horul horul uyuyordu ama, kraliçeyle birlikte olan seyis uykuya dalmamıştı daha. Kralın geldiğini görünce amacını anladı, korkuya kapıldı. Yorgunluğun çarpıntısına, bir de korkunun yol açtığı daha yoğun bir çarpıntı eklendi. Kral durumu anlarsa kellesinden olurdu. Kralın si-

lahsız olduğunu görünce, uyur gibi yapıp, ne olacağını beklemeye başladı. Kral birçok adamın kalbini dinlemiş, suçlu olabilecek kimseye rastlamamıştı. Sıra seyise gelip de, kalbinin küt küt attığını görünce, içinden "Buldum, bu herif" dedi. O yıllarda uzun saç modası vardı. Kral, yapmayı tasarladığı işi kimseye duyurmak istemediği için, yanında getirdiği küçük bir makasla, seyisin saçının bir yanından bir tutam kesti. Böylece, ertesi sabah kolayca tanıyabilecekti onu. Işini bitirmişti. Oradan ayrılıp odasına gitti.

Seyis uyanık adamdı, kralın amacını anlamıştı. Yataktan fırlayıp ahıra gitti. At bakımı için kullanılan makaslardan birini aldı. Sonra ayaklarının ucuna basarak, uyumakta olan herkesin kulağının üstündeki saçları tıpkı kendisininki gibi kesti. Kimseyi uyandırmadan bu işi bitirip yatağına girdi, uykuya daldı.

Ertesi sabah, kral erkenden kalktı, sarayın kapıları açılmadan önce herkesin toplanması buyruğunu verdi. Herkes geldi, başı açık olarak kralın önünde sıralandı. Kral saçını kestiği adamı aramaya başladı. Ne var ki, hemen herkesin saçında aynı biçimde bir kesik vardı. Kral şaşırdı, kendi kendine:

"Adam aşağılık ama, beklenmeyecek ölçüde de akıllı" dedi.

Ortalığı gürültüye vermeden, aradığı adamı bulamayacağını anlamıştı. Öç almaya kalkarsa, namusu lekelenmiş olacaktı. Bir çift söz söyleyip adamı uyarmanın, her şeyi bildiğini belli etmenin uygun olacağını düşündü. Adamlarına döndü:

"Bu işi kim yaptıysa, bir daha yapmaya kalkışmasın" dedi. "Bir başkası olsa soruşturma açar, sıkıştırır, işkence yapardı. Böyle davranınca da, gizli kalması gereken bir sırrı açığa vurmuş olurdu. Gerçi öcü alınırdı ama, olay dillere düşer, karısının namusuna sürülen leke daha da büyümüş olurdu."

Kralın sözlerini dinleyenler şaşırdılar, ne demek istediğini uzun uzadıya tartıştılar aralarında. Sözlerin yönelik olduğu kişi dışında, hiç kimse bir şey anlamadı. O da akıllı bir adamdı, yaşamını tehlikeye sokabilecek bu sırdan, yaşadığı süre boyunca kimseye söz etmedi.

III

*Bir erkeğe gönül veren bir kadın, içtenlikle günah çıkartıyormuş gibi davranınca, ünlü bir papaz, bilmeden kadının isteğinin gerçekleşmesine aracılık eder.**

Pampinea susunca, dinleyicilerin çoğu seyisin becerisini, kurnazlığını, kralın davranışını övdü. Kraliçe, Filomena'ya dönüp sıranın ona geldiğini söyleyince, Filomena söze girdi:

Ben de, güzel bir kadının önemli bir din adamına oynadığı oyunu anlatacağım size. Davranışlarıyla, gelenekleriyle kendilerini herkesten daha akıllı, daha bilgili göstermeye çalışan bu adamların budalalığını gösteren öyküden, çağdaş düşünceli insanlar çok hoşlanacaklar. Hiç de dedikleri gibi değildir papazlar, ruhlarının çirkinliği, herkes gibi çalışmalarını engellediğinden, tıpkı domuzlar gibi ne bulurlarsa onu ziftlenirler. Sevimli kadınlar, bu öyküyü yalnızca kurduğumuz düzene uymak için değil, bir gerçeği kafanıza sokmak için de anlatacağım. Biz kadınların gereğinden fazla bel bağladığımız

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

din adamlarını erkekler, dahası bizim gibi bir kadın bile oyuna getirebilir.

Sevgiden, dürüstlükten çok yalanın dolanın kol gezdiği kentimizde, bundan birkaç yıl öncesine dek, soylu, güzel bir kadın yaşıyordu. Ruh güzelliği ve akıl yönünden doğanın hiç

bir şey esirgemediği kadının adını vermeyeceğim; öyküdeki öbür kişilerin adlarını da söylemeyeceğim. İçlerinde hâlâ yaşamakta olanlar var. Gülüp geçecek yerde, alınabilirler anlattıklarımdan.

Soylu bir ailenin çocuğu olan kadını, bir yün dokumacısıyla evlendirmişlerdi. Kadın kocasını küçümsüyor, ne kadar varlıklı olursa olsun, soylu olmayan bir erkeğin, soylu bir kadının eline su dökemeyeceğini düşünüyordu. Kocası varlıklıydı ama, bir dokumanın karışık olup olmadığını anlamanın, yün eğirmenin, bir dokumacı kızla iplik tartışması yapmanın ötesinde bir şey bilmiyordu. Kadın kararını vermişti, kocasıyla sevişmekten elinden geldiğince kaçınacak, kendini doyurmak için de, daha uygun birini bulacaktı. Çok geçmedi, ol-

gun, değerli bir erkeğe tutuldu. Öyle ki, onu bir tek gün görmese, gözüne uyku girmiyordu. Adam, kadının duygularını bilmediği için ilgi göstermiyordu ona. Başına dert açılmasından korkan kadın ise, duygularını mektupla ya da bir aracıyla adama iletmekten çekiniyordu. Adamın sık sık bir papazla görüştüğünü öğrenmişti. İri yarı, göbekli papaz düzenli bir yaşam sürüyor, çevresinde çok sayılıyordu. Kadın papazın sevdiği adamla kendisi arasında aracılık yapabileceğini düşündü. Karar verdi, uygun bir saatte papazın bulunduğu kiliseye gitti. Papazı çağırttı ve kabul ederse, günahlarını ona çıkartmak istediğini söyledi. Papaz kadının seçkin bir kadın olduğunu anlamıştı, dikkatle dinledi anlattıklarını. Kadın içini döktükten sonra şunları dedi:

"Şimdi söyleyeceklerim konusunda da yardımcı olmanızı, yol göstermenizi istiyorum. Kocamı, ailemi anlattım size. Kocam canından çok sever beni. Çok varlıklı olduğu için, bir dediğimi iki etmez. Ben de onu canımdan çok severim. Onun adını lekeleyecek, onun hoşuna gitmeyecek bir şeyi, bırakın yapmayı, aklımın ucundan geçirecek olsam, ateşte yakılan kadınların en suçlusundan daha suçlu sayarım kendimi. Bakın, adını bilmediğim ama görünüşü düzgün, yanılmıyorsam sık sık sizinle görüşen, uzun boylu, yakışıklı, iyi dikilmiş koyu renk giysili biri, belki benim kocama bağlılığımı bilmediği için, peşimden hiç ayrılmıyor. Kapı önüne, pencereye çıksam, sokağa adım atsam hemen karşımda beliriyor. Şimdi burada olmayışına şaşıyorum neredeyse. Çok üzülüyorum bu duruma, çünkü böyle davranışlar, namuslu bir kadın için durduk yerde dedikodu yapılmasına yol açar. Kardeşlerime açmayı düşündüm kaç kez, sonra caydım; erkekler bu gibi durumlarda ölçüyü kaçırırlar, ağız dalaşına girer, yumruk yumruğa gelirler. Dedikodudan çekindiğim için kimseye bir şey demedim, olayı bir başkasından çok, size açmanın doğru olacağını

düşündüm, ne de olsa arkadaşısınız. Üstelik tanısanız da, tanımasanız da herkese öğüt verebilecek konumdasınız. Tanrı adına yalvarıyorum, uyarın onu, böyle davranmamasını söyleyin. Gönül eğlendirebileceği, peşlerine düşülmesini bekleyen bir sürü kadın var. Ben hoşlanmam böyle şeylerden, içim sıkılır."

Bunları dedikten sonra, ağlayacakmış gibi başını önüne eğdi. Kutsal papaz, kimden söz edildiğini hemen anlamıştı. Dediklerinin doğruluğuna inandığı kadını, davranışı nedeniyle övdü. Gerekeni yapacağını, adamın artık rahatsızlık vermeyeceğini söyledi. Kadının varlıklı olduğunu öğrendiği için de, kilisenin durumunun kötü olduğunu belirtip, bağış yapmanın, sadaka vermenin sevabından söz etti. Kadın şunları dedi ona:

"Tanrı adına yalvarıyorum, inkâr etmeye kalkışacak olursa, hiç çekinmeyin, size benim şikâyetçi olduğumu, olayı benden duyduğunuzu söyleyin."

Günah çıkartması sona erince, papazın sadaka verme konusundaki sözleri aklına geldi. Belli etmeden papazın avucuna para tutuşturup, ölmüşleri için dua etmesini istedi. Papazın ayaklarının dibinden kalkıp evine gitti.

Çok geçmedi, soylu adam kutsal papazı görmeye geldi. Bir süre dereden tepeden konuştular. Sonra papaz adamı bir kenara çekti, tatlı bir dille, kadının peşinde dolaşmasını, onun için beslediği niyeti eleştirdi. Adam şaşırdı, ne o kadının yüzüne bir tek kez bakmış, ne de sık sık evinin önünden geçmişti. Kendini savunmak istediyse de papaz sözünü kesti:

"Boşuna karşı çıkmaya, şaşırmaya kalkışma. İnandıramazsın beni. Başkalarından değil, şikâyete gelen kadının kendinden duydum bunları. Hiç yakışmıyor böyle şeyler sana. Üstelik kadının bu tarakta bezi yok. Hem kendini küçük

düşürmemek, hem onu rahatsız etmemek için, bu işten vazgeçersen iyi edersin."

Papazdan çok daha uyanık olan adam, fazla zorlanmadan kadının amacını sezmişti. Utanmış gibi görünerek, bir daha kadını rahatsız etmemeye söz verdi. Papazın yanından ayrılır ayrılmaz kadının evine doğru gitti. Kadın küçük bir pencereye çıkmış, geçmesini bekliyordu. Gelmekte olduğunu görünce öyle sevindi, öyle güzelleşti ki, papazın dediklerini doğru yorumlamış olduğu konusunda en ufak bir kuşkusu kalmadı adamın. O günden sonra, sanki başka bir işi varmış gibi, ikide bir o mahalleden geçmeye başladı. Bundan çok hoşlanıyor, kadın da büyük bir zevk alıyor, doyum buluyordu. Artık karşısındaki kişinin de duygularını paylaştığını bilen kadın, bu sevdayı daha körüklemek, beslediği sevgiyi kanıtlamak istiyordu. Uygun bir zaman ayarlayıp, yine papaza gitti. Kiliseye girer girmez, papazın ayaklarının dibine çöküp hüngür hüngür ağlamaya başladı. Kadına acıyan papaz, ne olduğunu sordu. Kadın yanıt verdi:

"Olanlar, geçen gün size şikâyet ettiğim Tanrı'nın o lanetlenmiş kulu yüzünden oldu yine. Sanki bana acı çektirmek, dünyayı zindan etmek, beni, size anlatamayacağım davranışlarda bulunmaya zorlamak için yeryüzüne gelmiş."

"Nasıl olur?" dedi papaz, "seni bir daha rahatsız etmemeye söz vermişti."

"Ne gezer" dedi kadın. "Size şikâyet etmeme kızmış olmalı ki, eskiden kapımın önünden bir kez geçerken, şimdi günde yedi sekiz kez geçiyor. Geçerken bakmakla yetinse bir şey demiyeceğim. Öyle kendini bilmez, öyle yüzsüz ki, dün bir bohçacı kadın aracılığıyla bir mektup, bir de bir kemerle bir kese gönderdi, sanki kemerim, kesem yokmuş gibi. Öyle öfkelendim ki, günah olacağını bilmesem, size saygım olmasa, yanına bırakmayacaktım bunu. Bereket kendimi tuttum,

size danışmadan bir şey yapmamayı uygun buldum. Sonra surat asıp, kemerle keseyi sahibine götürmesi için kadına verdim önce. Ama benim aldığımı söyleyerek cebine indirmesinden korktum. Bohçacı kadınlar hep böyle yaparlarmış. Kadını geri çağırıp, çekip aldım verdiklerimi. Size getirdim kemerle keseyi, verin kendisine, onun bir şeyini istemediğimi söyleyin. Önce Tanrı'nın sonra kocamın sayesinde, sürüyle kemerim, kesem var, hangisini kullanacağımı bilemiyorum. Sizi baba bilip, haber veriyorum, bu tutumunu sürdürürse, sonunun nereye varacağına aldırmayıp, kocama, kardeşlerime söylemek zorunda kalacağım. Onun yüzünden bana söz geleceğine, onun başına ne gelecekse gelsin. Söyleyeceklerim bu kadar."

Gözyaşları içinde söylediği bu sözlerden sonra, pelerininin altından işlemeli, güzel bir keseyle, değerli küçük bir kemer çıkartıp, papazın kucağına koydu. Kadının her dediğine inanan papaz, sınırsız bir öfkeye kapılmıştı:

"Kızım" dedi, "olanlara öfkelenmene şaşmadım, kızacak değilim sana. Tersine, dediğim gibi davrandığın için kutluyorum. Daha geçen gün onu uyarmış, söz almıştım. Anlaşılan sözünü tutmamış. Ama bu kez öyle bir çekeceğim ki kulağını, bir daha rahatsız edemeyecek seni. Öfkene yenik düşüp de, sakın kocana, kardeşlerine bir şey demeye kalkışma, kötü sonuçlara yol açabilir. Namusuna söz gelir diye çekinme, dünyada da, ahrette de namusunun tanığı benim."

Kadın biraz yatışmış gibi davrandı. Bu papazın da her papaz gibi para canlısı olduğunu artık bildiğinden, konuyu değiştirdi:

"Messere" dedi, "bu gece akrabalarımı gördüm düşümde. Çok acı çekiyor, kendileri için dua edilmesini istiyorlardı, özellikle de annem. Öyle dokundu ki bana, o hali. Tanrı düşmanı o adamın bana yaptıklarına üzülüyordu belli ki. Hepsi-

nin ruhu için, kırk ermiş Grigoro* ayini yapıp, üstüne de dua eder misiniz? Tanrı yardımcısı olsun hepsinin."

Bunları dedikten sonra papazın avucuna bir florin sıkıştırdı. Kutsal papaz parayı sevinc sevine aldı. Güzel sözler söyleyip, uygun örnekler vererek kadının inancını övdü, kutsadı. Sonra da gitmesine izin verdi.

Oyuna getirildiğinden en ufak bir kuşku duymayan papaz, kadın gittikten sonra, arkadaşını çağırttı. Adam gelip de, papazın öfkesini görünce, kadından bir haber alacağını anladı hemen. Papazın söyleyeceklerini beklemeye başladı. Papaz geçen sefer söylediklerini yineledi önce, sonra sertleşti, kadının, yaptığını söylediği şeyler nedeniyle azarladı onu. Adam, papazın sözü nereye vardıracağını kestiremiyordu. Kese ve kemer gönderdiğini yarım ağızla yalanladı; kadın, papazı inandırmak için böyle kanıtlar getirmiş olabilirdi. Papazın öfkesi daha da artmıştı. Şunları dedi:

"Utanmıyor musun yalan söylemeye? Bak şunlara, kadın kendi eliyle getirip verdi, iki gözü iki çeşme. İyice bak, tanırsın belki."

Adam çok utanmış gibi yaptı.

"Evet tanıdım. Davranışımın çirkin olduğunu kabul ediyorum. Size söz veriyorum, bir daha böyle bir şikâyet ulaşmayacak kulaklarınıza, onun istediği gibi davranacağım."

Daha bir sürü şey söyledi. Sonunda aptal papaz keseyle kemeri adama verdi. Uzun uzadıya öğüt verdi, bir daha böyle davranmayacağı sözünü aldıktan sonra, gitmesine izin verdi.

Adamın, artık kadının kendisini sevdiğinden kuşkusu kalmamıştı. Üstelik güzel armağanlar da almıştı. Papazın ya-

---

* Ünlü papa Gregorio Magno'nun (590-604) aracılığıyla bir ruhun Araf'tan kurtarılması için yapılan uygulama. Bu papanın, Roma Imparatoru Traianus'un ruhuna da kurtardığına inanılırdı (bkz. Dante, *Araf*, X, 75).

nından ayrılır ayrılmaz, uygun bir yerden, kimseye belli etmeden armağanları gösterdi kadına. Kadın çok sevindi, işler umduğundan da iyi gelişiyordu. İstediği sonuca ulaşması, yalnızca kocasının bir yerlere gitmesine bağlıydı artık. Çok geçmedi, kocasının Cenova'ya gitmesi gerekti. Kocası atına binip yola çıkar çıkmaz, kadın doğru kiliseye gidip papazı buldu. Ağlayıp sızlanarak:

"Artık dayanamayacağım" dedi. "Geçen gün, size haber vermeden bir şey yapmamaya söz vermiştim. Özür dilemeye geldim sizden. Bilin ki, boş yere gözyaşı döküp sızlanmıyorum. Arkadaşınız olacak o cehennem zebanisi, bu sabah erkenden ne yaptı biliyor musunuz? Kimden öğrenmişse, kocamın dün sabah Cenova'ya gittiğini öğrenmiş. Dediğim gibi, bu sabah erkenden bahçeye girip, ağaca tırmanarak pencereye gelmiş. Odam, bahçeye bakar. Pencereyi açıp da odaya girerken uyandım. Var gücümle bağıracaktım ama, kim olduğunu söyleyip Tanrı adına ve sizin adınıza bağışlamamı istedi. Bu sözler üzerine, sizi düşünüp sesimi çıkartmadım. Anadan doğma çırılçıplak yataktan fırlayıp pencereyi kapattım yüzüne. Defolup gitmiş olmalı ki, bir daha görünmedi. Güzel şeyler mi yaptıkları, dayanılabilir mi bunlara, siz söyleyin. Şimdiye dek sizin hatırınız için ses çıkartmadım. Artık dayanamayacağım."

Bunları dinleyen papaz, görülmemiş bir öfkeye kapıldı. Ne diyeceğini bilemiyordu, kadına. Pencereye çıkanı iyice görüp görmediğini sordu birkaç kez, başka biri olamaz mıydı?

Kadın şu yanıtı verdi ona:

"Tanrı'ya şükürler olsun, onu bir başkasıyla karıştırmayacak durumdayım daha. Oydu diyorum size. İnkâr etmeye kalkışırsa, inanmayın sakın."

"Kızım" dedi papaz, "ne söyleyeceğimi bilemiyorum, bu kadarı da fazla artık. Penrcereyi kapatmakla çok iyi etmişsin.

Madem Tanrı namusunu tehlikeden korumuş, üçüncü bir kez daha gel beni dinle ailene bir şey söyleme. İşi bana bırak. Bakarsın, azgınlığına gem vurmayı başarırım. Melek sanırdım ben onu, meğer iblisin ta kendisiymiş. Bu hayvanlıktan vazgeçerse ne alâ. Vazgeçmezse, şimdiden sana izin veriyorum, istediğin gibi davranırsın, ben de sana yardımcı olması için Tanrı'ya dua ederim."

"Öyle olsun" dedi kadın, "sözünüzü dinlemeyip sizi kıracak değilim ya. Ama bir daha beni rahatsız etmemesi için ne gerekiyorsa yapın. Açıkca söylüyorum, yine rahatsız ederse, artık size gelmem."

Başka bir şey eklemedi. Çok öfkelenmiş gibi görünerek, papazın yanından ayrıldı.

Kadın kiliseden daha yeni çıkmıştı ki, papazın dostu çıka geldi. Papaz adamı yanına çağırdı, bir köşeye çekti, açtı ağzını yumdu gözünü, ne alçaklığını, ne namussuzluğunu, ne hainliğini bıraktı. Adam, daha önce de iki kez papazdan azar işittiği için, tetikte duruyor, kaçamak yanıtlar vererek papazın ağzını arıyordu. Önce:

"Niye böyle öfkelisiniz, messere? Yoksa İsa'yı ben mi çarmıha gerdim?" dedi.

"Bakın şu yüzsüzün dediklerine" diye karşılık verdi papaz. "Sanki aradan bir iki yıl geçmiş de, yaptığı namussuzlukları, yüzsüzlükleri unutmuş sanırsınız. Daha bu sabah yaptıklarını ne çabuk unuttun? Bu sabah gün ağarırken neredeydin, söylesene?"

"Nerede olduğumun önemi yok. Nasıl olsa yetiştirmişlerdir size."

"Ne sandındı, yetiştirdiler elbette. Kocası yok diye, kadının seni koynuna mı alacağını sandın? Çok beklersin. Gece sokaklarda sürt, bahçelere gir, ağaçlara tırman, sonra da dürüstlük tasla. Gece karanlığında ağaca tırmanıp penceresine

atlayınca, o namuslu kadın senin mi olacaktı? Oysa, dünyada en tiksindiği şey, böyle davranışlar. Kaç kez tersledi seni, anlamadın mı hâlâ? Ben de kaç kez uyardım. İyi dinle şimdi beni. Bugüne dek yaptıklarından kimseye söz etmemesi sana olan sevgisinden değil, benim sözümü dinlemesinden. Anıa bitti, susmayacak artık. Bir daha rahatsız edecek olursan, istediği gibi davranabileceğini söyledim ona. Kardeşlerine söylerse, ne olur bir düşün?"

Adam, anlaması gerekeni anlamıştı. Kiliseden ayrılmadan önce, elinden geldiğince papazı yatıştırmaya çalıştı, sözler verdi. Ertesi sabah gün ağarırken bahçeye gitti, ağaca tırmandı. Pencere açıktı. Odaya girdi, hiç oyalanmadan güzel kadının kolları arasına attı kendisini. Sabırsızlıkla yolunu gözlemekte olan kadın çok sevindi:

"Sana buraya gelmek için izleyeceğin yolu gösteren papazdan Tanrı razı olsun" dedi.

Sonra, birbirlerinden karşılıklı zevkler aldılar; arada papazın budalalığına gülüp, yün tezgâhlarını, örekeleri, tarakları* alaya alıp, sevişmeyi sürdürdüler. Sonra ilişkilerini nasıl düzene sokacaklarını kararlaştırdılar. Papazın aracılığına gerek kalmadan, daha birçok kez buluşup, tadına doyulmaz geceler geçirdiler. Keşke Tanrı bana da, isteyen her Hıristiyan kuluna da, böyle geceler bağışlasa.

---

* Yazar, kadının sevmediği kocasının mesleğine gönderme yapıyor.

IV

*Don Felice papaz Puccio'ya ermiş olmak için nasıl çile doldurması gerektiğini öğretir. Papaz Puccio çile doldururken, Don Felice papazın karısıyla gönlünü eğlendirir.**

Öykü sona erince Filomena sustu. Dioneo, hem kadının becerisine, hem de Filomena'nın öykünün sonunda belirttiği isteğe övgüler yağdırdı. Kraliçe ise Panfilo'ya dönerek, şunları dedi:

"Güzel bir öykü anlatarak keyfimize keyif katma sırası sende Panfilo."

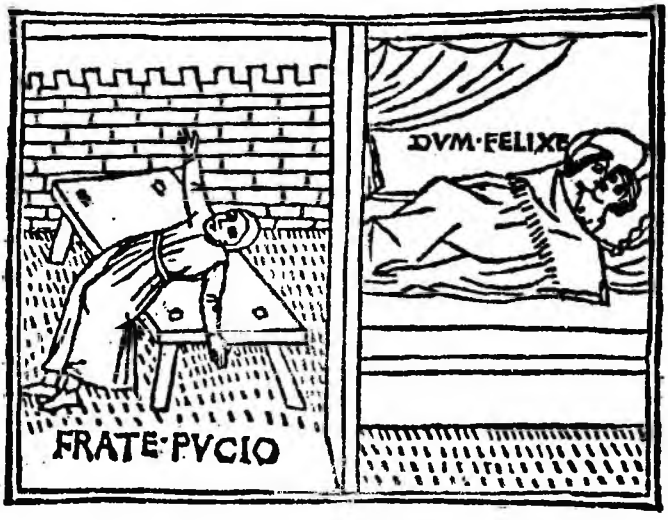
Hiç duraksamadan 'başüstüne' karşılığını veren Panfilo, şöyle başladı söze:

Madonna, cennette kendine bir yer edinebilmek için çaba harcayan çoğu insan, bilmeden cennete kendisinin yerine bir başkasını gönderir. Kısa bir süre önce başına böyle bir talih kuşu konan, bizim buralı bir kadının öyküsünü anlatacağım size.

Bildiğime göre, San Brancazio** dolaylarında Puccio di Rinieri adında, kendi halinde, varlıklı biri yaşıyordu. Kendini dine vermiş, ermiş Francesco tarikatına katılmış, papaz Puccio diye anılır olmuştu. Karısıyla uşağından başka kimsesi olmadığı için fazla çalışması gerekmiyor, vaktinin büyük bir

* Ikinci günün onuncu öyküsünde olduğu gibi, bir din adamının cinsel dürtülerine boyun eğmesini konu edinen bir öykü.

** Floransa dolaylarındaki S. Pancrazio kilisesi.

bölümünü kilisede geçiriyordu. Oldukça bön, kalın kafalı olan Puccio, dualar ediyor, ayinlere katılıyor, vaazları dinliyor, okunan ilahilerin hiçbirini kaçırmıyordu. Orucunu tutuyor, isteklerine gem vuruyor, dinine hizmet etmekle övünüyordu. Yirmi sekiz otuz yaşlarındaki karısı Isabetta, genç, güzel, elma yanaklı, etine dolgun bir tazeydi. Kocasının sofuluğu ve hiç kuşkusuz yaşı, Isabetta'yı hiç istemediği uzunlukta perhizlere uymak zorunda bırakıyordu. Kocasıyla yatmak ya da oynaşmak isteyecek olsa, adam hemen İsa'nın yaşamından, papaz Nastagio'nun vaazlarından ya da Maddalena'nın yakarılarından ya da bunlara benzer şeylerden söz etmeye başlıyordu.

İşte o sıralarda San Brancazio manastırına, Paris'ten Don Felice adında bir keşiş geldi. Genç, yakışıklı, üstelik akıllı, bilgili bir adam olan Don Felice ile papaz Puccio kısa sürede ahbap oldular. Don Felice papaz Puccio'nun içinden çıkamadığı sorunlara çözüm getiriyor, içtenliğini anladığı papaza çok iyi davranıyordu. Papaz Puccio da Don Felice'yi arada

evine çağırıyor, duruma göre öğle ya da akşam yemeğine alıkoyuyordu. Isabetta ise, kocasının gözüne girebilmek için konuğa güleryüz gösteriyor, hizmette kusur etmemeye çalışıyordu.

Don Felice papazın evine gidip geldikçe, pembe tenli balık etli kadının neyin eksikliğini çektiğini anlamıştı. Papaz Puccio'nun yükünü azaltmak amacıyla, onun görevini yüklenebileceğini düşündü. Bir iki kez, büyük bir ustalıkla kadına baygın baygın bakarak, yüreğini tutuşturan ateşi ona da bulaştırdı. İlk fırsatta da kadına içini döktü. Gerçi kadın isteğine karşılık vermeye hazırdı ama bir arada olmaları çok zordu. Kadın Don Felice ile ancak evinde bir araya gelmeyi göze alabiliyordu, kocasının ise kentten ayrılıp bir yere gittiği hiç olmuyordu. Ne yapacağını bilemeyen Don Felice sonunda bir çare buldu. Papaz Puccio evde bile olsa, hiç kimsenin kuşkusunu uyandırmadan kadınla birlikte olabilecekti. Bir gün, kendisini görmeye gelen papaz Puccio'ya:

"Benim bildiğim, senin en büyük isteğin ermişlik katına yükselmek" dedi. "Ermiş olmak için doğru yoldasın ama, kestirmeyi bırakıp uzun yolu seçmişsin. Papa da, yüksek rütbeli din adamları da bu kısa yoldan gider, ama başkaları duysun istemezler. Duyulursa kimse kiliseye bağışta, yardımda bulunmaz bir daha, bu paralarla ayakta duran kilise de dağılır gider. Sen benim dostumsun, çok saygı gösteriyorsun bana. Kimseye söylemeyeceğini bilir, dediklerimi yerine getireceğine güvenirsem, sana da öğretirim bu yolu."

Papaz Puccio meraklanmıştı. Arkadaşına yalvarmaya başladı, izni olmadıkça kimseye bir şey demeyeceğine, elinden geldiğince söylediklerini yerine getirmeye çalışacağına ant içti.

"Madem söz veriyorsun" dedi Don Felice, "öğreteceğim sana. Her şeyden önce şunu bilmen gerek. Din ululari, ermişlik katına yükselmek isteyenlerin, şimdi açıklayacağım çileyi

doldurmaları gerektiğini söylerler. Sakın yanlış anlayıp da, çile dolduranlar günahkâr olmaz sanma. Çilen dolunca, daha önce işlemiş olduğun günahlar bağışlanıp, silinecek. Çile doldurduktan sonra işleyeceğin günahlar ise cehennemlik kılmayacak seni, okunmuş suyla yıkanıp bağışlanır günaha dönüşecekler. En önemli şey, çile doldurmaya başlayanın çile başlarken, günahlarını teker teker saymasıdır. Bundan sonra oruç ve perhiz dönemi başlar ve kırk gün sürer. Bu süre boyunca hiçbir kadına, öz karına bile dokunamazsın. Bir de, evinde gece gökyüzüne bakabileceğin bir yer ayarlayıp, akşam duası için buraya gideceksin. Burada, ayakta dururken sırtını dayayabileceğin büyük bir masa da olacak. Ayakların yerde, kollarını çarmıha gerilmiş gibi iki yana açacaksın. İstersen kollarını küçük birer takoza dayayabilirsin. Bu durumda kıpırdamadan durup, gün ağarıncaya dek gökyüzüne bakacaksın. Okuman yazman olsaydı, bu süre boyunca okunması gereken dualar verirdim sana. Okur yazar olmadığına göre, kutsal Üçlü adına üç yüz *Pater noster* ile bir o kadar da *Ave Maria* duası okursun. Gökyüzüne bakarken yeryüzünü de gökyüzünü de Tanrı'nın yarattığını ve bulunduğun konumda çarmıha gerilen İsa efendimizin çektiği çileyi bir an olsun aklından çıkartmayacaksın. Sabah çanları çalınca, istersen gidip soyunmadan yatağa uzanıp uyuyabilirsin. Sonra kiliseye gidip en azından üç ayin dinlemen, elli *Pater*, elli *Ave* söylemen gerekir. Bundan sonra kendi işlerini görebilirsin. Öğle yemeğinden sonra, ikindi ayini için kiliseye döneceksin. İkindide benim vereceğim duaları okuyacaksın. İkindiyi kaçırırsan, yaptıkların boşa gider. Akşam olunca da, anlattıklarımı yapmaya başlarsın yine. Bütün bunları, sen de benim gibi inanarak yerine getirirsen, öyle sanıyorum ki, daha çilenin süresi dolmadan, sonsuz bir mutluluğun doyumsuz tadını duymaya başlayacaksın."

Bunun üzerine papaz Puccio şunları dedi:

"Dediklerin ne zor, ne de süresi uzun. Ben de yapabilirim. Tanrı'nın izniyle bu pazar başlarım."

Sonra oradan ayrılıp evine gitti. Don Felice'nin iznini almış olduğu için, her şeyi karısına anlattı. Kadın, gün ağarıncaya dek kıpırdamadan durmasını önermekle, Don Felice'nin neyi amaçladığını hemen anladı. Aklı yatmıştı bu işe. Kocasına, ruhunu kurtarmak için yapacağı her şeyi destekleyeceğini söyledi. Çekeceği çileyi Tanrı'nın kabul etmesine katkıda bulunmak için, çilenin perhiz bölümüne katılacağını da ekledi.

Papaz Puccio, kararlaştırdığı gibi pazar günü çileye başladı. Don Felice kadınla anlaşmıştı. Hemen her akşam, kimseye görünmeden ona yemeğe gidiyor, yanında yiyecek içecek götürüyordu. Yemekten sonra kadınla yatıyor, gün ağarınca da kalkıp gidiyordu. Çok geçmeden de papaz Puccio gelip, aynı yatağa uzanıyordu.

Papaz Puccio'nun çile doldurmak için seçtiği oda, yatak odasına bitişikti. İki odayı birbirinden ince bir duvar ayırıyordu. Bir gece don Felice ile kadın biraz fazla debelenince, papaz Puccio evin döşemelerinin gıcırdadığını duydu. Yüzüncü *Pater* duasını tamamlayınca, duayı kesti. Kıpırdanmadan karısına seslenip, ne yaptığını sordu. Tam o sırada ermiş Benedetto'nun ya da ermiş Giovanni Gualberto'nun* bineğine binmiş olan hazırcevap kadın şu yanıtı verdi.

"Bir şey yapmıyorum kocacığım, kıvranıyorum."

Bunun üzerine papaz Puccio sordu:

"Ne kıvranması? Kıvranmak da ne demek?"

Kadın bir kahkaha atıp, zaten o durumda ancak kahkaha atılabilirdi yanıt verdi:

---

* Bu iki ermiş resimlerde hep eşeğe binmiş olarak gösterilirdi.

"Ne demek olduğunu nasıl bilmezsiniz? İkide bir "aç karnına yatarsan sabaha dek kıvranırsın" demez miydiniz?"

Papaz Puccio karısının oruç tuttuğu için uyuyamadığı ve yatakta dönüp durduğu sonucuna vardı.

"Kadın" dedi, "oruç tutma dememiş miydim sana? Madem tutmuşsun, açlığını unut, uyumaya çalış. Öyle debeleniyorsun ki yatakta, her yer zangır zangır titriyor."

"Üzülmeyin benim için" dedi kadın, "ne yapacağımı biliyorum ben. Siz duanızı etmeye bakın, ben idare ederim kendimi."

Papaz Puccio'nun içi rahat etmişti, yeniden dua etmeye koyuldu. Ama o geceden sonra kadınla Don Felice, evin bir başka odasında bir yatak yapıp, papaz Puccio çilesini doldururken o yatakta seviştiler. Don Felice gidince kadın yatağına dönüyor, çok geçmeden de çile süresi sona eren papaz Puccio yanına geliyordu. Bu durum papaz Puccio'nun çilesi boyunca sürüp gitti. Bu arada kadın sık sık Don Felice'ye "Çileyi Puccio çekiyor ama cennete biz gidiyoruz" diye takılıyordu. Kadın bu durumdan çok hoşnut kalmıştı. Kocasının uzun süreli perhizlerinin aç bıraktığı karnını Don Felice öyle bir doyurmuştu ki, papaz Puccio'nun çilesi dolduktan sonra da, Don Felice ile gizlice buluşup tıka basa karnını doyurmanın yolunu buldu.

Öykünün başında da belirttiğim gibi, kimi insan cennete gidiyorum diye, bir başkasını gönderir cennete. İşte papaz Puccio da çile doldurup cennete gideyim derken, ilkin kendisine cennete giden kestirme yolu öğreten keşişi, sonra da keşişin büyük bir hayırseverlikle eksiklerini giderdiği karısını cennete göndermişti.

V

*Messer Francesco Vergellesi, kendisine bir at armağan eden Zima'nın karısıyla konuşmasına izin verir. Kadın hiçbir şey söylemez ama, Zima onun yerine yanıtlar vererek istediği sonucu elde eder.**

Panfilo'nun anlattığı papaz Puccio öyküsü kadınların gülüşmeleri arasında sona erince, kraliçe olanca kadınsı inceliğiyle sözü Elissa'ya verdi. Elissa, bir nedene bağlı olmaktan çok, alışkanlıktan kaynaklanan asık bir yüzle söze başladı:

Kimi insanlar kendilerini çok bilgili, başkalarını ise bilgisiz sanırlar. Birini kandırmaya kalkar, ama sonunda kazdıkları kuyuya kendileri düşerler. Bu nedenle, durup dururken karşısındakinin gücünü sınamaya kalkanlara çılgın gözüyle bakarım hep. Elbette herkesin benim gibi düşünmesini bekleyemeyiz. Örnek isterseniz Pistoia'lı bir şövalyenin başına gelenleri gösterebilirim. Öykü sırası bende olduğuna göre, bu öyküyü anlatacağım size.

Pistoia kentinde Vergellesi** ailesinden, messer Francesco adında bir şövalye vardı. Çok varlıklı, akıllı, bilgili biriydi ama duyulmadık ölçüde de cimriydi. Melano*** valiliğine atanınca, böyle bir görevin gerektirdiği her şeyi sağlamış, bir tek binek atı eksik kalmıştı. Kendine yaraşır bir at bula-

* Cimriliği nedeniyle boynuzlanan bir kocanın öyküsü. La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

** Pistoia'nın ünlü Vergiolesi ailesi.

*** Milano.

mamanın sıkıntısını çekiyordu. O ara Pistoia'da, Ricciardo adında çok varlıklı bir genç yaşıyordu. Soylu bir aileden gelmiyordu ama giyimi kuşamı, incelikli davranışlarıyla övgü topluyordu. Bu nedenle insanlar Zima* sanını yakıştırmışlardı ona. Zima bir süredir messer Francesco'nun karısına gönül vermişti. Kadın güzeldi, ama namusluydu da. Bu arada Zima, Toscana bölgesinin en güzel atlarından birinin sahibiydi ve çok seviyordu atını.

Zima'nın, karısına tutkun olduğunu herkes bildiği için, messer Francesco'ya, Zima'nın atını istemesini önerdiler; ka-

dına duyduğu sevgi nedeniyle, atı vermemezlik edemezdi. Cimriliği ağır basan messer Francesco, Zima'yı yanına çağırttı, atı satın almak istediğini söyledi; böylece Zima'nın atı bağışlamak zorunda kalacağını hesaplıyordu. Zima çok sevindi bu öneriye.

---

* Süslü (azzimare= süslemek)

"Messer, dedi, servetinizin tümünü verseniz, atımı sattıramazsınız bana. Ama istediğiniz zaman armağan edebilirim size. Bir tek koşulla: atı size vermeden önce, sizin yanınızda karınıza iki çift söz etmeme izin vereceksiniz ve karınızla ben, sözlerimizi bizden başka kimsenin duyamayacağı uzaklıkta bir yerde konuşacağız."

Cimrilik damarı kabaran şövalye, Zima'yı faka bastırmış olmanın sevinciyle öneriyi kabul etti. Konuğu salonda bırakıp karısının odasına gitti, atı nasıl elde edeceğini anlattı. Gelip Zima'nın dediklerini dinlemesini, ama ağzını açıp tek bir söz söylememesini istedi. Kadın, bu istekten hiç hoşlanmasa da, kocasına karşı gelemeyerek boyun eğmek zorunda kaldı. Zima'nın söyleyeceklerini dinlemek için, kocasının peşinden salona gitti. Zima, anlaşma uyarınca kadınla birlikte salonun, seslerini başkalarının duyamayacağı bir köşesine gidip, oturdu ve:

"Değerli madonna" dedi, "güzelliğinizin bende size karşı nasıl bir sevgi uyandırdığını anlamış olacağınızdan hiç kuşku duymuyorum. Güzelliğinizin, daha önce karşılaştığım güzellikleri geride bıraktığını söylersem, yanılmış olmam. Üstelik her seçkin erkeğin kolayca aklını çelebilecek, dillere destan erdemlere, inceliklere sahipsiniz. Bu nedenle, size duyduğum sevginin bir erkeğin bir kadına duyabileceği sevgilerin en coşkunu, en yoğunu olduğunu sözcüklerle kanıtlamayı gerekli görmüyorum. Son soluğuma dek tükenmeyecek bu sevgi ve öbür dünyada da insanlar buradaki gibi seviyorlarsa birbirlerini, ben de sizi sonsuzluğa dek seveceğim. Şunu unutmayın ki, sahip olduğunuz değerli, değersiz hiçbir şey benim gibi tümüyle sizin olamaz. Kişiliğimle, varımla yoğumla yanınızdayım sizin. Kanıt mı istiyorsunuz? Benim için en yüce mutluluğun, vereceğim buyrukları herkesin hemen yerine getirmesinde değil, bir isteğinizi yerine getirebilmekte yattığını söyleyebili-

rim. Size duyduğum bağlılık, yakarılarımı beni mutluluğa, rahata, erince kavuşturacak tek odağa, size yöneltmeye zorluyor beni. Ey benim sevdiğim, ey sevginizin ateşiyle beslenen ruhumun tek umudu, hoşgörünüzü esirgemeyin benden, geçmişte gösterdiğiniz katı tutumu yumuşatın artık. Sevginizden güç almama, güzelliğinize vurulduğum için yaşayabildiğimi söylememe izin verin. Yakarılarım karşısında yüreğiniz yumuşamazsa, artık dayanamam, ölür giderim, kanıma girmiş olursunuz. Benim ölmem size onur getirmek bir yana, zaman zaman da olsa vicdanınızı sızlatır. Dahası, iyi düşündüğünüzde, "Zima'ya haksızlık etmişim" dedirtir size. Geç kalmış bir pişmanlık sizi daha da üzer. Böyle bir durumu engellemek için, yardım elinizi uzatın bana. Acıyıp ölümden kurtarın beni, yeryüzünün en mutsuz insanını, en mutlu insanı kılın. Yüceliğinizden, böyle büyük bir sevginin karşılığının ölüm olmasını engellemesini bekliyorum. Bağışlayıcı, sevindirici bir yanıtınız, önünüzde tir tir titremekte olan kulunuzun iç dünyasını nasıl rahata kavuşturacak, bilseniz."

Gözleri nemlenen Zima susmuştu. İç geçirerek soylu kadının vereceği yanıtı bekliyordu.

Zima'nın kaç zamandır peşinde dolaşmasından, bakışlarını süzmesinden, türküler yakmasından etkilenmeyen kadın, ateşli erkeğin yüreğinden fışkıran bu sevgi dolu sözcüklerden etkilenmiş, içinde kıpırdayan daha önce bilmediği şeyin adının sevda olduğunu anlamıştı. Kocasının isteğine uyarak bir şey dememekle birlikte hafifçe iç çekerek, konuşabilseydi Zima'ya vereceği yanıtı belli etti. Zima ise biraz bekleyip de, bir yanıt alamayınca önce şaşırmış, sonra messer Francesco'nun başvurduğu kurnazlığı anlamıştı. Kadının yüzüne bakınca, gözlerinin içinin kendisi için gülümsediğini görmüş, engellemeye çalıştığı iç çekişlerini duymuştu. Kadının verdiği bu umut ışığının etkisiyle yeni bir karara vardı. kendisini dinle-

mekle yetinen kadının yerine geçecek, onun ağzından konuşacaktı:

"Sevgili Zima, beni ne büyük, ne yüce bir sevgiyle sevdiğini çoktandır biliyordum. Sözlerin bu kanımı doğrulayıp, sevindirdi beni. Sana katı, acımasız davrandım ama, yüzümün yüreğimi yansıttığını sanma sakın. Seni hep sevdim, her erkekten üstün tuttum. Dile düşmekten, namusuma söz gelmesinden çekindiğim için öyle davrandım. Artık seni sevdiğimi açığa vurmanın, bana karşı beslediğin duygulara karşılık vermenin zamanı geldi. Yürekli ol, umudunu yitirme. Messer Francesco Melano'ya vali oldu, birkaç gün içinde gidecek. Sen de bana beslediğin sevgi yüzünden o güzel atı armağan ettin ona. Namusum üzerine, sana beslediğim sevgi üzerine sana söz veriyorum ki, kocam gider gitmez birlikte olup sevgimizin doya doya tadına varacağız. Bu konuya bir daha dönmemek için şimdiden söylüyorum, odamın bahçeye bakan penceresine iki havlu asıldığını gördüğün günün gecesi, kimseye görünmeden bahçe kapısından girip bana gel. Bekliyor bulacaksın beni. Geceyi eğlenerek, birbirimizden beklediğimiz zevkleri alarak geçiririz."

Zima, kadının yerine yukarıdaki sözleri ettikten sonra, bu kez kendi adına konuşmaya koyuldu:

"Sevgili kadınım, verdiğiniz yanıtın güzelliği, içimi öyle bir sevinçle doldurdu ki, size gönül borcumu ödemek için söylemem gereken sözcükleri bulmakta zorlanıyorum. İstediğim gibi içimi dökmeye kalkışacak olsam, bu kısa süreye sığmayacağını biliyorum. Söyleyeceğim sözlerin yetersiz kalacağını bildiğim için, sözcüklerin gerisindeki anlamları da yorumlamanızı bekliyorum sizden. Size söz veriyorum, dediklerinizi eksiksiz olarak yerine getireceğim. Böylece, bana vereceğiniz paha biçilmez ödül karşısında duyduğum sonsuz teşekkür borcumu da gerektiği gibi ödemiş olacağım. Şimdilik bu kadar.

Tanrı her isteğinizi yerine getirsin, güzelliğinize güzellikler katsın. Tanrı'ya emanet olun."

Konuşma boyunca kadının ağzından tek sözcük çıkmamıştı. Zima ayağa kalktı, şövalyeye doğru yürüdü. Zima'nın yerinden kalktığını gören şövalye de, ona doğru bir iki adım attı, gülerek:

"Nasıl, sözümü tuttum değil mi?" dedi.

"Hayır tutmadınız, diye karşılık verdi Zima. Beni karınızla konuşturmaya söz vermiştiniz, oysa mermerden bir heykel karşısında konuşmak zorunda bıraktınız."

Bu yanıttan şövalye çok hoşlanmıştı. Karısına zaten var olan güveni, bir kez daha pekişmişti.

"Atını alıyorum değil mi?" diye sordu.

"Alın messer" yanıtını verdi Zima. "Bana tanıdığınız haktan böyle bir sonuç çıkacağını bilseydim, atı hiçbir şey istemeden verirdim size. Tanrı biliyor ya, siz atı satın aldınız ama, ben bir şey satmadım size."

Şövalye kahkahalarla güldü bu sözlere. Birkaç gün sonra da ata binip, görevine başlamak üzere Melano yolunu tuttu.

Kadın evde yalnız kalınca Zima'nın sözlerini, beslediği sevgiyi, bu sevgi uğruna bağışladığı atı düşündü. Zima'yı sık sık evin önünden geçerken görüyordu. "Ne yapmalı acaba? diye sordu kendi kendine. Gençliğim akıp gitsin mi böyle? Kocam Melano'ya gitti, altı ay sonra geri gelecek. Ne zaman giderecek bu boşluğu? Yaşlandığımda mı? Üstelik Zima gibi biri, kimbilir ne zaman bir daha karşıma çıkar. Yalnızım, çekineceğim hiç kimse yok. Karşıma çıkan bu fırsatı niye değerlendirmeyeyim? Kimsenin ruhu bile duymaz. Duyulsa bile, eli kolu bağlı oturmanın pişmanlığı yerine, istediğimi yapmış olmanın pişmanlığını duyarım."

Böyle düşündükten sonra, bir gün Zima'nın dediği gibi bahçeye bakan pencereye iki havlu astı. Havluları görünce,

dünyalar Zima'nın oldu. O gece, kimseye görünmeden kadının bahçe kapısına gitti. Kapı açıktı. Bahçeyi geçip evin kapısından girince, kadını bekler buldu. Zima'yı görünce yerinden fırlayıp büyük bir sevinçle karşıladı onu. Zima kadını kollarının arasına alıp, belki yüz bin kez öptü ve peşinden merdivenleri çıktı. Hiç oyalanmadan yatağa girdiler ve sevişmenin benzersiz tatlarını tattılar. Bu ilk buluşmanın arkası geldi. Messer Francesco Melano'da iken de, döndükten sonra da Zima sık sık kadını görmeye gitti, o da kadın da büyük mutluluklara eriştiler bu buluşmalarda.

VI

*Ricciardo Minùtolo, Filippello Sighinolfo'nun karısını sever. Kocasını kıskanan kadın, Ricciardo'nun sözüne kanıp ertesi gün, kocasıyla Ricciardo'nun karısının buluşacaklarını sandığı hamama gider. Kocasıyla birlikte olduğunu sanarak Ricciardo'nun koynuna girer.**

Elissa'nın söyleyecek sözü kalmamıştı artık. Kraliçe, Zima'nın kurnazlığını övdükten sonra, sıranın Fiammetta'ya geldiğini bildirdi. Fiametta güleç bir yüzle "Başüstüne, madonna" diyerek söze başladı:

Gerçi kentimiz zengin kaynaklara sahip, kentimizle ilgili bir sürü öykü var ama, Elissa'nın yaptığı gibi, arada başka yörelerde geçen olayları anlatmanın da doğru olacağını düşünüyorum. Bu nedenle, gönlünün sesine kulak vermeyen Na-

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

polili bir kadının, nasıl kendisine gönül veren erkeğin oyununa gelerek sevdanın daha çiçeklerini görmeden meyvesini tattığını anlatacağım. Bu öykü hem düşünüp taşınmadan davranmanın sakıncalarını gösterecek, hem de eğlendirecek sizi.

Napoli çok eski bir kent olmanın yanı sıra, İtalya'nın belki de eğlenceye en düşkün kentidir. Bir ara bu kentte Ricciardo Minùtolo* adında hem soylu hem çok varlıklı bir genç

yaşıyordu. Genç ve güzel bir karısı vardı ama, gönlü bir başka kadındaydı. Herkesin Napoli'nin en güzel kadını olduğunu kabul ettiği bu kadının adı Catella idi ve kocası Filippello Sighinolfo'nun soylulukta Ricciardo'dan geri kalır yanı yoktu. Üstelik adam karısını deli gibi seviyordu, kadın ise son derecede dürüsttü.

Catella'ya gönlünü kaptıran Ricciardo Minùtolo bir ka-

* Minùtolo ve Sighinolfo aileleri, Napoli'nin ünlü aileleridir.

dının gönlünü çelebilecek her şeyi yapmış, ama hiçbir başarı elde edemeyince büyük bir umutsuzluğa kapılmıştı. Bu sevgiyi yüreğinden silip atamadığı için yaşamdan hiçbir tat almıyor, ama canına da kıyamıyordu.

İçi böyle duygularla dolu olduğu o günlerde, kadın akrabaları bu sevdadan vazgeçmesini önerdiler. Akıntıya kürek çekiyordu, çünkü Catella'nın gözü Filippello'dan başkasını görmüyor, üstelik kocasını uçan kuştan kıskanıyordu. Bu sözler Ricciardo'nun yüreğinde bir umut uyandırmıştı. Kadının kıskançlığı, isteğinin gerçekleşmesine yardımcı olabilirdi. Catella'dan gönlü geçmiş de, bir başka soylu kadını seviyormuş gibi davranmaya başladı. Catella için düzenlediği at yarışlarını, cirit oyunlarını, benzeri gösterileri artık bu kadın için düzenliyordu. Çok geçmeden Napoli'de herkes, Catella'dan gönlünün geçtiğini, bir başka kadını sevdiğini öğrenmişti. Öyle inandırıcı davranıyordu ki, herkes gibi Catella da inanmıştı buna. Öyle ki, kendisine beslediği duyguları bildiği için araya koyduğu mesafeyi kaldırmış, sokakta karşılaşacak olursa her komşusuyla yaptığı gibi, onunla da selamlaşmaya başlamıştı.

Çok geçmeden yaz gelince, kadınlı erkekli Napolililer, her zaman yaptıkları gibi deniz kıyısına akın etmeye, öğle, akşam yemeklerini deniz kıyısında yemeye başladılar. Catella'nın arkadaşlarıyla birlikte deniz kıyısına gittiğini öğrenen Ricciardo da, arkadaşlarını alarak kıyıya gitti. Catella'nın arkadaşları kendilerine katılmasını isteyince, Ricciardo önce nazlandı. Sonra yanlarına gitti. Catella da, öteki kadınlar da, yeni sevgilisini dillerine dolayıp Ricciardo'ya takılmaya başladılar. O, yüreğindeki yangının nasıl güçlü olduğunu anlattıkça, kadınlar şakanın derecesini arttırdılar.

Böylece saatler geçti, kadınların herbiri bir yana dağıldı deniz kıyısında hep yapıldığı gibi. Ricciardo'nun yanında kal-

mış olan üç beş kişiden biri de Catella idi. Ricciardo kadına, Filippello'nun bir kadına ilgi duyduğunu sezdiren sözler söyledi. Catella'nın kıskançlık damarı kabardı hemen. Ricciardo'nun ne demek istediğini öğrenmek isteğiyle yanmaya başladı. Bir süre, kendini dizginlemeye çalıştı, ama başaramadı. Ricciardo'dan, sevdiği kadının başı için, kocasıyla ilgili olarak söylediği sözlere açıklık getirmesini istedi. Ricciardo, şunları dedi:

"Öyle birinin başı adına dediniz ki, isteğinizi karşılıksız bırakamam. Her şeyi anlatacağım, ama bir koşulla. Dediklerimin doğruluğunu kendi gözlerinizle görmeden önce, kocanıza da, bir başkasına da hiçbir şey söylemeyeceksiniz. İstediğiniz zaman, her şeyi gösteririm size."

Kadın Ricciardo'nun dediklerini kabul etti, kimseye bir şey söylemeyeceği konusunda ant içti. Konuştuklarını başkalarının duymaması için bir köşeye çekildiler. Ricciardo anlatmaya başladı:

"Sizi eskisi gibi sevsem, canınızı sıkacağını bildiğim bir şeyi anlatmayı göze alamazdım. Ama sevgim artık gerilerde kaldığı için, gerçekleri olduğu gibi öğrenmenizde bir sakınca görmüyorum. Size beslediğim sevgiyi Filippello sezdi mi, sizin beni sevebileceğinizi aklından geçirdi mi hiç? Bilemiyorum. Bildiğim, bana karşı hiçbir tepki göstermediği. Belki de, beni kuşkulandırmamak için aradan biraz zaman geçmesini bekledi. Nitekim, benim kendisine oynadığımı sandığı oyunu, o şimdi bana oynamaya hazırlanıyor, anlayacağınız karımı elde etmeye çalışıyor. Karım her şeyi anlattı bana. Kocanızın gizlice gönderdiği mektuplara verdiği yanıtları ben yazdırdım. Daha bu sabah buraya gelmeden önce, bir de baktım ki kadının biri karımın kulağına birşeyler fısıldıyor. Dediklerini sezmiştim. Karımı çağırıp, kadının ne dediğini sordum. Karım: 'Filippello göndermiş. Mektuplarına karşılık verdirtip, umut-

landırdın adamı, şimdi büsbütün üstüme varıyor. Niyetimi öğrenmek istiyormuş. İstersem kimseye görünmeden bir hamamda buluşabilirmişiz. Buluşmak istiyormuş benimle. Başıma bu derdi niye sardığını bilemiyorum. Sen karışmasaydın ona öyle bir ders verirdim ki, bir daha dönüp yüzüme bakamazdı.' Karımın sözleri üzerine Filippello'nun çok ileri gittiğini anlayıp, durumu size duyurmaya karar verdim. Beni az kalsın canımdan edecek olan bağlılığınıza, kocanızın verdiği değeri öğrenmenizi istedim. Bunların dedikodu olmadığını anlamanız, gerçeği kendi gözlerinizle görebilmeniz için de, karıma yarın saat üçte, herkes öğle uykusunu uyurken hamamda buluşmayı kabul ettiği yanıtını vermesini söyledim. Aracı kadın güle oynaya çıkıp gitti. Karımı oraya göndereceğimi sanmıyorsunuzdur elbette. Sizin yerinizde olsam hamama gider, beklediği kadının yerine Filippello'nun karşısına ben çıkardım. Onunla birlikte olduktan sonra da, kime sahip olduğunu açıklar, dersini verirdim. Böylece hem onu utandırmış, hem de ikimizin de öcünü almış olurdum."

Bu sözler üzerine Catella, karşısındaki kişinin kimliğini, başvurabileceği hileleri dikkate almadan, her kıskanç gibi söylenenlere inandı ve duyduklarıyla kimi olaylar arasında bağlantılar kurmaya başladı. Büyük bir öfkeye kapılarak, hamama gideceğini, bunun bir zorluğu olmadığını söyledi. Kocası gelecek olursa, öyle bir yerin dibine geçirecekti ki onu, bir kadın gördüğünde hemen aklına o günün anısı gelecekti.

Ricciardo bu yanıta çok sevindi. Her şey istediği gibi gelişiyordu. Söylediği başka sözlerle kadını büsbütün kışkırtıp, duyduklarına iyice inanmasını sağladı. Bir de, kadından bu konuşmadan kimseye söz etmemesini istedi, kadın da söz verdi.

Ertesi sabah Ricciardo gidip, Catella'ya sözünü ettiği hamamı işleten kadını buldu. Ne yapmak istediğini anlatıp elinden gelen yardımı esirgememesini istedi. Ricciardo'nun

çok iyiliğini görmüş olan kadın istenileni kabul etti ve ne yapacağını, ne diyeceğini öğrendi. Hamamın içinde, penceresi olmadığı için neredeyse göz gözü görmeyen bir oda vardı. Ricciardo'nun isteği üzerine kadın bu odaya elindeki yatakların en iyisini getirip serdi. Ricciardo karnını doyurduktan sonra, bu yatağa girip Catella'yı beklemeye başladı.

Ricciardo'nun dediklerini dinleyip, duyduklarına gereğinden fazla değer veren Catella, akşam evine öfke içinde dönmüştü. Rastlantı bu ya, o akşam Filippello da, kimbilir niye eve suratı asık döndü ve hiç yapmadığı bir şeyi yaptı, karısının gönlünü almadı. Kadının kuşkuları daha da arttı, içinden: "Belli ki, aklı yarın tadını tadacağı o kadında, ama avucunu yalayacak" dedi. Bu düşünce gece boyunca beynini kemirdi, ertesi gün karşılaştıklarında kocasına söyleyeceği sözleri tasarladı hep. Ertesi gün üçte, yanına hizmetçisini alıp, verdiği karar uyarınca Ricciardo'nun söylediği hamama gitti. Hamamcı kadını buldu, Filippello'nun o gün gelip gelmediğini sordu. Ricciardo'nun dediği gibi davranan kadın:

"Onunla konuşmaya gelecek kadın, yoksa siz misiniz?" diye sordu.

"Evet benim" yanıtını verdi Catella.

"Öyleyse, buyurun girin" dedi kadın.

Gelmemiş olmasını dileyerek kocasını arayan Catella, kadının peşinden Ricciardo'nun bulunduğu odaya gitti, içeri girip kapıyı kapattı. Ricciardo, kadının geldiğini görünce ayağa kalktı, kollarının arasına aldı onu ve alçak sesle:

"Hoş geldin, canımın içi" dedi.

Catella bir başka kadın olduğunu belli edebilmek amacıyla kollarını boynuna doladı erkeğin, dudaklarını uzattı ve konuşup da kendini ele vermemek için tek söz söylemeden sarıldı ona. Oda zifiri karanlıktı, zaman da geçse gözler karan-

lığa alışıp bir şey seçemiyordu; iki taraf da hoşnuttu bundan. Ricciardo kadını yatağa götürdü, tanınmamak için o da konuşmuyordu. Birbirlerine sarılıp uzun uzadıya zevkler tattılar ikisi de. Sonunda, Catella içinde kabaran öfkeyi dışa vurmak zamanının geldiğine karar verdi. Sert bir sesle şunları dedi:

"Kadın doğmak talihsiz olmak demekmiş meğer, boş yere sevmişiz hepimiz kocalarımızı. Sekiz yıldır canımdan fazla sevdim seni. Ama şimdi bir başka kadın için yanıp tutuştuğun herkesin dilinde. Ne alçak, ne rezil adammışsın. Kiminle birlikte olduğunu sanıyorsun? Gönlün bir başkasındayken, sever gibi yapıp, kandırdığın öz karınla birlikte oldun. Namussuz, hain adam, Ricciardo'nun karısı değilim ben, Catella'yım. Sesimi tanımadın mı? Catella'yım ben. Ayıbını yüzüne vurabilmek için dolmasını beklediğim süre bin yıl gibi geldi bana. Ne iğrenç, ne alçak bir köpekmişsin meğer. Yıllarca kimi sevdiğime bakın. Kollarının arasındaki kadını bir başkası sanıp, şu kısacık sürede, uzun uzadıya bir arada olduğumuz zamanlardan daha çok öptü, sevdi beni. Seni satılmış seni. Evdeki uyuşukluğunu, pısırıklığını, gevşekliğini bırakıp, aslan kesildin bugün. Tanrıya şükürler olsun ki, yabancı bir tarlayı değil yine kendi tarlanı suladın. Dün gece bana niye elini sürmediğin şimdi anlaşıldı; meğer malı başka yere boşaltmak, er meydanına güçlü kuvvetli çıkmak istiyormuşsun. Bereket uyanık davrandım da, Tanrı'nın izniyle su kendi yatağına aktı yine. Bir şey demeyecek misin, alçak adam? Sesimi duyunca dilin mi tutuldu? Bilmiyorum, parmaklarımla gözlerini oymak için daha ne bekliyorum. Kimsenin bir şeyden haberi olmayacağını, saman altından su yürütebileceğini sanıyordun, değil mi? Olmadı görüyorsun ki. Peşine taktığım av köpekleri, ummadığın gibi çıktı."

Ricciardo büyük bir sevinçle dinliyordu bu sözleri. Hiçbir karşılık vermeden kadını sımsıkı göğsünde bastırıyor, du-

daklarını emiyor, her bir yanını okşuyordu. Catella sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şimdi okşayıp severek gönlümü alacağını, kendini bağışlatacağını sanıyorsun değil mi? Öyle san, sen. Hısım akrabanın, konu komşunun, eşin dostun önünde seni rezil etmeden, öfkemi dindiremezsin. Söylesene alçak herif, Ricciardo Minùtolo'nun karısı kadar güzel değil miyim ben? Onun gibi alımlı değil miyim? Söylesene köpek herif. Benden fazla nesi var onun? Dokunma artık bana, ne yapacaksan yaptın, fırla onun yanına git. Kim olduğumu öğrendikten sonra, zaten canın bir şey istemez. İstese bile avucunu yalarsın artık. Ne aptallık ettim de, beni canı gibi seven Ricciardo'ya küçücük bir ilgi bile göstermedim. Göstersem ne olurdu sanki? Sen onun karısıyla birlikte olmak için buraya geldin, birlikte olduğunu da sandın. Ben de onunla yatarsam ne diyebilirsin bana?"

Kadın bu sözlerle içini dökmüş, pişmanlığını açığa vurmuştu. Ricciardo, oyunu sürdürmenin tatsız sonuçlara yol açabileceğini düşündü. Kim olduğunu söylemeye, gerçeği açıklamaya karar verdi. Kadını kollarının arasına aldı, sıyrılmasına izin vermeyecek biçimde sıktı.

"Sevgilim, canımın içi" dedi, "sıkmayın canınızı. Sizi severek elde edemediğimi, sevgiyle hileyi birleştirerek elde ettim. Ricciardo'yum ben."

Ricciardo'nun sesini tanıyan Catella, kendini hemen yataktan aşağıya atmak istedi, ama atamadı. Bağırmak isteyince Ricciardo eliyle ağzını kapattı ve:

"Madonna" dedi, "ömrünüzün sonuna dek bağıracak olsanız bir işe yaramaz, çünkü olan oldu bir kez. Bağırır, ya da olanı bir başka biçimde duyuracak olursanız, iki sonuca yol açmış olursunuz. İlkin hiç istemediğiniz bir şey olur, onurunuz, namusunuz lekelenir. Sizi kandırarak buraya gelmenizi sağladığımı öne sürerseniz, ben de karşı çıkar, tersini söyle-

rim. Verdiğim parayı, armağanları yeterli bulmadığınız için gürültü çıkarttığınızı öne sürerim. İnsanların doğrudan çok yalana inanmak eğiliminde olduklarını siz de bilirsiniz. Size değil bana inanırlar. İkincisi, kocanızla benim aramda büyük bir düşmanlık doğar. Sonuçta ya o beni öldürür, ya da ben onu öldürürüm. Bunu isteyeceğinizi hiç sanmıyorum. Canımın içi, vazgeçin bu işten, kendinizi rezil, kocanızla beni kanlı bıçaklı etmeyin. Böyle bir oyuna gelen ne ilk kadınsınız, ne de son kadın olacaksınız. Kaldı ki, ben bu oyuna namusunuza göz diktiğim için değil, sizi çok sevdiğim için başvurdum. Sizi hep seveceğim, hep yanınızda olacağım. Kaç zamandır neyim var neyim yoksa size adadım, bundan böyle de her şeyim sizin olacak. Her konuda akılcı davrandığınızı biliyorum. Umarım bu konuda da öyle davranırsınız."

Ricciardo bunları söylerken Catella hüngür hüngür ağlıyordu. Büyük bir öfke, büyük bir pişmanlık duysa da, Ricciardo'nun dedikleri yabana atılır gibi değildi. Onun istediği gibi davranabilirdi.

"Ricciardo" dedi, "bana oynadığın oyuna, sürdüğün lekeye katlanma gücünü yüce Tanrı'nın desteğiyle bulmaya çalışacağım. Saflığımın, kıskançlığımın beni sürüklediği bu odada, artık bağırmanın bir yararı yok. Ama şunu aklından çıkartma, bana oynadığın oyuna, bir karşılık vermedikçe içim rahat etmeyecek. Bırak da gideyim artık, isteğine kavuştun, bana sahip oldun, üzülmemden zevk aldın. Gitmem gerek artık, ne olursun bırak."

Ricciardo kadının içinin allak bullak olduğunu anlamıştı. Durulup sakinleşmeden gitmesine izin veremezdi. Güzel sözler söyleyerek, yalvarıp yakararak kadını yumuşattı, kendisini bağışlamasını sağladı. Bunun üzerine aynı istek uyandı ikisinin de içinde, yeniden büyük zevkler tattılar. Bu arada kadın, sevgilisiyle öpüşürken kocasından aldığı tadın kat kat

üstünde bir tat aldığını anladı, sert tutumunu bir yana bırakıp Ricciardo'ya sımsıcak bir sevgiyle bağlandı. O günden sonra da, kimseye sezdirmeden buluşup sık sık sevişmenin tadını çıkardılar. Tanrı kimseyi bu tattan yoksun bırakmasın.

VII

*Sevgilisiyle arası açıldığı için Floransa'dan uzaklaşan Tedaldo, bir süre sonra geri gelir. Kadınla konuşup hatasını kabul ettirir ona. Tedaldo'yu öldürmekle suçlanan kadının kocasını ölümden kurtarıp, kendi kardeşleriyle barıştırır. Kimseye sezdirmeden sevgilisiyle gönül eğlendirmeyi sürdürür.**

Fiammetta susar susmaz övgülere boğuldu. Kraliçe, vakit geçirmeden, sıranın Emilia'ya geldiğini söyledi. Emilia, anlatmaya başladı:

Son iki öyküyü anlatan arkadaşlarım başka yörelere uzandılar ama, ben yine bizim buralara dönüp, bir hemşerimizin eski sevgilisine nasıl kavuştuğunu anlatacağım.

Tedaldo degli Elisei** adında Floransalı soylu bir genç, Aldobrandino Palermini'nin karısı Ermellina'ya tutulmuş, kadın da duygularını karşılıksız bırakmamıştı. Ama mutlulukları göze gelmiş olmalıydı ki, uzun süre Tedaldo'dan sevgisini esirgemeyen kadın, günün birinde durup dururken onunla ilişkisini kesti. Ara bulmaya gelen kadınlarla görüşmediği gibi, onunla da karşılaşmamaya özen gösterdi. Tedaldo büyük

---

* Neredeyse bir polis romanı özellikleri taşıyan bu öykü din adamlarını da sert bir biçimde eleştiriyor.

** Elisei ve Palermini aileleri Floransa'nın en eski ailelerindendir.

bir üzüntüye kapılmıştı. Duygularını herkesten gizlediği için, üzüntüsünün nedenini hiç kimse bilmiyordu.

Hiçbir kusuru olmaksızın sona eren bu ilişkiyi canlandırmak için elinden geleni yaptı, ama çabaları boşa gitti. Mutluluğunu yıkan kadın, üzüntüsünü görüp de sevinmesin diye oralardan uzaklaşmaya karar verdi. Parasını pulunu topladı, her şeyi bilen bir arkadaşı dışında, eşine dostuna, akrabalarına bir şey demeden yola çıkıp Ancona'ya gitti. Adını da değiştirmiş, Filippo di San Lodeccio yapmıştı. Burada varlıklı bir tacirle tanışıp, gemisinde iş buldu, gemiyle Kıbrıs'a gitti. Tacir çalışmasını, davranışlarını öyle beğenmişti ki, dolgun bir ücret vermekle yetinmeyip işine ortak etti onu, tek başına yapması için de bir sürü iş verdi. Büyük bir istekle, özenle işine sarılan Tedaldo, birkaç yıl içinde varlıklı, ünlü bir tacir oldu. O acımasız kadın aklından hiç çıkmasa, yine onu sevse, bir an önce onu görebilmek istese de, tam yedi yıl boyunca dişini sıktı. Ama bir gün Kıbrıs'ta kulağına bir şarkı çalındı. Kendi yazdığı bu şarkı sevgilisine duygularını, bağlılığını dile

getiriyordu. İçi, onu görmek isteğiyle kavrulmaya başladı. Sevgilisi onu unutmuş olamazdı. Floransa'ya dönmeye karar verdi. İşlerini ayarlayıp, yanında tek bir uşakla Ancona'ya gitti. Eşyaları gelince, ortağının Floransa'daki bir arkadaşına gönderdi. İsa'nın mezarını ziyaretten dönen hacıların kılığına girip, uşağıyla birlikte, haçdan dönen bir kervanın peşine takıldı. Floransa'ya varınca, sevgilisinin evinin yakınlarında, iki kardeşin işlettiği bir hana indi. İlk işi, sevgilisini görebilmek umuduyla, evinin önünden geçmek oldu. Ama evin pencereleri, kapıları kapalıydı. Kadının ölmüş ya da taşınmış olabileceğini düşündü. Büyük bir sıkıntı çöktü içine. Kardeşlerinin evine gitti bunun üzerine, dört kardeşi de kapıdaydı, kara giysiler giymişlerdi. Meraklandı. Üstü başı da, görünüşü de öyle değişmişti ki, kimsenin kendisini tanıması söz konusu olamazdı. Hiç çekinmeden bir ayakkabıcıya sokulup, bu delikanlıların niye yas giysileri giymiş olduklarını sordu. Ayakkabıcı, şu karşılığı verdi:

"Tedaldo adında bir kardeşleri vardı, çoktandır ortalıkta görünmüyordu, on beş gün önce öldürüldü. Onun yasını tutuyorlar. Aldobrandino Palermini diye birinin öldürdüğünü kanıtlamışlar mahkemede. Hapiste şimdi. Sözde, Tedaldo bu adamın karısını seviyormuş, onunla buluşmak için gizlice geri dönmüş"

Kendisine böylesine benzeyen bir başkasının var olmasına Tedaldo şaşmış, Aldobrandino'nun başına gelenlere üzülmüştü. Kadının ise bir şeyinin olmadığını, yaşadığını öğrenmişti.

Artık gece bastırmıştı. Kafası karmakarışık hana döndü. Uşağıyla birlikte yemek yedikten sonra, en üst kattaki odasına çıkıp yattı. Ama belki kafasından çıkmayan düşüncelerin, belki yatağın sertliğinin, belki de akşam yemeğinin yetersizliğinin etkisiyle bir türlü gözüne uyku girmedi. Gece yarısına doğru, damdan hana birilerinin girdiği izlenimine kapıldı.

Kapıdaki bir delikten de içeriye ışık sızıyordu. Usulca deliğe gidip ne olup bittiğine baktı. Genç, oldukça güzel bir kadın elinde ışık tutuyor, damdan inen üç erkek de ona doğru gidiyordu. Merhabalaştıktan sonra adamlardan biri kadına:

"Tanrıya şükürler olsun, korkacak bir şey kalmadı artık" dedi. "Kardeşleri, Tedaldo'yu Aldobrandino Palermini'nin öldürdüğünü kanıtladılar. Adam suçunu kabul etti, karar da çıktı ama, yine de ağzımızı sıkı tutalım. Bizim öldürdüğümüz duyulursa Aldobrandino'nun başına gelen, bizim de başımıza gelir."

Kadın bu habere çok sevindi. Yatmak için hep birlikte aşağıya indiler. Konuşulanları duyan Tedaldo'nun kafası karışmıştı. İnsanlar ne kolay yanılıyorlardı. Kardeşleri, kendisinin yerine bir başkasını toprağa verip, ardından gözyaşı dökmüşlerdi. Sonra, suçsuz bir insan suçlu sayılmış, yalancı tanıklar aracılığıyla ölüm cezasına çarptırılmıştı. Yasaların katılığına, yargıçların kararına ne demeliydi? Gerçeği ortaya çıkarttıklarını, hakkın ve Tanrı'nın temsilcisi olduklarını öne süren yargıçlar, işkenceyle insanları konuşturunca haksızlığın, iblisin temsilcileri olmuyorlar mıydı?

Tedaldo, Aldobrandino için ne yapabileceğini düşünmeye başladı. Sabah olunca kalktı, uygun bir saatte, uşağını handa bırakıp sevgilisinin evine gitti. Kapıyı açık buldu. İçeri girince, sevgilisinin toprak döşemeli küçük bir odada olduğunu gördü. Yere oturmuş hüngür hüngür ağlıyordu. Heyecandan Tedaldo'nun da gözleri nemlendi. Kadının yanına yaklaştı:

"Üzülmeyin madonna" dedi, "yakında her şey düzelecek."

Bu sözleri duyan kadın başını kaldırdı, yine ağlayarak:

"Yabancıya benziyorsun sen" dedi. "Neye üzüldüğümü, derdimin çaresinin ne olduğunu nereden bilebilirsin ki?"

"Madonna, Costantinopoli'den geliyorum ben. Yeni geldim, gözyaşlarınızı kahkahaya dönüştürmeye, kocanızı ölümden kurtarmaya geldim, Tanrı adına."

"Costantinopoli'den yeni geldinse kocamla benim kim olduğumuzu nereden bilebilirsin?"

Tedaldo, Aldobrandino'nun başına gelenleri bir bir saydı. Kadının kim olduğunu, ne zaman evlendiğini söyledi, bildiği başka ayrıntıları da ekledi. Kadın şaşırmıştı. Karşısında bir peygamber vardı sanki. Adamın ayaklarına kapandı, Aldobrandino'yu kurtaracaksa Tanrı adına elini çabuk tutmasını, fazla zaman kalmadığını söyledi. Tedaldo, bir ermiş havasıyla:

"Ayağa kalkın ve artık ağlamayın, madonna" dedi. "Söyleyeceklerimi can kulağıyla dinleyin, kimseye de aktarmayın. Yüce Tanrı'nın esini, çekmekte olduğunuz acıların, daha önce işlemiş olduğunuz bir günahın kefareti olduğunu gösteriyor. Yüce Tanrı günahlarınızın bir bölümünden arındırıyor sizi böylece. Ama bütün günahlarınızdan arınmanızı istiyor. Böyle yapmayacak olursanız, başınıza daha büyük dertler açılabilir."

"Messere, bir sürü günah işlemişimdir. Yüce Tanrı'nın önce hangisinin kefaretini ödememi istediğini nasıl bilebilirim. Siz biliyorsanız söyleyin, elimden ne geliyorsa yaparım kefaretimi ödemek için."

"Madonna, hangi günah olduğunu biliyorum. Ama siz söylerseniz daha doğru olur, pişmanlık getirmiş olursunuz. Neyse, konumuza gelelim. Söyleyin bakayım, hiç sevgiliniz oldu mu?"

Bu soru kadının şaşırıp, iç çekmesine yol açtı. Gerçi Tedaldo yerine gömülen adam öldürüldüğünde, Tedaldo'nun bu sırrını bilen arkadaşı ağzından birşeyler kaçırmıştı ama, yine de bu olayı kimsenin bilmediğini sanıyordu.

"Yüce Tanrı size insanların sırlarını açıkladığına göre, ben de hiçbir şey saklamayacağım" dedi. "Kocamın öldürdüğü öne sürülen o bahtsız genci, çok sevmiştim gençliğimde. Ardından döktüğüm gözyaşları nedensiz değildi, çünkü gurbete gitmeden önce çok sert, çok katı davranmıştım ona. Aradan geçen yıllar da, ölümü de, kalbimdeki yerini değiştirmedi."

"Siz ölen genci sevmediniz ki" dedi Tedaldo. "Sizin sevdiğiniz Tedaldo Elisei. Söyler misiniz bana, niye kızdınız ona? Sizi kıracak bir şey mi yaptı?"

Kadın şu karşılığı verdi:

"Hiçbir şey yapmadı. Küskünlüğe, günah çıkartmaya gittiğim pis bir papaz neden oldu. Tedaldo'yu sevdiğimi, aramızdaki ilişkiyi anlatınca, öyle bir kıyamet kopardı ki, aklıma geldikçe hâlâ korkudan titriyorum. Bu ilişkiyi kesmezsem, iblisin eline düşeceğimi, cehennemin yedi kat dibinde cayır cayır yanacağımı söyledi. Büyük bir korkuya kapılarak, onunla ilişkimi kestim. Dayanamaz, kararımdan dönerim korkusuyla mektuplarını, aracılarını geri çevirdim. Umutsuzluğa kapılacak yerde biraz dayanabilseydi, onun mum gibi eridiğini gördükçe, ben de yumuşardım, en azından şimdi böyle düşünüyorum, çünkü dünyada kimseyi onun gibi sevmemiştim."

Bunun üzerine Tedaldo şunları dedi:

"Madonna, başınıza gelenlere yol açan, işte bu günah. Tedaldo'nun size karşı zor kullanmadığını biliyorum. Onu isteyerek, ondan hoşlandığınız için sevmişsiniz. Çağırdığınız için size gelmiş, o da. Sözlerinizle, davranışlarınızla onu öyle bağlamışsınız ki kendinize, sevgisi bin kat artmış. Bu konuda hiçbir kuşkum yok. Peki durum böyleyken, ilişkinizi birden niye kestiniz? Her şeyi baştan düşünmeniz, yaptığınız iş yanlışsa baştan girişmemeniz gerekirdi. O sizin olduğu gibi, siz de onun olmuştunuz artık. O size bağlanmasaydı, istediğiniz gibi

davranabilirdiniz; ama onu kendinize bağladıktan sonra, onayı olmaksızın, elinden varlığınızı çekip almanıza, hırsızlık denir.

Papaz olduğumu anlamışsınızdır, papazların iç yüzünü iyi bilirim. Sizinle açık açık konuşmamın nedeni, papazları iyi tanımanızı, yaptığınız hatayı anlamanızı isteyişim, bu hakkı kendimde görmem. Eskiden saygıdeğer, bilge papazlar varmış. Bugün kendilerine bu adı yakıştıranların, papaz olduklarını söyleyenlerin, cüppelerinden başka bir ilgileri yok papazlıkla. Kaldı ki cüppeleri bile değişik. Tarikatları kuranlar, dünya nimetlerine sırt çevirdiklerini belirtmek için, kaba kumaşlardan yapılmış daracık cüppeler giyerlerdi. Şimdikilerin cüppeleri ise en parlak, en gösterişli kumaşlardan yapılıyor, içleri astarlanıyor, ölçüsü bol tutuluyor, papanın giysileri örnek alınıyor. Bunları sırtlarına geçiren papazlar kiliselerde, alanlarda görmemişler gibi, şişine şişine dolaşıyorlar utanmadan. Balıkçının ırmağa attığı her kepçeye bol balık gelmesini istemesi gibi, bunlar da geniş cüppelerinin altına sürüyle softa, sürüyle dul kadın, sürüyle kadınlı erkekli salak takılsın istiyorlar. İşleri güçleri bu. Daha doğrusunu söylemek gerekirse, bu adamlar cüppeyi değil, yalnızca rengini taşıyorlar sırtlarında. Eski papazlar insanların mutluluğunu düşünürlerdi, bunların kadınla paradan başka bir şey düşündüğü yok. Bütün yaptıkları yalanla dolanla geri zekâlıları korkutmak, ayinlere katılır, kiliseye bağışta bulunurlarsa günahlarının silineceğine inandırmak. Kendilerini Tanrı'ya adadıklarından değil, tembel oldukları, zorluklardan kaçmak istedikleri için papazlığa sığınıyorlar. Biliyorlar ki, insanlar ölmüşlerinin ruhlarına dua edilmesi için ekmek de getireceklerdir, şarap da, başka şey de. Gerçi dua etmek, sadaka vermek günahları bağışlatır, ama bunları yapanlar, yaptıklarından kimlerin yararlandığını görselerdi, hiç kuşkum yok ya vazgeçerlerdi dav-

ranışlarından, ya da domuzlara verirlerdi verdiklerini. Papazlar, varlıklı insan sayısı azaldıkça daha rahat edeceklerini bildiklerinden, her yola başvurup etrafa korku salarak insanları malsız mülksüz bırakmaya çaba harcarlar. Hovardalığı kötülerler ki, erkekler aradan çıksın da kadınlar kendilerine kalsın. Tefeciliği, başkasının sırtından para kazanmayı günah sayarlar. Bu paralar kiliseye verilsin de, daha süslü giysiler giyelim, piskopos kardinal rütbeleri satın alalım diye düşünürler. Bu uygunsuzluklar yüzlerine vurulunca da 'Siz bizim yaptığımıza değil, dediğimize bakın' karşılığını vererek, sorumluluktan kurtulduklarını sanırlar. Koyunların çobandan daha güçlü olmasını isterler. Üstelik insanların çoğunun 'bizim dediğimizi yapın' önerisinin gerçek anlamını kavramadıklarını bilirler. Bugünün papazları bakın neyin yapılmasını isterler. Keselerini parayla doldurmanızı, her sırrınızı kendilerine açmanızı, isteklerinize gem vurmanızı, sabırlı olmanızı, küfürleri sineye çekmenizi, kötü söz etmemenizi isterler. İyi, doğru, yerinde isteklerdir bunlar. Peki niye önerirler bunları? Gemilerini yürütebilmek için. Para olmazsa, yan gelip yatabilirler mi? Siz paranızı har vurup harman savurursanız, papazların bir eli yağda bir eli balda olmaz. Siz kadınlarla düşüp kalkarsanız, papazlara kadın kalmaz. Siz sabırlı, bağışlayıcı olmazsanız, papazlar evinizin içine sızıp huzursuzluk saçamazlar. Bilmem daha sayıp dökmeme gerek var mı? Zaten kafası çalışan birini bulduklarında, kendi ağızlarıyla söylüyorlar işledikleri suçları. Dünyadan el etek çekemiyorlarsa, ne demeye manastırlara kapanıyorlar? İnsanların arasına karışmak istiyorlarsa, niye İncil'in 'İsa yapmaya, öğretmeye başladı' cümlesini örnek almıyorlar kendilerine. Önce kendileri örnek olsunlar, sonra başkalarına akıl vermeye kalkışsınlar. Kürsüde ver yansın eden öyle papazlar biliyorum ki, yalnız aile kadınlarının değil, rahibelerin bile peşinde koşarlar. Bunları mı örnek ala-

cağız kendimize? Elbette herkes istediği gibi davranabilir. Ama yaptığının eğriliğini doğruluğunu Tanrı bilir ancak.

Papaz, evlilik birliğini bozmanın büyük bir günah olduğunu söyleyerek kınamış sizi. Peki ama bir erkeğin elindekini almak, onu öldürmek ya da yollara düşürmek de günah değil mi? Herkes evet yanıtını verir bu soruya. Erkek kadın ilişkisi yeryüzünün ilk günahını oluşturur. Bir erkeği kaçırmak, öldürmek ya da yerinden yurdundan etmek vicdansızlıktır. Daha önce de dediğim gibi, siz Tedaldo'nun elinden, kendi isteğiyle onun olan kadını aldınız. Onu siz öldürmediniz ama, gittikçe artan acımasızlığınızla kendi elleriyle kendini öldürecek duruma getirdiniz. Yasalar, suçu hazırlayanları da, işleyenler gibi suçlu sayarlar. Tedaldo'nun gurbete gidip, yedi yıl boyunca o diyar senin bu diyar benim dolaşmasına sizin yol açtığınız ortada. Bu saydığım üç suçlamadan her biri, onunla girdiğiniz yakın ilişkiden daha büyük bir günah oluşturur.

Durumu incelemeyi sürdürelim. Yoksa Tedaldo böyle bir davranışı hak mı etmişti? Hiç kuşkusuz etmemişti. Siz de kabul ediyorsunuz bunu. Üstelik sizi canı gibi sevdiğini de biliyorum. Hiçbir kadın sizin ondan gördüğünüz sevgiyi, saygıyı görmemiştir. Size söz gelmemesine büyük özen göstererek, herkesin içinde hep övgüyle söz ederdi sizden. Varlığını, onurunu, özgürlüğünü sizin ellerinize teslim etmişti. Soyluluğu mu eksikti? Akranları gibi yakışıklı mı değildi? Gençlere özgü etkinliklerde öne mi çıkamıyordu? Sevilip sayılmıyor muydu? İnsanlar ondan hoşlanmıyorlar mıydı? Bu sorulara da hayır diyemezsiniz. Akılsız, kıskanç, hayvan bir papazın dediklerine inanıp da, ona karşı nasıl böyle acımasız davrandınız, şaşıyorum. Erkekleri küçümseme, horlama hatasına düşen kadınlara hep şaşarım. Oysa, erkeği her canlıdan üstün kılan Tanrı'nın bu özeninin anlamını düşünmeleri, bir erkeğin kendilerine gönül vermesinden onur duymaları, ona olanca

sevecenliklerini göstermeleri, onun gözüne girmeye, gönlünde kök salmaya çalışmaları gerekir.

Düzenbaz bir papazın sözlerine uyup, nasıl davrandığınızı biliyorsunuz. Kimbilir belki de uzaklaştırmaya çalıştığı insanın yerine kendisi geçmek istiyordu. Her eylemi yanılmaz terazisinde ölçen Tanrı'nın adaleti bu davranışınızı cezasız bırakmak istememiş olmalı ki, siz gereksiz yere kendinizi Tedaldo'dan esirgeyince, kocanızın yaşamı durup dururken tehlikeye girdi, sizin de yüreğinizi sıkıntılar kapladı. Bu sıkıntıdan kurtulmak için ne yapmanız gerek biliyor musunuz? Kaç zamandır gurbette olan Tedaldo, bir gün geri dönecek olursa dostluğunuzu, sevginizi, iyiliğinizi ve kendinizi esirgemeyeceksiniz ondan. O çılgın papazın sözlerine kandığınız günden önceki yerini vereceksiniz Tedaldo'ya."

Adamın konuşması sona ermişti. Kadın söylenenleri can kulağıyla dinlemiş, verecek karşılık bulamamış, suçluluğunu kabul etmişti.

"Ey Tanrı'nın dostu" dedi, "dediklerinizin doğruluğuna inanıyorum. Sözleriniz, herbirini bir ermiş sandığım papazların iç yüzünü gösterdi bana. Tedaldo'ya karşı da haksızlık ettiğimi anlıyorum. Kendimi bağışlatmak için elimden geleni yapmaya hazırım. Ama ne yapabilirim ki? Tedaldo geri gelemez artık, öldü. Yerine getiremeyeceğim bir şey için söz veremem ki."

Tedaldo bunun üzerine:

"Madonna" dedi, "benim bildiğim Tedaldo ölmedi, Tanrı'nın izniyle yaşıyor, sağlığı yerinde. Bir işaretinizi bekliyor."

"Neler söylüyorsunuz! Evimin önünde bıçakla delik deşik ettiklerini gözlerimle gördüm. Kollarımın arasına alıp, yüzünü gözyaşlarımla ıslattım. Sanırım dedikodulara yol açan da, bu davranışım oldu."

"Ne derseniz deyin, madonna, Tedaldo yaşıyor. Demin

verdiğiniz sözü tutacak olursanız, çok geçmeden görürsünüz onu."

"Seve seve tutacağım verdiğim sözü. Kocamı kurtulmuş, Tedaldo'yu da sapasağlam görmekten daha büyük bir mutluluk mu olur?"

Tedaldo artık kendini tanıtmanın, kadının kocasına ilişkin umutlarını pekiştirmenin zamanı geldiğini anlamıştı.

"Madonna", dedi, "kocanızın kurtulabilmesi için size bir sır vereceğim ve bu sırrı ömür boyu saklayacaksınız."

Herkesten uzak, kimsenin bulunmadığı bir yerde konuşuyorlardı. Kadın, karşısındakini ermiş yerine koymaya, ona büyük güven duymaya başlamıştı. Tedaldo cebinden, büyük bir özenle saklamış olduğu bir yüzük çıkarttı. Buluştukları son gece, kadının kendisine verdiği yüzüktü.

"Madonna, tanıdınız mı bu yüzüğü?" diye sordu.

Yüzüğü görür görmez tanıyan kadın:

"Elbette tanıdım" dedi, "Tedaldo'ya vermiştim."

Bunun üzerine Tedaldo ayağa kalktı, başındaki şapkayı, sırtındaki harmaniyeyi çıkartıp attı. Floransa ağzı ile:

"Tanıdınız mı beni?" diye sordu.

Karşısındakinin Tedaldo olduğunu anlayan kadın, sanki hortlak görmüş gibi büyük bir korkuya kapıldı. Kıbrıs'tan dönen Tedaldo'yu karşılamak için ona doğru gidecek yerde, korkuya kapılıp gerisin geri gitti, çünkü karşısında mezar kaçkını bir Tedaldo vardı.

"Korkuya kapılmayın madonna" dedi "Tedaldo, ne ölüyüm, ne de sizin ve kardeşlerimin sandığınız gibi öldürüldüm, hiçbir şeyim yok, sapasağlamım."

Kadın, duyduğu sesin, gördüğü yüzün Tedaldo'nun sesi, yüzü olduğunu anlayınca telaşı duruldu. İyice bakıp Tedaldo olduğuna karar verince, gözyaşları içinde adamın boynuna sarıldı, öptü onu.

"Hoşgeldin, sevgili Tedaldo" dedi.

Tedaldo da kadını kucaklamış, öpüyordu.

"Kucaklaşmayı keselim madonna" dedi. "Gidip, Aldobrandino'nun kurtulmasını sağlamam gerek. Yarın akşamdan önce bu konuda iyi haberler alacağınızı sanıyorum. Umduğum gibi, kurtulmasını sağlarsam, bu gece size gelir, şimdi anlatamadıklarımı uzun uzadıya anlatırım."

Şapkasını, harmaniyesini giydi, kadını bir daha öpüp, yüreklendirici sözler söyledikten sonra oradan ayrıldı. Yaklaşan ölüm korkusunun umutsuzluğu içindeki Aldobrandino'nun bulunduğu cezaevine gitti. Kendini, tutukluyu avutmaya gelmiş gibi göstererek, zindancılardan izin alıp, Aldobrandino'nun yanına vardı.

"Aldobrandino, dostunum ben" dedi. "Suçsuzluğunu bildiği için sana acıyan Tanrı, seni kurtarmakla görevlendirdi beni. Tanrı adına ileteceğim küçük bir dileği yerine getirecek olursan, yarın akşam ölüm fermanını dinleyecek yerde, aklandığını göreceksin."

"Değerli insan" diye yanıt verdi Aldobrandino, "seni ne tanırım, ne de görmüşlüğüm var. Ama benimle ilgilendiğine göre, dediğin gibi Tanrı elçisi olmalısın. Ölüm cezasına çarptırıldığım suçu ben işlemedim. Daha önce işlediğim bir sürü günahın kefaretini ödüyorum belki de şimdi. Yüce Tanrı bana acıdığına göre, değil küçük bir isteğini, her ne istersen yerine getiririm. Dile benden ne dilersen, buradan kurtulur kurtulmaz yerine getiririm."

"Senden istediğim yalnızca Tedaldo'nun dört kardeşini bağışlaman. Kardeşlerini senin öldürdüğünü sanarak şikâyetçi olup, seni bu duruma düşürdüler. Onları bağışlayıp, kardeş, dost bilmeni istiyorum senden."

Aldobrandino şu karşılığı verdi:

"İnsanın içini kavuran öç alma isteğinin tadını, ancak

haksızlığa uğrayanlar bilir. Ama Tanrı beni kolladığına göre seve seve bağışladım gitti hepsini. Buradan canlı olarak çıkıp gidebilirsem, ne istersen yapacağım."

Tedaldo bu yanıttan hoşnut kalmıştı. Başka bir açıklama yapmadan, umudunu kesmemesini, yarın akşam olmadan kurtulacağını söyleyerek Aldobrandino'nun yanından ayrıldı. Mahkemeye gidip yargıcı buldu.

"Hepimiz gerçeklerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmak zorundayız, özellikle de siz yargıçlar, dedi. İnsanların işlemedikleri suçlar için cezaya çarptırılmamaları, cezayı suçu işleyenlerin çekmesi gerekir. Buraya gelişimin nedeni, suçsuz bir insanın cezaya çarptırılmasını önlemek. Bildiğiniz gibi Aldobrandino Palermini'yi yargılayıp, Tedaldo Elisei'yi öldürdüğü kanısına vardınız. Neredeyse karar vereceksiniz artık. Oysa hiçbir suçu yok onun. Gece yarısından önce gerçek katilleri size getirip, suçsuzluğunu kanıtlayacağım."

Aldobrandino için üzülmekte olan dürüst yargıç, bu sözleri büyük bir dikkatle dinlemişti. Konuyla ilgili kimi sorular sorduktan sonra, hancı kardeşlerle uşakları uykuya dalar dalmaz hana gitti. Kolayca tutukladı onları. Olup biteni anlatmazlarsa işkence yapacağını söyledi. Adamlar bülbül gibi konuştular. Önce teker teker, sonra da hep birlikte, tanımadıkları Tedaldo Elisei'yi öldürdüklerini kabul ettiler. Cinayeti niçin işledikleri sorulduğunda da, kendileri handa değilken adamın, içlerinden birinin karısına sarkıntılık ettiğini, zor kullanmaya bile kalkıştığını söylediler.

Bu bilgileri edinen Tedaldo yargıçtan izin alarak oradan ayrıldı. Kimseye görünmeden madonna Ermellina'nın evine gitti. Herkes yatmıştı. Ermellina ise onun yolunu gözlüyordu. Bir yandan kocasıyla ilgili iyi haberler bekliyor, bir yandan da Tedaldo ile bütün bütüne barışacağı saati iple çekiyordu. Tedaldo'nun yüzü gülüyordu:

"Gözün aydın sevgili kadın" dedi, "üzülme artık. Aldobrandino yarın burada olacak, sapasağlam."

Dediğine inandırmak için de, yaptıklarını bir bir anlattı. Ermellina, beklemediği iki olayla karşı karşıya kalmıştı. Öldüğünü sandığı Tedaldo sağdı, birkaç gün içinde öleceğini sandığı Aldobrandino ise kurtulacaktı. Mutluluktan etekleri zil çalıyordu. Büyük bir sevgiyle Tedaldo'ya sarılıp öpmeye başladı onu. Birlikte yatağa uzandılar. Aynı istekle tutuşarak hasret giderdiler, birbirlerinden doyumsuz zevkler aldılar.

Gün ağarırken Tedaldo kalkıp giyindi. Ne yapacağını kadına söylemiş, onun da ağzından bir şey kaçırmamasını istemişti. Evden çıkıp Aldobrandino'nun durumunu izlemeye gitti. Olayın gerçek yüzünü öğrenen mahkeme Aldobrandino'nun salıverilmesine karar verdi; birkaç gün sonra da, cinayetin işlendiği yerde gerçek katillerin boyunları vuruldu.

Özgürlüğüne kavuşan Aldobrandino da, karısı, akrabaları, dostları da sevinçten uçuyorlardı. Bu sonucu Tedaldo'ya borçlu olduklarını biliyorlardı. Tedaldo'yu evlerinde ağırladılar, istediği kadar konukları olabileceğini söylediler. Onu ağırlamak, el üstünde tutmak için ne gerekliyse yaptılar. Başı da Ermellina çekti, çünkü Tedaldo'nun değerini en iyi o biliyordu.

Birkaç gün geçtikten sonra, Tedaldo, artık Aldobrandino ile kardeşlerinin barışma zamanının geldiğine karar verdi. Kardeşleri hem utanıyor, hem de korkudan silahsız dolaşamıyorlardı. Tedaldo, Aldobrandino'dan verdiği sözü yerine getirmesini istedi. Aldobrandino sözünü tutmaya hazır olduğu yanıtını verdi. Tedaldo ertesi gün için bir şölen düzenlenmesini istedi. Şölene akrabalarla, dört kardeş ve eşleri çağırılacaktı. Tedaldo kardeşlerine gidip, bu dostluk yemeğine katılmalarını isteyecekti. Aldobrandino bütün bunları kabul edince, Tedaldo hemen kardeşlerine gitti. Böyle bir durumda

ne söylemek gerekirse söyledi, karşı çıkılamaz gerekçeler gösterdi. Çok zorlanmadan, kardeşlerini Aldobrandino'dan özür dilemeleri, onunla dost olmaları gerektiğine inandırdı. Sonra da, Aldobrandino'nun ertesi gün vereceği yemeğe eşleriyle birlikte çağırılı olduklarını söyledi. Akılları yatan dört kardeş de bu çağırıyı kabul etti.

Ertesi gün, yemek saatine doğru ilk olarak Tedaldo'nun kardeşleri, yanlarında birkaç dostla birlikte, kendilerini beklemekte olan Aldobrandino'nun evine geldiler. Üstlerinde yine kara giysiler vardı. Aldobrandino'nun çağırmış olduğu konukların önünde, silahlarını yere atıp Aldobrandino'nun hoşgörüsüne sığındılar, yaptıkları için özür dilediler. Gözleri nemlenen Aldobrandino her birini ağızlarından öperek, bir iki sözcükle olanları unuttuğunu söyledi. Bundan sonra, kardeşlerin yine yas giysilerine bürünmüş karıları geldiler. Ermellina ile öteki kadınlar dostça karşıladılar onları. Erkekler de, kadınlar da çok iyi ağırlandılar. Her şey kusursuzdu. Tek kusur konukların konuşmaktan kaçınmalarıydı. Bunun da nedeni, giysilerin de tanıklık ettiği gibi, Tedaldo'nun yakınlarının acılarının çok taze olmasıydı. Yemeği zamansız bulan akrabalar bile vardı ve Tedaldo sezmişti bunu. Artık her şeyi açıklamanın sırası gelmişti. Meyveler yenirken ayağa kalkıp şunları dedi:

"Yemek çok iyi düzenlenmişti, ama bir eksik vardı: Tedaldo yoktu. Oysa yanıbaşınızda duruyordu, ama hiç biriniz tanımadınız. Şimdi size Tedaldo'yu göstereceğim."

Bunları dedikten sonra şapkasını, üstündekileri çıkarttı, bir tek yeşil üstlükle kaldı. Uzun uzun baktı herkes ona, tanıdılar ama, bir türlü inanamadılar onun olduğuna. Bunun üzerine Tedaldo akrabalık bağlarına, ortak anılarına ilişkin bilgiler verdi, başından geçenleri anlattı. Kardeşleri de, öteki erkekler de sevinç gözyaşları içinde koşup, boynuna sarıldılar.

Ardından, akraba olsun olmasın bütün kadınlar da aynı şeyi yaptılar. Bir tek Ermellina katılmadı kadınlara. Karısının davranışını gören Aldobrandino:

"Sen niye kutlamıyorsun Tedaldo'yu herkes gibi?" diye sordu.

Ermellina şu karşılığı verdi:

"Sana kavuşmamı ona borçlu olduğum için, en büyük sevgi gösterisini benim yapmam gerektiğini biliyorum. Ama Tedaldo öldü diye gözyaşı döktüğümüz günlerde çıkartılan çirkin dedikodular elimi kolumu bağladı."

"Amma yaptın!" dedi Aldobrandino. "Dedikoduya inanır mıyım ben? Canımı kurtarması, dedikoduların doğru olmadığını gösteriyor. Kaldı ki, hiç inanmamıştım söylenenlere. Haydi, git kucakla onu."

Kadının da istediği buydu zaten. Kocasının dediğini hemen yerine getirdi. Kalkıp, öteki kadınlar gibi Tedaldo'yu kucakladı. Aldobrandino'nun bu hoşgörüsü, Tedaldo'nun kardeşlerinin de, oradaki erkeklerle kadınların da çok hoşuna gitti. Dedikodunun zihinlerde yaratmış olabileceği kuşkular böylece ortadan kalkmış oldu.

Sevgi gösterileri sona erince Tedaldo, kardeşlerinin kara giysilerini kendi elleriyle parçaladı. Aynı şeyi yengelerinin, yeğenlerinin kahverengi giysileri için de yaptı. Hemen yeni giysiler getirilmesini istedi. Yeni giysiler giyildikten sonra şarkılar söylendi, oyunlar oynandı, uzun uzadıya eğlenildi. Sessiz başlayan toplantı, büyük bir gürültü içinde sona erdi. Hep birlikte, güle oynaya Tedaldo'nun evine gittiler. Akşam yemeğini burada yediler. Üst üste birkaç günü böyle geçirdiler.

Floransalılar uzun süre Tedaldo'ya ölüp de dirilmiş gözüyle baktılar. Çok kimse, bu arada öz kardeşleri, kimliği konusunda kuşkular besliyordu. Eğer bir rastlantı, öldürülen gencin kimliğini ortaya çıkartmasaydı, bu kuşku sürüp gide-

cekti. Bir gün Tedaldo'nun evinin önünden Lunigiana'dan gelen birileri geçiyordu. Tedaldo'yu görünce "Nasılsın Faziuolo?" dediler. Yanında kardeşleri de bulunan Tedaldo:

"Beni birine benzettiniz" dedi.

Bu sözleri duyanlar utanıp özür diledilər:

"Bir arkadaşımıza benzettik sizi. Pontriemolili Faziuolo'ya. Bir insan bir başkasına ancak bu kadar benzeyebilir. On beş yirmi gün önce buralara geldi, bir daha da haber alamadık kendisinden. Zaten sizin gibi giyinmezdi, üstü başı dökülürdü bizim gibi."

Bu sözler üzerine Tedaldo'nun büyük kardeşi adamlara doğru gidip, Faziuolo'nun üstünde neler olduğunu sordu. Adamlar anlattılar. Giysiler öldürülen adamın giysilerine uyuyordu. Başka kanıtlar da eklenince cinayete kurban gidenin Tedaldo olmayıp Faziuolo olduğu ortaya çıktı. Tedaldo'nun kardeşlerinin ve başkalarının kuşkuları da böylece sona erdi.

Tedaldo gurbetten varlıklı dönmüştü. Kadını hâlâ seviyordu. Kadın da sıkıntılarından sıyrılınca, kimseye sezdirmeden, uzun süre sevdalarının tadını çıkarttılar. Tanrı bize de böyle tatlar bağışlasın.

VIII

*Bir toz içen Ferondo, öldü sanılarak gömülür. Karısıyla ilişki kuran papaz Ferondo'yu mezardan çıkarıp bir mahzene kapatır ve arafta olduğuna inandırır. Ferondo dirilince, karısının papazdan olan çocuğunu kendinin sanıp benimser.**

Emilia'nın öyküsü sona ermişti. Uzunluğuna karşın kimse sıkılmamış, içerdiği çok değişik olaylar bir çırpıda sona erdiği izlenimini bile uyandırmıştı. Kraliçenin işareti üzerine bu kez Lauretta söze başladı:

Çok sevgili kadınlar, gerçekten olmuş, ama gerçekten çok masala benzeyen bir öykü geliyor aklıma. Dinlediğimiz öyküdeki, bir başkası sanılarak toprağa verilip, ardından gözyaşı dökülen kişi aklıma getirdi bu öyküyü. Ölü niyetine gömülen bir dirinin başından geçenleri anlatacağım size. Adam sonra mezardan çıkar ama kendisi de başkaları da, diri diri gömüldüğüne değil, ölüp de dirildiğine inanır. Bu mucizeyi gerçekleştiren ise, ceza görecek yerde, saygınlık kazanıp, ermiş bilinir.

Toscana'da çok eski bir manastır vardır. Her manastır gibi insanların gidip gelmedikleri bir yerde kurulmuş olan bu manastıra bir başpapaz atanmıştı. Başpapaz melek gibi bir insandı, ama bir kusuru vardı kadınlara düşkündü. Bu yönünü ustaca gizlediğinden kimse bu konuda bir şey bilmiyor, en

* Dante'nin *İlahi Komedya*'sında olduğu gibi, akılcı ve alaycı bir öteki dünya anlatımının yer aldığı bu öykü, La Fontaine'in bir masalına da esin kaynağı olmuştur.

ufak bir kuşku bile duymuyordu. Başpapaz, dürüst, bilge bir kişi olarak tanınıyordu.

Başpapaz, Ferondo adında çok varlıklı bir köylüyle dostluk ediyordu. Ferondo para canlısı, kaba saba biriydi (başpapazın onunla dostluk etmesinin nedeni, budalalığına bakarak gönlünü eğlendirmesiydi). Başpapaz bir gün köylünün güzel karısını görünce, bağlanıverdi kadına. Gece gündüz başka bir şey düşünemez oldu. Ferondo salağın tekiydi ama, çok sevdiği karısına göz açtırmamak konusunda uyanık mı uyanık olduğunu bilmeyen yoktu. Başpapaz ne yapacağını bilemiyordu. Sonunda Ferondo'ya karısıyla birlikte arada sırada manastırın bahçesine dinlenmeye gitmeyi kabul ettirdi. Bahçeye geldiklerinde, onlara cennetin güzelliklerinden, eski erkeklerin kadınların yaptıkları hayır işlerinden söz ediyordu. Öyle inandırıcıydı ki sözleri, sonunda kadın günah çıkartmaya karar verdi. Ferondo'dan da izin aldı. Başpapaz, ayaklarının dibine çöken kadının günah çıkartacak olmasına çok sevinmişti. Lafı uzatmadan şunları dedi kadın:

"Tanrı bana bir başka koca vermiş olsaydı da, kocasız bırakmış olsaydı da, dediklerinizi yerine getirerek cennetlik olurdum ben de. Ama kocam olacak bu Ferondo varken ne evli sayılırım, ne de dul. O yaşadıkça da bir başkasına varamam. Hem budalanın teki, hem de fol yok yumurta yokken kıskanır beni, cehennem azabı çektirir insana. Günahlarımı dökmeden önce, bu konuda yol gösterin bana. Bu konu bir çözüme bağlanmadıkça, günah çıkartmanın, hayır işlemenin bir işe yarayacağını sanmıyorum."

Bu sözler başpapazı sevindirmişti. Talih kuşunun başına konmak üzere olduğunu sezmişti.

"Kızım" dedi, "sizin gibi güzel, ince bir kadının budala bir kocayla yaşamasının ne demek olduğunu bilirim; hele adam bir de kıskançsa büsbütün çekilmez. Kocanız hem budala hem kıskanç, bu nedenle durumunuzu çok iyi anlıyorum. Lafı uzatmadan söylüyorum çareyi. Çare, Ferondo'nun kıskançlıktan kurtulması. İlacını da biliyorum. İlacın ne olduğunu söylemem, size açacağım sırrı saklamak sözü vermenize bağlı."

Kadın şunları dedi:

"Hiç merak etmeyin efendim, ölürüm de kimseye söylemem diyeceklerinizi. İlacı anlatın siz."

Başpapaz şu karşılığı verdi:

"Kocanızın iyileşmesi için arafa gitmesi gerek."

"Ölmeden nasıl gider arafa?" dedi kadın.

"Ölüp de gidecek, karşılığını verdi papaz. Kıskançlığının kefaretini ödedikten sonra, yeniden yeryüzüne dönmesi için Tanrı'ya dualar edeceğiz biz, Tanrı da dualarımızı kabul edecek."

"Dul mu kalacağım öyleyse?" diye sordu kadın.

"Evet, bir süre dul kalacaksınız. Evlenmeye kalkışmayacaksınız, yoksa Tanrı'nın gücüne gider. Ferondo döndüğünde

yine onun karısı olacağınız için, kıskançlığı artabilir adamın."

"Kabul" dedi kadın, "yeter ki kocam iyileşsin, ben de göz altında yaşamaktan kurtulayım. Ne gerekiyorsa yapın."

Bunun üzerine başpapaz şöyle dedi:

"Yaparım da, önce karşılığında bana ne vereceğinizi öğrenmek isterim."

"Ne isterseniz" dedi kadın. "Ama benim gibi bir kadının size verecek neyi olabilir ki?"

Başpapaz şu karşılığı verdi:

"Siz de bana, benim size verdiğim şeyi verebilirsiniz madonna. Ben sizin iyiliğiniz, esenliğiniz için elimden geleni yapacağım, siz de benim için aynı şeyi yapar, esenliğe kavuşturabilirsiniz beni."

"İstediğiniz bu olsun" dedi kadın.

"Öyleyse" dedi başpapaz, "beni sevecek, size sahip olma zevkini bağışlayacaksınız bana. Sizin için yanıp tutuşuyorum."

Bu sözleri duyan kadın şaşırmıştı. Şu karşılığı verdi:

"Nasıl böyle bir istekte bulunabilirsiniz? Ben sizi bilge bir kişi sanıyordum. Bilge kişilerin, kendilerine akıl danışmaya gelen kadınlara böyle davranmaları yakışık alır mı?"

"Güzelim" dedi "başpapaz, şaşacak bir şey yok bunda. Bilgeliğime gölge düşmez. Bilgelik insanın ruhundadır. Oysa ben sizden bedeninizi istiyorum. Güzelliğiniz öyle etkili ki, içimdeki sevgi böyle davranmaya zorluyor beni. Güzelliğinizle her kadından daha çok övünebilirsiniz, çünkü cennetin güzelliklerini bilen ermişlerin bile aklını çeliyor güzelliğiniz. Kaldı ki, papaz da olsam, ben de erkeğim ve gördüğünüz gibi yaşlı da sayılmam daha. Yapacağınız işe gelince, hiçbir sakıncası yok. Tersine istekli olmanız gerekir. Ferondo arafta olduğu süre boyunca, geceleri size eşlik edip, onda bulduklarınızı

bende bulmanızı sağlayacağım. Kimsenin bir şeyden haberi olmayacak. Çünkü kimse benden böyle bir şey beklemez, tıpkı az önce sizin de beklemediğiniz gibi. Tanrı'nın ayağınıza getirdiği kısmeti tepmeyin. Dediklerime uyup da, elde edeceklerinizi elde etmek için can atan ne kadar çok kadın var bilseniz. Bir de, çok güzel, çok pahalı takılarım var. Sizden başkasına gitsin istemiyorum. Ne olur güzelim, sizin için seve seve yaptıklarımı, siz de benim için yapın."

Kadın başını önüne eğmişti, evet demeyi kendine yakıştıramıyor, nasıl hayır diyeceğini düşünüyordu. Kadının karşılık vermekte geciktiğini gören başpapaz, yarı yarıya aklının yattığı sonucuna vardı. Az önce söylediğine benzer bir sürü şey daha söyledi. Sonunda kadın utana sıkıla, her isteğini yerine getireceğini söyledi, ancak önce Ferondo arafa gitmeliydi. Bu yanıta çok sevinen başpapaz:

"Hemen göndeririz" dedi. "Söyleyin ona, yarın ya da öbürgün gelip beni görsün."

Bunu dedikten sonra, kadının avcuna çok güzel bir yüzük sıkıştırıp, yolcu etti onu. Yüzüğe çok sevinen kadın, armağanların arkasının geleceğini düşündü. Arkadaşlarını bulup onlara başpapazı öve öve bitiremedi. Sonra hep birlikte evine gittiler. Birkaç gün sonra Ferondo manastıra uğradı. Başpapaz onu görür görmez, arafa gönderme işlemine başladı. Bunun için, doğulu bir Prens'ten aldığı çok marifetli bir tozdan yararlanacaktı (Prens'in dediğine göre, Dağlar Kralı* da birini uyutup cennete götürüp getirmek için bu tozu kullanıyordu ve toz hiçbir zarar vermediği gibi, etkisi süresince insan

* Marco Polo'nun da *Il Milione*'de sözünü ettiği haydut. Söylenceye göre, eline geçirdiği insanları uyutarak bir şatoya götürür, çetesine katılanlara bu şatonun ancak cennette bulunabilecek zevklerinden yararlanma hakkını tanırdı.

sanki ölmüş gibi oluyordu.) Başpapaz, üç günlük uyku sağlamaya yetecek tozu, bir bardak tortulu şaraba katıp, hücresine gelen Ferondo'ya içirdi. Sonra adamı avluya götürüp, öbür papazlarla birlikte, budalalıklarını alaya almaya başladı. Çok geçmeden, toz etkisini gösterdi. Ferondo'yu öyle bir uyku bastırdı ki, ayakta dururken gözleri kapandı ve yere yuvarlanıp sızdı.

Başpapaz büyük bir telaşa kapılmış gibi davrandı. Adamın üstündekileri gevşettiler, soğuk su getirip yüzüne serptiler, kendine gelmesi yeniden yaşama dönmesi için, mide yanmasına ya da baygınlığa yol açabilecek başka şeylere karşı ne yapmak gerekirse yaptılar. Bunca çabaya karşın nabzın atmadığını, yaşama belirtisi olmadığını gören başpapazla papazlar adamın öldüğü sonucuna vardılar. Karısına yakınlarına haber saldılar. Karısıyla kadın akrabaların bir süre başında ağlaştıkları ölüyü, başpapaz giysilerini çıkarttırmadan bir tabuta koydurdu. Dul kadın evine döndü. Küçük oğluyla birlikte eve kapanıp, Ferondo'nun geride bıraktığı varlığı oradan yönetmeye başladı.

Tam o gün, Bologna'dan bir papaz gelmişti başpapazın yanına. Bu papaza büyük güveni olan başpapaz, gece yarısı onunla birlikte Ferondo'yu sessizce mezardan çıkarttı. Ferondo'yu, kusur işleyecek papazların kapatılması için yapılmış, içine ışık bile sızmayan bir mahzene götürdüler. Üstündekileri çıkartıp papaz giysileri giydirdikten sonra, kendine gelinceye dek yatması için bir saman yığınının üstüne uzattılar. Başpapazın bilgilendirdiği Bologna'lı papaz, Ferondo'nun kendine gelmesini beklemeye koyuldu. Olup bitenden kimsenin haberi yoktu.

Ertesi gün başpapaz, yanına birkaç papaz alıp kadına başsağlığı dilemeye gitti. Yas giysilerine bürünmüş üzüntülü kadına avutucu sözler söyledikten sonra, üstü kapalı bir biçim-

de, verdiği sözü anımsattı. Kadın özgürdü artık, ne Ferondo vardı, ne de başka bir engel, üstelik başpapazın parmağında güzel bir yüzük ışıyordu. Hazır olduğunu söyledi, ertesi gece için sözleştiler. O gece başpapaz üstüne Ferondo'nun giysilerini giydi, yanına öteki papazı da alıp kadının evine gitti, sabaha dek güzellikler, zevkler tattıktan sonra manastıra döndü. Artık sık sık gidip geliyordu böyle. Yolda karşılaştığı insanlar, onu dolaşarak kefaretini ödeyen Ferondo'nun ruhu sanıyorlardı. Bir sürü söylenti çıktı beldede bu konuda. Kadının da kulağına ulaştı bunlar, ama o her şeyi biliyordu zaten.

Bu arada Ferondo kendine gelmiş, ama nerede olduğunu anlayamamıştı. Bologna'lı papaz, Ferondo'nun ayıldığını görünce, korkunç çığlıklar atarak mahzene girmiş, elindeki sopalarla adamı dövmeye başlamıştı. Ferondo ağlıyor, bağırıyor, bir yandan da soruyordu:

"Neredeyim ben?"

"Araftasın."

"Arafta mıyım? Öldüm mü öyleyse?"

"Öldün ya."

Ferondo, kendisi, karısı, çocuğu için gözyaşı dökmeye, ileri geri söylenmeye başlamıştı. Papazın kendisine yiyecek içecek getirdiğini görünce sordu:

"Ölüler yemek yer mi?"

"Elbette. Bu getirdiklerimi ruhuna dua okunsun diye, karın bu sabah kiliseye yolladı, Yüce Tanrı da sana vermemizi buyurdu."

"Yüce Tanrı yardımcısı olsun onun! Ölmeden önce öyle severdim, öyle severdim ki onu, bütün gece kollarımın arasına alır durmadan öperdim, iştahım kabardığında başka şey de yapardım."

Karnı çok acıkmıştı, büyük bir iştahla yemeği yemeye şarabı içmeye koyuldu.

"Olacak şey değil" dedi, "papazlara duvarın dibindeki fıçının şarabından göndermemiş."

Yemek sona erince papaz yine saldırıp bir güzel sopa daha attı Ferondo'ya. Ferondo bir yandan bağırıyor, bir yandan da soruyordu:

"Ne diye dövüyorsun beni?"

"Tanrı böyle buyurdu. Günde iki kez sopa yiyeceksin."

"Suçum ne peki?"

"Kıskançlık, beldenin en iyi kadını olan karını kıskanıyordun."

"Haklısın" dedi Ferondo, "şeker gibi bir kadındı, baldan bile tatlıydı. Yüce Tanrı'nın erkeklerin kıskanç olmalarına kızdığını bilmiyordum, bilsem kıskanmazdım."

"Bunu öbür tarafta öğrenmen, huyundan vazgeçmen gerekirdi" dedi papaz. "Günün birinde yeryüzüne dönersen, kulağına küpe olsun da kıskançlıktan kurtul diye, sopa atıyorum sana."

"Öldükten sonra yine dönülebilir mi, öteki tarafa?" diye sordu Ferondo.

"Dönülür, yeter ki Tanrı istesin."

"Bir gün ben de dönecek olursam, dünyanın en iyi kocası olacağım. Ne döveceğim, ne kötü söz söyleyeceğim, olsa olsa bu sabah gönderdiği şarap için iki çift söz ederim; bir de niye mum göndermeyip, bana yemeği karanlıkta yedirdiğinin hesabını sorarım."

"Mum göndermişti" dedi papaz, "ama ayinde yaktılar hepsini."

"İnandım dediğine. Dünyaya dönersem karıma hiç karışmayacağım, canı ne istiyorsa yapsın. Bir şey soracağım sana, sen kim oluyorsun, niye beni dövüyorsun?"

"Ben de ölüyüm" diye karşılık verdi papaz, "Sardinyalıyım. Yanında çalıştığım efendime kıskançlığın övgüsünü yap-

tığım için Tanrı beni, seni yedirip içirmek sonra da pataklamak cezasına çarptırdı. İkimiz için de bir başka karara varıncaya dek, sürecek bu durum."

"Burada bizden başka kimse yok mu?" diye sordu Ferondo.

"Olmaz olur mu, belki bin kişi var. Ama ne sen onları görüp işitebilirsin, ne de onlar seni."

"Bizim oralardan ne kadar uzaktayız?"

"Oho! Belki bin mil uzaktayız."

"Amma uzaktaymışız" dedi Ferondo, "dünyanın dışına çıkmışız anlaşılan."

Buna benzer şeyler söyleyip, karnını doyurup dayak atmayı sürdürerek, tam on ay tuttular Ferondo'yu mahzende. Ferondo'nun yokluğundan yararlanan başpapaz sık sık karısını görmeye gitti ve dünyanın en güzel saatlerini geçirdi onunla birlikte. Ama aksilik bu ya, kadın gebe kaldı. Gebe kaldığını hemen anlayıp başpapaza söyledi. Bunun üzerine Ferondo'yu bir an önce araftan yeryüzüne getirmek gerektiği sonucuna vardılar. Kocası döner dönmez, kadın gebe kalmış olacaktı. Ertesi gece başpapaz Ferondo'nun mahzenine gitti, sesini değiştirerek:

"Gözün aydın Ferondo" dedi, "yüce Tanrı seni dünyaya gönderiyor yine, üstelik karından bir çocuk sahibi olacaksın. Çocuğa Benedetto adını verirsin, çünkü yüce Tanrı başpapazın, karının dualarını ve ermiş Benedetto'nun hatırı için bağışladı seni."

Ferondo bu sözler üzerine havalara uçtu.

"İstediğin adı koyarım. Yüce Tanrı başpapazdan da, ermiş Benedetto'dan da, dünya güzeli karımdan da razı olsun."

Başpapaz suçluya gönderdiği şarabın içine, onu dört saat uyutmaya yeterli toz kattı. Uyuyunca giysilerini giydirdi, papazla birlikte sessizce, daha önce gömülmüş olduğu mezara yerleştirdi.

Gün ağarırken Ferondo kendine geldi. Bir delikten, on aydır hasret kaldığı gün ışığı sızıyordu. Canlı olduğunu anlayınca bağırmaya başladı:

"Kurtarın beni, kurtarın beni!"

Bir yandan da kafasıyla üstündeki kapağı itiyordu. Öyle güçlü itiyordu ki, kapak yerinden oynamıştı. Sabah duasını bitirmiş olan papazlar da gürültüyü duyup gelmişlerdi. Sesini tanıdıkları Ferondo'nun mezardan çıkmak üzere olduğunu gördüler. Öyle bir korkuya kapıldılar ki, koşa koşa kaçıp başpapazın yanına gittiler. Duasını yeni bitirmiş gibi davranan başpapaz, yerinden doğruldu:

"Korkuya kapılmayın evlatlarım" dedi. "Bir haçla okunmuş su alıp, benimle gelin. Gidip, yüce Tanrı'nın gücünün bize neler göstereceğini görelim."

Başpapazın dediği gibi yaptılar. Mezardan çıkmış olan Ferondo'nun yüzü, aylardır ışık yüzü görmediği için sapsarıydı. Başpapazı görünce ona doğru koşup ayaklarına kapandı.

"Sizin, ermiş Benedetto'nun, bir de karımın duaları sonucunda araf işkencelerinden kurtulup yine yeryüzüne döndüm. Bugün de, yarın da Tanrı razı olsun sizden."

Başpapaz şunları dedi:

"Yüce Tanrı'nın gücü her şeyin üstündedir. Yüce Tanrı seni yeryüzüne döndürdüğüne göre, hemen git, sen bu dünyadan göçeli beri gözyaşları dinmeyen karını sevindir evladım. Bundan böyle de Tanrı yolundan ayrılma."

"Haklısınız messere, dediklerinizi yerine getireceğim. Karımı bulup öpeceğim, bilseniz ne çok seviyorum onu."

Başpapaz papazlarla kalınca bu olay karşısında duyduğu hayranlığı dile getirdi ve *Miserere** duasının okunmasını iste-

---

* Bu sözcükle başlayan ve özellikle cenaze törenlerinde okunan ilahi. Davut peygamber mezamirinin ellincisi.

di. Bu arada Ferondo köye dönmüştü. Ama her gören korkunç bir şey görmüş gibi kaçıyordu ondan; ölüp de dirildiğini anlatmaya kalkması bir işe yaramıyordu. Karısı bile korkuyordu. Bir süre sonra, hortlak değil de, canlı olduğu anlaşılınca ortalık duruldu. Soru yağmuruna tutulan Ferondo, sorulanlara bilgiç yanıtlar veriyor, herkese ölü akrabalarının ruhlarından haberler aktarıyor, arafta başına gelenleri ballandıra ballandıra anlatıyordu. Son olarak da, dirilmeden önce Cebrail'in ağzından duyduklarını aktardı.

Böylece Ferondo evine dönmüş, malına mülküne kavuşmuş, üstelik karısını da gebe bırakmış, daha doğrusu gebe bıraktığını sanmıştı. Gebelik süresi için geri zekâlıların biçtikleri dokuz ayın* tam sonunda kadın bir erkek çocuk doğurdu. Çocuğa Benedetto Ferondi adını verdiler.

Ferondo'nun geri dönüşü, anlattıkları herkesin onun ölüp de dirildiğine inanması sonucunu doğurmuş, başpapazın saygınlığı daha da artmıştı. Kıskançlığı yüzünden bir dolu dayak yiyen Ferondo, kıskançlıktan kurtulmuş, böylece başpapazın kadına verdiği söz de yerine gelmişti. Kadın bu durumdan çok hoşnuttu. Kocasının yanında mutlu bir yaşam sürüyordu. Ama arada, en önemli gereksinmelerini bilgece karşılamış olan başpapazla buluşuyordu yine.

* Kırk hafta süren gebelik süresi dokuz ayı aşar.

IX

*Gillette de Narbonne Fransa kralının çıbanını iyileştirir. Karşılığında Bertrand de Rousillon ile evlenmek ister. İstemeye istemeye evlenen Bertrand, öfkelenip Floransa'ya gider ve burada bir kıza tutulur. Kızın yerine geçen Gilette kocasıyla yatarak iki oğlan doğurunca Bertrand onu sever ve karısı bilir.**

Lauretta'nın öyküsü sona erince, Dioneo'nun ayrıcalığı bir yana bırakılırsa, bir tek kraliçe kalmıştı öykü anlatmayan. Kraliçe kimsenin bir şey demesini beklemeden anlatmaya başladı:

Lauretta'nın öyküsünün ardından, güzel bir öykü anlatabilmek bilmem kolay mı? İyi ki, son öyküyü en başta dinlemedik, yoksa öbür öyküleri beğenmekte zorlanırdık. Ben de, şimdi anlatacağım öykünün ilgi uyandırmamasından çekiniyorum. Ama yine de, bugünün konusuna uygun bir öykü anlatacağım size.

Fransa krallığında Isnard adında bir soylu yaşıyordu. Rousillon kontu olan Isnard'ın sağlığı bozuk olduğu için, Narbonne'lu Gérard adında bir hekimi yanından hiç eksik etmezdi. Kontun Bertrand adında sevimli, güzel, küçük bir oğlu vardı. Tek evlat olan Bertrand yaşıtlarıyla birlikte büyüyordu. Bunların arasında, hekimin kızı Gilette** de vardı.

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.
** Gilles'in küçültülmüş dişil hali.

Gilette yaşından beklenmeyecek bir coşkuyla Bertrand'ı seviyordu.

Kont ölünce Bertrand'ın bakımını kral üstlendi* ve Bertrand Paris'e gitti. Bu olay genç kızı son derecede üzdü. Aradan çok geçmeden kızın babası da öldü. Kız, elinde olsa Paris'e gidip Bertrand'ı bulacaktı ama, varlıklı olduğu, tek başına kaldığı için sıkı bir gözetim altında tutulduğundan isteğini gerçekleştiremedi. Gelinlik çağı geldiğinde, Bertrand'ı unutamamıştı. Akrabalarının önerdikleri adayların hiçbiriyle evlenmeyi kabul etmiyor, gerekçe de göstermiyordu. Bertrand'ın çok yakışıklı bir delikanlı olduğunu duymuş, ona beslediği sevgi daha da artmıştı. İşte bu sırada, Fransa kralının göğsünde çıkan bir çıbanın geçmediği, krala çok ağrı, sıkıntı verdiği haberi yayıldı. Hekimler çıbanı kurutacak yerde, daha da azdırmışlardı. İyi bir hekim bulamayan kral umutsuzluğu kapılmıştı, ne hekim, ne ilaç, ne de bakım istiyordu artık.

---

* Kral, tımar sahiplerinin yetimlerini yetiştirmekle yükümlüydü.

Bu haberi duyan genç kız büyük bir sevince kapıldı. Paris'e gidebilmek için uygun bir gerekçe bulmuştu. Üstelik, sandığı hastalık sözkonusu ise, kralı iyileştirip, karşılığında Bertrand ile evlenebilirdi. Babasından birçok ilaç öğrenmişti. Şifalı otları karıştırıp, çıbana iyi gelecek bir merhem hazırladı. Sonra da bir ata atlayıp Paris'e gitti.

İlk işi Bertrand'ı görmek oldu. Sonra kralın yanına varıp, çıbana bakmasına izin vermesini istedi. Kral, böyle güzel, sevimli bir kızın isteğine hayır diyemedi, çıbanı gösterdi. Kız çıbanı görür görmez, iyileştirebileceğini anladı.

"Monsenyör" dedi, "size hiç sıkıntı vermeden, canınızı yakmadan, Tanrı'nın izniyle sekiz günde iyileştiririm yaranızı. Yeter ki, siz izin verin."

Kral kızın sözlerini küçümsedi. Kendi kendine "Dünyanın en iyi hekimlerinin yapamadıklarını, bu bacak kadar kız mı yapacak?" dedi. Kıza iyi niyeti için teşekkür etti, artık hekim sözü dinlememek kararı aldığını söyledi. Genç kız üsteledi:

"Monsenyör, genç, üstelik kadın olduğum için beni küçümsüyorsunuz. Ama size hekim olmadığımı, sizi Tanrı'nın izni ve sağlığında çok ünlü bir hekim olan babam Gérard de Narbonne'dan edindiğim bilgilerle iyileştireceğimi söylememe izin verin."

Bunun üzerine kral kendi kendine: "Belki de Tanrı göndermiştir, ağrısız sızısız, üstelik kısa sürede iyileştireceğini söylüyor, denersem ne çıkar?" dedi. Bu karara varınca şunları dedi:

"Andımı bozduruyorsunuz bana, iyileştiremezseniz ne cezaya çarptırayım sizi?

Kız karşılık verdi:

"Monsenyör, göz altında tutun beni, sekiz günde iyileşmezseniz, ateşe atın. Ama, sizi iyileştirecek olursam, ne ödül vereceksiniz?"

Kral şu karşılığı verdi:

"Belli ki daha kocanız yok. İyileşirsem sizi iyi, soylu biriyle evlendiririm."

Kız krala şunları dedi:

"Monsenyör, beni evlendirecek olmanıza sevindim. Ama eşimi kendim seçmek isterim, oğullarınızda, ailenizden birinde de gözüm yok."

Kral bu isteği kabul etti. Genç kız sağaltıma başladı, belirlenen süre dolmadan kral iyileşti. Sağlığına kavuşan kral:

"Evlenmeyi hak ettiniz kızım" dedi.

Kız şu karşılığı verdi:

"Monsenyör, öyleyse ilk gençliğimde sevmeye başladığım, bugün de hâlâ sevdiğim Bertrand de Roussillon ile evlendirin beni."

Bu istek kralın gözünde büyüdü, ama bir kez söz vermişti, sözünden dönemezdi. Delikanlıyı çağırttı:

"Bertrand, dedi, artık büyüdünüz tam bir erkek oldunuz. Beldenizin yönetimini ele almanın, sizin için uygun gördüğümüz bir kızla evlenmenin zamanı geldi."

"Kim bu kız, monsenyör?" diye sordu Bertrand.

Kral şu karşılığı verdi:

"İlaçlarıyla beni sağlığıma kavuşturan kız."

Bertrand kızı görmüş, güzel bulmuştu. Ne var ki, kendisi gibi soylu değildi. Küçümser bir sesle:

"Monsenyör" dedi, "bana eş olarak o hekim kızı mı düşündünüz? Tanrı'nın gücüne gitmesin ama, onunla evleneceğime hiç evlenmem daha iyi."

Kral şunları dedi:

"Verdiğimiz sözden geri dönmemizi mi istiyorsunuz? Beni iyileştirirse sizinle evlendirmeye söz vermiştim."

"Monsenyör" dedi Bertrand, "neyim var neyim yoksa elimden alabilir, beni istediğinizle evlendirebilirsiniz elbette. Ama şunu bilin ki, bu evlilik mutluluk getirmeyecek bana."

"Mutlu olacaksınız" dedi kral. "Kız hem güzel, akıllı, hem de çok seviyor sizi. Size, soylu bir kadının vereceğinden daha çok mutluluk verecek."

Bertrand bir şey demedi. Kral buyruk verdi, düğün hazırlığı başladı. Düğün günü gelip çattığında, Bertrand istemeye istemeye de olsa, kendisini deli gibi seven genç kızla, kralın önünde nikâhlandı. Daha önce kararlaştırmış olduğu gibi, nikâhtan sonra memleketine gidip gerdeğe orada girmek istediğini söyleyerek kraldan izin istedi. Atına atladı ve memleketine gidecek yerde Toscana'ya gitti. Floransalıların Sienalılarla savaşmakta olduklarını görünce, Floransalıların yanında yer aldı. Bu davranışından hoşnut kalan Floransalılar onu hemen bir birliğe komutan yaptılar, dolgun bir maaş bağladılar. Bertrand uzun süre kaldı burada.

Yeni geline gelince, hiç de hoşnut değildi olup bitenden. Ama yine de, bir yolunu bulup Bertrand'ı yanına getirebileceğini umarak Rousillon'a gitti. Burada kontes olarak karşılandı. Kontun uzun süredir ortada olmaması nedeniyle yolsuzluk, aksaklık alıp yürümüştü. Kontes, bilgisi, çalışkanlığı, dürüstlüğüyle her şeyi yeniden düzene soktu. Halk çok sevdi kontesi, büyük bir sevgiyle bağlandı ona. Herkes, karısını beğenmeyen kontun tutumunu sert bir biçimde eleştirmeye başladı.

Genç kadın işleri düzene soktuktan sonra konta atlı iki ulak gönderdi, memleketine dönmeyişinin nedeni kendi varlığı ise, bu nedeni ortadan kaldırmak için çıkıp gidebileceğini bildirdi. Kont ulaklara çok sert bir yanıt verdi:

"Canı ne istiyorsa öyle yapsın. Parmağına şu yüzüğü takıp, kucağına da benim çocuğumu almadıkça, yanına adım atmam onun."

O yüzüğe çok önem veriyordu Bertrand, sahip olduğuna inandığı kimi özellikleri nedeniyle parmağından hiç çıkartmıyordu.

Ulaklar ileri sürülen iki koşulun gerçekleşmesinin zorluğunu görüp, konta söz geçiremeyeceklerini anlayınca geri döndüler, yanıtı kadına aktardılar. Gilette bu yanıta çok üzüldü. İki koşulu nasıl yerine getirip de, kocasına kavuşabileceğini uzun uzadıya düşündü. Ne yapacağını kararlaştırdıktan sonra beldenin ileri gelen, akıllı kişilerini topladı. Onlara, içli sözlerle konta gönderdiği haberi ve aldığı yanıtı ayrıntılı bir biçimde anlattı. Amacının orada kalıp kontu sürekli olarak sürgünde bırakmak olmadığını söyledi, yaşamının bundan sonraki bölümünü, ruhunun kurtuluşu için kutsal yerleri ziyaret etmeye, hayır işleri yapmaya adayacaktı. Orada bulunanlardan beldeye sahip çıkmalarını, kendisinin Rousillion'dan ayrıldığını, bir daha buraya dönmeyeceğini kocasına bildirmelerini istedi.

Kontes konuşurken, dinleyenlerden çoğu gözyaşlarını tutamamıştı. Bu karardan dönmesi, orada kalması için ısrar ettilerse de bir sonuç elde edemediler. Genç kadın kalanları Tanrı'ya emanet ettikten sonra yanına yeğeniyle hizmetçisini aldı, hacı giysilerine büründü, parasını, mücevherlerini toplayıp, nereye gittiğini kimseye söylemeden yola çıktı. Hiç mola vermeden Floransa'ya vardı. Dul bir kadının işlettiği küçük bir hana indi. Kendini parasız bir hacı gibi gösterip, kocasıyla ilgili bilgi toplamaya koyuldu. Hemen ertesi gün Bertrand'ın at üstünde, birliğinin başında hanın önünden geçtiğini gördü. Kocasını tanımıştı ama yine de hancı kadına kim olduğunu sordu. Hancı kadın:

"Kont Bertrand adında, soylu bir yabancı, karşılığını verdi. Çelebi, efendi insandır, çok sevilir. Bize komşu, çok iyi ama yoksul bir ailenin kızına abayı yakmış. Kız çok namuslu ancak yoksul olduğu için evlenemiyor. Anasıyla birlikte oturuyor. Anası çok aklı başında bir kadındır. Anası olmasa kız belki kontun hoşuna gidecek şeyi yapardı."

Kontes istediği bilgiyi edinmişti. Durumu ayrıntılı bir biçimde değerlendirerek kararını verdi. Kontun gönül verdiği kızla anasının adlarını, oturdukları yeri öğrendi. Bir gün hacı giysilerini giyip, çat kapı evlerine gitti. Kadının da, kızın da oldukça yoksul olduklarını gördü. Kadınla başbaşa görüşmek istediğini söyledi. Kadın yerinden kalktı, bir başka odaya aldı onu. Oturur oturmaz kontes söze girdi:

"Yanılmıyorsam, siz de benim gibi feleğin sillesini yemişsiniz, madonna. Ama isterseniz, hem kendi yaralarınızı, hem de benimkileri sarabilirsiniz."

Kadın, en büyük isteğinin içinde bulunduğu durumdan kurtulmak olduğu, karşılığını verdi. Kontes sözünü sürdürdü:

"Her şeyden önce ağzınızın çok sıkı olması gerek. Size söyleyeceklerimi başkalarına aktaracak olursanız ikimizin de başına dert açarsınız."

"Ne istiyorsanız söyleyebilirsiniz bana, söyleyecekleriniz bende kalır."

Bunun üzerine kontes kim olduğunu, sevda ateşinin gönlüne düştüğü ilk günden o güne dek başından geçenleri anlattı. Daha önce kulağına böyle dedikodular çalınmış olduğu için, kadın duyduklarına inandı ve kontese acımaya başladı. Başından geçenlerin öyküsünü tamamlayan kontes sözünü şöyle sürdürdü:

"Dertlerimi, kocamı elde etmek için yapmam gereken iki şeyin ne olduğunu öğrendiniz. Bunları bana ancak siz sağlayabilirsiniz, çünkü duyduğuma göre, kocam kızınızı çılgın gibi seviyormuş."

Kadın şunları dedi:

"Madonna, kontun kızımı sevip sevmediğini bilemem, ancak seviyormuş gibi davrandığı doğru. Ama bu konuda size nasıl yardımcı olabilirim ki?"

"Madonna, hemen söyleyeceğim" diye karşılık verdi

kontes. "Ama daha önce, bana yardımcı olmakla elinize ne geçeceğini bilmenizi istiyorum. Evlenme çağına gelmiş olan güzel kızınızı, parasızlık nedeniyle evlendiremediğinizi görüyorum. Bana yapacağınız yardıma karşılık size, kızınızın iyi bir evlilik yapması için gerekli drahomayı vereceğim."

Eli darda olan kadın bu öneriye çok sevindi, ama yüreğinin temizliği şöyle demesine yol açtı:

"Madonna, sizin için ne yapabileceğimi söyleyin, elimden geliyorsa yerine getiririm, ötesi size kalmış bir şey."

Bunun üzerine kontes şunları dedi:

"Sizden istediğim, güvendiğiniz biriyle kocama haber gönderip, kızınızın onun her isteğini yerine getirmeye hazır olduğunu, ancak bunun için, kontun kendisini gerçekten sevdiğine inanmak istediğini, kont parmağından eksik etmediği ve çok değer verdiği yüzüğü göndermedikçe bu sevgiye inanmayacağını bildireceksiniz. Kont yüzüğü gönderirse bana verecek, ona da kızınızın isteğini yerine getirmeye hazır olduğunu söyleyeceksiniz. Gizlice buraya geldiğinde de, kızınızın yerine beni sokacaksınız yatağa. Yüce Tanrı gebe kalmamı sağlarsa, parmağına yüzüğünü takar, kucağıma çocuğunu alır ona kavuşurum. Her kadın gibi kocamın yanında ömür sürmemi sağlamış olursunuz."

Kızının namusuna söz gelir düşüncesiyle, ilkin kadının pek aklı yatmadı bu işe. Ama kontesi kocasına kavuşturmak gibi hayırlı bir iş yapacağını, kontesin iyi niyetli ve kocasına bağlı olduğunu düşününce istenileni yapmayı kabul etti. Bir iki gün içinde, hiç kimseye bir şey sezdirmeden kontun onca sevdiği yüzüğü elde ettiği gibi, kontesi kızıymış gibi kontun yatağına sokmayı da başardı.

Kontun büyük bir istekle katıldığı daha ilk birleşmede, Tanrı'nın izniyle kadın gebe kaldı, hem de doğum zamanı geldiğinde ortaya çıktığı gibi, iki oğlana gebe kaldı. Kontes bir

kez değil, sık sık kontun kolları arasında olmanın mutluluğunu yaşadı. Büyük bir gizlilik içinde buluştukları için, hiç kimse bir şey duymadı. Kont da karısıyla değil, sevdiği kızla birlikte olduğunu sandı hep. Sabah ayrılırken kontun verdiği değerli, güzel mücevherleri kontes özenle saklıyordu. Kontes gebe kaldığını anlayınca, kadına daha fazla yük olmak istemedi:

"Madonna" dedi, "Tanrı'nın izni, sizin de yardımınızla istediğimi elde ettim. Artık iyiliğinizin karşılığını verip gitmek zamanı geldi."

Kadın, bu sonuca sevindiğini, yaptıklarını bir karşılık beklediği için değil, içinden geldiği için yaptığını söyledi. Bunun üzerine kontes:

"Madonna" dedi, "dedikleriniz çok duygulandırdı beni. Ben de size yaptığınız bir işin karşılığını verecek değilim, bir gönül borcunu yerine getireceğim."

Bunun üzerine parasızlık içinde kıvranan kadın, utana sıkıla, kızını evlendirebilmek için yüz liret istedi. Kadının isteğini sınırlayan utancı sezen kontes beş yüz liretle, bir o kadar değerde mücevher verdi. Kadın çok sevindi, kontese nasıl teşekkür edeceğini bilemedi. Kontes hana dönünce, kadın, Bertrand'ın haberci göndermesini, ya da kalkıp gelmesini önlemek için kızıyla birlikte köydeki akrabalarının yanına gitti. Bertrand ise, kontesin gittiğini öğrenmiş, adamlarının çağrısına uyarak memleketine dönmüştü.

Kocasının Floransa'dan ayrılıp memleketine gittiğini öğrenen kontes çok sevindi buna. Doğuma kadar Floransa'da kaldı ve babalarına çok benzeyen iki oğlan dünyaya getirdi, çocuklarının özenle beslenmesini sağladı. Artık sırası geldiğine karar verince, yola çıkıp hiç tanınmadan Monpulier'ye*

* Montpellier.

geldi. Burada birkaç gün dinlendi, kontla ilgili bilgiler edindi, onun nerede oturduğunu öğrendi. Büyük ermişler yortusu sırasında Roussillon'da bir şölen vereceğini, şölene erkeklerin yanısıra kadınların da katılacağını öğrendi. Sırtındaki hacı giysileriyle, o da gitti şölene. Kontun sarayında kadınlarla erkekler masaya oturmak üzereydiler. Üstünü değiştirmeden kucağında iki çocuğuyla yemek salonuna giren kontes, kontu görünce ayaklarına kapandı. Gözyaşları içinde:

"Senyör, dedi, bahtsız karınım ben. Ülkene dönüp, yönetimin başına geçesin diye, aylardır diyar diyar dolaştım. Sana yolladığım iki ulak aracılığıyla bildirdiğin koşullara uymanı istiyorum senden Tanrı adına. İşte kucağımda senden olma bir değil, iki oğlan, parmağımda da senin yüzüğün. Sözünü tutup, karın olarak bağrına basmak zorundasın artık beni."

Yüzüğü tanıyan, çocukların tıpatıp kendisine benzediklerini gören Bertrand, şaşırıp kalmıştı.

"Nasıl oldu peki bu iş?" diye sormaktan kendini alamadı.

Kontes, kontun ve orada bulunanların şaşkın bakışları arasında, olup biteni ayrıntılarıyla anlattı. Kont anlatılanların doğru olduğunu gördü, kadının inadına, becerisine diyecek söz bulamadı. Nurtopu gibi iki çocuğun varlığı ve sözünü yerine getirme zorunluğu karşısında, kadınlı erkekli dinleyicilerin de isteklerine uyarak, inadından vazgeçip karısının yasal haklarını tanıdı. Kontesi ayağa kaldırdı, kucaklayıp öptü, karısı, çocuklarının anası bildiğini duyurdu herkese. Konumuna uygun giysiler getirtip, karısına giydirdi. Orada hazır bulunanlar da, olayı duyan herkes de çok sevindi buna. O gün başlatılan kutlamalar günlerce sürdü. Bertrand karısına hep saygı gösterdi, el üstünde tutup büyük bir coşkuyla sevdi.

X

Dünyadan elini eteğini çeken Alibech'e,
keşiş Rustico şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretir.
*Kaçırılan Alibech, Neerbale'nin karısı olur.**

Dioneo kraliçenin öyküsünü büyük bir ilgiyle dinlemişti. Öykü sona erince, öykü anlatmayan bir tek kendisi kaldığı için, bir şey denilmesini beklemeden güleç bir yüzle söze başladı:

Sevgideğer kadınlar, şeytanın nasıl cehenneme atıldığını duymamışsınızdır. Anlattığınız öykülerin çizgisinden uzaklaşmaksızın, bunu öğreteceğim size. Bu bilgi belki de ruhunuzun kurtuluşuna yardımcı olur. En azından, yoksul kulübelerinden çok yaldızlı saraylarda, süslü odalarda kol gezen Sevda'nın kimi kez balta girmemiş ormanlarda, dağların yamaçlarında, mağaraların ıssızlığında da kendini belli ettiğini, gücünü her yerde duyurduğunu öğrenmiş olacaksınız.

Öykümüze gelirsek, Barberia'nın Capsa** kentinde yaşayan çok varlıklı birinin çocukları arasında, Alibech adında güzel, sevimli bir de kızı vardı. Hıristiyan olmayan kız, kentteki Hıristiyanların dinlerini, Tanrı'ya hizmet etmenin sevabını övdüklerini görünce, bunlardan birine Tanrı'ya hizmet etmenin en kolay yolunun ne olduğunu sordu. Adam Tan-

---

* La Fontaine bu öyküden esinlenerek bir masal yazmıştır.

** Ortaçağda Afrika'nın Mısır ile Atlas Okyanusu arasında kalan bölümüne Barberia adı veriliyordu. Capsa= Tunus'ta bugünkü Gafsa.

rı'ya en iyi hizmet etmenin yolunun, Tebaida* çölünün ıssızlığına sığınanlar gibi dünyadan el etek çekmek olduğu yanıtını verdi. Kız on dördünde ya var ya yoktu, üstelik oldukça saftı. Ertesi sabah, bilinçli bir kararın dürtüsünden çok, çocuksu bir isteğin etkisiyle, kimseye bir şey demeden Tebaida çölüne doğru yola çıktı. Bin bir güçlükle, yarı aç yarı tok yol alıp, birkaç günde çöle vardı. Uzaklarda bir kulübe görünce oraya yöneldi. Kapının önünde bir keşiş duruyordu. Kızı görünce şaşırdı, ne aradığını sordu. Kız Tanrı'nın esiniyle O'na hizmet edebilmek olanağı ve bu hizmeti nasıl yerine getireceğini öğretecek birini aradığını söyledi. Kızın çok güzel, çok körpe olduğunu gören keşiş, bu kızı yanında alıkoyacak olursa şeytanın aklını çelebileceğinden korktu. Kızı, bu kararı nedeniyle kutladı, karnını doyurması, susuzluğunu gidermesi için bitki kökü, yaban elma, hurma, su verdi. Sonra da:

---

* Eski Mısır'da başkenti Tebe olan bölge. Bugünkü Assuan'ın kuzeyi.

"Kızım" dedi, "biraz ileride bir keşiş var, öğrenmek istediklerini benden çok daha iyi öğretir sana. Ona git sen."

Kıza yolu da gösterdi. Öbür keşişin yanına varan kız, bu keşişten de aynı yanıtı aldı. Yolunu sürdüren kız, kendini Tanrı'ya adamış, iyi yürekli genç bir keşişin kulübesine vardı. Adı Rustico olan keşişe, yine aynı şeyleri söyledi. Genç keşiş öteki keşişler gibi kızı başından savmadı, kendisini zor bir sınava sokmak amacıyla kulübesine aldı, gece olunca da bir köşeye hurma dallarından küçük bir döşek yapıp, kıza bu döşekte yatmasını söyledi. Ne var ki, içindeki dürtüler keşişin erdemini kemirmeye başlamıştı. Nitekim fazla direnemedi, yenik düşüp teslim oldu. Kutsal düşünceleri, duaları, ilkeleri bir yana bırakıp, kızın körpeliğinden güzelliğinden başka bir şey düşünemez oldu. Ama onun iyi niyetini sömürmüş duruma düşmemesini sağlayacak bir yol bulmalıydı. Kıza bir iki soru sorunca, daha erkek tanımadığını ve gerçekten de göründüğü gibi saf olduğunu anladı. Kızın tadını tadabilmek için, Tanrı'ya hizmet etmek gerekçesine sığınabilirdi. Ona uzun uzadıya, şeytanın Tanrı'nın baş düşmanı olduğunu anlattı. Tanrı'ya hizmet etmenin en iyi yolu ise, şeytanı yüce Tanrı'nın vaktiyle atmış olduğu cehenneme atmaktı yine. Kız şeytanın cehenneme nasıl atıldığını sordu. Rustico:

"Şimdi göreceksin" dedi, "ben ne yaparsam, sen de öyle yap."

Üstündeki bir iki şeyi çıkartıp çırılçıplak kaldı. Kız da onun gibi soyundu. Sonra keşiş dua edecekmiş gibi diz çöktü, kıza da diz çöktürttü. Kızın güzelliği karşısında isteği kabaran Rustico'nun sapı dirildi. Alibech çok şaşırmıştı.

"Dışarı sarkan bu şey de ne Rustico?" dedi, "bende yok ondan."

"Sözünü ettiğim şeytan. Öyle canını yakıyor ki insanın, acısına zor dayanıyorum."

"Tanrı'ya şükürler olsun, böyle bir derdim yok, şeytan yok bende."

"Doğru diyorsun, ama şeytan yerine başka bir şey var sende, o da bende yok."

"Neymiş o?" diye sordu Alibech.

"Cehennemin var. Bana öyle geliyor ki, seni Tanrı gönderdi buraya beni kurtarman için. Bana acır da, canımı yakan şeytanı cehenneme atmama izin verirsen, hem bana yardım etmiş, hem de sevap işlemiş Tanrı'ya hizmet etmiş olursun. Bunun için gelmedin mi zaten buralara?"

İyi niyetli kız:

"Bende cehennem olduğuna göre, ne isterseniz yapın" dedi.

"Tanrı senden razı olsun kızım. Cehenneme atalım şunu da, rahat bıraksın beni."

Bunu dedikten sonra kızı küçük döşeklerden birine götürdü, Tanrı'nın lanetlediği şeytanı cehenneme atmak için nasıl durması gerektiğini gösterdi. Daha önce hiç cehenneme şeytan atmamış olan kızın, ilkin biraz canı yanar gibi oldu. Rustico'ya:

"Tanrı'nın düşmanı bu şeytan gerçekten de çok kötü olmalı, cehennemde bile rahat durmuyor, kötülük yapıyor" dedi.

"Her seferinde canın böyle acımayacak" yanıtını verdi Rustico.

Acımadığını göstermek için de, yataktan kalkmadan önce tam altı kez şeytanı cehenneme attılar. Öyle bir ezdiler ki başını, bir daha doğrultamadı. Ama bir süre sonra yine başını doğrultunca kız hemen üstüne düşeni yaptı. Bu oyun yavaş yavaş hoşuna gitmeye başlamıştı. Rustico'ya:

"Capsa'da, Tanrı'ya hizmet etmenin çok güzel bir şey olduğunu söyleyenler haklıymış, dedi. Şeytanı cehenneme at-

maktan daha zevkli bir şey var dersem yalan olur. Tanrı'ya hizmet etmekten başka bir şey yapmak aptallıkmış meğer."

İkide bir Rustico'ya:

"Ben buraya boş oturmaya değil, Tanrı'ya hizmet etmeye geldim. Hadi şeytanı cehenneme atalım" diyordu.

Şeytanı cehenneme atarken de kimi kez:

"Şeytan niye cehennemden kaçıyor anlamıyorum, diyordu. Cehennemin onu seve seve kabul edip ağırladığı gibi, o da seve seve orada kalmak istese dışarı çıkmazdı."

Kızın ikide bir Rustico'yu Tanrı'ya hizmet etmeye çağırması keşişi güçten kuvvetten düşürmeye başlamıştı. Bu nedenle kıza, şeytanı ancak kafasını kaldırdığında cezalandırıp cehenneme atmak gerektiğini söyledi.

"Tanrı'nın izniyle öyle bir ders verdik ki, dinlenip kendine gelmeye çalışıyor şimdi" dedi.

Bunun üzerine kız bir süre sustu. Ama Rustico'nun şeytanı cehenneme atmak isteğinde bulunmadığını görünce, bir gün:

"Rustico" dedi, "şeytan cezasını buldu, seni rahatsız etmiyor artık, ama cehennem hiç rahat vermiyor bana. Ben nasıl, şeytanın kafasını ezmek için cehennemle yardımına koştumsa, şimdi de senin yardımcı olup, şeytanınla cehennemin ateşini dindirmen gerek."

Bitki kökü ve sudan başka midesine bir şey gitmeyen Rustico, bu isteğe karşılık verebilecek güçte değildi. Cehennemin ateşini söndürmek için bir sürü şeytan gerektiğini, ama yine de elinden geleni yapacağını söyledi. Arada kızın gönlünü ediyordu, ama çabası kızın dişinin kovuğuna bile gitmiyordu. Tanrı'ya yeterince hizmet edemeyen kız sızlanıyordu hep.

Rustico'nun şeytanı ile Alibech'in cehennemi arasında, birinin aşırı isteği ötekinin isteksizliği nedeniyle baş gösteren

uyumsuzluk sürerken, Capsa'da çıkan bir yangında Alibech'in babası, anası, kardeşleri yanıp kül oldular. Ailenin malvarlığı Alibech'e kaldı. Bu sırada varını yoğunu har vurup harman savurmuş olan Neerbale adında bir genç, Alibech'in yaşadığını öğrenince peşine düştü, mahkeme geride mirasçı bırakmadan ölen babanın mirasına el koymadan önce kızı buldu. Kız istemese de, Rustico'nun da desteğiyle onu Capsa'ya götürerek nikâhladı. Böylece büyük bir malvarlığının sahibi oldu.

Neerbale daha Alibech'e elini sürmeden önce kadınlar çölde Tanrı'ya nasıl hizmet ettiğini sordular kıza. Alibech de şeytanı cehenneme atarak sevap işlediğini, Neerbale'nin, bu işi yapmasını engelleyerek büyük bir günah işlediğini söyledi. Kadınlar:

"Şeytanı cehenneme nasıl atıyordun?" diye sordular.

Alibech sözle ve göstererek nasıl attığını anlattı. Kadınlar kahkahalarla gülmeye başladılar, belki hâlâ da gülüyorlardır.

"Canını üzme kızım" dediler, "aynı iş burada da yapılır. Yüce Tanrı'ya hizmet etmede Neerbale yardımcı olur sana."

Bu olay ağızdan ağıza kentin her yerine yayıldı, Tanrı'ya hizmet etmenin en iyi yolu şeytanı cehenneme atmaktan geçer, özdeyişi ortaya çıktı. Denizleri aşıp her yere ulaşan bu özdeyiş hâlâ kullanılır.

Yüce Tanrı'nın gözüne girmek isteyen genç kadınlar, siz de şeytanı cehenneme atmayı öğrenin. Tanrı çok hoşnut kalır bundan, taraflar büyük zevk almış, büyük sevap işlemiş olurlar.

Dioneo'nun öyküsü dürüst kadınları belki bin kez güldürmüştü. Öykü sona erince kraliçe artık eğemenliğinin sona erdiğini anladı. Başından defne tacını çıkartıp, büyük bir özenle Filostrato'nun başına taktı ve:

"Bakalım, dedi, kurt mu kuzulara diş geçirecek, yoksa kuzular mı kurdu kovalayacaklar."

Bu sözler Filostrato'yu güldürdü:

"Bana sorarsanız, Rustico'nun Alibech'e öğrettiği gibi, kurtlar da kuzulara şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretmişlerdir. Bize kurt demeniz yanlış, çünkü siz de kuzu değilsiniz. Her neyse, bana verilen krallık görevini yükleniyorum."

"Bak Filostrato" dedi Neifile, "bize akıl öğretmeye kalkışman yersiz. Masetto ile rahibeleri düşünsene, bir deri bir kemik kalıp da kemikleriniz birbirine vurduğunda sizin de diliniz çözülür."

Kadınların lafın altında kalmadıklarını gören Filostrato, iğnelemeyi bırakıp krallık görevine verdi kendini. Kâhyayı çağırdı, her konuda gerekli bilgileri edindi, yönetiminden herkesin hoşnut kalması için gerekli gördüğü önlemleri aldı. Sonra da kadınlara döndü:

"Sevdalı kadınlar, güzelliğiniz hep dertler açtı başıma, Sevda'nın tutsağı kıldı beni. Aşağılansam da, boyun eğsem de, peşinden bilmediğim yerlere sürüklensem de, hep bir başkası için bırakıldım, durumum hep iyiden kötüye gitti. Ömrümün sonuna dek de böyle olacak. Bu nedenle yarınki öykülerin konusu da benim iç dünyamı yansıtsın, sevdaları mutsuz sona ulaşanlardan söz edelim istiyorum. Ne yaptığını çok iyi bilen birinin koyduğu adımın* da doğruladığı gibi, nasıl olsa benim de yazgım böyle."

Bunları dedikten sonra yerinden kalktı, yemek saatine dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı.

Bahçe öyle güzel, öyle iç açıcıydı ki, kadınlar bu güzelli-

* Filostrato= gönlü kırılmış.

ği bırakıp bir yere gidemediler. Güneşin etkisi azaldığı için önlerinden belki yüz kez atlaya zıplaya geçen oğlakları, tavşanları, bahçenin öbür hayvanlarını kolayca kovalayabiliyorlardı. Kadınların kimisi hayvanların peşine düştü. Dioneo ile Fiammetta, Guillaume ve Chastelaine de Vergi* için yazılmış dizeler okudular, Filomena ile Panfilo ise satranç oynadılar. Öyle ki, zaman akıp gitti, birden yemek saati geldi. Sofra güzel havuzun yanında kuruldu, akşam yemeği büyük bir neşe içinde yenildi. Sofra toplanınca, kraliçelerin daha önce çizmiş oldukları yoldan ayrılmak istemeyen Filostrato, Lauretta'dan bir şarkı söyleyip, dansı başlatmasını istedi. Lauretta:

"Monsenyör" dedi, "başkalarının yazdığı şarkıları bilmem, kendi yazdıklarım içinde de bu neşeli topluluğa uygun bir şarkı yok. Ama istiyorsanız, yine de bir şarkımı okurum."

Kral şu karşılığı verdi:

"Ne söylersen güzel söylersin sen, çekinmeden söyle."

Bunun üzerine Lauretta sıcak ama içli bir sesle şarkıya başladı:

Hangi kadın çekti
çektiğim acıları, aşk kırgınıyım
boşuna iç çekmelerim.

Gökyüzünü, her yıldızı yaratan,
güzel, alımlı, incelikli, sevimli
kılmış beni, yeryüzündeki
her seçkin kişi,
bende yansımasını bulsun diye

* Smillanme de Vergi ile karısının serüvenleri (XIII yüzyıl) ortaçağ edebiyatının sık sık yer verdiği, Fransızca bir şiire konu olmuştur.

onda var olan sonsuz ışığın;
oysa ölümlü insanlar
yeterince tanımıyor, okşayacak yerde
sevmiyorlar beni.

Bir sevgilim oldu, çok sevdi beni
kollarıyla sarıp gençliğimi
gönlüne yerleştirdi sevgimi,
gözlerimin ateşiyle tutuştu,
zaman uçup gitti
benimle tüketti kendini;
saygı gösterdim
bana bağlandı;
ne yazık! onsuzum artık.

Karşıma ateşli hem de kasıntılı
bir delikanlı çıktı, değerlerini
önüme serip beni kendine tutsak kıldı,
sonra durduk yerde
kıskanç kesildi;
bilmiyorum ne yapmalı,
bildiğim, birçok kişi için gelsem de
dünyaya, düşümde
hep aynı kişi.

Ne kara gündü o,
evet deyip nikâhlandım
dulluktan kurtulmak için; tüller içinde
güzeldim, sevinçliydim,
ama şimdi daha zor günlerim
kalmadı eski saygınlığım;
ey acılı düğün,

keşke ölseydim,
seni deneyecek yerde.

Ey güzel sevgili,
önceleri onca sevdiğim,
şimdi gökyüzünde
Yaratan'ın önünde,
bir başkası uğruna seni unutamayan
bana acı;
benim için yandığın ateşin
sönmediğini göster,
yine cennete döndür beni.

Lauretta burada sustu. Hepsi kadını dinlemiş ama söylediklerini aynı biçimde yorumlamamışlardı. Milanolular gibi düşünenler, yağlı bir domuzun güzel bir kızdan daha iyi olduğu sonucuna varmışlardı. Daha soylu, daha anlamlı, daha gerçekçi yorumlar getirenler de oldu ama, bunlara değinmenin sırası değil şimdi. Şarkıdan sonra kral çimenlerin çiçeklerin arasında meşaleler yaktırdı, gökyüzündeki yıldızlar kararıncaya dek şarkılar söyletti. Daha sonra yatmak zamanı geldiğine karar verdi. İyi geceler dileyerek, herkesin odasına çekilip yatmasını istedi.

Decameron'un üçüncü günü
sona eriyor,
Filostrato'nun başkanlığında başlayan
dördüncü günde,
mutsuz sonuçlanan sevdalardan
söz ediliyor

Çok sevgili kadınlar, bilge kişilerden duyduklarım, sık sık görüp okuduklarım, isteğin coşkulu, yakıcı rüzgârının yalnızca kulelerin doruklarında, ağaçların tepelerinde estiği sonucuna vardırmıştı beni. Yanılmışım. Fırtınaların ürkütücü öfkesinden, şiddetinden oldum olası kaçtım, kaçmaya çalıştım. Düzlüklere, vadilerin en derinine sığındım hep. Sizlere sunduğum, Floransa halk dilinde, düzyazı olarak yazılmış, başlıksız*, yalın, alçakgönüllü bu kısa öyküler, dediklerimin açık kanıtı. Ama yine de, rüzgâr üstüme üstüme esiyor, kökümü sökmeye çalışıyor, kıskançlık okları canımı acıtıyor. Yeryüzünde ancak kötülüğün kıskanılmadığını söyleyen bilge kişilere hak veriyorum.

Sağduyulu kadın dostlarım, öykülerimi okuyan kimi kişiler, sizlerden çok hoşlandığımı, size yaranmaya, sizi avutmaya,

---

* Öyküler yazıldıkça okura sunulduğu için, genel bir başlık altında derlenmemişlerdi daha. Boccaccio bu bölümde kadın okurlara seslenerek, öykülerine yöneltilen eleştirilere karşılık veriyor, eski Yunan güldürülerinde olduğu gibi, görüşlerini açıklayıp, yapıtının övgüsünü yapıyor.

hele daha da şom ağızlıların deyişiyle, sizi yüceltmeye çalışmamın dürüstlükle bağdaşmadığını söylüyorlar. Kimileri ise daha olgun davranıp, ben yaşta birinin bu gibi şeyler peşinde koşmasının, kadınlardan söz edip, kadınların gözüne girmeye çalışmasının yakışık almadığını söylüyorlar. Kimileri de ünüme sahip çıkıyor, ipe sapa gelmez öykülerle aranıza katılacak yerde, Parnas'ta Musa'ların* yanında kalmamın daha akla uygun olacağını ileri sürüyorlar. Ölçüyü büsbütün kaçıranlar, kendimi rüzgâra kaptırıp saçma sapan işler peşinde koşacak yerde, ekmek parası kazanmaya çalışmamın daha doğru olacağını söyleyenler de var. Kimileri de gösterdiğim çabaya karşı çıkıyor, size aktardığım olayların, anlattığımdan çok değişik olduklarını kanıtlamaya çalışıyorlar. Böylece değerli dostlarım, davanıza olan bağlılığım öyle sert rüzgârlara, öyle sivri dişlere, öyle keskin oklara hedef kıldı ki beni, sizlere hizmet edeyim derken hırpalandım, örselendim, yaralandım. Böyle şeylerden nasıl tiksindiğime Tanrı tanıktır. Beni savunmak sizlere düşse de, ben de eli kolu bağlı durmak istemiyorum; hak ettikleri ölçüde tepki göstermeyeceğim ama, kulaklarımı bu dedikodulardan temizleyecek küçük bir karşılık vermeden de edemeyeceğim, çünkü sayıları gittikçe artıyor bu gibilerin. Oysa daha işimin üçte birine bile gelmedim. Karşılık vermeyecek olursam, çalışmam sona erinceye dek bu saldırılar artıp beni tüketebilir, sizin gücünüz de, ne denli büyük olursa olsun, karşı koymaya yetmeyebilir.

Gereken yanıtı vermeden önce size bir öyküden bir bölüm aktarmak istiyorum. Öyküyü baştan sona anlatıp, size tanıttığım seçkin topluluğun öyküleriyle boy ölçüşmek istemiyo-

---

* Parnas= orta Yunanistan'da bir dağ. Yunan mitolojisine göre Apollon ile dokuz Musa bu dağda otururlardı. Batı dillerinde şiir, şairler anlamına da kullanılır.
Musa= esin perisi.

rum. Kaldı ki, aynı düzeyi tutturamadığımı hemen göreceksiniz.

Sözüm, bana saldıranlaradır.

Yıllarca önce bizim burada oturan, Filippo Balducci adında biri vardı. Soylu bir aileden gelmiyordu ama çok varlıklıydı ve konumunun gerektirdiği gibi davranmayı biliyordu. Adam evliydi ve karısını çok seviyordu, kadın da onun bir dediğini iki etmiyordu. Birlikte mutlu günler geçiriyor, mutluluklarını arttırmaktan başka bir amaç gütmüyorlardı. Ne var ki, günün birinde herkesin başına gelen, kadının da başına geldi ve kadın bu dünyadan göçtü, Filippo'ya ondan olma iki yaşlarında bir oğlandan başka bir şey bırakmadı. Karısının ölümü Filippo'yu benzersiz bir kedere boğdu. Her şeyden çok önemsediği aile birliğinin bozulması üzerine, artık insanlarla bir arada yaşayamayacağı sonucuna varıp, kendini Tanrı'ya adamaya karar verdi. Oğlu için de aynı karara vardı. Malını mülkünü Tanrı'ya bağışlayıp Asinaio* dağının tepesine çıktı. Oğluyla birlikte küçücük bir kulübede oturmaya, günlerini sadaka isteyip, oruç tutup, dualar ederek geçirmeye başladı. Oğlunun Tanrı yolundan ayrılmasından korktuğu için, ona hiçbir şey göstermiyor, dünya nimetlerinden uzak tutmaya çalışıyor, sonsuz yaşamın, Tanrı'nın, ermişlerin övgüsünü yapıyor, dualar öğretiyordu ona. Uzun yıllar böyle yaşadılar, çocuk kulübeden dışarı çıkmadı, babasından başka kimseyi görmedi.

Filippo arada Floransa'ya gidiyor, Tanrı dostlarından gereksinimlerini karşılıyor, sonra yine kulübesine dönüyordu. Bir gün çocuk -artık on sekizine basmış, Filippo da yaşlanmıştı- babasına nereye gittiğini sorunca, babası nereye gittiğini söyledi. Bunun üzerine çocuk:

---

* Floransa dolaylarında Senario dağı.

"Artık yaşlandınız, yorgunluğa dayanamazsınız. Bir gün beni de Floransa'ya götürüp Tanrı'nın ve sizin dostlarınızı tanıtsanıza. Ben gencim, yorgunluğa daha kolay dayanırım. İstediğinizde Floransa'ya gider, ne gerekiyorsa getiririm, siz burada kalır yorulmamış olursunuz."

Filippo oğlunun artık büyümüş, kendini Tanrı'ya adamış olduğunu, dünya nimetlerinin gözünü boyayamayacağını düşündü. İçinden "doğru söylüyor çocuk" dedi. Floransa'ya gideceği için oğlunu da birlikte götürdü.

Sarayları, evleri, kiliseleri ve kentteki daha bir sürü şeyi görünce, daha önce böyle bir görüntüyle karşılaşmamış olan delikanlının gözleri faltaşı gibi açıldı. Babasına gördüklerinin neler olduğunu, adlarını sormaya başladı. Babası yanıt verdikçe bir başka soru soruyordu delikanlı. Böylece delikanlı soru sorar, babası yanıt verirken bir ara karşılarına bir nikâhtan dönen, süslü giysiler giymiş güzel kadınlar çıktı. Kadınları gören delikanlı kim olduklarını sordu. Babası:

"Gözlerini indir, bakma onlara evladım, kötü şeyler bunlar."

"Peki adları ne?"

Oğlunda tensel duyguların uyanmasını engellemek, zararlı bildiği eğilimlerin önünü kesebilmek için, yaşlı adam "kadın" sözcüğünü söylemekten sakındı:

"Civciv denir bunlara" karşılığını verdi.

Bunun üzerine şaşılacak bir şey oldu! Daha önce hiç kadın görmemiş olan delikanlı, sarayları, öküzleri, atları, eşekleri, paraları, ilk kez gördüğü ne varsa hepsini umursamaz oldu. Babasına:

"Ne olur baba, bir civciv alın bana" dedi.

"Olmaz evladım, bir daha duymayayım. Kötü şey bunlar."

Delikanlı sordu:

"Kötü şeyler böyle mi olur?"

"Evet."

"Niye böyle dediğinizi, niye bunların kötü olduklarını anlayamıyorum. Daha önce böyle güzel, böyle hoşuma giden bir şey görmemiştim. Bana hep gösterdiğiniz resimlerdeki meleklerden bile daha güzeller. Beni biraz seviyorsanız bu civcivlerden birini bizim oraya götürelim. Yemini ben veririm."

"Olmaz, hem ne yediklerini bilmezsin."

Baba, yaptığı hesapları doğanın yerle bir ettiğini anlamıştı. Oğlunu Floransa'ya götürdüğüne bin pişmandı.

Öyküyü burada kesip, yeniden beni bu öyküyü anlatmak zorunda bırakanlara dönüyorum. Genç kadınlar, beni denetlemeye kalkanlardan bir bölümü size yaranmaya çalışmakla hata ettiğimi, sizlere gereğinden fazla düşkün olduğumu söylüyorlar. Açıkça söylüyorum ben de, hem sizden hoşlanıyorum, hem de hoşunuza gitmeye çalışıyorum. Ancak bunda şaşılacak ne olduğunu sormak istiyorum o insanlara. Sık sık bizlere sunduğunuz sevgi yüklü öpüşleri, yumuşacık kucaklamaları, tadına doyulmaz sarılmaları bir yana bırakıyorum tatlı kadınlar. Süslü giysileriniz, dayanılmaz güzelliğiniz, benliğinizi saran incelik, soyluluk gözlerimin önünden gitmiyor hiç. Bir dağın kuş uçmaz kervan geçmez tepesinde büyütülüp yetiştirilen, kulübesinden dışarıya adım atmamış, babasından başka kimseyi tanımamış bir delikanlı bile sizi görür görmez, gözlerini sizden ayıramıyor, isteklerinin tek hedefi oluyorsunuz. Beni yine iğneleyecekler, saldıracaklar bana. Oysa vücudum sizi sevmek için yaratılmış, yeniyetmeliğimden bu yana kendimi size vermişim, gözlerinizdeki pırıltıların erdemini, sözlerinizin tadını, iç çekmelerinizin kavurucu ateşini duyumsamışım. Duygu nedir bilmeyen, yabanıl bir hayvandan farksız gencecik bir keşiş bile sizden hoşlanırsa, benim de siz-

den hoşlanmam, gözünüze girmeye çalışmam doğal değil mi? Sizi sevmemek, sevginizi istememek için zevklerin, doğal eğilimlerin tadını bilmemek, bunları tatmamış olmak gerekir. Bu gibilerin saldırıları umurumda bile değil.

İkide bir yaşımdan söz edenlere gelince, onlar da pırasanın yaprakları beyaz olsa da, sapının yeşil olduğunu bilmiyorlar. Bu gibilerin bilgisizliğini alaya almayı bir yana bırakıp şu yanıtı veriyorum: Guido Cavalcanti ile Dante Alighieri'yi yaşlılıklarında, Cino da Pistoia'yı* tiriti çıktığında bile terk etmeyen kadınların gözüne girmek tutkusundan, ben de ömrümün sonuna dek utanç duymayacağım. Sözü uzatmaktan çekinmesem, tarihten örnekler verir, ilerlemiş yaşlarına karşın bütün çabalarını kadınların gözüne girmeye yöneltmiş eski çağın bir sürü değerli kişisinden söz ederdim, Beni eleştirenlerin bunlardan haberi yoksa, okula gidip öğrensinler.

Bir de Parnas'ta Musa'ların yanında kalmamın doğru olacağını söyleyenler var. Doğrusu yerinde bir öneri. Ne var ki, ne biz Musa'larla birlikte olabiliriz, ne de onlar bize dayanabilirler. Musa'lardan uzaklaşıp da, onlara benzeyen şeyler aramaya kalkışmanın eleştirilecek bir yanı olmamalı. Musa'lar kadındır, kadınlar Musa'ların değerine ulaşamasalar da, ilk bakışta çok benzerler onlara. Kadınlardan hoşlanmam için bir başka gerekçe olmasa bile, bu benzerlik onlara yönelmem için yeterli bir neden. Kaldı ki, kadınlar belki bin dize kaleme aldırdılar bana, oysa Musa'lar tek bir dizenin bile esin kaynağı olamadılar. Ama o bin dizeyi yazarken yardımcı oldular, yol gösterdiler bana. Bu sıradan öyküleri yazarken de, belki beni desteklemek, kendileriyle kadınlar arasındaki ben-

---

* Cavalcanti (1255-1300), Dante (1265-1311), Cino (1270-1336), Boccaccio öncesinin, gönül ilişkilerini ele alan üç büyük şairi.

zerlikleri vurgulamak için zaman zaman yanıbaşımda yer aldılar. Demek ki öykülerimi yazarken, kimilerinin haksız yere ileri sürdükleri gibi Parnas'tan, Musa'lardan uzaklaşmış değilim.

Açlığımı kendilerine dert edinip, ekmek parası kazanmamı önerenlere ne demeli? Bilemiyorum. Olacak şey değil ya, kapılarını çalıp ekmek isteyecek olsam ne diyeceklerini merak ediyorum. "Defol git, masallarınla karnını doyur" diyeceklerinden kuşku duymuyorum. Kuşku duymadığım bir şey de, şairlerin masallarda, varlıklıların hazinelerinde bulduklarının çok daha fazlasını buldukları. Kaç şair masal peşinde koşarak yaşadığı çağı geliştirirken, gerekenden çok paranın peşinde koşan bir sürü adı sanı bilinmeyen insan yok olup gitmiştir. Daha ne diyeyim? Kendilerinden ne istesem vermezler bu insanlar. Bereket Tanrı'ya şükürler olsun, hiçbir şeye gereksinmem yok. Kaldı ki, Havari'nin dediği gibi bolluğa da yokluğa da ayak uydurabilirim.* Kimse beni kendine dert etmesin.

Gerçekleri saptırdığımı öne sürenler de var. Oysa en büyük isteğim gözlerimin önünde gerçek kişileri canlandırmak. Ele aldığım örneklerle yazdıklarım arasında bir ayrılık görecek olsam eleştirileri saygıyla karşılayıp, gerekli düzeltmeleri yapmaya çalışacağım. Ama sözden başka bir eleştiri getirilmedikçe herkesi düşüncesiyle başbaşa bırakıp, kendi yolumda gidiyor, bana dediklerini, ben de onlar için diyorum.

Yeterince yanıt verdiğimi sanıyorum, saygıdeğer kadınlar. Tanrı'nın izniyle, eksik etmeyeceğinizi umduğum desteğinizle, sırtımı yalan rüzgârına dönüp, sabırla yolumda yürüyeceğim, incecik tozların yazgısını paylaşacağım. Fırtına yerdeki

* Havari Paulus'un tutukluyken söylediği sözler.

tozu kaldırmaz her zaman, kaldırdığında da yükseklere götürür, çoğu kez insanların, kralların imparatorların taçlarının üstüne, büyük sarayların, yüksek kulelerin tepelerine indirir. Buralardan düşecek olursa, geldiği yerin daha aşağısına inemez. Çabalarımın tek amacı sizleri hoşnut kılmaktı. Bu doğrultudaki çabalarımı şimdi daha da arttıracağım, çünkü bildiğim tek doğru, benim ve sizleri sevenlerin davranışlarının doğaya uygun olduğu. Doğanın yasalarına karşı çıkmaya kalkışmak çok büyük bir çaba gerektirir. Çoğu kez de bu çaba boşuna harcandığı gibi, büyük zararlara yol açar. Hemen belirteyim, benim böyle bir isteğim ne oldu, ne de olacak. Olsa bile kendim ayak uyduracak yerde, bir başkasına aktarmayı yeğlerim..

Beni çekiştirenler ağızlarını kapatsınlar artık! Kızışmak için bana öfke kusacak yerde, yozlaşmış beğenilerine uygun olarak yaşasınlar titreye titreye. Beni rahat bıraksınlar, şu kısacık ömrümüzü bulandırmasınlar.

Bu kadarla yetiniyorum güzel kadınlar, artık başlangıç noktamıza dönüp, kaldığımız yerden yolumuza devam edelim...

Güneş gökyüzünden yıldızları kovmuş, gecenin nemli gölgesini yeryüzünden silmişti. Filostrato ayağa kalkıp herkesi de ayağa kaldırdı. Güzelliklerle dolu bahçeye geçip günün tadını çıkartmaya koyuldular. Yemek saati geldiğinde, yemeği akşam yemek yedikleri yerde yediler. Güneş doruğa yükseldiğinde, uykudan kalkıp, yine güzel havuzun başına oturdular. Filostrato, Fiammetta'dan öyküye başlamasını istedi. Fiammetta bu isteği yineletmedi, hemen anlatmaya başladı.

I

*Salerno prensi Tancredi kızının sevgilisini öldürtür. Ölünün kalbini altın bir kupaya koyup kızına gönderir. Kız kupaya boşalttığı zehirli suyu içerek ölür.**

Buraya eğlenmek için gelmiştik ama, kralımızın başkalarının gözyaşlarını aktarmak önerisi hepimizi üzecek, anlatanı da dinleyenleri de duygulandıracak. Bu öneriyi, belki geçen günlerin vurdumduymazlığını dengelemek için yaptı; gerekçesi ne olursa olsun, isteğine karşı çıkamayacağıma göre, gözyaşlarınızı tutamayacağınız acıklı bir olayı anlatacağım size.

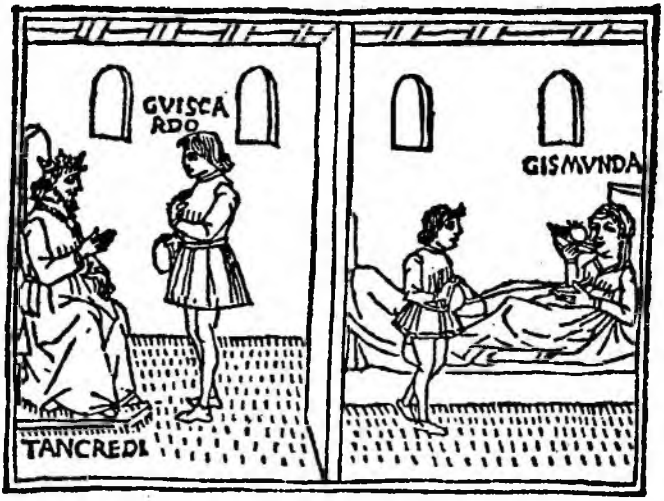
Salerno prensi Tancredi insanları seven, dürüst bir yöneticiydi, ama yaşlılığında birbirini seven iki kişinin kanına buladı ellerini. Tancredi'nin topu topu bir kızı vardı, hiç çocuğu olmasa belki daha mutlu olacaktı. Kızına duyduğu sevgi, bir babanın kızına duyabileceği sevgilerin en büyüğüydü. Kızı evlenme çağına geldiğinde, yanından ayırmamak için yıllarca kocaya vermedi. Ama sonunda Capova** dükünün oğullarından biriyle evlendirdi. Ne var ki, evlilik uzun sürmedi, Tancredi'nin kızı dul kalıp, yine babasının yanına döndü.

Yüzü de, vücudu da görülmemiş güzellikte olan kadın üstelik gençti, yaşam doluydu ve bir kadından beklenmeyecek

---

* Bu öykü birçok İtalyan ve yabancı yazara esin kaynağı olmuştur. Ugo Foscolo'nun *Ricciarda* adlı yapıtı da bu öyküden esinlenir.

** Capua.

ölçüde bilgiliydi. Kendisini çok seven babasının yanında oturuyor, bir dediği iki edilmiyor, el üstünde tutuluyordu. Tancredi çok sevdiği kızını bir daha evlendirmeyi aklının ucundan bile geçirmiyordu. Kız da böyle bir istekte bulunmayı kendine yediremediğinden, kimseye sezdirmeden uygun bir sevgili arıyordu. Babasının sarayına, her saraya olduğu gibi, soylu olan olmayan bir sürü insan girip çıkıyordu. Bunların çoğunun huylarını, davranışlarını inceledikten sonra, babasının yanında çalışan Guiscardo adında bir gençte karar kıldı. Guiscardo halk çocuğuydu ama erdemleri, davranışları soylularınkinden geri değildi. Sık sık delikanlıyla karşılaşan kadın, kimseye belli etmiyordu ama, yanıp tutuşuyordu onun için. Delikanlı da toy değildi, kadının duygularını sezmiş, içi onun sevgisiyle dolmaya başlamış, başka bir şey düşünemez olmuştu.

İki genç böylece gizliden gizliye birbirlerini sevmeye başlamışlardı. Kadının tek isteği delikanlıyla buluşabilmekti. Ama duygularını kimseye açmak istemediğinden, onunla haberleşmek için bir kurnazlık düşündü. Bir mektup yazarak, er-

tesi gün nasıl buluşabileceklerini anlattı. Mektubu bir kamışın içine yerleştirdi. Kamışı Guiscardo'ya verip:

"Hizmetçine ver de bundan yelpaze yapıp, akşam ateşi körüklesin" dedi.

Kamışı alan Guiscardo, verilen armağanın, söylenen sözlerin bir anlamı olması gerektiğini düşündü. Doğru evine gitti. Kamışı inceleyince içinin boş olduğunu anlayıp, ikiye ayırdı, mektubu buldu. Okuyup ne yapması gerektiğini öğrendi. Sevinçten etekleri zil çalıyordu, dünyanın en mutlu insanı olmuştu. Kadınla buluşabilmek için, hemen mektupta yazılanları uygulamaya başladı.

Sarayın yanıbaşındaki bir tepenin içi çok eski bir tarihte oyularak bir mahzen oluşturulmuştu. Mahzen, yine kayaların yarılmasıyla açılmış bir delikten ışık alıyordu. Artık kullanılmadığından, deliğin ağzını otlar, dikenli çalılar örtmüştü. Mahzen gizli bir merdivenle sarayın giriş katına bağlıydı. Çok sağlam bir kapının gerisindeki bu merdivene, kadının dairesinden giriliyordu. Yıllardır kullanılmadığı için neredeyse herkesin unutmuş olduğu merdiveni, gözlerinden hiçbir şey kaçmayan Sevda, sevdalı kadının aklına getirmişti. Genç kadın kimseye sezdirmeden kapıyı açabilmek için günlerce uğraşmış, olanca ustalığını kullanmıştı. Kapıyı açıp da tek başına mahzene inince, hava deliğini görmüş, Guiscardo'ya bu delikten mahzene inmesini yazmıştı. Deliğin yere yaklaşık yüksekliğini bile belirtmeyi unutmamıştı.

Guiscardo önce, inip çıkmayı kolaylaştırmak için üzerinde düğümler, ilmikler bulunan bir ip edindi. Çalılardan korunmak için de sırtına bir post geçirdi. Ertesi gece, kimseye bir şey demeden mahzenin oraya gitti. İpin bir ucunu, mahzenin deliğinin ağzında boy vermiş sağlam bir ağaç gövdesine bağladı. İpten kayarak mahzene inip, kadını beklemeye başladı.

Kadın o gün, öğle uykusuna yatacağını söyleyerek nedi-

melerini savmıştı. Tek başına kalınca, odasının kapısını kilitleyip ara kapıyı açtı. Mahzene inip Guiscardo'yu buldu. Bu buluşma ikisini de çok sevindirdi. Yukarı çıktılar, günün büyük bir bölümünü birlikte geçirdiler, büyük zevkler tattılar. İlişkilerinin gizli kalması için ne gerekliyse yaptılar. Guiscardo mahzene dönünce, kadın da kapıyı kapatıp, nedimelerinin yanına gitti. Gece olunca, Guiscardo ipe tırmanarak delikten çıktı, evine döndü. Artık yolu öğrenen delikanlı, daha sonra da sık sık mahzene geldi.

Ne var ki, bu sürekli ve büyük sevdayı kıskanan kör talih, üzücü bir olay aracılığıyla mutluluğu gözyaşına dönüştürmekte gecikmedi.

Tancredi arada sırada tek başına kızının odasına gider, bir süre konuştuktan sonra çıkardı. Bir gün öğle yemeğinden sonra yine odaya gittiğinde, Ghismonda -kızın adı böyleydi- nedimeleriyle birlikte bahçedeydi. Odaya girişini kimsenin görmediği Tancredi, kızının eğlenmesine engel olmak istemedi. Odanın pencereleri kapalı, yatağın perdeleri inikti. Yatağın ayak ucundaki bir mindere oturdu. Başını yatağa dayayıp, sanki saklanmak istercesine perdeleri üstüne çekti ve uyuyakaldı.

Aksilik bu ya, Ghismonda o gün Guiscardo'yu çağırmıştı. Nedimelerinden ayrıldıktan sonra yavaşça odasına girdi, kapıyı kilitledi. Odada bir başkasının bulunduğunu sezmeden, kendisini beklemekte olan Guiscardo'ya kapıyı açtı. Her zaman yaptıkları gibi yatağa uzanıp, koklaşıp sevişmeye başladılar. Tancredi uyanıp kızıyla Guiscardo'nun dediklerini duydu, yaptıklarını gördü. Yüreğine saplanan acının etkisiyle, ilkin bağırmak geldi içinden. Ama ardından sesini çıkartmamaya karar verdi. Tasarlamaya başladığı planı kimseye sezdirmeden, utancını kimseye duyurmadan uygulayabilmek için, sesini çıkartmadan orada saklandı.

Tancredi'nin varlığından habersiz iki sevgili, her zaman yaptıkları gibi uzun süre birlikte oldular. Zamanın dolduğuna karar verince yataktan kalktılar, Guiscardo mahzene giderken, Ghismonda da odadan dışarı çıktı. Tancredi yaşlıydı ama, yine de bir pencereden bahçeye atladı ve kalbinde sanki bir ölüm acısıyla, kimseye görünmeden odasına döndü.

Verdiği buyruklar uyarınca, o gece, sırtında postuyla delikten çıkmakta olan Guiscardo'yu iki kişi yakalayıp, gizlice prense götürdüler. Tancredi Guiscardo'yu görünce ağlamaklı bir sesle:

"Guiscardo, sana yaptığım iyiliklerin karşılığı namusuma leke çalmak mı olmalıydı, dedi. Her şeyi kendi gözlerimle gördüm."

Guiscardo şu karşılığı vermekle yetindi:

"Sevginin gücüne ne ben karşı koyabilirim, ne de siz."

Tancredi, Guiscardo'nun kimseye duyurulmadan sarayda bir odaya kapatılmasını istedi, isteği hemen yerine getirildi.

Ertesi sabah Ghismonda'nın hiçbir şeyden haberi yoktu daha. Kafasından çeşitli düşünceler geçen Tancredi, öğle yemeğinden sonra yine kızının odasına gitti. Kızını çağırttı. Odanın kapısını kilitleyip, gözyaşları içinde konuşmaya başladı:

"Senin dürüstlüğüne, namusuna öyle inanırdım ki Ghismonda, kim ne derse desin, gözlerimle görmedikçe kocandan başka bir erkekle birlikte olmayı aklından bile geçirebileceğini düşünemezdim. Geri kalan sınırlı yaşlılık günlerimde, gördüklerimi anımsadıkça içimi büyük bir acı kaplayacak. Madem namus yolundan bu denli sapacaktın, keşke soyluluğunla bağdaşacak birini seçseydin. Saraya girip çıkan onca gencin içinden, seçe seçe en aşağı katmandan birini, çocukluğundan bu yana Tanrı adına sarayda karnını doyurduğumuz

Guiscardo'yu seçmişsin. Öyle zor durumda bıraktın ki beni, sana ne yapacağımı bilemiyorum. Guiscardo'yu bu gece delikten çıkarken yakalatıp hapse attırdım; onu çarptıracağım cezayı biliyorum. Ama Tanrı tanığımdır, sana ne yapmam gerektiğini bilemiyorum. Bir yandan sana olan, hiçbir babanın kızına besleyemeyeceği ölçüde yoğun sevginin, bir yandan da yaptığın çılgınlığın doğurduğu haklı öfkenin etkisindeyim. Birisi seni bağışlamamı istiyor, öteki ise hak ettiğin cezaya çarptırmamı. Karara varmadan önce, senin bu konuda ne diyeceğini öğrenmek istiyorum."

Bu sözleri söyledikten sonra Tancredi başını öne eğdi, dayak yemiş bir çocuk gibi hüngür hüngür ağlamaya koyuldu.

Ghismonda babasının dediklerini dinleyip, gizli ilişkisinin ortaya çıktığını, Guicardo'nun tutuklandığını öğrenmişti. Duyduğu anlatılmaz acıyı, kadınların sık sık yaptıkları gibi bağırıp çağırarak, gözyaşı dökerek açığa vuracaktı az kalsın. Ama onurlu iç dünyası bu yakışıksızlığa düşmesini engelledi. Olağanüstü bir çaba harcayarak kendini toparladı. Nasıl olsa Guiscardo öldürüleceğine göre, bağışlanması için hiçbir istekte bulunmayacaktı. Acı çeken, suçluluk duyan bir kadın gibi davranmayacaktı; son derecede rahat, gözleri kuru, yüzü sakin, telaşsız, babasına yanıt verdi:

"Tancredi, ne inkâra kalkışacağım, ne de yalvaracağım sana. İkisinin de bir işe yaramayacağını biliyorum. Sevgine, hoşgörüne sığınmayı da düşünmüyorum. Sana doğruyu söyleyeceğim. Bunu yaparken de onurumu haklı gerekçelerle savunduğumu, ruhumun yüceliğine yaraşır bir kararlılığa sahip olduğumu göreceksin.

Evet Guiscardo'yu sevdim, şimdi de seviyorum, sayılı günlerimin sonuna dek de seveceğim. Ölümden sonra sevgi varsa, öldükten sonra da seveceğim. Bu sevginin kaynağında, kadınlığım ve beni yeniden evlendirmek istemeyişin kadar,

Guiscardo'nun erdemleri de yatıyor. Vücudun etten kemikten oluştuğuna göre, senden olma kızının da taştan demirden değil, etten kemikten yoğurulmuş olduğunu bilmen gerekirdi Tancredi. Artık yaşlanmış da olsan, gençliğin yasalarının gücünü anımsaman gerekir. En güzel yıllarını savaş alanlarında geçirsen de, avareliğin, başıboşluğun yaşlılar, özellikle de gençler üzerindeki etkisini bilmelisin.

Senden kaynaklandığıma göre, ben de etten kemiktenim, ve o kadar az yaşadım ki, daha çok gencim. Demek ki, ilk evliliğimde tattığım güzelliklerin içimi kavurması için iki neden vardı. Gençliğim ve kadınlığım bu karşı koyulmaz isteklere direnemeyince, gönlümün sesine boyun eğdim. Doğal günahın sana da bana da söz getirmemesi, bizi utandırmaması için, elimden gelen her önlemi aldım. Koruyucu Sevda ile iyiliksever talih, isteklerimi kimseye sezdirmeden doyurmamı sağlayan gizli bir yol bulup gösterdiler bana. Olanları kimden, nasıl öğrenmiş olursan ol, hiçbir şeyi gizlemiyorum senden. Guiscardo'yu, birçok kadının yaptığı gibi rastgele seçmedim. İnce eleyip sıkı dokuduktan, uzun uzadıya düşündükten sonra gönlümü verdim. İkimiz de dikkatli davrandığımız için, uzun süre isteklerimi doyurmayı başardım.

Dediklerinden, işlediğim günahtan çok, seçtiğim kişinin soylu olmayışına öfkelendiğin sonucunu çıkarttım. Soylu birini seçseydim, namusuna gölge düşmeyecek miydi? Böyle düşünmekle beni değil, insanın yazgısını suçlamış oluyorsun. Hak etmeyenleri yükseklere taşıyıp, hak edenleri aşağılarda bırakan, yazgı değil mi?

Bunları bir yana bırakıp biraz gerilere dönelim. İnsanların tümünün de etten kemikten yapıldıklarını, ruhlarımızı aynı Yaratan'ın tasarlayıp, hepimizi aynı güçle, aynı özelliklerle, aynı erdemlerle donattığını göreceksin. Birbirine eşit olarak yeryüzüne gelen insanlar, önceleri erdemleriyle birbir-

lerinden ayrılırlardı. En iyi yeteneklerle donanıp, bunları kullananlara soylu denilir, geriye kalanlar ise soylu sayılmazlardı. Daha sonra bu ilke bir yana bırakıldı, ama tümüyle unutulmadı, doğadan ve geleneklerden silinmedi. Erdemi kendine ölçü edinen bir kişi, bence soylu sayılmalıdır. Sayılmayacak olursa suçu onda değil, ona hak ettiği niteliği vermeyenlerde aramak gerekir. Çevrendeki soylu kişilere şöyle bir bak, yaşamlarını, davranışlarını, tutumlarını bir incele. Sonra da Guiscardo ile karşılaştır. Duygularına kapılmadan karar verecek olursan, Guiscardo'nun soylu, ötekilerin ise soylu olmadıkları sonucuna varırsın. Guiscardo'nun değerlerini, erdemlerini tartmak için senin sözlerinden, kendi gözlerimden başka bir şeyi dikkate almadım. Değerli insanlara özgü başarılarını öven sen değil miydin? Hiç kuşkusuz haklıydın övgülerinde, çünkü, gözlerim beni yanıltmadıysa, yaptığı işleri değerlendirmede senin sözcüklerin bile yetersiz kalıyordu. Bu konuda yanlış bir değerlendirme yaptımsa, bunun nedeni sensin.

Sıradan bir adamla birlikte olduğumu söyleyebilir misin artık? Söylersen haksızlık etmiş olursun. Yoksulluğunu vurgulayacak olursan, bunun da utancı yine senin üstünde kalır, sana canla başla hizmet eden bir insanın hakkını vermemiş olduğun ortaya çıkar. Kaldı ki, yoksulluk insanı soyluluktan değil, paradan puldan yoksun kılar. Krallar, prensler de yoksul düşebilirler. Buna karşılık para babası sığır çobanları, toprak işçileri vardır.

Az önce dediklerinden, bana ne ceza vereceğini bilemediğin anlaşılıyor. Ömrünün son günlerinde, gençliğinde yapmadığın bir işi yaparak elini kana bulaştırmaya kalkışacaksan, hiç çekinme. Günahımın -eğer günahsa- gerekçesini sana anlatmaya çalıştım, ama bağışlanmak için tek söz söyleyecek değilim. Guiscardo'yu çarptırdığın ya da çarptıracağın

cezayı benden esirgeyecek olursan, bil ki, kendi ellerimle vereceğim aynı cezayı kendime.

Hadi artık git, kadınlarla birlikte ağlaş, ölümü hak ettiğimize inanıyorsan, ikimizin de kellesini aynı kılıçla vurdur."

Tancredi kızının iç dünyasının yüceliğini görmüştü, ancak söylediklerini yerine getirebileceğine pek inanmamıştı. Kızının yanından ayrılırken onu hiçbir cezaya çarptırmamaya karar verdi. Sevgilisinin ölümünün, kızın içindeki sevgiyi küllendireceğini düşündü. Guiscardo'yu göz altında tutmakta olan iki kişiye, o gece kimseye duyurmadan onu boğmalarını ve kalbini çıkartıp kendisine getirmelerini söyledi. Adamlar kendilerine söyleneni yerine getirdiler. Ertesi sabah Tancredi kocaman altın bir kupa getirtip, içine Guiscardo'nun kalbini yerleştirdi. Güvenilir adamlarından birine kupayı verip, kızına götürmesini ve şunları söylemesini istedi: "Bu armağanı baban gönderdi. En sevdiği şeyi verip Guiscardo'yu nasıl avuttunsa, içinde dünyada en sevdiğin şeyi bulup, şimdi de kendini avutmanı istiyor."

Ghismonda, kararını uygulayabilmek için, babası gider gitmez zehirli kökler, otlar getirtmişti. Olaylar korktuğu gibi gelişecek olursa elinin altında hazır olsun diye, bunları kaynatıp suyunu çıkartmıştı. Uşak gelip de babasının sözlerini aktararak kupayı verince hiç telaşlanmadı. Söylenenleri dinleyip, kapağını açtığı kupanın içinde kalbi görünce, Guiscardo'nun kalbi olduğunu anladı. Gözlerini uşağa çevirdi:

"Böyle bir kalbe ancak altın bir mezar yaraşırdı" dedi. "Babam çok iyi bir iş yapmış."

Bunları dedikten sonra dudaklarına yaklaştırıp kalbi öptü. Ardından şunları dedi:

"Babam ömrüm boyunca sevgisini esirgemedi benden, ömrümün şu son anlarında daha da arttığını görüyorum sev-

gisinin. Kendisine borcumu ödeyebilmek için, ben de aynı değerde bir armağan vermek zorundayım ona."

Elinde sıkıca tuttuğu kupaya eğilip, gözlerini kalbe çevirerek şunları dedi:

"Ey, tattığım zevklerin yumuşacık sığınağı, seni gözlerimle görmemi sağlayan acımasıza yazıklar olsun. Oysa seni ruhumun gözleriyle görmek yetiyordu bana. Demek ki günün doldu, yazgının belirlediği durağa vardın, hepimizin koştuğumuz hedefe ulaştın. Dünya dertlerinden, yorgunluklarından kurtuldun, düşmanının eliyle de olsa, değerlerinin hak ettiği mezara koyuldun. Cenaze töreninde tek eksik, yaşarken canından çok sevdiğin insanın gözyaşlarıydı. Yüce Tanrı bu eksiğin de giderilmesi için, seni bana göndertmeyi babamın aklına soktu. Gözlerimde yaş, yüzümde korku olmadan ölmeye karar vermiştim ama, gözyaşlarımı senden esirgemeyeceğim. Bunun ardından da, ruhunun çok sevdiği ruhuma kavuşması için gerekeni yapacağım. Bilmediğim bir yolculuğu, senin ruhundan başkası, sevinçli güvenilir kılabilir mi? Ruhunun şu kupanın içinde olduğundan, benim de senin de sevdiğimiz buralara bakmakta, onu en az kendisi kadar seven ruhumu beklemekte olduğundan hiç kuşku duymuyorum."

Bunları dedikten sonra, sanki başından bir pınar fışkırmaya başladı. Kupanın üstüne eğilip, kadınlar gibi bağırıp çağırmadan gözyaşı dökmesi, ikide bir ölü kalbi öpmesi, şaşırtıcı bir görüntü oluşturdu. Çevresindeki nedimeler kalbin kimin olduğunu bilmiyor, Ghismonda'nın dediklerine bir anlam veremiyorlardı. Ama hepsi üzüntüye kapılmış ağlıyordu. Prensesin niçin ağladığını öğrenmek istiyor ama yanıt alamıyor, ellerinden geldiğince avutmaya çalışıyorlardı onu.

Yeteri kadar gözyaşı döktüğü sonucuna varan Ghismonda, başını kaldırıp gözlerini sildikten sonra şunları dedi:

"Ey sevgili kalp, sana olan görevimi yerine getirdim, ru-

humla ruhunu birleştirmekten başka yapacak bir işim kalmadı artık."

Bunları dedikten sonra, bir önceki gün hazırlamış olduğu suyun bulunduğu şişeyi getirtti. Zehri, gözyaşlarının ıslattığı kalbin bulunduğu kupaya döktü. Dudaklarını yaklaştırıp en ufak bir korku duymadan içti. Daha sonra, elinde kupa, yatağa çıkıp düzgün bir biçimde uzandı ve ölü sevgilisinin kalbini kalbinin üstüne dayadı; sessizce ölümü beklemeye koyuldu.

Nedimeler içtiği suyun ne olduğunu bilmiyorlardı, ama olup bitenden, duydukları sözlerden telaşa kapılmış, hemen Tancredi'ye haber salmışlardı. Tancredi korku içinde kızının odasına koştuğunda Ghismonda yatakta yatıyordu. Söylemeye çalıştığı güzel sözlerin bir yararı yoktu artık. Kızının son soluğunu vermek üzere olduğunu görünce hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ghismonda:

"Tancredi" dedi, "gözyaşlarını kendinin yol açmadığın bir mutsuzluğa sakla, benim için ağlamanı istemiyorum. İnsan istekleri gerçekleşti diye ağlar mı? Bana beslediğin sevgi hâlâ biraz duruyorsa senden son bir isteğim olacak. Benim kimseye duyurmadan, gizlice, Guiscardo ile birlikte olmama izin vermedin, hiç olmazsa, öldükten sonra beni de Guiscardo'nun cesedini attırdığın çukura attır, birlikte göm bizi."

Hıçkırıklara boğulan Tancredi yanıt veremedi. Artık ölmek üzere olduğunu sezen genç kadın, ölü kalbi göğsüne bastırarak:

"Tanrı'ya emanet ol, ben gidiyorum artık" dedi.

Gözleri bulandı, kendinden geçti, bu acılı dünyadan göçtü. Guiscardo ile Ghismondo'nın sevdası işte böyle acı bir sona ulaştı. Tancredi arkalarından çok ağladı, büyük pişmanlık duydu. Salerno halkının da üzülmesine yol açan büyük bir törenle iki sevgiliyi aynı mezara gömdürttü.

II

*Papaz Alberto, bir kadını Cebrail'in kendisini sevdiğine inandırıp, Cebrail'in kılığına girerek birçok kez kadınla yatar. Kadının yakınlarından korkup, evden kaçarak yoksul bir adamın evine sığınır. Ertesi gün, ev sahibi papazı yamyam kılığına sokup alana götürür. Arkadaşları tanıyınca, papaz hapse atılır.**

Fiammetta'nın anlattığı öykü, dinleyenlerin gözlerini yaşartmıştı birçok kez. Öykü sona erince, kral yüzünü asarak şunları dedi:

"Ghismonda'nın Guiscardo ile eriştiği zevkin yarısını tadabilmek için ömrümü vermeye hazırım. Bu sözüm sizi şaşırtmasın. Yaşamım boyunca saat başı bin kez ölümle burun buruna geldim, ama bir dakika olsun yüzüm gülmedi. Neyse, beni bırakalım da, kendi acılarımı da yansıtan bu hüzünlü çizgiyi sürdürmesini Pampinea'dan isteyelim. Fiammetta'nın yolunu izlerse, hiç kuşkum yok, içimi kavuran ateşin üstüne çiy damlalarının düştüğünü duyumsayacağım."

Sıranın kendisine geldiğini duyan Pampinea'nın duyguları, kralın sözlerinden çok, kadın arkadaşlarının iç dünyasına yakındı. Bu nedenle, kralın isteğine uyan, ama arkadaşlarını eğlendirecek bir öyküyü anlatmaya başladı:

Hepiniz bilirsiniz şu atasözünü "el üstünde tutulan insanın suçuna kimse inanmaz." Bu sözden yola çıkarak, hem ba-

* Aklı uçkurunda bir papazın gülünç öyküsü.

na verilen görevi yerine getireceğim, hem de din adamlarının ikiyüzlülüğünü ortaya koyacağım. Din adamlarının yerlere sürünen bol cüppelerine, yüzlerinin yalancı solgunluğuna bakın. Bir şey istediklerinde alçalıp yumuşayan, kendilerinin de işledikleri kusurları işleyenleri azarladıklarında yükselip kükreyen seslerini dinleyin. Kendilerinin de, bizlerin de ruhlarımızın kurtuluşu için, onlara bağışta bulunmamız gerektiğini söylerler bize. Üstelik, cennet zaten onların malıdır, biz ölümlüler yaşarken yaptığımız bağışlarla orantılı olarak, cennette bir yer edinebiliriz kendimize. Eğer buna inanıyorlarsa kendilerini aldatıyorlar, inanmıyorlarsa kendilerine güvenenleri kandırıyorlar. Elimdeki kanıtları açıklayacak olsam, bol cüppelerinin altında neler gizledikleri ortaya dökülecek. Yüce Tanrı bu yalancıları, kimi kez, anlatacağım öyküdeki papaz gibi ödüllendirir! Gençliği artık geride kalmış bu papaz Venedik'te, Assisi tarikatının en bilgili din adamlarından biri sayılıyordu. Ghismonda'nın ölümünün yol açtığı üzüntüyü dağıtıp, sizi biraz güldürüp eğlendirebilmek amacıyla, büyük bir keyifle anlatacağım bu papazın öyküsünü.

Değerli kadınlar, dediğim gibi, Imola'da, Berto della Massa adında kötü yürekli, ahlaksız bir adam yaşıyordu. Ayıplanacak davranışlarını bilmeyen kalmadığı için kimse yalanlarına kanmadığı gibi, söylediği doğrulara bile kimse inanmıyordu. Imola'da artık dikiş tutturamayacağını anlayan Berto, her kötülüğe kucak açan Venedik'e* göç etti ve kötülüklerini burada bambaşka bir kılıf altında sürdürmeyi denedi. Geçmişte yaptığı kötülüklerden pişmanlık duyduğunu, artık alçakgönüllü, koyu bir Katolik kesildiğini söyleyip papaz oldu. Imola'lı papaz Alberto adını aldı. Çetin bir yaşam

* Boccaccio Venedik'e iyi gözle bakmaz. (bkz. altıncı gün, dördüncü öykü.

sürdüğü izlenimini uyandırmaya çalışıyor, dünya nimetlerinden uzak durmanın, günah çıkartmanın önemini vurguluyor, hiç et yemiyor, şarap içmiyormuş gibi davranıyordu. Kimse de, eski bir pezevengin, hırsızın, dolandırıcının, katilin birden nasıl din adamı oluverdiği sorusunu sormuyor, eski alışkanlıklarını uygulamak için uygun zaman kolladığını aklına getirmiyordu. Papaz vaaz verirken İsa'nın çarmıha gerilişine bol bol gözyaşı döküyordu, ama belli ki, canı isteyince kolayca yaş boşanıyordu gözlerinden. Verdiği vaazlar, akıttığı gözyaşları Venediklileri öyle etkilemişti ki, vasiyetnameler ona düzenletilip saklaması için bırakılıyor, birçok kişi parasını ona emanet ediyor, kadınlar da erkekler de günahlarını ona çıkarttırıp, ona akıl danışıyorlardı. Böylece, kurt sürüye çoban olmuş, o bölgedeki ünü, ermiş Francesco'nun* Assisi'deki ününü bile aşmıştı.

---

* Fransisken tarikatının kurucusu San Francesco (1182-1226).

İşte bu sırada, Quirino ailesinden madonna Lisetta adında, çocuk gibi saf bir kadın, arkadaşlarıyla birlikte günah çıkartmaya gitti bu kutsal papaza. Varlıklı bir tacirle evli olan kadının kocası, gemiyle Felemenk'e gitmişti. Kadın papazın önünde diz çöküp de (her Venedikli gibi çenesini tutamayıp) günahlarının bir bölümünü anlatınca, papaz Alberto ona sevgilisi olup olmadığını sordu. Kadın yüzünü buruşturarak yanıt verdi:

"Gözleriniz yok mu sizin? Benim güzelliğimi de öteki kadınlarınki gibi mi sandınız? İstesem bir sürü sevgilim olurdu benim de. Ama güzelliğimi her karşıma çıkan erkeğe veremem. Benden güzel kadın gördünüz mü hiç? Cennette bile, güzeller arasında olacak benim yerim."

Bu sözlerden sonra yine güzelliğine bir sürü övgü düzdü. Papaz Alberto kadının salaklığını görmüş, becerilerini uygulamaya elverişli bir yapısı olduğunu anlamış, içinde birden büyük bir istek doğmuştu. Yine de, güzel sözleri uygun bir zamana erteleyip, din adamı gibi davranmayı yeğledi. Güzelliğiyle övündüğü için kadını eleştirdi. Kadın da papaza hayvan gibi olduğu, güzellikten anlamadığı yanıtını verdi. Papaz Alberto tartışmayı büyütmek istemediğinden, kadının günahlarını bağışladı ve öteki kadınlarla birlikte gitmesine ses çıkartmadı.

Birkaç gün sonra, yanına güvenilir bir dostunu alıp, madonna Lisetta'nın evine gitti. Kadını, salonun kimsenin göremeyeceği bir köşesine çekip ayaklarına kapandı.

"Madonna" dedi, "Tanrı adına size yalvarıyorum, pazar günü güzelliğinizle ilgili olarak söylediğim sözleri bağışlayın. Ertesi gece cezamı bulup yatağa düştüm, ancak bugün kendime gelebildim."

Bunun üzerine kuşbeyinli kadın:

"Kim cezalandırdı sizi?" diye sordu.

"Anlatayım. O gece, her zamanki gibi dua ederken, birden hücreme güçlü bir ışık doldu. Ne olduğunu anlamak için başımı arkaya çevirmeye kalktığımda, yakışıklı genç bir adamın, elinde bir sopayla üstüme yürüdüğünü gördüm. Cüppemden tuttuğu gibi beni yere yıktı, kemiklerimi kırarcasına sopalamaya başladı. Niye beni dövdüğünü sorduğumda şu yanıtı verdi:

"Madonna Lisetta'nın göksel güzelliklerine dil uzattın da ondan. Madonna Lisetta'yı seviyorum ben, Tanrı'dan sonra her şeyin üstünde tutuyorum."

"Kimsiniz siz?" diye sordum.

Cebrail olduğunu söyledi. Ben de:

"Efendimiz" dedim, "bağışlayın beni."

"Seni bağışlarım ama, hemen gidip Lisetta'dan özür dileyip, seni bağışlamasını isteyeceksin. Bağışlamayacak olursa, yine gelir, öyle bir sopa çekerim ki, ömrünün sonuna dek kendine gelemezsin.

Daha sonra dediklerini anlatabilmem için, önce beni bağışlamanız gerek."

Balkabağı kafasında kuş beyni taşıyan kadın, bu sözlere inanmış, çok da hoşlanmıştı.

"Ben size güzelliğimin cennetlik olduğunu söylememiş miydim" dedi. "Tanrı biliyor ya, başınıza gelenlere üzüldüm. Sizi bağışlamaya hazırım, ancak siz de Cebrail'in daha sonra söylediklerini anlatacaksınız bana."

Papaz Alberto şunları dedi:

"Madem ki beni bağışlıyorsunuz, ben de her şeyi anlatacağım size. Ancak şunu anımsatmama izin verin, size söyleyeceklerimden kimseye söz etmeyeceksiniz, yoksa işleriniz bozulur, dünyanın en talihli kadını olmaktan çıkarsınız. Cebrail bana, sizden çok hoşlandığını, geceleri gelip koynunuza girmek istediğini, ancak sizi ürkütmekten çekindiği için gelme-

diğini söyledi, bunları size söylememi istedi. Bir gece size gelmek istiyor, ama melek kılığında gelirse ona dokunamayacağınız için, insan kılığına girecek. Sizden ne zaman ve kimin kılığına girerek gelmesini istediğinizi öğrenmek istiyor. İstediğiniz kılığa girip gelecek. Ne mutlu size, böyle bir onura erişeceğiniz için."

Bunun üzerine akılsız kadın, Cebrail'in kendisini sevmesine çok sevindiğini, çünkü kendisinin de bu meleği sevdiğini, her resmini gördüğü yere bir mattapan'lık* bir mum diktiğini söyledi. Cebrail'in gelmesine çok sevineceğini, onu odasında tek başına karşılayacağını, ancak Bakire Meryem uğruna terk edilmek de istemediğini ekledi. Herkes Cebrail'in Meryem'i çok sevdiğini söylüyordu, kaldı ki resimlerde hep onun önünde diz çöküyordu. Cebrail istediği kılıkta gelebilirdi, yeter ki kendisini korkutmasındı. Bunun üzerine papaz Alberto:

"Madonna, dedi, söylediğiniz bilgece sözleri, olduğu gibi Cebrail'e aktaracağım. Eğer isterseniz bana büyük bir iyilikte bulunabilirsiniz. Yapacağınız iyilik size hiçbir yük getirmez. Cebrail'in benim kılığıma girmesini isteyin. Bu durumda bana büyük bir iyilik yapmış olacaksınız, çünkü Cebrail benim kılığıma girebilmek için ruhumu vücudumdan ayırıp cennete gönderecek. O sizinle birlikte olduğu sürece, ruhum da cennette kalacak."

Aptal kadın:

"İstediğiniz bu olsun" dedi. "Benim yüzümden yediğiniz dayağa karşılık, ben de bu iyiliği yapayım size."

"Öyleyse bu gece sokak kapısını kilitlemeyin ki, içeri girebilsin. İnsan kılığına gireceği için, ancak kapıdan girebilir eve."

---

* Bir para birimi.

Kadın istenileni yapacağını söyledi. Papaz Alberto gidince, sevinçten öyle bir havaya uçtu ki, kıçı eteğine değmez oldu. Ama, Cebrail'in gelmesine sanki bin yıl vardı daha. Papaz Alberto'ya gelince, o gece melekten çok şövalye olacağını düşünerek, bineceği atın kendisini üstünden savurmaması için tatlılar, başka güzel şeyler yedi bol bol. Dışarıya çıkma izni aldıktan sonra, gece bastırdığı için yanına birini alarak bir kadın arkadaşının evine gitti. At binmeye giderken hep burada hazırlanırdı. Üstünü değiştirdi, zamanı gelince madonna Lisetta'nın evine gitti. İçeri girdi, birlikte getirdiği harmaniyeye sarılarak melek kılığına büründü, üst kata çıkıp kadının odasına girdi. Karşısında bembeyaz bir görüntü görünce, kadın diz çöktü. Melek, kadını kutsayıp ayağa kaldırdı, yatağa gitmesini işaret etti. Kadın bu isteği seve seve yerine getirdi, melek de yanıbaşına uzandı kadının.

Papaz Alberto yakışıklı, boylu poslu, güçlü kuvvetli bir erkekti. Lisetta'nın körpecik, yumuşacık vücudunu, kadının kocasından bambaşka bir biçimde kollarının arasına aldı. O gece üst-üste kanatsız uçuşlar yaptı, kadın çok hoşlandı bunlardan. Üstelik melek, kadına cennetle ilgili bir sürü bilgi de verdi. Gün ağarırken, melek kalktı, eşyalarını toplayıp evden çıktı. Gidip arkadaşını buldu; yalnız yatınca belki korkar diye, iyi yürekli ev sahibi kadın, gece boyunca dostça eşlik etmişti ona.

Madonna Lisetta, öğle yemeğinden sonra, yanına hizmetçisini alıp papaz Alberto'ya gitti. Cebrail ile ilgili bilgiler verdi, ölümsüz yaşam konusunda öğrendiklerini aktardı, bir sürü şey de kendisi ekledi. Papaz:

"Madonna" dedi, "onunla ne yaptığınızı bilemem. Benim bildiğim, bana geldiği, dediklerinizi kendisine aktardığım ve birden ruhumu görülmemiş sayıda çok çiçeğin, gülün bulunduğu bir yere götürdüğü ve gün ışıyıncaya dek de, ruhu-

mu bu güzel mi güzel yerde tuttuğu. Bu sırada vücuduma ne oldu? Bilemiyorum."

"Ne olduğunu ben söyleyeyim mi? Cebrail ile birlikte bütün geceyi kollarımın arasında geçirdi. İnanmazsanız sol memenizin altına bakın. Meleğin orasını öyle bir öptüm ki, birkaç gün izi kalacak üstünüzde."

Bunun üzerine papaz Alberto:

"Kaç gündür yapmadığım bir işi yapıp üstümü çıkartacağım, dediğiniz doğru mu diye bakmak için."

Daha uzun süre çene çaldıktan sonra, kadın evine döndü. Papaz Alberto melek kılığına girip, hiçbir engelle karşılaşmadan sık sık kadını görmeye gitti. Günlerden bir gün, madonna Lisetta bir arkadaşıyla güzellik konusunu tartışırken, yine kendi güzelliğini öne çıkartmaya kalkıştı. Kuşbeyinli olduğu için:

"Güzelliğimden kimin hoşlandığını bilseniz, diliniz tutulur" dedi.

Madonna Lisetta'yı iyi tanıyan arkadaşının merakı uyanmıştı.

"Madonna" dedi, "söylediğiniz doğru olabilir, ama kimin söz konusu olduğunu bilmeden, düşüncemi değiştiremem ki."

Geri zekâlı madonna Lisetta, karşılık verdi:

"Kardeşim" dedi, "kimseye söylemezseniz söylerim. Cebrail efendimiz bana tutuldu. Kendinden bile çok seviyor beni, buraların, yeryüzünün en güzel kadını olduğumu söylüyor."

Bu sözler üzerine kadının gülmesi geldi. Ama kendini tutup, daha fazla laf almaya çalıştı.

"Dostunuz Cebrail ise, size bunları söylüyorsa, dedikleri doğrudur elbette; meleklerin böyle şeyler yaptıklarını hiç bilmezdim."

"Yanılmışsınız dostum, Tanrı tanığımdır ki, o işi kocamdan çok daha iyi yapıyor, öteki dünyada da aynı işin yapıldı-

ğını söyledi. Ama beni cennetteki kadınlardan daha güzel bulduğu için bana tutulmuş, sık sık gelip beni görüyor. Anladınız mı şimdi?"

Kadın madonna Lisetta'nın yanından ayrılır ayrılmaz, dinlediklerini başkalarına da anlatabilmenin sabırsızlığını yaşamaya başladı. Kadınların bulunduğu bir toplantıya katılarak olayı ayrıntılarıyla anlattı. Kadınlar duyduklarını kocalarına ve başka kadınlara, onlar da daha başkalarına anlattılar. Böylece iki gün içinde, Venedik'te bu olayı duymayan kalmadı.

Dedikodu, kadının kayınlarının da kulağına gitti. Adamlar madonna Lisetta'ya bir şey demediler, ama meleği kıstırıp nasıl uçtuğunu gözleriyle görmeye karar verdiler; geceleri pusuya yatıp beklemeye başladılar.

Söylenenler papaz Alberto'nun da kulağına çalınmıştı. Bir gece, azarlamak amacıyla, kadının evine gitti. Daha yeni soyunmuştu ki, geldiğini gören kadının kayınları oda kapısına yüklendiler. Gürültüyü duyup korkuya kapılan papaz Alberto için tek bir kaçış yolu vardı. Büyük kanala bakan pencereyi açıp kendisini sulara attı. Kanal derindi ama, papaz Alberto çok iyi yüzücüydü. Hiçbir yerine bir şey olmadan kanalın karşı kıyısına çıktı. Kapısı açık bir eve girdi, evdeki iyi yürekli bir adamdan, Tanrı aşkına yaşamını kurtarmasını istedi; o saatte oralarda çırılçıplak ne yaptığını açıklamak için de, bir yalan uydurdu.

Yufka yürekli adam, kendi yatağına yatırdı papazı, dışarı çıkmak zorunda olduğunu, dönünceye dek yatıp dinlenmesini söyledi. Sonra da kapıyı kilitleyip, işini görmeye gitti.

Madonna Lisetta'nın kayınları odaya girince, Cebrail'in kanatlarını bırakıp uçmuş olduğunu gördüler. Büyük bir öfkeye kapılıp, kadına demediklerini bırakmadılar. Meleğin eşyalarını toplayıp, kadını üzüntüler içinde bırakarak evlerine döndüler.

Bu arada gün ağarmıştı. Yufka yürekli adam Rialto'dan* geçerken, o gece Cebrail'in madonna Lisetta ile yatmaya gittiğini, ama kadının kayınları odayı basınca, korkup kendini kanala attığını, ne olduğunu kimsenin bilmediğini öğrendi. Evindeki konuğun Cebrail olduğunu anladı hemen. Eve dönüp kanısını pekiştirdi. Uzun bir tartışmadan sonra, papaz Alberto kadının kayınlarına teslim edilmemesi için, elli duka altını getirtmeye razı oldu. Para ödendikten sonra gitmek istedi. Ama ev sahibi:

"Olmaz" dedi. "Ancak benim dediğim gibi çıkabilirsiniz buradan. Bugün bir şenlik var. Herkes yanına ayı kılığına ya da yamyam kılığına girmiş birini alıp şenliğe katılacak. San Marco alanında düzenlenecek av partisiyle şenlik sona erecek. Daha sonra, herkes yanında getirdiği adamı alıp, istediği yere gidecek. Burada olduğunuz ortaya çıkmadan önce, sizi bu kılıklardan birine sokup önce şenliğe, sonra da istediğiniz yere götürebilirim. Tanınmadan buradan çıkmanızın başka yolu yok. Kadının kayınları buralarda bir yere saklandığınızı öğrenmişler, sizi yakalayabilmek için her köşeye bir gözcü dikmişler."

Kılık değiştirip sokaklarda dolaşmak papaz Alberto'nun ağırına gitmişti ama, kadının akrabalarından çekindiği için öneriyi kabul etti. İstenilen kılığa girmeye, istenilen yere gitmeye hazır olduğunu söyledi.

Adam, papaz Alberto'nun vücudunu bala buladı, üstüne tüyler yapıştırdı. Boynuna bir zincir geçirip, yüzüne bir maske taktı. Bir eline kocaman bir sopa, öbür eline de kasaptan aldığı iki iri köpeğin ipini verdi. Bu arada bir arkadaşını San Marco alanına gönderip, Cebrail'i görmek isteyenlerin alanda

* Venedik'in merkez mahallesi.

toplanmalarını duyurdu; anlayacağınız tam bir Venedikli dürüstlüğüyle davrandı. Daha sonra papazı önüne katıp yola çıktı. Kendisi geriden gidiyor, zinciri elinde tutuyordu. Görenler: "Kim bunlar? Bunlar da kim?" diye sormadan edemiyorlardı. Böylece alana vardılar. Arkalarına takılanlarla, çığırtkanı duyup Rialto'ya gelenler büyük bir kalabalık oluşturmuştu.

Alana varınca, adam avın başlamasını bekliyormuş gibi, yamyamı bir yükseltinin üstündeki bir direğe bağladı. Bu arada bala üşüşen sinekler, at sinekleri papaz Alberto'ya rahat vermiyorlardı. Alanın tıklım tıklım dolduğunu görünce, adam zinciri çözer gibi yapıp, papaz Alberto'nun yüzündeki maskeyi çıkarttı. Bağırarak:

"Ey ahali, dedi, domuz olmadığı için av yapılamıyor. Buraya boş yere gelmiş olmayasınız diye, size Cebrail'i göstereyim bari. Venedikli kadınların gönüllerini etmek için geceleri gökyüzünden yeryüzüne iniyormuş."

Yüzündeki maske çıkınca herkes papaz Alberto'yu tanıdı. Kalabalık yuhalamaya, duyulmadık küfürler etmeye, sövmeye başladı. Ayrıca, yerdeki çöpleri de attılar üstüne. Uzun süre sürdü bu olay. Bu arada papazlar da duydular olup biteni. Alana altı papaz gönderdiler. Papazlar, halkın yuhaları arasında, papaz Alberto'nun üstüne bir harmaniye örtüp, zincirini çözdüler, manastıra götürüp zindana attılar. Papaz Alberto'nun kapatıldığı zindanda büyük acılar çektikten sonra öldüğü söylenir.

Böylece, iyi bir ünü olan, kötü bir iş yapacağı akla bile gelmeyen papaz Alberto, Cebrail olduğunu öne sürmek densizliğini göstermişti. Sonra da yamyam kılığına girmek zorunda kalmış, hak ettiği gibi aşağılanmıştı. Yaptıkları için gözyaşı dökmesi bir işe yaramamıştı. Tanrı'nın, onun gibi kim varsa, aynı cezaya çarptırmasını dilerim.

III

*Üç delikanlı, sevdikleri üç kızkardeşle birlikte Girit'e kaçarlar. Kızların en büyüğü kıskançlık yüzünden sevgilisini öldürür. İkinci kız kendisini Girit valisine vererek kardeşini ölümden kurtarır, ama sevgilisi tarafından öldürülür, sevgilisi ise ablasıyla kaçar. Adam öldürmekle suçlanan üçüncü kızla sevgilisi suçu kabul ederler. Öldürülmekten korktukları için muhafızları para ile elde ederek, beş parasız Rodos'a kaçarlar, orada yoksulluk içinde ölürler.**

Pampinea'nın öyküsü sona erince, Filostrato bir an düşündü, sonra Pampinea'ya dönerek şunları dedi:

"Oykünüzün sonunu oldukça sevdim, ama daha önceki bölüm gereğinden fazla neşeliydi, böyle olmamasını yeğlerdim."

Bunları dedikten sonra Lauretta'ya döndü:

"Sıra şimdi sizde" dedi, "daha iyi bir öykü anlatmanızı bekliyorum."

Lauretta, gülerek yanıt verdi:

"Sevgilerin mutsuz sona ulaşmasını istemekle, birbirini sevenlere karşı acımasız davrandığınıza göre, ben de isteğinize uyup, sevgilerinin tadına doyamadan yazgılarının kurbanı olan üç kişinin öyküsünü anlatacağım."

Bunları dedikten sonra, öyküsünü anlatmaya başladı:

---

* Oldukça yüzeysel bir yapıya sahip bu öykü Grek-Bizans kaynaklı olabilir.

Genç kadınlar, her kusurun o kusuru işleyende, dahası çoğu kez başkalarında büyük sıkıntılara yol açtığını görebilirsiniz kolayca. Bizi tehlikelerin kucağına atan kusurların başında, öfke gelir. Öfke, üzüntüden kaynaklanan ani, ölçüsüz bir davranıştır. Aklımızı başımızdan alır, ruhumuzun gözlerini perdeler, içimizi kızgınlık ateşiyle tutuşturur. Öfke genellikle kimi erkeklerde görülür. Ama en büyük zararı, özellikle kadınlara verir. Kadınların ruhlarında daha kolay tutuşup, daha açık bir alevle yanar, daha az bir dirençle karşılaşır. Bunda şa-

şılacak bir yan yok. Çünkü ateş, hafif ve yumuşak nesneleri, katı ve ağır nesnelere oranla çok daha çabuk sarar. Erkekler alınmasınlar ama, biz onlardan daha dayanıksız, daha değişkeniz. Bu doğal eğilimden yola çıkıp, yumuşaklığımızın, iyiliğimizin ilişki içinde olduğumuz insanlarda rahatlamaya, erince yol açtığını, kızgınlığın öfkenin ise sıkıntı ve tehlike kaynağı olduğunu göz önüne alarak, bu kusurdan daha iyi sakınabilmemiz amacıyla, üç delikanlıyla üç kadının, az önce de dediğim gibi, kadınlardan birinin öfkesi yüzünden

mutluluktan mutsuzluğa dönüşen sevda öykülerini anlatacağım.

Bildiğiniz gibi, Marsilya Provence kıyılarında yer alır. Ünlü ve soylu bir kent olup, bir zamanlar varlıklı insanlarının, büyük tacirlerinin sayısı bugüne oranla çok daha fazlaydı. Bu tacirlerden biri olan N'Arnald Civada* yoksul bir aileden geliyordu ama, dürüst, güvenilir bir tacirdi, geniş toprakları, büyük bir serveti vardı. Karısı, üçü kız birçok çocuk doğurmuştu, kızlar oğlanlardan daha büyüktü. Kızların, ikiz olan büyükleri on beş yaşında, üçüncü kız ise on dördündeydi. Kızları evlendirmek için, İspanya'ya mal götürmüş olan N'Arnald'ın dönmesi bekleniyordu. İkizlerden birinin adı Ninetta, öbürünün Maddalena, üçüncü kızın adı ise Bertella idi. Yoksul ama çok iyi bir delikanlı olan Restagnone adında bir genç Ninetta'yı çılgın gibi seviyor, kız da bu sevgiyi paylaşıyordu. Kimseye sezdirmeden, uzun bir süredir sevgilerinin tadını çıkarıyorlardı. Bu ilişkinin oldukça eskidiği bir sırada, babalarının ölümü üzerine büyük bir mirasa konan Folco ile Ughetto adında iki arkadaştan biri Maddalena'ya, öteki de Bertella'ya gönlünü kaptırdı. Ninetta'dan durumu öğrenen Restagnone, iki arkadaşın yoksulluğuna bir çözüm getirebileceklerini düşünerek, onlarla dost oldu. Ninetta'yı görmeye giderken, kimi kez birini, kimi kez ötekini, kimi kez de her ikisini birlikte götürüp, sevgililerini görmelerini sağladı. Dostluklarının yeterince geliştiği kanısına varınca, bir gün arkadaşlarını evine çağırdı.

"Sevgili dostlar" dedi, "sizi ne çok sevdiğimi, kendim için yaptığım hiçbir şeyi sizin için yapmaktan kaçınmadığımı anlamışsınızdır. Size beslediğim büyük sevgi nedeniyle, üçümüz için de yararlı sonuçlar verecek bir tasarıdan söz etmek

* N' öntakısı, Provence bölgesinde, soyluluk göstergesiydi.

istiyorum. Eğer söylediklerinizi yalan değilse, gündüz yaptıklarınızı, gece yaptıklarınızı yanlış yorumlamıyorsam, iki kardeşe büyük bir sevgi besliyorsunuz, tıpkı benim üçüncü kardeşe beslediğim sevgi gibi. Bu işi gönlünüzce sonuçlandırmak istiyorsanız, aklıma güzel bir çözüm geliyor. Bakın, siz çok varlıklısınız, bense parasızım. Varlığınızı bir araya getirip, üçte birini bana verecek olursanız, yeryüzünün istediğimiz bir köşesine çekilir, sevgililerimizle mutlu günler geçiririz. Kızların gönlünü etmeyi bana bırakın; babalarının servetinin büyük bir bölümünü alıp bizimle birlikte gelirler. Yerleşeceğimiz yerde herkes sevgilisini yanına alır, üç kardeş gibi yaşar, dünyanın en mutlu kişileri oluruz. Dediklerimi yapıp mutluluğa erişmek ya da boş vermek, sizi bağlı."

Sevda ateşiyle yanan iki genç, sevgililerine kavuşacaklarını duyunca hemen kararlarını verdiler; nereye gidilecekse gitmeye hazırdılar.

Restagnone, bu yanıtı aldıktan birkaç gün sonra, yine bin bir güçlüğü aşarak Ninetta'yı buldu. Hal hatır sorduktan sonra, iki kardeşle konuştuklarını anlattı, kızın aklını çelmek için uzun uzadıya dil döktü. İstediği sonuca ulaşması zor olmadı, çünkü kız da, gizlemek zorunda kalmadan sevgilisiyle birlikte olmaya can atıyordu. Öneriyi kabul ettiğini, kardeşlerinin de özellikle bu konuda sözünü dinleyeceklerini söyledi. Bir an önce gitmeleri için ne gerekiyorsa yapılmasını ekledi.

Restagnone gidip, içleri içlerine sığmayan iki arkadaşı buldu, kızların akıllarının yattığını söyledi. Üç erkek düşünüp taşındılar, Girit'e gitmeye karar verdiler. Ticarete atılacakları gerekçesiyle topraklarını sattılar, neleri varsa paraya çevirdiler. Bir tekne satın alıp gizlice donattılar, kararlaştırdıkları günün gelmesini beklemeye başladılar.

Öte yandan, kızkardeşlerinin ne istediklerini çok iyi bilen Ninetta, tatlı sözlerle kızların yüreklerindeki ateşi öyle

körüklemişti ki, kızlar yola çıkacakları günü iple çekmeye başlamışlardı. Gemiye binecekleri gece, üç kızkardeş babalarının büyük kasalarından birini açıp, çok miktarda para, mücevher aldılar. Gizlice evden çıkıp, kendilerini beklemekte olan sevgilileriyle buluştular. Hemen tekneye binip küreklere asıldılar.

Hiçbir yere uğramadan, ertesi akşam Cenova'ya vardılar ve yeni sevgililer, sevgilerinin tadına ilk kez burada vardılar. İstediklerine kavuşmuş olmanın rahatlığı içinde, yine yola koyuldular. Limandan limana uğrayarak, sekiz güne varmadan, kazasız belasız Girit'e ulaştılar. Erkekler, Kandiya yakınlarında büyük, verimli topraklar satın aldılar, kendileri için rahat, güzel evler yaptırdılar. Uşaklar tuttular, köpekler, kuşlar, atlar aldılar. Kadınlarıyla bir arada, şölenlerin eğlencelerin birbirini izlediği, dünyanın en mutlu yaşantısını sürmeye başladılar.

Ne var ki, günlük deneyimlerimizin de doğruladığı gibi, bir süre sonra, aşırı rahat insana batmaya başlar. Bir zamanlar Ninetta'yı deli gibi seven, ondan her istediğini elde eden Restagnone'nin sevgisi küllenmeye yüz tutmuştu. Bunun etkisiyle, bir şölende tanıdığı, adanın yerlisi genç, güzel bir kadına büyük bir yakınlık duymuş, kadına aşırı ilgi göstermeye başlamıştı. Ninetta bu durumu sezmekte gecikmedi. Öyle büyük bir kıskançlığa kapıldı ki, Restagnone'nin kendisine haber vermeden hiçbir yere gitmesine izin vermemeye, iğneli sözlerle, kavgalarla yaşamı ikisi için de çekilmez kılmaya başladı.

Doygunluk nasıl bıkkınlık getirirse, yoksunluk, istekleri daha da kamçılarsa, Ninetta'nın dırdırı da Restagnone'nin yeni sevdasının ateşini körüklüyordu. Bu olayın nasıl geliştiği, Restagnone'nin sevdiği kadından istediğini elde edip edemediğini bilen yoktu. Ama, Ninetta kimden duymuşsa duy-

muş, sevgilisinin kadınla buluştuğuna inanmıştı. Bunun üzerine büyük bir üzüntüye kapılmış, üzüntüsü öfkeye dönüşmüş, öfkesi arttıkça Restagnone'ye duyduğu sevgi, yerini büyük bir nefrete bırakmıştı. Gözünü bürüyen kin, ancak Restagnone'nin ölümüyle dinebilecekti. Zehir hazırlamada usta, yaşlı bir Yunan kadının, dil döküp para vererek gönlünü etti; kadına öldürücü bir sıvı hazırlattı. Restagnone'nin ateşinin yükseldiği bir gece, hiçbir kuşku duymayan adama zehiri içirdi. Zehir öyle güçlüydü ki, daha sabah olmadan Restagnone öldü.

Restagnone'nin zehirlendiğini bilmeyen Folco ile Ughetto, sevgilileri ve Ninetta ile birlikte gözyaşı döktüler arkadaşlarının ölümüne ve büyük bir cenaze töreni düzenlediler. Ne var ki, Ninetta'ya zehir hazırlayan yaşlı kadın birkaç gün sonra bir başka suçu nedeniyle yakalandı. Sıkıştırılınca bütün suçlarını, bu arada Restagnone için zehir hazırladığını da itiraf etti. Bunun üzerine Girit valisi, bir gece kimseye haber vermeden Folco'nun evine gitti, hiçbir direnmeyle karşılaşmaksızın Ninetta'yı tutukladı. Sıkıştırmaya bile gerek kalmadan, kadından Restagnone'nin nasıl öldüğünü öğrendi. Tutuklama gerekçesini gizlice Folco ile Ughetto'ya bildirdi, onlar da sevgililerine söylediler. Kadınlar bu habere çok üzüldüler. Ninetta'yı ölümden kurtarmak için çareler aramaya başladılar. Ninetta'nın işlediği suçun karşılığının ateşte yakılarak ölmek olduğunu çok iyi biliyorlardı. Ama çabaları sonuç vereceğe benzemiyordu, çünkü vali çok kararlıydı.

Maddalena çok güzel bir kadındı. Vali uzun süre peşinde koşmuş, ama ilgisi karşılık görmemişti. Maddalena, valinin gönlünü ederek kızkardeşini ölümden kurtarabileceğini düşündü. Güvendiği biriyle valiye haber gönderip, her isteğini yerine getirmeye hazır olduğunu bildirdi. Ancak buna karşılık kardeşi özgürlüğüne kavuşmalı, bir de bu olayı kimse duymamalıydı. Vali habere sevinmekle birlikte, karar vermeden

önce uzun uzadıya düşündü. Sonunda kabul ettiğini söyledi haberciye. Kadınla anlaşıp, Folco ile Ughetto'yu sorgulanmak amacıyla bir geceliğine göz altına aldırdı, kendisi ise gizlice Maddalena ile buluştu. Daha önce, denize atılması için Ninetta'yı bir çuvala koydurtmuştu. Çuvalı yanına alıp, geçirdiği gecenin karşılığı olarak Maddalena'ya verdi. Ertesi sabah ayrılırken, birlikte oldukları bu ilk gecenin arkasının gelmesini diledi ve yeniden kovuşturmaya girişmek zorunda kalmaması için suçlu kadının hemen uzak bir yere gönderilmesini istedi.

Ertesi sabah salıverilen Folco ile Ughetto, o gece Ninetta'nın denize atılarak boğdurulduğunu duydular ve bu habere inandılar. Eve dönüp, kadınların acısını dindirmeye çalıştılar. Ama Maddalena'nın olanca gizleme çabasına karşılık, Folco Ninetta'nın evde olduğunu anladı. Buna çok şaşırdı ve valinin Maddalena'da gözü olduğunu bildiğinden içine bir kurt düştü. Ninetta'nın eve nasıl geldiğini sordu. Maddalena önce bir yalan uydurmaya kalktı. Ama Folco aptal değildi, inanmadı bu sözlere, kadını doğruyu söylemeye zorladı. Lafı evirip çeviren kadın, sonunda gerçeği söyledi. Öfkeye kapılıp çılgına dönen Folco kılıcını çekti, kadının yalvarıp yakarmasına aldırmadan öldürdü onu. Valinin kendisini cezaya çaptırmasından korktuğu için de, ölüyü odada bırakıp Ninetta'nın odasına gitti. Son derecede sakin bir yüzle:

"Seni, kardeşinle kararlaştırdığımız yere götürmeye geldim, dedi. Yoksa valinin eline düşersin yine."

Ninetta bu sözlere inandı. Validen korktuğu, bir an önce çıkıp gitmek istediği için, kardeşleriyle helallaşmadan, gecenin karanlığında Folco ile yola koyuldu. Yanındaki sınırlı parayı Folco'ya verdi. Limana varınca bir kayığa bindiler. Nereye gittikleri hiç bilinmedi.

Ertesi sabah Maddalena'nın ölüsü bulununca, Ughet-

to'yu çekemeyen düşmanları, haberi hemen valiye ulaştırdılar. Maddalena'yı çok seven vali, büyük bir öfkeyle Ughetto'nun evine koştu, adamı da karısını da tutuklattı. Tutukluların Folco ile Ninetta'nın kaçtıklarından haberleri bile yoktu daha. Ama işkence yapılınca, Folco'nun Maddalena'yı öldürmesine yardım ettiklerini kabul etmek zorunda kaldılar. Bu itiraf nedeniyle ölüm cezasına çarptırılmaktan korktukları için, dara düştüklerinde kullanmak amacıyla evde sakladıkları biraz parayla muhafızları satın aldılar. Yanlarına hiçbir şey alamadan, muhafızlarla birlikte bir tekneye atlayıp, gece Rodos'a kaçtılar. Yoksulluk, sefalet içinde yaşayıp, kısa bir süre sonra dünyadan göçtüler.

Restagnone'nin çılgın sevdasıyla Ninetta'nın öfkesi, hem kendilerini hem başkalarını, işte böyle yok etti.

IV

*Gerbino, dedesi kral Guiglielmo'nun verdiği sözü hiçe sayarak, Tunus kralının kızını kaçırmak için kralın gemilerinden birine saldırır. Tayfalar kızı öldürünce Gerbino hepsini kılıçtan geçirir, ama sonunda onun da boynu vurulur.**

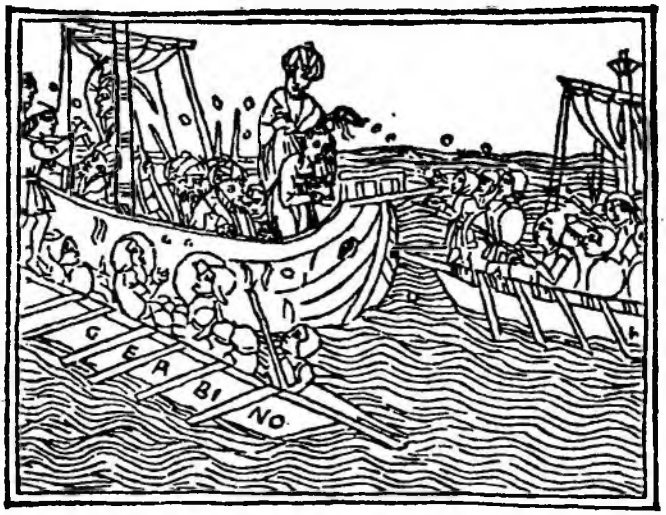
Lauretta öyküsünü bitirip de susunca, dinleyenler birer ikişer yanyana gelip, birbirlerini sevenlerin başına gelenleri tartıştılar. Kimisi Ninetta'nın öfkesini kınadı, kimisi bir başka şey söyledi. Bu arada, kral daldığı derin düşüncelerden sıy-

* Birleşemeyen iki sevgilinin acıklı serüveninin hızlı bir biçimde anlatıldığı bir öykü.

rılarak başını kaldırdı, Elissa'ya anlatma sırasının geldiğini işaret etti. Elissa, ölçülü bir sesle konuşmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, Sevda'nın oklarını, gözlerin ateşiyle yanmaya başladığında attığına inananların sayısı çoktur. Ama bu ateşin sözle de tutuşabileceğini bilenler de vardır. Anlatacağım öykü, ilk düşüncenin yanlışlığını ortaya koyacak. Gözlerin katkısına gerek kalmadan sözün etkili olabildiğini iki kişiyi acıklı bir ölüme sürüklediğini gösterecek.

Sicilyalılar, kral ikinci Guiglielmo'nun biri erkek biri kız iki çocuğu olduğunu söylerler.* Erkeğin adı Ruggeri, kızınki de Gostanza idi. Ruggeri babasından önce öldü. Oğlu Gerbino'yu dedesi büyük bir özenle yetiştirdi. Gerbino büyüdü, gözü

pek, seçkin, yakışıklı bir delikanlı oldu. Ünü Sicilya içinde yayılmakla kalmayıp, dünyanın birçok ülkesine, bu arada o

* Öyküdeki bilgiler tarihsel gerçeklere uymaz. Dante'nin de dürüstlüğünü övdüğü (*Cennet* XX, 62) Norman kralı Guiglielmo II Sicilya'da 1166-1189 arasında krallık yapmıştır. Çocuğu olmamıştır. Ruggeri ile Costanza, çocukları değil akrabalarıdır.

yıllarda Sicilya'ya bağlı olan Barberia'ya* da ulaştı. Gerbino'nun erdemlerini, seçkinliğini duyanlar arasında Tunus kralının kızlarından biri de vardı. Görenlerin dediğine göre, kız doğanın yarattığı en kusursuz güzellerden biriydi. Üstelik soylu, saygılı, sevecen bir ruhu vardı. Değer verdiği kişilerin Gerbino'nun başarılarını övdüklerini duydukça, Gerbino'yu gözlerinde canlandırmaya başlamış, çok geçmeden yoğun bir sevgi duymaya başlamıştı ona karşı. Artık adını dilinden düşürmüyor, onunla ilgili her şeyi can kulağıyla dinliyordu.

Bu arada kızın güzelliğinin, niteliklerinin yankıları, her yere olduğu gibi Sicilya'ya da ulaşmıştı. Gerbino da bu övgüleri duymuş, kız nasıl ona gönül vermişse, o da kıza sevdalanmıştı. Bir an önce kızı görmek istiyor, dedesinden Tunus'a gitme izni alabilmek için fırsat kolluyordu. Bu arada, Tunus'a giden arkadaşlarından, kızı görüp ona beslediği gizli sevdayı anlatmalarını, kızın söyleyeceklerini kendisine iletmelerini istiyordu. Arkadaşlarından biri bu görevi büyük bir ustalıkla yerine getirdi. Satıcı kılığına girip, takılar göstermek bahanesiyle kızın yanına gitti, Gerbino'nun duygularını, kıza bağlılığını ayrıntılı bir biçimde anlattı. Kız haberciye de, verdiği habere de çok sevindi. kendisinin de benzer duygular beslediğini söyledi. Dediklerini doğrulamak için de en değerli mücevherlerinden birini Gerbino'ya gönderdi. Gerbino bu armağana çok sevindi, bir armağanın doğurabileceği sevinçlerin en büyüğünü duydu. Aynı aracıyla kıza mektuplar iletti, çok değerli armağanlar gönderdi. Bir fırsatını bulup onu görmek, onu sarmak istediğini belirtti.

Kız bir yanda, oğlan bir yanda sevda ateşiyle cayır cayır

---

* Afrika'nın Mısır ile Atlas Okyanusu arasında kalan bölümüne ortaçağda Barberia adı veriliyordu. Barberia Sicilya'ya bağlı değildi.

yanarken, Tunus kralı kızını Granata* kralı ile evlendirmeye karar verdi. Kız bu habere çok üzüldü. Sevdiği insanla arasındaki uzaklık daha da artacak, yitirecekti onu. Bu sonucu önlemek için, elinden gelse babasının sarayından kaçıp Gerbino'nun yanına gitmeye hazırdı. Gerbino da evlilik haberini alınca sınırsız bir üzüntüye kapılmıştı. Kız deniz yoluyla kocasının yanına gidecek olursa, zor kullanarak onu kaçırmayı deneyecekti.

Tunus kralının kulağına, kızının duyguları, Gerbino'nun tasarıları konusunda söylentiler ulaşmıştı. Kendi gücüne yeterince güvenmediğinden, kızın yolculuk tarihi yaklaşınca kral Guiglielmo'ya elçi gönderip, kızını evlendireceğini bildirdi. Gerbino'nun ya da bir başkasının engel olmaya kalkışmamasını istedi. Yaşlı kral Guiglielmo, Gerbino'nun duygularından habersiz olduğu için, kralın istediği güvencenin gerekçesini bilmiyordu. İsteği hemen kabul etti, bunu belgelemek için de Tunus kralına eldiveninin tekini gönderdi.** İstediği güvenceyi elde eden Tunus kralı, Kartaca limanında büyük ve güzel bir gemi hazırlattı. Yolculuk için ne gerekliyse sağladı. Geminin kızını Granata'ya götürmek amacıyla süslenip, donatılmasını istedi. Yola çıkmak için uygun rüzgâr bekleniyordu artık.

Bunları öğrenen, genç kız, uşaklarından birini, Gerbino'yu bulup önce selamını söylemesi, sonra da birkaç gün içinde Granata'ya gideceğini bildirmesi için, gizlice Palermo'ya gönderdi. Eğer denildiği gibi yürekliyse, kaç kez yazdığı gibi onu seviyorsa, bunları kanıtlamanın tam sırasıydı.

---

* İspanya'daki Müslüman krallıklardan birinin başkenti. Ancak öykünün geçtiği tarihte ortadan kalkmıştı.

** Eldiven göndermek verilen sözün tutulacağı anlamına gelirdi.

Haberci görevini başarıyla yerine getirerek Tunus'a döndü. Dedesi kral Guiglielmo'nun Tunus kralına verdiği sözü bilen Gerbino, ne yapacağına karar veremedi önce. Ama sevgisi baskın çıktı. Kızın gözünde korkak durumuna düşemezdi. Messina'ya gidip, hemen iki kadırga hazırlattı, seçme denizciler tuttu, sevgilisinin gemisinin geçeceğini sandığı Sardinya'ya doğru yola çıktı. Hesabında yanılmadı. Birkaç gün oralarda bekledikten sonra, rüzgârın çok az olduğu bir gün, kralın gemisi ufukta göründü. Gemiyi görünce, Gerbino adamlarına:

"Arkadaşlar" dedi, "sandığım gibi gözüpek kişilerseniz, hepiniz sevdanın ne demek olduğunu bilirsiniz. Bu tutkuyu bilmeyen ölümlüler hiçbir erdeme, soylu duyguya sahip olamazlar. Birini seviyorsanız, ya da sevdinizse, demek istediklerimi kolayca anlayabilirsiniz. Ben birini seviyorum, sizi bu çetin işe sevgim çağırdı. Sevdiğim, karşınızda gördüğünüz şu gemide. Gemide sevgilimden başka çok değerli şeyler de var. Yürekli davranacak olursanız, fazla zorlanmadan gemiyi ele geçirebilirsiniz. Ben kendi payıma, uğruna silaha sarıldığım kadından başka bir şey istemiyorum. Geri kalan ne varsa, şimdiden sizin olsun. Haydi arkadaşlar, saldıralım gemiye. Bakın, Tanrı da bizden yana: rüzgâr estirmeyip gemiyi hareketsiz tutuyor."

Gerbino'nun böyle uzun uzadıya konuşmasına gerek bile yoktu. Çünkü Messinalı denizciler yağmanın kokusunu almış, Gerbino'nun sözlerle anlatmaya çalıştığına çoktan hazırlamışlardı kendilerini. Bu nedenle, konuşma biter bitmez sevinç çığlıkları attılar, Borazanları çaldılar, silahlarını kuşandılar, küreklere asılıp gemiye yaklaştılar. Gemidekiler, kadırgaların üstlerine doğru geldiğini görünce, kaçamadıkları için savunma düzeni aldılar. Gemiye yaklaşınca Gerbino, savaşmak istemiyorlarsa gemi sahiplerinin yanına gelmelerini istedi. Saldırganların kim olduklarını, isteklerini öğrenen Tunuslular,

bu saldırının kralın verdiği sözle bağdaşmadığını söylediler, kanıt olarak da kral Guiglielmo'nun eldivenini gösterdiler. Savaşıp yenik düşmedikçe teslim olmayız, gemideki hiçbir şeyi vermeyiz dediler.

Gerbino bu arada geminin kıçında kızı görmüş, onu düşlediğinden daha da güzel bulmuş, yüreği daha da tutuşmuştu. Eldiven gösterilince, yanında şahin olmadıkça* eldivenin işe yaramayacağı yanıtını verdi. Ya kızı teslim ederlerdi, ya da savaşmayı göze alırlardı.

İki taraf da birbirine ok yağdırmaya, taş atmaya başlamıştı. Çarpışma uzuyor, iki taraf da kayıplar veriyordu. Çabalarının sonuç vermediğini gören Gerbino, Sardinya'dan yedekte getirdiği gemiyi tutuşturup geminin üstüne saldı. Ardından da kadırgalarını gemiye rampa etti. Tunuslular için teslim olmaktan ya da can vermekten başka yol kalmamıştı. Bunun üzerine, alt katta ağlamakta olan kralın kızını güverteye çıkarttılar. Geminin ön tarafına götürüp, Gerbino'ya seslendiler. Yalvaran, çığlıklar atan kızı, Gerbino'nun gözleri önünde boğazlayıp denize attılar. Sonra da:

"Al senin olsun" dediler, "dürüstlüğünün hakkı bu kadar."

Bu acımasızlık karşısında, Gerbino da ölmek istedi. Gemiye tam rampa edip, okları, taşları umursamadan kalabalık düşmanın içine daldı. Dişleriyle, tırnaklarıyla açlığından çok hırsını doyuran gözü dönmüş bir aslan gibi, önüne kim çıkarsa karnını deşti kılıcıyla. Gemi cayır cayır yanmaya başladığından, tayfalara ellerine ne geçirirlerse almalarını söyledi ve kazandığı zafere sevinemeden kadırgasına döndü. Sevgilisi-

* Boccaccio, şahin uçurunların ellerini korumak için eldiven giymelerine gönderme yapıyor.

nin ölüsünü denizden çıkarttı, uzun uzadıya ağladı. Sicilya'ya dönerken, Trapani'nin tam karşısındaki küçük Ustica adasında büyük bir cenaze töreni düzenledi. Dünyanın en mutsuz kişisi olarak yurduna döndü.

Tunus kralı olayı öğrenince, kral Guiglielmo'ya kara giysiler giymiş elçiler gönderdi. Elçiler, sözleşmeye uyulmamasını kınayıp, olayı ayrıntılarıyla anlattılar. Kral Guiglielmo büyük bir üzüntüye kapıldı. Elçilerin adalet isteklerini geri çeviremezdi. Gerbino'yu tutuklattı. Öfkesini yatıştırmak için, baronların araya girmesi bir sonuç vermedi. Sözüne güvenilmez bir kral olmaktansa, torunsuz kalmayı yeğleyerek Gerbino'yu ölüm cezasına çarptırdı, gözlerinin önünde boynunu vurdurttu.

Böylece, iki sevgili sevdalarının tadına varamadan, birkaç gün arayla korkunç bir biçimde can verdiler.

V

Erkek kardeşleri Lisabetta'nın sevgilisini öldürürler.
Düşünde sevgilisini görüp, gömüldüğü yeri öğrenen
Lisabetta, ölünün başını gizlice mezardan
çıkartarak bir fesleğen saksısına yerleştirir,
her gün saksının başında tam bir saat gözyaşı döker.
Kardeşleri saksıyı elinden alınca, Lisabetta çok geçmeden
*üzüntüden ölür.**

Elissa'nın öyküsü sona erince, kral öyküyü övdü ve sözü Filomena'ya verdi. Gerbino ile sevgilisinin başına gelenlerin

* Bu konuyu John Keats de bir şiirinde işler: *Isabelle or the pot of basil* (Isabelle ya da fesleğen saksısı).

etkisinden kurtulamamış olan Filomena, derin bir iç çektikten sonra anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, anlatacağım öykünün kişileri Elissa'nın öyküsünün kişileri gibi soylu değiller. Ama öykü belki daha bile acıklı. Az önce Messina'dan söz edilince, orada geçen bu öykü geldi aklıma.

Messina'da alışverişle uğraşan üç genç kardeş vardı. San Gimignanolu olan babaları ölünce büyük bir malvarlığının sahibi olmuşlardı. Üç kardeşin, bir de Lisabetta adında, güzel, iyi yetişmiş bir kızkardeşleri vardı. Nedense daha kocaya vermemişlerdi kızı. Üç kardeş işlerinin yönetimini, dükkânlarında çalışan Lorenzo adında Pisalı bir gence bırakmışlardı. Lisabetta, çok yakışıklı, sevimli bir delikanlı olan Lorenzo'yu birkaç kez görmüş, beklenmedik bir biçimde hoşlanmaya başlamıştı ondan. Lorenzo da bunu sezmiş, başka sevgililerini bir

kenara bırakıp, gönlünü Lisabetta'ya vermişti. İki genç de birbirini aynı derecede sevdiğinden, çok geçmeden en çok istedikleri şeyi gerçekleştirmişlerdi.

Sürekli olarak buluşan sevgililer güzel vakit geçiriyor, en güzel zevkleri tadıyorlardı. Ne var ki ilişkilerini uzun süre gizleyemediler. Bir gece Lisabetta, Lorenzo'nun yattığı yere giderken kardeşlerinin en büyüğü onu gördü. Canı çok sıkılmakla birlikte, kendini tutup tepki göstermedi, hiçbir şey demedi. Sabaha dek kızkardeşinin davranışı ile ilgili bir sürü şey düşündü. Sabah olunca, Lisabetta ile Lorenzo konusunda gece öğrendiklerini kardeşlerine anlattı. Kardeşler uzun uzadıya düşünüp taşındıktan sonra, kendilerinin ve kızkardeşlerinin onuruna leke çalınmaması için sessiz kalmaya, hiçbir şey görmemiş, hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranmaya, alınlarına sürülen lekeyi kimseye duyurmadan silmek için, uygun zamanı beklemeye karar verdiler. Bu karar üzerine, Lorenzo ile ilişkilerini bozmadılar, konuşup şakalaşmayı sürdürdüler. Bir gün üç kardeş kent dışına eğlenmeye gittiklerini söyleyip, Lorenzo'yu da yanlarına aldılar. Issız, uzak bir yere vardıklarında uygun zamanın geldiğine karar verip, hiçbir şeyden kuşkulanmayan Lorenzo'yu öldürerek, kimse görmeden gömdüler. Messina'ya dönünce de, Lorenzo'yu iş için bir yere gönderdiklerini söylediler. Lorenzo'yu sık sık şuraya buraya gönderdikleri için, söylediklerine herkes inandı.

Lorenzo'nun hasretine dayanamayan Lisabetta, sık sık kardeşlerine bu konuda sorular yöneltiyordu. Bir gün yine Lorenzo'dan haber sorunca, kardeşlerinden biri:

"Lorenzo'dan sana ne?" dedi. "İkide bir ne diye soruyorsun Lorenzo'yu? Böyle üstelersen, gereken karşılığı alırsın bizden."

Yüreği kan ağlayan genç kız ne yapacağını bilemiyordu. Artık bir şey sormuyor, geceleri durmadan Lorenzo'ya seslenip, dönmesi için yalvarıyordu. Kimi kez hüngür hüngür ağlıyor, ayrılıktan sızlanıyordu. Günleri Lorenzo'nun yolunu beklemekle geçiyor, hiçbir şeyden zevk almıyordu.

Bir türlü geri dönmeyen Lorenzo için bir gece yine gözyaşı döküp ağlarken, uyuya kaldı. Düşünde Lorenzo'yu gördü. Yüzü sapsarı, üstü başı perişan, giysileri paramparçaydı. Sanki şöyle diyordu:

"Durmadan bana sesleniyor, uzun süren bu ayrılığa üzülüyor, gözyaşı dökerek sızlanıyorsun. Bil ki, artık geri dönemem ben, çünkü beni son gördüğün gün, kardeşlerin canımı aldılar."

Sonra nereye gömüldüğünü anlattı, artık kendisini çağırıp yolunu beklememesini söyleyip yok oldu.

Lisabetta hemen uyandı, düşünde gördüklerine inandı ve ağlamaya başladı. Ertesi sabah kardeşlerine bir şey diyemedi, anlatılan yere gidip, gördüğü düşün gerçekle bağdaşıp bağdaşmadığını belirlemeye karar verdi. Kardeşlerinden kent dışına çıkma izni aldı, daha önce kendisine eşlik eden, gizlisini saklısını bilen hizmetçisiyle birlikte, düşünde öğrendiği yere gitti. Toprağın yumuşak olduğunu sezdiği bölgedeki kuru yaprakları kaldırdı. Biraz kazınca, bahtsız sevgilisinin daha çürüyüp bozulmamış ölüsüyle karşılaştı. Demek ki, gördüğü düş gerçeğe uygundu.

Yüreğine benzersiz bir acı dolsa da, ağlayıp sızlanmanın sırası olmadığını düşündü. Elinde olsa, uygun bir mezara gömmek için sevgilisinin ölüsünü alıp götürecekti. Götüremeyeceğine göre, bir bıçak alıp elinden geldiğince düzgün bir biçimde başı gövdeden ayırdı. Bir beze sarıp hizmetçisine verdi. Gövdenin üstüne toprak örtüp, kimseye görünmeden evine döndü.

Eve dönünce odasına kapandı, kesik başı karşısına alıp öyle içten, öyle çok ağladı, o kadar çok öptü ki, baş gözyaşlarıyla yıkanmış oldu. Sonra fesleğen ya da mercanköşk dikilen büyük saksılardan birini aldı. İnce bir kumaşa sardığı kesik başı saksının dibine koyup üstüne toprak doldurdu, toprağa da birkaç kök Salerno fesleğeni ekti. Fesleğeni yalnızca gül suyu, portakal çiçeği suyu ya da kendi gözyaşlarıyla suluyordu.

Artık, saksının yanından ayrılmıyor, olanca tutkusuyla içinde Lorenzo'yu sakladığı saksıya dikiyordu gözlerini. Saksıya yeterince baktıktan sonra, üzerine eğilip ağlamaya başlıyor, öyle çok ağlıyordu ki, fesleğen sulanmış oluyordu.

Gösterilen sürekli özenin ve çürümeye başlayan başın toprağı beslemesinin etkisiyle fesleğen büyüyüp güzelleşmiş, mis gibi kokular saçmaya başlamıştı. Lisabetta'nın saksıya gösterdiği özen komşuların da dikkatini çekmişti. Kardeşleri de genç kızın sararıp solduğunu, gözlerinin çukurlaştığını görüyorlardı. Komşular:

"Her gün saksının karşısında ağlıyor" diyorlardı.

Bu sözleri duyan, denilenin doğru olduğunu belirleyen kardeşleri Lisabetta'yı azarladılar, ama bir sonuç elde edemediler. Bunun üzerine gizlice saksıyı alıp götürdüler. Saksının yerinde olmadığını gören Lisabetta saksıyı geri istedi sürekli olarak. Ağlayıp sızlansa da kardeşleri saksıyı geri vermediler. Bunun üzerine Lisabetta yatağa düştü ve hastalığı boyunca ağzından saksı sözü eksik olmadı.

Lisabetta'nın bu davranışına bir anlam veremeyen kardeşleri, saksının içinde ne olduğunu merak ettiler. Toprağı döktüler, bezin içindeki kesik başı buldular. Baş daha tümüyle çürümediği için, kıvırcık saçlarından Lorenzo'nun başı olduğunu anladılar. Büyük bir şaşkınlığa düştüler, cinayetin ortaya çıkmasından korkup başı gizlice bir yere gömdüler. Kimseye bir şey demeden Messina'dan ayrılıp, Napoli'ye gittiler.

Bu arada genç kız gözyaşı dökmeyi, saksısını istemeyi sürdürüyordu. Sonunda gözyaşı döke döke öldü ve mutsuz sevdası böylece sona ermiş oldu. Çok geçmeden olayın iç yüzü öğrenildi. Bugün bile söylenen bir de türkü yakıldı:

Fesleğen saksısını
çalan hırsızın anasını, vb.

VI

*Andreuola Gabriotto'yu sever. Ona gördüğü düşü anlatınca, Gabriotto da kendisinin gördüğü düşü anlatıp, sevgilisinin kollarında can verir. Kız hizmetçisiyle birlikte ölüyü evine götürürken bekçilere yakalanır, olayı anlatır. Senyör kıza sahip olmak ister, ama kız direnir. Babası çağırılır, suçsuzluğu anlaşılan kız salıverilir. Andreuola dünyadan elini eteğini çekerek rahibe olur.**

Filomena'nın anlattığı öyküyü kadınlar çok sevdiler, çünkü sözü edilen türküyü duymuşlar, ama kaynağını sorup öğrenememişlerdi. Öykü sona erince, kral sıranın Panfilo'ya geldiğini söyledi. Panfilo anlatmaya başladı:

Anlatılan öyküdeki düş, içinde iki düş bulunan bir öyküyü anımsattı bana. Filomena'nın öyküsündeki düş geçmişle ilgiliydi, benim öykümdeki düşler ise geleceğe ilişkin. Üstelik, görülür görülmez de gerçekleşiveriyorlar.

Sevdalı kadınlar hepiniz bilirsiniz ki, insanlar uykuda değişik düşler görürler. Uyku sırasında gerçeğe uygunmuş gibi gelen bu düşlerin, uyandığımızda bir bölümünün gerçekle bağdaştığını, bir bölümünün gerçeğe yakın olduğunu, bir bölümünün ise gerçeğe taban tabana karşı olduğunu anlarız. Düşlerimizin bir çoğunu, olaylar da doğrular. Bu nedenle, insanların çoğu düşlere büyük önem verir, düşün içerdiği üzücü

* Beklenmedik bir ölümün son verdiği bir gönül ilişkisini ele alan, özellikle ilk bölümü lirik bir öykü.

ya da sevindirici olaylara göre üzülür ya da sevinirler. Kimi insanlar ise düşün haber verdiği tehlikeyle karşı karşıya gelmedikçe, gördükleri düşlere inanmazlar. Bu iki tutumu da kınamıyorum, çünkü düşlerin her zaman gerçeği yansıtmadık-

ları nasıl doğruysa, her zaman yanlış olmadıkları da doğrudur. Düşlerin her zaman doğru çıkmadıklarını hepimiz biliriz; her zaman gerçeğe aykırı olmadıklarının kanıtı ise, Filomena'nın anlattığı öykü. Az önce dediğim gibi, benim anlatacağım öykü de, bunu doğrulayacak.

Dürüstçe yaşayıp çalışan bir insan, bu özelliğine karşı çıkan bir düş görecek olursa, korkuya kapılmamalı, yolundan sapmamalı. Dürüst olmayan, kötü bir yaşam sürenlerin ise, tutumlarını destekleyen, arka çıkan düşlere inanmaları yanlış olur. Tam tersini söyleyen düşlere ise inanmaları gerekir. Neyse, öyküme gelelim artık.

Brescia kentinde, Pontecarrato doğumlu, messer Negro adında biri yaşıyordu. Adamın çocuklarından biri de Andreuola adında bir kızdı. Kız gençti, güzeldi ve kocaya varmamış-

tı daha. Raslantı bu ya, Gabriotto adında, yakışıklı, sevimli, saygılı bir halk çocuğuna gönlünü kaptırmıştı. Hizmetçisi kıza çok yardımcı olmuş, Gabriotto yalnızca Andreuola'nın kendisini sevdiğini öğrenmekle kalmamış, birçok kez Andreuola'nın babasının evinin güzel bahçesinde kızla buluşmuş, bu buluşmalar iki taraf için de büyük bir keyif kaynağı olmuştu. Ölümün dışında hiçbir şeyin bu tatlı sevgi bağını koparta-maması için de, iki genç gizlice nikâhlanmışlardı.

İlişkileri böyle gizlice sürüp giderken, genç kadın bir gece bir düş gördü uykusunda: Gabriotto ile birlikte bahçedeydi, Gabriotto ona sarılmıştı, ikisi de çok mutluydu bundan. Böyle dururlarken, sanki Gabriotto'nun vücudundan koyu renkli, korkunç, ne olduğu anlatılamaz bir şey çıkıp, Gabriotto'yu elinden almıştı. Direnmeye çalışmıştı ama, o şey öyle güçlüydü ki, Gabriotto'yu kollarının arasından almış kendisiyle birlikte toprağın içine sürüklemişti ve Andreuola bir daha ikisini de görememişti. Duyduğu anlatılamaz acı kadını uyandırdı. Gözlerini açınca, gördüğünün düş olduğunu anlayıp sevindi, ama yine de gördüklerinden ürktü. Bu nedenle, ertesi gece yanına gelmek isteyen Gabriotto ile buluşmamak için elinden geleni yaptı. Ama Gabriotto diretince, aklına başka bir şey gelmesin diye, ertesi gece bahçede buluşmak zorunda kaldı. Çiçekler açmış olduğu için beyaz, pembe güller topladılar, bahçedeki suları berrak, güzel bir çeşmenin dibine uzandılar. Hasret giderdikten sonra, Gabriotto sevgilisine, niçin o gece gelmemesini istediğini sordu. Andreuola gördüğü düşü, kapıldığı korkuyu anlattı. Gabriotto bu sözlere güldü. Düşlere inanmanın büyük bir aptallık olduğunu, fazla yemek yemenin ya da aç karnına yatmanın böyle düşlere yol açtığını, bunların geçersiz olduklarının her gün kanıtlandığını söyledi. Sonra da:

"Düşlere inansam bugün buraya gelmezdim" dedi. "Se-

nin gördüğün düş nedeniyle değil, geçen gece gördüğüm bir düş yüzünden gelmezdim. Çok güzel, çok etkileyici bir ormanda avlanıyordum. Sevimli mi sevimli bir karacanın peşine düşüp, yakaladım. Kardan bile beyazdı karaca. Kısa sürede öyle alıştı ki bana, yanımdan ayrılmıyordu artık. Hayvanı çok sevmiş, kaçmasın diye boynuna altın zincirli altın bir tasma geçirmiştim. Bir süre sonra yorulan karaca dinlenmek için başını göğsüme dayadı. Tam o sırada, nereden geldiğini bilemediğim, kömür gibi kapkara, aç, korku salan bir dişi tazı saldırdı üstüme. Kendimi korumak için bir şey yapamıyordum. Ağzını göğsümün soluna dayadı, göğsümü oyup kalbime ulaştı, kalbimi kopartıp götürdü. Öyle canım yanmıştı ki, birden uykudan uyandım. Elimle göğsümün sol tarafını yokladım, bir şey olmuş mu diye. Hiçbir şey olmadığını görünce, kendim de güldüm bu davranışıma. Bu düşün ne anlamı olabilir ki? Sık sık görüyorum böyle düşler, daha korkunçlarını bile görüyorum. Ama hiçbir şey gelmedi başıma. Düşlere boş verip, günümüzü gün etmeye bakalım biz."

Dinledikleri, gördüğü düş nedeniyle korkuya kapılmış olan genç kadının korkusunu daha da arttırmıştı. Ama Gabriotto'nun canını sıkmamak için korkusunu belli etmedi. Birbirlerine sarılıyor, birbirlerini okşuyor, öpüşüyorlardı ama genç kadın ne olduğunu bilemediği bir şeyin beklentisi içindeydi. Gözlerini sevgilisinin yüzünden ayırmıyor, bir yerlerden kara bir gölge çıkacak mı diye, arada bahçeye bakıyordu.

İşte bu sırada Gabriotto derin bir iç çekerek sevgilisine sarıldı ve:

"Yardım et bana sevgilim, ölüyorum" dedi.

Sözünü bitirir bitirmez de çimenlerin üstüne yığılıp kaldı. Gabriotto'nun kollarının arasından sıyrılıp yere düştüğünü gören Andreuola, ağlamaklı bir sesle:

"Ne oldu sana sevgilim?" dedi.

Hızlı hızlı soluyan, ter içinde kalmış Gabriotto karşılık vermedi. Az sonra da öldü.

Canından çok sevdiği sevgilisinin ölümünün Andreuola'yı nasıl üzdüğünü, sarstığını gözlerinizin önüne getirebilirsiniz. Andreuola uzun uzadıya ağladı, seslendi sevgilisine, ama iş işten geçmişti. Her yerine dokunduğu vücut, artık soğumaya başlamıştı, ölmüştü sevgilisi. Ne yapacağını bilemiyordu. Yüreği yaslı, gözlerinde yaşlar, koşup hizmetçisine seslendi. Acısını, her şeyini bilen hizmetçisiyle paylaştı. Gabriotto'nun cansız yüzü iki kadının gözyaşlarıyla ıslandı. Sonunda Andreuola:

"Tanrı sevgilimi elimden aldıktan sonra, ben de yaşayamam artık" dedi. "Ama canıma kıymadan önce, namusumu düşünmem, gizli sevdamızın ortaya çıkmaması için önlem almam, güzel ruhunun uçup gittiği bu cesedi gömmem gerekiyor."

"Canına kıymaktan vazgeç kızım" diye karşılık verdi hizmetçi kadın. "Bu dünyada sevgilini yitirdin, canına kıyacak olursan cehenneme gider, öbür dünyada da yitirirsin onu. Çok iyi bir insandı o, ruhu elbette cehenneme gitmemiştir. Yüreğine taş basıp, dua ederek, iyilik yaparak onun ruhuna, günahlarından arınmasına yardımcı olursan daha iyi edersin. Gömme konusuna gelince, bahçeye gömeriz. Buraya geldiğini bilen olmadığına göre, kimsenin bir şeyden haberi olmaz. Buraya gömmek istemezsen, dışarıya bırakırız. Sabah bulup evine götürürler. Ailesi gömer."

Andreuola çok üzülse, durmadan ağlasa da, bir yandan da hizmetçisinin önerilerini dinliyordu. İlk öneriye aklı yatmamıştı. İkinci öneri için de şunları dedi:

"Onca sevdiğim, erkeğim bildiğim birinin sokağa bırakılıp, bir köpek leşi gibi bir çukura atılmasına Tanrı da razı olmaz. Gözyaşlarımla yıkadım onu, yakınlarının gözyaşlarıyla

da yıkanması için elimden geleni esirgemeyeceğim. Ne yapmamız gerektiğini çok iyi biliyorum."

Hizmetçiyi gönderip dolaplarından birindeki ipekli bir örtüyü getirtti. Örtüyü yere serdi, Gabriotto'nun ölüsünü örtünün üstüne yatırdılar, başının altına bir yastık koydular, gözyaşları dökerek ağzını, gözlerini kapattılar. Başına, topladıkları güllerden bir taç örüp, üstüne güller serpiştirdiler. Bundan sonra genç kadın hizmetçisine şunları dedi:

"Evi buraya çok uzak değil. İkimiz örtüyü tutar, götürüp kapısının önüne bırakırız. Birazdan gün doğunca, ailesi görür. Bu çözüm ailesinin acısını azaltmaz ama, kollarımın arasında ölen biri için böyle davranmam, beni rahatlatır."

Bunları deyip, yeniden gözyaşları içinde ölünün üstüne kapandı. Uzun süre ağladıktan sonra, neredeyse günün ağarmakta olduğunu söyleyen hizmetçinin uyarısı üzerine ayağa kalktı. Nikâhlandıklarında Gabriotto'nun vermiş olduğu yüzüğü parmağından çıkartıp, onun parmağına taktı, gözyaşları arasında:

"Sevgili erkeğim" dedi, "ruhun gözyaşlarımı görüyorsa, ya da ruh uçup gittikten sonra bedende biraz duygu, biraz algı kalıyorsa, yaşarken çok sevdiğin insanın bu son armağanını kabul et."

Bunları dedikten sonra, yarı ölü gibi yere yığıldı. Kendini toparlayıp ayağa kalkınca, hizmetçiyle birlikte üstünde ölünün yattığı örtünün ucundan tuttu. Bahçeden çıkıp eve doğru yola koyuldular.

Yolda giderken, rastlantı sonucu oradan geçmekte olan bekçilerle karşılaştılar. Bekçiler kadınları durdurup tutukladılar. O anda ölmek isteyen Andreuola, bekçilere şunları söyledi içtenlikle:

"Kim olduğunuzu, kaçmaya kalkışmanın bir işe yaramayacağını biliyorum. Birlikte senyöre gidip, olup biteni açıkla-

maya hazırım. Dediklerinizi yerine getirdiğime göre bana ya da cenazeye elinizi sürmeye kalkmayın. Yoksa şikâyet ederim hepinizi."

Bekçiler kadının isteğine uydular, hep birlikte saraya gidildi. Uykudan uyandırılan senyör kadını çalışma odasına aldı, sorguya çekti. Zehirleyerek ya da başka türlü bir öldürme söz konusu olup olmadığını incelemeleri için hekimleri çağırttı. Hekimler öldürmenin söz konusu olmadığını, ölüme kalbin yakınındaki bir çıbanın patlamasının yol açtığını söylediler. Böylece Andreuola'nın büyük bir suçunun olmadığı ortaya çıktı. Senyör, bir büyüklük yaparak kadını salıvereceğini, ancak bunun karşılığında güzelliğini tatmak istediğini söyledi. Kadın kabul etmeyince, utanmayı bir yana bırakıp zora başvurdu. Büyük bir öfkeye kapılan, yeniden gücünü kuvvetini toplayan Andreuola bir erkek gibi kendini savunarak, aşağılayıcı, sert sözler söyleyerek boyun eğmedi.

Sabah olunca, olup bitenleri duyup, ölümcül bir üzüntüye kapılan messer Negro yanına arkadaşlarını alarak saraya gitti. Olayı senyörden dinledikten sonra, kızının salıverilmesini istedi. Senyör, yaptığı kabalığın şikâyet konusu olmasını engellemek için, önce kızın dürüstlüğünü övdü, dürüstlüğünü nasıl sınadığını anlattı. Böylesi bir tutarlılık, yüreğinde büyük bir sevgi doğurmuştu, babası onaylar, kız da isterse, ilk kocasının sıradan biri olmasına aldırmayıp, seve seve onunla evlenebilirdi.

Konuşulanları duyan Andreuola, gözyaşları içinde babasının yanına koştu:

"Babacığım" dedi, "size yaptıklarımı, başıma gelenleri anlatacak değilim, çünkü her şeyi duyup öğrendiğinizi biliyorum. Sizden isteğim, size haber vermeden, çok beğendiğim biriyle evlendiğim için beni bağışlamanız. Yaşamımın da bağışlanmasını istediğimi sanmayın, amacım düşmanınız gibi değil, kızınız gibi ölmek."

Bunları dedikten sonra, yine gözyaşları içinde babasının ayaklarına kapandı. Messer Negro yaşını başını almış, iyi yürekli, duyarlı bir insandı. Kızının söylediklerini duyunca, onun da gözlerinden yaşlar boşandı. Kızını sevecenlikle yerden kaldırdı:

"Güzel kızım" dedi, "kendine yaraşan biriyle evlenmeni ben de çok istiyordum. Evlendiğin kişiyi beğendiğine göre, hiç kuşkusuz ben de beğenirdim. Üzüldüğüm, bana güvenmeyerek gizlice evlenmiş olman, bir de ben daha evliliğinizi öğrenmeden kocanı yitirmen. Neyse olan olmuş. Yaşasaydı damadım olarak ona göstereceğim saygıyı, öldükten sonra da göstereceğim."

Sonra çocuklarına, akrabalarına dönüp, Gabriotto için büyük, gösterişli bir cenaze töreni düzenlenmelerini istedi. Bu arada, genç adamın olayı duyan kadınlı erkekli akrabaları koşup gelmişler, kentte kim varsa orada toplanmıştı. Andreuola'nın örtüsü üstünde yatan, güllerle kaplı ölüyü avlunun ortasına koydular. Yalnızca Andreuola ile kadınlar değil, kentin neredeyse tüm kadınları, bu arada birçok erkek de gözyaşı döktüler. Cenaze halktan birinin cenazesi gibi değil de, soylu birinin cenazesiymiş gibi soyluların omuzlarına alındı, büyük bir törenle toprağa verildi.

Birkaç gün geçtikten sonra, senyör yine aynı istekte bulundu. Messer Negro kızıyla konuştu ama kız evlenmenin sözünü bile duymak istemedi. Babasının da onayını alarak hizmetçisiyle birlikte kutsallığıyla tanınan bir manastıra rahibe oldu. Burada uzun süre dürüst bir yaşam sürdürdü.

VII

*Simona Pasquino'yu sevmektedir; birlikte bir bahçededirler, Pasquino bir adaçayı yaprağıyla dişlerini ovalar ve ölür. Simona yalkalanır ve Pasquino'nun nasıl öldüğünü göstermek için dişlerini aynı yapraklardan biriyle ovalayınca, o da ölür.**

Panfilo öyküsünü bitirince, Andreuola için hiç üzülmüşe benzemeyen kral, Emilia'ya bakarak sözü onun almasını istediğini belirtti. Emilia da nazlanmadan anlatmaya başladı:

Sevgili dostlar, Panfilo'nun öyküsü, bir yeri dışında onun öyküsüyle benzerliği olmayan bir öykü anlatmak isteği doğurdu bende. Anlatacağım öyküdeki kız da, Andreula gibi sevgilisinin ölümüne tanık oluyor, Andreuola gibi zehirleniyor, tutuklanıyor, ama ceza görmekten, direncinin ve erdemlerinin yardımıyla değil, beklenmedik biçimde ölerek kurtuluyor. Daha önce çok dediğimiz bir şeyi de, yinelemek istiyorum: Sevda soyluların konaklarında rahat etse de, varlığını yoksul mahallelerden de esirgemez ve varsılların, güçlülerin güçlüsü bilip boyun eğdikleri gücünü, kimi kez buralarda açığa vurur. Anlatacağım öykü bunu büyük ölçüde doğrulayacak. Bu arada, bugün anlatılan ve bizi dünyanın çeşitli yörelerine götüren değişik konuların bizi uzaklaştırdığı kentimize dönmenin de keyfini yaşayacağım.

---

* Bir önceki öykünün gösterişli ortamıyla çelişen bu öykü, kişileriyle, olaylarıyla sıradan insanları ele alır. Simona'nın ölümü, sanki seven bir ruhun, bayağılıklarla dolu bir dünyadan kurtulmasıdır. Alfred de Musset bu öyküden esinlenerek *Simone* başlıklı bir şiir yazmıştır.

Daha kısa bir süre önce, Floransa'da oldukça güzel, durumuna, yoksul bir babanın kızı olmasına karşın görgülü, Simona adında bir genç kız yaşıyordu. Ekmeğini kol işçiliği yapa-

rak, yün eğirerek kazanıyordu ama, duyguları yoksul olmadığı gibi, yüreğine Sevda ateşinin düşmesi için de sabırsızlanıyordu. Günün birinde, ustasının yünlerini eğirtmek için gelen, kendi dengi bir delikanlının davranışları, tatlı sözleri aracılığıyla Sevda genç kızın yüreğinin kapısını çaldı. Pasquino adındaki bu yakışıklı delikanlının aracılığıyla Simona, Sevda'yı gönlüne buyur etti. Yanıp tutuşan kız, daha ileri gitmekten çekindiği için, iğine her yün sarışta, yünü eğirmeye veren kişiyi gözlerinin önüne getirerek, bir alevden daha kızgın ahlar çekiyordu. Pasquino ise, ustasının yününün çok iyi eğirilmesini önemsiyor, sanki kumaşın tümü Simona'nın eğirdiği yünden yapılacakmış gibi, kızın başından ayrılmıyordu. Kız da bundan hoşlanıyordu. Zamanla, birinin gözüpekliği artıp, birinin de çekingenliği ve utancı azalınca, ortak istekleri iki genci birleştirdi. İkisi de, öyle büyük bir zevk almışlardı ki

bundan, artık karşı tarafın önermesini beklemeden birbirlerine buluşma çağrısı yapıyorlar, günlük buluşmalardan alınan keyif, içlerindeki ateşi daha da körüklüyordu. Pasquino bir gün Simona'ya, ne yapıp yapıp onu götürmek istediği bir bahçeye gelmesini, o bahçede kimsenin dikkatini çekmeden, rahatça başbaşa kalabileceklerini söyledi. Simona olumlu karşıladı bu öneriyi. Pazar günü öğle yemeğinden sonra babasına San Gallo kilisesinde günah bağışlatma ayinine gideceğini söyledi. Lagina adındaki kız arkadaşını yanına alarak, Pasquino'nun söylemiş olduğu bahçeye gitti. Pasquino da, adı Puccino olan, ama Stramba sanıyla anılan bir erkek arkadaşını getirmişti. Stramba ile Lagina'nın kaynaştıklarını görünce, Pasquino ile Simona onları başbaşa bırakıp, koklaşmak için bahçenin bir başka köşesine çekildiler.

Bahçenin, Pasquino ile Simona'nın gittikleri köşesinde göz okşayıcı, kocaman bir adaçayı vardı. Dibine oturup, uzun uzadıya birbirlerini okşamanın tadına vardılar. Bu bahçeye bir gün yemek getirip, yemekten söz ettiler uzun uzun. Bir ara Pasquino, adaçayının yemek artıklarını çok iyi temizlediğini söyleyerek, bir adaçayı yaprağı kopartıp, dişlerini diş etlerini ovalamaya başladı. Dişlerini temizledikten sonra, az önce sözünü ettiği yemek konusuna döndü yine. Ama, bir iki sözcük der demez, yüzü birden değişti, gözleri görmez, sesi çıkmaz oldu, ardından da öldü. Gözyaşlarına boğulan Simona, bağırarak Stramba ile Lagina'yı çağırdı. Koşarak geldiler ve Pasqualino'nun yalnızca ölmeyip, vücudunun şişmiş, yüzünün vücudunun kara lekelerle kaplanmış olduğunu gördüler. Stramba hemen bağırdı:

"Alçak kadın, zehirledin onu!"

Yüksek sesle bağırdığı için, bahçenin yakınındaki evlerde oturanlar sesini duyup geldiler. Şişmiş ölüyü, hüngür hüngür ağlayan Simona'yı, Pasquino'yu zehirlemekle suçlayan

Stramba'yı gördüler. Simona ise, sevgilisinin birden ölmesi karşısında büyük bir üzüntüye kapılmıştı. Aklı başından gitmişti, kendini savunamıyordu. Herkes Stramba'nın dediklerinin doğru olduğuna inanmıştı. Gözlerinden yaşlar boşanan kızı yakalayıp, yargıcın konağına götürdüler.

Buraya Pasquino'nun arkadaşları Atticciato ile Malagevole de gelip Stramba'yı destekleyerek, adaletin yerini bulmasını istediler. Yargıç vakit geçirmeden olayı incelemeye başladı. Kızın dediklerinden bir sonuca varamasa da, kötü niyetli davranabileceğine, suçlu olabileceğine aklı yatmadığı için, olay yerine gidip ölüyü görmek, olayın nasıl olduğunu yerinde incelemek istedi. Kızı gizlice, Pasquino'nun tulum gibi şişmiş ölüsünün yattığı yere gönderdi, sonra da kendisi oraya gitti. Ölüyü görüp şaşırdı ve kızdan olayı anlatmasını istedi.

Simona adaçayının yanına giderek olanları anlattı. Yargıcın daha iyi anlayabilmesini sağlayabilmek için de, bir adaçayı yaprağı kopartıp, Pasquino'nun yapmış olduğu gibi dişlerini ovaladı. Stramba, Atticciato ve Pasquino'nun öteki arkadaşları ise, yargıcın önünde söyleniyor, anlatılanların boş sözler olduğunu söylüyor, kızı daha ısrarlı bir biçimde suçlayarak, böyle bir alçaklığın cezasının ateşte yakılmak olduğunu öne sürüyorlardı. Ne var ki, sevgilisini yitirmenin acısına, Stramba'nın istediği cezanın korkusu da eklendiği için tirtir titreyen ve az önce dişlerine adaçayı yaprağı sürmüş olan genç kız, herkesin şaşkın bakışları arasında birden yere yığılarak, tıpkı Pasquino gibi can verdi.

Bu mutlu ruhların ölümlü yaşamları ve coşkun sevgileri aynı gün sona erdi. Belki de birlikte aynı yere gitmenin mutluluğuna eriştiler. Ve öteki dünyada da sevgi diye bir şey varsa, hiç kuşkusuz bu dünyadaki gibi sevişip çok mutlu oldular. Bu dünyada diri kalan bizler, Simona'nın ruhunun daha mut-

lu olduğunu düşünmek zorundayız. Talih, genç kızın suçsuzluğunun Stramba, Atticciato, Malagevole gibi yün eğiren, belki daha da aşağılık işler yapan insanların tanıklığına bağımlı olmasını önlemişti. Sevgilisinin ölümünü, yazgısını paylaşmak, Simona için suçlamalara karşı en güvenilir sığınak ve sevgilisi Pasquino'nun ruhuna kavuşmanın yolu olmuştu.

Orada bulunan herkes gibi büyük bir şaşkınlığa düşen yargıç, ne diyeceğini bilemedi. Uzun süre sustu. Daha sonra kendini toparlayarak konuştu:

"Adaçayı zehirli değildir ama, buradakinin zehirli olduğu belli oldu. Başkalarına da zarar vermemesi için, hemen kökünden kesip yakın bunu."

Bahçenin bekçisi yargıcın dediğini hemen yerine getirince, iki sevgilinin ölümüne yol açan neden de ortaya çıktı. Bitkinin kökünde, görülmemiş büyüklükte bir kara kurbağası vardı. Belli ki, kurbağanın zehirli soluğu bitkiyi de zehirlemişti. Kimse kurbağaya yaklaşmak yürekliliğini gösteremedi. Üstüne bir yığın çalı koyduktan sonra, onu da adaçayı ile birlikte yaktılar.

Yargıcın bakmakta olduğu talihsiz Pasquino davası da böylece sona erdi. Pasquino ile Simona'nın şişmiş cesetlerini ise, Stramba, Atticciato, Guccio Imbratta ve Malagevole, bağlı oldukları San Paolo kilisesine gömdüler.

VIII

*Girolamo gönlünü Salvestra'ya kaptırmıştır; annesinin isteği üzerine Paris'e gitmek zorunda kalır. Döndüğünde Salvestra'yı evlenmiş bulur. Gizlice evine girerek onun yanında ölür. Ölüsünü kiliseye götürürler. Salvestra da onun yanında ölür.**

Emilia öyküsünü bitirince, kralın isteği üzerine Neifile söze şöyle başladı:

Değerli kadınlar, yeterince bilgili olmayan kimi insanlar, kendilerini herkesten bilgili sanırlar. Bu nedenle, kendi isteklerini başkalarına kabul ettirmekle yetinmeyip, doğanın yasalarına bile karşı çıkmaya kalkarlar. Hep kötülükler doğuran böyle davranışların iyiliğe yol açtığı hiç görülmemiştir. Doğanın verdiği duyguların içinde, önerilere, engellemelere en elverişsiz duygu sevdadır. Başkalarının dediklerine kulak vermektense, kendi kendini yiyip tüketmeyi yeğler. Benim de aklıma, olduğundan daha bilgili davranıp, bir gönüle belki de yıldızların yerleştirdikleri sevdayı söküp atmaya kalkışan, ama bu sevdayla birlikte oğlunun bedenindeki ruhu da söküp atan, bir kadının öyküsü geldi.

Eskilerin anlattıklarına göre, kentimizde Leonardo Sighieri adında varlıklı, çok büyük bir tacir yaşamıştı. Karısından Girolamo adında bir oğlu dünyaya geldikten kısa bir süre sonra, işlerini düzenli bir biçimde bırakarak bu dünyadan

---

* Toplumsal önyargılar nedeniyle engellenen bu acıklı gönül ilişkisinin en şiirsel bölümü, Girolamo'nun öldüğü gece bölümüdür. Alfred de Musset, bu öyküden esinlenerek *Silvia* başlıklı kısa bir şiir yazmıştır.

göçmüştü. Çocuğun vasileri ile anası, çocuğa babasından kalan serveti başarılı, dürüst bir biçimde yönetiyorlardı. Çocuk komşu çocuklarla birlikte büyüyor, en çok da bir terzinin kızı olan kendi yaşında bir kızla arkadaşlık ediyordu. İkisi de büyüyünce bu arkadaşlık sevgiye dönüştü. Hem de öyle coşkulu, öyle derin bir sevgiye dönüştü ki, Girolamo kızı görmeden edemez olmuştu. Kız da oğlanı, onun kendisini sevdiğinden daha az sevmiyordu. Durumu sezen annesi, birçok kez oğlunu azarladı, cezalandırdı. Sonunda vasilere başvurdu, oğlunun servetinden yararlanarak böğürtleni portakala dönüştürmeyi* önerdi.

"Bizim çocuk, daha ön dördüne varmadan, komşu terzinin kızı Salvestra'ya tutuldu. Kızı gözlerinin önünden yok etmezsek, korkarım günün birinde hiç kimseye haber vermeden evlenir onunla. Böyle bir evlilik benim yüreğime iner.

---

* Oğlunu soylu bir kızla evlendirerek soylu kılmayı öneriyor.

Kız başkasıyla evlenecek olursa, bu kez oğlanın yüreğine iner. Bunları önlemek için, oğlanı buradan uzaklaştırmanız bir başka dükkâna göndermeniz doğru olur. Kızı görmeyince unutur, daha sonra da iyi bir aile kızı bulur, onunla evlendiririz."

Vasiler kadının dediklerini doğru buldular, isteğini yerine getirmeye söz verdiler. Çocuğu dükkâna çağırdılar ve içlerinden biri sevecen bir biçimde şunları dedi:

"Bak oğlum, artık koca adam oldun. İşlerini eline almanın zamanı geldi. Varlığının büyük bir bölümünün bulunduğu Paris'e gidip bir süre kalıp da, işlerinin başına geçersen, bizi sevindirirsin. Üstelik oradaki senyörlerin, baronların, soyluların nasıl davrandıklarını görür, görgünü arttırırsın. Sonra yine dönersin buraya."

Çocuk söylenenleri dikkatle dinledikten sonra, gitmek istemediği, herkes gibi Floransa'da kalmaktan şikâyeti olmadığı yanıtını verdi kısaca. Bu sözleri duyan vasiler, uzun uzadıya dil döktüler. Ama çocuğun ağzından başka bir yanıt çıkmayınca anasına gidip bilgi verdiler. Kadın, oğlunun Paris'e gitmek istemeyişinden çok, kıza duyduğu sevgi nedeniyle büyük bir öfkeye kapıldı. Önce ağzına geleni söyledi oğluna. Sonra güzel sözlerle yumuşatmaya çalıştı onu. Vasilerin isteğini yerine getirirse, anasını da çok mutlu edeceğini anlattı tatlı bir dille. Öyle dil döktü ki, sonunda çocuk, yalnızca bir yıllığına Paris'e gitmeyi kabul etti.

Yüreğindeki sevgiyle Paris'e giden Girolamo, dönüş tarihini hep erteledikleri için, iki yıl kaldı orada. Yüreğindeki sevgi daha da artmış olarak döndüğünde; Salvestra'nın, çadırcılık yapan iyi bir gençle evlenmiş olduğunu gördü. Anlatılmaz bir üzüntüye kapıldı. Yapabileceği bir şey olmadığını anlayınca, yazgısına boyun eğdi. Ama yine de, Salvestra'nın oturduğu evi öğrendi ve sevdalı gençlerin yaptıkları gibi,

evin önünden geçmeye başladı. Kendisi kadını unutamadığı için, kadının da onu unutmamış olduğunu sanıyordu. Oysa Salvestra onu, sanki hiç görmemiş gibi anımsamıyor, belleğinden silinmemiş kimi anıları ise bastırıyordu. Girolamo çok geçmeden anladı bunu ve acısı daha da arttı.

Yine de Girolamo, Salvestra'nın aklını çelebilmek için elinden geleni yapmayı sürdürüyordu. Öleceğini bilse, yüzyüze konuşacaktı onunla. Komşulardan birinden, evin içinin nasıl olduğunu öğrendi. Karı kocanın bir gece arkadaşlarına gitmelerini fırsat bilip gizlice eve girdi, yatak odasına gerili çadır bezlerinin arkasına saklandı. Kadınla kocası dönüp yattılar. Girolamo erkeğin uyumasını bekledi, sonra Salvestra'nın yattığını görmüş olduğu tarafa yaklaştı. Elini kadının göğsüne koyup usulca konuştu:

"Uyuyor musun, güzelim?"

Uyumayan genç kadın bağırmak istedi. Ama Girolamo konuşmayı sürdürdü:

"Tanrı adına bağırma, benim Girolamo."

Bu sözleri duyan Salvestra tirtir tiremeye başlayıp, şunları dedi:

"Tanrı adına git, Girolamo! Birbirimizi sevebileceğimiz çocukluk günleri geride kaldı. Evli bir kadınım artık, kocamdan başka bir erkeğe bakmam doğru olmaz. Tanrı adına yalvarıyorum sana, git ne olursun. Kocam seni görecek olursa, kötü bir şey yapmasa bile, en azından evliliğimizin tadı kaçar. Oysa hem beni seviyor, hem de rahat ettiriyor."

Bu sözler üzerine Girolamo'nun yüreğini büyük bir sıkıntı kapladı. Geçmiş günleri anımsadı, uzaklarda bile yüreğinden eksilmeyen sevgisini duyumsadı. Yalvardı, yakardı, sözler verdi. Hiç birisi işe yaramadı. Tek isteği ölmekti artık. Kadından, bunca sevgisine karşılık yanına uzanıp, beklerken buz kesen vücudunu biraz ısıtmaya izin vermesini istedi.

Ağzını açmamaya, elini dokundurmamaya söz verdi, biraz ısınınca kalkıp gidecekti. Adama biraz acıyan Salvestra, bu koşullarla istenilen izni verdi. Girolamo kadının yanına uzandı, ellerini bir yere değdirmedi. Yıllardır yüreğinde beslediği sevgiyi, kadının katı tutumunu, sona eren umutlarını aklından geçirdi, ölmeye karar verdi. İçindeki canın soluğunu kesti, yumruklarını sıktı, kadının yanında ruhunu teslim etti.

Bir süre sonra, onun kıpırtısızlığından kuşkulanan, kocasının da uyanmasından çekinen Salvestra, fısıldayarak sordu:

"Hadi Girolamo, gitmiyor musun artık?"

Yanıt alamayınca, uyumuş olabileceğini düşündü. Dürtüp uyandırmak için elini uzattı. Girolamo'nun vücudu buz gibi soğuktu. Büyük bir şaşkınlığa düştü. Biraz daha hızlı dürttü. Birkaç kez denedikten sonra, ölmüş olduğunu anladı.

Salvestra hem büyük bir üzüntüye kapıldı, hem de ne yapacağını bilemedi. Sonunda kocasını uyandırıp, ona akıl danışmaya karar verdi. Olayı bir başkasının başına gelmiş gibi anlatacaktı. Kocasını uyandırdı, olayı bir başkasının başından geçmiş gibi anlatıp, ben böyle bir durumla karşılaşsam ne yapmamı önerirdin, diye sordu. Adam, ölüyü kimseye göstermeden götürüp evinin önüne bırakmanın doğru olacağını, kadının bu işte bir suçu olmadığını söyledi. Bunun üzerine kadın:

"Öyleyse biz de öyle yapalım" dedi.

Kocasının elini tutup ölünün vücuduna götürdü. Şaşkına dönen adam yataktan fırladı, mumu yaktı. Suçsuzluğundan kuşku duymadığı karısından başka açıklama istemeden, ölüyü üstündeki giysileriyle sırtına vurup, evine götürdü, kapının önüne bıraktı.

Gün ağarıp da, kapının önündeki ölü görülünce kıyamet koptu. Ölünün anası hüngür hüngür ağladı. Ölüyü iyice ince-

leyip de, yara, bıçak izi bulamayan hekimler, adamın kederinden öldüğü sonucuna vararak, gerçeği de yansıtmış oldular.

Cenaze bir kiliseye götürüldü. Acılı ana da, akraba ve komşu kadınlarla birlikte kiliseye gitti. Geleneklere uyarak ağlaştılar, ağıtlar yaktılar. Kadınlar böyle gözyaşı dökerken, ölümün gerçekleştiği evde, kocası Salvestra'ya şunları dedi:

"Başına bir şey ört de, Girolamo'yu götürdükleri kiliseye gidip kadınların arasına karış. Bak bakalım neler diyorlar. Ben de gidip erkeklerin dediklerini dinlerim. Bizimle ilgili bir şey söylüyorlar mı, öğrenmiş oluruz."

Gecikmeyle de olsa yüreğinde bir pişmanlık filizlenen genç kadın, sağlığında bir öpücüğü esirgediği ölüyü görmeye can atıyordu. Hemen kiliseye gitti. Sevda'nın gücüne akıl erer mi? Girolamo'nun sağlığında açılmayan gönül kapıları, ölümden sonra açılmıştı. Eski alevler yeniden canlanmıştı. Cansız yüzü gören Salvestra büyük bir heyecana kapıldı, örtünün içinde büzülerek kadınları yara yara ölünün yanına yaklaştı. Burada, yürek parçalayıcı bir çığlık atıp, ölünün üstüne kapandı. Ama gözyaşlarıyla yıkayamadı ölünün yüzünü. Çünkü, tıpkı acılara dayanamayıp ölen Girolamo gibi, o da acısından can verdi.

Oradaki kadınlar, ölünün üstüne kapanan, kim olduğunu bilmedikleri kadını avutmaya çalıştılar, kaldırmak istediler. Kadının kıpırdamadığını, canını vermiş olduğunu gördüler ve Salvestra'yı tanıdılar. İkinci bir ölüm acısıyla karşılaşan kadınlar, bunun üzerine daha da büyük bir gürültüyle ağlamaya koyuldular.

Olayı, kilisenin dışındaki erkekler de duydular, bu arada kalabalığın içine karışmış olan Salvestra'nın kocasının da kulağına gitti olanlar. Acısını dindirmek, avutmak için söylenen sözlerin bir etkisi olmadı, uzun uzadıya ağladı adam. Sonra yanındakilere, bir gece önce karısıyla genç adam arasında

geçen olayı anlattı. Bunun üzerine ilk ölümün de nedeni anlaşılmış oldu ve herkes büyük bir üzüntüye kapıldı. Genç kadının ölüsünü kaldırıp, her ölüye yapıldığı gibi süslediler ve Girolamo'nun yattığı yatağa yatırdılar. Yeteri kadar ağladıktan sonra ikisini de aynı mezara gömdüler. Yaşarken sevdanın birleştiremediği bu iki kişiyi, ölüm artık ayrılmaz bir biçimde birleştirmişti.

IX

*Messer Guillaume de Roussillon karısının sevgilisi messer Guillaume Guardastagne'ı öldürür ve kalbini karısına yedirir. Gerçeği öğrenen kadın, yüksek bir pencereden atlayarak ölür ve sevgilisiyle birlikte gömülür.**

Neifile, dinleyenlerde büyük bir heyecan uyandıran öyküsünü bitirdiğinde, Dioneo'nun ayrıcalığına dokunmak istemeyen kral, söz verebileceği kimsenin kalmadığını görünce, sözü kendisi aldı:

Sevecen kadınlar, sevdanın oynadığı oyunların yüreklerinizi böylesine titreştirdiğini görünce, sizi dinlediğiniz öyküden daha az duygulandırmayacak bir öykü anlatacağım ben de. Öykünün kişileri bu kez daha soylu, başlarından geçenler ise daha acıklı.

---

* Bu gecenin birinci öyküsüne benzeyen bu yoğun öyküde, kadın büyük bir hızla canına kıyar. Provence'lı saz şairi Guilhelm de Cabestanh'ın (Guillaume Guardastagne) yaşam öyküsünden esinlenen yazarın ele aldığı kalp yedirme teması, ortaçağ edebiyatında çok sık kullanılır. (Bkz. Dante, *Vita Nuova*, 1)

Siz de bilirsiniz, Provence'lıların anlattıklarına göre, bu ülkede iki soylu şövalye yaşamıştı. Her birinin bir şatosu ve kendisine bağlı toprak beyleri bulunan bu soylulardan birinin adı Guillaume de Roussillon, ötekinin de Guillaume Guardastagne idi. İkisi de çok iyi silah kullandıkları için birbirlerini çok seviyor, cirit, kılıç gibi silah oyunlarına bir örnek giysiler giyip gidiyorlardı. Her birinin kendi toprağında oturmasına, iki şato arasında en az on mil uzaklık olmasına, aralarındaki dostluğa, iyi ilişkilere karşın, Guardastagne, gönlünü Roussillon'un güzel karısına kaptırmıştı. Davranışları duygularını açığa vurduğu için, kadın da durumu anlamış, çok değer verdiği bir şövalyenin kendisine ilgi göstermesi, onun da hoşuna gitmiş, onun da yüreğinde bir sevgi filiz vermişti. Çok geçmeden, adamı sevmeye, gözü ondan başkasını görmemeye, artık içini dökmesini beklemeye başlamıştı. Sonunda, bu da olmuş ve iki sevgili sık sık buluşarak çılgınlar gibi sevişmeye başlamışlardı.

Ne var ki yeterince dikkatli davranmayınca, kadının ko-

cası durumu anlamış ve büyük bir öfkeye kapılmıştı. Guardastagne'a beslediği büyük sevgi, ölümcül bir kine dönüşmüştü. İki sevgilinin duygularını gizleyememiş olmalarına karşılık, o duygularını açığa vurmayarak Guardastagne'ı nasıl öldüreceğini tasarlamaya koyulmuştu.

O günlerde, Fransa'da büyük bir cirit oyunu yapılacaktı. Roussillon hemen Guardastagne'a haber saldı. Oyunlara katılıp katılmayacaklarını, katılacaklarsa nasıl gideceklerini görüşüp karara bağlamak için şatoya çağırdı. Bu çağrıya sevinen Guardastagne, ertesi akşam yemeğe geleceği yanıtını verdi.

Bu yanıt üzerine Roussillon, artık öcünü almanın sırası geldiğine karar verdi. Ertesi sabah, silahlarını kuşandı, yanına bir iki uşak alıp atına bindi. Şatosunun aşağı yukarı bir mil ötesinde, Guardastagne'ın geçeceği bir ormanda pusuya yattı. Bir süre bekledikten sonra, arkadaşının iki uşakla birlikte geldiğini gördü. Çekinecek hiçbir şeyi olmadığı için, kendisi de, uşakları da silahsızdı. Arkadaşının istediği yere geldiğini gören Roussillon, elinde mızrağı, olanca öfkesiyle yerinden fırladı. "Al sana, hain!" diye bağırarak mızrağı adamın göğsüne sapladı. Bağırmasıyla mızrağı saplaması bir olmuştu. Kendini savunmak için hiçbir şey yapamayan, ağzından tek bir söz çıkmayan Guardastagne, yediği mızrağın etkisiyle yere yığıldı ve çok geçmeden de öldü. Efendilerini öldüreni tanıyamayan uşaklar, hemen atlarını mahmuzlayıp, gerisin geri efendilerinin şatosuna döndüler. Atından inen Roussillon ise, bir bıçak alıp Guardastagne'ın göğsünü yardı, kendi elleriyle kalbini çıkartıp, mızrağın ucundaki bayrağa sararak uşaklardan birine verdi. Olup bitenden kimseye söz edilmemesini isteyerek atına atladı. Şatoya döndüğünde çoktan karanlık bastırmıştı.

O gece Guardastagne'ın yemeğe geleceğini bilen ve büyük bir istekle konuğu bekleyen karısı, konuğun gelmediğini görünce çok şaşırdı.

"Messer, Guardastagne nerede kaldı acaba?" dedi kocasına.

"Haber gönderdi, yarından önce gelemeyecekmiş" yanıtını verdi kocası.

Bu yanıt kadını biraz şaşırttı. Atından inen Roussillon ise aşçıbaşını çağırtıp şunları dedi:

"Şu yabandomuzu yüreğini al, tadı tuzu yerinde bir yahni yap. Sofraya oturduğumda, gümüş bir tabak içinde gönder."

Aşçıbaşı yüreği aldı. Kuşbaşı doğradı, baharata yatırdı ve olanca ustalığını göstererek, tadına doyulmaz bir yemek hazırladı.

Yemek saati gelince, messer Guillaume ile karısı sofraya oturdular. Yemekler getirildi, ancak kafası işlediği cinayete takılan messer Guillaume'un hiç iştahı yoktu. Aşçıbaşı yahniyi gönderdiğinde, tabağı karısının önüne koydurttu. Yemeğin çok güzel göründüğünü ama, bu akşam hiç iştahı olmadığını söyledi. İştahı yerinde olan kadın ise, yahniyi yedi ve çok lezzetli buldu. Hepsini bitirdi. Karısının yahniyi bitirdiğini gören şövalye:

"Nasıl buldun, kadın?" diye sordu.

"Doğrusunu demek gerekirse, çok lezzetliydi" yanıtını verdi karısı.

"Tanrı tanığım olsun ki, sana inanıyorum. Sağlığında onca hoşlandığın bir şeyden; öldükten sonra da hoşlanmanı hiç yadırgamadım" dedi şövalye.

Bu sözler üzerine kadın biraz şaşırdı.

"Ne demek istiyorsunuz? Ne yedirdiniz bana?" dedi.

Şövalye yanıt verdi:

"Messer Guillaume de Guardastagne'ın kalbini yedin, bana ihanet ederek sevdiğin senyörün kalbini. Onun kalbi olduğundan en ufak bir kuşkun olmasın, çünkü buraya gelmeden az önce kendi ellerimle göğsünden çıkarttım."

Her şeyden çok sevdiği kişinin başına gelenleri öğrenen kadının durumunu anlatmaya gerek görmüyorum. Bir süre sonra kocasına şunları dedi:

"Kötü yürekli, alçak bir şövalye gibi davranmışsınız. Onu gönlümün efendisi kılıp, size ihanet edişim zorla olmadı. Cezalandırılması gereken biri varsa, o da benim. Messer Guillaume Guardastagne gibi değerli, soylu bir şövalyenin kalbinin üstüne, bir başka yemek yemekten Tanrı beni korusun!"

Ayağa kalktı, başka bir şey demeden, arkasındaki açık pencereden kendini aşağıya attı. Pencere yerden çok yüksek olduğu için, yalnızca ölmedi, vücudu da paramparça oldu. Bunu gören messer Guillaume şaşırıp kaldı ve hata ettiğini anladı. Köylülerden ve Provence kontundan korkarak, atları hazırlatıp, çıkıp gitti.

Ertesi sabah olayı herkes duydu. Guardastagne'ın şatosunda yaşayanlar olsun, kadının şatosunda yaşayanlar olsun büyük bir üzüntüye boğuldular, gözyaşları içinde iki cesedi alıp, kadının şatosundaki kiliseye getirdiler. İkisini aynı mezara gömüp, mezar taşına mezarda yatanların kimliklerini, niçin ve nasıl öldüklerini yazdılar.

X

*Bir cerrahın karısı, uyuşturucu katılmış su içen sevgilisini öldü sanıp, bir sandığa yerleştirir. İki tefeci sandığı alıp evlerine götürürler. Kendine gelen adamı, hırsız sanarlar. Kadının hizmetçisi yargıca, tefecilerin çaldıkları sandığa adamı kendisinin koymuş olduğunu söyleyerek onu darağacından kurtarır. Tefeciler, sandığı çaldıkları için para cezasına çarptırılırlar.**

Kral öyküsünü bitirince, öykü anlatmayan, bir tek Dioneo kalmıştı. Kral işaret eder etmez söze başladı:

Mutsuz sevdaların acıklı öyküleri, siz kadınları olduğu gibi beni de üzdü, gözlerimi nemlendirdi. Öykülerin bir an önce sona ermesini diledim hep. Tanrıya şükürler olsun ki, sona erdiler. Bu üzüntülere bir yenisini eklemekten Tanrı beni korusun. Üzüntülü konuları bir yana bırakıp neşeli, eğlendirici bir konuyu ele alacağım. Böylece, yarın anlatılacak öyküler için de, belki öncülük yapmış olurum.

Güzel dostlarım, kısa bir süre öncesine dek, Salerno'da Mazzeo della Montagna** adında çok ünlü bir cerrahın yaşadığını bileceksiniz. Bu cerrah, çok yaşlandığında, aynı kentin soylu ailelerinden birinin güzel kızıyla evlenmişti. Karısına gösterişli, süslü giysiler, takılar, bir kadının hoşlanacağı ne

---

* Hüzünlü öykülerden sonra, Dioneo beklenmedik gelişmeler içeren eğlenceli bir gönül ilişkisini anlatıyor.

** 1342'de çok yaşlı olarak ölen cerrah Matteo Selvatico Montano olduğu sanılıyor.

varsa alıyor, karısını kentteki her kadından daha hoş tutuyordu. Ama yine de, kadının yüzü gülmüyordu, çünkü cerrah yatakta onu sarmıyordu hiç. Daha önce sözünü ettiğimiz messer Riccardo de Chinzica'nın* karısına verdiği öğütler gibi, bir kadınla yattıktan sonra kendisini toparlayabilmesi için bilmem ne kadar gün geçmesi gerektiğini söylüyor, daha bir sürü gerekçe öne sürüyordu. Elbette, kadın bu durumdan hoşnut değildi. Hem akıllı olduğu, hem de içi içine sığmadığı

için, kocasının esirgediğini evin dışında arayıp, başkalarının mallarına el koymaya karar vermişti. Birçok genci inceledikten sonra, sonunda birini gözüne kestirdi, bütün umudunu, benliğini, coşkusunu ona bağladı. Genç adam da bu ilgiden çok hoşlandı ve sevgisini kadına yöneltti. Ruggeri d'Aieroli adını taşıyan adam, soylu bir aileden geliyordu, ama kötü bir yaşam sürüyordu. Öyle ki, kendisini seven, görmek isteyen

* Bkz. ikinci gün onuncu öykü.

bir tek akrabası, arkadaşı yoktu. Salernolular hırsız gözüyle, karanlık işler peşinde koşan bir adam gözüyle bakıyorlardı ona. Ne var ki, kadın için bunlar önemli değildi, onun ilgisini çeken başka şeydi. Hizmetçisinin aracılığıyla delikanlıyla buluştu. Birlikte zevkler tattıktan sonra, kadın, delikanlının geçmişteki yaşam biçimini eleştirdi, hatırı için artık böyle şeyler yapmamasını istedi. Arada sırada biraz para da vererek, onu doğru yola getirmeye çalıştı.

İlişkileri büyük bir gizlilik içinde sürerken, bir gün cerraha, bacağından şikâyeti olan bir hasta getirdiler. Cerrah hastayı muayene ettikten sonra akrabalarına kemiklerden birinin çürümüş olduğunu bu kemiği çıkartmak gerektiğini, ya da hastanın öleceğini söyledi. Kemik çıkartılırsa hasta iyileşebilirdi, ama yine de ölüm tehlikesi vardı. Hastanın sahipleri, ölüm tehlikesini göze alıp, hastayı cerraha teslim ettiler.

Uyuşturucu verilmezse hastanın acıya dayanamayacağını, kendisine dokunulmasına izin vermeyeceğini bilen cerrah ameliyatı akşama bırakıp, hemen damıtılmış suyla özel bir ilaç hazırladı. Hasta bu ilacı içince ameliyat süresince uyuyacaktı. Akşama doğru hastaya gideceği sırada, Amalfili çok sevdiği bir dostunun uşağı geldi, her işini bırakıp bu kente gitmesini, bir kavgada bir sürü insanın yaralandığını söyledi. Bacak ameliyatını ertesi sabaha erteleyen cerrah, bir kayık tutup Amalfi'ye gitti. Kocasının gece gelmeyeceğini öğrenen kadın, kocasının her gidişinde yaptığı gibi, gizlice Ruggeri'yi çağırttı, odasına alıp kapıyı dışarıdan kilitledi. Ev halkının uyumasını beklemeye başladı.

Ruggeri odada sevgilisini beklerken, belki o gün çok çalışmış olduğu, belki tuzlu yemekler yediği, belki de çok su içmeye alışık olduğu için susayıverdi. Pencerenin kenarında durmakta olan, hasta için hazırlanmış sıvı takıldı gözüne. Su

olduğunu sanıp, şişeyi olduğu gibi içti ve çok geçmeden derin bir uykuya daldı.

Fırsat bulur bulmaz odaya gelen kadın, Ruggeri'nin uyuduğunu görünce, hafifçe dürterek, alçak bir sesle kalkmasını söyledi. Ama Ruggeri oralı olmuyor, ne karşılık veriyor, ne de kıpırdıyordu. Telaşlanan kadın, bu kez biraz daha hızlı dürttü:

"Kalk artık uykucubaşı. Madem uyuyacaktın buraya niye geldin, evine gitsen daha iyi ederdin" dedi.

Kadın bir daha dürtünce, Ruggeri üstünde uyuya kaldığı sandıktan yere düştü ve tıpkı bir ölü gibi hiçbir tepki göstermedi. Korkuya kapılan kadın ayağa kaldırmaya çalıştı onu, burnunu sıktı, sakalını çekti. Sonuç alamadı. Ölmüş olmasından korktu. Çimdik atması, adamın etini mum aleviyle yakması da sonuç vermedi. Kocası gibi hekim olmadığı için, Ruggeri'nin öldüğü sonucuna vardı. Onu her şeyden çok sevdiği için, nasıl büyük bir üzüntüye kapıldığını anlatamam. Gürültü etmekten çekinerek sessizce ağlamaya, dövünmeye başladı. Ama bir süre sonra, üzüntüsüne bir de utanç eklenebileceğini düşündü. Ne yapıp yapıp, ölüyü evden çıkartmalıydı. Hizmetçisini çağırdı, başına geleni anlatıp, akıl danıştı ona. Hizmetçi kız büyük bir şaşkınlığa kapıldı. O da, Ruggeri'yi dürtüp çimdikledi, bir tepki görmeyince, o da hanımı gibi adamın ölmüş olduğu sonucuna vardı ve ölüyü evden uzaklaştırmayı önerdi. Kadın:

"Öyle bir yere götürelim ki, yarın sabah bulanlar, buradan götürüldüğünü anlamasınlar" dedi.

Hizmetçi kız şu yanıtı verdi:

"Madonna, bitişik marangozun önünde bu akşam bir sandık gördüm. Eğer içeri almamışlarsa tam bize göre. Onun içine koyar, bir iki yerinden de bıçaklar, işin içinden sıyrılırız. Bulanların, başkalarından değil de bizden kuşkulanmaları için hiçbir neden olmaz. Ne mal olduğunu herkes bildiği için,

yine kötü bir halt karıştırmış, bir düşmanı da öldürüp bu sandığa koymuş, derler."

Hizmetçi kızın önerisine kadının da aklı yattı. Ancak bıçaklama önerisine karşı çıktı, dünyada böyle bir şey yaptırmazdı. Kızı gönderip, sandığın yerinde durup durmadığına baktırdı. Sandık yerinde duruyordu. Güçlü kuvvetli olan hizmetçi kız, kadının da yardımıyla Ruggeri'yi sırtladı. Kadın önden giderek, gelip geçen olup olmadığına baktı. Yükü sandığa yerleştirip, kapağını kapattılar.

O günlerde, bir iki ev öteye, para canlısı, eli sıkı, gençten iki tefeci taşınmıştı. Onlar da sandığı görmüş, gece dışarıda bırakırlarsa, alıp evlerine götürmeye karar vermişlerdi. Gece yarısına doğru evden çıkıp, sandığın yerinde durduğunu görünce, hemen yüklenip, gereğinden fazla ağırlığını önemsemeden evlerine götürdüler. Daha sonra uygun bir yer buluruz diyerek, karılarının uyudukları odaya koyduktan sonra, gidip yattılar.

İçtiği ilacın etkisi sona eren Ruggeri, uzun bir uykudan sonra, sabaha karşı kendine geldi. Kendine gelmişti ama, öyle bir sersemlemişti ki, daha birkaç gün atamayacaktı üstünden bu ağırlığı. Gözlerini açıp da bir şey göremeyince, ellerini uzattı, sandığın kenarına değdi. Kendine sorular yöneltmeye başladı: "Ne oluyor? Neredeyim? Uykuda mıyım, uyanık mıyım? Gece sevgilimin odasına gittiğimi anımsıyorum, oysa sandık gibi bir şeyin içindeyim şimdi. Ne demek bu? Yoksa kocası geldi de, kadın beni, uyurken buraya mı sakladı? Evet, evet, belli ki böyle olmuş."

Ses çıkartmadan, etrafı dinlemeye koyuldu. Daracık sandığın içindeki bu rahatsız konumda, uzun süre bekledi. Sırtı tutulduğu için, bir ara olduğu yerde dönmeye kalkışınca, düz bir yere koyulmamış olan sandık devrildi. Öyle bir gürültü oldu ki, az ötede uyamakta olan kadınlar uyandılar. Yürekleri

ağzına gelmiş, korkudan sanki dilleri tutulmuştu. Ruggeri de korkmuş, ama sandığın kapağının açıldığını görmüştü. Başıma bir şey gelecekse, sandığın içinde değil dışında gelmesi daha iyi, deyip dışarı çıktı. Nerede olduğunu bilmediği için, el yordamıyla evin içinde dolaşıyor, çıkıp gidebileceği bir merdiven, bir kapı arıyordu. Az önce uyanan kadınlar, ayak seslerini duyunca "Kim o?" diye seslendiler. Kadınların seslerini tanımayan Ruggeri yanıt vermedi. Kadınlar kocalarına seslendiler. Ama geç yattıkları için ikisi de horul horul uyuyor, olup bitenleri duymuyorlardı. Korkuları gittikçe artan kadınlar, sonunda kalkıp pencereye koştular ve bağırmaya başladılar:

"Yetişin, hırsız var!"

Bu sesi duyan komşular fırlayıp geldiler. Damdan, kapıdan eve daldılar. Gürültüye erkekler de uyandı. Şaşkın şaşkın dolaşan, nereye kaçacağını bilemeyen Ruggeri'yi yakalayıp, gürültüyü duyup gelen bekçilere teslim ettiler. Bekçiler Ruggeri'yi doğruca beye götürdüler. Kirli işlere bulaştığı bilindiği için, hemen işkenceye yatırıldı. Eve hırsızlık yapmak için girdiğini kabul etmek zorunda kaldı. Bunun üzerine, daha fazla soruşturma yapılmadı, asılmasına karar verildi.

Ruggeri'nin, hırsızlık yapmak için girdiği tefecilerin evinde yakalandığı haberi, ertesi sabah bütün Salerno'ya yayıldı. Bu haberi duyan cerrahın karısıyla hizmetçi kız, öyle şaşırdılar ki, bir gece önce yaşadıklarının düş olduğuna inanmaya başladılar neredeyse. Ruggeri'nin başına gelenler, kadını çok sarstı, aklı başından gitti sanki.

Saat dokuza doğru Amalfi'den dönen cerrah, hastasını iyileştirmek için, hazırlamış olduğu sıvının getirilmesini istedi. Şişenin boş olduğunu görünce kıyameti koparttı. Bambaşka bir nedenle üzülmekte olan karısı, adamı tersledi:

"Bir şişe su için ortalığı ayağa kaldırıyorsunuz. Dünyada su mu tükendi yoksa?"

Kocası şunları dedi:

"Su olur mu, uyku ilacı vardı şişede"

Bunu dedikten sonra da, ilacı niçin hazırlamış olduğunu anlattı. Bunun üzerine kadın, Ruggeri'nin bu ilacı içtiği için ölmüş olduğu izlenimini uyandırdığını anladı.

"İlaç olduğunu bilmiyorduk, ne yapalım, yenisini hazırlarsınız" dedi kocasına.

Yapacak başka bir şey olmadığını gören adam da, yeniden hazırladı ilacı. Bu sırada, Ruggeri'nin durumu ile ilgili bilgi toplamaya gitmiş olan hizmetçi kız eve döndü.

"Madonna" dedi, "Ruggeri için herkes kötü şeyler söylüyor. Arkadaşları, akrabaları yardımcı olmak için kıllarını kıpırdatmıyorlar. Yarın sabah asılacağına kesin gözle bakıyor herkes. Bir haberim daha var. Tefecilerin evine nasıl gittiğini öğrendim. Dinleyin bakın. İçine Ruggeri'yi koyduğumuz sandığın önünde durduğu marangoz var ya. Sandığın sahibi olduğu anlaşılan biriyle tartışıyordu. Adam sandığın parasını istedi, marangoz da sandığı satmadığını, gece çalındığını söyledi. Bunun üzerine sandığın sahibi: 'Yalan söylüyorsun,' dedi, 'tefecilere satmışsın. Ruggeri yakalandığında kendileri dediler.' Marangoz da: 'Yalan söylemişler sana,' dedi, 'ben onlara bir şey satmadım. Gece çalmışlar demek ki. Yürü gidelim evlerine.' Onlar tefecilere gittiler ben de eve döndüm. Anlaşılan Ruggeri'yi sandıkla birlikte götürmüşler yakalandığı yere. Ama Ruggeri nasıl dirilmiş, ona aklım ermiyor."

Kadın her şeyi anlamıştı artık, hizmetçi kıza kocasının dediklerini aktardı. Sonra da Ruggeri'nin kurtulması için yardımcı olmasını istedi, Ruggeri'nin yaşamını da, hanımının onurunu da ancak o kurtarabilirdi. Hizmetçi kız şu yanıtı verdi:

"Madonna, ne yapmam gerektiğini söyleyin, seve seve yaparım."

İki ayağı bir pabuca giren kadın, ne yapması gerektiğini

kıza anlattı. Bunun üzerine hizmetçi kız cerraha gitti. İki gözü iki çeşme şunları dedi:

"Messer, size karşı işlediğim büyük bir kusur için, beni bağışlamanızı dilemeye geldim."

"Ne kusuru?" diye sordu cerrah.

Kız ağlamayı sürdürüyordu.

"Messer, Ruggeri d'Aieroli'yi tanıyorsunuz. Benden hoşlanıyordu. Ben de, biraz korktuğum, biraz da hoşlandığım için, bir yıldır kadını oldum onun. Dün gece sizin evde olmadığınızı biliyordu. Çok diretince, dayanamadım odama gelip benimle kalmasına izin verdim. Gece susadı. Salonda oturan karınız duymasın diye, gidip su ya da şarap getiremedim. Odanızda bir şişe su gördüğüm aklıma geldi. O şişeyi getirip verdim, içtikten sonra da boş şişeyi yerine koydum. Bu yüzden çok öfkelendiğinizi duydum. Hata ettiğimi ben de kabul ediyorum. Ama hatasız kul olur mu? Böyle bir hata yaptığım için çok üzülüyorum. Daha sonra olanlara da üzülüyorum. Ruggeri ölüm tehlikesiyle karşı karşıya. Şimdi beni bağışlamanızı ve Ruggeri'ye yardımcı olmama izin vermenizi diliyorum."

Cerrah çok öfkelenmişti ama, yine de takılmadan edemedi.

"Sen kendi kendini cezalandırmışsın kızım. Dibini kazıyacak birini beklerken, gözlerinden uyku akan birini bulmuşsun karşında. Hadi git de, kurtar adamını. Ama sakın buraya getireyim deme. Yoksa katmerli ceza veririm sana."

Bu sözlere sevinen hizmetçi kız, vakit geçirmeden Ruggeri'nin bulunduğu cezaevine koştu. Gardiyanın ağzından girip burnundan çıkarak Ruggeri ile görüşme izni koparttı. Canını kurtarmak için sorulara vermesi gereken yanıtları söyledi ona. Sonra da yargıca gitti. Yargıç bu alımlı, güzel tazenin söyleyeceklerini dinlemeden önce, Tanrı'nın özenerek

yarattığı bu canlının tadına bakmak istedi. Kız da, yargıç söyleyeceklerini can kulağıyla dinler umuduyla, nazlanmadı. Kırıştırmaları sona erince:

"Messer, dedi, Ruggeri Aieroli'yi hırsızlık suçundan tutuklamışsınız. Oysa, hırsız değil o."

Sonra anlatmaya başladı. Sevgilisi Ruggeri'yi eve almış, yanlışlıkla uyuşturucu su içirmiş, öldüğünü sanarak bir sandığa yerleştirmişti. Sonra da, marangozla sandığın sahibinin konuşmasını duymuştu. Ruggeri'nin tefecilerin evine nasıl gittiği ortadaydı.

Kızın dediklerini doğrulamak kolaydı. Yargıç önce cerraha, su olayını sordu ve olumlu yanıt aldı. Sonra marangozu, sandığın sahibini, tefecileri çağırttı. Tefeciler bir süre direndikten sonra, bir gece önce sandığı çalıp evlerine götürdüklerini kabul ettiler. Yargıç son olarak Ruggeri'yi çağırtıp, bir gece önce nerede kaldığını sordu. Ruggeri geceyi nerede geçirdiğini bilemediği yanıtını verdi. Tek bildiği, cerrah Mazzeo'nun hizmetçisinin odasına gittiği, çok susadığı için de su içtiğiydi. Daha sonra olanları bilmiyordu. Gözlerini açtığında, kendisini tefecilerin evinde bir sandığın içinde bulmuştu.

Anlatılanlara çok sevinen yargıç hizmetçi kıza da, marangoza da, Ruggeri'ye de, tefecilere de üst üste birkaç kez anlattırdı olayları. Sonunda Ruggeri'nin suçsuz olduğu kanısına vardı. Tefecileri, sandığı çaldıkları için on altın para cezasına çarptırdı, Ruggeri'yi de serbest bıraktı. Ruggeri çok sevindi bu karara. Sevdiği kadının da etekleri zil çalıyordu. Kadın, Ruggeri ve ölüye bıçak saplamaya kalkışmış olan hizmetçi kız, sık sık bir araya gelip olanlara kahkahalarla güldüler. Ruggeri ile sevgilisi arasındaki sevgi bağı ise gün geçtikçe gelişti. Böylesi benim de başıma diyorum, ama sandığa girmemek koşuluyla.

İlk öyküleri dinlerken yürekleri daralan kadınlar, Dioneo'nun anlattığı öyküyü, hele yargıcın tazenin tadına baktığı bölümü, gülerek dinlediler. Öteki öykülerin izlenimlerinden sıyrıldılar. Güneşin sarıya çalmakta, krallığının sona ermekte olduğunu gören kral, iki sevdalıyı zor duruma düşüren bir öykü anlattığı için, uygun sözcükler seçerek güzel arkadaşlarının gönüllerini aldı. Sonra ayağa kalktı, defne dallarından tacı başından çıkartıp, kimin başına takacağını kararlaştırmak için gözleriyle çevresini taradı. Fiammetta'da karar kılıp, tacı onun altın sarısı saçlarının üstüne yerleştirdi.

"Bu tacı senin başına takıyorum, çünkü bugünün hüznünü gidermek için, yarın anlatılacak öyküleri en iyi senin yönlendirebileceğini düşünüyorum."

Altın sarısı saçları omzunun bembeyaz, yumuşacık tenine inen, yüzünde leylakların beyazıyla güllerin pembesi ışıyan, gözleri şahin gözlerini andıran, küçücük ağzını yakut benzeri iki dudağın sınırladığı Fiammetta gülümseyerek yanıt verdi:

"Ben de seve seve alıyorum tacı, Filostrato. Yaptığın seçimin sonucunu şimdiden görebilmen için de, yarın, birbirini seven gönüllerin üzücü olaylar yaşadıktan sonra eriştikleri mutluluktan söz eden öyküler anlatılmasını istiyorum.

Bu öneri alkışlarla karşılandı. Fiammetta kâhyayı çağırttı, neler yapılması gerektiğini kararlaştırdı onunla. Sonra da yerinden kalkarak, yemek saatine dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı.

Güzellikleri tükenmek bilmeyen bahçede, ya da biraz ötede un öğütmekte olan değirmende, ya da başka köşelerde, değişik dürtülerin yol açtığı çeşitli zevkler tattılar, yemek saatini beklerken. Yemek hazır olunca, yine havuzun başında toplandılar, birbirinden güzel yemekleri güle eğlene yediler. Yemekten kalkınca, sıra şarkı söyleyip, Filomena'nın öncülü-

günde dans etmeye geldi. Bunun üzerine kraliçe şunları dedi:

"Daha önce belirlenen ilkelerden ayrılmamak için, ben de bir şarkı söylemeni istiyorum Filostrato. Söyleyeceğin şarkının da öykülerin gibi olacağından hiç kuşku duymuyorum. Bugünün, üzüntüler yansıtan son gün olması dileğiyle, en sevdiğin şarkıyı söylemeni istiyorum senden."

Filostrato, seve seve diyerek, şu şarkıyı söylemeye başladı:

Unutulan sözlerin, hançerlenen Sevda'nın
yürekteki acısı
gözyaşların.

Ey Sevda, uğruna umutsuzca
yandığım kadını yüreğime
soktuğunda,
öyle erdemlerle donatmıştın ki onu,
umursamıyordum bile
ruhumu saran acıları,
acılar içinde ruhum
o günden bu yana; hatamı biliyorum şimdi,
acılar pahasına olsa da.

Umut bağladığım güzelin
ihanetini görünce
oyun nedir öğrendim ben de;
başıma gelenlerden önce
onun gönlünü çeleceğimden,
sevgisini elde edeceğimden
kuşku bile duymuyordum,
bir de gördüm ki, gönlünü başkasına açmış,
beni çıkartıp atmış.

Gönlünün dışına atılınca,
içimi kaplayan sızı
dinmek bilmedi bir daha;
sevdalı yüzünün
olanca büyüsü, olanca güzelliğiyle
karşıma çıktığı güne saate
lanetler yağdırıyorum;
inancıma, umuduma, tutkuma
sövüp sayıyor can çekişen ruhum.

Çektiğim benzersiz acıyı
inleyen sesimden de
anlarsın;
öyle yanıyorum ki, azalsın diye acım
ölmek istiyorum;
artık ölüm gelsin,
bu çekilmez acıya, bu çılgın sevdaya
bir son versin,
bunca acı çekmem öbür dünyada.

Acımı dindirecek tek çare,
tek kucak, artık ölüm;
Acıma son vermenin tek yolu bu Sevda,
çektiği çileden kurtar artık
yüreğimi; çekinme sakın,
nasıl olsa yapacağın
haksızlığı yaptın;
yeni seveniyle nasıl sevindirdinse onu,
bir de benim ölümümle sevindir.

Şarkım benim, kimse dinlemese de,
seni özenerek söylerim,

herkesten güzel söylerim;
tek bir isteğim var senden:
git Sevda'yı bul yeniden,
üzgün günlerimin
acısını dinlesin senden
onurunu düşünsün
beni limanların* en güzeline götürsün.

Bu şarkının sözleri Filostrato'nun iç dünyasını ve acılarının nedenini açıkça yansıtıyordu. Gecenin karanlığı bastırıp da, yüzünün kızardığını gölgelemeseydi, dans eden kadınlardan birinin** görünüşü, belki daha açık bir kanıt oluşturacaktı. Şarkı sona erdikten sonra, daha birçok şarkı söylediler. Sonunda uyku saati geldi ve kraliçenin isteği üzerine herkes odasına çekildi.

* Ölüm.
** Fiammetta.

Decameron'un dördüncü günü
sona eriyor,
Fiammetta'nın başkanlığında başlayan
beşinci günde
karşılaştıkları üzücü, sıkıntılı olaylar
mutlu sonuca erişen sevdalılardan
söz ediliyor.

Gün ağarmaya başlamıştı. Doğmakta olan güneşin ışınları yarıküremize aydınlık saçıyorlardı. Günün ilk ışıklarıyla birlikte dallarda cıvıldamaya başlayan kuşların sesine uyanan Fiammetta, kalkıp kadınları erkekleri çağırttı. Göz alabildiğine uzanan kırlara doğru yürüdü nazlı nazlı. Çiğ düşmüş ıslak otların üstünde dolaştı, güneş yükselinceye dek dostlarıyla dereden tepeden konuştu. Güneşin sıcaklığı artınca dostlarını eve döndürdü. Bu küçük yorgunluğu tadına doyulmaz şaraplarla, çöreklerle giderdiler. Sonra öğle yemeğine dek bahçede oyalandılar. Becerikli kâhya kusursuz bir sofra hazırlamıştı. Kısa bir parça çalıp, bir iki şarkı söyledikten sonra, kraliçe işaret verince sofraya oturdular. Güle söyleye, güzel yemekler yediler. Yemeğin ardından sıra dansa geldi, çalgılar ve şarkılar eşliğinde bir süre dans ettiler. Daha sonra kraliçe, uyku saatinin sonuna dek herkesi istediğini yapmakta özgür bıraktı. İsteyen gidip yattı, isteyen de bahçenin güzellikleri arasında kaldı yine. İkindi olunca herkes kraliçenin isteği üzerine, yine havuzun başında toplandı. Onur koltuğuna oturan kraliçe gülümseyerek Panfilo'ya baktı ve mutlu öy-

küler dizisini başlatmasını istedi. Panfilo da büyük bir istekle şunları anlattı:

I

Yüreğine sevgi düşünce akıllanan Cimone
sevgilisi Efigenia'yı gemiden kaçırır. Rodos'ta hapsedilir.
Lisimaco onu hapisten kurtarır. İkisi birlikte
Efigenia ile Cassandrea'yı düğün günü kaçırıp Girit'e giderler.
*Onlarla evlenir ülkelerine dönerler.**

Güleryüzlü kadınlar, bize sevinçler getirecek bir günü başlatmak için anlatabileceğim birçok öykü var. İçlerinden birini çok seviyorum. Bu öykü yalnızca sonu mutlu öyküleri başlatmakla kalmayıp, çoğu kişinin, ne dediğini pek bilmeden haksız yere suçlayıp kınadığı Sevda'nın olanca kutsallığını, olanca etkisini, gücünün olanca erdemini de gözlerinizin önüne serecek. Yanılmıyorsam, hepinizin gönlünde Sevda ateşi yanmakta olduğundan, özellikle seveceksiniz bu öyküyü.

Eski Kıbrıs tarihi kitaplarında okuduğumuza göre, Kıbrıs adasında Aristippo adında çok soylu biri yaşamıştı. Adada oturanların hepsinden daha fazla dünya malına sahipti. Eğer talihi bir konuda ters gitmeseydi, dünyanın en mutlu kişisi sayacaktı kendini. Çocuklarından biri, yaşıtlarından daha boylu boslu, daha yakışıklıydı ama, iyileşme olasılığı olmayan

* Sevgiye övgüler düzen bu öykü, büyük bir olasılıkla bir Grek-Bizans öyküsünden kaynaklanmaktadır. Cimone ile Efigenia'nın karşılaşmaları şiirli bir dille verilir.

tam bir mankafaydı. Çocuğun adı Galeso idi. Lalasının çabaları, babasının döktüğü diller, attığı kötekler, başvurulan çeşitli çareler bir işe yaramamış, oğlan ne yazı yazmayı öğrenebilmişti, ne de oturup kalkmayı. Kulak tırmalayan boğuk sesi, insanlarınkinden çok hayvanlarınkine yakın davranışları yüzünden, oranın dilinde "koca hayvan" anlamına gelen Cimone sanını yakıştırmışlardı ona. Oğlunun acınacak haline çok üzülen babası, çocuğun adam olacağından umudu kesince, bu üzüntü kaynağını gözlerinin önünden uzaklaştırmaya karar verdi. Bu nedenle Cimone'yi çiftliğe, rençberlerin yanına gönderdi. Cimone bu işe çok sevindi, çünkü bu kaba saba adamların yaşamlarını, davranışlarını kendisine daha yakın buluyordu.

Çiftlikte çalışmaya başlayan Cimone, bir gün öğleden sonra, omzunda kalın bir değnekle kırlarda dolaşırken bir koruya girdi. Aylardan mayıs olduğu için ağaçlar yemyeşildi. Biraz sonra, talihinin de rast gitmesiyle, upuzun ağaçların çevrelediği, bir ucunda buz gibi bir suyun aktığı bir çayırda

buldu kendini. Suyun yanında yeşil çimenlerin üstüne uzanmış çok güzel bir kız uyuyordu. Göğsünü örten kumaş öyle inceydi ki, körpe etini gizleyemiyordu. Belinin altında da bembeyaz, ince bir giysi vardı. Ayaklarının dibinde, uyumakta olan iki kadınla, bir de uşak vardı. Cimone kızı görünce, sanki daha önce hiç kadın görmemiş gibi durup sopasına dayandı. Tek söz etmeden, büyük bir hayranlıkla kıza bakmaya koyuldu. Binlerce kez yinelenen derslerin incelikli duyguları sokamadığı yontulmamış yüreğinde uyanan bir duygu, bu et kafalıyı, ölümlü gözlerin görebilecekleri en güzel görünümle karşı karşıya olduğuna inandırdı. Kızın güzelliklerini incelemeye koyuldu. Altın sarısı saçlarına, alnına, burnuna, ağzına, boynuna, kollarına, özellikle de daha yeni irileşmiş göğüslerine baktı. Birden rençberliğini unutup güzellik tutkunu kesildi. Yoğun bir uykunun kapalı tuttuğu gözleri görebilmek için sabırsızlanmaya başladı. Gözlerini görebilmek için birkaç kez kızı uyandırmaya yeltendi. Ama, daha önce gördüğü kadınlardan böylesine daha güzel bir kızın bir tanrıça olabileceği kuşkusuna kapıldı. Tanrısal varlıklara yeryüzündeki insanlardan daha fazla saygı gösterilmesi gerektiğine aklı erdiğinden, kızın kendiliğinden uyanmasını beklemeye koyuldu. Zaman geçmek bilmiyordu, ama daha önce hiç bilmediği bir zevki tattığı için yerinden kıpırdamıyordu.

Uzun bir süre geçtikten sonra, adı Efigenia olan genç kız yardımcılarından önce uyandı. Başını doğrultup gözlerini açınca karşısında sopasına dayanmakta olan Cimone'yi gördü. Çok şaşırdı.

"Cimone, bu saatte koruda ne arıyorsun?" dedi.

"Cimone" demişti, çünkü soylu ve varlıklı bir babanın oğlu Cimone budalasını tanımayan yoktu.

Cimone, Efigenia'nın sorusuna karşılık vermedi, sürekli

olarak kızın gözlerine bakmaya koyuldu. Bu gözlerden yayılan bir yumuşaklık, içinde tadını hiç bilmediği bir zevk uyandırıyordu. Genç kız, bu sürekli bakışların gerisinde kötü bir niyet sezmeye başladığından, kadınları uyandırdı. Ayağa kalktı ve:

"Hoşça kal Cimone" dedi.

"Ben de seninle geliyorum" yanıtını verdi Cimone.

Korkusu geçmemiş olan genç kız bu öneriye karşı çıktı ama, adamdan çekindiği için, eve kadar kendisine eşlik etmesine engel olamadı. Cimone buradan babasının evine gitti, artık çiftliğe dönmek istemediğini söyledi. Babası, ailesi bu karara bozuldular, ama karşı çıkmadılar, kararın nedenini öğrenmek için beklemeyi yeğlediler.

Efigenia'nın güzelliği, Cimone'nin hiçbir dersin giremediği yüreğine Sevda okunu sokmuştu. Kafasında gelişen düşünceler, kısa bir süre içinde babasının, ailesinin, tanıyanlarının şaşırmalarına yol açtı. İlkin babasından, ona da kardeşlerininki gibi giyim kuşam almasını istedi. Babası bu isteğe çok sevindi. Sonra, değerli gençlerle arkadaşlık etmeye başladı, seçkin bir erkeğin nasıl davranması gerektiğini, özellikle de sevdalandığında neler yapması gerektiğini öğrendi onlardan. Kısa sürede okumayı yazmayı çözdüğü gibi, tartışmalarda akıllı görüşler öne sürmeye başladı. Bütün bunların nedeni, Efigenia'ya duyduğu sevgiydi. Sesi yontulmuş, kaba saba konuşması kentli ağzına dönüşmüştü. Çalgı çalmaya, güzel şarkılar söylemeye başlamıştı. Usta bir binici, karada, denizde gözüpek, yaman bir savaşçı olmuştu. Erdemlerinin ayrıntılarına girmeden özetlemek gerekirse, yüreğine sevda ateşinin düştüğü günün üstünden dört yıl geçmeden, Kıbrıs adasının en seçkin, en saygın, en erdemli genci olmuştu. Güzel kadınlar, Cimone'ye ne olmuştu? Tanrının değerli ruhuna yerleştirmiş olduğu güzel erdemleri, kıskanç Talih sağlam bağlarla

bağlayıp, yüreğinin bir köşesine hapis etmişti. Ama Talih'ten daha güçlü olan Sevda bu bağları kırıp parçalamış, uyuyan duyguları uyandırmış, acımasız bir karanlığa gömülü erdemleri gün ışığına çıkartmış, böylece kendisine bağlananları nerelerden çekip çıkartabileceğini, ışınlarıyla nerelere götürebileceğini göstermişti.

Efigenia'ya duyduğu sevgi, Cimone'nin de, sevdalı gençlerin çoğu kez yaptıkları aşırılıkları yapmasına yol açsa da, öküzden farksız oğlunu adam eden Sevda'ya gönül borcu besleyen Aristippo, bu aşırılıkları sabırla karşılıyor, oğlunun isteklerini destekliyordu. Efigenia kendisine Cimone dediği için Galeso adını da kullanmayan Cimone'nin artık tek isteği, sevgisini mutlu bir sona ulaştırmaktı. Kızı birkaç kez babası Cipseo'dan istemiş, ama adam hep Pasimunda adında Rodoslu soylu bir gençle söz kestiği, sözünden geri dönemeyeceği yanıtını vermişti.

Efigenia'nın düğünü için kararlaştırılan tarih yaklaşınca, nişanlısı onu aldırtmak için bir gemi gönderdi. Bunun üzerine Cimone kendi kendine şöyle dedi:

"Seni ne çok sevdiğimi göstermenin tam zamanı, Efigenia. Senin yüzünden adam oldum. Seni elde edersem, hiçbir tanrının elde edemediği bir başarı kazanmış olurum. Ya seni elde edeceğim, ya da öleceğim."

Bunları dedikten sonra, birkaç soylu arkadaşıyla birlikte bir gemiyi gizlice savaş gemisi gibi donattı ve denize açıldı. Efigenia'yı Rodos'taki nişanlısının yanına götürecek gemiyi beklemeye başladı.

Babası, nişanlısının arkadaşlarını yeterince ağırladıktan sonra, kız da gemiyle Rodos'a doğru yola çıktı. Gözünü kırpmayan Cimone, ertesi gün gemisiyle onları yakaladı. Pruvanın tepesinden Efigenia'nın bulunduğu gemidekilere bağırdı:

"Durun, yelkenleri indirin. Yoksa denizin dibini boylarsınız hepiniz."

Cimone'nin karşısındakiler silahlarını güverteye çıkartmış, kendilerini savunmaya hazırlanıyorlardı. Cimone, sözlerini bitirir bitirmez bir demir çapa alıp, hızını arttırmaya çalışan Rodosluların gemisinin kıçına attı ve gemisinin önünü öbür geminin kıçına yanaştırdı. Arkadaşlarının peşinden gelmelerini beklemeden, bir aslan gibi kükreyerek Rodosluların gemisine atladı. Sevgisinin mahmuzlamasıyla, elindeki bıçağı bir o yana, bir bu yana sallayarak karşısına çıkanları koyun boğazlar gibi boğazladı. Bunun üzerine Rodoslular silahlarını atıp, hep bir ağızdan teslim olduklarını söylediler. Cimone de onlara:

"Gençler" dedi, "Kıbrıs'tan yola çıkıp, denizin ortasında size silahla saldırmamı ganimet hırsıma, ya da size duyduğum kine vermeyin. Beni dürten, ele geçirmeyi çok önemsediğim, sizin için de verip kurtulması çok kolay bir şey. Her şeyden çok sevdiğim Efigenia'yı vermenizi istiyorum. Babasından güzellikle istedim vermedi. Sevdam, elime silah alıp, onu elinizden zorla almaya yöneltti beni. Dostunuz Pasimunda'nın yerini ben almak istiyorum. Onu bana verin, sonra yolunuza gidin."

Zor karşısında adamlar, istemeye istemeye de olsa, iki gözü iki çeşme ağlamakta olan Efigenia'yı Cimone'ye teslim ettiler. Kızın ağladığını gören Cimone:

"Umutsuzluğa kapılma soylu kadın" dedi, "senin Cimone'nim ben. Kaç zamandır seni severek, sözlün Pasimunda'dan daha çok hak ettim seni."

Kızı gemisine gönderdikten sonra, kendisi de döndü, gemiye. Rodosluların mallarına da canlarına da dokunmayıp, gitmelerine izin verdi. Böyle değerli bir ganimeti ele geçirdiği için yeryüzünün en mutlu insanı olan Cimone, önce ağla-

yan kızı avutmaya çalıştı, sonra da arkadaşlarına danışıp, hemen Kıbrıs'a dönmemeye karar verdi. Girit'e gideceklerdi. Girit'te hepsinin, özellikle de Cimone'nin eski, yeni akrabaları, dostları vardı. Efigenia ile birlikte bu adada güvencede olurlardı. Geminin burnunu Girit'e çevirdiler.

Ama Cimone'nin sevgilisini kolayca elde etmesini sağlayan Talih, birden ters dönüverdi. Sevdalı gencin sevincini kursağında bıraktı. Rodosluları serbest bırakmalarının üstünden dört saat geçince, Cimone'nin can atarak beklediği gece bastırdı. Ama geceyle birlikte fırtına çıktı. Gökyüzünü bulutlar kapladı, rüzgâr denizi kabarttı. Ne yöne gittiklerini bilmiyorlardı artık. Güvertede ayakta durulamıyordu. Herkes şaşkındı. Cimone'nin nasıl üzüldüğünü belirtmeye gerek görmüyorum. Tanrıların, daha önce önemsemediği ölümün acısını anlaması için, onu sevgilisine kavuşturduklarına inanıyordu. Arkadaşları da üzülüyor, bu arada Efigenia da çok üzülüyordu. Dalgalar gemiyi salladıkça, kız hüngür hüngür ağlıyordu. Bir yandan da Cimone'nin sevgisine lanetler yağdırıyor, zorbalığını kınıyordu. Verdikleri karara karşı çıkarak onu sahiplenmeye kalkışan Cimone'yi cezalandırmak için, Tanrıların fırtına çıkarttıklarını söylüyordu. Cimone önce onun ölümünü görecek, sonra da kendisi ölecekti, acınacak bir biçimde.

Kız böyle yakınırken, gemiciler ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Rüzgâr daha da artmıştı. Nereye gittiklerini bilmeden, Rodos adasının yakınlarına vardılar. Canlarını kurtarmak için karaya çıkmaya çalıştılar. İşleri rast gitti, rüzgâr gemiyi küçük bir koya sürükledi. Cimone'nin serbest bıraktığı Rodosluların gemisi de, onlardan az önce aynı koya gelmişti. Rodos'ta ve bir gün önce bıraktıkları gemiden bir ok atımı uzaklıkta olduklarını anlamaları için şafağın sökmesi, gökyüzünün ağarması gerekti. Bunun üzerine, korktuğunun başına

gelmesinden çekinen Cimone büyük bir üzüntüye kapıldı. Ne yapıp yapıp oradan uzaklaşılması komutunu verdi. Talihi nereye sürüklerse ses çıkartmayacaktı, çünkü buradan beter bir yer olamazdı.

Koydan çıkmak için ellerinden geleni yaptılar, ama sonuç elde edeinediler. Ters yönden esen rüzgâr koydan çıkmalarını engellediği gibi, gemiyi kıyıya attı. Gemilerinden inmiş olan Rodoslu gemiciler onları tanıdı. İçlerinden biri, az ötedeki köye gitmiş olan Rodoslu soylu gençlere, Cimone ile Efigenia'nın gemilerini de fırtınanın oraya sürüklemiş olduğunu haber vermeye koştu. Habere sevinen Rodoslular, yanlarına köylüleri de alarak deniz kıyısına gittiler. Gemiden inerek, karşıdaki ormana sığınmaya karar vermiş olan Cimone'yi, Efigenia ile birlikte yakalayıp köye götürdüler. O yıl Rodos başyargıcı olan Lisimaco da silahlı adamlarıyla kentten gelip, Cimone ile arkadaşlarını cezaevine götürdü. Olayı öğrenen Pasimunda, Rodos senatosuna başvurarak bu yolda bir karar aldırmıştı. Felek oyun oynamış, zavallı sevdalı Cimone, kısa bir süre önce elde ettiği Efigenia'yı, topu topu birkaç kez öpebildikten sonra yitirmişti.

Rodoslu kadınlar Efigenia'yı yalnız bırakmadılar, başından geçenleri, kaçırılışını, fırtınanın heyecanını unutturmaya çalıştılar. Düğün gününe dek yanlarında alıkoydular genç kızı. Pasimunda, Cimone ve arkadaşlarının ölüm cezasına çarptırılmaları için çok çaba harcadı ama, Rodosluları serbest bırakmış oldukları için Cimone ve arkadaşlarına ömür boyu hapis cezası verildi. Büyük bir üzüntü içinde, umutları kırılmış olarak cezaevinin yolunu tuttular.

Bu arada Pasimunda düğünün bir an önce yapılmasını istiyordu. Ama Talih, Cimone'ye yaptığı haksızlığa pişman olmuş, onu kurtaracak bir olay hazırlamıştı. Pasimunda'nın kendinden küçük, ama onun gibi değerli, Ormisda adında bir

erkek kardeşi vardı. Bu Ormisda, kaç zamandır Cassandrea adında soylu ve güzel bir kızla evlenmek istiyordu. Aynı kızı Lisimaco da deli gibi seviyordu. Çeşitli aksilikler nedeniyle düğün hep ertelenmişti. Kendisine gösterişli bir düğün yapmak isteyen Pasimunda, ikinci bir düğün giderinden kurtulmak için Ormisda'nın da kendisiyle birlikte evlenmesinin doğru olacağını düşündü. Cassandrea'nın anası babasıyla konuşup söz kesti. İki kardeş aynı gün evlenecekler, Efigenia Pasimunda'nın, Cassandrea da Ormisda'nın karısı olacaktı. Bu haberi duyan Lisimaco çok bozuldu. Ormisda'ya varmaması durumunda kızın kendisine kalacağı umudu suya düşmüştü. Akıllı olduğu için üzüntüsünü belli etmedi. Bu işi nasıl engelleyebileceğini düşünmeye başladı. Kızı kaçırmaktan başka çare olmadığı sonucuna vardı.

Lisimaco'nun görevi kaçırmayı kolaylaştırıyordu. Kız kaçırmanın dürüstlükle bağdaşıp bağdaşmayacağını uzun süre düşündü. Sonunda sevgisi dürüstlüğe baskın çıktı. Ne olursa olsun Cassandrea'yı kaçıracaktı. Kızı kim, nasıl kaçırabilir diye düşünürken aklına cezaevindeki Cimone ile arkadaşları geldi. Cimone bu iş için biçilmiş kaftandı, ondan daha güvenilir, daha sadık birisi bulunamazdı. Gece bastırınca, onu gizlice odasına getirtti ve derdini açtı:

"Cimone" dedi, "insanları iyiliklerinden yararlandıran Tanrılar, erdemlerimizi de sınarlar. Zora düştüğümüzde de yürekli olduğumuzu görürlerse, bizi en yüce ödüllere boğarlar. Zenginliği dillere destan babanın evinde gösteremeyeceğin bir yüreklilik sınavından geçirdiler seni. Sevda iğneleri batırarak akılsızlığını giderip, adama döndürdüler seni. Şimdi de, talihini ters çevirip hapse atarak, bileğinin gücüyle elde ettiğin mutluluk günlerine oranla bir değişikliğe uğrayıp uğramadığını görmek istiyorlar. Yüreğin değişmemişse, hiç ummadığın, daha önce tattığın mutlulukları gölgede bırakacak

mutluluklar verecekler sana. Kendini toparlaman, yeniden kendine güvenmen için, Tanrıların ne düşündüklerini açıklayacağım sana.

Senin başına gelenler yüzünden Pasimunda'nın etekleri zil çalıyor, dört gözle ölümünü bekliyor. Talihin, önce kavuşturup sonra elinden aldığı Efigenia ile evlenmeye hazırlanıyor. Bunun, senin için ne büyük bir acı olduğunu çok iyi biliyorum, çünkü Pasimunda'nın kardeşi Ormisda da, aynı gün, biricik sevdiğim Cassandrea ile evlenecek. talihin bunca tersliğine karşı koymak için elimizde tek bir silah var: Yüreğimiz. Sevgimizin ve bileğimizin gücüne dayanarak kılıçlarımızı çekip, sevgililerimize giden yolu açmak zorundayız. Sen sevgilini ikinci kez kaçırmış olacaksın, ben de ilk kez kaçıracağım. Sevgilin olmaksızın özgürlüğün senin için önem taşımadığını biliyorum. Sevgiline kavuşmak, benimle birlikte davranarak Tanrıların karşına çıkarttıkları bu olanaktan yararlanmak istiyor musun?"

Bu sözler, Cimone'nin yılgın yüreğini yeniden canlandırdı. Uzun boylu düşünmeden karşılık verdi:

"Bu iş için benden güçlü, benden istekli birini bulamazsın. Ne yapmamı istiyorsan söyle. Nasıl yapacağıma sen de şaşıracaksın."

Lisimaco da şunları dedi:

"Üç gün sonra kızlar gelin oluyor. Sen silahlı adamlarını alırsın, ben de güvendiğim bir iki arkadaşımı alırım. Düğüne gider, kızları kaçırır, gizlice hazırlatacağım bir gemiye götürürüz. Karşı koymaya kalkışan olursa, haklarız."

Cimone'nin de aklı yattı buna. Cezaevinde sessizce düğün gününün gelmesini bekledi. Düğün günü gelip çatınca, iki kardeşin evi baştan aşağı süslendi. Lisimaco da her şeyi düzenlemişti. Kendi adamları da, Cimone ile adamları da giysilerinin altına silah kuşanmışlardı. Kararlaştırdığı saat gelin-

ce, önce güzel sözler söyleyerek herkesi yüreklendirdi. Sonra adamlarını üçe ayırdı. Gemiye binmelerini kimsenin engellememesi için bir bölümünü limana gönderdi. Bir bölümünü, kapının içeriden kapatılarak çıkışlarının engellenmesini önlemek amacıyla, Pasimunda'nın evinin kapısında bıraktı. Geri kalanlar ve Cimone ile birlikte, merdivenlerden çıktılar. İki gelinle bir sürü kadının yemek yedikleri büyük salona geldiler. İçeriye dalıp masaları devirdiler. Cimone ile Lisimaco sevgililerini kavrayıp, gemiye götürmeleri için arkadaşlarına teslim ettiler. Taze gelinler çığlıklar atarak ağlıyor, öteki kadınlarla hizmetçiler de onlara öykünüyorlardı. Evin içi birden çığlıklara, ağlama seslerine boğulmuştu. Cimone, Lisimaco ve arkadaşları ise kılıçlarını çekip, hiçbir engellemeyle karşılaşmadan merdivenlere gelmişlerdi. Merdivenleri inerlerken, elinde kocaman bir sopayla gürültüye gelen Pasimunda çıktı karşılarına. Burnundan soluyan Cimone, bir vuruşta kafasını ikiye yarıp, cansız yere devirdi onu. Kardeşinin yardımına koşan zavallı Ormisda da, Cimone'nin kılıcından payını alarak öldü. Saldırmaya kalkışan bir iki kişiyi de, Lisimaco ile Cimone'nin arkadaşları püskürttüler.

Evi kanlar, çığlıklar, gözyaşları ve acılar içinde bırakan saldırganlar, hiçbir engelle karşılaşmadan ganimetleriyle birlikte gemiye geldiler. Silahlarını kuşanıp, kadınları kurtarmak için kıyıya koşan bir sürü insanın varlığına karşın kadınları gemiye bindirdiler. Arkadaşlarıyla birlikte kendileri de bindiler gemiye. Kürekleri suya daldırıp, sevinç içinde yola çıktılar.

Girit'te, arkadaşları ve akrabaları tarafından coşkuyla karşılandılar. Güzel bir düğün yapıp, ganimetlerinin tadını tattılar. Yaptıkları iş Kıbrıs'ta da, Girit'te de uzun süre çalkantılara, dedikodulara yol açtı. Ama iki adada da, dostlar, akrabalar arabuluculuk ettiler. Bir süre gurbette kaldıktan sonra

Cimone ile Efigenia Kıbrıs'a, Lisimaco ile Cassandrea da Rodos'a döndüler. Kendi ülkelerinde, uzun, mutlu bir yaşam sürdüler.

II

*Gostanza, Martuccio Gomito'yu sever. Öldüğü haberini alınca umutsuzluğa kapılıp bir kayığa biner. Rüzgâr kayığını Susa'ya sürükler. Tunus'ta Martuccio'yu sağ bulur, kimliğini açıklar. Kral kendisine akıllı öğütler veren Martuccio'yu çok sevmektedir. Martuccio Gostanza ile evlenip, zengin olarak Lipari'ye döner.**

Panfilo'nun öyküsünü dinleyen kraliçe, övgüler yağdırdıktan sonra sözü Emilia'ya verdi. Emilia söze şöyle başladı:

Duyguların hak ettikleri ödüle kavuşmaları, hepimizin içini sevince boğdu. Sevginin sonu, hüzün değil mutluluk olmalı. Bu nedenle kraliçemizin isteğini, dün kralın isteğini yerine getirirken duyduğum coşkudan çok daha büyük bir coşkuyla yerine getireceğim.

İncelikli kadınlar, Sicilya'nın az ötesinde Lipari adında küçücük bir adanın olduğunu bilirsiniz. Kısa bir süre önce, bu adada Gostanza adında, güzel mi güzel bir kız otururdu. Saygın bir ailesi vardı. Martuccio Gomito adında görgülü, yakışıklı, mesleğinin ustası adalı bir delikanlı, kıza gönlünü kaptırmıştı. Kız da delikanlıyı seviyor, ancak onun yanında kimliğini buluyordu. Martuccio kızı babasından istetmiş, ama yoksul olduğu için vermemişlerdi. Yoksulluğu nedeniyle aşa-

* Gerçekle masalın içiçe geçtiği, duyarlığın ağır bastığı bir öykü.

ğılanması Martuccio'yu çok üzmüş, arkadaşlarının akrabalarının önünde, zengin olmadan Lipari'ye adım atmamaya ant içip adadan ayrılmıştı. Barberia* sahillerinde korsanlık etmeye, kendisinden güçsüzleri soymaya başlamıştı. Başlangıçta talihi rast gitmişti. Ne var ki, gözü doymak bilmiyordu. Kendisi de, arkadaşları da kısa sürede zengin olmuşlardı ama, servetlerine servet katmak istiyorlardı. Bir gün Kuzey Afrikalı Müslümanların saldırısına uğramış, uzun bir çatışmadan sonra yenik düşmüşlerdi. Adamları öldürülen, gemisi batırılan Martuccio, Tunus'a getirilip bir zindana atılmıştı. Bu zindanda uzun süre, aç susuz kalacaktı.

Martuccio ile gemideki adamlarının boğuldukları haberini Lipari'ye -bir iki değil- birçok kişi ulaştırdı. Martuccio'nun gidişine çok üzülmüş olan Gostanza, ölüm haberi üzerine uzun uzadıya ağladı, artık yaşamak istemediği kararı-

---

* Bkz. üçüncü gün, onuncu öykü.

na vardı. Kendini öldürmeyi göze alamadığından, ölümle sonuçlanacak bir yol aradı. Bir gece gizlice babasının evinden çıkıp limana gitti. Öteki teknelerin az ötesine çekilmiş bir balıkçı kayığı gördü. Sahipleri karaya çıkmışlardı ama kayığın direği, yelkeni, kürekleri tamamdı. Hemen kayığa bindi ve açık denize doğru kürek çekti. Adadaki her kadın gibi, o da denizcilikten az çok anlardı. Yelkeni açtı, kürekleri, dümeni bıraktı. Kayığı rüzgâr sürüklemeye başladı. Yüksüz, başı boş kayığın nasıl olsa alabora olacağını ya da kayalara bindirip parçalanacağını düşünüyordu Gostanza. Kurtulmak istese bile kurtulamaz, boğulup giderdi. Başına mantosunu sarıp kayığın içine uzandı ve ağlamaya başladı.

Ama düşündüğünün tam tersi oldu. Çünkü deniz dalgasızdı, yıldızdan hafif bir rüzgâr esiyordu ve kayık çok sağlamdı. Kayığa bindiğinin ertesi akşam, Tunus'un yüz mil ötesinde Susa denilen kente yakın bir kumsala ulaştı.

Gostanza başını bile kaldırmadığı, ayağa kalkmaya niyeti olmadığı için karaya vardığını anlamamıştı, denizde sanıyordu kendini. Kayık kıyıya vurduğunda, yoksul bir kadın, balıkçıların güneşte kuruyan ağlarını topluyordu. Kayığın yelkeni açık olarak karaya vurduğunu görünce şaşırdı. Balıkçıların uyumuş olacaklarını düşünerek kayığın yanına gidince, uyuyan kızı gördü. Üst üste seslenince kız uyandı. Giysilerinden kızın Hıristiyan olduğunu anlayınca Latince konuşarak, bu kayıkla tek başına nasıl buraya gelebildiğini sordu. Latince konuşulduğunu duyan genç kız, ters bir rüzgârın kendisini Lipari'ye döndürmüş olduğunu sanıp ayağa fırladı. Çevresine bakındı. Tanımadığı bir yerdi. Kadına nerede olduğunu sordu. Kadın şu yanıtı verdi:

"Barberia'da Susa'ya yakın bir yerdesin, kızım."

Bu sözleri duyan kız, Tanrı'nın kendisini öldürmemiş olmasına üzüldü. Başına kötü şeyler gelebileceği korkusuna ka-

pıldı. Ne yapacağını bilemedi, kayığın yanıbaşına çöküp ağlamaya koyuldu. İyi yürekli kadın kıza acımıştı. Uzun uzadıya ısrar ederek kızı kulübesine götürdü. Öyle iyi davrandı ki, kız, oraya nasıl geldiğini anlattı. Kızın aç olduğunu gören kadın ekmek, balık, getirdi. Çok üsteleyince kız bir iki lokma yedi. Daha sonra Gostanza iyi yürekli kadına kim olduğunu, nasıl olup da Latince konuştuğunu sordu. Kadın da Trapanili, adının Carapresa olduğunu, burada Hıristiyan balıkçıların yanında çalıştığını söyledi. Genç kız "Carapresa"* adını duyunca, onca üzüntüsüne karşın, nedenini bilmeksizin bu adın kendisine uğur getireceğini sezdi. İçinde doğan bir umut, ölüm isteğini dindirdi. Kimliğini, nereli olduğunu açıklamadı, ama kadından Tanrı adına gençliğini esirgemesini, vereceği öğütlerle başına gelebilecek kötülüklerden onu korumasını istedi.

İyi yürekli Carapresa, bu sözler üzerine kızı kulübesine götürdü, sonra da gidip hızla ağları topladı. Kulübeye dönüp kıza kendi mantosunu giydirdi ve birlikte Susa'ya gittiler. Susa'ya vardıklarında:

"Gostanza" dedi, "seni sık sık evine gündelikçi olarak gittiğim çok iyi bir Müslüman kadına götüreceğim. Yaşlı, yufka yürekli bir kadındır. Seni yanına alması için elimden geleni yapacağım. Beni kırmayacağını, sana kendi kızıymışsın gibi davranacağını sanıyorum. Sen de ona yardım eder, sevgisini kazanırsın. Bir yandan da Tanrı'nın kısmetini açmasını beklersin."

Dediği gibi de yaptı. Artık çok yaşlanmış olan kadın, söylenenleri dinleyince, kızın yüzünü süzdü ve gözlerinden yaşlar boşandı. Sonra kıza sarıldı, alnından öptü, elinden tu-

* "Değerli edinim" olarak çevrilebilir.

tup evin içine aldı. Evde birçok başka kadınla birlikte yaşıyordu. Erkekleri yoktu. Hepsi el işi yapıyor, ipek, hurma, deri işliyorlardı. Genç kız birkaç gün içinde işi öğrendi ve onlarla birlikte çalışmaya başladı. Ev sahibinin ve öteki kadınların sevgisini kazandı. Onlardan aldığı derslerle, kısa süre içinde dillerini öğrendi.

Gostanza Susa'da böyle yaşarken, evindekiler kayboldu, öldü diye gözyaşı döküyorlardı. O sırada Tunus kralı Meriabdela adında biriydi. Soylu, etkili bir aileden gelen Gırnadalı bir genç de, Tunus krallığı üstünde hak iddia ediyordu. Bu genç büyük bir ordu toplayarak, Tunus'tan kovmak amacıyla Tunus kralının üzerine yürüdü. Bu haber cezaevindeki, iyi Arapça bilen Martuccio Gomito'nun da kulağına geldi. Tunus kralının kendisini savunmak için büyük hazırlıklar yaptığını öğrenince, gardiyanlardan birine şunları dedi:

"Kralla konuşup da bir öğüt verecek olursam, savaşı mutlaka kazanır; içimde öyle bir duygu var."

Gardiyan bu sözleri subaya aktardı, o da krala iletti. Kral Martuccio'nun getirilmesini istedi ve ona önerisinin ne olduğunu sordu. Martuccio şu yanıtı verdi:

"Efendimiz, ülkenize daha önce geldiğimde savaş yöntemlerinizi gördüm. Benim bildiğim okçulara ağırlık veriyorsunuz. Düşman okçularının oksuz kalmalarını, sizin okçularınızın okunun bol olmasını sağlarsanız savaşı kazanırsınız."

Kral da şunları dedi:

"Haklısın, böyle olursa, savaşı kazanırım."

Martuccio krala şunları dedi:

"Efendimiz, her şey sizin elinizde. Bakın nasıl. Okçularınız için, genellikle kullanılandan daha dar kirişli yaylar yaptırın. Okların çentiği de bu dar yaylara göre yaptırılsın. Bu işi gizli tutun ki, düşman öğrenip de önlem alamasın. Önerimin gerekçesine gelince. Savaş sırasında düşman okçuları olsun,

sizin okçularınız olsun ellerindeki okları atıp bitirince, bildiğiniz gibi, karşı tarafın attığı okları toplamaya başlayacaklar. Ama düşmanlar, sizin oklarınızı kullanamayacaklar. Okun çentiği dar olduğu için kalın yaya girmeyecek. Sizin okçularınız ise düşmanın oklarından yararlanabilecekler, çünkü dar yaylar geniş çentikli oklarla da kullanılabilecek. Böylece, sizin elinizde bol ok bulunurken, düşmanın elinde ok olmayacak."

Akıllı bir insan olan kral, Martuccio'nun önerisini beğendi. Öneriyi titiz bir biçimde uygulayarak savaşı kazandı. Martuccio'nun cezasını bağışladı, armağanlar vererek varlıklı kıldı onu. Bu olay ülkenin her yerinde duyulmuş, Gostanza da, kaç zamandır öldü sandığı Martuccio Gomito'nun sağ olduğunu öğrenmişti. Küllenmeye yüz tutan sevdası yeniden alevlenmişti. Eskisinden daha güçlü olmuş, sönen umutları canlanmıştı. Bu nedenle Gostanza, yanında oturduğu kadına, başından geçenleri olduğu gibi anlattı. Kulaklarıyla duyduklarının içinde doğurduğu tutkuyu, gözleriyle doyurmak için Tunus'a gitmek istediğini söyledi. Kadın bu isteği yerinde buldu. Sanki öz anasıymış gibi Gostanza'yı bir kayığa bindirip Tunus'a, bir akrabasının yanına götürdü. Carapresa'yı da yanlarına almış olduklarından, ondan Martuccio ile ilgili bilgi toplamasını istediler. Carapresa, Martuccio'nun sağ ve çok iyi bir durumda olduğunu öğrendi. Bu haberi Gostanza'ya söyledi. Kız yaşlı kadının Martuccio'ya, Gostanza'sının onun için Tunus'a geldiğini söylemesini istedi. Kadın bir gün Martuccio'ya gitti:

"Martuccio" dedi, "evime Lipari'de senin yanında çalışmış biri geldi. Seninle gizlice görüşmek istiyor. Kimseye güvenemediği için, benimle haber gönderdi."

Martuccio teşekkür etti ve kadının evine gitti. Genç kız onu görünce, sevinçten ölecek gibi oldu. Kendini tutamaya-

rak ona doğru koştu. Kollarını açıp boynuna sarıldı. Geçmişteki tatsızlıkların üzüntüsünün ve o anda kapıldığı sevincin etkisiyle, hiçbir şey diyemedi, gözünden yaşlar boşanmaya başladı. Martuccio da kızı görünce şaşırdı, sonra derin bir soluk alarak:

"Sevgili Gostanza'm benim, sağsın demek? Kaç zaman önce kaybolduğunu duymuştum. Kimsenin seninle ilgili bilgisi yoktu." dedi.

Bunları dedikten sonra gözlerinden yaşlar boşandı. Kızı kollarının arasına alıp öptü. Gostanza başından geçen her şeyi anlattı, yanında kaldığı kadından da övgüyle söz etti.

Uzun süre konuştuktan sonra Martuccio krala gitti, kendisinin ve Gostanza'nın başından geçenleri anlattı. İzin verirse, kızla bizim kurallarımıza göre evlenmek istediğini ekledi. Çok şaşıran kral kızı çağırttı, onu da dinleyerek Martuccio'nun anlattıklarının doğru aldığını anlayınca:

"Bu adamın karısı olmayı hak etmişsin" dedi.

Değerli armağanlar getirtip kıza ve Martuccio'ya verdi, canlarının istediğini yapmak özgürlüğünü tanıdı onlara. Martuccio, Gostanza'yı evinde barındıran iyi yürekli kadına teşekkür etti, hoşuna gidecek armağanlar verdi. Onu Tanrı'ya emanet etti. Gostanza kadından ayrılırken, gözyaşlarını tutamadı. Kraldan izin alarak, Carapresa ile birlikte bir tekneye binip, uygun bir rüzgârın desteğiyle Lipari'ye döndüler. Lipari'de görülmemiş bir şenlikle karşılandılar. Martuccio çok güzel bir düğün yaparak kızla evlendi. Uzun yıllar, dirlik düzenlik içinde sevgilerinin keyfini sürdüler.

III

*Pietro Boccamazza, Agnolella ile birlikte kaçar. Karşılarına haydutlar çıkar. Genç kız bir ormana kaçıp bir şatoya varır. Haydutların eline düşen Pietro kaçar ve Agnolella'nın bulunduğu şatoya varır. Onunla evlenip Roma'ya döner.**

Emilia'nın öyküsünü dinlerken herkes kendine göre yorumlar yaptı. Öykü sona erince kraliçe, anlatmayı sürdürmesi için Elissa'ya döndü. Elissa büyük bir istekle söze başladı:

İşveli kadınlar, düşüncesizlikleri yüzünden iki gencin geçirdikleri korkunç bir gecenin öyküsünü dinleyeceksiniz. Ama bu geceyi mutlu günler izleyeceği için, amacımıza bağlı kalmış olacağız. Hemen anlatıyorum öyküyü:

Bugün son sıraya düşse de, bir zamanlar dünyanın en başta gelen kenti olan Roma'da, bundan kısa bir süre önce, Pietro Boccamazza** adında, çok saygın bir ailenin çocuğu bir genç yaşıyordu. Agnolella adında çok güzel, çok sevimli bir kıza gönlünü kaptırmıştı. Kızın babası Gigliuozzo Saullo soylu değildi ama, Romalıların büyük sevgisini kazanmıştı. Pietro sevgisini belli etmek için elinden geleni yaptığından, çok geçmeden genç kız da ona aynı duyguları beslemeye başlamıştı. Sevdiğine kavuşamamanın acısına dayanamayacak duruma gelen Pietro, sonunda kızı istedi. Ama bunu duyan

---

* Öykü, Papalığın Avignon'a taşınmasından sonra Roma kırsal kesiminin düşkün durumuna da değiniyor.

** Roma'nın soylu ailelerinden biri.

akrabaları hemen evine gelip isteğine karşı çıktılar. Ayrıca Gigliuozzo Saullo'ya haber salıp, Pietro'nun sözlerini dikkate almamasını, kızını verecek olursa, onu ne dost, ne de akraba yerine koyacaklarını bildirdiler. İsteğine ulaşmayı tasarladığı tek yolun kapandığını gören Pietro, üzüntüden ölecekti neredeyse. Gigliuozzo verecek olsa, ailesinin karşı çıkmasına karşın kızla evlenmeye hazırdı. Kızın da onayını alıp herkesi bir olup bitti karşısında bırakmayı tasarladı. Araya koyduğu kişi, kızın bu işi onayladığı haberini getirince, kızla birlikte Roma'dan kaçmayı kararlaştırdı.

Kaçışı Pietro düzenledi. Bir sabah erkenden kalktı, kızla birlikte ata binip Alagna'ya* doğru yola çıktı. Burada Pietro'nun çok güvendiği dostları vardı. Peşlerine düşülmüş olunmasından çekindikleri için, yol boyunca nikâh kıydıramadı-

---

* Bugünkü Anagni. Bu şatonun sahibi Colonna ailesi, Orsini ailesine düşmandı.

lar. Sevgilerinden söz etmekle, arada birbirlerini öpmekle yetindiler.

Ne var ki, Pietro yolu çok iyi bilmiyordu. Roma'dan sekiz mil uzaklaştıktan sonra, sağa sapacak yerde soldaki bir yola girdiler. İki mil gittikten sonra küçük bir şatoya vardılar. Geldikleri görüldüğü için, hemen on iki adam çıktı karşılarına. Yaklaşan adamları gören genç kız:

"Kaçalım Pietro, saldırıya uğradık" diye bağırdı.

Ve atını büyük bir ormana doğru sürdü. Atı mahmuzlarken, elleriyle de dizginlere sarıldı. Mahmuzu yiyen at, Agnolella'yı balta girmemiş ormanın içine götürdü.

Pietro ise, yoldan çok kızın yüzüne baktığı için gelenleri hemen seçememişti. Nereden geldiklerine bakayım derken, adamlar üstüne atladılar. Kavrayıp atından indirdiler. Kim olduğunu sorup öğrendiler ve aralarında tartışmaya başladılar.

"Düşmanlarımızın dostuymuş. Üstündekileri, atını alıp, Orsini'lere ders olsun diye şu meşelerden birine sallandırmaktan başka ne yapabiliriz?"

Hepsi bu öneriye katıldı. Pietro'ya soyunmasını söylediler. Pietro, başına gelecekleri sezerek soyundu. Bu sırada, tam yirmi beş silahlı adam belirdi. "Geberin! Geberin!" diye bağırarak ötekilere saldırdılar. Adamlar Pietro'yu bırakıp kendilerini savunmaya çalıştılar. Ama saldırganların daha kalabalık olduklarını görünce tabana kuvvet kaçtılar. Saldırganlar da peşlerine düştü. Pietro hemen giysilerini toplayıp atına atlayarak, genç kızın gittiği yöne doğru gitti. Ama ormanda ne yol, ne keçi yolu, ne de nal izi vardı. Önce haydutlardan, sonra onlara saldıranlardan paçayı kurtarmıştı ama, sevgilisini bulamaması dünyanın en mutsuz insanı yapmıştı onu. Ağlamaya başladı ve ormanda rastgele giderek sevgilisine seslenmeye koyuldu. Hiç kimse yanıt vermiyordu sesine. Geri dönmeyi göze alamıyor, ileriye doğru nereye gittiğini ise bilemiyordu.

Bir de, yırtıcı hayvanlar vardı ormanda. Kendi canını umursadığı yoktu, sevgilisini bir ayının, bir kurdun boğazlamış olmasından korkuyordu.

Bahtsız Pietro bütün gün ormanda sevgilisine seslenip durdu. Kimi kez, ileriye doğru yol aldığını sanarak gerisin geri gitti. Sonunda, bağırmaktan, ağlamaktan, korkudan, açlıktan yorgun düştü. Yol alacak gücü kalmadı. Gece bastırıyor, ne yapacağını bilemiyordu. Ulu bir meşe ağacı gördü. Attan inip, atı ağaca bağladı. Gece yırtıcı hayvanlara yem olmamak için ağaca tırmandı. Çok geçmeden Ay doğarak her yeri aydınlattı. Ağaçtan düşerim korkusuyla Pietro'nun gözüne uyku girmiyordu. (Yeri rahat bile olsa, derdinden, sevgilisini düşünmekten yine gözüne uyku girmeyecekti.) Geceyi iç geçirip ağlayarak, başına gelen tersliğe ilenerek geçirdi.

Genç kız, daha önce dediğimiz gibi kaçarken, nereye gittiğini bilmiyordu. At nereye götürürse oraya gidiyordu. Hayvan ormanın içine öyle içine dalmıştı ki, Agnolella artık nerede olduğunu bilemiyordu. O da Pietro gibi, gün boyunca kimi kez yol almış, kimi kez beklemiş, ağlayarak başına gelenlere ilenmiş, balta girmemiş ormanda dolanıp durmuştu. Sonunda, Pietro'nun gelmediğini, havanın kararmak üzere olduğunu görünce, daracık bir yola girerek iki milden biraz fazla gittikten sonra uzakta bir kulübe gördü. Son hızla oraya doğru gitti. Kulübede çok yaşlı bir adamla, yine yaşlı karısı vardı. Onun tek başına olduğunu görünce:

"Bu saatte, tek başına ne arıyorsun burada kızım?" diye sordular.

Genç kız ağlayarak ormanda arkadaşını kaybettiğini söyledi ve Alagna'nın ne kadar uzaklıkta olduğunu sordu. Yaşlı adam:

"Burası Alagna yolu değil kızım. On iki milden fazla çeker Alagna" yanıtını verdi.

Bunun üzerine genç kız sordu:

"Gece kalabileceğim bir yer var mı?"

Yaşlı adam yanıt verdi:

"Gece bastırmadan varabileceğin yakınlıkta bir yer yok."

Bunun üzerine genç kız şunları dedi:

"Başka bir yere gidemeyeceğime göre, bu gece Tanrı misafiri eder misiniz beni?"

Yaşlı adam yanıt verdi:

"Seve seve ederiz. Ama burası tekin değildir. Gece gündüz asanı keseni eksik olmaz. Kötülükler eder, büyük zararlar verirler. Sen evdeyken gelip de böyle genç, güzel bir kızı görürlerse başına her şey gelebilir. Yardımcı olamayız sana. Bunları bil ki, sonra niye söylemediniz deme."

Yaşlı adamın dediklerinden ürkse de, vaktin geç olduğunu gören genç kız şunları dedi:

"Tanrı isterse, sizi de beni de böyle bir tehlikeden korur. Hem eşkiyanın eline düşmek, ormanda kurda kuşa yem olmaktan daha iyidir."

Bunları dedikten sonra atından indi, yoksul adamın evine girdi, azıklarından yedi, sonra da üstünü çıkartmadan onlarla birlikte küçük bir yatağa uzandı. Gece boyunca kendi durumunu, başına kötü bir şey geldiğini sandığı Pietro'yu düşünüp gözyaşı döktü. Sabaha doğru, ayak sesleri duydu. Yataktan kalkıp kulübenin arkasındaki büyük bahçeye çıktı. Bir köşede büyük bir saman yığını görünce, adamlar eve girecek olurlarsa kolayca ele geçmesin diye, samanların içine saklandı. Tam saklanmıştı ki, haydutlar kulübenin kapısına dayandılar. Kapıyı açtırıp içeri girdiler. Kızın, eyerli atını görünce sahibini sordular. Yaşlı adam, kızı göremeyince:

"Bizden başka kimse yok" dedi. "Bu at kim bilir kimin.

Sahibinden kaçmış. Dün akşam geldi. Kurtlar parçalamasın diye eve aldık."

"Sahibi yoksa biz alırız" dedi, haydutların başı.

Adamlar evin içine dağılmış, bir bölümü de bahçeye çıkıp mızraklarını, kalkanlarını yere bırakmıştı. İçlerinden biri, iş olsun diye mızrağını saman yığınına saplayınca, az kalsın genç kızı öldürecekti. Mızrak sol memesini sıyırıp, giysisini yırtınca, yaralandığını sanan kız neredeyse çığlık atacaktı. Bereket nerede olduğunu aklına getirip, kendini tuttu. Eve yayılan haydutlar, keçi eti ve başka et pişirerek yiyip içtiler. Sonra, kızın atını da alarak çıkıp gittiler. Yeterince uzaklaştıklarında yaşlı adam karısına:

"Dün gece gelen kız ne oldu? Kalktığımdan bu yana görmedim" dedi.

Kadın bilmediğini söyleyerek, kızı aramaya gitti.

Haydutların gittiklerini anlayan Agnolella, samanlardan çıkmıştı. Kızın haydutların eline düşmemiş olduğunu gören yaşlı adam çok sevindi. Artık sabah olmuştu. Kıza:

"Gün ağardı" dedi, "eğer istersen seni buradan beş mil ötedeki şatoya götürürüz. Orada güvencede olursun. Ancak yürüyerek gideceksin. Az önce giden haydutlar atını da götürdüler."

Genç kız bunun önemi olmadığını, Tanrı adına kendisini şatoya götürmelerini söyledi. Yola koyuldular ve saat yedi buçuğa doğru şatoya vardılar.

Şato, Orsini ailesinden Liello di Campodifiore adında birinindi. İyi yürekli, olgun bir kadın olan karısı, rastlantı sonucu o gün şatodaydı. Genç kızı görünce hemen tanıdı, büyük dostluk gösterdi ve oraya nasıl geldiğini öğrenmek istedi. Kız her şeyi anlattı. Kocasının arkadaşı olduğu için Pietro'yu da tanıyan kadın, olanlara üzüldü. Pietro'nun yakalandığı yeri öğrenince, ölmüş olabileceğini düşündü.

"Pietro'nun ne olduğunu bilmediğine göre, seni güvenlik içinde Roma'ya gönderebileceğim güne dek, benimle kalırsın" dedi.

Pietro meşeye tırmandıktan sonra içini büyük bir hüzün kaplamıştı. Uyku saati geldiğinde, tam yirmi kurt çıktı ortaya. Atı gören kurtlar, çevresini sardılar. Kurtların ulumasını duyan at, başını çekip yularını koparttı ve kaçmak istedi. Ama çevresi sarıldığı için başaramadı. Uzun süre dişleriyle çifteleriyle kendini savundu. Sonunda kanlar içinde yere yığıldı. Kurtlar atı parçalayıp, kemikleri dışında her yerini yediler, sonra da gittiler.

Can yoldaşı, tek desteği atından olan Pietro, ormandan hiç çıkamayacağı korkusuna kapılmıştı. Artık sabah oluyordu. Meşenin üstünde ayazdan donmuştu. Gözleriyle çevresini tararken, belki bir mil ötede büyük bir ateş gördü. Ortalık iyice ışıyınca, korka korka meşeden inip, ateşe doğru gitti. Yanına varınca, ateşin etrafında çobanların toplanmış olduklarını, güle söyleye karınlarını doyurduklarını gördü. Acıyıp, ona da yiyecek verdiler. Karnını doyurup ısındıktan sonra, başından geçenleri, niçin tek başına oraya geldiğini anlattı. Gidebileceği yakın bir köy ya da şato olup olmadığını sordu. Çobanlar üç mil ötede Liello di Campodifiore'nin şatosu olduğunu, senyörün karısının da şu sıra şatoda bulunduğunu söylediler. Pietro çok sevindi. Çobanlardan birinin kendisini şatoya götürmesini istedi. İki çoban seve seve bu işi üstlendi.

Pietro şatoya varınca, tanıdığı biriyle karşılaştı. Tam ormanda kızın aranmasını isteyeceği sırada senyörün karısı onu yanına çağırttı. Hemen gitti ve Agnolella'yı orada görünce dünyalar onun oldu. Koşup boynuna sarılmak istedi. Ama kadından utandığı için kendini tuttu. Kızın sevinci de onunkinden az değildi.

Soylu kadın Pietro'yu çok iyi karşıladı. Başından geçen-

leri onun ağzından dinledikten sonra, ailesinin isteğine karşı çıkmasını çok kınadı. Ama Pietro'nun kararlı olduğunu, kızın da onu desteklediğini görünce, kendi kendine şöyle dedi:

"İşlerine niye karışayım? Birbirlerini tanıyor, seviyorlar. İkisi de kocamın arkadaşı. Biri asılmaktan, biri mızraktan, her ikisi de yırtıcı hayvanlardan kurtulduğuna göre, bu dürüst sevgiyi belli ki Tanrı da destekliyor. Varsın evlensinler."

Sonra konuklarına döndü:

"Karı koca olmak istiyorsanız, sizi desteklerim. Düğünü burada yaparız. Giderleri Liello karşılar. Sonra sizi ailelerinizle barıştırırım."

Pietro çok sevindi, Agnolella ondan da çok sevindi. Şatoda evlendiler. Soylu kadın, dağlık bir yörede yapılabilecek en parlak düğünü düzenledi. İki genç, sevdalarının tadına doyulmaz ilk meyvelerini orada tattılar. Birkaç gün sonra kadın onlarla birlikte atına bindi. Korumalar eşliğinde Roma'ya gittiler. Pietro'nun, yaptığı işe çok kızmış olan ana babasını bulup gönüllerini aldılar. Pietro da yaşlanıncaya dek, Agnolella'sı ile birlikte mutlu keyifli, günler geçirdi.

IV

*Messer Lizio di Valbona, Ricciardo Manardi'yi kızıyla yakalar. Ricciardo kızla evlenir. Kızın babasıyla barışır.**

Elissa, arkadaşlarının övgü dolu sözleri arasında öyküsünü bitirince, kraliçe, Filostrato'dan bir öykü anlatmasını istedi. Filostrato gülerek söze başladı.

Acıklı öyküler anlatarak gözyaşı dökmenize neden olduğum için öyle çok eleştirdiniz ki beni, verdiğim üzüntüyü dengelemek amacıyla, sizi güldürecek bir öykü anlatacağım. Biraz korkuyla, biraz utancın içiçe geçtiği, ama mutlu bir biçimde sona eren bir sevda öyküsü. Öykünün oldukça kısa olduğunu da belirteyim.

Değerli kadınlar, bundan kısa bir süre önce Romagna'da messer Lizio di Valbona** adında varlıklı, seçkin bir şövalye vardı. Yaşlılığının eşiğinde, karısı madonna Giacomina bir kız çocuğu doğurdu. Kız büyüyünce yörenin en güzel, en sevimli kızı oldu. Tek çocuk olduğu için, anası babası da onu çok seviyor, bir dediğini iki etmiyor, iyi bir evlilik yapmasını istiyorlardı.

Messer Lizio'nun evine sık sık gelip giden, Manardi da Brettinoro ailesinden Ricciardo adında yakışıklı, sağlıklı bir genç vardı. Messer Lizio da, karısı da ona öz oğullarıymış gibi davranıyorlardı. Ricciardo önce bir kez, sonra üstüste evin kı-

---

* İncelikli bir mizahın ağır bastığı bu öykü, Boccaccio'nun başyapıtlarından biri sayılır.

** Dante'nin de değindiği bu kişinin 1279'da sağ olduğu biliniyor.

zını görmüş, gençliğine, güzelliğine, sevimliliğine, davranışlarına kendini kaptırmıştı. Gelinlik çağına gelmiş kızı sevmeye başlamış, ama duygularını kimseye açmamıştı. Kız da bu durumu sezmiş, o da delikanlıyı sevmeye başlamıştı. Bu duruma çok sevinen Ricciardo, birçok kez kıza içini dökmeye karar vermiş, ama cesaret edemeyerek susmuştu. Ama bir gün olanca cesaretini topladı ve:

"Tanrı adına, sevdandan öldürme beni" dedi.

Genç kız da hemen şu yanıtı verdi:

"Tanrı adına sen de beni öldürme."

Bu karşılıktan çok hoşlanan Ricciardo daha da yüreklendi.

"İsteğini yerine getirmemezlik edemem. Ama ikimizin de yaşamını kurtarmanın yolunu sen bulacaksın" dedi.

Bunun üzerine genç kız şu karşılığı verdi:

"Beni göz altında tuttuklarını biliyorsun. Odama nasıl gelebileceğini bilemiyorum. Onurumu lekelemeden buluşmamızın bir yolunu biliyorsan söyle, ne gerekiyorsa yapayım."

Ricciardo aklından çeşitli olasılıkları geçirdikten sonra şunları dedi:

"Caterina güzelim, bir yol geliyor aklıma. Sizin bahçeye bakan açık balkon var ya bir gece orada yat, ya da oraya gel. Yerden oldukça yüksek ama, orada olduğunu bilirsem ne yapıp yapıp tırmanırım."

Caterina şu karşılığı verdi:

"Sen gelmeyi göze alırsan, ben de balkonda yatmanın yolunu bulurum."

Ricciardo geleceğini söyledi. Kaçamak bir öpüşmeden sonra, birbirlerinden ayrıldılar.

Ertesi gün -mayısın son günleriydi- genç kız annesine sıcaktan yakındı, bir gece önce uyuyamadığını söyledi. Annesi:

"Ne sıcağı kızım? Geceleri serin bile oluyor" dedi.

Caterina annesine şu karşılığı verdi:

"Anneciğim, 'bana göre' serin derseniz haklı olabilirsiniz. Genç kızların kanının, olgun kadınların kanından daha sıcak olduğunu unutmayın."

Bunun üzerine kadın şunları dedi:

"Haklısın kızım. Ama, havayı senin istediğin gibi ısıtmak ya da soğutmak benim elimde değil. Her mevsimin sıcaklığına katlanmak zorundayız. Bakarsın bu gece hava daha serin olur, sen de rahat rahat uyursun."

"Tanrı'nın sesinize kulak vermesini dilerim" dedi Caterina. "Ama yaza doğru giderken geceler serinlemez."

"Peki ne yapmamı istiyorsun?" diye sordu kadın.

Caterina şu yanıtı verdi:

"Babamla sen izin verecek olursanız, babamın odasının yanındaki, bahçeye bakan balkona küçük bir yatak serip yatarım. Bülbül sesleri dinleyerek uyurum. Orası serin, sizin odanızdan daha rahat olur."

Anası da şunları dedi:

"Merak etme kızım. Babana söylerim. O ne derse, öyle yaparız."

Messer Lizio karısının dediklerini dinleyince, belki yaşlılığın da getirdiği bir huysuzlukla karşı çıktı.

"Bülbül sesi dinleyerek uyumak da ne demek? Ağustosböceği sesiyle uyusun yine" dedi.

Caterina babasının ne dediğini öğrenince, sıcaktan çok öfkeden uyuyamadı o gece. Üstelik, durmadan sıcaktan yakınarak anasını da uyutmadı. Kadın, ertesi sabah messer Lizio'ya:

"Messer" dedi, "kızınızı yeterince sevmiyorsunuz. Balkonda yatsa ne çıkar? Bu gece sıcaktan yatakta dönüp durdu. Sonra, bir genç kızın bülbül sesini sevmesine niye şaşıyorsunuz? Gençler kendilerine benzeyen şeyleri severler."

Messer Lizio bunları dinleyince:

"Peki" dedi. "Balkona istediği gibi bir yatak serin. Yatağın etrafını şayak bir perdeyle çevirin. Orada yatıp, istediği gibi bülbül sesi dinlesin!"

Babasının kararını öğrenen genç kız, hemen balkona bir yatak serdirdi. Gece orada yatacağı için, Ricciardo'yu görünce, önceden kararlaştırdıkları bir işareti yaptı. Ricciardo, ne yapması gerektiğini anladı.

Kızının gidip yattığını gören messer Lizio, odasının balkona açılan kapısını sürgüleyip yattı. Ricciardo her yerin sessizliğe gömüldüğünü görünce bir merdivenle bir duvara çıktı. Taşların çıkıntısına basarak, oradan başka bir duvara geçti. Düşme tehlikesini göze alarak balkona ulaştı. Kız onu gürültü etmeden, ama büyük bir sevinçle karşıladı. Üstüste öpüştükten sonra birlikte yattılar. Gece boyunca birbirlerinden zevkler aldılar, birçok kez bülbülü öttürdüler.

Uzun uzadıya keyif aldılar ama, gece kısaydı. İstemeseler de, gün ağarıyordu artık. Hem sıcağın, hem de oynaşmanın

etkisiyle, çırılçıplak uyuyakaldılar. Caterina sağ kolunu Ricciardo'nun boynuna dolamış, sol eliyle de, kadınların erkeklerin önünde adını anmaya utandıkları o nesneye sarılmıştı. Gün doğduğunda böyle uyuyorlardı.

Gün doğunca messer Lizio kalktı. Kızının balkonda yattığını anımsayarak, yavaşça balkonun kapısını açtı. "Bakalım bülbül Caterina'yı nasıl uyutmuş bu gece" dedi, kendi kendine. Gürültü etmeden, yatağın şayak perdesini kaldırdı. Ricciardo ile kızın, çırılçıplak, üstleri açık, birbirlerine demin anlatıldığı gibi sarılmış olarak yattıklarını gördü. Ricciardo'yu tanıdı. Geri dönüp, karısının odasına gitti. Karısını uyandırdı:

"Çabuk kalk, kadın" dedi. "Gel de kızının nasıl bülbül sevdiğini gör. Bülbülü yakalamış elinde tutuyor."

"Nasıl yakalamış?" diye sordu kadın.

Messer Lizio:

"Hemen gelirsen görürsün," dedi.

Kadın hızla giyinip sessizce messer Lizio'nun peşinden gitti. Yatağın başına gelip de, perdeyi kaldırdıklarında madonna Giacomina kızının bülbülü yakalayıp sıkıca elinde tuttuğunu ve öttürmek için can attığını gördü. Ricciardo'nun kızını kandırmış olduğunu sanıp, bağırmak, oğlana çıkışmak istedi. Messer Lizio engel oldu.

"Kadın, beni seviyorsan sesini çıkartma ki, yakaladığı şey onun olsun" dedi. "Ricciardo soylu, varlıklı bir çocuk. Tam bize göre bir damat. Buradan sapasağlam çıkıp gitmek isterse, kızımızla evlenecek. Böylece bülbülü de yanlış bir kafese değil, doğru kafese koymuş olur."

Kocasının bu olaydan sarsılmadığını görünce, kadın da sakinleşti. Kızının iyi bir gece geçirmiş olduğunu, dinlendiğini ve bülbül yakaladığını düşünüp, o da sesini çıkartmadı. Çok geçmeden Ricciardo uyandı. Günün ağarmış olduğunu görünce, ölüm korkusu kapladı içini. Caterina'ya seslendi:

"Sevgilim sabah olmuş, ne yapacağız şimdi?"

Bu sözleri duyan messer Lizio yaklaşıp perdeyi kaldırdı.

"İyi bir şey yapacaksınız" dedi.

Messer Lizio'yu gören Ricciardo'nun sanki yüreği yerinden oynadı. Kalktı, yatağın üstüne oturdu.

"Messer" dedi, "Tanrı adına bağışlayın beni. Alçaklık, namussuzluk yaptığımı, ölümü hak ettiğimi biliyorum. Ne isterseniz yapın bana. Ama yalvarırım canıma dokunmayın, bağışlayın beni."

Messer Lizio şunları dedi:

"Sana beslediğim sevgiye, güvene yaraşır biçimde davranmadın. Ama madem ki olanlar oldu, gençliğin böyle bir hata işlemene yol açtı, ölümden kurtulmanın, namusumu temizlemenin yolu Caterina ile evlenmen. Caterina bu gece senin oldu, ömrü boyunca senin olsun. Kendini ancak böyle bağışlatır, canını kurtarabilirsin. Böyle yapmayacak olursan, ruhunu Tanrı'ya teslim etmeye hazır ol."

Bu konuşmalar sırasında Caterina bülbülü bırakmış, üstünü örtmüştü. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak babasından delikanlıyı bağışlamasını istiyordu. Bir yandan da Ricciardo'ya, geçirdikleri gece gibi geceler geçirebilmeleri için, messer Lizio'nun isteğini yerine getirmesini söylüyordu. Ricciardo'ya uzun uzadıya yalvarmak gerekmedi. Yaptığı hatadan duyduğu pişmanlık, hatasını gidermek isteği, ölüm korkusu, canını kurtarmak çabası, ateşli sevdası ve zaman yitirmeden güvence içinde sevdiğine sahip olabilmek isteği Ricciardo'nun, Lizio'nun dediklerini kabul ettiğini söylemesine yol açtı. Messer Lizio madonna Giacomina'dan bir çift yüzük istedi ve Ricciardo, Caterina ile anasının babasının önünde nikâhlandı. Nikâh kıyıldıktan sonra messer Lizio ile karısı uzaklaştılar. Giderken de:

"Dinlenin şimdi. Ayağa kalkmaktan çok dinlenmeye gereksinme duyuyorsunuzdur" dediler.

Messer Lizio ile karısı gidince gençler birbirlerine sarıldılar. O gece altı mil yol almışlardı, kalkmadan önce de iki mil giderek, ilk günü kapattılar. Kalktıklarında, Ricciardo messer Lizio ile daha ayrıntılı bir görüşme yaptı. Birkaç gün sonra dostlarının akrabalarının katıldıkları bir törenle Caterina ile bu kez kurallara uygun bir biçimde evlendi. Kızı büyük bir alayla evine götürdü ve parlak bir düğün yaptı. Karısıyla uzun yıllar mutlu bir yaşam sürdü. Gece gündüz demeden, canları istediği zaman bülbül öttürdüler.

V

Cremonalı Guidotto, Pavialı Giacomino'ya bir kız çocuğu bırakır ve ölür. Faenza'da, Giannol di Severino ile Minghino di Mingole bu kızı severler ve birbirleriyle çatışırlar. Giannole'nin kardeşi olduğu anlaşılan kız, Minghino ile evlendirilir. *

Bülbülün öyküsünü dinlerken bol bol gülen kadınlar, Filostrato öyküyü bitirdikten sonra bile kahkahalarını sürdürdüler. Kahkahalar dindiğinde kraliçe şunları dedi:

"Dün bizi üzmüştün, ama bugün öyle eğlendirdin ki, kimsenin bir diyeceği olacağını sanmıyorum."

Sonra Neifile'ye dönerek öyküsünü anlatmasını istedi. Neifile büyük bir istekle söze girdi:

---

* Boccaccio, Latin komedisinin çok kullandığı bir konuyu ele alıyor: kimliği değişecek olan bir genç kıza tutulan iki delikanlı arasındaki çekişmeyi işliyor.

Filostrato anlattığı öykü ile bizi Romagna'ya götürdü. Ben de, anlatacağım öykü ile uzaklara götüreceğim sizi.

Bir zamanlar Fano kentinde oturan iki Lombardialı vardı. Cremonalı olan birinin adı Guidotto, Pavialı olan öteki-

nin adı Giacomino idi. Gençlikleri askerlik yaparak geçmiş, ikisi de yaşını başını almıştı. Erkek evladı da, güveneceği eşi dostu, akrabası da olmayan Guidotto, ölürken on yaşlarındaki kızını Giacomino'ya emanet etti. Malvarlığını da arkadaşına bırakıp, kızla ilgili bilgiler verdikten sonra öldü.

O sıralarda uzunca bir savaştan çıkmış olan Faenza kenti toparlanma dönemine girmişti. Kente dönmek isteyenlere izin veriliyordu. Eskiden Faenza'da oturmuş olan ve kenti çok seven Giacomino, nesi var nesi yoksa yanına alıp Faenza'ya döndü. Guidotto'nun bıraktığı ve öz kızıymış gibi sevip, baktığı kızı da birlikte götürdü.

Kız büyüdükçe güzelleşti. Faenza'nın en güzel kızı oldu. Güzelliğinin yanısıra görgülü ve dürüsttü. Peşinde birçok genç koşuyor, özellikle de yakışıklı, seçkin iki genç ilgi göste-

riyordu. Kıza büyük bir sevgi besliyor, kıskançlık nedeniyle de birbirlerine diş biliyorlardı. Birinin adı Giannole di Severino ötekinin de Mihghino di Mingole idi. On beşine basmış olan kızla, ikisi de evlenmek istiyordu. Ama ailelerinden izin alamıyorlardı. Bu nedenle ikisi de kızı kaçırmayı tasarlıyordu.

Giacomino'nun evinde yaşlı bir hizmetçi kadınla, Crivello adında tatlı dilli bir uşak vardı. Giannole sırası geldiğine karar verip, uşağa sevdasından söz etti, kendisine yardımcı olmasını istedi, hizmetini karşılıksız bırakmayacağını söyledi. Uşak şunları dedi:

"Benim yapabileceğim, Giacomino akşam yemeği için bir yere gittiğinde seni kızın yanına götürmek. Aracılık etmemi isteme, çünkü söyleyeceklerimi dinlemez. Kabul ediyorsan, sözüm söz. İşin ötesi sana kalmış, aklın nasıl kesiyorsa öyle yaparsın."

Giannole daha başka bir şey istemediğini söyleyince, anlaştılar.

Öte yandan Minghino da hizmetçi kadını ayarlamıştı. Öyle iyi anlaşmıştı ki, onunla kıza birçok kez haber göndermiş, kızın da gönlünü ateşlemişti neredeyse. Ayrıca kadın, Giacomino'nun herhangi bir nedenle evde olmayacağı bir gece, onu eve almaya da söz vermişti.

Bu konuşmaların üstünden çok geçmeden Giacomino, Crivello'nun aracılığıyla bir arkadaşına akşam yemeğine gitti. Uşak hemen Giannole'ye haber gönderdi, işaret verince eve gelmesini, kapıyı açık bulacağını söyledi. Öte yandan, bunlardan haberi olmayan hizmetçi kadın da, Minghino'ya, Giacomino'nun evde yemek yemeyeceği, evin yakınına gelip, işaret verilince içeri girmesi haberini ulaştırdı.

Akşam olunca, karşı tarafın niyetinden habersiz sevdalı iki genç, birbirlerinden kuşkulandıkları için yanlarına silahlı arkadaşlarını da alarak, sevgililerine sahip olmak için hareke-

te geçtiler. Minghino ile adamları, kızın evinin yakınında oturan bir arkadaşlarının evinde, verilecek işareti beklemeye koyuldular. Giannole de adamlarıyla birlikte evin az ötesinde beklemeye başladı.

Giacomino'nun evde olmamasından yararlanan Crivello ile hizmetçi kadın ise birbirlerini atlatmaya çalışıyorlardı. Crivello kadına:

"Niye gidip yatmıyorsun? Ne diye dolaşıp duruyorsun evin içinde?" diyordu.

Hizmetçi kadın da:

"Gidip efendimizi karşılasana. Yemeğini yedin, ne bekliyorsun daha?" diyordu.

Ama ikisi de yerinden kıpırdamıyordu. Sonunda, Giannole ile kararlaştırdığı saatin geldiğini gören Crivello, kendi kendine:

"Bu kadını önemsemenin alemi yok. Dilini tutmazsa, dersini veririm" dedi.

Kararlaştırdıkları işareti yapıp kapıyı açtı. Giannole iki adamıyla birlikte içeri girdi, salonda kızı buldu, kaçırmak için kavradı. Genç kız karşı koymaya, bağırmaya başladı. Hizmetçi kadın da bağırıyordu. Gürültüyü duyan Minghino adamlarıyla koşup geldi ve kızın zorla kapıdan çıkartılmakta olduğunu gördü. hemen kılıçlarını çekip hep bir ağızdan bağırdılar:

"Hainler! Gebereceksiniz hepiniz. Yanınıza mı bırakacağımızı sandınız bu saldırıyı?"

Böyle diyerek saldırıya geçtiler. Öte yandan, gürültüye uyanan komşular da meşalelerini yakıp, silahlarını kuşanarak Minghino'nun yardımına gelmişlerdi. Uzun bir çatışmadan sonra Minghino genç kızı Giannole'nin elinden kurtarıp Giacomino'nun evine götürdü. Çatışma daha sonra ermeden kolluk güçleri olay yerine geldiler. Aralarında Minghino, Gi-

annole ve Crivello'nun da bulunduğu birçok kişiyi yakalayıp cezaevine götürdüler.

Ortalık yatıştıktan sonra eve dönen Giacomino olayı öğrenince çok kızdı. Sorup soruşturup da, kızın hiçbir suçu olmadığını anlayınca içi rahatladı ve bir daha böyle bir şeyin olmaması için kızı bir an önce başgöz etmenin uygun olacağını düşündü.

Sabah olunca, iki tarafın anası babası olayı duydular. Giacomino'nun şikâyetçi olması durumunda gençlerin başına iş açılacağını anladılar. Tatlı sözler söyleyerek Giacomino'nun gönlünü almaya, gençlerin toyluğunu bağışlatmaya çalıştılar. Gençlerin ona besledikleri sevgiyi, saygıyı dikkate almasını istediler. Hem kendi adlarına, hem de gençler adına, özür dilemek için ne yapılması gerekiyorsa yapmaya hazır olduklarını söylediler.

Görmüş geçirmiş, iyi yürekli bir insan olan Giacomino kısa bir yanıt verdi:

"Kendi memleketimde olmayıp, sizin memleketinizde olsam da, dostluğunuzu öyle önemsiyorum ki, bu konuda olsun bir başka konuda olsun, isteğinize uymamazlık edemem. Üstelik, bir yanlışa da düşüyorsunuz. Herkesin sandığının tersine, genç kız ne Cremonalı ne de Pavialı. Faenzalı. Ben de, kızı bana veren de, kimin kızı olduğunu bilmiyoruz. Ne olursa olsun, isteğinizi yerine getirmeye hazırım."

Kızın Faenzalı olduğunu öğrenen adamlar şaşırdılar. Verdiği saygılı yanıt nedeniyle Giacomino'ya teşekkür ettiler. Kızın nasıl kendisine verildiğini, Faenzalı olduğunu nereden bildiğini söylemesini istediler. Giacomino şunları dedi:

"Cremonalı Guidotto yoldaşım, dostumdu. Ölürken bana anlattığına göre imparator Federico bu kenti aldığında arkadaşlarıyla birlikte bir eve girmiş. Sahiplerinin terk ettiği ev eşya doluymuş. Evde iki yaşlarında bir kız çocuğu varmış. Ar-

kadaşım merdivenden çıkarken, çocuk baba diye bağırmış. Arkadaşım çocuğa acımış, evdeki eşyalarla birlikte çocuğu da Fano'ya götürmüş. Ölüm döşeğinde, mal varlığını ve kızı bana bıraktı, gelinlik çağına gelince kızı evlendirmemi, bıraktığı malları da drahoma olarak vermemi istedi. Kız artık gelinlik çağına geldi ama, aklımın yattığı bir damat bulamadım. Dün geceki gibi bir olayın yinelenmemesi için, bir an önce başını bağlamam gerekiyor."

Orada bulunanlar arasında Guiglielmino da Medicina adında biri vardı. Guidotto ile birlikte olaylara karıştığı için, Guidotto'nun kimin evini yağmaladığını çok iyi biliyordu. Evin sahibini görünce yanına gitti.

"Bernabuccio, Giacomino'nun dediklerini duydun mu?" dedi adama.

"Evet duydum. O kargaşada Giacomino'nun dediği yaşta bir kızımı yitirdiğimi anımsadım."

"Bu kız mutlaka senin kızın. Guidotto nereyi yağmaladığını anlatmıştı bana, tam senin evine uyuyordu. Kızını tanıyabileceğin bir işaret olup olmadığını iyice düşün. Eğer varsa, senin kızın olduğunu göreceksin."

Bernabuccio düşününce, çocuğun sol kulağının üstünde ıstavroz biçiminde küçük bir yara izi olduğunu anımsadı. Olaylardan birkaç gün önce yardırılan bir çıbanın iziydi. Bernabuccio hemen, henüz oradan ayrılmamış olan Giacomino'nun yanına gitti. Kendisini evine götürüp genç kızı göstermesini istedi. Giacomino onu seve seve evine götürdü, kızı çağırttı. Bernabuccio kızı görünce, güzelliğini hâlâ koruyan karısını görmüş gibi oldu. Ama bununla yetinmedi, kızın sol kulağı üstündeki saçları biraz kaldırmak için Giacomino'dan izin istedi. Giacomino bu isteği kabul etti. Bernabuccio, karşısında utanarak durmakta olan kıza yaklaştı, sağ eliyle saçları kaldırdı ve ıstavrozu gördü. Karşısındaki kızın kendi kızı ol-

duğunu anlamıştı. Gözlerinden yaşlar boşandı ve kaçınmaya çalışan kıza sarıldı. Sonra Giacomino'ya döndü:

"Kardeş, bu kız benim kızım. Guidotto benim evimi yağmalamıştı. O kargaşada karım bu çocuğu evde unutmuştu. Bugüne dek çocuğun, o gün yanan evle birlikte yandığını sanıyorduk."

Yaşlı adamın dediklerini duyan ve bu sözlere inanan genç kız, içinden gelen bir dürtüyle adamın kollarına atıldı, onunla birlikte sevinç gözyaşları dökmeye başladı. Bernabuccio hemen kızın anasını, akrabalarını, kız ve erkek kardeşlerini çağırttı. Kızı herkese gösterip olayı anlattı. Birbirlerini kucaklayıp, büyük sevinçler yaşadılar. Sonra da kız baba evine götürüldü ve Giacomino da çok sevindi bu işe.

İyi yürekli bir insan olan kolluk güçlerinin başı, tutukladığı Giannole'nin Bernabuccio'nun oğlu, kızın da kardeşi olduğunu öğrenince, büyük bir hoşgörü göstererek suçu bağışladı. Bernabuccio ile Giacomino'yu destekleyerek Giannole ile Minghino'yu barıştırdı. Sonra da, ailelerin sevinç gösterileri arasında, adı Agnesa olan kızı Minghino ile evlendirdi. Bu arada, Crivello ile öbür tutukluları salıverdi. Sevinçten etekleri zil çalan Minghino güzel, gösterişli bir düğün yaptı ve karısını evine götürerek, uzun yıllar mutlu, rahat bir yaşam sürdü.

VI

*Procidalı Gianni sevdiği kızla basılır. Oysa kız kral Federigo'ya verilmiştir. Gençler bir direğe bağlanarak diri diri yakılma cezasına çarptırılırlar. Ruggeri dell'Oria, Gianni'yi tanıyarak ölümden kurtarır. Gianni de kızla evlenir.**

Neifile'nin, kadınların çok hoşuna giden öyküsü sona erince, kraliçe, Pampinea'ya konuşmaya hazır olmasını söyledi. Pampinea açık tenli yüzünü doğrultarak, hemen anlatmaya başladı.

Sevdanın gücü büyük mü büyüktür, sevimli kadınlar. Bu güç, sevenlerin büyük acılara dayanmalarını, anlatılmaz, akıl almaz tehlikelere göğüs germelerini sağlar. Bugün ve daha önce anlatılan öyküler birçok kez doğruladılar bunu. Ben de, genç bir sevdalının gözüpekliğini anlatacağım size.

Ischia, Napoli'ye oldukça yakın bir adadır. Bu adada yaşayan kızlar arasında Restituta adında güzel, şen şakrak bir kız vardı. Marin Bolgaro adında, adalı bir soylu kişinin kızıydı. Ischia yakınlarında küçük bir ada olan Procida'da oturan Gianni adında bir delikanlı, kızı canından çok seviyordu. Kız da onu seviyordu. Delikanlı kızı görmek için gündüzleri Procida'dan Ischia'ya gittiği gibi, kayık bulamadığı geceler, kızın hiç olmazsa evinin duvarlarını görebilmek amacıyla Procida'dan Ischia'ya yüzüyordu.

---

* Değişik kişilerin çeşitli durumlarda gösterdikleri tepkilerle doğal bir hızla gelişen bu öyküde, Boccaccio daha önce *Filocolo* adlı romanında işlediği bir konuyu ele alıyor.

Bu gönül ilişkisi böyle ateşli bir biçimde sürüp giderken, bir yaz günü, genç kız tek başına kıyıya indi. Bir kayadan bir kayaya gidiyor, bıçağıyla kayalardan midye topluyordu. Bir ara kayaların arasında bir düzlüğe vardı. Düzlüğün gölge olması, üstelik buz gibi bir pınarın bulunması, Napoli'den tekneyle gelmiş Sicilyalı gençlerin burada toplanmalarına yol açmıştı. Bunlar, güzel kızın tek başına olduğunu, daha kendilerini görmediğini anlayınca, kızı kaçırıp, kendileriyle birlikte götürmeye karar verdiler. Hemen kararlarını uygulamaya koyuldular. Kızı, bağırıp çağırmasına aldırmayıp, tekneye attılar ve yola çıktılar. Calavria'ya* varınca, kızın kimin olacağını tartışmaya başladılar. Herkes kızın kendisinin olmasını istiyordu. Bir uzlaşmaya varamayınca, işin daha da sarpa sarmasından, kadın yüzünden aralarının açılmasından çekinerek, kızı Sicilya kralı Federigo'ya vermeyi kararlaştırdılar.

---

* Calabria.

Kral o sıralarda gençti ve bu tür armağanlardan çok hoşlanıyordu. Palermo'ya gelince, kızı krala götürdüler. Kral, kızın güzelliğini görünce çok sevindi. Ne var ki, kendini güçsüz bulduğundan, güçlenineceye dek, kızın bahçesindeki Cuba* adını verdiği köşkte ağırlanmasını istedi. Buyruğu hemen yerine getirildi.

Genç kızın kaçırıldığı haberi Ischia'da büyük bir çalkantıya yol açmıştı. İşin kötüsü, kaçıranların kimliği bilinmiyordu. Olaya herkesten daha çok üzülen Gianni, Ischia'da oturup suçluların kimliğinin ortaya çıkmasını beklemedi. Teknenin gittiği yönü bildiği için, hazırlattığı bir tekneye atlayıp, elinden geldiğince hızlı bir biçimde Minerva'dan, Calavria'daki Scalea'ya dek kıyıyı taradı, genç kızı aradı. Scalea'da, kızı Sicilyalı denizcilerin Palermo'ya götürmüş olduklarını öğrendi. Olanca hızla oraya gitti. Uzun araştırmalardan sonra, kızın krala verildiğini ve Cuba'da tutulduğunu öğrendi. Bu habere çok üzüldü, bütün umudunu yitirdi, kavuşmak bir yana, kızı görebilmesi bile söz konusu değildi artık. Ne var ki, sevdası güç sağladı ona. Tekneyi geri gönderdi. Kimse onu tanımadığı için sık sık Cuba'nın önünden geçmeye başladı ve günün birinde, bir raslantı sonucunda kızı pencerede gördü. Kız da onu görmüştü. İkisi de büyük bir sevince kapıldılar. Gianni çevrede kimsenin olmadığını görünce, gidebildiği kadar yakına gidip kızla konuştu. Daha yakından konuşabilmek için ne yapması gerektiğini öğrendi ondan. Oradan uzaklaşmadan önce de, yöreyi iyice inceledi. Gece olmasını bekledi. Gecenin büyük bir bölümü geçtikten sonra, aynı yere döndü. Uzun tırnaklı kuşların bile tırmanamayacakları yükseklikleri aşarak bahçeye girdi. Bahçede bul-

* Cuglielmo'nun 1180'de yaptırdığı, Arap biçemindeki yapı.

duğu bir kalası, kızın belirtmiş olduğu pencereye dayayarak kolayca yukarı çıktı.

Genç kız, bir zamanlar üzerine titrediği namusunun, artık elinden gideceğini seziyordu. Gianni, kendisini verebileceği en uygun kişiydi. Gianni'nin onu buradan götürmeyi göze alabileceğini düşünerek, onun her isteğini yerine getirmeye karar vermişti. Bu nedenle, odasına kolayca girebilmesi için pencereyi açık bırakmıştı.

Pencereyi açık bulan Gianni usulca içeri süzüldü, gidip, uyumamış olan genç kızın yanına uzandı. Başka bir şey yapmadan önce, kız amacını açıklayıp, Gianni'den onu kurtarıp, kendisiyle birlikte götürmesini istedi. Gianni kendisinin de başka bir şey istemediğini, oradan ayrılır ayrılmaz hazırlığa başlayacağını ve bir daha geldiğinde kızı kaçıracağını söyledi. Bundan sonra büyük bir tutkuyla birbirlerine sarıldılar, Sevda'dan başka hiçbir şeyin sağlayamadığı zevkleri tattılar. Üstüste birkaç kez bu zevki tattıktan sonra, birbirlerinin kollarında uyuya kaldılar.

Kral, ilk gördüğünde çok beğendiği kızı unutmamıştı. O gece gücü kuvveti yerinde olduğundan, günün neredeyse ağarmakta olduğuna aldırmayıp, kızın yanına gitmeye karar verdi. Yanına bir uşak alıp, Cuba'ya gitti. Köşke girip, kızın yattığını bildiği odanın kapısını açtırdı ve elinde büyük bir şamdanla içeri girdi. Yatağa bakınca, kızla Gianni'nin çırılçıplak ve kucak kucağa uyumakta olduklarını gördü. Öyle büyük bir öfkeye kapıldı ki, neredeyse belindeki hançeri çekip, hiçbir şey demeden iki genci delik deşik edecekti. Ama değil bir kralın, rastgele birinin bile, çırılçıplak uyumakta olan iki kişiyi öldürmesinin alçaklık olacağını düşündü ve kendisini tuttu. Onları herkesin gözü önünde yakarak öldürtecekti. Yanındaki tek adamına döndü:

"Onca bel bağladığım bu kahbenin yaptığına ne diyorsun?" dedi.

Sonra da, evine girip kendisini aşağılamak, utandırmak yüzsüzlüğünü gösteren bu adamı tanıyıp tanımadığını sordu. Uşak bu soruya, adamı gördüğünü hiç anımsamadığı karşılığını verdi. Büyük bir öfkeye kapılan kral odadan çıktı ve iki sevgilinin böyle çırılçıplak zincire vurulmaları, sabah olur olmaz Palermo'ya götürülmeleri, bir alanda sırt sırta bir kazığa bağlanmaları, herkesin görebilmesi için kuşluk vaktine dek öyle bırakılmaları, sonra da yakılarak hak ettikleri cezaya çarptırılmaları buyruğunu verdi. Sonra, burnundan soluyarak Palermo'ya döndü.

Kral gider gitmez, bir sürü nöbetçi sevgililerin üstüne çullandı. Uyandırmakla kalmayıp, hiç acımadan zincire vurdular gençleri. İki sevgili büyük bir telaşa kapıldılar, yaşamlarının tehlikeye girdiğini anladılar, gözyaşı dökerek, pişmanlıklarını belirttiler. Ama kralın buyruğu üzerine Palermo'ya getirilip, alanda bir kazığa bağlandılar. Gözlerinin önünde odunlar yığıldı, kralın belirlediği saatte yakılmaları için ateş hazırlandı. Palermolu erkeklerle kadınlar, neredeyse bütün kent halkı iki sevgiliyi görmeye gelmişlerdi. Genç kızı süzen erkekler kusursuz güzelliğini, düzgün vücudunu övgülere boğuyorlardı. Kadınlar da delikanlıyı görmeye koşuyor, yakışıklı yüzünü, yapılı vücudunu yorumluyorlardı. Talihsiz sevgililer ise utançtan yerin dibine girmişlerdi. Başlarını öne eğmiş, alınlarının kara yazısına ağlıyor, ateşte yanarak ölmeyi bekliyorlardı.

Sevgililer, belirlenen saate dek öyle bekletilir, işledikleri suç ağızdan ağıza yayılırken, çok değerli bir insan olan kralın amirali Rugger de Loria* da olayı duymuş, sanıkları görmek için bağlı oldukları yere gelmişti. Önce genç kıza baktı, güzel-

* Aragona krallarına hizmet veren ünlü amiral Ruggiero Di Lauria.

liğini teslim etti. Sonra delikanlıya baktı, hiç zorlanmadan tanıdı onu. Yanına yaklaşıp Procidalı Gianni olup olmadığını sordu. Gözlerini kaldırıp amirali tanıyan Gianni yanıt verdi:

"Evet efendim, sorduğunuz kişi benim, ama çok geçmeden ben olmaktan çıkacağım."

Bunun üzerine amiral, bu duruma düşmesinin gerekçesini sordu. Gianni yanıt verdi:

"Sevdam ve kralın öfkesi."

Amiral olayı anlattırıp, ayrıntıları öğrendi. Tam gideceği sırada, Gianni bir istekte bulundu:

"Ne olursunuz efendim, beni bu durumda tutan kişiden bir istekte bulunun benim için."

Ruggeri nasıl bir istek diye sorunca, Gianni şunları dedi:

"Birazdan öleceğimi anlıyorum. Bu kızı kendi canımdan çok sevdim, o da beni sevdi. Birbirimize sırt sırta bağlıyız. İsteğim, birbirimizin yüzünü görebilmemiz. Onun yüzünü görürsem, içim rahat giderim öbür dünyaya."

Ruggeri gülerek şöyle dedi:

"İstediğin bu olsun. Onu, bıkacak kadar çok görmeni sağlayacağım."

Cezayı uygulayacak olanlara, kraldan yeni bir buyruk gelmedikçe bir şey yapmamalarını söyledikten sonra, doğru kralın yanına gitti. Kralın öfkeli olmasına aldırmadan, düşündüklerini söylemekten çekinmedi:

"Kralım, alanda diri diri yakılmalarını buyurduğun iki genç, sana karşı ne suç işlediler?"

Kral suçun ne olduğunu söyledi. Ruggeri konuşmasını sürdürdü:

"İşledikleri suç bu cezayı hak ediyor. Ama senin ceza vermeye hakkın yok. Her suçun bir ceza hak etmesi gibi, her iyiliğin de bir karşılığı olması gerekir. Kaldı ki, bağışlama,

acıma diye de bir şey vardır. Diri diri yaktırmak istediğin gençlerin kim olduklarını biliyor musun?"

Kral bilmediği yanıtını verdi. Ruggeri konuşmasını sürdürdü:

"Öyleyse ben sana söyleyeyim de, nasıl haksız bir öfkeye kapılmış olduğunu anla. Delikanlı, senin bu adanın kralı olmanı sağlayan messer Procidalı Gian'ın kardeşi Procidalı Landolfo'nun oğlu. Kız ise, gücüyle, Ischia'nın senin egemenliğinden çıkmasını engelleyen Marin Bolgaro'nun kızı. Üstelik, bu iki genç uzun süredir birbirlerini seviyorlar. İşledikleri suçun gerekçesi Sevda. Sana karşı saygısızlık etmek gibi bir amaçları yok. Kaldı ki, gençlerin gönüllerinin sesini dinlemelerine bilmem suç denilebilir mi. Onları onurlandırman, armağanlar vermen gerekirken, ne demeye öldürtmeye kalkıyorsun?"

Bu sözleri duyan, Ruggeri'nin doğru söylediğine inanan kral, kötü bir iş yapmaktan vazgeçtiği gibi, büyük de bir pişmanlık duydu. Gençlerin kazıktan çözülerek yanına getirilmeleri buyruğunu verdi. İsteği hemen yerine getirildi. Olayı, bir de onlardan dinledikten sonra, yaptığı hatayı onarmak için, gençleri ağırlaması, armağanlar vermesi gerektiğini anladı. İkisine de güzel giysiler giydirtti, ikisinin de amacının aynı olduğunu görünce, Gianni ile genç kızı evlendirdi. Çok değerli armağanlar vererek ülkelerine gönderdi. Yüreği rahatladı böylece.

Yeni evliler ülkelerinde büyük bir törenle karşılandılar. Uzun yıllar keyifli, mutlu bir yaşam sürdüler.

VII

*Teodoro, efendisi messer Amerigo'nun kızı Violante'yi sever. Kızı gebe bırakınca idam cezasına çarptırılır. Kırbaçlanarak darağacına götürülürken, babası tarafından tanınır ve salıverilir. Violante ile evlenir.**

İki sevgilinin ateşte yakılmasından korkup soluklarını tutan kadınlar, sevgililerin kurtulduklarını duyunca sevinip, Tanrı'ya şükürler ettiler. Öykünün sona erdiğini gören kraliçe, Lauretta'yı bir sonraki öyküyü anlatmakla görevlendirdi. Lauretta güleryüzle söze başladı:

Çok güzel kadınlar, iyi yürekli kral Guiglielmo Sicilya'da hükümdarlık ederken, adada messer Amerigo adında, Trapanili soylu bir kişi yaşıyordu. Dünya nimetlerinin yanı sıra, çok sayıda da çocuğa sahipti. Bu nedenle birçok uşağı vardı. O sıralarda doğudan dönen Cenovalı korsan kalyonları, Ermenistan kıyılarını tarayarak bir sürü çocuk getirmişlerdi. Amerigo, Türk olduklarını sandığı bu çocuklardan bazılarını satın almıştı. Hepsi çobana benzeyen çocuklardan biri, ötekilerden daha soylu, daha iyi görünüşlüydü. Adı Teodoro idi. Teodoro köle olmakla birlikte, messer Amerigo'nun çocukları ile birlikte büyüdü. İç dünyası kölelikten etkilenmediği için saygılı, görgülü bir genç oldu. Messer Amerigo'nun öyle gözüne girdi ki, sonunda azat edildi. Messer Amerigo onu

* Dördüncü günün birinci öyküsüyle benzerlikler gösteren bir konuyu işleyen bu öykü, daha güleryüzlü bir ortamda geçer.

Türk sandığı için vaftiz ettirerek Pietro adını verdi, çok güvendiği için de işlerinin yönetimini ona bıraktı.

Messer Amerigo'nun büyüyen çocukları arasında Violante adında bir de kız vardı. Babasının artık evlendirmek istediği bu güzel, sevimli kız, gönlünü Pietro'ya kaptırmıştı. Pietro'yu seviyor, davranışlarını, yaptıklarını çok beğeniyor,

ama utandığı için duygularını ona açamıyordu. Sevda, kızın imdadına yetişmekte gecikmedi. Kızı gözüne kestiren Pietro da, ona tutuldu. Öyle çok seviyordu ki kızı, ancak onu görebildiğinde içi rahat ediyordu. Bir yandan da başkalarının durumu sezmesinden çekiniyor, başına iş açılmasından korkuyordu. Onu gördükçe mutlu olan genç kız da durumu anlamış, delikanlıyı yüreklendirmek için sevincini belli etmeye başlamıştı. Duygularını birbirlerine açmaya can atmakla birlikte, uzun süre böyle sürdürdüler ilişkilerini, birbirlerine hiçbir şey diyemediler.

İki sevgili sevda ateşiyle yanarken, talih imdatlarına yetişerek korkularını, çekingenliklerini üstlerinden atmalarını

sağladı. Messer Amerigo'nun, Trapani'nin bir mil kadar dışında güzel bir yeri vardı. Karısı ile kızı, arkadaşlarını, yardımcılarını alıp sık sık gezmeye giderlerdi oraya. Sıcak bir gün yine gittiler. Yanlarına Pietro'yu da aldılar. Yaz aylarında kimi kez gökyüzü kara bulutlarla kaplanır ya, o gün de öyle oldu. Kötü havaya yakalanmamak için, kadınla arkadaşları Trapani'ye dönmek için yola çıktılar. Ellerinden geldiğince hızlı yürümeye koyuldular. Pietro ile Violante, genç oldukları için, kötü hava korkusundan çok sevdalarının dürtüsüyle, kızın anasıyla öteki kadınları geride bıraktılar. Arayı oldukça açtıkları bir sırada gök gürledi ve iri taneli, yoğun bir dolu boşandı. Kadınla arkadaşları bir rençberin evine sığındılar. Sığınacak bir yer bulamayan Pietro ile kız ise, içinde kimsenin oturmadığı, yıkık dökük eski bir kiliseye girdiler. Damın sağlam kalmış küçücük bölümünün altında birbirlerine sokuldular. Vücutlarının birbirine değmesi, içlerindeki sevgiyi açığa vurmak cesaretini verdi onlara. İlkin Pietro konuştu:

"Tanrı doluyu dindirmese de, hep böyle dursak!"

Genç kız da şu karşılığı verdi:

"Ne güzel olur!"

Bu sözlerin ardından elele tutuştular, sıkıca sıktılar ellerini, sonra birbirlerine sarıldılar, sonra öpüştüler ve dolu yağmayı sürdürdü. Her ayrıntıyı anlatmadan şu kadarını söyleyeyim, sevgililer sevdayı son yudumuna dek tadıp, birbirlerinden zevkler alabilmek için gizlice yeniden buluşmak sözü vermeden önce, hava durulmadı.

Kötü hava sona erince, çok uzakta olmayan kentin girişinde kızın anasını beklediler, onunla birlikte eve döndüler. Daha sonra, kimseye belli etmemeye özen göstererek, birçok kez gizlice buluştular, birlikte büyük zevkler tattılar. Sonunda kız gebe kaldı. İkisi de çok üzüldü bu işe. Kız, gebeliğin gelişmesini durdurmak için çeşitli yollara başvurdu, ama bir türlü

amacına ulaşamadı. Can korkusuna düşen Pietro ise, kaçmaya karar verdi. Bu kararı duyan kız şöyle dedi:

"Sen gidersen, ben de kendimi öldürürüm."

Kızı çok seven Pietro'nun yanıtı şöyle oldu:

"Burada kalmamı nasıl istersin, sevgilim? Gebeliğin, suçumuzu ortaya çıkartacak. Seni kolayca bağışlarlar. Ama ben, ikimizin de cezasını çekmek zorunda kalırım."

Genç kız da şu yanıtı verdi:

"Pietro, benim suçum nasıl olsa ortaya çıkacak. Ama sen söylemezsen, senin suçlu olduğunu kimse bilemez."

"Böyle söz verirsen, ben de bir yere gitmez, kalırım. Yeter ki, sözünü tut" yanıtını verdi Pietro.

Genç kız, elinden geldiğince gebeliğini gizlemeye çalıştı. Karnı artık gizlenemez duruma gelince, bir gün hıçkıra hıçkıra ağlayarak durumu annesine anlattı, kendisine yardımcı olmasını istedi. Büyük bir öfkeye kapılan kadın, ağzına geleni söyledi. Sonra da olayın nasıl olduğunu öğrenmek istedi. Pietro'ya bir kötülük gelmesini istemeyen kız, bir yalan uydurarak gerçeği gizledi. Kızının yalanına inanan kadın, bu ayıbı örtbas edebilmek için, kızı çiftliğine gönderdi.

Doğum sancıları başlayınca, genç kadın da her kadın gibi bağırmaya koyuldu. Karısı, messer Amerigo'nun buraya hiç gelmediğini sanıyordu ama, o gün şahin avına çıkan Amerigo'nun dönüşte çiftliğe uğrayacağı tuttu. Kızının odasının önünden geçerken çığlıkları duyunca, içeri girip ne olduğunu sordu. Kocasının çıkageldiğini gören kadın şaşırıp, yerinden doğruldu. Kızlarının başına geleni anlattı. Ama adam, kızın anlattıklarına karısı gibi kolayca kanmadı. Kızın kimden gebe kaldığını bilmeyişine aklı ermedi. Her şeyi öğrenmek istedi. Kızını, ancak gerçeği öğrenirse bağışlayacağını söyledi. Gerçeği söylemezse, kızın sonu ölüm olurdu. Kadın, elinden gelen çabayı harcayarak kocasını dediklerine inandırmaya

çalıştı. Ama başaramadı. Kılıcını çeken Amerigo, büyük bir öfkeyle kızına doğru koştu. Kendisi kızının anasıyla tartışırken bir erkek çocuk doğurmuş olan kızına:

"Ya çocuğun babasının kim olduğunu söylersin, ya da geberip gidersin" dedi.

Ölmekten korkan kızı, Pietro'ya verdiği sözü tutamadı, aralarındaki her şeyi açıkça anlattı.

Bunları duyan Amerigo öfkeden çılgına döndü. Kızını boğazlamak isteğini güçlükle bastırdı. Öfkesini sözcüklerle kızının yüzüne kusarak atına atladı, Trapani'ye gitti. Kralın temsilcisi messer Currado'yu bularak, Pietro'nun yaptıklarını anlattı. Pietro'yu hemen yakaladılar, işkence yapıp her şeyi söylettiler. Birkaç gün sonra da Pietro'nun cezası belli oldu. Halkın önünde kırbaçlanacak, sonra da darağacında asılacaktı. Ama Pietro'nun ölüm cezasına çarptırılması messer Amerigo'nun öfkesini dindirmeye yetmemişti. İki sevgilinin piçleriyle birlikte, aynı saatte bu dünyadan çekip gitmelerini istiyordu. Bu amaçla, uşaklarından birine, içinde zehirli şarap bulunan bir kupayla kınsız bir bıçak verdi ve şöyle dedi:

"Bunları Violante'ye götür. Ölümlerden ölüm seçsin. Ya zehirle, ya da bıçakla öldürsün kendisini. Yoksa hak ettiği cezaya çarptırır, herkesin gözü önünde ateşte yaktırırım onu. Birkaç gün önce doğurduğu piçi de, duvara çarpıp, kafasını ez, ölüsünü de yesinler diye köpeklere at."

Öfkeli babanın kızı ve torunuyla ilgili bu acımasız kararını duyan uşak, iyilikten çok kötülüğe yatkın bir niyetle yola çıktı. Hüküm giyen Pietro'yu ise, nöbetçiler kırbaçlaya kırbaçlaya darağacına doğru götürüyorlardı. Nöbetçilerin başı, bir ara üç soylu Ermeni'nin konakladığı bir hanın önünden geçti. Bu adamları Ermenistan kralı, papa ile önemli bir konuyu görüşmeleri için Roma'ya elçi olarak göndermişti. Yorgunluklarını gidermek, birkaç gün dinlenmek için bu hana

inmişlerdi. Trapanili soylular, özellikle de messer Amerigo büyük saygı göstermişlerdi bu konuklara. Pietro'yu götürenlerin gürültüsünü duyunca, elçiler ne olduğunu görmek için pencereye koştular. Belinden üstü çıplak olan Pietro'nun elleri arkasına bağlanmıştı. Üç elçinin en yaşlısı, en önemlisi Fineo, Pietro'ya bakınca göğsünde mora çalan iri bir leke gördü. Boyama olmayan, buralı kadınların "gül" adını verdikleri türden, doğuştan bir lekeydi. Bu lekeyi görür görmez aklına, on beş yıl önce korsanların Laiazzo* kıyısında kaçırdıkları ve bir daha haber alamadığı oğlu geldi. Kırbaçlanan suçlunun yaşını kestirip, sağ olması durumunda oğlunun da bu yaşta olacağını hesapladı. Leke, bu adamın oğlu olabileceği kuşkusunu doğurmuştu içinde. Eğer böyleyse, adını, babasının adını anımsaması, Ermenice bilmesi gerekirdi. Adam yakınlaşınca:

"Hey, Teodoro!" diye seslendi.

Bu sesi duyan Pietro hemen başını kaldırdı. Fineo Ermenice konuştu:

"Nerelisin, kimin çocuğusun?"

Pietro'yu götüren çavuşlar, adamı sayarak durdular. Böylece Pietro yanıt verebildi:

"Ermenistanlıyım, Fineo adında birinin oğluyum. Çocukken, tanımadığım birileri buraya getirdiler beni."

Bu sözleri duyunca, Fineo karşısındakinin yitirdiği oğlu olduğunu kesin bir biçimde anladı. Ağlayarak, arkadaşlarıyla birlikte aşağıya indi. Çavuşların arasından geçip oğlunun boynuna sarıldı. Kendi giydiği, çok değerli bir kumaştan dikilmiş üstlüğü oğlunun sırtına geçirdi. Pietro'yu götürmekte olan nöbetçilerin başından, yeni bir buyruk gelinceye dek

* Ermenistan'da bir kent.

orada beklemelerini istedi. Adam bu isteği seve seve kabul etti. Fineo, oğlunun niçin ölüm cezasına çarptırıldığını biliyordu. Olayı duymayan kalmamıştı. Yanına arkadaşlarını, uşaklarını alıp, doğru messer Currado'ya gitti.

"Messer" dedi ona, "köle sayıp ölüme gönderdiğiniz kişi, özgür biri, üstelik de benim oğlum. Baştan çıkarttığı söylenen kadını da nikâhlamaya hazır. Kızın da onu kocalığa kabul edip etmeyeceğini öğrenebilmemiz için, cezanın uygulanmasını ertelemenizi istiyorum sizden. Böylece yasalar da çiğnenmemiş olur."*

Messer Currado, Pietro'nun Fineo'nun oğlu olduğunu öğrenince çok şaşırdı. Yaptığı haksızlığa üzüldü, Fineo'nun dediklerini yerinde bularak, onları hana gönderip, messer Amerigo'yu çağırttı. Her şeyi ona da anlattı. Messer Amerigo kızıyla torununun ölmüş olduklarını sanıyordu. Bu nedenle büyük bir üzüntüye kapıldı. Eğer kızı ölmemişse, her şey düzeltilebilirdi. Hemen, kızının bulunduğu yere bir haberci gönderdi, dedikleri yerine getirilmemişse, uygulanmamasını istedi. Haberci, messer Amerigo'nun gönderdiği uşağı buldu. Uşak bıçakla zehiri kızın önüne koymuştu. Kız bir seçim yapmakta zorlanıyor, uşak tehditler savurarak birinden birini almaya zorluyordu onu. Efendisinden haber gelince, uşak kızı bıraktı, geri dönüp Amerigo'ya bilgi verdi. Büyük bir sevince kapılan messer Amerigo, gidip Fineo'yu buldu, ağlamaklı bir sesle olup bitenler için özür diledi, bağışlanmasını istedi. Teodoro kızıyla evlenmek isterse, seve seve vereceğini söyledi. Fineo her şeyi içtenlikle bağışladı ve şunları dedi:

"Oğlumun kızınızı almasını istiyorum. İstemeyecek olursa, çarptırıldığı ceza uygulansın."

---

* Yasaya göre, evlenme, cezanın düşmesine yol açıyordu.

Fineo ile messere Amerigo böylece uzlaştıktan sonra, Teodoro'nun bulunduğu yere gittiler. Teodoro bir yandan ölüm korkusunu üstünden atmaya çalışıyor, bir yandan da babasına kavuşmanın sevincini yaşıyordu. Evlenme konusunda ne düşündüğünü sordular ona. İsterse Violante ile evlenebileceğini öğrenen Teodoro öyle bir sevince kapıldı ki, cehennemden cennete gitmiş gibi oldu. İki senyör de bu evliliğe izin verirlerse, çok mutlu olacağını söyledi. Bunun üzerine iş, genç kadının ne düşündüğünü öğrenmeye kaldı. Teodoro'nun başına gelenleri ve yeni durumu anlattıklarında Violante ölümün eşiğindeydi, dünyanın en mutsuz kadınıydı. Söylenenleri kuşkuyla karşılamakla birlikte, yine de inanıp biraz rahatladı. Teodoro'nun karısı olmaktan büyük mutluluk duyacağı karşılığını verdi. Ama yine de, babası ne derse onu yapmaya hazırdı.

Böylece, el birliğiyle büyük bir düğün yapıldı. Düğüne kent halkı da katılıp eğlendi. Kendini toplayan, çocuğu için bir sütnine bulan genç kadın, çok geçmeden eski güzelliğine kavuştu. Loğusalıktan çıkma ayini sırasında, Roma'dan dönen Fineo'ya büyük saygı gösterdi. Böyle güzel bir gelini olduğu için çok sevinen Fineo da büyük bir düğün düzenledi. Violante'yi kızı bildi, hep kızıymış gibi davrandı ona. Birkaç gün sonra oğlu, gelini ve torunuyla birlikte bir kalyona binip Laiazzo'ya gittiler. İki sevgili burada, ömürleri boyunca dirlik düzenlik içinde yaşadılar.

VIII

*Nastagio degli Onesti, Traversari ailesinden bir kızı sever, avuç dolusu para harcar, ama kız kendisini sevmez. Ailesinin isteği üzerine Chiassi'ye gider. Burada bir atlının genç bir kadını kovalayıp öldürdüğünü, kadının ölüsünü iki köpeğin parçaladığını görür. Akrabaları ile sevdiği kızı yemeğe çağırır. Kız kadının başına gelenleri görür, aynı yazgıyla karşılaşmamak için Nastagio ile evlenir.**

Lauretta susunca, kraliçenin isteği üzerine Filomena anlatmaya başladı:

Sevgideğer kadınlar, içimizdeki acıma nasıl övünülecek bir duyguysa, acımasızlık da Tanrısal adaletin şaşmaz bir biçimde cezalandırdığı bir duygudur. Bunu kanıtlamak, acımasızlık eğiliminden sıyrılmanızı sağlamak için, heyecanlı bir öykü anlatacağım sizlere.

Romagna'nın en eski kentlerinden Ravenna'da soylu, görgülü kişiler yaşardı. Bunlardan biri olan Nastagio degli Onesti, babasının ve amcasının ölümü üzerine çok büyük bir servetin sahibi olmuştu. Bekâr olduğu için, her gencin başına geldiği gibi gönlünü bir kıza, messer Paolo Traversaro'nun**

---

* "Cehennem kovalamacası" ortaçağda oldukça yaygın bir kuzey söylencesidir. Kara düşüncelere dalmış Nastagio'nun, gerçekle düşü birbirine karıştırarak çamlıkta dolaşırken tanık olduğu kovalamaca, Boccaccio'nun en yaratıcı kurgularından birini oluşturur.

** Dante de, Traversari ve Anastagi ailelerinin, Ravenna'nın en soylu aileleri olduklarını belirtir. (*Araf*, XIV, 107)

kızına kaptırmıştı. Kızın kendisinden daha soylu olmasına karşın, umudunu yitirmemiş, kızın aklını çelmek için elinden geleni yapmaya koyulmuştu. Ne var ki, davranışları güzel, yerinde, övgüye değer de olsa, sevdiği kızı etkilemek bir yana, sanki daha duyarsız, daha katı, daha acımasız kılıyordu. Belki de benzersiz güzelliği, büyük soyluluğu kızın tepeden bakmasına yol açıyor, Nastagio'dan da, armağanlarından da hoşlanmıyordu. Delikanlı bu duruma dayanamıyordu artık. Üzüntüden, kaç kez canına kıymayı bile aklına getirmiş, sonra vazgeçmişti. Kaç kez ilgisini köreltmeye, dahası kızın davrandığı gibi davranıp ondan tiksinmeye karar vermişti. Ama bu kararları uygulayamamış, umudu azaldıkça sevdası daha da çoğalmıştı. Bir yandan duygularının daha da alevlendiğini, bir yandan ölçüsüz harcamalar yaptığını gören dostları, akrabaları, sağlığının, parasının tehlikeye girmesinden korkup, bir süre Ravenna'dan uzaklaşarak bir başka yere gitmesini önermişlerdi. Böylece hem duyguları küllenmiş, hem de para harcamaktan kurtulmuş olurdu. Önceleri gülüp geçtiği bu öneri sürekli yinelenince, Nastagio artık karşı çıkamayıp, denileni yapmayı kabul etti. Fransa, İspanya ya da bir başka uzak ülkeye gitmek için gerekli hazırlıkları yaptı. Atına binip, arkadaşlarıyla birlikte Ravenna'dan yola çıktı. Ravenna'dan üç mil kadar ötede, Chiassi adı verilen yere vardıklarında çadırları kurdurdu, arkadaşlarına burada konaklayacağını söyleyerek, onların Ravenna'ya dönmelerini istedi. Buraya yerleşen Nastagio gönlünce yaşamaya, şölenler düzenlemeye, tanıdığı tanımadığı kişileri öğle, akşam yemeklerine konuk etmeye başladı.

Bu sırada, mayıs ayının başında, güneşli bir cuma günü, Nastagio'nun aklına yine acımasız sevgilisi geldi. Düşünceleriyle başbaşa kalabilmek için, adamlarından kendisini yalnız bırakmalarını istedi. Ağır adımlarla bir çamlığa doğru

yürüdü. Vakit öğleyi geçmişti, çamların arasında yarım mil yürümüş, aklına ne karnını doyurmak, ne de başka bir şey gelmişti. Birden, hıçkıra hıçkıra ağlayan bir kadın sesi duyar gibi oldu. Tatlı düşüncelerinden sıyrılıp, ne olduğunu anlamak için başını doğrulttu. Bir çamlıkta olduğunu görünce şaşırdı. İleriye doğru bakınca, dikenli, sık çalıların arasından, çırılçıplak, saçı başı dağınık, genç, güzel mi güzel bir kadının bulunduğu yere doğru koştuğunu gördü. Çalıların vücudunu çizip, kanattığı kadın ağlıyor, acıyın bana diye bağırıyordu. Üstelik iki azgın köpek kadını kovalıyor, yanına ulaştıklarında acımasızca ısırıyorlardı. Kadının gerisinde, kara bir ata binmiş, elinde hançer, asık suratlı esmer bir atlı ise, ölüm tehditleri savuruyor, sövüp sayıyordu.

Gördükleri, Nastagio'nun içinde hem şaşkınlık hem korku uyandırmış, sonra bu duyguların yerini acıma ve zavallı kadını güç durumdan, ölüm tehlikesinden kurtarmak isteği almıştı. Silahı olmadığı için, sopa gibi kullanmak amacıyla bir ağaç dalı kopartıp, köpeklerle atlının üstüne doğru yürüdü. Bunu gören atlı, uzaktan bağırdı:

"Nastagio bu işe karışma, köpekleri engelleme. Bırak da şu kötü kadına hak ettiği dersi verelim."

Atlı bunları derken köpekler genç kadının kalçalarını dişleyip, durdurdular onu. Atlı da yetişip atından indi. Nastagio adama yaklaştı:

"Sen beni tanıyorsun ama, ben senin kim olduğunu bilmiyorum" dedi. "Sana bir çift sözüm var. Silahlı bir atlının çıplak bir kadını öldürmeye kalkışmasına, yırtıcı hayvan avlar gibi peşine köpeklerini salmasına alçaklık denir. Hiç kuşkun olmasın, elimden geldiğince kadını savunacağım."

Bunun üzerine atlı şunları dedi:

"Nastagio, senin hemşerinim ben. Messer Guido degli Anastagi derler adıma. Sen daha bacak kadar çocukken bu

kadını, senin şimdi Traversari'lerin kızını sevdiğinden daha çok sevdim. Ama kendini beğenmişliği, acımasızlığı canımdan bezdirdi beni. Öyle ki, bir gün elimde gördüğün şu hançerle kendi canıma kıydım. Cehennem azabı çekiyorum şimdi. Ben ölünce sınırsız bir sevince kapılan kadın da, çok geçmeden öldü. Pişmanlık duymadığı, günah işlemek bir yana, sevap işlediğine inandığı için, o da benim gibi cehennem azabı cezasına çarptırıldı. Cehenneme gelir gelmez ikimize şu ceza verildi: O benden kaçacaktı, ben de, onca sevdiğim bu kadını, sevgili gibi değil ama can düşmanımmış gibi kovalayacaktım. Onu her yakalayışımda, kendi canıma kıydığım şu hançerle öldürüyor, göğsünü yarıyorum. Birazdan göreceğin gibi, sevgiye de, acımaya da yer vermeyen o buz gibi, kaskatı yüreğini, öbür organlarını deşip, yesinler diye köpeklere veriyorum. Ama az sonra, Tanrı'nın adaleti, gücü, onun sanki ölmemiş gibi yeniden dirilmesini sağlıyor. O yine acılar içinde kaçıyor, ben yine köpeklerle birlikte peşine düşüyorum. Her cuma günü, bu saatte burada yakalıyor, göreceğin gibi işini bitiriyorum. Cumadan başka günler yan gelip yattığımızı sanma. Benim kötülüğümü düşündüğü ya da bana kötülük yaptığı başka yerlerde kıstırıyorum onu. Gördüğün gibi, sevgilisi iken düşmanı kesildim. Bana kaç ay acı çektirdiyse, o kadar yıl peşini bırakmayacağım. Bu nedenle, bırak da tanrısal adaleti yerine getireyim. Engelleyemeyeceğin şeye karşı çıkmaya kalkışma."

Bu sözleri dinleyen Nastagio ürperdi, tüyleri diken diken oldu. Geri çekilip, zavallı kadına baktı, korku içinde, atlının ne yapacağını beklemeye koyuldu. Konuşması sona eren atlı, elinde hançeri, kudurmuş bir köpek gibi genç kadına doğru koştu. İki köpeğin kımıldamasına izin vermedikleri, diz çökmüş kadın bağırarak aman diliyordu. Adamın olanca hızıyla sapladığı hançer, kadının göğsünü delip sırtından çıktı. Ka-

dın yere kapaklandı, ağlayıp, haykırarak. Eline bir bıçak alan adam, kadının sırtını yardı, kalbi, öbür organları çıkartıp iki köpeğin önüne attı. Aç köpekler bir çırpıda yiyip bitirdiler bunları. Sonra, genç kadın sanki hiçbir şey olmamış gibi ayağa kalktı, denize doğru kaçmaya başladı. Köpekler yine peşine takılıp ısırmaya başladılar. Atlı da atına atladı, hançerini çekip kadının peşine düştü. Kısa süre içinde uzaklaştılar, Nastagio onları göremez oldu.

Nastagio, bunları gördükten sonra, uzun süre korku ve acıma duygularının etkisi altında kaldı. Sonra, olay her cuma yinelendiğine göre, bundan yararlanabileceğini düşündü. Bulunduğu yeri belirledikten sonra, adamlarının yanına döndü. Uygun bir zamanda akrabalarını, arkadaşlarını çağırdı. Onlara:

"Kaç zamandır bana, o kadını artık sevmememi, onun için para harcamamamı söylüyorsunuz. Bir isteğimi yerine getirirseniz, ben de sizin bu isteğinizi yerine getirmeye hazırım. İstediğim şu: Önümüzdeki cuma günü messer Paolo Traversaro'nun karısının, kızının, kadın akrabalarının, ayrıca uygun göreceğiniz başka kadınların, buraya bana yemeğe gelmelerini sağlayın. Bunu niçin istediğimi, o gün öğreneceksiniz" dedi.

Karşısındakiler için, yerine getirilmesi kolay bir istekti bu. Ravenna'ya dönüp, Nastagio'nun istediği çağrıyı yaptılar. Nastagio'nun sevdiği kız direndiyse de, sonunda o da öteki kadınlara katıldı.

Nastagio çok güzel yemekler hazırlatmıştı. Masaları, taş yürekli kadının parçalandığını gördüğü yerdeki çamların altına kurdurmuştu. Erkeklerle kadınları masalara oturturken, sevdiği kızı, olayı karşıdan görebileceği bir yere oturttu. Son kap da yendikten sonra, herkes kovalanan kadının umutsuz çığlıklarını duymaya başladı. Şaşırdılar, ne olduğunu sordular birbirlerine. Kimse bir şey diyemedi. Ayağa kalkıp, ne oldu-

ğuna bakmaya çalışınca acılar içindeki kadını, atlıyı, köpekleri gördüler. Çok geçmeden de, kaçanla kovalayanlar yanlarına vardılar. Köpeklerle atlıya bağıranlar, kadının yardımına koşmak için fırlayanlar oldu. Ama atlı, Nastagio'ya dediklerini onlara da yineleyerek hem geri çekilmelerini, hem de ürküp, şaşırmalarını sağladı. Daha önce yaptığı şeyi yineleyince, oradaki kadınlar (bir bölümü acılı kadının, bir bölümü de atlının akrabasıydı ve atlının sevdasını, ölümünü anımsıyorlardı) sanki yapılanlar kendilerine yapılmış gibi ağlaşmaya koyuldular. Her şey sona erdikten, kadınla atlı gittikten sonra, olup bitene tanık olanlar çeşitli yorumlar yaptılar.

En büyük korkuya kapılanlardan biri de Nastagio'nun gönlünü kaptırdığı taş yürekli kız olmuştu. Her şeyi açık seçik görmüş duymuş, Nastagio'ya acımasızca davrandığını anımsayıp, olanların herkesten çok kendisini ilgilendirdiğini anlamıştı. Sanki Nastagio'nun kendisini kovaladığını, köpeklerin kalçalarına saldırdığını sanmıştı. İçini öyle büyük bir korku sarmıştı ki, başına böyle bir şey gelmemesi için, ilk fırsatta (hemen o gece, çünkü öfkesi sevgiye dönüşmüştü artık) güvendiği bir hizmetçisini Nastagio'ya gönderdi. Hizmetçi Nastagio'ya hanımını görmesini, ne istiyorsa yerine getireceğini söyledi. Nastagio yanıt olarak, çok sevindiğini, duygularını evlenerek saygın bir biçimde gerçekleştirmek istediğini belirtti. Nastagio'nun karısı olmayışının başkalarından değil kendisinden kaynaklandığını bilen genç kız, olumlu yanıt verdi. Nastagio ile evleneceği haberini anasına babasına kendisi söyledi. İkisi de çok sevindi bu habere. Ertesi pazar Nastagio kızla evlendi, düğün yapıldı. Uzun yıllar birlikte mutlu bir yaşam sürdüler. Korku yalnızca bu mutlu sonuca yol açmadı. Ravennalı kadınlar da korkudan etkilenip, erkeklerin isteklerine, eskiye oranla daha kolay karşılık vermeye başladılar.

IX

*Federigo degli Alberighi sever, ama sevgisi karşılık görmez. Varını yoğunu sevdiği uğruna harcayıp tüketir. Bir tek doğanı kalır. Evine gelen kadına, başka bir şeyi olmadığı için, doğanı pişirip yedirir. Gerçeği öğrenen kadının duyguları değişir. Federigo ile evlenip zengin kılar onu.**

Filomena susar susmaz, ayrıcalığı nedeniyle Dioneo dışında söz almayan kimsenin kalmadığını gören kraliçe gülümseyerek şunları dedi:

Söz sırası şimdi bende çok sevgili kadınlar, bir öncekine oldukça benzeyen bir öykü anlatacağım. Amacım yalnızca, güzelliğinizin duyarlı yürekler üstünde ne denli etkili olduğunu belirtmek değil. Talihin eli sınırsız bir biçimde açık olsa da, onun yönlendirmesini beklemeyip, gerektiğinde kendi kendinizi ödüllendirmeyi öğrenmenizi de istiyorum.

Bizim burada, Coppo di Borghese Domenichi** adında saygın, etkin birinin yaşadığını, belki de hâlâ yaşamakta olduğunu bilirsiniz. Ünü, soylu kanından çok erdemlerinden, davranışlarından kaynaklanırdı. Yaşlanınca, sık sık komşularını, dostlarını toplayıp eski günleri anmaktan büyük bir keyif almaya başlamıştı. Belleği çok güçlü olduğu için herkesten daha başarılı, daha güzel öyküler anlatıyor, daha süslü bir

---

* Bu öyküden esinlenerek öyküler yazan yazarlar arasında Hans Sachs, Lope de Vega, La Fontaine, Tennyson, Longfellow belirtilebilir.

** Coppo ya da Iacopo di Borghese Domenichi'nin Boccaccio'nun dostu olduğu ve 1350 dolaylarında öldüğü biliniyor.

dil kullanıyordu. Anlattığı güzel öyküler arasında, Floransalı bir gencin, messer Filippo Alberighi'nin* oğlu Federigo'nun başından geçenler de vardı.

Federigo, yürekliliği, seçkinliği ile Toscana'nın en gözde şövalyesi idi. Her soylu kişi gibi, o da gönlünü bir kadına, monna Giovanna'ya kaptırmıştı. Monna Giovanna, Floransa'nın en güzel, en seçkin kadınlarındandı. Kadının gönlünü çelebilmek için, Federigo cirit, mızrak oyunları, şölenler düzenliyor, armağanlar veriyor, hiç sakınmadan para harcıyordu. Ama, dürüstlüğü güzelliğinden eksik olmayan kadın, kendisi için yapılanlara da, bunları düzenleyene de ilgi göstermiyordu.

Gücünün üstünde harcama yapıp, hiçbir sonuç elde edemeyen Federigo, bu düşüncesiz davranışlarının sonucunda malından mülkünden olmuş, yoksul düşmüştü. Elinde küçük

---

* Alberighi ailesi, Dante'nin de söz ettiği Floransalı soylu bir ailedir.

bir çiftlik kalmış, buranın geliriyle kıt kanaat yaşamaya başlamıştı. Bir de, bir doğanı vardı, dünyanın en iyi doğanlarından biriydi doğan. Sevdası görülmemiş ölçüde artan Federigo, kentte istediği gibi yaşayamayacağını anlayınca, Campi'deki* küçük çiftliğine çekildi. Burada fırsat buldukça kuş avına çıkıyor, kimseden bir şey istemeden yoksulluğun sonuçlarına boyun eğiyordu.

Federigo bu zor koşullarda yaşarken, bir gün monna Giovanna'nın kocası hastalandı, öleceğini anlayınca son isteklerini belirledi. Büyük malvarlığını oldukça büyümüş olan oğluna bıraktı. Monna Giovanna'yı da çok sevmiş olduğu için, oğlu yasal mirasçı bırakmaksızın ölecek olursa, malvarlığının Giovanna'ya kalacağını belirtti. Ardından da öldü.

Dul kalan monna Giovanna, bizim kadınlarımızın davranışına uyarak, her yaz oğlunu alıp köydeki çiftliğe gitmeye başladı. Çiftlik Federigo'nun çiftliğine çok yakındı. Bu nedenle oğlan Federigo ile ahbap oldu, kuşlardan, köpeklerden hoşlanmaya başladı. Birkaç kez Federigo'nun doğanının uçuşunu gördü ve gizemli bir biçimde hoşlandı doğandan, sahip olmak istedi kuşa. Ne var ki, istemeye dili varmadı, çünkü Federigo'nun kuşu ne çok sevdiğini görüyordu.

Günlerden bir gün, çocuk da hastalandı. Oğlundan başka kimsesi olmayan, oğlunu çok seven anası çok üzüldü buna. Gün boyunca oğlunun baş ucunda duruyor, elinden gelen bakımı gösteriyordu. Sık sık oğluna bir şey isteyip istemediğini soruyor, bir isteği olursa söylemesini, yerine getirmek için elinden geleni yapacağını söylüyordu.

Anasının önerisini birçok kez dinleyen çocuk, sonunda şunları dedi:

---

* Floransa dolaylarında bir köy.

"Ana, Federigo'nun doğanının benim olmasını sağlarsanız, sanırım çabucak iyileşirim."

Bu sözleri duyan kadın, bir süre ne yapması gerektiğini düşündü. Federigo'nun kaç zamandır kendisini sevdiğini, bu sevginin bir gülümsemeyle olsun karşılık görmediğini biliyordu. İçinden şunları geçirdi: "Doğanı nasıl istetebilir, ya da kendim isteyebilirim ki? Dediklerine göre en iyi uçan doğanmış, üstelik geçimini de sağlıyor onun. Soylu bir kişiyi elindeki tek avuntu olanağından yoksun bırakmak vicdansızlığını nasıl gösteririm?" İstekte bulunsa, karşı tarafın isteğini yerine getireceğinden kuşku duymuyordu, ama bu düşünceler onu kararsız kılıyor, oğluna ne diyeceğini bilemiyordu. Sonunda oğlunun sevgisi baskın çıktı. Oğlunun isteğini yerine getirmek için, birini göndermeyip, ne olursa olsun kendisi gidip kuşu getirmeye karar verdi. Oğluna şu yanıtı verdi:

"Yüreğini rahat tut, iyileşmeye bak oğlum. Sana söz veriyorum, yarın sabah ilk işim, gidip doğanı sana getirmek olacak."

Çocuk bu sözlere çok sevindi, daha o gün iyileşmeye başladı.

Ertesi sabah kadın, yanına arkadaşı bir kadını alarak, Federigo'nun yoksul evine gitti ve Federigo'yu çağırttı.

Hava elverişli olmadığı için Federigo o gün kuş avına çıkmamıştı, bahçesinde çalışıyordu. Monna Giovanna'nın kendisini kapıya çağırttığını duyunca çok şaşırdı, sevinç içinde kapıya koştu, kadına saygılı bir biçimde selam verdi. Onun geldiğini gören monna Giovanna da, soylu kadınlara özgü bir davranışla ona doğru yürüdü ve şu karşılığı verdi:

"Nasılsın Federigo!"

Konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Beni gereğinden fazla sevdiğin için uğradığın kayıpları gidermeye geldim. Bu arkadaşımla birlikte öğle yemeğini seninle birlikte yiyeceğiz."

Federigo kadına, alçakgönüllü bir yanıt verdi:

"Madonna, sizin yüzünüzden bir kayba uğradığımı anımsamıyorum. Tersine bana öyle iyilikler ettiniz ki, eğer biraz değerim varsa, bunu size, size beslediğim sevgiye borçluyum. Hiç kuşkunuz olmasın, sizin bu yoksul eve gelmeniz, yaptığım harcamaları yeniden yapabilecek konuma gelmekten çok daha değerli benim için."

Bunları dedikten sonra, kadını utanarak evinin içine buyur etti, sonra bahçeye götürdü. Bahçede kadına arkadaşlık edecek kimse olmadığı için:

"Madonna" dedi, "başka kimse yok, ben sofrayı hazırlarken bahçevanın karısı size arkadaşlık edecek."

Federigo aşırı yoksullaşmıştı ama, parasını pulunu ölçüsüz bir biçimde harcamış olmanın kendisini ne duruma düşürmüş olduğunu ancak o sabah anladı. Uğruna bir sürü insanın karnını doyurduğu kadına yedirebileceği hiçbir şey yoktu. İçini sıkıntı basmıştı, alnının yazısına söyleniyor, oradan oraya koşuyordu. Ne para bulabiliyordu, ne de rehin edebileceği bir eşya. Zaman geçiyor, soylu kadını gerektiği gibi ağırlaması gerekiyordu. Başkasından, işçisinden bile yardım almak istemiyordu. Bir ara gözüne kafesin çubuğuna tünemiş doğan ilişti. Başka bir çare bulamadığı için, eline aldı, semiz buldu. Böyle bir kadına yaraşır bir yiyecekti. Fazla düşünmeden kuşun boynunu koparttı, hizmetçisine tüylerini yoldurtup temizletti, sonra şişe geçirip güzelce kızarttı. Masaya eskiden kalma kar gibi beyaz bir örtü serdi, güleç bir yüzle bahçedeki kadının yanına gidip yemeğin hazır olduğunu söyledi. Kadınla arkadaşı yerlerinden kalkıp masaya gittiler. Federigo'nun büyük bir özenle dağıttığı yemeğin ne olduğunu bilmeden o güzel doğanı yediler.

Yemekten kalkınca, bir süre güzel güzel konuştular. Sonra Giovanna, niçin geldiğini açıklamak zamanının geldiğine

karar verdi. Güleç bir yüzle Federigo'ya dönerek konuşmaya başladı:

"Federigo, eski günlerini, katılık, acımasızlık olarak değerlendirdiğin namus anlayışımı anımsayacak olursan, buraya niçin geldiğimi öğrenince, hiç kuşkum yok bencilliğime şaşıracaksın. Çocuğun olsaydı, çocuk sevgisinin gücünü bilir, beni bir ölçüde bağışlardın. Oysa senin çocuğun yok, benimse bir oğlum var. Bu nedenle, her ananın uyduğu yasalara uymamazlık edemedim. Bu yasaların gereklerine boyun eğerek, görgü kurallarını bir yana bırakıp, istemeye istemeye de olsa senden, çok sevdiğini bildiğim bir şeyi isteyeceğim. Çok sevmekte haklısın, çünkü felek ondan başka bir zevk, sevinç, avuntu kaynağı bırakmadı sana. Senden doğanını istiyorum. Oğlum öyle seviyor ki doğanı, eli boş dönecek olursam hastalığı ağırlaşabilir, belki de ölür. Bu nedenle, sevgine değilse bile, çünkü sevginin hiçbir borcu yok bana, hiç kimsede benzeri olmayan soyluluğuna sesleniyor, doğanı vermeni istiyorum. Böylece hem oğlumun yaşamasını, hem de ömür boyu sana gönül borcu duymasını sağlamış olacaksın."

Federigo kadının, doğanı pişirdiği için yerine getiremeyeceği bir istekte bulunduğunu duyunca, yanıt verecek yerde hüngür hüngür ağlamaya koyuldu. Kadın ilkin bu gözyaşlarının doğanından ayrılacak bir insanın üzüntüsünü açığa vurduğunu sandı. İsteğinden vazgeçmeye kalktı. Ama yine de kendini tutup, Federigo'nun gözyaşlarını dindirip yanıt vermesini bekledi. Federigo şunları dedi:

"Madonna, Tanrı'nın izniyle sevgimi size yönelttikten sonra, birçok konuda talihimin ters gittiğine tanık oldum ve çok üzüldüm. Ama bunlar, bugün bana oynadığı oyunun yanında hiç kalır. Artık yıldızımız barışmayacak onunla. Varlıklı günlerimde onurlandırmadığınız yoksul evime gelip, küçük bir

armağan istiyorsunuz benden. Ama talihin oynadığı oyun, bu armağanı vermemi engelliyor. Niçin veremediğimi kısaca açıklayacağım. Benimle yemek yemek büyüklüğünü göstereceğinizi öğrenince, sizin konumunuzda, sizin değerinizde birine, olanaklarımın elverdiği ölçüde, başka konuklara çıkartılan yemeklerden daha başka bir şey sunmanın uygun olacağını, gerekli olacağını düşündüm. Aklıma, şimdi benden istediğiniz doğan geldi. Lezzetli etinin ağzınıza layık olduğunu düşündüm. Kesip kızartıp, en iyi biçimde hazırlayarak bu sabah size sundum. Oysa şimdi, doğanı bir başka biçimde istediğinizi görüyor, isteğinizi yerine getirememenin onulmaz üzüntüsünü yaşıyorum."

Bunları dedikten sonra, sözlerini doğrulamak için, kuşun tüylerini, ayaklarını, gagasını kadının önüne attı.

Duydukları, gördükleri karşısında, kadın ilkin, böyle bir doğanı kesip bir kadına yedirdiği için karşısındakini kınadı. Ama sonra, yoksulluğun bile köreltemediği, köreltemeyeceği bir ruh yüceliğini için için övdü. Doğanı elde edebilmek umudu kalmayınca, yüreği hasta oğlunun sıkıntısıyla dolu olarak yola çıkıp, oğlunun yanına döndü. Belki doğana kavuşamamanın düş kırıklığı, belki hastalığın kaçınılmaz sonucu olarak, birkaç gün geçtikten sonra çocuk, anasını büyük acılar içinde bırakarak bu dünyadan göçtü.

Giovanna uzun süre ağladı, üzüldü. Çok varlıklı ve daha genç olduğu için, erkek kardeşleri sık sık yeniden evlenmesini öneriyorlardı. Kardeşlerinin baskısı sürünce, Giovanna'nın aklına, kendisini gerektiği gibi ağırlamak için doğanını kesen Federigo'nun davranışı geldi. Kardeşlerine şöyle dedi:

"Siz de onaylarsanız, evlenmeye niyetim yok. Ama kocaya varmamı istiyorsanız, Federigo degli Alberighi'den başkasına varmam."

Kardeşleri alay ettiler onunla.

"Salak mısın nesin, ne dediğini biliyor musun? Beş parası olmayan birini, nasıl istersin?"

Giovanna şu yanıtı verdi:

"Kardeşlerim, parası olmadığını ben de biliyorum. Ama paraya gereksinme duyan insan, insana gereksinme duyan paradan iyidir."

Giovanna'nın ne demek istediğini anlayan, öteden beri tanıdıkları Federigo'nun yoksulluğuna karşın değerli bir insan olduğunu bilen kardeşleri bu isteğe karşı çıkmadılar. Giovanna'yı malıyla mülküyle birlikte istediği erkeğe verdiler. Böylece Federigo sevdiği kadınla evlenmiş oldu. Üstelik para pul sahibi oldu ve malvarlığını eskiye oranla daha iyi yönetip, ömrünün sonuna dek karısıyla mutlu bir yaşam sürdü.

X

*Pietro di Vinciolo akşam yemeği için arkadaşına gidince karısı eve bir delikanlı alır. Pietro geri gelir. Kadın delikanlıyı bir tavuk kafesinin altına saklar. Pietro, birlikte yemek yediği Ercolano'nun karısının eve bir delikanlı aldığından söz eder. Karısı, Ercolano'nun karısını ayıplar. Kötü bir raslantı sonucu, eşek, ayağı ile sepetin altındaki delikanlının eline basınca delikanlı bağırır. Pietro koşup onu görür, karısının oyununu anlar. Sonunda, çarpık eğilimleri karısı ile uzlaşmasını sağlar.**

Kraliçe öyküsünü bitirince, herkes Federico'yu ödüllendiren Tanrı'ya şükürler etti. Bu arada Dioneo, kendisine bir şey denilmesini beklemeden söze başladı:

Belki kötü alışkanlıkların yol açtığı geçici bir kusur, belki insan yapısından kaynaklanan bir eğilim, insanların iyi şeylerden çok, kötü şeylere gülmeleri sonucunu doğurur, özellikle de olay kendilerini ilgilendirmiyorsa. Bu nedenle, bir önceki çabamın olduğu gibi, şimdiki çabamın da amacı, içinizdeki sıkıntıları atıp yerlerine sevinci, neşeyi koymak olacak. Anlatacağım öykünün bir bölümünün ahlakla bağdaşmadığını biliyorum, sevdalı gençler. Ama yine de anlatmamazlık etmiyorum, çünkü hoşlanacağınızı sanıyorum. Bu öyküyü dinlerken, sanki bir bahçeye girdiğinizi, elinizi sakınarak uzatıp,

* Karılarının aldattığı iki erkeği konu edinen bu öyküde Boccaccio, 1. yüzyılda yaşayan Latin düşünür Apuleius'un *Metamorfosi* adlı romanındaki bir bölümden esinlenir.

dikenleri bırakarak gülleri derdiğinizi düşünün. Öyküdeki kötü adamı da dikenler gibi, kötü alışkanlığı, onursuzluğu ile başbaşa bırakın. Karısının sevda kurnazlıklarına kana kana gülecek, zor duruma düşenlerin mutsuzluklarını ise, paylaşacaksınız.

Bundan kısa bir süre önce Perugia'da Pietro di Vinciolo adında varlıklı biri yaşıyordu. Kendi isteğinden çok, başkalarını kandırmak, Perugialıların kendisine ilişkin kanılarını değiştirmek amacıyla evlenmişti. Rastlantıya bakın ki, aldığı kadın etli butlu, kızıl saçlı, fıkır fıkır bir kızdı. Ateşini söndürmeye bir koca yetmez, iki koca isterdi. Oysa, vardığı kocanın ruhu başka eğilimler taşıyordu. Kısa sürede kocasını tanıyan

kadın güzeldi, tazeydi, içi ateşli, bedeni güçlüydü. Huzuru kalmayan kadın sık sık kocasına söyleniyordu. Yaşamları çekilmez olmuştu. Çok geçmeden kadın, evliliğin kocasının kusurunu düzeltmediğini, kendi sağlığını bozduğunu görünce, kendi kendine şunları dedi:

"Bu herif beni bırakıp, sapık eğilimlerine uyuyor, kurak

yerlerde nalınla dolaşmayı seviyor. Ben de, sulak yerlerde bir başkasına yelken açtırırım. Onu erkek bilip, erkeklerin hoşlandıkları şeylerden hoşlandığını sanarak, koca diye vardım. Üstelik, dünyanın drahomasını verdim. Erkek olmadığını bilsem, elbette varmazdım ona. Benim dişi olduğumu biliyordu, kadınlardan hoşlanmıyorsa ne diye evlendi benimle? Bu duruma dayanamam. Dünyadan elimi eteğimi çekmek isteseydim, rahibe olurdum. Böyle bir isteğim olmadığına göre, bu herifin gönlümü etmesini beklersem, boşuna bekler, yaşlanıp giderim. Yaşlandıktan sonra yakınmak bir işe yaramaz, gençliğim geri gelmez. Bir bakıma bana yol gösteriyor, o. Benim de, onun gibi bir delikanlı bulmam gerek. Onun davranışı kınanıyor, benimki ise övülecek. Ben yalnızca yasalara karşı çıkmış olacağım, oysa o hem yasalara, hem doğaya karşı gelmiş oluyor."

Sık sık aklından bu düşünceleri geçiren kadıncağız, düşündüklerini gizlice gerçekleştirmek için, yılan besleyen kadın ermiş Verdiana'ya* benzeyen yaşlı bir kadınla işbirliği yaptı. Yaşlı kadının elinden tesbih, dilinden kilise babalarının öyküleri, ermiş Francesco'nun yaraları düşmüyor, hiçbir ayini kaçırmıyordu. Herkes ermiş gözüyle bakıyordu ona. Genç kadın bir fırsatını bulup, amacından söz etti ona. Yaşlı kadın şu yanıtı verdi:

"İyi edersin kızım, her şeyi bilen Tanrı adına söylüyorum bunu. Böyle bir neden olmasa bile, sen de, senin benzerlerin de gençliğinizi boşa harcamamak için gerekeni yapmalısınız. Zamanı boşa geçirmiş olmanın pişmanlığından daha büyük pişmanlık olmaz. Yaşlanınca, ocak başında külleri eşelemek-

* Resimlerde, aşını kendisini sokan iki yılanla paylaştığı gösterilen kadın ermiş.

ten başka ne gelir elimizden? Bunun bilincine varıp, bu konuda tanıklık edebileceklerden biri de benim. Gençliğimin tadını çıkartmadığım, zamanın akıp gidişine bakmakla yetindiğim için, şu yaşlılık günlerimde içim sıkılıyor, yüreğim eziliyor. Doğrusunu istersen, yine de birşeyler yaptım. Beni aptal sanmanı istemem. Ne var ki, yapabileceklerimin tümünü yapmadım. Bunları anımsadıkça, kendime senin gözlerinle bakıp, kimsenin benim için kılını bile kıpırdatmadığını gördükçe duyduğum acıyı Tanrı bilir. Erkekler için durum böyle değil. Dünyaya, o işin dışında da, bin türlü yetenekle geliyorlar, yaşlı erkekler gençlerden daha değerli bile oluyorlar. Kadınlar ise o işle, çocuk doğurmanın dışında bir işe yaramıyorlar. Bizi sevmelerinin nedeni bu. Dediklerimin kanıtı, bir kadının bir sürü erkeği pes ettirebilmesi, ama bir sürü erkeğin tek bir kadını pes ettirememesi. Madem bu amaçla dünyaya gelmişiz, sana bir daha söylüyorum, kocanın yaptığına fazlasıyla karşılık vermekle iyi ediyorsun. Yaşlandığında, ruhun bedeninden şikâyetçi olmaz böylece. Bu dünyadan ne elde edersen yanına kâr kalır. Özellikle biz kadınlar için durum böyle. Zamanı erkeklerden daha hızlı kullanmak zorundayız. Bildiğin gibi, yaşlanınca kocamız da, başka erkekler de yüzümüze bakmazlar. Kedilere masal anlatalım, sahanları, tencereleri sayalım diye mutfağa gönderirler bizi. Daha da kötüsü şarkılar düzerler bizim için: 'Gençlere tadımlık yemekler, kocakarılara artık kemikler.' Bunun gibi bir sürü şey derler daha. Sözü uzatmadan sana şunu söyleyeyim ki, içini dökmek için yeryüzünde benden daha uygun birini bulamazdın. Sözümü ne seçkinlerden esirgerim, ne de sertlerin, hırçınların karşısında eğilir, bükülürüm. Kim hoşuna gidiyorsa göster, gerisini bana bırak. Şunu da aklından çıkartma kızım. Bundan böyle okuyacağım dualara, çekeceğim tesbihlere senin ölülerini de katacağım, Tanrı'nın onları mumlarla, kandillerle ay-

dınlatmasını isteyeceğim; ama ben yoksul bir kadınım, katkı-nı esirgemeyeceksin benden."

Sözleri bitmişti. Genç kadın, yaşlı kadınla anlaşmıştı. O mahalleden sık sık geçen genç bir adam vardı. Görünüşünü iyice anlattıktan sonra, ona rastlayacak olursa ne yapması gerektiğini söyledi. Sonra da, bir parça tuzlu et verip, gönderdi kadını.

Birkaç gün sonra, yaşlı kadın söylenilen adamı gizlice genç kadının odasına getirdi. Bir süre sonra, kadının canı isteyince bir başkasını getirdi. Genç kadın kocasından korkmakla birlikte, karşısına çıkan olanaklardan yararlanmamazlık etmiyordu. Günlerden bir gün, kocası Ercolano adında bir arkadaşına akşam yemeğine gidince, yaşlı kadından Perugia'nın en yakışıklı, en sevimli delikanlılarından birini getirmesini istedi. Yaşlı kadın denileni hemen yaptı. Genç kadın delikanlı ile yemek yemek için sofraya oturmuştu ki, Pietro açılması için kapıyı çaldı. Kapının çalındığını duyan kadın, beyninden vurulmuşa döndü. Delikanlıyı kaçırmayı ya da uygun bir yere saklamayı beceremeyerek, yemek odasının bitişiğindeki sandık odasında duran bir tavuk sepetinin altına gizledi. Sepetin üstüne de, o gün içini boşalttırmış olduğu bir çuvalı örttü. Bu işi çarçabuk bitirdikten sonra, kapıyı açtırttı. Kocası eve girer girmez de:

"Yemeği çok hızlı yemişsiniz" dedi.

Pietro karşılık verdi:

"Yemeğin tadına bile bakmadık."

"Niye bakmadınız?" dedi kadın.

Bunun üzerine Pietro şunları dedi:

"Dinle. Ercolano, karısı, ben sofraya oturur oturmaz, yanıbaşımızda bir aksırık duyduk. Birinci, ikinci aksırıklara aldırmadık. Ama aksırıklar sürüyordu: Üç, dört, beş ve daha bir sürü. Hepimiz şaşırmıştık. Sokak kapısını geç açıp, bizi bek-

lettiği için zaten karısına kızmış olan Ercolano, büyük bir öfkeyle: 'Ne demek bu? Kim hapşırıyor?' diye sordu. Masadan kalkıp az ötedeki merdivene doğru gitti. Merdivenin altında, fazla eşyaların, öte berinin koyulduğu bir yüklük vardı. Aksırığın oradan geldiğini sanarak, kapısını açtı. Kapıyı açar açmaz, keskin bir kükürt kokusu yayıldı etrafa. Daha önce de burnumuza kükürt kokusu gelmiş, yakınmaya kalkışınca kadın: 'Az önce örtüleri kükürtle yıkadım, buharı emsinler* diye de merdivenin altına astım. Koku oradan geliyor' demişti. Açtığı kapıdan yayılan koku biraz dağılınca içeriye bakan Ercolano, kükürtün etkisiyle aksırmış olan ve aksırmayı sürdüren adamı gördü. Aksırmasına karşın kükürt öylesine doluyordu ki ciğerlerine, bir süre sonra artık ne aksırabilecek, ne de başka bir şey yapabilecekti. Adamı gören Ercolano karısına bağırmaya başladı: 'Az önce kapıyı niçin açmayıp, bizi beklettiğini anladım şimdi. Bunu yanına bırakırsam, yazıklar olsun bana.' Bu sözleri işiten, suçunun ortaya çıktığını gören kadın, bir şey demeden masadan kalktı, bilmediğim bir yere gitti. Karısının kaçtığını görmeyen Ercolano ise, durmadan adama dışarı çıkmasını söylüyordu. Ama adam bitkin durumda idi, Ercolano ne derse desin kılını kıpırdatmıyordu. Sonunda Ercolano, adamı bir ayağından tutup dışarı çekti ve onu öldürmek için, koşarak bir bıçak aramaya gitti. Karakolluk olmak istemediğim için, benim de içimi bir korku kaplamıştı. Yerimden kalktım, adamı öldürmesini ya da ona kötülük etmesini engelledim. Bağırıp çağırarak adamı savundum. Gürültüye komşular geldiler. Kendinden geçmiş adamı evden çıkartıp, bir yerlere götürdüler. Bu nedenle yemeğin keyfi kalmadı. Dediğim gibi, tadına bile bakamadım hiçbir şeyin."

---

* Kükürt buharının sararmış çamaşırları ağartma özelliği vardır.

Bunları dinleyen kadın, kendisi gibi becerikli başka kadınların da olduğunu, ama kimi kez işlerinin rast gitmediğini anlamıştı. Ercolano'nun karısına seve seve arka çıkmaya hazırdı. Ama bir başkasının hatasını kınamanın, kendisine daha rahat davranma olanağı sağlayacağını düşündü. Açtı ağzını, yumdu gözünü:

"Şu işe bakın! Dürüst, namuslu kadına bakın, amma da dürüst, amma da namusluymuş. Öyle temiz sanıyordum ki ruhunu, günahlarımın bağışlanması için aracılığını bile isteyebilirdim onun! İşin kötüsü, yaşını başını aldıktan sonra gençlere kötü örnek olması! Dünyaya gözlerini açtığı saate de, bu dünyada geçirdiği saatlere de lanet olsun. Bu namussuz, bu yüz karası kadın, yeryüzündeki bütün kadınların namusunu da iki paralık ediyor. Dürüstlüğü, kocasına verdiği bağlılık sözünü, onurunu bir yana bırakıyor. Kusursuz, saygın, onu el üstünde tutan kocasını bir başka erkekle aldatıyor. Kocasının onuruyla birlikte kendi onurunu da lekelemekten utanmıyor. Tanrı böyle kadınları benden uzak tutsun. Hiç acımamalı, öldürmeli, diri diri yakıp kül etmeli böylelerini!"

Sonra aklına, az ötedeki tavuk sepetinin altına sakladığı sevgilisi geldi. Vaktin geç olduğunu, gidip yatmasını söyledi Pietro'ya. Ama, canı uyumaktan çok yemek yemek isteyen Pietro, akşam yemeğinden bir şeyin artıp artmadığını sordu. Kadın yanıt verdi:

"Ne yemeği? Sen evde yokken, biz yemek yemiyoruz ki! Ercolano'nun karısı mıyım ben? Yatmayacak mısın artık? En iyisi, git yat!"

O akşam Pietro'nun adamları köyden öteberi getirmişlerdi. Eşeklerini, sandık odasının bitişiğindeki ahıra bağlamış, ama hayvanlara su vermeyi unutmuşlardı. Çok susayan eşeklerden biri başını yulardan kurtarıp, ahırdan çıkmış su aramaya koyulmuştu. Böyle dolaşırken, altında delikanlının

gizlendiği tavuk sepetinin yanına geldi. Sepetin altına çömelmiş olan delikanlının ellerinden birinin parmakları sepetin dışına taşıyordu. İster rastlantı, ister talihsizlik sonucu deyin, eşek bir ayağı ile delikanlının eline bastı. Canı çok acıyan delikanlı bir çığlık attı. Çığlığı duyan Pietro şaşırdı ve sesin evin içinden geldiğini anladı. Odadan dışarı çıktı. Ayağı delikanlının parmakları üstünde olan eşek, olanca ağırlığı ile bastırıyordu. Pietro:

"Kim var orada?" diye seslendi.

Sepete doğru koştu, sepeti kaldırıp delikanlıyı gördü. Eşeğin bastığı parmakları acıyan delikanlı, Pietro kendisine bir kötülük eder diye korkudan titriyordu. Pietro delikanlıyı hemen tanıdı. Çarpık eğilimlerinin dürtüsüyle, uzun süre peşinde koşmuştu.

"Ne yapıyorsun burada?" diye sordu ona.

Ama sorusuna yanıt alamadı. Buna karşılık oğlan, Tanrı adına kendisine bir kötülük yapmamasını istedi. Pietro şunları dedi:

"Ayağa kalk. Bir kötülük yaparım diye korkma. Yalnız buraya nasıl, niçin geldiğini söyle bana."

Delikanlı her şeyi anlattı. Karısının üzülmesine karşılık, oğlanı bulduğu için sevinen Pietro, onu elinden tutup, karısının dünyanın en büyük korkusu içinde beklemekte olduğu odaya götürdü. Karısının karşısına oturup şunları dedi:

"Az önce Ercolano'nun karısını kınıyor, ateşte yakılması gerektiğini, hepinizin namusunu beş paralık ettiğini söylüyordun. Aynı şeyleri niçin kendin için de söylemedin? Kendin için bir şey söyleyemeyeceksen, senin yaptığını yapan o kadını kötülemeye yüreğin nasıl elverdi? Davranışının bir tek nedeni var. Siz kadınlar birbirinizin aynısınız. Kendi ayıbınızı, başkalarının ayıbı ile örtersiniz. Gökten ateş yağsa da, hepinizi yakıp kül etse. İğrenç yaratıklarsınız hepiniz."

Kocasının kendisine sözle saldırmanın ötesinde bir şey yapmadığını, üstelik böyle yakışıklı bir oğlanın elinden tuttuğu için keyiften dört köşe olduğunu gören kadın kendini toparladı.

"Gökyüzünden ateş yağıp da biz kadınları yakıp kavurmasını istediğinden hiç kuşku duymuyorum" dedi. "Köpek ne kadar sopa severse, sen de bizi o kadar seversin. Ama Tanrı dileğini yerine getirmeyecek. Her neyse, seninle biraz dertleşelim, neden yakındığını söyle bana. Sen de bana, Ercolano'nun karısına davrandığı gibi davransaydın bir diyeceğim olmazdı. Ercolano'nun karısı ikiyüzlü, sofu, yaşlı bir cadaloz. İstediğini elde ediyor kocasından. Bir erkeğin karısına nasıl davranması gerekirse, kocası öyle davranıyor ona. Benim durumum öyle değil. Evet bana güzel giysiler, güzel pabuçlar alıyorsun. Ama bunun dışında nelerden yoksun kaldığımı biliyorsun. Kaç zamandır yatmadın benimle. Güzel giysiler verip de böyle davranmana, eski püskü giysilerle, yalınayak dolaşmayı yeğlerim, yeter ki yatakta gerektiği gibi davran bana. İyi dinle Pietro, ben de öbür kadınlar gibi bir kadınım, onların istediğini istiyorum. Senin vermediğin şeyi başkalarında arıyorum diye beni kınama. Üstelik itlerle kopuklarla düşüp kalkmayarak, senin onurunu da korumuş oluyorum."

Pietro tartışmanın gece boyunca sürebileceğini anlamıştı. Oysa karısı umurunda bile değildi.

"Peki, kadın" dedi, "bu konuda gönlünü ederim. Şimdi birşeyler hazırlayıp da karnımızı doyursan iyi olur. Sanırım bu çocuğun da karnı, benim karnım gibi açtır."

"Elbette aç. Aklına esip de geri geldiğinde, yemek için sofraya yeni oturmuştuk daha" dedi kadın.

"Öyleyse hemen yemek hazırla bize. Yemekten sonra, her şeyi yakınmayacağın gibi düzenleyeceğim."

Kocasının keyfinin yerinde olduğunu gören kadın kalk-

tı. Hemen sofrayı kurdurdu, daha önce hazırlamış olduğu yemekleri getirtti. Hayırsız kocası ve delikanlı ile birlikte güle söyleye yemeğini yedi.

Yemekten sonra, üçünün de hoşnut kalması için Pietro'nun ne yaptığı aklımda kalmadı. Ama ertesi sabah kentin alanına gelen delikanlının, o gece daha çok karı mı, yoksa koca mı olduğuna karar veremediğini biliyorum. Kıssadan hisseye gelince sevgili kadınlar: Göze göz, dişe diş. O sırada karşılık veremiyorsanız, eşek duvara attığı çiftenin karşılığını alıncaya dek, aklınızdan çıkartmayın olanı.

Dioneo'nun öyküsü sona erdiğinde, kadınlar öyküden hoşlanmakla birlikte utandıkları için kahkahalarını tuttular. Egemenliğinin sona erdiğini bilen kraliçe yerinden kalktı, başındaki defne dallarından tacı çıkartıp Elissa'nın başına taktı "Bizi yönetmek sırası şimdi sizde, madonna" dedi.

Elissa tacı giydikten sonra, kendisinden öncekiler gibi davrandı. İlkin egemenliğinin süresinin gerektirdiği önlemleri belirledi kâhya ile. Daha sonra, herkesin sevinçle karşıladığı şu sözleri söyledi:

"Uygun sözlerle, yerinde karşılıklarla, zamanında tepkilerle birçok insanın karşısındakinin dişlerinin keskinliğini törpülediğini, kendisine yönelen tehlikeden sıyrıldığını sık sık duyarız. Bu güzel konu yararlı da olabilir. Bu nedenle yarın Tanrı'nın izniyle bu konu üzerinde durulmasını, bir saldırıya uğrayıp da akıllıca karşı çıkanların, bir zararı, bir tehlikeyi, bir utancı hemen verdikleri karşılıkla, hızlı bir tepkiyle, buluşla etkisiz kılanların ele alınmasını istiyorum?"

Bu öneriyi herkes onayladı. Kraliçe yerinden kalkarak, akşam yemeğine dek, isteyeni istediğini yapmakta özgür bıraktı. Kraliçenin kalktığını gören herkes ayağa kalktı. Geleneğe uyuldu, yemek saatine dek isteyen istediğini yaptı. Cır-

cırböcekleri susunca, akşam yemeğine oturuldu. Yemek güle söyleye yendi, çalgılar çalındı, şarkılar söylendi. Kraliçenin isteği üzerine Emilia oynadı. Dioneo'dan şarkı söylenmesi istenince nazlanmadı: "Monna Aldruda kuyruğunu topla, iyi haberler getirdim sana"* Kadınlar gülüşmeye başladılar. Kraliçe de güldü, ama Dioneo'ya bu şarkıyı kesip, başka bir şarkıya geçmesini söyledi. Dioneo şunları dedi:

"Madonna, elimde bir çembalo olsaydı 'Eteğini sıva monna Lapa' ya da 'Zeytinliğin dibinde ot biter' şarkılarını söylerdim. Yoksa, 'Denizin dalgası içimi kabarttı' şarkısını mı istersiniz? Ne yazık ki çembalom yok. Hangi şarkıyı istiyorsanız siz seçin. 'Çık dışarı budayalım, kırda kamışlar gibi' şarkısına ne dersiniz?"

"Sevmedim, başka bir şarkı söyle."

"Öyleyse 'Monna Simona fıçılara şarap doldur, ekim ayı gelmeden de olur' şarkısını söylerim."

Kraliçe gülümseyerek konuştu:

"Doğru dürüst bir şarkı söyle. Böyle şarkılar istemiyoruz."

"Kızmayın madonna. Hangi şarkıyı istiyorsunuz? Binden çok şarkı biliyorum. Şunlara ne dersiniz: 'İşte kabuğum, dövdürmüyorum' ya da 'Yavaş yap kocacığım' ya da 'Yüz lirete horoz aldım kendime."

Herkesin gülmesine karşılık, oldukça keyfi kaçan kraliçe şunları dedi:

"Dioneo, şakayı bırak da güzel bir şarkı söyle. Yoksa bir öfkelenirim ki, sen de şaşarsın."

Bu sözler üzerine Dioneo şakayı bırakıp, hemen şarkıya başladı:

* Başka anlamlara da çekilebilecek halk şarkıları.

Sevgilinin gözlerinden
saçılan güzel ışık, Sevda,
tutsak etti, beni ona.

Yüreğimi ateşinle tutuşturan
ışın, çıkıp o gözlerden
gözlerimi deldi;
değerinin yüceliğini,
bana onun güzel yüzü öğretti;
düşlerken onu,
bundan böyle varlığımı
özlemlerimin kaynağı o kadına
bağlayıp, ayaklarının dibine serdiğimi anladım.

Efendimiz, böylece
ben de katıldım yolundan gidenlere,
inandım bağışlayıcı gücüne;
içimi saran, beni tutsak kılan tutku
biliniyor mu,
yüreğimin efendisince,
onun dışında hiçbir yerde
içimin durulmayacağını
biliyor mu o kimse?

Güzel efendim, bunları anlat ona,
yardımcı ol bana,
ateşini duyur ona,
bak, tükendim ateşinle
çektiğim çile
ağır ağır eritti beni;
ne olur, sırası gelince

gönlünü et onun, senin desteğinle
erişeyim isteğime.

Dioneo susup da şarkının sona erdiğini belirtince, kraliçe Dioneo'den övgülerini esirgemedi, yeni şarkılar söylemesini istedi. Artık gece ilerlemişti. Günün sıcaklığının yerini gecenin serinliğinin aldığını gören kraliçe, herkesin gidip, ertesi sabaha dek dinlenmesini istedi.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ CİLT

7 Boccaccio ve Decameron / Rekin Teksoy

19 Önsöz

BİRİNCİ GÜN (Pampinea)

25 Giriş

44 Birinci Öykü (Panfilo)
Ser Cepparello, ölüm döşeğinde günah çıkartırken bir papazı kandırır. Yaşamı boyunca çok kötü bir insan olan Ser Cepparello'yu öldükten sonra ermişliğe yükseltir, Ciappelletto adını verirler.

58 İkinci Öykü (Neifile)
Musa ümmetinden Abraham, Jeannot de Civigne'in önerisi üzerine Roma sarayına gider. Din adamlarının yoz yaşamını görünce, Paris'e dönüp Hıristiyan olur.

63 Üçüncü Öykü (Filomena)
Musa ümmetinden Melkisedek, Salahaddin'in kurduğu tuzaktan üç yüzük öyküsüyle kurtulur.

66 Dördüncü Öykü (Dioneo)
Çok ağır ceza gerektiren bir günah işleyen bir keşiş, başkeşişi de aynı günahı işlemekle suçlayarak cezadan kurtulur.

71 Beşinci Öykü (Fiammetta)
Monferrato markizi, bir tavuk ziyafeti sırasında söylediği tatlı sözlerle Fransa kralını olmayacak bir sevdadan vazgeçirtir.

74 Altıncı Öykü (Emilia)

Akıllı adamın biri, din adamlarının ikiyüzlülüğünü yüzlerine vurur.

78 Yedinci Öykü (Filostrato)
Primas ile Cluny başpapazı arasında geçen bir olayı aktaran Bergamino, birden cimriliği tutan Messer Cane della Scala'yı iğneler.

83 Sekizinci Öykü (Lauretta)
Guiglielmo Borsiere incelikli sözlerle messer Ermino Grimaldi'nin cimriliğini eleştirir.

86 Dokuzuncu Öykü (Elissa)
Gaskonyalı bir kadının sözleri Kıbrıs kralını vurdumduymazlıktan kurtarır.

88 Onuncu Öykü (Pampinea)
Bologna'lı hekim Alberto kendisini tefe koymaya kalkan bir kadını zor duruma düşürür.

92 Gün Sonu

94 Birinci Şarkı (Emilia)

İKİNCİ GÜN (Filomena)

99 Giriş

100 Birinci Öykü (Neifile)
Kötürüm taklidi yapan Martellino, ermiş Arrigo'nun cesedi üstünde iyileşir. Yalanı ortaya çıkınca, dayak yer, tutuklanır. Asılmak tehlikesinden son anda kurtulmayı başarır.

105 İkinci Öykü (Filostrato)
Soyulduktan sonra Castel Guiglielmo'ya varabilen Rinaldo d'Asti dul bir kadının konuğu olur; zararı giderilir, sapasağlam evine döner.

113 Üçüncü Öykü (Pampinea)

Üç genç adam servetlerini har vurup harman savurur, yoksul düşerler. Yeğenleri üzüntüler içinde onların yanına dönerken bir papazla karşılaşır. Papaz İngiltere kralının kızı çıkar ve onunla evlenip, amcalarının borçlarını öder, durumlarının düzelmesini sağlar.

122 Dördüncü Öykü (Lauretta)

Yoksul düşen Landolfo Rufolo korsanlık yapmaya başlar. Cenovalıların eline tutsak düşer. Gemi batınca mücevher dolu küçük bir sandığa tutunarak karaya ulaşır. Gurfo'da bir kadının evinde kalır ve zengin olarak ülkesine döner.

128 Beşinci Öykü (Fiammetta)

At satın almak için Napoli'ye giden Perugia'lı Andreuccio başına gelen üç belayı da atlatıp, evine bir yakutla döner.

141 Altıncı Öykü (Emilia)

İki oğlu kaçırılan madama Beritola'yı, bir adada iki oğlakla bulup, Lunigiana'ya götürürler. Çocuklarından biri buranın senyörünün yanında çalışırken, senyörün kızının gönlünü çelince zindana atılır. Bu arada Sicilya halkı kral Carlo'ya karşı ayaklanır. Ana oğul birbirlerine kavuşurlar. Senyörün kızıyla evlenen delikanlı kardeşini de bulur, yeniden eski günlerine dönerler.

155 Yedinci Öykü (Panfilo)

Babil sultanı kızlarından birini Garbo kralına verir. Kocasının yanına gitmekte olan kız dört yıl boyunca değişik yerlerde çeşitli nedenlerle dokuz erkeğin elinden geçer. Sonunda, kız oğlan kız diye babasına gönderilince, yine Garbo kralına varır.

177 Sekizinci Öykü (Elissa)

Haksız yere suçlanan Anguersa kontu ülkesinden kaçar. Küçük yaştaki iki çocuğunu İngiltere'de iki ayrı yerde bırakır. Kimse tarafından tanınmadan İskoçya'dan döndüğünde, çocuklarını iyi durumda bulur. Seyis olarak Fransa kralının ordusuna katılır. Suçsuz olduğu anlaşılınca yeniden eski saygınlığına kavuşur.

193 Dokuzuncu Öykü (Filomena)
Ambruogiuolo tarafından kandırılıp, parasından olan Cenovalı Bernabò, hiçbir suçu olmayan karısını öldürtmek ister. Kadın kaçıp, erkek kılığına bürünerek sultanın hizmetine girer, suçluyu bulur ve Bernabò'yu İskenderiye'ye getirtir. Suçlunun cezaya çarptırılmasından sonra yeniden kadın giysileri giyer, kocasıyla birlikte zengin olarak Cenova'ya döner.

207 Onuncu Öykü (Dioneo)
Monaco'lu Paganino, messer Riccardo di Chinzica'nın karısını kaçırır. Karısının bulunduğu yeri öğrenen messer Riccardo oraya gider, Paganino ile ahbap olur, karısını geri vermesini ister. Paganino da kadın geri dönmek isterse vermeyi kabul eder. Ama kadın kocasına dönmek istemez, messer Riccardo ölünce de Paganino'nun karısı olur.

215 Gün Sonu

217 İkinci Şarkı (Pampinea)

ÜÇÜNCÜ GÜN (Neifile)

221 Giriş

224 Birinci Öykü (Filostrato)
Lamporecchio'lu, Masetto, kendini dilsiz gösterip, kadınlar manastırına bahçıvan olunca, kadınlar onunla yatmak için birbirleriyle yarışırlar.

231 İkinci Öykü (Pampinea)
Seyisin biri kral Agilulf'un karısıyla yatar. Durumu anlayan kral ortalığı ayağa kaldırmadan seyisi belirleyip saçını keser. Saçı kesilen seyis, öteki seyislerin de saçlarını keserek başına geleceklerden kurtulur.

237 Üçüncü Öykü (Filomena)
Bir erkeğe gönül veren bir kadın, içtenlikle günah çıkartı-

yormuş gibi davranınca, ünlü bir papaz, bilmeden kadının isteğinin gerçekleşmesine aracılık eder.

247 Dördüncü Öykü (Panfilo)

Don Felice papaz Puccio'ya ermiş olmak için nasıl çile doldurması gerektiğini öğretir. Papaz Puccio çile doldururken, Don Felice papazın karısıyla gönlünü eğlendirir.

253 Beşinci Öykü (Elissa)

Messer Francesco Vergellesi, kendisine bir at armağan eden Zima'nın karısıyla konuşmasına izin verir. Kadın hiçbir şey söylemez ama, Zima onun yerine yanıtlar vererek istediği sonucu elde eder.

259 Altıncı Öykü (Fiammetta)

Ricciardo Minùtolo, Filippello Sighinolfo'nun karısını sever. Kocasını kıskanan kadın, Ricciardo'nun sözüne kanıp ertesi gün, kocasıyla Ricciardo'nun karısının buluşacaklarını sandığı hamama gider. Kocasıyla birlikte olduğunu sanarak Ricciardo'nun koynuna girer.

268 Yedinci Öykü (Emilia)

Sevgilisiyle arası açıldığı için Floransa'dan uzaklaşan Tedaldo, bir süre sonra geri gelir. Kadınla konuşup hatasını kabul ettirir ona. Tedaldo'yu öldürmekle suçlanan kadının kocasını ölümden kurtarıp, kendi kardeşleriyle barıştırır. Kimseye sezdirmeden sevgilisiyle gönül eğlendirmeyi sürdürür.

285 Sekizinci Öykü (Lauretta)

Bir toz içen Ferondo, öldü sanılarak gömülür. Karısıyla ilişki kuran papaz Ferondo'yu mezardan çıkarıp bir mahzene kapatır ve arafta olduğuna inandırır. Ferondo dirilince, karısının papazdan olan çocuğunu kendinin sanıp benimser.

296 Dokuzuncu Öykü (Neifile)

Gillette de Narbonne Fransa kralının çıbanını iyileştirir. Karşılığında Bertrand de Rousillon ile evlenmek ister. İstemeye istemeye evlenen Bertrand, öfkelenip Floransa'ya gi-

der ve burada bir kıza tutulur. Kızın yerine geçen Gilette kocasıyla yatarak iki oğlan doğurunca Bertrand onu sever ve karısı bilir.

306 Onuncu Öykü (Dioneo)
Dünyadan elini eteğini çeken Alibech'e, keşiş Rustico şeytanın nasıl cehenneme atılacağını öğretir. Kaçırılan Alibech, Neerbale'nin karısı olur.

312 Gün Sonu

313 Üçüncü Şarkı (Lauretta)

DÖRDÜNCÜ GÜN (Filostrato)

319 Giriş

327 Birinci Öykü (Fiammetta)
Salerno prensi Tancredi kızının sevgilisini öldürtür. Ölünün kalbini altın bir kupaya koyup kızına gönderir. Kız kupaya boşalttığı zehirli suyu içerek ölür.

338 İkinci Öykü (Pampinea)
Papaz Alberto, bir kadını Cebrail'in kendisini sevdiğine inandırıp, Cebrail'in kılığına girerek birçok kez kadınla yatar. Kadının yakınlarından korkup, evden kaçarak yoksul bir adamın evine sığınır. Ertesi gün, ev sahibi papazı yamyam kılığına sokup alana götürür. Arkadaşları tanıyınca, papaz hapse atılır.

349 Üçüncü Öykü (Lauretta)
Üç delikanlı, sevdikleri üç kızkardeşle birlikte Girit'e kaçarlar. Kızların en büyüğü kıskançlık yüzünden sevgilisini öldürür. İkinci kız kendisini Girit valisine vererek kardeşini ölümden kurtarır, ama sevgilisi tarafından öldürülür, sevgilisi ise ablasıyla kaçar. Adam öldürmekle suçlanan üçüncü kızla sevgilisi suçu kabul ederler. Öldürülmekten korktukları için muhafızları para ile elde ederek, beş parasız Rodos'a kaçarlar, orada yoksulluk içinde ölürler.

356 Dördüncü Öykü (Elissa)

Gerbino, dedesi kral Guiglielmo'nun verdiği sözü hiçe sayarak, Tunus kralının kızını kaçırmak için kralın gemilerinden birine saldırır. Tayfalar kızı öldürünce Gerbino hepsini kılıçtan geçirir, ama sonunda onun da boynu vurulur.

362 Beşinci Öykü (Filomena)

Erkek kardeşleri Lisabetta'nın sevgilisini öldürürler. Düşünde sevgilisini görüp, gömüldüğü yeri öğrenen Lisabetta, ölünün başını gizlice mezardan çıkartarak bir fesleğen saksısına yerleştirir, her gün saksının başında tam bir saat gözyaşı döker. Kardeşleri saksıyı elinden alınca, Lisabetta çok geçmeden üzüntüden ölür.

367 Altıncı Öykü (Panfilo)

Andreuola Gabriotto'yu sever. Ona gördüğü düşü anlatınca, Gabriotto da kendisinin gördüğü düşü anlatıp, sevgilisinin kollarında can verir. Kız hizmetçisiyle birlikte ölüyü evine götürürken bekçilere yakalanır, olayı anlatır. Senyör kıza sahip olmak ister, ama kız direnir. Babası çağırılır, suçsuzluğu anlaşılan kız salıverilir. Andreuola dünyadan elini eteğini çekerek rahibe olur.

375 Yedinci Öykü (Emilia)

Simona Pasquino'yu sevmektedir; birlikte bir bahçededirler, Pasquino bir adaçayı yaprağıyla dişlerini ovalar ve ölür. Simona yakalanır ve Pasquino'nun nasıl öldüğünü göstermek için dişlerini aynı yapraklardan biriyle ovalayınca, o da ölür.

380 Sekizinci Öykü (Neifile)

Girolamo gönlünü Salvestra'ya kaptırmıştır; annesinin isteği üzerine Paris'e gitmek zorunda kalır. Döndüğünde Salvestra'yı evlenmiş bulur. Gizlice evine girerek onun yanında ölür. Ölüsünü kiliseye götürürler. Salvestra da onun yanında ölür.

386 Dokuzuncu Öykü (Filostrato)

Messer Guillaume de Roussillon karısının sevgilisi messer

Guillaume Guardastagne'ı öldürür ve kalbini karısına yedirir. Gerçeği öğrenen kadın, yüksek bir pencereden atlayarak ölür ve sevgilisiyle birlikte gömülür.

391 Onuncu Öykü (Dioneo)

Bir cerrahın karısı, uyuşturucu katılmış su içen sevgilisini öldü sanıp, bir sandığa yerleştirir. İki tefeci sandığı alıp evlerine götürürler. Kendine gelen adamı, hırsız sanarlar. Kadının hizmetçisi yargıca, tefecilerin çaldıkları sandığa adamı kendisinin koymuş olduğunu söyleyerek onu darağacından kurtarır. Tefeciler, sandığı çaldıkları için para cezasına çarptırılırlar.

400 Gün Sonu

401 Dördüncü Şarkı (Filostrato)

BEŞİNCİ GÜN (Fiammetta)

407 Giriş

408 Birinci Öykü (Panfilo)

Yüreğine sevgi düşünce akıllanan Cimone sevgilisi Efigenia'yı gemiden kaçırır. Rodos'ta hapsedilir. Lisimaco onu hapisten kurtarır. İkisi birlikte Efigenia ile Cassandrea'yı düğün günü kaçırıp Girit'e giderler. Onlarla evlenir ülkelerine dönerler.

419 İkinci Öykü (Emilia)

Gostanza, Martuccio Gomito'yu sever. Öldüğü haberini alınca umutsuzluğa kapılıp bir kayığa biner. Rüzgâr kayığını Susa'ya sürükler. Tunus'ta Martuccio'yu sağ bulur, kimliğini açıklar. Kral kendisine akıllı öğütler veren Martuccio'yu çok sevmektedir. Martuccio Gostanza ile evlenip, zengin olarak Lipari'ye döner.

426 Üçüncü Öykü (Elissa)

Pietro Boccamazza, Agnolella ile birlikte kaçar. Karşılarına

haydutlar çıkar. Genç kız bir ormana kaçıp bir şatoya varır. Haydutların eline düşen Pietro kaçar ve Agnolella'nın bulunduğu şatoya varır. Onunla evlenip Roma'ya döner.

434 Dördüncü Öykü (Filostrato)

Messer Lizio di Valbona, Ricciardo Manardi'yi kızıyla yakalar. Ricciardo kızla evlenir. Kızın babasıyla barışır.

440 Beşinci Öykü (Neifile)

Cremonalı Guidotto, Pavialı Giacomino'ya bir kız çocuğu bırakır ve ölür. Faenza'da, Giannol di Severino ile Minghino di Mingole bu kızı severler ve birbirleriyle çatışırlar. Giannole'nin kardeşi olduğu anlaşılan kız, Minghino ile evlendirilir.

447 Altıncı Öykü (Pampinea)

Procida'lı Gianni sevdiği kızla basılır. Oysa kız kral Federigo'ya verilmiştir. Gençler bir direğe bağlanarak diri diri yakılma cezasına çarptırılırlar. Ruggeri dell'Oria, Gianni'yi tanıyarak ölümden kurtarır. Gianni de kızla evlenir.

454 Yedinci Öykü (Lauretta)

Teodoro, efendisi messer Amerigo'nun kızı Violante'yi sever. Kızı gebe bırakınca idam cezasına çarptırılır. Kırbaçlanarak darağacına götürülürken, babası tarafından tanınır ve salıverilir. Violante ile evlenir.

462 Sekizinci Öykü (Filomena)

Nastagio degli Onesti, Traversari ailesinden bir kızı sever, avuç dolusu para harcar, ama kız kendisini sevmez. Ailesinin isteği üzerine Chiassi'ye gider. Burada bir atlının genç bir kadını kovalayıp öldürdüğünü, kadının ölüsünü iki köpeğin parçaladığını görür. Akrabaları ile sevdiği kızı yemeğe çağırır. Kız kadının başına gelenleri görür, aynı yazgıyla karşılaşmamak için Nastagio ile evlenir.

468 Dokuzuncu Öykü (Fiammetta)

Federigo degli Alberighi sever, ama sevgisi karşılık görmez. Varını yoğunu sevdiği uğruna harcayıp tüketir. Bir tek

doğanı kalır. Evine gelen kadına, başka bir şeyi olmadığı için, doğanı pişirip yedirir. Gerçeği öğrenen kadının duyguları değişir. Federigo ile evlenip zengin kılar onu.

476 Onuncu Öykü (Dioneo)

Pietro di Vinciolo akşam yemeği için arkadaşına gidince karısı eve bir delikanlı alır. Pietro geri gelir. Kadın delikanlıyı bir tavuk kafesinin altına saklar. Pietro, birlikte yemek yediği Ercolano'nun karısının eve bir delikanlı aldığından söz eder. Karısı, Ercolano'nun karısını ayıplar. Kötü bir rastlantı sonucu, eşek, ayağı ile sepetin altındaki delikanlının eline basınca delikanlı bağırır. Pietro koşup onu görür, karısının oyununu anlar. Sonunda, çarpık eğilimleri karısı ile uzlaşmasını sağlar.

485 Gün Sonu

487 Beşinci Şarkı (Dioneo)

